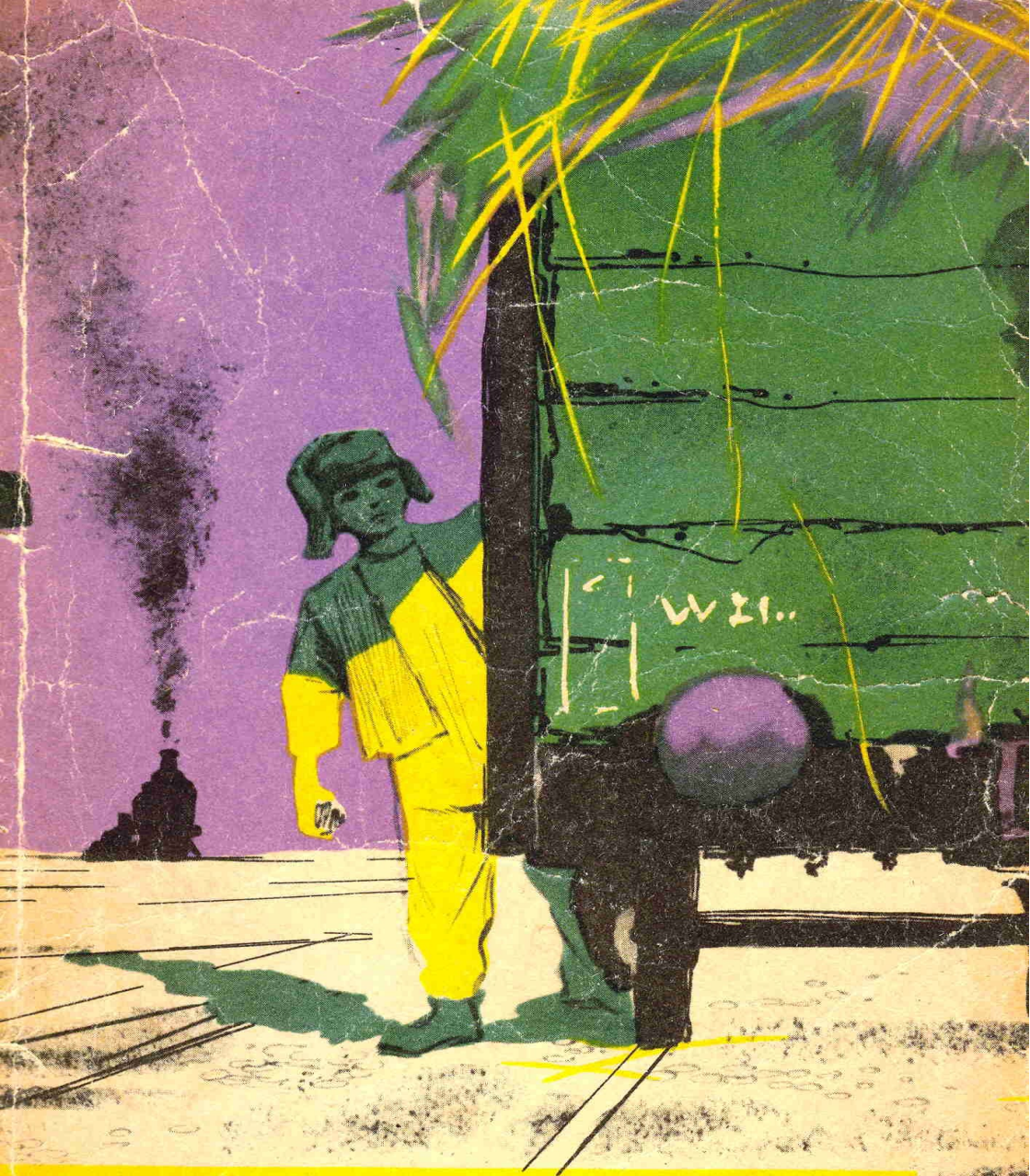

ALEXANDR VOINOV

„OPERAŢIA K.V."

ALEXANDR VOINOV

„OPERAŢIA K. V.”

În romîneşte de **CLAUDIA PĂTRAŞCU**
şi **IRINA ANDREESCU**

EDITURA TINERETULUI

Coperta: D. IONESCU

Александр Воинов
ОТВАЖНЫЕ
Дедгиз - Москва 1961

În amintirea luminosului chip
al pionierului Valea Kotik,
Erou al Uniunii Sovietice.

C A P I T O L U L I

EXECUŢIA DIN PIAŢĂ

— La o parte, băiete!

O lovitură dată cu patul puştii, şi Kolea scoase un ţipăt de durere, prăbuşindu-se în şanţ; dar în aceeaşi clipă sări în picioare, se strecură printre soldaţii din escortă şi se agăţă cu mîinile tremu- rînde de gîtul mamei sale. Cu un gest deznădăj-duit, ea îi cuprinse umerii firavi, strîngîndu-l la piept, şi îi şopti cu glas sugrumat:

— Du-te la unchiul Nikita!... La unchiul Nikita!...

Băiatul simţi pe obraz atingerea buzelor fier- binţi şi aspre. Mirosul greu şi acru din închisoare, care în cîteva zile pătrunsese în hainele şi în părul mamei lui, îl înăbuşea. Vedea dunga vînătă şi umflată care îi brăzda obrazul, de la coada ochiului la bărbie.

Cineva din spate strigă cu glas strident:

— Încetaţi odată!... Mai repede!

Băiatul simţi două mîini, cu degetele ca nişte cîrlige, care i se înfipseră în umăr. Ţipă de durere, însă nu se desprinse de lîngă mama lui.

În mulţime se auziră glasuri de femei:

— Lăsaţi-l să-şi ia rămas bun!

— E copilul ei!

Dar mama nu-i dădea drumul şi-l ţinea la piept.

— Adio, copilul meu, adio! şopti ea.

Peste o clipă, un poliţai îl smulse de la pieptul mamei şi-l îmbrînci spre mulţimea de oameni. În întîmpinarea băiatului se întindeau zeci de mîini.

Kolea nu striga, nu se zbătea... Poliţaiul îl îmbrînci în şanţ şi, grăbind pasul, porni spre spînzură- toarea înălţată în mijlocul pieţei.

Cei din oraş ştiau încă de dimineaţă, din anunţurile lipite pe porţile caselor şi pe stîlpi, că în cursul zilei va avea loc o execuţie. Comunicatul spunea că va fi spînzurată o spioană. Meyer, comandantul oraşului, dăduse ordin ca toţi locuitorii să asiste la execuţie.

Piaţa uriaşă era ticsită de oameni aduşi cu forţa. Un pluton de S.S.-işti, formînd un pătrat bine strîns, înconjura spînzurătoarea. Şi acolo, escor- tată de soldaţi, stătea o femeie tînără, de vreo treizeci de ani. Pe faţa ei chinuită se citea concentrare şi indiferenţă. O şuviţă de păr blond îi scă-pase de sub broboadă şi flutura în vînt. Privea liniştită şi demnă, Cu mîinile legate la spate, cu umerii drepţi, părea cioplită în piatră.

Fuseseră condamnaţi mulţi la moarte prin spîn- zurătoare, şi, de fiecare dată, Kurt Meyer, comandantul oraşului, silea pe locuitori să asiste la aceste crime. Acum umbla de colo-colo în spatele soldaţilor, ca un adevărat stăpîn. Era înalt, bine legat. Mantaua neagră de piele şi chipiul îi dădeau un aer trufaş. Tot aici se afla şi Blinov, primarul oraşului, un om între două vîrste, cu sprîncenele stufoase şi întotdeauna încruntate. Primarul se străduia să nu se uite nici la spînzurătoare, nici la condamnată. În oraş se vorbea că nu-i place să asiste la execuţii.

Pe femeia care urma să fie spînzurată peste cîteva minute o cunoştea tot oraşul. Pînă la răz- boi fusese crainică la postul de radio. Glasul Eka- terinei Ohotnikova, cu timbrul cald, catifelat, era cunoscut de către toţi cei de faţă. Acum, cînd stătea tăcută în faţa spînzurătorii, mulţi o vedeau pentru prima oară.

Kolea rămase în mijlocul mulţimii. Nu vedea spînzurătoarea din pricina oamenilor care stăteau

în faţa lui, buluciţi unul într-altul. Două femei ne- cunoscute, cu broboadele pe cap, îl ţineau de mîini. Una dintre ele îl mîngîia pe creştet, cu mişcări grăbite.

— Duceţi-l de-aici! spuse un bătrîn, făcîndu-şi loc prin mulţime. De ce să vadă toată grozăvia asta?... Fie-vă milă de băiat şi luaţi-l cu voi!

Bătrînul, care ţinea în mîini un trepied pentru aparatul fotografic, îl privi o clipă pe Kolea şi porni încet mai departe, tîrşîindu-şi picioarele slă- bănoage. Era fotograful Iakuşkin, Atelierul lui se afla tot aici, în piaţă, într-o gheretă veche, căzută într-o rînă. Hitleriştii îl obligau întotdeauna să fotografieze execuţiile. Pe Iakuşkin, copiii din oraş îl cunoşteau cu mult înainte de izbucnirea războiului. ,,Uite-aici, uite-aici, uite păsărica!” spunea el micilor clienţi, scoţînd de pe obiectiv un căpacel negru. Şi cîte perechi de ochi de copil, larg des-chişi şi miraţi, nu se întipăriseră pe fotografiile făcute de el! Da, Iakuşkin era un bătrîn de treabă.

Femeia îl trase pe Kolea spre ea:

— Hai, băiete! Să mergem...

Băiatul o urmă supus, fără s-o întrebe cine e şi unde îl duce. Aici se petrecea ceva îngrozitor. Mama lui va fi spînzurată şi nimeni nu-l va putea împiedica pe călău să săvîrşească crima.

Chinuit de nopţile de nesomn petrecute în odaia lui pustie şi rece, Kolea nu mai plîngea. Din cînd în cînd sughiţa. Cînd se apropiată de colţul ulicioarei, băiatul se întoarse şi o văzu pe mama lui, înălţată deasupra mulţimii. Alături de ea stătea călăul. Rumen, lat în spete, calm, el trăgea încet de laţul din jurul gîtului femeii. Cîteva şuviţe de păr i se agăţaseră în ştreang. Călăul le scoase cu grijă, de parcă i-ar fi fost teamă să nu-i strice pieptănătura...

Deodată mama se smuci înainte şi, peste mulţimea din piaţă, răsună vocea Ekaterinei Ohotni- kova:

— Tovarăşi! Fiţi curajoşi!... Fiţi...

Călăul făcu o mişcare bruscă şi capul femeii se legănă fără viaţă...

— Mamă! strigă băiatul, cu glas sălbatic.

Strigătul lui Kolea răsună în toată piaţa. Cineva din mulţime scoase un ţipăt înăbuşit. Un altul în- cepu să urle. Femeia îl strînse pe Kolea de mînă şi-l trase după ea:

— Să mergem!... Haide!... Nu mai sta...

Mulţimea părăsea piaţa şi Kolea se văzu înconjurat din toate părţile de oameni. Femeia îi dădu drumul o clipă şi el o luă la fugă înapoi. Făcîndu-şi loc cu coatele, se străduia să ajungă din nou lîngă spînzurătoare, dar nu reuşi. Cineva îl înşfăcă zdravăn:

— Stai, băiete, opreşte-te!

Fără să-şi dea seama ce face, Kolea începu să se zbată, însă Iakuşkin, fotograful, îl ţinea strîns.

— Nu trebuie să te duci acolo... Nu trebuie...

Luptîndu-se din răsputeri, el îl întoarse din drum pe băiat, care se împotrivea cu îndîrjire. Într-o mînă ţinea trepiedul cu aparatul, iar cu cealaltă trăgea îndărăt copilul, vrînd să-l scoată din piaţă. La o răscruce îi ajunse din urmă femeia cu broboada şi se apropie de Kolea:

— În sfîrşit!... Te pierdusem... Hai!

— Nu! o opri cu asprime Iakuşkin. La mine, Klavdia Feodorovna, are s-o ducă mai bine... sînt singur şi, oricum, cîştig mai mult decît dumneata... O să-mi ţină loc de nepot...

Dar Klavdia Feodorovna nu se lăsa:

— Nu se poate, Ivan Mitrici, băiatul are nevoie de mîngîiere şi de căldură maternă. Eu mai cresc unul. În doi, o să-i fie mai uşor... Şi-apoi i-am cunoscut şi părinţii...

Iakuşkin se înfurie. Lăsă mîna băiatului şi se apucă să-şi îndrepte cureaua aparatului fotografic, care-i căzuse de pe umăr.

— Cum ai să poţi hrăni doi? strigă el. Pe timpurile astea, nici singură nu reuşeşti să mănînci ca să te saturi, darămite-n trei! Şi eu l-am cunoscut pe taică-său. A fost un om de ispravă... Hai, Kolea!... Iakuşkin se întoarse să ia băiatul, dar Kolea dispăruse!

— Ei, drăcie! Unde s-o fi dus? Chiar acum a fost aici — spuse descumpănită Klavdia Feodorovna.

Şi porniră în fugă amîndoi, în direcţii diferite, să caute băiatul.

C A P I T O L U L II

NOAPTEA

Kolea era singur şi stătea culcat pe patul desfăcut. Îmbrăcat cu paltonul, cu căciula trasă adînc pe frunte, privea cu ochii larg deschişi în întuneric. Într-un colţ strălucea palid faianţa sobei reci. Era noapte... noaptea asta cumplită, după execuţia mamei sale...

Frigul din cameră sporea parcă şi mai mult singurătatea. O dată cu mama plecase de aici şi căldura. Casa îi părea străină.

,,Ce-o să se întîmple acum? Ce-o să fac?" se gîndea Kolea. De cîte ori nu văzuse la cinema cum, în ultima clipă, în oraş intrau ostaşii roşii, care-i salvau pe cei condamnaţi la moarte. Fără să aibă timp să scoată scăunelul de sub picioarele celui ce urma să fie spînzurat, călăul cădea secerat de un glonţ bine ţintit, iar duşmanii fugeau care-ncotro. Da, în filme se întîmplă aşa... dar acum...

Cît timp trecuse oare de cînd în camera asta locuise împreună cu tatăl şi cu mama lui? Parcă a fost ieri... Tatăl lucra la depoul de locomotive. Uneori îl lua şi pe Kolea cu el. La depou erau foarte multe lucruri interesante de văzut. Şi lui Kolea îi plăcea să privească mai ales platoul rotund pe care se întorceau locomotivele. Uriaşe, scoţînd fum, ele veneau rînd pe rînd pe platou şi, asemenea unor jucării mecanice, începeau să se rotească în jurul propriei lor axe.

Tata era un om înalt şi mustăcios. Părea întotdeauna ursuz. Copiii din vecini se cam temeau de el. Uneori el ieşea în curte să-i vadă cum se joacă cu porumbeii. Stătea cît stătea, şi deodată îşi vîra două degete în gură şi fluiera ca un haiduc. Speriaţi, porumbeii îşi luau zborul în înaltul cerului. Cît se străduise Kolea să fluiere şi el haiduceşte, dar nu reuşise... Tata nu-l certa niciodată cînd sărea jos de pe acoperişul magaziei. Se făcea că nici nu bagă de seamă ştrengăriile lui. Maică-sa, în schimb, era

severă. „Alexei — îi spunea ea tatălui — ai să faci din băiatul nostru un derbedeu”... „Cîte nu se-ntîmplă în viaţă! îi răspundea tata. Dacă Kolea o să rămînă vreodată singur, să nu-i fie teamă de nimic”... „Vorbeşti prostii!” se supăra mama şi pleca la bucătărie. Kolea asculta atent şi, în adîncul sufletului, era convins şi el că tata vorbeşte prostii. Cum, adică, ar putea el să rămînă singur? Toţi vecinii spun că părinţii lui sînt oameni tineri. Odată, într-o prăvălie, un vînzător bătrîn i-a spus mamei: „Nu-i frumos! Pentru dumneata cumperi şuncă, iar frăţiorului nu-i iei nimic! Ia-i şi lui nişte bomboane!” Mama a zîmbit, îmbujorată la faţă, şi-a scuturat părul blond şi i-a cumpărat lui Kolea un baton de ciocolată. Cînd i l-a dat, i-a zis veselă: „Poftim, frăţioare!” Kolea s-a întors spre vînzător, spunîndu-i grav: „Mi-e mamă, nu soră!” Toată lumea care era în prăvălie a rîs. „De ce m-ai trădat?” a protestat mama, rîzînd şi ea.

Cînd se întorcea seara de la şcoală — căci era în seria de după-amiază — îl găsea întotdeauna acasă pe tatăl lui, care îşi lua cina. După ce stătea la masă, tatii îi plăcea să povestească cele în- tîmplate în timpul zilei. Mama cosea sau spăla vasele, ascultînd fără să-l întrerupă. „Ei, ce-ai adus?” îl întreba de obicei tata, cînd Kolea trecea pragul casei. Asta însemna: „Ce note ai primit astăzi în carnet?” Dacă vedea vreun 3, se poso- mora şi începea să-şi răsucească mustaţa, ceea ce dovedea că era supărat. Kolea se dezvinovăţea: învăţătoarea Maria Pavlovna i-a pus notă mică nu din cauză că n-a ştiut lecţia — spunea el — ci pentru că a avut o pată pe caiet...

„Să ai grijă de mama! i-a spus tatăl în ziua cînd a venit acasă îmbrăcat în uniformă militară nouă şi l-a îmbrăţişat pentru ultima oară. Ai grijă de ea! Tu ai rămas acum singurul bărbat în familie!”

Zîmbetul de pe faţa tatălui nu l-a putut înşela pe Kolea; băiatul a surprins tremurul din ochii lui şi, o clipă, i s-a părut că a zărit o lacrimă. Mama l-a sărutat îndelung, vorbindu-i aproape în şoaptă, în timp ce tata o mîngîia pe păr, cu mîna lui mare şi aspră.

„Aşadar, bagă de seamă — i-a spus el, cu un aer foarte serios — e greu, ştiu, e foarte greu, dar trebuie să fii tare şi înţeleaptă... Totul e să ştii să te stăpîneşti”... Din prag s-a întors spre ea: „Poate totuşi ar fi bine să pleci?”... „Nu, nu plec — i-a răspuns mama repede — rămîn aici”...

Cînd tata şi-a mai luat încă o dată rămas bun de la ea şi de la Kolea, faţa lui era atît de gravă, încît băiatul nu s-a putut stăpîni şi a izbucnit în hohote de plîns.

În stradă îl aştepta o maşină. Peste cîteva clipe, maşina a dispărut după colţ...

La o săptămînă, în oraş au intrat hitleriştii. De atunci a început o altă viaţă, neobişnuită. Se dăduse ordin ca toţi porumbeii să fie omorîţi, iar dacă Kolea nu s-ar fi supus, hitleriştii l-ar fi împuşcat şi pe el, şi pe cei din casă. Inima lui de copil tremura văzînd porumbeii care cădeau ca nişte ghemuleţe calde în cerdac. Poliţaiul le sucea gîtul...

Mama devenise şi mai severă. Nu-i dădea voie să iasă din curte, de teamă să nu i se întîmple ceva.

În casa vecină se instalase un ofiţer german, pe care-l chema Karl Werner. Purta o tunică cenuşie, cu multe insemne, şi un chipiu cu cozoroc negru, lucios. Ofiţerul avea o faţă mare, veselă. Dimineaţa, în timp ce se îmbrăca, îi plăcea să fredoneze. Suna foarte caraghios în nemţeşte „Katiuşa”..

Odată, ofiţerul, cu cămaşa descheiată, de sub care i se vedea pieptul păros, scoase capul pe fe-

reastră şi-l văzu pe Kolea călare pe gard, străduindu-se să apuce un pisoi cafeniu care mieuna într-un copac. Îi făcu semn cu mîna să se apropie:

— Junge! Junge[1]!

Cînd îl auzi, Kolea sări speriat de pe gard şi se îndreptă spre cerdac, dar îşi dădu deodată seama că este cu neputinţă să nu asculţi un ofiţer neamţ, şi se apropie timid de fereastră. Ofiţerul, mijindu-şi ochii, se uită la el şi clătină binevoitor din cap: „Nu te ţine de pozne!”, iar apoi, fără veste, cu un gest nepăsător, îi aruncă un baton mare de ciocolată. Kolea încercă să refuze, dar ofiţerul se încruntă şi închise furios fereastra.

Băiatul o luă la fugă spre casă cît îl ţineau picioarele şi, tulburat, aşteptă întoarcerea mamei, care se dusese la primărie să-şi găsească ceva de lucru...

Din cînd în cînd, Kolea se uita cu coada ochiului pe scrin, la batonul de ciocolată înfăşurat în poleială strălucitoare. Nu, ar fi fost cu neputinţă să refuze! Şi aşa, ofiţerul s-a supărat...

El, Kolea, răspunde doar pentru întreaga familie şi trebuie să fie prudent şi prevăzător.

Se întîmplă însă un lucru de neînţeles pentru Kolea. Ofiţerul începu să vină cam des pe la ei pe acasă. Era vesel tot timpul şi de fiecare dată îi aducea bomboane. Pînă la sosirea lui, mama îi spunea lui Kolea să stea în casă şi să nu plece nicăieri. Neamţul o rupea puţin pe ruseşte. Cînd vorbea, amesteca atît de caraghios cuvintele nemţeşti cu cele ruseşti, că te prăpădeai de rîs. Cuvintele ruseşti le schimonosea de tot şi, în loc de ,,muncă”, spunea „munchen”, iar puilor de găină le spunea „curche”.

Cînd venise pentru prima oară la ei, Werner adusese un pachet cu mîncare. Kolea îl privise curios, ascuns în spatele maică-si. Emoţionată şi binevoitoare, ea îl poftise pe oaspete să-şi scoată mantaua şi să ia loc la masă. Werner îşi ştersese cu

[1] Tinere! (în limba germană în text), (n t.)

grijă picioarele, îşi scosese mantaua şi, mulţumind politicos, se aşezase pe locul unde de obicei stătea tatăl lui Kolea.

În seara aceea, Werner fusese amabil şi atent. Îl îmbia mereu pe Kolea să mănînce bomboane; băiatul vorbea puţin şi, din cînd în cînd, se uita stingherit la maică-sa. Ea era îmbrăcată cu rochia lucioasă de mătase pe care şi-o făcuse anume pentru Anul nou. Părul blond şi lung îi sta răsfirat pe umeri în bucle, din care pricină părea şi mai tînără ca de obicei. Mama bea vin şi rîdea tot timpul...

Treptat, în mima băiatului se cuibări o nelinişte apăsătoare. „De ce oare neamţul ăsta s-a aşezat chiar pe locul tatii? De ce oare mama s-a îmbrăcat atît de frumos? Pentru el?... De ce bea vin şi rîde? De ce se uită tot timpul la neamţ?" Fără să vrea, Kolea îşi ridică ochii spre peretele pe care, într-o ramă de culoare deschisă, atîrnase întotdeauna portretul tatii. Şi acum, în locul lui, văzu un pătrat întunecat, cuiul îndoit, iar rama şi portretul nicăieri...

Asta a fost ultima picătură. Simţi o ură atît de înverşunată împotriva maică-si şi a oaspetelui, încît nu se putu stăpîni. Cu ochii plini de lacrimi, se ridică şi ieşi repede din odaie.

— Kolea! îl strigă mama.

Băiatul trînti uşa în urma lui şi se căţără furios în hulubăria rămasă pustie. Aici, totul îi amintea de trecut; în grilaj rămăseseră agăţate pene mici şi moi, iar într-un colţ, cutia ruginită de conserve, cu puţină apă pe fund, mirosea acru a porumbei, şi lui Kolea i se părea că mai aude încă gunguritul lor molcom...

Se ghemui într-un colţ. De jos se auzi trîntin- du-se uşa şi glasul mamei care-l striga încet:

— Kolea! Kolea!

În sufletul băiatului se dădea o luptă grea. Se petrecea ceva complicat şi de neînţeles pentru el. Totul se schimbase. O ura pe maică-sa... Dacă tata ar fi fost acasă, neamţul n-ar mai fi îndrăznit să se aşeze pe scaunul lui! De ce mama dăduse jos

portretul de pe perete? Cum îndrăznise? Niciodată nu se îmbrăcase aşa, cînd era tata acasă. Numai de Anul nou se gătea. Şi acum îşi pusese rochia asta pentru afurisitul de neamţ! Bea cu el vin şi rîde... Nu, el, Kolea, nu mai poate să rămînă aici; trebuie să fugă. Să plece pe front, să-l găsească pe tata şi să-i povestească tot... tot...

Jos, în cerdac, mama continua să-l cheme. Din nou se auzi uşa trînlindu-se. Era Werner, care ieşise din casă şi-l striga şi el cu voce scăzută:

— Kolea! Kolea!

Băiatul nu răspunse. În curte era întuneric şi prin grilaj vedea în capul scării două siluete întunecate. Werner şi maică-sa vorbeau încet şi el nu înţelegea nimic.

— Dummer Knabe[1]! spuse deodată neamţul.

— Prost! Prost de tot! întări maică-sa.

Şi faptul că mama lui fusese de acord cu Werner îl convinse o dată mai mult pe Kolea că ea îi trădase pe el, pe tatăl său şi pe toţi ceilalţi...

Înecîndu-se de furie, îşi înfipse degetele în grilaj cu atîta putere, încît îi veni să plîngă de durere. De îndată ce vor pleca ei doi, el va fugi, se va îneca în rîu şi va muri. Cum putea mama să se poarte în felul ăsta? Dar mai înainte trebuie să-l omoare pe Werner. Va intra pe fereastră în camera neamţului şi-i va zdrobi capul cu toporul.

Mama şi Werner mai stătură încă puţin de vorbă, pe urmă se auziră treptele trosnind: Werner coborî şi porni pe cărare. Portiţa se închise scîrţîind uşor. Apoi se lăsă linişte.

Era pentru prima oară cînd Kolea se simţea singur şi neajutorat. Nu ştia ce trebuie să facă... încotro s-o ia... Mama rămase nemişcată în întuneric, frămîntată de gînduri, şi părea că uitase că el, Kolea, băiatul ei, e aici, aproape de ea.

Pe cer strălucea clipind puzderie de stele. Dinspre Don adia un vînticel cald. Kolea îşi amintea de serile cînd, împreună cu părinţii, pleca să se plimbe pe malul apei. Mama şi tata se aşezau pe o bancă, iar el, chincindu-se la picioarele lor, asculta ţîrîitul greierilor în iarbă, fără să-şi dezlipească ochii de pe întinderea netedă, tainică şi întunecată a fluviului.

Era fericit pe-atunci; nu bănuia că-i va fi dat să trăiască o atare durere; să stea aici, în hulubăria pustie, şi să simtă că o forţă

[1] Băiat prost! (în limba germană în text). (n.t.)

plină de cruzime, cu neputinţă de biruit, îi desparte pentru vecie.

Deodată mama coborî scările. Silueta ei întunecată se apropia de hulubărie. Kolea îşi ţinu răsuflarea.

— Kolea, dă-te jos! spuse mama.

Băiatul nu răspunse.

— Dă-te jos! repetă mama, cu aceeaşi severitate cu care îi vorbea cînd Kolea făcea vreo poznă. Imediat să ieşi de acolo! M-auzi?

— Nu ies şi gata! îi răspunse răguşit Kolea, li- pindu-şi obrazul de grilajul ruginit.

Atunci mama, cu o agilitate pe care Kolea nu i-o bănuia, luă scara, o propti de portiţa hulubăriei şi se urcă repede sus. Cînd ajunse la el şi îi văzu ochii în care străluceau încordarea şi obida, mama îi spuse încetişor:

— Trebuie să ai încredere în mama ta, Kolea! Aşa ţi-a spus şi tata şi aşa trebuie să fie. Cînd ai să fii mare, ai să înţelegi...

Era atît de tulburată şi de gravă, încît Kolea o crezu... Era pentru prima oară că mama vorbea cu el cum vorbeşti cu un om mare...

Da, mama nu-l minţise. Dar ar fi fost mai bine dacă el ar fi zdrobit atunci capul neamţului. Cu siguranţă că mama lui ar fi trăit azi.

Cu o săptămînă în urmă, Werner plecase la Belgorod, la statul major al armatei din care făcea parte. La întoarcere fusese atacat pe drum şi se comunicase oficial că Werner a fost omorît. Din maşina lui dispăruse o geantă cu documente importante.

La două zile după întîmplarea asta, comandantul oraşului, Kurt Meyer, i-a ordonat mamei să se prezinte la gestapo, la interogatoriu. S.S.-iştii bănuiau că ea ştia ceva în legătură cu plecarea lui Werner şi furnizase informaţii ilegaliştilor...

...Începuse să se lumineze de ziuă. În cameră, lucrurile îşi căpătară treptat contururile reale.

Kolea nu ştia ce să facă şi încotro s-o apuce. Să se ducă la unchiul Nikita? Nu greşise oare mama cînd îl trimisese la el? Poate că atunci nu-şi mai dădea seama ce vorbeşte. Despre unchiul Nikita se povesteau în oraş lucruri îngrozitoare. Încă din prima zi el se vînduse nemţilor. Iar acum lucrează la primărie, şi primarul Blinov n-are în preajma lui o slugă mai devotată. Chiar în seara cînd veniseră s-o ia pe mama, unchiul Nikita era în

curte, înarmat cu un automat. Şi-atunci cînd mama trecuse pe lîngă el, îndreptîndu-se spre furgonul acoperit cu prelată care o aştepta, Nikita o înjurase şi o ameninţase cu pumnul lui mic şi zbîrcit. Nu, de data asta mama greşise. El nu se va duce la Nikita; pentru nimic în lume nu se va duce la omul ăsta!

Istovit de toate întîmplările zilei, Kolea adormi. Cînd se trezi, era ziuă. Sări iute din pat şi nu-şi dădea seama de ce-i aşa de frig în cameră, de ce în jurul lui e atîta dezordine, de ce e singur... Într-o clipă însă îşi aminti şi i se făcu şi mai frig. Se simţea părăsit...

Scotoci în bufet şi găsi cîţiva pesmeţi — asta era tot ce mai rămăsese din proviziile lor. Apoi fierse pe lampa de gaz nişte apă, o turnă într-o cană şi bău apa fierbinte, frigîndu-şi buzele, cu gîndul să se mai încălzească cît de cît.

De afară se auziră strigătele sacadate ale unei comenzi. Se zări o clipă silueta unui cavalerist neamţ. Apoi răsună tîrşîit de paşi.

Kolea se sculă de la masă şi aruncă o privire pe stradă. Îşi puse iute căciula în cap şi, uitînd să încuie uşa, o zbughi în curte. La poartă se îngrămădise mulţime de oameni, privind coloana de prizonieri de război care înainta încet, escortată de S.S.-işti.

Erau vreo două sute. Mulţi dintre ei erau răniţi şi se sprijineau unul de celălalt. Femeile le aruncau bucăţi de pîine. S.S.-iştii nu dădeau voie prizonierilor să le ridice şi călcau plinea cu cizmele lor grele.

— Kolea! strigă Anna Nikolaevna, vecina lor, o femeie bătrînă, căruntă, care fusese cîndva profesoară. (Cînd mama lui Kolea avea vîrsta pe care o are el acum, bătrîna îi fusese profesoară de geografie.) Unde-ai umblat haihui pînă la miezul nopţii? Am fost de vreo cinci ori să te caut. Hai, vino să-ţi dau să mănînci...

Dar Kolea n-o auzea. I se păru că printre prizonieri a zărit un chip ce-i era tare cunoscut... Uite, prizonierul acela înalt, care şchioapătă de piciorul drept... Capul şi-l ţine puţin aplecat... Kolea fugi ca să depăşească coloana, scrutînd feţele istovite şi cenuşii ale prizonierilor.

Şi deodată îl văzu pe rănitul acela înalt. Tata!... Era tatăl lui! Cît slăbise şi ce îmbătrînit arăta? Carîmbul cizmei din piciorul drept era spintecat; de sus pînă jos, şi glezna, înfăşurată în nişte cîrpe murdare, semăna cu un butuc gros. Se citea pe fata lui că

fiecare pas îi pricinuia o suferinţă cumplită. Prizonierul închidea ochii şi îşi muşca buzele.

— Tată!... strigă Kolea.

Tatăl se întoarse şi se opri năucit din mers.

— Kolecika! strigă el. Unde-i mama?

Dar S.S.-istul, înfuriat, strigă ceva şi îl îmbrînci pe rănit. Acesta începu din nou să şchiopăteze: porni privind tot timpul spre Kolea, care continua să meargă alături de coloană. Ce n-ar fi dat băiatul să se poată apropia de taică-su, să se ghemuiască la pieptul lui, să plîngă...

— Unde-i mama? întrebă din nou tatăl, cînd S.S.-istul se îndepărtă şi nu-i mai putea auzi.

Kolea tăcea. Cum să-i spună adevărul? Se împiedică în mod intenţionat şi căzu ca să poată ră- mîne puţin în urmă şi să se gîndească ce trebuie să facă. Pînă azi, Kolea nu ştiuse că sînt lucruri care pot fi spuse, şi lucruri care nu trebuie spuse. Maică-sa îl poreclise chiar „gură-spartă”. Acum însă îşi dădea seama că nu trebuie să spună adevărul: tata era şi aşa destul de nenorocit.

Coloana străbătu cîteva străzi. S.S.-istul rămase în urmă şi Kolea fu bucuros că nu poate să răspundă. Iar tata se uita mereu la el, zîmbind chinuit, şi parcă nu mai şchiopăta chiar atît de tare.

Lagărul de prizonieri „Ost-24” se afla la marginea oraşului. Acolo fuseseră înconjurate cu sîrmă ghimpată cîteva cvartale. De obicei, prizonierii erau duşi în lagăr pe străzi dosnice; de data asta însă fură duşi prin piaţă, ca să vadă spînzurătoa- rea şi să ştie ce-i aşteaptă dacă vor încerca să fugă sau să se revolte împotriva hitleriştilor.

Cînd coloana coti în ulicioara care dădea în piaţă, Kolea, în culmea deznădejdii, izbucni în plîns. Mergea alături de prizonieri şi-şi ştergea repede lacrimile, ca să nu le vadă tata. Dar el le văzu şi simţi că s-a întîmplat ceva neobişnuit. Cînd atenţia S.S.-iştilor era atrasă în altă parte, el îi făcea semn lui Kolea să se apropie. Şi băiatul se apropia, dar nu apuca să-i spună nici o vorbă, deoarece îl opreau hitleriştii.

— Unde-i mama? întrebă tata pentru a treia oară.

În timpul acesta, coloana ieşi din ulicioară şi intră în piaţa acum pustie. Toate gheretele erau bătute cu scînduri. În stînga, la capătul pieţei, în dreptul unor tejghele acoperite, se vedea un

pîlc de oameni: acolo se făcea schimbul cu haine, pentru o bucată de pîine sau o sticlă de ulei rînced.

Era cu neputinţă să nu vezi spînzurătoarea... Se înălţa chiar în drum şi-ţi atrăgea privirile fără să vrei. Şi tatăl o văzu... Se opri din mers, îşi ridică îngrozit braţele în sus, se dădu un pas înapoi şi se prăbuşi la pămînt. Coloana de prizonieri se opri, şi atunci Kolea, făcîndu-şi loc printre oameni, se aplecă asupra tatălui său, căzut în nesimţire.

— Tată!

— Ridicaţi-l mai repede! strigă alarmat cineva. Altfel îl împuşcă hitleriştii!

În spate se auziră paşi grăbiţi şi glasurile furioase ale S.S.-iştilor care înjurau.

— Pleacă, pleacă de-aici! N-auzi? îi spuse cineva. Ei, drăcie! Cin’ te-a pus să-l necăjeşti pe taică-tu?

Cîţiva prizonieri îl ridicară pe tatăl lui Kolea şi-l puseră repede pe picioare.

— Hai, vino-ţi în fire... Ce Dumnezeu, eşti bărbat! Trebuie să pornim...

Cu încetul, tata îşi reveni. Din gură i se prelingea o şuviţă subţire de sînge. Doi prizonieri îl luară de subsuori, sprijinindu-l, şi coloana porni din nou la drum.

Kolea fugi după coloană pînă la lagăr, dar poarta se închise grea în urma prizonierilor. Tîrîndu-şi picioarele, băiatul porni înapoi spre oraş.

C A P I T O L U L I I I

URMĂRIREA

Pe stradă, cineva îl strigă încet pe nume. Se întoarse şi în faţa lui se afla unchiul Nikita.

— Mergi după mine! îi spuse el, privind neliniştit în jur. De bună seamă că maică-ta ţi-a vorbit despre mine.

— Mi-a vorbit...

— Ei, atunci haide... Dar să nu intri pe poarta din stradă, du-te prin dos şi sari gardul în dreptul magaziei. Nu trebuie să fii văzut cu mine... Ai înţeles?

— Am înţeles.

Nikita îl bătu uşurel pe umăr şi porni cu Kolea prin piaţă, spre strada Iaroslav, unde locuia într-o căsuţă împrejmuită cu gard înalt. La capătul străzii începea mahalaua.

Pînă la război, unchiul Nikita fusese responsabilul băii publice. Munca lui nu era grea, dar, aşa cum îi plăcea lui însuşi să spună, era „fierbinte”. Nimeni nu s-a mirat cînd, la venirea hitleriştilor, el a rămas în oraş. Continua să facă foc 1a baie, de data asta însă pentru soldaţii hitlerişti, şi comandantul Kurt Meyer îl considera un om folositor.

Dar cînd Nikita Kuzmici Borzov a fost numit ajutor de primar, oamenii şi-au dat seama că în omul acesta, cu înfăţişare atît de firavă, sălăşluieşte un diavol. Nimeni nu ştia mai bine ca el să organizeze o razie atunci cînd trebuia trimis în Germania încă un lot de oameni. Mobilizase pe ingineri şi-i forţase să refacă centrala electrică distrusă; iar în ceea ce priveşte baia, funcţiona fără întrerupere.

Nikita Kuzmici nu era iubit de locuitorii oraşu-lui. Înainte i se adresau respectuos, după numele patronimic; acum însă îl porecliseră cu dispreţ „băieşul”. Nikita Kuzmici ştia şi le răspundea cu un zîmbet răutăcios. „Nu-i nimic, lasă — spunea el — o să le-arate el, «băieşul», ce poate! Sînt pe- aici unii care vor

face o baie straşnică la mine, poate că se vor scălda chiar în sînge”...

Kolea mergea puţin mai în urma lui Borzov, care păşea grav, străduindu-se să arate, în pofida înfăţişării lui firave, că este o persoană importantă şi un temut reprezentant al autorităţilor.

Kolea nu s-ar fi dus la „băieş” pentru nimic în lume, dar îşi aminti de sfatul pe care i-l dăduse mama lui atunci cînd o văzuse pentru ultima oară. De altfel, după cît se pare, nici Nikita nu doreşte din cale-afară să-l ia cu el. Se teme, desigur, să nu fie şi el suspectat.

Se apropiaseră de casa lui Nikita Kuzmici cînd, deodată, de după colţ, apărură doi soldaţi care duceau sub escortă un arestat la închisoare.

Arestatul era un tînăr care n-avea nici 30 de ani. Vînjos, nebărbierit, îmbrăcat cu nişte pantaloni negri, uzaţi, şi cu un veston cafeniu de sub care se vedea o cămaşă cenuşie de murdară ce era, mergea fără grabă, urmîndu-l supus pe soldatul din faţa lui. Deodată, în clipa cînd unul din escortă se opri ca să-şi aprindă o ţigară, arestatul se năpusti înainte, fugi spre casa vecină cu cea a lui Nikita Kuzmici şi într-o clipă dispăru după poarta ei. Soldaţii îşi ridicară automatele, traseră, dar... minune, gloanţele nu-l nimeriră pe fugar...

Pe Borzov parcă-l pocnise cineva în cap. Uită într-o clipă de situaţia lui sus-pusă şi porni în goană în urma soldaţilor. Judecînd după împuşcăturile care se auzeau din ce în ce mai slab, soldaţii se aflau destul de departe. Fugarul se străduia să se strecoare prin nişte curţi dosnice.

Împreună cu alţi băieţi care ieşiseră alarmaţi din casele învecinate, Kolea alergă şi el spre poartă, dar nu mai văzu pe nimeni.

Trecu un sfert de oră. Oamenii începură să se împrăştie pe la casele lor şi Kolea rămase singur, în dreptul porţii. Atunci se hotărî să sară peste gard, ca să ajungă înaintea unchiului Nikita şi să-l aştepte în curte.

Sări gardul scund de nuiele al curţii vecine, străbătu grădina de zarzavat şi se pomeni în dreptul unui alt gard destul de înalt. Judecînd după forma ascuţită a acoperişului şi a giruetei care se înălţa deasupra, casa din spatele gardului era a lui Borzov.

Kolea se uită în toate părţile, ferindu-se să nu fie văzut de careva, şi se lăsă în urzicile ce creşteau înalte şi dese pe lîngă

uluci. Aici, gardul avea o crăpătură şi băiatul încercă să treacă prin ea, dar locul era prea îngust şi umplut cu sticlă spartă. Kolea se hotărî să caute altui mai potrivit, dar oriunde încercă să sară, dădu peste sîrmă ghimpată pusă pe trei rînduri. Atunci îl ocoli şi, îngîndurat, se întoarse înapoi. Numai într-un singur loc, între gard şi magazie, află un spaţiu îngust unde nu era sîrmă. Ciudat lucru! Chiar acolo unde puteai sări mai uşor, gardul rămăsese fără apărare! Kolea se căţăra pe magazie, îşi trecu piciorul peste ulucă, dar, speriat, îl trase repede înapoi. În curte, din coteţ, sărise un dulău negru, uriaş. Dacă ar mai fi întîrziat o clipă, cîinele l-ar fi înşfăcat de picior.

Animalul lătra furios.

— Taci! strigă Kolea. Taci odată, cînd îţi spun!

Băgă de seamă că lanţul lung de care era legat cîinele fusese calculat exact pentru această dis-tanţă a gardului. Dacă ar fi sărit ceva mai la stînga sau mai la dreapta, cîinele n-ar mai fi fost primejdios. Totuşi, acolo unde nu putea ajunge cîinele era pusă blestemata aia de sîrmă. Ce să facă? Nu, trebuie să se întoarcă înapoi la spărtura din gard şi să încerce să treacă. Dacă va reuşi să rupă mă-car o şipcă, atunci va putea să se strecoare în curte.

Kolea sări jos de pe magazie şi căzu cu picioarele pe ceva moale. În urzici zăcea un om care scoase un strigăt de durere. Era arestatul fugit de sub escortă cu cîteva minute în urmă. Faţa îi era mînjită cu sînge şi noroi, părul, încîlcit. Frecîn- du-şi piciorul lovit, îl privi speriat pe Kolea.

— Nu-ţi fie teamă — spuse băiatul — nu te trădez!

— Dar tu cine eşti?

— Kolea!

— Soldaţii au plecat? întrebă fugarul, conţi- nuînd să-şi frece piciorul.

— Au plecat.

— Dar se vor întoarce cu siguranţă. Şi vor veni cu cîinele... A cui e casa asta din spatele gardului?

— A „băieşului” — răspunse Kolea.

Fugarul zîmbi amar:

— Zău? Ia te uită ce noroc! M-aş ascunde chiar în curtea lui. Acolo e sigur că n-o să mă caute nimeni.

— Hai cu mine! spuse încetişor Kolea. Am văzut aici, în gard, o crăpătură.

— Ţie ţi-e uşor să spui „hai cu mine”! oftă fugarul. Cum de-ai brodit să sări tocmai pe piciorul meu? Numai să nu mi-l fi rupt... Da’ unde-o fi crăpătura?... Ia arată-mi-o!

Kolea se strecură spre crăpătură şi nu mai simţea băşicile care, din pricina urzicilor, îi apăruseră ca o constelaţie roşie pe mîini. În spatele lui, respirînd greu, se tîra fugarul.

— Poate că ar fi mai bine să rămîi în urzici pînă la noapte — spuse Kolea.

— Nu, nu, aici dau ei uşor de mine. Arată-mi unde-i crăpătura. Să încercăm. Poate aşa am să pot scăpa...

Kolea se tîrî pe brînci pînă la gard şi văzu că prin crăpătură ar fi putut să se strecoare numai bine un motan mare, dar pentru el, locul ăsta era prea îngust.

— Ia să văd ce-i acolo — spuse fugarul şi, dîn- du-l pe Kolea la o parte, se uită în curte. Da, şi cîinele e destul de departe... Aha, uite şi magazia! Bine ar fi să pot ajunge acolo... Deodată se învioră;

I-ascultă, măi băiete, caută tu pe undeva un bolovan şi, cu ajutorul lui, scoatem noi o scîndură din gard!

Nu era mare lucru să găseşti un bolovan, şi Kolea îl dădu fugarului. Acesta îşi scoase cămaşa, înveli bolovanul în ea şi începu să lovească cu putere, dar fără zgomot, marginea de jos a scîndurii. După cîteva lovituri, uluca se desprinse din cuie. Mai lovi de cîteva ori şi scoase încă una.

— Intră tu întîi — îi spuse lui Kolea — şi vezi dacă nu-i cineva prin curte.

Kolea desfăcu scîndurile şi, cu inima bătînd să-i sară din piept, se strecură prin crăpătura care acum era destul de largă, dar dădu iar de urzici.

În dreapta, chiar aproape de gard, se afla o magazie mică de lemne, care era descuiată, iar în stînga, în dosul copacilor, se vedea coteţul cîinelui. Zăngănindu-şi lanţul, dulăul lătra furios.

Căsuţa lui Nikita Kuzmici se înălţa în mijlocul curţii. La uşă atîrna un lacăt, ceea ce dovedea că nu era nimeni acasă. Pentru orice eventualitate însă, Kolea ocoli cu băgare de seamă casa. Toate ferestrele erau închise şi perdelele lăsate.

Linişte.

Băiatul se întoarse la gard şi strigă încetişor:

— Treci repede! Nu-i nimeni!

— Saltă puţin scîndurile... Uite-aşa... Şi fugarul îşi strecură cu greu umerii prin crăpătură. Dă-mi mîna... Trage-mă puţin...

Kolea apucă cu ambele mîini palma lui lată, cu degetele scurte, şi începu să-l tragă din răsputeri.

— Haide, haide! Mai iute! şoptea fugarul, stră- duindu-se să se strecoare printre scînduri. Reuşi în sfîrşit şi, sleit de puteri, căzu pe pămînt. Se opri o clipă, respirînd greu şi sacadat.

— Ascunde-te! Nu mai sta! Ascunde-te mai repede! îl grăbea Kolea. Acuşi poate să se-ntoarcă...

Fugarul se ridică cu greu şi porni şchiopătînd spre magazie.

— Ar fi bine să baţi cuiele la loc — îi spuse el, trecînd pragul.

Dar Kolea nu avu timp să bată cuiele. Se auzi scîrţîitul portiţei şi băiatul abia apucă să se depărteze de magazie. Pe cărare, cu paşi repezi, Borzov se îndrepta spre casă. Se vedea că e nemulţumit de ceva şi, cu vîrful băţului pe care-l ţinea în mînă, reteza tulpinile florilor.

Kolea încremeni. I se părea că stă prea aproape de magazie şi de locul de unde fuseseră scoase scîndurile din gard. Dacă fugea înapoi, putea să-l trădeze pe omul care îi încredinţase viaţa. Dacă rămînea pe loc, trebuia să explice cum a reuşit să intre în curtea păzită cu atîta străşnicie de dulăul acela fioros.

Se auzi zgomotul lacătului pe care îi descuia Nikita Kuzmici şi uşa se dădu în lături. Cînd „băie- şul" o să intre în casă, Kolea va putea să fugă. „Să fugă, să fugă!" — numai la asta se gîndea el acum.

Dar Nikita Kuzmici nu se grăbea. Stătea întors cu spatele şi se gîndea la ceva. Apoi Kolea îi auzi glasul abia şoptit:

— Vino după mine!

Uşa se trînti şi Nikita Kuzmici dispăru în dosul ei. Kolea se ridică de jos şi urcă cu teamă treptele pridvorului, ezitînd multă vreme înainte de a intra. Inima îi bătea cu putere.

— Da' intră odată! auzi el vocea surdă a lui Nikita Kuzmici.

Cu pălăria în cap şi îmbrăcat cu paltonul, „băieşul" stătea în mijlocul camerei. Faţa lui ascuţită era numai răutate, iar mîinile răsuceau cu gesturi nervoase băţul.

— Cum de-ai nimerit aici? întreba el, străduin-du-se să vorbească liniştit. Ţi-am spus să sari gardul!

— Păi am sărit! răspunse Kolea.

— Uită-te-n ochii mei... Minţi! Te-ar fi sfîşiat cîinele! Cum ai ajuns aici, răspunde?

— Am sărit gardul — răspunse băiatul, străduindu-se să privească drept în ochii pătrunzători ai lui Borzov.

— Haide, Haide rise Borzov. Văd eu că eşti tare la minciuni. Ei, nu-i nimic. De ce nu m-ai aşteptat? Ai văzut doar că nu m-am dus acasă!

— Am văzut!

— Şi eu ce ţi-am spus? Să sări gardul atunci cînd am să fiu eu acasă. Te-ar fi putut muşca dulăul!

— Da', cîinele e-n lanţ!

— Aha, asta înseamnă că te-ai căţărat pe magazie!

— Da.

— Aşa, aşa... Atunci n-ai sărit în curte, urcîn- du-te pe magazie... Şi eu care credeam că te-a cruţat cîinele! Eh, ia te uită... Prin urmare, în gard există o crăpătură... Haide să mi-o arăţi...

— Nu, nu! strigă înspăimîntat Kolea. Să nu te duci acolo!

— De ce să nu mă duc? întrebă Borzov, privin- du-l printre gene. Doar crăpătura nu-i în gardul tău, e într-al meu! Hai să mi-o arăţi!

— Nu, nu, nu merg...

Deodată Borzov se îmbună parcă:

— Ce-i cu tine, Kolea?... Bine, nu te duce, am s-o găsesc eu şi fără tine. Uite, am aici nişte plăcinte, ia şi mănîncă!

Puse o farfurie cu plăcinte pe masă şi ieşi în curte. Cu inima cît un purice, Kolea se apropie de fereastră şi-l urmări cu privirea. Borzov mergea încet de-a lungul gardului, cercetîndu-l cu atenţie. Deodată se aplecă şi ridică ceva de jos. Kolea văzu cu groază că în mîiniie „băieşului" era cămaşa fugarului, în care fusese învelit bolovanul.

Mai departe, totul se desfăşură cu o iuţeală uluitoare. Borzov se repezi spre cîine, îl scoase din lanţ, şi cîinele, lătrînd furios, se năpusti spre magazie. Borzov deschise uşa, dar o trînti repede la loc, închizînd-o cu zăvorul.

— Păzeşte-l! strigă el cîinelui şi ieşi în fugă.

Kolea se repezi în curte şi, în clipa aceea, şi-ar fi dat viaţa ca să-l poată ajuta pe fugar. Cîinele se năpusti însă asupra lui şi-l trînti la pămînt. Botul uriaş îi atinse faţa şi Kolea îi simţi umezeala fierbinte.

Închis în magazie, fugarul bătea cu putere în uşă, străduindu-se s-o spargă.

— Dik, înapoi! Culcat! strigă Borzov, care intrase în goană în curte, împreună cu doi soldaţi. Am dat de el... e aici, în magazie! Luaţi-l...

Cîinele, ascultîndu-şi supus stăpînul, se culcă alături de Kolea, privindu-l cu ochii injectaţi. Soldaţii scoaseră din magazie fugarul, care se zbătea înjurînd de mama focului; ei îl loveau peste mîini şi peste picioare.

— Pleacă, ticălosule! Hai, cară-te! îi strigă Borzov. Plînge ştreangul după tine!

Fugarul îl potopi cu un torent de înjurături:

— Trădătoruie! Băieş blestemat! Nu se ştie care din noi doi o să crape mai întîi!

În sfîrşit, fugarul fu luat pe sus. Borzov închise magazia, îşi şterse sudoarea de pe frunte şi răsuflă adînc.

— Hai să mergem! spuse el cu glas liniştit lui Kolea.

Dar Kolea, plin de ură, se strînse ghem. Ochii lui Borzov deveniră înfiorători. Îl apucă de mînă cu degetele lui tari ca nişte cîrlige şi-l trase în casă.

— E prea devreme, căţelandrule, să poţi judeca!

Kolea îl muşcă de mînă:

— Lasă-mă-n pace, dă-mi drumul!

— Ţi-arăt eu ţie „lasă-mă-n pace”! Borzov îm- brînci băiatul în cameră şi încuie uşa cu cheia. Rămîi puţin aici şi pe urmă stăm noi de vorbă!

C A P I T O L U L I V

ÎN CASA LUI NIKITA BORZOV

Ceva mai tîrziu, Nikita Kuzmici îi aduse lui Kolea demîncare: o bucată mare de carne fiartă, pîine cu unt şi ceai fierbinte. Puse gospodăreşte farfuriile pe masă şi se aşează alături de băiat, cu aerul unei gazde ospitaliere:

— Hai la masă, nepoţele!...

Din cauza războiului, oamenii se împrăştiaseră care încotro. Rudele erau despărţite. Unii se evacuaseră departe, în spatele frontului, alţii plecaseră pe front: Kolea, după moartea mamei lui, nu mai avea pe nimeni în oraş, afară de unchiul Nikita. Cine altul ar fi putut să poarte de grijă orfanului? Dar Kolea se ghemuise într-un colţ şi-l privea pe unchiul său cu ochii încărcaţi de ură. De ce îi poruncise oare mama să vină la el? De bună seamă, el este acela care a trădat-o, numai că ea n-a ştiut.

— Mănîncă, Kolea! insistă Nikita Kuzmici şi trase farfuria mai aproape de băiat. Mănîncă, dacă-ţi spun! Ce-ţi bagi nasul unde nu-ţi fierbe oala?...

Dar Kolea nu se atinse de mîncare. Trecuse prin atîtea încercări în ultimele zile, încît se maturizase dintr-o dată. Pînă acuma, inima lui curată şi încrezătoare de copil ar fi fost gata să-l creadă pe Nikita, dar din clipa aceasta se temea de el şi-l ura. „Mai repede, cum să fug mai repede de-aici!” se gîndea el, pitindu-se în colţul camerei.

Nikita Kuzmici şedea posomorît, cu mîinile pe masă, şi privea băiatul.

— Ia ascultă, mucosule, mult timp ai să te mai joci cu nervii mei? bombăni el. Prea mă scoţi din sărite şi-o să-ţi trag o mamă de bătaie cu cureaua, de-o să mă ţii minte cîte zile oi avea!

— Tata nu m-a bătut niciodată — îi răspunse duşmănos băiatul.

— Păcat! Văd că nu prea asculţi. Năravul din fire... Cîţi ani ai? Treisprezece?

— Încă n-am împlinit...

— Aşadar, treisprezece ani! Nu mai eşti un copil! Trebuie să înţelegi...

Kolea îi aruncă o privire răutăcioasă:

— Ce să-nţeleg?

— Uite ce! Mama ta te-a trimis la mine?

— Da — răspunse încet Kolea.

— Mergea la moarte şi te-a trimis la mine! Aşadar, ţi-a vrut binele. Da sau ba? Hai răspunde, de ce taci?

— Nu ştia ce rău eşti!

Nikita Kuzmici sări în sus şi izbi atît de tare cu pumnul în masă, încît farfuriile zăngăniră,

— Eşti prea crud la minte încă. Da! Nu eşti decît un căţelandru. Cum poţi tu să-i judeci pe cei mari?! Nu ştii nimic despre viaţă şi nu-i cunoşti preţul. Nu ştii cît sînge se varsă pentru ea! Borzov îşi duse mîna la inimă şi, cu paşi tîrşîiţi, trecu în odaia vecină, prăvălindu-se pe pat.

— Apă, dă-mi apă! îngînă el.

Pesemne avea un atac de inimă. Întins pe pat, părea atît de mic, de bătrîn şi de lipsit de apărare, încît Kolea simţi cum îi tresare inima.

Îi aduse repede din tindă o cană cu apă rece şi scoase din dulapul pe care i-l arătă unchiu-său nişte prafuri. Luîndu-şi doctoria, Nikita Kuzmici rămase cîteva clipe nemişcat, cu ochii închişi. Kolea şedea tăcut pe marginea patului şi privea ţintă faţa palidă şi zbîrcită. Se gîndea ce să facă mai departe. În lagăr, la tatăl lui, nu se putea duce, pentru că n-o să-l lase nimeni să intre. E chiar primejdios să se ducă pînă acolo. Dacă hitleriştii vor afla că femeia spînzurată în piaţă a fost nevasta prizonierului... s-ar putea să-l omoare şi pe tata. Să-i spună toate astea unchiului Nikita, sau nu? Poate să aibă încredere în el? O să-l ajute oare?

Peste vreo zece minute, Nikita Kuzmici deschise ochii şi, cu privirea tulbure, se uită la Kolea.

— Mi-a trecut! răsuflă el, uşurat. Cît pe-aci să-mi dau duhul... Bine c-ai fost tu lîngă mine.

Borzov mai stătu puţin întins pe pat, apoi se ridică în capul oaselor şi începu să-şi încheie cămaşa la piept.

— Un’ te duci, unchiule Nikita?

— Nu mă duc nicăieri, stau acasă. Dar nu se poate să rămîn multă vreme culcat; mă sufoc şi mi se opreşte inima. Ei, hai, du-te şi mănîncă!

Ascultător, Kolea se duse la masă şi-şi tăie o bucată de carne.

— Mănîncă mai mult — îi spuse unchiul Nikita, aşezîndu-se de cealaltă parte a mesei. Unge pîinea cu unt...

Kolea mînca repede, iar unchiul Nikita îl urmărea tăcut. Deodată, el observă în ochii lui Kolea o licărire şireată. Băiatul aruncă o privire bătrînului, iar apoi îşi lăsă din nou ochii în jos.

— Unchiule, de ce l-ai predat pe omul acela poliţailor? întrebă el, cu glas scăzut.

Nikita Kuzmici se aprinse.

— Ia ascultă — îi strigă el, pierzîndu-şi răbda-rea — nu cumva îmi iei un interogatoriu? Spu- ne-mi, mai bine, cum de-a nimerit el în curtea mea?

— Eu l-am ascuns.

— Tu? Dac-ar fi aflat gestapoul, ne-ar fi împuşcat pe loc pe amîndoi!

— Dar n-ar fi aflat nimeni, dacă nu spuneai dumneata.

Nikita Kuzmici se enervă şi schiţă un gest larg:

— Ce să mai vorbesc cu tine? Eşti un prost! E o mare fericire că l-am găsit eu în magazie... Că dacă s-ar fi făcut aici, seara, percheziţie, cum aş fi putut să le explic? Mi s-ar fi spus cu siguranţă: „L-ai ascuns înadins”.

— Dar ai fi putut să-l laşi să plece.

— ,,Să plece!” îl îngînă Nikita Kuzmici. E uşor de zis, da’ greu de făcut!

Kolea împinse farfuria deoparte.

— Ce-i cu tine? îl întrebă alarmat Nikita Kuzmici.

— Eşti un om rău, unchiule Nikita. Asta e! Mai bine am să plec de la dumneata.

— Ai să pleci?

Kolea continuă cu îndărătnicie:

— Da! Mai bine mă duc în lagăr, să stau acolo cu tata!

— În lagăr?! se miră Nikita Kuzmici. În care lagăr?

— Ei, în lagărul acela care-i la marginea oraşului, în dosul sîrmei ghimpate.

Cutele de pe fruntea lui Nikita Kuzmici se adîn- ciră şi mai tare. Privea încordat faţa băiatului şi se străduia să înţeleagă ce-i spune.

— Tata? Care tată? Tatăl tău? E acolo?

Kolea nu-i răspunse. Nu, n-o să-i spună nici un cuvînt mai mult.

— De ce-ai pomenit de tata? L-ai văzut cumva?

Kolea se ghemui din nou în colţul lui. Cum de scăpase vorba asta? Acum o să moară şi tata. Nu, nu, unchiul lui nu va mai afla nimic. Nici un cuvînt!

— L-ai văzut în coloana prizonierilor? întrebă Nikita Kuzmici, apropiindu-se de băiat. Spune! L-ai văzut?

Kolea se străduia să nu-şi plece ochii sub privirea scrutătoare a lui Nikita Kuzmici.

— Nu, nu l-am văzut... Am spus-o aşa, într-o doară... Am născocit...

Nikita Kuzmici clătină cu îndoială din cap:

— Astfel de lucruri nu se spun aşa, într-o doară... mai ales acum, cînd ţi-ai pierdut mama... Se aşează din nou şi-şi aprinse o ţigară. Uite ce-i, nepoate — zise el după ce se gîndi puţin — îţi interzic să ieşi din curte! Va veni vremea potrivită şi am să-ţi spun eu unde să te duci şi ce să faci... Ei, şi-acum, sper că ne-am înţeles?

— Ba am să fug — răspunse cu încăpăţînare şi ură băiatul.

— Bine, dacă-i aşa!... Atunci...

Se auzi cheia răsucindu-se de două ori în broască.

Kolea se repezi la fereastră. În ramă erau înfipţi drugi groşi de fier. Nici cu ferăstrăul, chiar dac-ai tăia la ei o zi întreagă, şi tot nu-i puteai răzbi.

Peste cîteva minute, unchiul Nikita, în palton, cu gulerul ridicat, ieşi din curte, după ce dădu drumul cîinelui din lanţ.

Kolea rămase singur şi-l cuprinse deznădejdea. Trăgea de uşă cît îl ţineau puterile, se arunca în ea cu tot trupul, străduindu-se s-o spargă, izbea cu picioarele, dar în zadar. Uşa masivă de stejar nu ceda de loc şi ar fi putut să reziste asaltului unui om mult mai voinic. Se zguduia numai şi vuia surd sub loviturile lui. Nu, din odaia asta nu va putea ieşi niciodată. Kolea îşi băgă capul în sobă, însă hornul era prea îngust. Se alese doar cu nasul şi obrajii mînjiţi de funingine.

Unde se dusese oare „băieşul”? Plecase, de bună seamă, la gestapo, să anunţe ceea ce aflase despre tatăl lui Kolea. ,,Ce-

am făcut, ce-am făcut! se căina băiatul. Cum să-l ajut pe tata? Cum să-l salvez?”

Numai de s-ar întoarce odată unchiul Nikita! O să-l omoare, da, o să-l omoare cu cuţitul ăsta care stă pe masă. Şi Kolea apucă un cuţit mare de bucătărie, cu vîrful ascuţit. Da, da, o să-l omoare...

Se întuneca repede. În curtea pustie lătra plictisit cîinele. Copacii, pe care toamna îi văduvise de frunze, îşi legănau trist ramurile înnegrite. În camera alăturată se auzea tic-tacul ritmic al unui ceas de perete...

Cît timp să fi trecut oare? O oră, două, trei? Kolea şedea cu ochii deschişi şi se gîndea încordat. Îşi aminti de copilăria lui, îşi aminti de tatăl şi de mama lui... Tot timpul avea în faţa ochilor dunga vînătă de pe obrazul mamei, pe care o văzuse atunci cînd ea se aplecase să-l sărute pentru ultima oară... Imaginea i se întipărise în minte şi-l obseda. De porumbei, de jocurile cu prietenii nu-şi mai amintea de loc. Era un biet omuleţ asupra căruia năvăliseră dintr-o dată toate necazurile şi care se străduia să înţeleagă ce trebuie să facă de acum încolo.

Deodată, cîinele începu să latre furios. Kolea se apropie de fereastră şi văzu o siluetă neagră ce venea dinspre poartă. Unchiul Nikita A tras zăvorul... În coridor se auziră paşi tîrşîiţi. Ţăcăni întrerupătorul şi, prin crăpătura uşii, în odaie pătrunse o fîşie îngustă de lumină. Borzov rămase în tindă, să-şi scoată paltonul, apoi se apropie de uşă.

Kolea se lipi de pervaz. De îndată ce unchiul Nikita va deschide uşa, el îl va da lovitura. Dar liniştea din cameră îl făcu pe Nikita Kuzmici să devină bănuitor.

— Dormi? întrebă el de după uşă. Bine, dormi, nu te mai tulbur.

Unchiul Nikita ţăcăni iar întrerupătorul şi plecă în camera vecină, care-i servea drept sufragerie. Umblă multă vreme prin odaie, trăgînd la o parte mobilele, făcînd zgomot: parcă mişca dulapul din loc... sau poate masa? Kolea trăgea cu urechea la zgomotele ce veneau din încăperea alăturată şi se gradea ce să facă: să-l cheme pe unchiul Nikita sau să aştepte pînă ce va deschide el uşa?

Se hotărî să aştepte ca unchiul Nikita să intre singur în cameră.

După un timp, ,,băieşul” trecu în tindă. Se auzi iar zăvorul şi Nikita Kuzmici trînti uşa. Apoi linişte. Se dusese în curte. Dar

zadarnic se străduí Kolea să-i desluşească umbra în partea aceea a curţii unde era poarta, că tot nu reuşi să vadă nimic. Auzi numai zăngănitul lanţului de care sta legat cîinele, şi lătratul lui. I se păru ciudat însă că acum cîinele lătra în cealaltă parte a curţii. „Acolo oare ce păzeşte?" se întrebă el.

Nikita Kuzmici nu rămase multă vreme afară. Peste cîteva minute se întoarse, încuie bine uşa pe dinăuntru şi stinse lumina. Judecînd după liniştea care se lăsase în casă, Kolea fu convins că bătrînul se culcase şi adormi şi el, dar fu trezit de nişte voci înăbuşite. Era o noapte întunecoasă. Pe sub uşă nu străbătea nici cea mai slabă rază de lumină. Pesemne că uşa odăii vecine, care dădea în tindă, era bine închisă.

Somnul îi pieri pe loc şi Kolea îşi lipi urechea de gaura cheii. Da, fără îndoială, se auzeau două voci. Una surdă, necunoscută, cealaltă piţigăiată, a unchiului Nikita. Dar băiatul nu putu să desluşească nici un cuvînt.

Kolea îşi lipi urechea de perete, mai aproape de soba care încălzea două camere: aceea în care se afla ei, şi odaia vecină unde unchiul Nikita discuta cu necunoscutul. Faptul că această discuţie avea loc în toiul nopţii îi făcu pe Kolea să devină atent. Despre ce vorbesc oare? De bună seamă că uneltesc ei ceva. Aici, în colţ, la peretele de lîngă sobă, se auzea ceva mai bine, dar cuvintele nu se desluşeau totuşi.

Deodată, pe Kolea îl străfulgeră un gînd: ce-ar fi dacă şi-ar vîrî capul în sobă? Zis şi făcut.

Într-adevăr, aşa se auzea bine. De cealaltă parte a peretelui, soba avea probabil o răsuflătoare, oarece glasurile răsunau acum foarte limpede.

— Eşti convins? întrebă vocea groasă, care i se păru cunoscută lui Kolea,

— Absolut convins — răspunse unchiul Nikita.

— Ai controlat?

— Am controlat.

Urmă un moment de linişte.

— Şi cine l-a mai văzut în afară de Kolea? întrebă iar vocea groasă.

— Încă trei oameni... Dar ăştia tac... Era cît pe-aci să se trădeze cînd a căzut în piaţă,

— Cîţi prizonieri sînt acum în lagăr?

— Vreo şase sute.

— Şi cînd o să-i ducă de-aici?

— Meyer spunea că vor începe să construiască fortificaţiile peste cîteva săptămîni. Dar, bineînţeles; prizonierii vor fi trimişi acolo mai înainte.

— Şi tu ai să ştii din timp?

— E foarte greu, dar am să-ncerc.

Kolea înţelese că era vorba despre tatăl lui. Poate că omul care vorbeşte cu unchiul Nikita este un ilegalist? Dar atunci de ce vorbeşte cu unchiul Nikita despre un lucru atît de important? Şi deodată Kolea sări ca ars. În ajunul arestării sale, mama se întîlnise şi ea cu unchiul Nikita. Nu, ea nu se dusese la el acasă, fusese la el la primărie, iar cînd se întorsese, era tare tulburată. Acum e sigur că unchiul Nikita atrage oamenii, apoi îi trădează. Trebuie să-l prevină pe cel care se află în odaia alăturată. Omul ăsta habar n-are că unchiul Nikita l-a trădat astăzi pe fugarul acela!

— Acţiunea asta trebuie s-o ducem la capăt cu orice preţ — spuse din nou vocea groasă. Va trebui să pornim cu tot grupul pentru îndeplinirea ei! Dar înţelege şi tu: cea mai mică greşeală ne poate fi fatală. E nevoie de multă prudenţă, ca să nu cădem în cursă...

— Da, trebuie să acţionăm prin surprindere — răspunse Nikita Kuzmici, şi lui Kolea i se păru că-l vede zîmbind. Tăcură din nou. Dar ce să fac cu băiatul? întrebă Borzov.

— Ţine-l deocamdată la tine.

— Nu vrea. Spune că va fugi...

— Acum, în nici un caz nu-l putem lua cu noi. Să stea vreo lună la tine.

— Voi fi nevoit să-l ţin încuiat.

— Ei, asta-i prea de tot!

— Văd eu cum fac. Dacă se obişnuieşte aici, atunci e altceva... Bea-ţi ceaiul că se răceşte.

— Nu, nu-mi arde mie de ceai! Trebuie să plec. Dik e legat?

— Legat.

— Rău cîine mai ai!

Nikita Kuzmici rîse:

— Da, într-adevăr! Dar pentru asemenea viată, e cel mai potrivit paznic.

Se auzi zgomotul unui scaun împins la o parte.

— Uite ce-i, Ghenadi Andreevici...

— Nu Ghenadi Andreevici, ci Pavel Martînovici — îl corectă Ghenadi pe interlocutorul său.

Kolea îşi reţinu cu greu un strigăt de bucurie. Cum de nu şi-a dat seama pînă acum? Sigur, ăsta era glasul lui Ghenadi Andreevici, profesor la şcoala unde învăţase el.

Poate că ar fi bine să strige, să bată din picioare, să-l cheme în ajutor! Să-i povestească tot adevărul despre unchiul Nikita! Ei, dar dacă unchiul Nikita o să-l omoare pe Ghenadi Andreevici cînd o să vadă că acesta ştie tot adevărul despre el? Nu, trebuie să tacă, să rabde şi să asculte mai departe...

— Şi-acum, Nikita Kuzmici, ţine minte locul de întîlnire — spuse Ghenadi Andreevici — satul Ma- linovka.

— Aşa!

— Casa Poloznevei. La marginea satului...

— Aşa... ţin minte.

— Parola: ,,Se poate să beau puţină apă?" Şi ţi se va răspunde: „Apă e multă, poţi să bei cît vrei!" Ai înţeles? Repetă!

Şi Nikita Kuzmici repetă:

— „Se poate să beau puţină apă?"

— Ştii acuma care-i sarcina ta? întrebă Ghenadi Andreevici. Nu trebuie să-ţi repet nimic?

— Am înţeles tot, Pavel Martînovici!

— Acţionează, dar cu multă prudenţă! Rămîi cu bine... Du-te şi ţine cîinele pînă sar eu gardul...

În tindă răsunară surd paşii celor doi oameni. Se auzi trîntindu-se uşa de la intrare. În fundul curţii, cîinele începu să latre şi lătratul lui deveni din ce în ce mai puternic. Nikita Kuzmici mutase cîinele la locul lui... Peste o clipă se auzi din nou zăvorul. Borzov rămase cîteva minute lîngă uşa în dosul căreia, tremurînd de încordare nervoasă, stătea Kolea. Ascultă puţin şi, văzînd că e linişte, Nikita Kuzmici se întoarse în camera lui.

Kolea îşi vîrî din nou capul în sobă.

— Dumneata eşti, domnule Blinov? auzi el glasul unchiului Nikita. Iartă-mă că-ţi telefonez în toiul nopţii, dar trebuie să-ţi comunic ceva extrem de important... Da, aş putea să aştept şi pînă dimineaţă... Am înţeles... mîine, fix la ora 9, sînt la dumneata...

Cuvintele acestea spulberară toate îndoielile lui Kolea.

Pe Ghenadi Andreevici şi pe ceilalţi ilegalişti care luptau împreună cu el îi pîndea, fără îndoială, o mare primejdie.

C A P I T O L U L V

O ZI GREA

Kolea se răsuci pe divanul îngust şi tare, fără să poată adormi; spre dimineaţă, răpus de oboseală, căzu într-un somn adînc şi greu. Se trezi însă brusc. Presimţirea unei primejdii apropiate, care se cuibărise dintr-o dată undeva în tainiţele conştiinţei lui, îl făcu să se dezmeticească repede. Sări în sus ca ars. Zvîrli cît colo mantaua ruptă cu care se învelise şi rămase în mijlocul camerei, cu părul zbîrlit şi cu obrazul brăzdat de dîra roşie pe care i-o lăsase perna aspră.

În uşă, fără să treacă pragul, stătea Nikita Kuzmici, îmbrăcat cu paltonul şi cu şapca în cap.

— Tu, Kolea, ar fi bine să lucrezi la pompieri — spuse el, zîmbindu-i cu blîndeţe.

Kolea îşi holbă ochii cîrpiţi de somn, simţind în tot corpul o amorţeală neplăcută. La fereastră se iţea o dimineaţă însorită şi luminoasă. În vîrful gardului se foia un cocoş mare şi frumos, care-şi scutura semeţ penele.

— Nu te teme, nu m-ating de tine — îi spuse liniştit Nikita Kuzmici. Şi nici n-am să te-ncui... Eşti liber să umbli prin toată casa. Mîncarea-i pe masă. Dar în curte să nu ieşi, că te sfîşie cîinele... Şi să fii cuminte... Cînd mă-ntorc deseară, vedem noi ce-i de făcut...

Şi Nikita Kuzmici ieşi fără să mai încuie uşa în urma lui. Kolea îl văzu cum dă drumul cîinelui din lanţ, apoi cum, îndreptîndu-se cu paşi grăbiţi spre poartă, părăseşte curtea. Se opri puţin în loc, îl ameninţă sever cu degetul şi păşi în stradă.

Băiatul se trînti din nou pe divan. Undeva, dincolo de perete, se auzea tic-tacul ritmic al ceasului. În curte, cocoşul cînta vesel, iar cîinele, care alerga sub ferestre, îi răspundea cu un mîrîit furios.

Casa lui Nikita Borzov avea trei camere. În prima, cea mai spaţioasă, era o sobă mare de cărămidă, acoperită cu o plită groasă de fontă, cu trei ochiuri. În dreapta, în colţ, se afla un bufet pentru vase, iar în mijloc, o masă grea de stejar, cu picioarele scurte. La masa asta mînca unchiul Nikita şi tot la ea scria seara, punînd în faţă vechiu-i registru de contabilitate, cu coperţile negre. Uşa din stînga dădea într-o cameră mică, din care aproape trei părţi erau ocupate de un pat lat. Deasupra patului, într-o ramă neagră, atîrna o fotografie mare a unchiului Nikita. Fotografia asta fusese făcută încă în ajunul revoluţiei, cînd lucra tot la baia orăşenească, pe atunci proprietatea negustorului Trifonov. Fotograful îl pusese să stea în picioare, lîngă o etajeră pe care fusese aşezat un vas frumos, cu trandafiri mari de hîrtie. Umerii înguşti ai unchiului Nikita erau strînşi într-un surtuc negru, împrumutat anume pentru această ocazie, iar faţa, şi aşa destul de mică şi inexpresivă, părea şi mai mică din pricina mustăţilor cu vîrfurile ascuţite şi răsucite în sus ca nişte săgeţi.

În a treia cameră, în care stătea acum Kolea, se afla un divan, iar pe pereţi atîrnau cîteva litografii tăiate din reviste vechi. Camera asta n-avea o destinaţie anume, şi unchiul Nikita o punea la dispoziţia rudelor care veneau cîteodată la oraş.

De cînd ajunsese însă o personalitate importantă în oraş, angajase o femeie în vîrstă, care venea de două ori pe săptămînă şi-i avea grijă de gospodărie. Unchiul Nikita îşi încălzea singur mîncarea pe o lampă de gaz care afuma toată casa.

Kolea găsi pe masă un castron cu carne fiartă, nişte castraveţi muraţi, pîine neagră şi plăcintă cu varză. Văzînd aceste bunătăţi, nu rezistă şi luă un cuţit, repezindu-se lacom asupra mîncării. Înghiţea bucăţile de carne pe nemestecate şi muşca din castraveţi de-i trosneau dinţii.

Bucata mare de carne şi osul cu măduvă care rămăseseră mai puteau sătura vreo cinci oameni. Plăcinta, cu toate că nu era proaspătă, i se păru deosebit de gustoasă. Îi lipsea numai ceaiul. Dar, la urma urmei, după ce mîncase castraveţi muraţi, putea să bea o cană cu apă rece. La vîrsta lui Kolea, astfel de lipsuri nu-ţi strică buna dispoziţie, şi băiatul se simţi mult mai în putere. Îşi luă inima în dinţi şi deschise uşa spre pridvor. De cum îl zări, cîinele începu să mîrîie surd, rînjindu-şi colţii albi şi uriaşi

şi, în salturi mari, se năpusti spre el. Kolea trînti uşa chiar în clipa cînd labele păroase ale cîinelui atinseră pridvorul, apoi alergă la fereastră. Dulăul şedea pe treapta de sus, privind spre uşă cu ochi flămînzi şi răi. Kolea întredeschise uşa. Dulăul începu să latre prelung. Nu, cu animalul ăsta nu te poţi înţelege! Dac-ar încerca să-l cîştige totuşi cu ceva? Tăie o bucată de carne, fluieră şi i-o aruncă. Cîinele adulmecă bucata şi se îndepărtă nepăsător.

Da, fără îndoială, unchiul Nikita ştia în paza cui îşi lăsase nepotul! Unui asemenea paznic poţi să-i încredinţezi liniştit toată casa.

Orele se scurgeau chinuitor de încet... Soarele scăpăta spre asfinţit. Kolea umbla agitat de colo pînă colo, străduindu-se în zadar să găsească o so- luţie de a ieşi din casă. Într-un colţ, după sobă, găsi o frînghie lungă şi-i făcu un laţ la un căpăt. Încercă de cîteva ori să-l zvîrle pe gîtul blestematului de cîine, dar dulăul se ferea cu dibăcie sau apuca frîn- ghia cu dinţii, încercînd s-o rupă. Acest joc enervant continuă timp îndelungat. Pînă la urmă, Kolea obosi şi se urcă pe pervazul ferestrei.

Ce să facă? În timp ce el zace închis aici, unchiul Nikita i-a şi povestit, desigur, lui Meyer despre vizita din timpul nopţii. Acum hitleriştii cunosc parola şi vor trimite un spion la văduva Poloz- neva. Iar mai departe... Deodată parcă-l văzu pe Ghenadi Andreevici zăcînd la pămînt, cu un glonţ în cap... Şi băiatul se gîndi la taică-su: „Ce-o să se întîmple cu tata? Unchiul Nikita a aflat că este în lagăr. Cu siguranţă că tata va fi spînzurat... Doamne, ce prostie am făcut că i-am spus unchiului Nikita!”

Trebuie să scape cît mai repede din casa asta blestemată, dar ce te faci cu afurisitul de cîine?... Ce-ar fi dacă s-ar înfăşura în plapumă şi ar ieşi în goană?... Nu, nu se poate, cîinele, oricum, se va năpusti asupra lui şi-l va sfîşia cu colţii. Ah, să-l otrăvească, dar cu ce? Dacă l-ar pocni în cap cu vătraiul din dosul sobei? Kolea coborî de pe pervaz şi luă vătraiul plin de funingine: vătraiul avea coada arsă în două locuri şi abia se mai ţinea. Toporul... Dacă ar lua toporul? Kolea se repezi să-l caute prin toată casa. Dar nu-l găsi nici în odaie, nici în cămară, nicăieri. Probabil că unchiul Nikita îl ascunsese în magazie.

În tindă, Kolea se opri deodată locului. Între uşa care dădea afară şi uşa care dădea în casă era un spaţiu destul de... Ce-ar fi să ademenească dulăul acolo, apoi... O, dac-ar reuşi!

Intră în cameră, luă laţul, îl desfăcu, apoi se întoarse în tindă, legă capătul frînghiei de clanţa uşii de afară, iar restul funiei îi trecu, prin tindă, în casă. Apoi închise uşa dinăuntru, însă nu de tot, ci numai atîta cît să rămînă o crăpătură îngustă, şi trase frînghia spre el. Asta e! Uşa de afară se trînti. Kolea împinse apoi uşa dinspre odaie şi o închise bine, strîngînd frînghia de pervaz! Ca să fie mai sigur, Kolea legă capătul funiei de un picior al mesei.

Aşa! Daca dulăul va nimeri în tindă, din capcana asta n-o să mai poată scăpa.

Acum rămăsese de făcut ceea ce era mai important, şi anume să-l ademenească în casă, iar el, Kolea, să aibă timp să închidă şi uşa dinăuntru. Da, dar cum? Să-i mai arunce nişte carne? Cîinele n-a mîncat nici bucata aceea; uite-o, mai zace şi acum în praf, lîngă scară. Nu, trebuie să născocească altceva.

Kolea stătu puţin şi se gîndi. Cine ar fi putut bănui că acest băieţandru firav, cu obrajii palizi şi ochii mari, cenuşii e gata să se încaiere cu un dulău puternic, mare şi rău, dresat anume pentru a prinde oameni!

Ieşi în pridvor şi se opri pe treapta de sus. Cîinele stătea culcat pe cărarea care ducea spre poartă, cu labele întinse înainte, şi-l privea cu atenţie. Părea obosit, dar, conştient de forţa sa, îşi alesese o poziţie favorabilă. Poftim de încearcă să treci pe lîngă el, dacă poţi!

Kolea stătu puţin locului, făcîndu-şi curaj. Hotărîrea pe care o luase s-ar fi putut termina pentru el într-un mod îngrozitor. Ieri îl salvase unchiul Nikita, acum însă, dacă-l prinde, cîinele nu-l va cruţa. Deodată băiatul îşi scutură capul, se strînse ghem de parcă s-ar fi pregătit să se arunce într-o apă rece ca gheaţa şi sări de pe pridvor pe cărare, nă- pustindu-se spre cîine.

Surprins, dulăul se ridică în picioare, se dădu speriat înapoi, dar în aceeaşi clipă, rînjindu-şi colţii, îşi făcu vînt ca să-i taie calea. Kolea mai făcu vreo zece paşi în fugă, se întoarse şi se repezi spre pridvor, auzind în urma lui răsuflarea grea a cîine-lui.

Năvăli ca năuc în pridvor, apoi în tindă, observă cum îl urmăreşte umbra neagră, trînti uşa dinăuntru şi se lipi de ea, pierzîndu-şi aproape cunoştinţa. Înfuriat, cîinele zgîria uşa cu labele. Venindu-şi puţin în fire, Kolea întredeschise uşa şi trase de frînghie. Uşa de afară se trînti şi cursa se închise.

Urlînd înfiorător, cîinele se zbătea ca turbat în spaţiul îngust dintre cele două uşi, dar acum nu mai era periculos. Peste cîteva minute, Kolea se caţără pe gard, chiar prin locul pe unde sărise în ajun. Uff! Iată-l în curtea vecină! Nu îndrăznise să iasă pe poartă, de teamă că-l va întîlni în drum pe unchiul Nikita. Se strecură prin curţi dosnice şi ajunse în strada vecină. Simţindu-se scăpat de primejdie, se aşeză pe o grămadă de lemne, să mai răsufle puţin.

În sfîrşit e liber! Ce să facă acum? Încotro s-o ia? Toată ziua fusese atît de preocupat de dorinţa de a fugi, încît nici nu se gîndise măcar unde se va duce după aceea.

Acasă la el nu voia să se mai întoarcă. Prea îi stăruia în minte noaptea aceea îngrozitoare, noaptea cînd rămăsese singur, după uciderea mamei lui. Trebuie să ajungă cît mai curînd în sat. Îşi aminteşte bine parola. „Se poate să beau puţină apă?” Dacă va merge mai repede, pînă se înserează va fi acolo.

Kolea se îndreptă spre poarta din dosul căreia se vedea strada. Ajuns aici, se uită cu prudenţă în jur. Se părea că nu-l pîndeşte nici o primejdie. Nişte femei veneau de la piaţă. Pe cealaltă parte a străzii trecea încet un poliţai. Cu ăsta ar fi mai bine să nu se întîlnească.

Kolea se întoarse şi porni în sens opus. La colţul străzii auzi în urma lui nişte paşi tîrşîiţi; se uită îndărăt şi dădu să fugă, dar era prea tîrziu. O mînă osoasă şi puternică îl înşfăcase de umăr.

— Încotro fugi, băiete? spuse un bărbat cu glasul blînd. Hai, nu te zbate! Nu trebuie să-ţi fie teamă de mine! Ia te uită în ce hal eşti! Istovit de-a binelea... Hai cu mine! Nu trebuie să rămîi pe stradă. Ai să te prăpădeşti.

Şi, strîngîndu-l zdravăn de mînă, îl tîrî cu sila după el. Nu-i era uşor bătrînului să ducă în mîna stîngă trepiedul aparatului fotografic, iar cu dreapta să tragă băiatul, care se împotrivea din răsputeri. Dar fotograful din piaţă nu voia să lase nici trepiedul, nici mîna băiatului. Fără trepied, n-ar mai fi avut din ce trăi, iar băiatul... Cum ar fi putut lăsa omuleţul ăsta, părăsit de toţi, să se descurce singur?

C A P I T O L U L V I

NOI ÎNCERCĂRI

Iakuşkin mergea încet, tîrîndu-şi anevoie picioarele, şi ofta adînc. Avea aerul unui om bolnav şi istovit de puteri. Deodată se opri.

— Ei, Kolea — spuse el — n-am să te iau cu sila. Dacă vrei, poţi să pleci, uite drumul, dar la mine, să ştii, ai s-o duci bine. Dacă rămîi singur, te prăpădeşti cu zile. Hai vino! N-o să-ţi pară rău.

Ochii spălăciţi, cu pleoapele zbîrcite, îl priveau blînd. În toată înfăţişarea lui era ceva care te făcea să ai încredere în el.

— Dă-mi trepiedul! zise Kolea. Ţi-l duc eu.

— Na, du-l tu! răspunse Iakuşkin, bucuros, şi-i întinse trepiedul de lemn. Dar bagă de seamă, du-l cu grijă! Să nu-l scapi...

Kolea nu se aşteptase la atîta încredere din partea bătrînului. De cîte ori a dorit să pună şi el mîna pe aparatul în jurul căruia oficia bătrînul fotograf, dar lucrul acesta i se părea atît de imposibil, încît nici măcar nu încercase s-o facă. Şi-acum, poftim, duce el singur trepiedul! Cînd îl priveai, trepiedul părea greu şi masiv, dar de fapt era uşor, fiind făcut din lemn de frasin uscat.

Kolea mergea ţanţoş alături de Iakuşkin, închi- puindu-şi că e scutierul lui.

— Ai să locuieşti la mine — îi spuse bătrînul —: şi-am să te învăţ multe lucruri...

— Să şi fotografiez?

— Bineînţeles.

— Şi e greu tare?

— Greu, dar dac-ai să fii sîrguincios, ai să în-veţi.

Kolea îl privi atent: nu cumva glumeşte? Dar bătrînul îl bătu uşurel pe umăr.

— Ai să devii un bun fotograf... Şi-ai să vezi cum o s-o ducem noi doi! Eu am să stau la casă, iar tu o să fotografiezi.

— Cu un aparat mare?

— Da, cu cel mai mare.

Merseră în tihnă pînă la casa lui Iakuşkin, aflată pe una din străduţele lăturalnice. Gardul strîmb, care fusese cîndva verde, acum era de un cenuşiu murdar. Căsuţa mică părea crescută din pămînt. Construită încă la mijlocul veacului trecut, schimbase mulţi stăpîni care, după cum se vedea, nu prea se îngrijiseră de ea. Zidurile deveniseră vine-ţii din pricina intemperiilor, pridvorul scîrţîia din toate încheieturile de îndată ce puneai piciorul pe el, iar uşa de la intrare avea prinse pe margini fîşii de pîslă. Şi-năuntru, casa era la fel de neîngrijită şi avea un aspect jalnic. Ciudat lucru însă: nimic din interiorul ei nu trăda profesiunea stăpînului. Pe pereţi nu atîrnau fotografii, nu se vedea nici un album. Numai m cămăruţa întunecoasă, lipită de bucătărie, se aflau borcane cu lichid fixativ şi felurite ustensile, de care un fotograf nu se poate dispensa.

În căsuţa aceasta, Kolea se simţi uimitor de liber, Iakuşkin puse aparatul pe o măsuţă aşezată în faţa unei oglinzi vechi, cu ramă neagră, şi luă trepiedul din mîna lui Kolea.

— Ei, iată că am ajuns! Îndată o să-ţi dau să mănînci şi să bei ceai...

Kolea simţi că-l cuprinde un val de energie.

— Dumneata stai jos spuse el, făcînd pe gospodarul. Unde-i samovarul? Las’ că-l pun eu sin- gur...

Iakuşkin zîmbi:

— N-am samovar. Am numai un ceainic. Apa-i în căldare, după uşă, iar lampa de gaz, pe plită... După cum văd, eşti un băiat isteţ. Frumos din partea ta că ajuţi un om bătrîn...

Cît timp Kolea se ocupă de ceainic, Iakuşkin. puse masa. Scoase din dulap o bucată de brînză, pîine şi puţin unt.

— Să-mi spui Ivan Mitrici — zise Iakuşkin, bă- gînd de seamă că băiatul, neştiind cum să i se adreseze, se simţea stingherit — şi acum nu te mai agita atîta, stai jos şi odihneşte-te... Unde ai fost toată ziua şi toată noaptea? Te-am căutat de-am căzut din picioare de oboseală. Credeam că te-ai rătăcit pe undeva,..

Kolea îi povesti ce i se întîmplase din clipa cînd îl luase unchiul Nikita. Nu-i pomeni însă de discuţia pe care o auzise în timpul nopţii. Deşi i se părea că poate să aibă deplină încredere în Iakuşkin, îşi dădea totuşi seama că secretul ăsta nu trebuie să-l destăinuiască nimănui.

Ascultînd cu atenţie cum unchiul Nikita predase gestapoului pe prizonierul fugar, Iakuşkin rămase multă vreme tăcut, dus pe gînduri.

— Ce ticălos! izbucni el deodată. Trădătorul! S-a vîndut pentru o cutie de conserve! Ai făcut foarte bine că ai fugit de la el.

— Dar dacă unchiul Nikita o să vină aici? întrebă Kolea.

— Nu vine — răspunse ferm Iakuşkin — e un laş! Ia zi, cum te-a dus la el, pe furiş, ai?

— Mi-a spus să nu mă apropii de el, ci să merg în urma lui.

— Păi vezi! N-a vrut să te lase să ieşi din casă, temîndu-se că poliţaiul o să afle că eşti rudă cu el... Nu-i nimic, există oameni care ţin socoteală de tot ce se petrece...

— Şi dumneata îi cunoşti? întrebă Kolea.

În naivitatea sa, băiatul credea că bătrînul ştie adevărul despre Ghenadi Andreevici şi vorbeşte tocmai despre el. Dar, spre mirarea lui, Iakuşkin deveni dintr-o dată tăcut, încruntindu-şi sprînce- nele stufoase, care îi acoperiră aproape complet ochii.

— Ei, asta n-are nici o legătură cu treaba noastră — îi răspunse el pe ocolite. Iar unchiul ăsta al tău va răspunde pentru tot ce unelteşte. Pentru tot! Şi făcu un gest ameninţător cu degetul. Şi pentru viaţa mamei tale va răspunde, bestia!

Kolea simţi cum i se fringe inima de durere. Lupta greu cu ispita de a-i povesti lui Iakuşkin totul, pînă la capăt: şi despre discuţia pe care o auzise în timpul nopţii, şi despre locuinţa conspirativă din casa văduvei, şi despre tatăl său care se chinuia în lagăr, şi despre faptul că vrea să ajungă pînă la Ghenadi Andreevici, ca să-l roage să-i ajute.

— Ia vezi, parc-a fiert apa — grăi Ivan Mitrici — aud cum saltă capacul ceainicului. Caută ceaiul în dulap.

Kolea se duse în bucătărie. Într-adevăr, apa fierbea şi din ceainic ieşeau şuviţe cîrlionţate de aburi. Băiatul apucă mînerul de fier, dar îşi arse două degete.

— Aoleu!

— Ce-ai păţit? îl întrebă Ivan Mitrici din camera cealaltă.

— M-am fript la degete — se văită Kolea.

Dar strigase nu numai pentru că-şi arsese degetele. În curte, sub plopi, stătea unchiul Nikita. Cînd apăruse? Doar în clipa asta s-a uitat pe fereastră, şi în curte nu era nimeni! Observînd că băiatul îl vede, unchiul Nikita îi făcu semn, ducîndu-şi degetul îa

buze. Ce înseamnă asta? Un avertisment? Sau poate trebuie să tacă...

Fără să-şi dea seama, Kolea se întoarse: Iakuşkin îl văzuse oare şi el pe unchiul Nikita? Fotograful se dusese în cămăruţa de lîngă bucătărie şi umbla la nişte borcane, tuşind într-una bătrîneşte. Cînd Kolea privi din nou, unchiul Nikita dispăruse. Pe cărarea ce ducea spre gard nu mai era nimeni. În acelaşi timp se auzi scîrţîitul treptelor şi cineva care orbecăia în tinda întunecoasă, în faţa uşii, căutînd clanţa. Deoarece nu nimerea, deschise uşa trăgînd-o de fîşia de pîslă.

Unchiul Nikita! Să se salveze, să fugă cît mai repede de omul ăsta afurisit!

Se, auzi scîrţîitul balamalelor ruginite ale uşii şi zăngănitul geamului, care abia se mai ţinea în rama cu chitul uscat şi căzut pe alocuri. Kolea era gata să sară pe fereastră cînd deodată, din spatele magaziei aflate în fundul curţii, apăru un poliţai roş-covan, înalt, cu un automat în mînă, care strigă:

— Ei, înapoi! şi ridică automatul.

Speriat, băiatul se întoarse în bucătărie. În camera vecină, Ivan Mitrici ieşise în întîmpinarea unchiului Nikita şi începură să discute.

Kolea se frămînta să-şi găsească un loc unde să se poată ascunde... Ca să se caţăre în pod, trebuia să iasă în tindă şi să treacă neapărat prin odaia unde îl aştepta unchiul Nikita. Dar beciul? Poate că există vreun chepeng în podea? Nu, toate scîn-duriie erau bine aşezate una lîngă alta şi nu se vedea nici urmă de chepeng. Deznădăjuit, Kolea se ghemui lîngă uşorul uşii întredeschise, ascultînd ce vorbea Ivan Mitrici cu ,,băieşul" acela blestemat, dar nu discutau despre el. Ivan Mitrici îl ruga cu insistenţă pe unchiul Nikita să se dezbrace şi să ia loc la masă, dar acesta refuza, pretinzînd că e ocupat. Trecînd pe strada asta, spunea Borzov, îşi adusese aminte că nu se mai fotografiase de mult, şi cum primarul Blinov ceruse ca toţi funcţionarii să aducă fotografii, intrase la Iakuşkin.

Ivan Mitrici întrebă ce dimensiuni să aibă fotografiile şi se plînse că e tare greu să facă rost de hîrtie bună. N-are nici un fel de legături cu ofiţerii hitlerişti şi, dacă uneori i se mai aduce hîrtie, el se fereşte s-o cumpere, de teamă să nu fie învinuit că a furat-o. Nikita Kuzmici făgădui să-i facă rost de tot ce are nevoie, mai ales că, pentru el, lucrul ăsta nu prezintă nici o

dificultate, deoarece îndeplineşte funcţiuni cu totul speciale la primăria oraşului.

Vorbeau ca doi oameni care îşi cunosc valoarea şi care ocupă în societate un loc de prim rang. Pînă şi în tonul lui Ivan Mitrici era multă demnitate. El îl roagă, dar dacă-i este greu, nu insistă. La rîn-dul său, Nikita Kuzmici îi promite, însă nu se obligă să-l servească negreşit.

Ivan Mitrici îl pofti pe Borzov să treacă a doua zi dimineaţă pe la atelier, şi el va face tot ce trebuie. Apoi se lăsă tăcere. Se părea că totul a fost aranjat, iar lui Nikita Kuzmici nu-i mai rămînea decît să plece. Într-adevăr se auzi zgomotul scaunelor împinse la o parte. Nikita Kuzmici se ridică şi se apropie de uşă. Kolea răsuflă uşurat. În sfirşit pleacă!

Dar Borzov parcă-şi aminti de un lucru care n-avea prea multă importanţă:

— Ah, da, Ivan Mitrici... Uitasem. Ştii, băiatul acela care s-a luat după dumneata trebuie să vină cu mine.

Kolea simţi că dincolo de uşă se lăsase o tăcere apăsătoare. Pesemne că Ivan Mitrici căuta să-şi adune gîndurile. Lovitura fusese prea neaşteptată.

— Vorbeşti de Kolea? întrebă el, cu nelinişte.

Dar tonul era al unui om hotărît să nu cedeze. Şi băiatul crezu că bătrînul poate să-l apere. Ieşi din bucătărie şi se repezi spre unchiul Nikita:

— Dumneata să pleci, pleacă de-aici!

Unchiul Nikita făcu un semn cu capul spre uşă:

— Să mergem! Hai mai repede!

Iakuşkin îl acoperi pe Kolea cu trupul lui.

— Băiatul ăsta va rămîne aici! spuse el, foarte hotărît.

— Ba nu, băiatul ăsta va merge cu mine!

Iakuşkin zîmbi:

— Mi se pare că eşti unchiul lui? Nu? Şi dumneata ştii care pot fi consecinţele...

— Da, ştiu tot, domnule Iakuşkin. E nepotul meu şi de aceea îl iau cu mine. De altfel am şi un ordin al lui Blinov...

— Ordinul lui Blinov? întrebă alarmat Iakuşkin. Şi ce nevoie are, mă rog, Blinov, de băiatul ăsta?

Unchiul Nikita îi aruncă lui Kolea o privire răutăcioasă:

— Băiatul ăsta ştie prea multe! Şi are limba cam lungă. Vorbăria-i de prisos, va merge cu mine. E arestat!

Iakuşkin îşi desfăcu mîinile a neputinţă şi se dădu un pas înapoi:

— Dumnezeu o să te pedepsească, Nikita Kuzmici! Omori oamenii pentru nimica toată!... Vino aici, băiatul meu, să te sărut. N-am putere să te apăr, dar am să umblu peste tot ca să fii eliberat...

Nikita Kuzmici deschise larg uşa.

— Treci înainte! i se adresă el cu brutalitate lui Kolea. Să nu cumva să-ţi treacă prin cap să fugi! Cînd sînt în exerciţiul funcţiunii, nu ţin seama de nici un fel de legături de rudenie.

Iakuşkin îl conduse pe Kolea pînă la poartă, şi acolo îşi luară rămas bun. Poliţaiul cel roşcovan aştepta în mijlocul curţii şi, la un semn al lui Borzov, îmbrînci băiatul cu patul automatului:

— Hai, mişcă-te mai repede!

Kolea porni în faţa poliţaiului, iar unchiul Nikita îl ajunse din urmă.

— Dracu' să te ia, că multă bătaie de cap mi-ai mai dat! îl ocărî el cu jumătate glas. De ce-ai fugit? Cine te-a pus? Acum va trebui să stai la beci. Un singur lucru te rog: să taci chitic. Auzi? Măcar cît ai să fii la beci să taci... că de nu...

Poliţaiul mergea foarte aproape de ei, aşa că unchiul Nikita nu mai spuse nimic; din cînd în cînd arunca doar cîte o privire semnificativă arestatului.

Curînd, Kolea fu aruncat în beciul depozitului de făină, unde fusese înjghebată un fel de închisoare de tranzit. Aici erau aduşi toţi cei arestaţi, şi tot aici se hotăra soarta lor: care să fie trimişi la gestapo, care să fie judecaţi pe loc. În beci mirosea a făină şi a şoareci. Din stradă, printr-o ferestruie murdară aşezată chiar aproape de plafon, se strecura cu zgîrcenie o lumină tulbure. Ferestruia asta era atît de îngustă, încît n-avea nevoie nici de gratii; un om mare nici nu s-ar fi putut strecura pe acolo. Nu vedeai decît un crîmpei de cer şi bocancii grei din picioarele santinelei.

De-a lungul peretelui se înşirau paturi de lemn din scînduri groase, înnegrite de vechi ce erau. Acolo şedeau doi bătrîni, îmbrăcaţi cu nişte pufoaice jerpelite, şi o fetiţă slăbuţă, de vreo cincisprezece ani, care plîngea; de sub băsmăluţa cu care era îmbrobodită ieşeau două codiţe subţiri, blonde. Paltonaşul vechi şi rochiţa peticită îi dădeau un aer şi mai trist. Într-un colţ întunecat zăcea un om învelit cu o manta murdară.

Kolea auzi cum se trînteşte uşa în urma lui, şi zăvorul îl izolă de restul lumii. Porni încet spre pat şi se aşează pe margine.

Bătrînii îl priviră uimiţi.

— Ei, drăcie, acum s-au luat şi de copii! spuse unul dintre ei, cu faţa ciupită de vărsat.

Fetiţa se opri din plîns şi privi uimită la Kolea. Faptul că aici, în beci, se afla şi băieţandrul ăsta pirpiriu, care era tot atît de nefericit ca şi ea, o mai linişti.

— Vino să stai lîngă mine! zise fetiţa şi se dădu mai spre perete, făcîndu-i loc. Cum te cheamă?

— Kolea! Dar pe tine?

— Maia.

— Eu te cunosc, te-am văzut pe stradă.

— Şi eu te-am văzut.

— Locuieşti pe Kostromskaia?

— Pe Kostromskaia.

— Tatăl tău lucra la depou?

— La depou. , -r

— Şi al meu tot la depou... Mecanic...

— Al meu e lăcătuş. Cum te mai cheamă?

— Ohotnikov. Kolea Ohotnikov.

— Pe mine mă cheamă Şubina. Tatăl meu povestea adeseori despre tatăl tău... E mustăcios şi, cum să zic, aşa, cam morocănos. Tot timpul îi ocăra pe lăcătuşi.

Dar Kolea nu voia să vorbească despre tatăl lui şi o întrebă:

— Pe tine de ce te-au luat?

— Au vrut să mă trimită în Germania şi m-am ascuns.

— Cîţi ani ai?

— Paisprezece... Dar la comandatură mi-au spus că nu e adevărat şi că am şaisprezece.

— Eu am cincisprezece — minţi Kolea, deoarece nu voia să fie mai mic decît fetiţa.

— Dar pe tine de ce te-au luat? întreibă ea.

Kolea se posomorî.

— Pe mine... Mie mi-au omorît mama — spuse el — iar eu am fugit de la unchiul Nikita. El este acela care m-a prins şi m-a adus aici.

— Care unchi Nikita? Ăla care lucrează la primărie?

— Chiar el — confirmă Kolea. A vrut să mă ţină închis, dar eu am fugit... Şi de aici am să fug.

Maia oftă:

— De-aici n-ai cum să fugi! şi-i arătă din ochi cizmele negre ce patrulau în dreptul pătratului luminos al ferestruii, bocănind ritmic pe pavajul din curte.

— Ba tot am să fug! repetă cu îndărătnicie Kolea.

Omul care zăcea în colţul întunecos îşi scoase capul de sub mantaua ce-l acoperea şi se sprijini într-un cot.

— Vocea asta mi-e foarte cunoscută — rosti el şi Kolea recunoscu fugarul pe care încercase să-l salveze în curtea unchiului Nikita. Şi tu eşti aici? Ei, asta-i bună! La orice, dar la asta nu m-aş fi aşteptat! Cum de te-au înhăţat?

— Uite-aşa, m-au înhăţat şi gata! răspunse posomorît Kolea.

Omul clătină din cap.

— Nu, nu m-aş fi aşteptat să te văd aici — repetă arestatul şi, coborînd de pe patul de lemn, se aşează lîngă Kolea şi îi întinse mîna. Şi-acum, tinere, hai să facem cunoştinţă! Spune-mi Mişa... Nu cumva din cauza mea te-au adus aici?

— Nu — zise Kolea — pe mine m-a vîndut un- chi-meu.

— Şi ce vor să facă cu tine?

— Habar n-am.

Mişa zîmbi:

— Ei, hai, nu te pierde cu firea! Principalul e să te ţii tare. Pe urmă vedem noi ce-o să mai fie...

Unul dintre bătrîni oftă:

— Cîndva, în beciul ăsta vindeam făina negustorului Dorofeev. Dar pe-atunci nu ştiam că tot aici o s-aştept să-mi sune ceasul din urmă...

C A P I T O L U L V I I

SE ÎNCURCĂ IŢELE...

Primarul Blinov apăruse în oraş curînd după ce acesta fusese ocupat de hitlerişti. Ce făcuse pînă în ziua cînd comandantul oraşului, Kurt Meyer, îl adusese la primărie, era pentru toţi o taină. Blinov singur spunea că ani de-a rîndul fusese învăţător la Belgorod. Dar într-o zi, cînd a fost întrebat cum se numeşte strada principală din acest oraş, el a mormăit ceva şi a evitat să răspundă.

Chiar în primele zile, noul primar dădu a înţelege populaţiei că el nu este adeptul măsurilor aspre. Raziile din piaţă şi din oraş deveniră mult mai rare. Autorizaţiile de plecare în alt oraş se eliberau mai uşor. Cînd începură să-i strîngă pe tineri pentru a fi trimişi în Germania, el dădu dispoziţii medicilor ca, în măsura posibilităţilor, să-i scutească pe toţi acei cu sănătatea mai şubredă.

Curînd, în tot oraşul se răspîndi zvonul că primarul este în legătură cu ilegaliştii. Dar după ce în piaţa oraşului fură spînzuraţi trei partizani, iar mai pe urmă şi Ekaterina Ohotnikova, zvonul încetă.

Într-un fel sau altul, populaţia oraşului simţea diferenţa dintre Blinov şi Kurt Meyer. În timp ce Meyer nu-şi ascundea de loc cruzimea, Blinov, cu o grijă deosebită, scotea în evidenţă faptul că, şi în cele mai grele împrejurări, el continuă să apere interesele locuitorilor. Tocmai de aceea nu-i plăcea să asiste la execuţii. Cînd Kurt Meyer îl silea totuşi să vină, pe chipul abătut al primarului se citeau chinurile sufleteşti îndurate de el în timp ce privea la această cumplită cruzime.

Blinov era un bărbat de vreo 45 de ani. Faţa lui latră, bine bărbierită, avea întotdeauna o expresie de bunăvoinţă şi corectitudine. Ţinuta mîndră, cu umerii drepţi, impunea. Cînd ieşea pe stradă (îi plăcea să umble fără escortă), îşi scotea

pălăria, salutînd pe toţi aceia care fuseseră în audienţă la el, chiar dacă-i primise numai o singură dată.

Se spunea că este un bun cunoscător al operelor de artă. Părăsind în grabă oraşul, autorităţile sovietice nu avuseseră timp să evacueze galeria de tablouri din muzeul local. Toate tablourile fuseseră împachetate cu grijă, însă omul căruia i se încredinţase misiunea să le scoată din oraş întîrziase pe undeva, pierzînd mult timp. Cînd, în sfîrşit, veniră camioanele, nu mai era nimic de făcut, deoarece tancurile hitleriste se apropiau de Seima.

Un timp, lăzile cu tablouri rămaseră în subsolul muzeului orăşenesc. Cînd fu numit primar, Blinov găsise pe unul din vechii lucrători ai muzeului, Grigori Fomici Trapeznikov, care trudise mai bine de 40 de ani în meseria ce îi era atît de dragă. Blinov îi dădu ordin să se întoarcă la muzeu şi să pună exponatele la locul lor.

În curînd, muzeul se deschise din nou. Tablourile atîrnau în aceeaşi ordine ca şi mai înainte. Primarul venea şi, cu aerul unui cunoscător, admira extaziat pînzele. Odată trimise la muzeu o comisie, care făcu o inventariere amănunţită a tablourilor şi le evaluă pe fiecare în parte, în mărci nemţeşti.

La cîteva zile după această întîmplare, în muzeu apăru comandantul oraşului, Kurt Meyer. Înalt, bine legat, în tunică de colonel S.S., el trecu ca o vijelie prin anfilada de camere, întovărăşit de adjutantul său şi de ajutorul primarului, Nikita Borzov. Pe faţa lui plină, cu fruntea dreaptă, cu bărbia masivă, nu se putea citi nici un fel de interes pentru operele de artă expuse.

Adjutantul abia reuşea să se ţină după el. Şi undeva, mult în urma lor, străduindu-se să nu-i piardă din vedere, mergea iute, cu paşi mărunţi, pipernicitul Nikita Borzov.

După ce străbătu camerele şi se întoarse din nou la intrarea principală, Kurt Meyer se opri brusc, îşi scoase batista şi îşi şterse năduşeala de pe ceafa grasă.

— Reu, forte reu! zise el, clătinînd din cap. Unde este portret de la Adolf Hitler? Asta întreb eu la voi!

Borzov recunoscu pripit:

— E o greşeală a noastră, domnule Meyer. O să-l punem numaidecît...

— Gut[1]! spuse Meyer şi, fără a-şi lua rămas bun de la Grigori Fomici, ieşi ca o furtună.

Cînd cei trei urcară în maşină, Grigori Fomici îi telefonă lui Blinov, ca să-l anunţe despre această vizită neaşteptată.

Primarul îl ascultă şi-i mulţumi cu răceală.

Nu, era imposibil să-ţi dai seama ce gîndeşte şi ce vrea acest Blinov! Îşi făcea jocul, în care nu iniţia pe nimeni. Chiar şi Kurt Meyer, căruia i se ordonase de sus să-l numească primar pe Blinov, încetase să mai aibă încredere în el. Curînd, Meyer înţelese că Blinov avea la Berlin proptele foarte puternice. Dar cine-l sprijinea oare pe primarul oraşului? Se pierdea în fel de fel de supoziţii, şi informaţia pe care o ceru la Direcţia centrală a gestapoului nu-i adusese decît neplăceri. I se răspunsese scurt: ,,Nu vă băgaţi în treburi care nu vă privesc!” Din atitudinea îndrăzneaţă a primarului se vedea limpede că nu intenţiona de loc să recunoască autoritatea lui Kurt Meyer şi, dacă ar fi fost nevoie, ar fi scris oricînd un denunţ împotriva lui.

Relaţiile dintre primar şi comandantul oraşului nu erau de fel cordiale şi se înrăutăţiră mai ales după ce Kurt Meyer află că Blinov îl trăsese pe sfoară, momindu-l să facă evaluarea tablourilor, care, după cum s-a constatat, valorau milioane de mărci.

Încearcă de le mai ia dacă poţi! Blinov ar fi comunicat de îndată la Berlin, şi Meyer nu putea să înţeleagă cu nici un preţ de ce rusul se bucură sus de acelaşi sprijin ca şi el, neamţ sadea, care in-trase în rîndurile hitleriştilor încă înainte de lovitura din ’33! Se străduia să pătrundă misterul vieţii primarului, şi trimise special un om la Belgorod, ca să verifice dacă într-adevăr Blinov lucrase acolo ca profesor. Peste trei zile îi fură prezentate dovezi incontestabile. Blinov spunea purul adevăr.

Kurt Meyer încercase să-l supravegheze, dar peste o săptămînă primi o mustrare aspră din Germania. De unde şi cum se aflase acolo, Meyer nu putea pricepe. I se puse numai în vedere că Blinov are împuterniciri speciale şi, cu toate că e rus, se bucură de toate drepturile unui neamţ.

Comandantul ştia că în oraş rămăsese o puternică organizaţie ilegală. Uneori i se părea că ţine în mînă toate firele care l-ar putea duce la ea, dar firele acestea se rupeau pe neaşteptate. Din cînd în cînd reuşea să prindă cîte un ilegalist, dar acesta nu-

[1] Bine! (în limba germană în text). (n.t.)

şi trăda tovarăşii chiar dacă era supus la cele mai cumplite torturi.

De cîte ori afla despre un nou eşec al lui Kurt Meyer, Blinov se mulţumea să strîngă din umeri, şi pe faţa lui latră apărea un zîmbet răutăcios. Nu, hotărît lucru, metodele lui Kurt Meyer sînt prea grosolane. În Rusia trebuie altceva. El, Blinov, merge pe alte căi. Mai încet, poate, dar mai sigur. Va cuceri inimile oamenilor, şi atunci cînd aceştia vor înţelege că le e prieten, vor veni singuri la el.

Şi Ekaterina Ohotnikova a căzut victima concurenţei în lupta surdă care s-a dat între comandant şi primar. Maiorul Werner nu fusese omorît, aşa cum se spusese în comunicatul oficial. Fusese doar grav rănit şi trimis de urgenţă departe, în spatele frontului. În ultimul timp, Werner se împrietenise cu Blinov şi, prin informatorii săi, Meyer a aflat că Blinov intenţionează s-o cunoască mai de aproape pe Ohotnikova. Comandantul avea informaţii că ea rămăsese în oraş cu o anumită misiune, dar aceste informaţii erau departe de a fi verificate. Probabil că Blinov poseda date mult mai precise, pentru că atunci cînd se întîmplase accidentul cu Werner, Blinov cruţase femeia şi tot el a fost acela care i-a ordonat lui Nikita Borzov s-o cheme şi să-i propună o muncă mai uşoară, o muncă în care să se poată evidenţia. În aceeaşi noapte, Meyer a arestat-o pe Ohotnikova, şi cum n-a putut obţine nici un fel de mărturisiri de la ea, a spînzurat-o a doua zi.

Cu toate acestea, Kurt Meyer şi Blinov se comportau ca cei mai buni şi mai vechi prieteni, se vizitau des şi-şi pierdeau ore întregi, rostogolind bilele de fildeş pe postavul verde al mesei de biliard,

În dimineaţa asta, Kurt Meyer s-a trezit devreme. Se simţea uşor ca o pasăre. Orice s-ar spune, cînd ai aproape 50 de ani, trebuie să te gîndeşti la sănătate.

De zece ani, Meyer nu mănîncă dimineaţa decît varză crudă, iar seara, bea lapte. Scleroza, boala bătrînilor, nu l-a atins încă. O memorie minunată, nervi tari şi o uriaşă rezistenţă fizică, iată răsplata tuturor privaţiunilor impuse. Se gîndea la toate bucuriile de care s-a lipsit, dar nu-i părea rău.

Meyer se bărbieri cu grijă, se îmbrăcă şi, după un dejun frugal, se apucă de lucru.

Locuia într-o casă cu etaj, aşezată în fundul unei grădini. Prin fereastră se vedea pistolarul care se plimba prin faţa porţii. Meyer se gîndi cît de diferită este soarta oamenilor. Iată, soldatul acesta, care face de pază, este supus în fiece clipă unei primejdii mult mai mari decît el însuşi. Şi totuşi, dacă ai putea citi în sufletul lui, de bună seamă ai afla că e fericit că se află aici, în spatele frontului, şi că nu stă nopţi de-a rîndul sub bombardament, în vreo cazemată infernală... Fiecare om cu bucuriile şi necazurile lui...

Meyer îşi aprinse ţigara şi deschise un dosar din care scoase o foaie de hîrtie. Era nota trimisă de agentul său T-A-87. Da, agentul T-A-87 este un om

de nădejde. Asta-i neîndoielnic... Chiar atunci cînd rămînea singur cu el însuşi, Meyer nu-şi aducea aminte adevăratele nume ale celor care lucrau cu el. Obişnuinţa lui de agent cu experienţă îi intrase în sînge şi-l făcea să-şi ţină gura, lucru care se manifestă şi de data asta.

T-A-87 îi scria că, conform informaţiilor pe care le deţinea, în timpul execuţiei Ohotnikovei, în piaţă fuseseră nişte oameni suspecţi. Printre alţii îl văzuse pe fostul învăţător Stremeannoi, care — consideră el — este în legătură cu organizaţia ilegală. Mai tîrziu, Stremeannoi fusese văzut pe drumul care duce la Malinovka. Trebuie să se stabilească ce face şi unde lucrează omul acesta. Agentul mai releva devotamentul lui Borzov, ajutorul primarului, care denunţase pe arestatul ce fugise de sub escortă şi se ascunsese în curtea lui.

Citind aceste rînduri, Meyer zîmbi dezamăgit. Cine altul ştia mai bine decît el însuşi cele petrecute în curtea lui Nikita Borzov! Făcuse mai întîi o verificare temeinică a unora dintre oamenii cei mai apropiaţi de Blinov. Despre înscenarea cu fuga ştiau numai el, doi soldaţi din escortă şi omul care fugise. Dar soldaţii nu puteau divulga nimic, deoarece fuseseră trimişi pe front cu primul batalion de marş, iar arestatul şade acum la beci.

Înainte de a lichida organizaţia ilegală, Meyer trebuia să strecoare în rîndurile ei un om de nădejde, care ar fi putut să stabilească structura organizaţiei. După părerea lui, T-A-87 nu era omul potrivit. Pentru această misiune avea nevoie de un agent care să cîştige încrederea ilegaliştilor.

După îndelungate căutări, Meyer îşi opri alegerea asupra lui Mihail Iurenev, un tînăr actor. Acest Iurenev îi solicitase de altfel lui Meyer o întrevedere absolut secretă şi urgentă. În timpul acestei discuţii fără martori, Meyer constată că tînărul vorbea bine germana şi avea motive temeinice să fie nemulţumit de Puterea sovietică. Talentul lui nu fusese preţuit. În teatru fusese ţinut mult timp deoparte şi nu i se dăduse nici un rol impor-tant. În trecut, tatăl său avusese o mare moşie lîngă Vitebsk, şi acum Iurenev cerea ca, de îndată ce armata germană vă ajunge acolo, să fie repus în drepturi.

Meyer era prea şiret pentru a crede dintr-o dată în această spovedanie. Cerceta cu atenţie faţa frumoasă şi arsă de soare a tînărului. În toată înfăţişarea actorului era ceva atrăgător; avea

un fel de a privi care-l făcea pe dată simpatic interlocutorului său.

Iurenev se comporta cu oarecare stîngăcie, dar se vedea că este inteligent, perspicace şi destul de curajos de vreme ce se hotărîse singur să ceară o întrevedere şefului gestapoului.

Meyer îl rugă să treacă peste o săptămînă şi, în timpul acesta, îl verifică. Da, Iurenev nu minţea. Fusese într-adevăr angajat la teatrul din localitate, şi odată, în ziar, apăruse o cronică nefavorabilă la adresa lui. În zece ani nu i se încredinţase nici un rol important.

La cea de-a doua întîlnire, care avu loc exact la data fixată, Meyer încredinţă noului său colaborator misiunea de a cerceta loialitatea lucrătorilor de la centrala electrică a oraşului. Timp de o lună, Iurenev lucră acolo ca secretar. La scurt timp îi trimisese un raport, indicînd cu exactitate pe toţi cei în care nu se putea avea încredere.

La cererea lui Meyer, trei dintre ei fuseseră concediaţi, iar altul, care lucra la secţia unde se făceau înscrieri pentru trimiterea la muncă forţată în Germania a cetăţenilor sovietici, fu chiar internat în lagăr: lua mită şi în schimb dădea adeverinţe de scutire.

Cea de-a doua misiune a fost mai grea. Meyer aflase că la depoul căilor ferate avuseseră loc, unul după altul, trei sabotaje. Prima dată, cineva turnase nisip în uleiul cu care se ung osiile. A doua oară, din pricina unor cauze care n-au putut fi stabilite, se înţepenise platforma rotativă, ceea ce a făcut ca locomotiva care trebuia să transporte un eşalon cu muniţie să întîrzie două ore; a treia oară, pe neaşteptate, s-a ars transformatorul şi depoul a rămas în întuneric timp de trei zile şi trei nopţi.

Nimic nu l-ar fi putut convinge atît de mult pe Meyer că agentul este un bun actor, ca deplina transformare petrecută cu Iurenev. atunci cînd acesta se prezentase pentru a primi ultimele instrucţiuni. În faţa lui Meyer se afla un muncitor tînăr, într-o scurtă vătuită, veche, plină de pete de ulei. De sub şapcă îi cădeau şuviţe de păr nepieptănat, privirea îi era stinsă, iar faţa pierduse orice expresie. „Da — aprobă în gînd Meyer — tînărul ăsta o s-ajungă departe.”

Pentru noua lui misiune, Iurenev n-a avut nevoie decît de două săptămîni. Lucra foarte conştiincios ca salahor. Căra cărbuni, transporta cu căruciorul piesele grele ale locomotivelor, făcea

focul la cuptoare. Nimeni nu dădea atenţie tînărului cu faţa mînjită de unsoare, care trăgea din greu la munca cea mai murdară. Şi cu toate acestea, numai datorită lui, Meyer a putut să raporteze şefilor săi că în depou s-a restabilit cea mai deplină ordine şi că cel care punea la cale sabotajele era lăcătuşul Sergheev. Prins asupra faptului tocmai cînd voia să ascundă în cuptorul unei locomotive o grenadă antitanc, Sergheev a început să tragă şi a fost omorît de agentul care-l urmărea. Agentului i s-au adus mulţumiri, primind şi o răsplată în bani.

Da, într-adevăr, aşa se petrecuseră lucrurile. Iurenev îl împuşcase pe lăcătuşul Sergheev în timp ce acesta scosese din geanta cu scule grenada şi o băgase în cuptorul locomotivei.

Temîndu-se de pedeapsa ilegaliştilor, Iurenev se hotărîse să dispară, aşa că îl rugase pe Meyer să-l aresteze şi să lanseze zvonul că el, chipurile, ar fi acţionat împreună cu Sergheev. Întrucît la omorî- rea lăcătuşului nu mai fusese nici un martor, lucrul acesta îl putea feri pe Iurenev de suspiciunea de a fi învinuit de trădare, creîndu-i chiar reputaţia unui om năpăstuit de hitlerişti.

Ideea i se păru interesantă lui Meyer. În pre-zenţa tuturor, doi S.S.-işti îl scoaseră pe Iurenev din depou şi, îmbrîncindu-l cu brutalitate într-o maşină, îl duseră cu ei. O săptămînă încheiată Iurenev stătuse într-o celulă unde, între altele, trebuie spus că fusese hrănit foarte bine.

În timpul acesta, Meyer se gîndi că n-ar strica de loc să-l verifice pe Nikita Borzov. Atunci a fost pusă la cale şi înscenată fuga arestatului, rolul principal fiind jucat de Iurenev, care se ascunsese intenţionat în curtea „băieşului". Borzov se dovedi a fi în afară de orice bănuială, deoarece chiar el îl prinsese pe Iurenev şi ordonase să fie arestat.

Aşa se întîmplă că agentul fu închis din nou. Acum Meyer îşi spărgea capul să găsească o soluţie, ca să poată încredinţa ajutorului său o altă misiune. Să-l lase să plece, era exclus: risca să fie demascat. Ţinîndu-l închis, pierdea un timp foarte, preţios, şi comandantul se frămînta fără să găsească soluţia.

Toate încercările lui de a da de urma organizaţiei ilegale se soldaseră pînă acum cu un eşec. Între timp, în oraş actele de diversionism se ţineau lanţ: lucrurile ajunseră atît de departe, încît fuseseră tăiate pînă şi antenele de pe avioane. În timpul unui zbor, un avion „Junkers", nemaiavînd legătura, era cît pe-

aci să se prăbuşească, întrucît sîrma antenei se încurcase în aparatele de bord şi pilotul o dibuise cu mare greutate, riscîndu-şi viaţa.

Nu, lucrurile nu mai puteau să meargă aşa! La vîrsta lui i s-ar fi cuvenit o muncă mai uşoară! Meyer ceruse de mult să fie mutat în altă parte, într-un centru mare, unde experienţa şi cunoştinţele lui şi-ar fi putut găsi, într-adevăr, o întrebuinţare eficace. În ultimul timp ceruse să fie trimis din nou în Belgia — acolo îşi petrecuse ultimii trei ani şi n-o dusese de loc rău — dar i se răspunsese că oraşul O. era foarte important din punct de vedere strategic şi că el, cu experienţa pe care o are, este foarte indicat să rămînă acolo.

Soneria telefonului îl trezi la realitate. Suna ofiţerul de serviciu pe gestapo, care-l înştiinţa că Mihail Iurenev cerea să fie chemat imediat la interogatoriu.

Peste cincisprezece minute, Kurt Meyer intra în cabinetul său de lucru; o cameră nu prea mare şi foarte modest mobilată, cu un birou, o călimară masivă, o casă de fier şi, într-un colţ, o măsuţă cu cîteva scaune. Pe măsuţă se afla o carafă cu apă. Lui Meyer nu-i plăcea ca la serviciu să aibă lucruri inutile.

În afară de colaboratorii cei mai apropiaţi, nimeni nu ştia care sînt adevăratele relaţii între arestat şi şeful gestapoului, de aceea Iurenev fu adus sub o pază foarte severă.

Cînd intră în cabinet, cu părul ciufulit, nebărbierit, cu mantaua ruptă atîrnînd pe el, agentul avea aerul unui deţinut trecut prin multe încercări,

— Ei — îi spuse Meyer în limba germană — văd că te-ai obişnuit repede cu noul dumitale rol.

Iurenev se lăsă în fotoliu şi întinse mîna să ia o ţigară din pachetul desfăcut, aflat pe birou.

— Oricum, e mai bine decît să simţi cum ţi se trag gloanţe în spate — spuse el, zîmbind cu amărăciune.

— Da, dar gloanţele zburau pe-alături.

— Din păcate, soldaţii din escortă au fost nişte proşti ţintaşi şi puţin a lipsit să nu mă omoare.

Meyer rîse înveselit:

— Mi s-a spus că adversarul dumitaie cel mai periculos a fost un cîine.

— Blestemat dulău! răspunse Iurenev, dînd din cap. Din cauza lui m-au prins!

— Ţi-a fost greu să pătrunzi în curte?

Iurenev trase adînc din ţigară.

— Am avut noroc c-am dat acolo de un băiat, care m-a ajutat să rup o scîndură din gard; s-a strecurat întîi el, şi pe urmă m-a tras şi pe mine.

Meyer se însufleţi:

— Ia te uită! Aşadar, ai avut şi un aliat?

— Da, şi încă unul foarte activ.

— Cine e? Cine-s părinţii lui?

— După cum am reuşit să aflu, este băiatul Eka- terinei Ohotnikova, care a fost executată de curînd.

— Băiatul Ohotnikovei?! întrebă Meyer, ridicînd mirat din sprîncene. Ce căuta el în curtea lui Borzov?

— Borzov e unchiul lui: e văr cu tatăl băiatu-lui...

— Bravo! Dumneata îmi spui nişte noutăţi foarte interesante! Şi unchiul îşi iubeşte nepotul?

— Ei, asta nu mai ştiu, dar în schimb ştiu altceva...

— Ce anume?

— Că nepotul îşi urăşte unchiul...

— Îl urăşte? Şi de ce, mă rog?

— Consideră că e un trădător şi nu-i poate ierta că m-a trădat.

Meyer tăcea. Părea îndoioşat:

— Un copil, ce vrei! Copilul tot copil rămîne! însufleţit de sentimente nobile... Probabil că salvatorul dumitale nu e băiat rău?

— Nu — răspunse Iurenev, zîmbind obosit. Băiatul ăsta nu-i dintre cei fricoşi.

— Şi ce vîrstă să aibă?

— Ştiu şi eu! Vreo treisprezece-patrusprezece ani.

Meyer oftă.

— Ei, ce să-i faci, băiatul a rămas orfan; unde putea să se ducă în altă parte, decît la unchi-său! Rămase pe gînduri, bătînd darabana cu degetul pe marginea mesei. Hm, ciudat, în timpul interogatoriului Ohotnikova mi-a spus că nu are rude în oraş! De ce n-a pomenit oare de Borzov?

Iurenev îşi dădu pe spate părul care-i căzuse în ochi:

— Asta nu-i de mirare. De cînd a început să lucreze pentru noi, Borzov e renegat de toată lumea.

Pe Meyer îl enervă cuvîntul „noi”, rostit atît de calm, în treacăt, şi care-i punea parcă pe picior de egalitate. De aceea urmă iritat:

— Cu atît mai mult! Ce a împiedicat-o să-l compromită în ochii noştri? Pronunţîndu-i numele, ar fi făcut să devină suspect. Şi asta ar fi fost cea mai grozavă răzbunare.

Iurenev zise:

— Nu-mi pot explica, dar ceea ce ştiu, e că Borzov a căutat să ţină băiatul la el, însă puştiul a fugit.

Meyer stătea în faţa lui Iurenev şi îl cerceta cu o privire scrutătoare. Îşi formase această deprindere de a-şi privi ţintă interlocutorul, vrînd parcă să-i pătrundă în suflet.

— Nu pot să înţeleg un singur lucru — începu el — dumneata îmi povesteşti despre acest băiat atîtea amănunte, de parc-ai şti foarte bine ce s-a întîmplat şi mai departe cu el. Nu cumva ţi-a povestit tot ce i s-a mai întîmplat şi după ce v-aţi strecurat prin gaura gardului?

Iurenev rise. Într-adevăr, întrebarea fusese bine ţintită.

— De mult n-am mai fumat ţigări atît de bune — zise el, aprinzîndu-şi o altă ţigară. Aşadar, domnule Meyer, important este că băiatul se află acum împreună cu mine.

— Cum, împreună cu dumneata?! se miră Meyer.

— În beci.

Meyer ridică sprîncenele, mirat:

— Şi cum a ajuns acolo?

— L-a adus Borzov.

— Pe propriul lui nepot? Dar chiar dumneata mi-ai spus că băiatul a fugit de la el.

— Da... şi totuşi... probabil că n-a ştiut să se ascundă bine... Borzov l-a găsit la fotograful acela bătrîn şi l-a adus la noi.

— Bine, dar ce l-a îndemnat s-o facă?

— Din păcate nu mi-a explicat — rîse Iurenev. Cred însă că a făcut-o din prea mult zel.

— N-aş vrea să am un astfel de unchi — spuse Meyer. Şi-acum dumneata ai venit să-mi comunici lucrul acesta?

— Nu, domnule Meyer — răspunse Iurenev. Am conceput un plan interesant.

Meyer se întoarse la locul său şi se sprijini greoi cu mîinile de masă, gîndindu-se încordat:

— La care fotograf spui că s-a ascuns băiatul?

Iurenev arătă cu capul spre fereastră:

— La acela care lucrează în piaţă. Vă amintiţi de el, un bătrînel cărunt, ştirb. Îi place să fotogra- fieze copiii în barcă...

— Parcă l-am văzut — murmură Meyer, încre- ţindu-şi fruntea. De altfel, asta n-are nici o importanţă. Expune-mi acum planul dumitale.

Iurenev îşi trase scaunul mai aproape de masă. Deşi în cabinet nu era nimeni, începu să vorbească pe şoptite:

— Vedeţi, domnule Meyer, eu nu cred că băiatul va fi lăsat singur.

— Cine să-l lase? întrebă Meye:r, ciulindu-şi urechile.

— Prietenii Ohotnikovei. Nu mă îndoiesc nici o clipă că cineva dintre ei o să-l adăpostească.

Meyer se lăsă pe speteaza fotoliului.

— Da, da, adevărat — spuse el — asta e o idee interesantă!

— Şi încă nu e tot — continuă Iurenev. L-am auzit pe băiat pomenind de cîteva ori de satul Malinovka... ştiţi, satul care se află la cincisprezece kilometri de oraş, mai departe de şosea.

,,La naiba! se gîndi Meyer. Pentru a doua oară aud azi de Malinovka!”

Dar, fără să-şi trădeze uimirea, zîmbi sceptic:

— Ce legătură ar putea să aibă el cu Malinovka?

— E posibil ca acolo să-l aştepte cineva...

Meyer privi îngîndurat spre fereastra pe care jucau pete de soare.

— Ei, bine — spuse el — în cazul acesta vom elibera băiatul. Dar cu ce-mi garantezi că el o să se ducă acolo? Doar nu-l putem lua de mînă şi duce noi!

— Păi asta e! exclamă cu însufleţire Iurenev. Trebuie ca puştiul să tragă pe cineva după el... Pe mine, de pildă!

— Pe dumneata?! Meyer izbucni în rîs, Propunerea i se părea absurdă. Dumneata, se ştie, ai mai fugit o dată şi ai fost prins... Ei, dacă şi a doua oară vei face la fel, atunci chiar şi idiotul cel mai idiot îşi va da seama cine eşti! Dar ce-ar fi dacă te-am împuşca? întrebă deodată Meyer. Da, da, să te-mpuşcăm! Iurenev păli şi se clătină. Apoi, noaptea, ai să ieşi din şanţ... bineînţeles, n-ai să fii mort de-a binelea — glumi sinistru Meyer — şi vei bate la uşa primei case care-ţi va ieşi în cale. Vei apărea acolo plin de sînge şi numai în rufăria de corp. Zvonul acesta se va răspîndi ca fulgerul în tot oraşul.

— Şi după aceea? Vocea lui Iurenev tresări.

— În drum te vei întîlni întîmplător cu băiatul, pe care noi, între timp, îl vom lăsa să plece unde vrea... Meyer se aşează picior peste picior şi-l privi ironic: Unde preferi să primeşti glonţul? În mînă sau în gleznă?

— Mai bine în mînă, ceva mai sus de cot, în aşa fel ca glonţul să nu-mi atingă osul.

— Modestă dorinţă! Şi-acum, ia să ne gîndim cine poate garanta totuşi că băiatul se va duce la casa conspirativă? Dacă ştie ceva, îl putem face să vorbească cu mijloace mult mai simple!

— Mi-e teamă că nu ştie nimic.

— Şi-atunci, la ce bun toată înscenarea asta?

— Cum la ce bun?! spuse enervat Iurenev. Nimeni nu se va mai îndoi că sînt o victimă a gestapoului, şi atunci ilegaliştii mă vor căuta ei pe mine... Băiatul o să-mi fie cel mai bun martor: m-a salvat din curtea lui Borzov şi acum stă împreună cu mine în beci.

Meyer îşi muşca îngîndurat buzele. În planul ăsta era ceva ce nu-i plăcea de fel! I se părea prea greoi. Şi experienţa lui îndelungată îi dovedise că cei mai bun plan este întotdeauna cel mai simplu.

— Ia-ţi ţigările şi du-te înapoi! îi ordonă el, grosolan. Am să mă mai gîndesc.

Iurenev privi cu părere de rău pachetul cu ţigări şi, fără să-l ia, porni spre uşă.

— Dar ţigările? îi strigă comandantul din urmă.

— Nu uitaţi că stau într-o celulă comună, domnule Meyer.

Îşi duse mîinile la spate, aşa cum sînt obligaţi să facă deţinuţii, şi împinse uşa cu piciorul.

Meyer îl urmări cu privirea pînă ieşi, apoi se plimbă tăcut o vreme dintr-un capăt într-altul al camerei. Pe urmă, luînd brusc o hotărîre, deschise larg fereastra, luă de pe masă carafa cu apă şi o puse pe pervaz. Era semnul convenţional pentru T-A-87, care însemna că Meyer vrea să-l vadă imediat.

Peste vreo două ore, cînd începuse să se întunece, pe poarta gestapoului ieşi o maşină în care, în afară de Meyer, nu mai era nimeni. Maşina străbătu multe străzi pînă cînd ajunse la şosea.

Nu departe de oraş, pe un dîmb înalt, se aflau ruinele unui mare siloz ce semăna cu un castel părăsit. Silozul fusese

bombardat cu un an în urmă şi acum sălăşluiau acolo doar liliecii. Drumul care ducea spre el şi care înainte fusese foarte umblat începuse să fie năpădit de iarbă. Odată, pe o pantă a dîmbului, sărise în aer o capră din pricina unei mine ce explodase. De atunci, nici unul dintre locuitorii oraşului nu se încumeta să se aventureze pînă acolo.

Spre locul acesta pustiu se îndreptă Kurt Meyer. Opri maşina în spatele unui morman de bolovani, ca să nu poată fi văzută din drum. Sărind din piatră în piatră, se strecură pînă la o crăpătură între doi pereţi care, în prăbuşire, alcătuiseră un fel de arcadă. Făcu cîţiva paşi, deschise o uşă joasă într-un perete ce ducea spre pivniţă, aprinse o lanternă şi, ţinînd pentru orice eventualitate în cealaltă mînă un pistol cu cocoşul ridicat, păşi pragul.

Cine şi-ar fi putut închipui că în pivniţa asta, cu ziduri groase de beton, Kurt Meyer se întîlnea din cînd în cînd, în cea mai mare taină, cu agentul T-A-87, şi că aici, sub o lespede a pardoselei de piatră, se află un fel de „cutie de scrisori" în care T-A-87 îşi depunea rapoartele, iar Kurt Meyer îi lăsa instrucţiunile?

Cine era T-A-87 ştia numai el, Meyer, şi cîţiva dintre şefii lui superiori. Rapoartele, scrise cu litere ruseşti de tipar, erau iscălite cu semnul convenţional „T-A-87". Chiar dacă cineva de la gestapo ar fi bănuit ceva despre existenţa acestui informator, tot n-ar fi aflat mare lucru. Meyer avea propria sa reţea de informaţii, a cărui conducere n-o încredinţa nimănui.

Comandantul se întoarse în oraş seara tîrziu. Era foarte bine dispus şi ordonă ca Iurenev să fie adus imediat în biroul lui.

Discuţia dintre cei doi a fost scurtă: trebuia precizat planul de acţiune. Iurenev va fi rănit uşor, aici, între zidurile gestapoului, şi mîna îi va fi bandajată. Va sta între condamnaţii la moarte. După ce se va trage, el se va prăbuşi în şanţ şi va fi acoperit, cu un strat subţire de pămînt. Înainte de-a ieşi din şanţ, îşi va rupe bandajul. Dacă locatarii caselor din vecinătate îi vor refuza, de frică, ajutorul, Iurenev îşi va găsi îmbrăcămintea sub o căruţă stricată ce se va afla în apropierea şanţului unde va avea loc execuţia.

Iurenev ascultă cu un aer liniştit expunerea planului.

— Dar băiatul? întrebă el.

— Pe băiat îl vom elibera — spuse Meyer. Iar dumneata vei rămîne în clădirea asta. Am să-ţi trimit un om cu care vei pune la punct toate amănuntele acţiunii...

C A P I T O L U L V I I I

O CONVORBIRE SECRETĂ

În timp ce la gestapo Kurt Meyer vorbea în taină cu Mihail Iurenev, în clădirea mare de piatră din apropierea gestapoului primarul oraşului discuta şi el în taină cu ajutorul său, Nikita Borzov.

Blinov avea un cabinet spaţios, care pînă înainte de război aparţinuse lui Morozov, preşedintele Sovietului orăşenesc. Primarul şedea într-un fotoliu, deasupra căruia atîrna un portret uriaş al führerului. Cînd intra un hitlerist, Blinov se scula în picioare şi, cu o mişcare repezită, îşi arunca mîna înainte. În această mişcare erau anumite nuanţe pe care un ochi neexersat nu le-ar fi putut prinde: înălţimea pînă la care ridica braţul, felul în care ţinea palma întinsă, maniera în care saluta, toate acestea determinau rangul vizitatorului său. Blinov cunoştea foarte bine toate regulile ierarhiei militare. Dacă persoana pe care o saluta era un om neînsemnat, mişcarea mîinii lui avea ceva ocrotitor. Dacă era însă un reprezentant al autorităţilor, mişcarea era avîntată şi energică.

Blinov îndeplinea foarte multe funcţiuni. Elibera autorizaţii pentru deschiderea prăvăliilor particulare din localitate, a brutăriilor şi a băcăniilor, fixa impozitele. El confirma şi listele cu cei care erau trimişi în Germania, la muncă. Avea şi multe alte sarcini tot atît de urgente şi importante, dar toate avînd acelaşi caracter: măsuri de represiune împotriva locuitorilor oraşului.

După felul în care Blinov iscălea multe din dispoziţiile sale — se pare că o făcea cu o oarecare silă — se putea presupune, că vrea să fie un pă-rinte blînd al oraşului, şi dacă nu reuşea, era oare vina lui? Aşa erau vremurile, aspre şi neînduplecate...

Acum Blinov avea o convorbire importantă cu Nikita Borzov. De bună seamă că discutau de multă vreme: în scrumiera de pe masă crescuse un morman întreg de mucuri de ţigară. Amîndoi

fumau pe întrecute şi, după aerul lor preocupat, se vedea că ceea ce discutau era o treabă foarte complicată.

— Nu înţeleg de ce a procedat aşa — spunea Blinov.

Nikita Kuzmici morfolea între dinţi capătul ţigării, cu un aer foarte concentrat. Faţa lui mică şi ascuţită, ochii întunecaţi şi holbaţi exprimau o mare nedumerire.

— Nu ştiu, Ilia Ilici. Ce să zic? Nu mai pricep nici eu nimic.

— Hai să ne mai gîndim — îl îndemnă Blinov, sorbind din paharul cu ceai rece. Să presupunem că nu tu l-ai fi găsit pe fugar în magazie. Ce s-ar fi întîmplat?

— În timpul nopţii ar fi avut loc o percheziţie, omul ar fi fost găsit la mine, iar eu, pentru că l-am ascuns, uite asta aş fi păţit! Şi Nikita Kuzmici făcu un gest semnificativ, rotindu-şi palmele în jurul gîtului de parcă ar fi înnodat un laţ, apoi îşi repezi mîna în sus şi plescăi din limbă.

— Şi ce-ar fi cîştigat cu asta? întrebă Blinov.

Nikita Kuzmici dădu din umeri:

— Păi tocmai ăsta-i tot secretul, Ilia Ilici. Eu nu mă simt vinovat cu nimica.

— Ia stai niţel — interveni din nou primarul, ridicînd un deget în sus — mi se pare că încep să-nţeleg... Ascultă...

Borzov se apropie de el şi ridurile mărunte din jurul ochilor i se strînseră ca o armonică. Ţigara pe care o ţinea în mîna stîngă tremura mărunt.

— A vrut să te înlăture pe tine — continuă încet Blinov — şi-n locul tău, să pună un om de-al lui! Ei, cum ţi se pare, n-o fi cumva ăsta adevărul?

Blinov se lăsă pe speteaza fotoliului şi-l privi zîmbind pe Borzov, satisfăcut de impresia pe care o produsese asupra acestuia presupunerea lui, care era cel puţin a zecea la număr.

— S-ar putea — zise Nikita Kuzmici, dînd din cap şi răsuflînd uşurat. S-ar putea chiar foarte bine. Peste tot numai intrigi şi iar intrigi...

Blinov tăcu, apoi se gîndi din nou, cîntărind ideea care-i venise în minte.

— Eu cred că am dreptate — reluă el, cu mai multă siguranţă de data asta. Dar dacă-i aşa, atunci tu, Nikita, trebuie să fii cu ochii în paişp’ce. Să nu vorbeşti mai mult decît trebuie şi să faci numai ce-ţi poruncesc eu.

— Am înţeles, Ilia Ilici! consimţi Borzov, cu un aer mulţumit. Fără dumneata, n-am să fac nici o mişcare...

— Ei, asta ar fi cam exagerat! Eşti ajutorul meu totuşi şi ai şi tu oarecari împuterniciri... Prudenţa nu strică, dar nici nu trebuie să te laşi cuprins de panică. Blinov vorbea cu siguranţa omului care-şi cunoaşte puterea. Şi-acum, despre nepotul tău. La ce dracu' l-ai lăsat să-ţi scape din mînă? M-ai trezit în toiul nopţii, spunîndu-mi că ai o treabă urgentă, şi cînd colo...

Nikita Kuzmici zîmbea cu un aer vinovat:

— Eu am vrut să influenţez, ca să zic aşa, starea lui psihică! Dar el nu m-a dus numai pe mine, a dus de nas şi cîinele...

Blinov rîse cu toată gura. Era rîsul sănătos al omului care stă bine înfipt pe picioarele lui.

— Zici că a dus şi cîinele! De bună seamă că dulăul tău e mai deştept ca tine!

Nikita Kuzmici se burzului. Îşi încruntă sprînce- nele şi, cu un aer ofensat, se îndepărtă de masa la care şedea primarul.

— Haide, haide, am glumit — spuse împăciuitor Blinov. Nu te supăra... Spune-mi totuşi de ce l-ai băgat pe repotu-tău la zdup?

— Cum de ce? Cine ştie ce ar fi fost în stare să mai trăncănească prin oraş!

— Ei bine, şi ce eşti de părere să facem cu el?

Nikita îşi desfăcu mîinile în lături a neputinţă:

— Nu mă duce mintea. Dar ceva trebuie să născocim totuşi.

Blinov făcu şiret cu ochiul şi se apropie de Borzov:

— Uite ce-i, Nikita, băiatul ăsta nu trebuie să se prăpădească aşa, de pomană. Trebuie să-l dăm în grija cuiva...

— Cine e nebun să-l ia?! se miră Nikita Kuzmici,

— Îl vor lua cei care au nevoie de el. Uite care-i propunerea mea! Hai să-i dăm drumul şi să întrebăm dacă nu vrea să-l înfieze cineva. Mi-ai spus că împreună cu el mai stă şi o fetiţă.

— Da, una Maia Şubina, de vreo paisprezece ani.

— Şi pe ea trebuie s-o eliberăm; de ce să trimitem un copil în Germania?... Ehei, peste vreo doi ani... Tare ne mai place să sărim peste cal! Eu, unul, sînt pentru dreptate. O să punem fata în libertate.

Nikita îl privi cu înţelegere: planul primarului i se părea bun.

— Ş-apoi, nimeni n-o să pună la îndoială faptul acesta — zîmbi el. Adică faptul că purtăm de grijă copiilor...

— Asta-i! îl susţinu Blinov. Noi nu ne răzbunăm pe copii. Dacă părinţii lor ne sînt duşmani, îi pedepsim! Dar ce vină au copiii? Despre asta trebuie să scriem şi în ziarul local. Un articol mare! Să-l citească toţi. Nu, zău, Nikita, spune, nu sînt eu un om bun? întrebă primarul şi se aplecă spre Borzov.

— Chiar foarte bun — rosti cu căldură Nikita Kuzmici. Un om inimos, Ilia Ilici! Asta eşti!

— Vezi de ţine-mi parte! Cu mine n-ai să te pierzi niciodată! Noi doi o să mai punem la cale treburi mari. Stai să se termine războiul, şi atunci, bineînţeles, hitleriştii nu vor pleca de-aici. Cine o să conducă ţara? Noi, Nikita! Noi o să plecăm împreună la Moscova, o să mergem la Kremlin, eu am să fiu membru în guvern şi n-am să te uit. Am să te fac primar la Harkov...

— Nu, mai bine la Saratov — spuse Nikita Kuzmici — că de-acolo sînt...

— Fie şi la Saratov. E un oraş destul de frumos! Şi noi o să fim sprijinul noii ordini! Închipuie-ţi, băieşul Nikita Borzov, primarul Saratovului! Asta o să fie răsplata pentru că ai slujit cu credinţă... Şi-o să mai primeşti şi Crucea de fier. Ştii tu ce înseamnă să primeşti Crucea de fier? Înseamnă că o să devii cetăţean al Vaterlandului şi o să ai drepturi depline.

Blinov se aprinse vorbind. Sări de pe scaun şi se apropie de un cufăr nu prea mare, ferecat, care stătea într-un colţ şi-i ţinea loc de casă de bani.

De cîte ori nu cercetase Nikita Kuzmici cufărul ăsta uimitor, cu diferite ţinte şi ornamente în forma de scoică, dar nu văzuse nici o broască, şi cu toate acestea cufărul se închidea perfect. Blinov nu-i povestise niciodată cum ajunsese cufărul la el şi cum de-l adusese de la Belgorod. Borzov nu apucase să vadă niciodată cum îl descuie Blinov. Şi nici de data asta, cînd primarul se aplecă deasupra cufărului şi începu să caute ceva la marginea lui, Nikita Kuzmici nu reuşi să vadă nimic: îl împiedica spatele lat al lui Blinov. Se auzi un scîrţîit, un ţăcănit şi Blinov săltă capacul greu.

Borzov crezu că se va petrece un lucru extraordinar, dar Blinov scoase din cufăr o cărticică subţire, cafenie, care era statutul Ordinului Crucea de fier. Citi îndelung nenumăratele lui paragrafe, de parcă şi căpătase ordinul şi nu-i mai rămăsese decît să-şi precizeze drepturile.

Pe neaşteptate, uşa se deschise şi în prag apăru Kurt Meyer. Se opri o clipă în loc, cercetînd cabinetul cu aerul unui om care îşi cere scuze pentru faptul că a intrat neanunţat.

Blinov sări de pe scaun şi, plin de bucurie, îşi desfăcu braţele.

— Domnule Meyer! Ce plăcere! Intraţi, vă rog. Chiar acum voiam să vă dau un telefon, să vă poftesc la o cafea.

Ocoli repede masa şi ieşi în întîmpinarea musafirului. Meyer îşi scoase chipiul, îl aruncă cu un gest obosit pe scaunul din apropierea lui şi strînse prieteneşte mîna lui Blinov.

— Pe cuvîntul meu, cred c-aş fi murit de plictiseală în oraşul ăsta, dacă n-aş fi avut un prieten atît de bun ca dumneata! spuse el.

Faţa lui Blinov se lăţi într-un zîmbet de mulţumire:

— Da, domnule Meyer, şi eu credeam că adevărata prietenie se poate naşte numai în tinereţe. Dar, după cum se vede, încercările războiului îi apropie pe oameni şi mai mult.

Meyer se aşează la masă şi se uită cu un aer vesel la Nikita Borzov, care nu cunoştea bine limba germană şi se străduia să înţeleagă ce vorbesc, dar pînă la urmă tot nu înţelese nimic. Totuşi, după tonul cu care se ducea discuţia, îşi dădu seama că nu-l ameninţă nici un pericol.

— Tumneata este un om braf — îi spuse deodată Meyer în limba rusă. Eu ştii ce faptă vites făcut. Tumneata prins criminal! Mulţumesc! Noi împuş- cam la el!

În timp ce neamţul vorbea, găsindu-şi cu greu cuvintele, Nikita Kuzmici se chirci şi întreaga lui făptură pirpirie exprima un nemaipomenit zel şi un devotament fără margini.

— Bine, poţi pleca, Borzov! îl concedie Blinov. Unde-ai să fii? În biroul dumitale? Dacă va fi nevoie, am să te chem.

Borzov se sculă şi ieşi în grabă: ,,E mult mai sănătos să fii cît mai departe de oamenii ăştia, mai ales cînd sînt împreună”...

— O slugă devotată! spuse Meyer, după ce Borzov închise uşa. Aici, în Rusia, întîlneşti rar astfel de oameni.

— Astăzi sînteţi foarte obosit, domnule Meyer — începu Blinov şi, deschizînd uşa biroului, scoase de acolo o sticlă cu coniac şi două păhărele. Bem?

— Cu plăcere — rosti Meyer. Am avut o zi foarte grea... Toate mi-au mers de-a-ndoaselea. Mi-a telefonat reprezentantul ,,Todt”[1]-ului, Schwartzkopf. Ăsta a înnebunit de-a binelea: vrea să construim o sută douăzeci şi două de cazemate, într-o lună şi jumătate...

— Imposibil! sări Blinov, dînd din umeri. Nu ne-ajung oamenii. În, lagăr n-au mai rămas decît vreo şase sute. Jumătate din ei sînt bolnavi şi răniţi...

— Ei, desigur! zîmbi răutăcios Meyer. I-am spus şi eu lui Schwartzkopf, dar el a început să strige că am la dispoziţie un oraş întreg.

— Da, dar noi i-am expediat pe toţi cei apţi de muncă.

— Crezi că lui îi pasă? Zice că ăsta este ordinul führerului şi trebuie executat.

Tăcură amîndoi, plini de respect.

— Prea bine — murmură Blinov — o să facem tot ce se poate, pentru ca treaba să meargă din plin.

Meyer îşi descheie vestonul, scoase din buzunarul dinăuntru o hartă împăturită cu grijă şi o întinse pe masă:

— Uite-aici, Ilia Ilici. Felul în care îi pronunţa numele părea ciudat, dar lui Meyer îi făcea plăcere. Raionul fortificat se găseşte la şaizeci de kilometri vest de oraş. Uite Malinovka, iar mai departe, Novîi Oskol. Aici sînt cinci sate, din care se evacuează acum locuitorii. Bineînţeles că toţi cei apţi de muncă sînt lăsaţi pe loc. Oamenii noştri vor locui în casele celor evacuaţi. Atît locul unde se găseşte cît şi planul raionului fortificat constituie cel mai strict secret. Schwartzkopf a spus că, în cazul cînd ruşii vor ataca pe neaşteptate, trebuie făcuţi inofensivi toţi aceia care sînt bănuiţi că ar cunoaşte locul unde se află fie şi numai o singură cazemată.

Blinov cerceta cu atenţie harta.

— Da — spuse el, oftînd. Se vede că situaţia de pe front nu este dintre cele mai strălucite, dacă trebuie să ne grăbim în halul ăsta!

Meyer îl privi cu asprime:

— Te îndoieşti de victoria führeralui?

---

[1] Todt — societate de construcţii care deservea armata hitleristă. (n. a.)

— Nu, vai de mine! Se poate! îi răspunse repede Blinov. Mă gîndesc pur şi simplu că noi doi va trebui să muncim foarte mult...

Tăcură din nou. Pleoapele umflate ale lui Blinov îi acoperiseră apiroape complet ochii. Se aplecă şi mai mult asupra hărţii şi Meyer nu-i mai văzu faţa. În birou se lăsă o linişte grea, plină de încordare.

— Ei — zise după cîteva minute — te rog să mă ierţi, Ilia Ilici, poate că am fost cam brutal... Trebuie să privim însă adevărul cu bărbăţie. E drept că pe front situaţia este grea şi pe Volga lucrurile merg destul de prost... Îşi trase scaunul mai aproape de masă şi se aplecă şi el deasupra hărţii. Ar fi de dorit ca raionul fortificat să apere oraşul spre est — spuse el, înfigîndu-şi creionul în hartă, undeva pe lîngă Don — dar asta este imposibil, frontul e prea aproape. După cum mi-a explicat Schwartzkopf, dacă ruşii pornesc ofensiva, avem prea puţin timp pentru manevre.

— Cînd trebuie să trimiteţi acolo oamenii? întrebă Blinov.

— Ăsta-i cel mai important lucru — vorbi Meyer, observînd răceala cu care fusese pusă întrebarea. Schawartzkopf cere ca fiecare grup care va construi o cazemată să fie perfect izolat de grupurile de la celelalte cazemate. Nimeni nu trebuie să ştie mai mult decît strictul necesar. Pe toţi care vor manifesta o curiozitate nelalocul ei îi vom împuşca! Numai în aceste condiţii vom putea păstra secretul.

— Cînd trebuie s-ajungă oamenii la locurile respective? repetă Blinov întrebarea.

— Cel mai tîrziu în şaptezeci şi două de ore de la primirea ordinului.

— Dar n-am maşini. Cu ce să-i transport?

— Dacă n-ai maşini, să meargă pe jos.

Pentru prima oară de cînd discutau, Blinov se uita la el şi Meyer îi surprinse privirea dură.

— Nouă nu ne convine asta — spuse primarul. Mai înţelept este să le cruţăm forţele.

— Bine, o să vedem, o să vedem cum facem. Meyer se sculă şi începu să se plimbe prin cameră. Poate c-am să fac rost de nişte maşini la intendenţă. Pentru asta nu merită să ne certăm! Hai mai bine să bem ceva.

Băură cîte un pahar de coniac, apoi Meyer strînse cu grijă harta şi o puse în buzunar. Blinov mai turnă cîte un pahar. Îşi recăpătase calmul.

— N-aţi ştiut să preţuiţi coniacul ăsta — spuse el. Îmi pun capul că habar n-aveţi ce-aţi băut.

— Martini? întrebă Meyer, străduindu-se să vadă eticheta pe care Blinov o acoperise cu mîna.

— N-aţi ghicit! Este un coniac din Caucaz, vechi de zece ani! Am făcut rost de două sticle. Una din ele e numai pentru dumneavoastră. Şi Blinov puse alături de sticla începută alta nedesfundată, cu dopul ceruit: Asta-i a dumneavoastră, domnule Meyer, şi nu mă întrebaţi de unde am făcut rost de ea, pentru că altele nu mai există.

Meyer izbucni în rîs.

— Ei, ai vorbit ca un adevărat stăpîn al oraşu- lui! Nu cumva îţi închipui că eu, în căutarea coniacului, o să-ncep să fac percheziţii în masă?

— Deh, ar fi fost un prilej admirabil! zîmbi Blinov. Nu se ştie... Poate că aţi avea succes...

— Şi fiindcă veni vorba, vreau să-ţi fac şi eu un mic dar — spuse Meyer. Îl privi ţintă pe Blinov, care dădea din mînă, vrînd să arate că refuză. Nu, nu te grăbi, un astfel de dar nu se poate refuza. Îţi ofer minunata posibilitate de a arăta încă o dată locuitorilor oraşului cît de curată este inima dumi- tale. Am aflat că în beciul poliţiei se află doi copii: o fetiţă şi un băiat: băiatul e al Ekaterinei Ohotnikova. N-am să-i mai ţin la mine. Dă-le drumul! Copiii rămîn tot copii!

Ochii lui Blinov străluciră, dar se stinseră îndată: „Ce-o fi pus la cale Kurt Meyeir? Nu cumva e o cursă? Ştie oare că băiatul este nepotul lui Nikita Borzov?”

— Mulţumesc, domnule Meyer — zise el cu căldură. Fără îndoială că trebuie să-mi întăresc cît mai mult autoritatea... Vă sînt foarte recunoscător... Dar unde să-i duc?

— Cred că vor şti ei singuri unde să se ducă.

În clipa aceea sună telefonul. Blinov luă receptorul, răspunse şi, în timp ce asculta, Meyer observă că primarul se schimbă la faţă, căpătînd treptat o expresie dureroasă. În sfîrşit, Blinov, parcă preocupat de ceva, puse fără grabă receptorul în furcă.

— Au fugit — răspunse el la întrebarea mută a lui Meyer.

— Cine?

— Copiii!

— Au fugit?! zbieră Meyer, cuprins de furie. Ia ascultă, domnule Blinov, ce fel de ordine e asta? Cine răspunde de poliţie, eu sau dumneata?

Luîndu-şi în grabă chipiul de pe scaun, ieşi trîn- tind uşa în urma lui. Coniacul rămase neatins.

De îndată ce ecoul paşilor lui se stinse, Blinov ridică receptorul telefonului interior:

— Borzov, vino imediat la mine! strigă el.

C A P I T O L U L I X

FUGA

Beciul casei vechi şi trainice, construită în urmă cu un veac, îi păruse şefului gestapoului cel mai sigur loc pentru arestaţi. Şi pînă acum, într-adevăr, nimeni nu reuşise să fugă de acolo. Uşi grele, ferecate, o ferestruie prin care un om mare nu s-ar fi putut strecura pentru nimic în lume! Dar un copil? Cine s-ar fi gîndit la una ca asta?...

Cînd poliţaiul îl duse pe Iurenev la interogatoriu, bătrînii se priviră între ei şi răsuflară uşuraţi.

— Măcar de nu te-ai mai întoarce, secătură! se oţărî ciupitul şi scuipă.

Kolea se supără şi-i luă apărarea lui Mişa:

— De ce-i zici aşa? Ce-a făcut?

— Eşti încă mic şi n-ai minte! Cînd ai să mai creşti, ai să-nţelegi.

Maia era de partea lui Kolea.

— Dar de ce-i rău Mişa, bunicule? E un om vesel — spuse ea.

— Păi vezi, tocmai asta-i, e chiar prea vesel — bombăni al doilea bătrîn, cel cu barba roşcată şi răvăşită, pe care-l chema Stepan Lukici. După o atare veselie, oamenii plîng de obicei cu lacrimi de sînge.

Bătrînii tăcură posomorîţi. După unele semne, ei îşi dădură seama că Mihail fusese adus în mod special în beci. Prea era liniştit! Dormea mult şi, ciudat, nu era cuprins de acea stare de aşteptare, plină de nelinişte, prin care treceau toţi deţinuţii. Iar cînd fusese chemat la interogatoriu, sărise ca ars de parcă atîta ar fi aşteptat.

Prost actor! N-a ştiut să-şi joace rolul! Bătrînii şi-au dat repede seama că e suspect. În ultimele zile nu reuşise să afle nimic de la ei. Şi toată tărăşenia cu fuga lui pe care le-o povestise Kolea nu-i impre- sionă pe bătrîni cîtuşi de puţin. Dacă e un om cinstit,

atunci trebuie să fie într-adevăr un mare dobitoc că s-a ascuns în magazia ajutorului de primar! Să te încrezi într-un astfel de om, e ca şi cum te-ai duce să te denunţi singur.

Kolea şedea lîngă Maia şi se gîndea. Complicată mai e viaţa! Înainte, totul i se păruse foarte simplu. Se juca în curte cu copiii, iar cînd a crescut mare, a început să meargă la şcoală. Fusese făcut pionier în faţa statuii lui Lenin. Îşi amintea şi acum ziua aceea de primăvară. Văzîndu-l cu cravata roşie, tatăl ridicase mîna, plin de veselie: „Kolea, fii gata întotdeauna ,,Gata oricînd!" răspunsese băiatul. Tata muncea, el învăţa, iar mama lucra şi ea; dar oriunde ar fi fost — pe terenul de joc, în grădină sau pe malul lacului — auzea mereu glasul mamei răzbătînd din megafon. Era o voce calmă, şi lui Kolea i se părea oarecum străină, dar se mîndrea că mama lui e crainică la radio şi că numele ei e cunoscut în tot oraşul. Faptul că avea şi tată, şi mamă i se părea tot atît de firesc ca şi casa în care locuia, ca şi şcoala unde învăţa, ca şi strada unde cunoştea fiecare copil. Viitorul i se înfăţişa foarte limpede: va creşte, va deveni operator de cinema sau, mai bine chiar, mecanic de locomotivă. Şinele aleargă departe, iar trenul goneşte, goneşte mereu! Şi pe locomotivă, alături de tata, e el, Kolea. Pe lîngă ei trec în goană stîlpii de telegraf, haltele, iar hăt-departe se întind nesfîirşite ogoarele... fumul zboară din coş şi se risipeşte în pămătufuri albe prin tufişurile de pe marginea terasamentului... Şi locomotiva goneşte, goneşte mereu, luînd viteză!...

Da, nu demult mama mai avea încă grijă de Kolea, ocrotindu-l de toate primejdiile şi necazurile. Acum însă fusese aruncat în plină vîltoare. Va putea el oare să iasă la liman? Oamenii nu erau de loc aşa cum şi-i închipuise el; se schimbau chiar sub ochii lui. Kolea nu-l iubise niciodată pe unchiul Nikita, însă nu ştia că e un trădător. Îi fusese frică de fotograful din piaţă, şi cînd colo, tocmai bătrînul acela se arătase a fi un om bun şi voise chiar să-l salveze. Mişa suferise din pricina hitleriştilor, dar bătrînii ăştia răi nu aveau încredere în el. Băiatul nu mai înţelegea nimic.

Îngîndurat, privea prin ferestruie bucata de cer pe care atîrna, gata parcă să cadă, un nor cenuşiu. Iată şi santinela care trece cu pas rar. Acum nu mai are bocancii negri, cu talpa groasă, ci nişte cizme vechi de iuft.

Maia moţăia într-un colţ. Părea că doarme. Şi faţa ei cenuşie trăda multă oboseală. Codiţele despletite şi rochiţa mototolită făceau ca întreaga-i înfăţişare să pară mai jalnică, mai lipsită de apărare.

Dis-de-dimineaţă, poliţaiul aduse fiecăruia dintre ei cîte o strachină cu o zeamă lungă şi o bucată de pîine aproape crudă. Era puţin, dar Kolea îi mai dădu din porţia lui şi Maiei. Prea era slabă fetiţa. El nu observă că, după asta, ochii celor doi bătrîni deveniră mai blînzi, iar ei mai puţin bănuitori şi mai vorbăreţi.

Trecuseră cîteva ceasuri de cînd Mişa fusese dus din beci, şi băiatul începu să fie îngrijorat. Bătrînii ăştia pot să spună ce vor. Peste tot li se năzare numai spioni!

Maia se trezi şi începu să-şi împletească codiţele. Avea nişte mîini foarte subţiri şi părea uimitor de firavă.

— Maia, tu eşti pionieră? întrebă deodată Kolea.

Bătrînii din colt zîmbiră. Maia îl privi miratã:

— Bineînţeles că sînt! Am fost chiar preşedintă de detaşament. La toamnă urma să intru în Com- somol! spuse ea.

— Vorbiţi mai încet — le zise ciupitul — că v-aude poliţaiul şi vă dă el vouă Comsomol!

—Nu ne-aude — răspunse Kolea — şi chiar dacă ne-aude, ce poate să ne facă?

— Găseşte el ce! bombăni ciupitul şi tăcu.

Apoi se aşeză la fereastră şi începu să privească cu grijă în ulicioara îngustă, de-a lungul căreia se întindea zidul cenuşiu de piatră. Îi făcu semn celuilalt, cu barba roşcată, să se apropie de el. Se aşezară amîndoi pe paturile de lemn de lîngă fereastră şi începură să vorbească în şoaptă. Cînd în dreptul ferestruii apăreau cizmele de iuft, bătrînii se trăgeau la o parte. Cînd cizmele se-ndepărtau, ei se apropiau din nou de fereastră.

— Ce crezi tu? Ce poate să ni se-ntîmple? întrebă Kolea.

Fata îşi încreţi fruntea:

— Nu ştiu. Pe mine s-ar putea să mă trimită în Germania.

— Ar fi bine dacă pe mine m-ar trimite în lagăr — zise Kolea, oftînd. Aş sta împreună cu tata...

— N-o să te trimită — vorbi Maia cu hotărîre. Tu nu eşti prizonier.

— Da’ ce-o să facă cu mine?

— O să te ţină cît o să te ţină, pe urmă o să te trimită la unchi-tu.

Kolea se aprinse:

— Degeaba, că iar am să fug de la el!

— Şi unde ai să fugi, mă rog?

— Treaba mea! La Iakuşkin! Sau poate la Malinovka! Şi plecîndu-se spre ea, îi şopti pe un ton conspirativ: Eu ştiu un cuvînt pe care, dacă-l rostesc, partizanii mă primesc imediat!

— Ce cuvînt? întrebă Maia, curioasă.

— Ei, un cuvînt! Nu pot să-ţi spun. E secret!

Ciupitul deveni foarte atent:

— Dar pe cine cunoşti tu la Malinovka?

— Ehe, multă lume! răspunse misterios Kolea.

Iar îşi vîră moşii ăştia nasul unde nu le fierbe oala!

— Pe cine, de pildă? insistă ciupitul.

— Ei, ştiu eu o mătuşă care stă la marginea satului.

— Da' cum o cheamă?

Kolea îl privi bănuitor:

— De ce mă-ntrebi, bunicule?

— Păi, foarte simplu, pentru că şi eu sînt din Malinovka. Tot satul mi-e neam şi cumătru...

— Ei, da' de Polozneva ai auzit? întrebă Kolea cu prudenţă. Nici el nu era sigur că reţinuse bine numele.

Bătrînii se priviră încremeniţi. Pe feţele lor brăzdate de vîrstă îşi făcu loc spaima. Îl priveau pe Kolea cu curiozitate şi, în acelaşi timp, cu neîncredere. ,,Cine eşti tu? grăiau parcă ochii lor. Îţi dai tu oare seama ce trăncăneşti?"

— Am auzit eu de femeia asta — zise Stepan Lukici — numai că ea a plecat de mult din sat...

— Unde-a plecat? se nelinişti Kolea.

— Ei, asta-i bună, să-ţi spun şi unde-a plecat! se posomorî bătrînul. A plecat, şi-atîta tot! Da' tu ce fel de rudă eşti cu ea?

Kolea tăcu.

— Ia zi, pe cine mai cunoşti în sat? continuă ciupitul.

— Nu mai cunosc pe nimeni! se oţărî Kolea şi se întoarse cu spatele la bătrînii ăştia curioşi, apro- piindu-se de Maia.

Fata îşi împletise codiţele şi stătea tăcută, cu un aer obosit, sprijinită de zidul murdar.

— Afară plouă! rosti ea, gînditoare.

— Mie-mi place cînd plouă — răspunse Kolea. După ploaie cresc ciuperci multe.

Maia se înviora:

— Ce bine e să umbli prin pădure! Mergi şi vezi fragii la picioarele tale! O puzderie de fragi! Îi culegi şi ai impresia că de după fiecare tufă poate să iasă un urs! Ţie ţi-e frică de urşi?

— N-are de ce să-ţi fie frică de ei — zîmbi Kolea. Nu numai de urşi, da' nici de lupi nu mă tem! Cînd vezi un lup, fluieri o dată şi el vine spre tine ca un cîine...

Ciupitul rîse înveselit de curajul băiatului:

— Tu ai văzut vreodată un lup viu?

— Am văzut!

— Şi cum arată?

— E mare şi cenuşiu!

— Tu eşti cenuşiu! rîse iar bătrînul. Lupii care au fost pe la noi erau cafenii. Şi pe ultimul, dacă vrei să ştii, l-au omorît în 1925. Tu nici nu erai încă pe lume!

Kolea mormăi ceva, neştiind cum să răspundă la asemenea umilinţă. Dar Maia îi luă apărarea:

— Asta nu-i adevărat, bunicule, şi-acum mai sînt lupi pe la noi. Nu cafenii, cum spui matale, ci cenuşii. Am văzut şi eu unul, l-a adus chiar fratele meu de la vînătoare.

— Ştii ceva, Timoşa — spuse deodată bătrînul cu barba roşcată, adresîndu-se celui ciupit — şi eu am cunoscut odată un vînător, care a omorît un lup cenuşiu. A fost învăţător la noi, unul Ghenadi Andreevici! N-ai auzit de el? Acela care avea o barcă. Venea deseori pe la noi pe-acasă...

Kolea ciuli urechile. De ce o fi pomenit oare moşul tocmai de Ghenadi Andreevici? Să-i spună că-l cunoaşte şi el?

— Da, mi-aduc aminte — răspunse Timofei — era un om de treabă. Unde-o fi oare acum?

— Nu ştiu. Se spune c-a rămas... Dar poate c-o fi plecat... Mai ştii?...

Tare ar fi vrut Kolea să spună că el ştie unde se află acum Ghenadi Andreevici şi să arate cît este de bine informat. Dar în ultimele zile învăţase să tacă.

— La şcoala ta a fost Ghenadi Andreevici învăţător? întrebă deodată roşcovanul, adresîndu-se lui Kolea. Ei, da' de ce taci? Răspunde!

Bătrînii îl priviră cu încordare şi Kolea înţelese: toată discuţia aceasta nu începuse întîmplător. Aşteptau ei ceva de la el...

— Ei, şi ce dac-a fost învăţător la şcoala noastră? zise el, încruntîndu-se.

— Dacă l-ai vedea, l-ai recunoaşte?

— Cred că da.

Bătrînii şuşotiră între ei, apoi Stepan Lukici, ră- suflînd greu, se tîrî spre colţul cel mai îndepărtat al patului şi făcu semn copiilor să se apropie.

— Ia veniţi aici! le şopti el.

După expresia feţei, părea că întineriseră dintr-o dată şi Kolea înţelese că bătrînii luaseră o hotărîre foarte importantă. Băiatul îi făcu semn Maiei cu capul şi amîndoi se aşezară lîngă moş Stepan. În timpul acesta, Timofei nu-şi lua ochii de la fereastră.

— Ascultaţi, băieţi, voi vreţi să ieşiţi de-aici? întrebă cu un aer serios Stepan Lukici.

— Bineînţeles că vrem — răspunseră Kolea şi Maia.

— Măi copii, voi trebuie să fugiţi de-aici, pentru că altfel, vai de pielea voastră!

— Cum să fugim? întrebă Kolea, privindu-l neîncrezător. Bătrînul ăsta i se părea cam ţicnit.

— Foarte bine. Numai dacă n-o să vă fie frică.

— N-o să ne fie! se oţărî Kolea.

Timoşa, care nu-şi lua ochii de la fereastră, făcu deodată un gest repezit cu mîna.

— Ia veniţi aici! O să vă puteţi voi strecura prin golul ferestrei?

Kolea se căţără în genunchi pînă sus şi, săltîn- du-se puţin, măsură din ochi spaţiul. Da, putea să treacă. Şi Maia, cu atît mai mult.

— Dar ţie, Maia, nu ţi-e frică? întrebă Stepan Lukici.

— Mi-e teamă, dar am să pot trece.

— Uite ce, măi copii — şopti Stepan Lukici. Peste o jumătate de oră poliţaii se duc la masă. Urcă la etaj, şi în post nu rămîne decît o singură santinelă... Eu am să bat în uşă, cerînd să vină şeful. Şi atunci va trebui să faceţi lucrul cel mai important. În timp ce santinela de pe ulicioară se va repezi spre uşa noastră — pentru treaba aceasta el trebuie să coboare în beci — Timoşa va sparge geamul şi voi o să vă strecuraţi pe fereastră. Numai să nu fugiţi, ca să nu atrageţi atenţia asupra voastră. Mergeţi liniştiţi. Dar de îndată ce cotiţi după colţ, fugiţi în curtea aceea cu două ieşiri.

— Curtea care-i alături de lăptărie... — spuse Kolea.

— Chiar aşa. După cum văd, cunoşti bine oraşul... Intraţi acolo, şi apoi luaţi-o la fugă cît vă ţin picioarele.

Kolea îl asculta plin de însufleţire, dar deodată faţa lui se posomorî:

— Şi după aceea, unde să mergem?

— Cum, tu n-ai pe nimeni? întrebă bătrînul.

Kolea se gîndi:

— Am să mă duc la unchiul Iakuşkin. El o să m-ascundă.

— Dar tu, unde ai să te duci? o întrebă Stepan Lukici pe Maia.

Fata îl privi descumpănită:

— Eu, bunicule, n-am unde să mă duc. Eu n-am casă n-am pe nimeni...

— Dar părinţii tăi unde sînt?

— Tata e arestat — spuse Maia — iar mama s-a rătăcit nu ştiu pe unde. Mergeam spre Voronej şi, într-o gară, mama a coborît din tren să ia apă, dar chiar atunci trenul a pornit...

— Şi cum ai nimerit aici, în oraş?

— Trenul nostru a fost bombardat. Toţi care au rămas în viaţă au plecat care-ncotro, iar eu m-am întors aici.

— Mare dandana! se necăji Stepan Lukici. În- tr-adevăr, unde o să vă duceţi? Ei, ce zici, Timoşa, putem avea încredere în ei?

— Da' dac-o să fie prinşi? spuse cu îndoială ciupitul.

— Adevărat, la asta nu m-am gîndit — răspunse Stepan Lukici, oftînd din greu. Deh, ce să-i faci, Timoşa, fără risc nu se poate ieşi din încurcătura asta.

— Lucrurile trebuie făcute cu chibzuială — răspunse celălalt. Dacă n-o să ne gîndim bine, copiii au să se prăpădească, noi vom pătimi şi mai băgăm şi pe alţii în belea...

Stepan Lukici cercetă atent copiii de parcă le-ar fi cîntărit puterile. Kolea tremura ca varga. Îi era teamă şi, în acelaşi timp, tare ar fi vrut să scape din beciul ăsta blestemat! Maia, dimpotrivă, şedea liniştită şi indiferentă. Părea că se pregătise pentru lucrul cel mai grav care i se putea întîmpla şi n-o mai înspăimînta nimic.

— Văd eu că sînteţi nişte copii cuminţi — vorbi Stepan Lukici — dar, ca să vă spun drept, de voi depinde un lucru mare. Noi, totuna, o să murim. Astăzi o să fim confruntaţi cu un trădător. După aceea, nici n-o să putem spune măcar cine e. În zori, probabil că vom fi împuşcaţi... Maia, dă-te puţin mai încolo! Vreau să-i spun lui Kolea ceva la ureche... Tu nu trebuie să auzi.

Maia se îndepărtă spre celălalt colţ al beciului. Nu se supărase. Dacă nu trebuie să ştie, înseamnă că nu trebuie: ori nu vor să-i spună, ori nu au încredere în ea.

Între timp, Stepan Lukici îi şoptea lui Kolea:

— Uite ce: dac-ai să-l vezi pe Ghenadi An- dreevici, să-i spui c-am nimerit într-o cursă...

— Dar unde să-l văd? întrebă încet Kolea.

— Nu ştiu unde, dar dac-ai să-l vezi cumva... Să-i spui c-am fost trădaţi.

— Am să-i spun.

— Şi-acum ascultă aici! Pe strada Spartacus, la numărul 6, locuieşte Klavdia Feodorovna. Pînă la război a lucrat la Casa copilului. Cînd ai să scapi de-aici, caută să te strecori, împreună cu Maia, pînă la ea. E o femeie de treabă şi o să v-ascundă. Dar bagă de seamă, este o adresă foarte secretă! Stepan Lukici ridică mîna în sus: Şi-acum, jură-mi pe cuvîntul tău de pionier că, în afară de Ghenadi Andreevici, n-ai să dezvălui nimănui tot ce-ai aflat de la mine. Jură!

— Jur! şopti Kolea.

— Chiar de-ai să fii faţă în faţă cu moartea, să nu sufli o vorbă! Secretul acesta să moară o dată cu tine!

— Jur! repetă Kolea.

Afară se auzi scîrţîind poarta de fier, şi în curtea închisorii intră un camion.

— Au adus masa! rosti Timofei.

În spatele uşii răsunară glasurile poliţailor şi zăngănitul gamelelor mari, pe care le urcau sus, în sala de mese. Se auzeau paşi tropăind pe scări. Poliţaii fluierau, se ocărau între ei şi făceau mare tărăboi. Apoi din nou se lăsă linişte.

Uşa care dădea în beci rămase pentru scurt timp fără pază. La ieşirea din coridor stătea o santinelă care supraveghea şi beciul, şi scara ce ducea sus, spre camerele anchetatorilor; la vremea prînzului, postul acesta rămînea fără pază. Arestaţii erau bine zăvorîţi. Santinela care patrula tot timpul afară în stradă, în caz de nevoie, intra în curte şi cobora pe scara dreaptă care ducea la beci. Timp de două- trei minute, pe stradă nu mai rămînea nici un poliţai.

Tocmai pe acest lucru contau bătrînii. Spartul geamului era chestie de-o secundă, iar un minut, un minut şi jumătate le trebuia copiilor să se poată strecura în ulicioară, aşa că, în timp

ce santinela va fi lîngă uşa beciului, copiii se vor şi afla în libertate.

Desigur, riscul era mare. Dar în cazul cel mai rău, copiii vor fi din nou închişi în beci. La pedeapsa care-i aştepta pentru faptul că i-au ajutat să fugă, bătrînii nu se mai gîndeau acum. Din discuţia anchetatorului cu şeful poliţiei ei înţeleseră că a doua zi îl vor vedea pe cel ce i-a trădat. După confruntare vor fi desigur împuşcaţi. Trebuie să fie împuşcaţi, pentru ca trădătorul să poată acţiona în linişte, fără pericolul de a fi demascat.

Stepan Lukici îşi frămînta nervos barba roşcovană. Îl mai privi încă o dată pe Kolea din cap pînă-n picioare. Băiatul şedea ghemuit pe pat, şi concentrarea îi ascuţise parcă trăsăturile feţei. Maia stătea alături de el şi privea ţintă la fereastră.

— Hai — zise bătrînul — pregătiţi-vă! Cînd am să bat în uşă, voi urmăriţi picioarele santinelei şi, de îndată ce se va repezi spre dreapta, tu, Timoşa, numără pînă la trei şi sparge geamul cu gamela... Scoate fereastra cu totul, iar voi, copii, căţăraţi-vă în linişte, nu vă agitaţi...

Timofei luă gamela de aluminiu în care li se dădea supa şi se lipi de zid, lîngă fereastră. Kolea şi Maia încremeniră pe loc.

Stepan Lukici se apropie de uşă şi începu să bată cu pumnii, cu picioarele, apoi apucă scăunelul şi-l izbi atît de tare, încît se făcu ţăndări.

— Santinela a fugit, vine! strigă Timofei şi, cu faţa lividă de emoţie, aşteptă cîteva clipe, apoi, repezindu-şi braţul, aruncă gamela: geamul se făcu ţăndări.

— Gata! comandă Stepan Lukici, întorcîndu-se spre copii.

Kolea se săltă, se sprijini cu genunchiul de o ieşitură a zidului şi se strecură cu agilitate prin fereastră.

— Să nu fugi! Stai niţel! îi şopti Timofei. Aş- teapt-o şi pe Maia...

Santinela coborîse şi, uitîndu-se prin vizetă, striga.

— De ce baţi în uşă? Ia vezi, că acuma trag!

Stepan Lukici acoperise însă gemuleţul cu capul lui şi striga şi el:

— Cheamă şeful! Să vină şeful aici!

Timofei o săltă pe Maia spre fereastră. Uşoară ca un fulg, fetiţa fu într-o clipă alături de Kolea. Acesta îi strînse mîna cu putere şi amîndoi ieşiră din ulicioară, în stradă.

Era o zi posomorîtă şi ploioasă. Pe străzi, oamenii mergeau grăbiţi, fiecare cu treburile lui. Două maşini trecură în viteză mare. De după colţ se iviră poliţaii care probabil fuseseră schimbaţi din post. Dar de unde să le dea lor prin cap că băiatul ăsta, în hainele lui vechi şi ponosite, şi fetiţa slăbuţă, cu codiţe, care îl însoţea, evadaseră chiar atunci? Aşa că trecură pe lîngă copii fără să le dea nici o atenţie.

Kolea se străduia să meargă încet, dar inima-i bătea să-i sară din piept. Văzîndu-i pe poliţai, vru să fugă, însă Maia îl opri.

— Mergi încet — îi şopti ea — şi ascultă-mă pe mine! Îi strînse mîna cu atîta putere, încît fără voie, el se supuse.

Dădură colţul. Lîngă lăptărie era un şir lung de oameni. Trecură încet pe lîngă ei, intrară pe poarta curţii cu două ieşiri şi de-abia aici o luară la fugă de parcă i-ar fi plesnit cineva peste picioare.

Alergau prin fundături, prin grădini, săreau garduri. În oraşul ăsta în care se născuse, unde totul îi era atît de apropiat, Kolea se simţea ca o fiară hăituită care trebuie să se ascundă, să stea la pîndă, ferindu-se şi de umbra ei.

Se opriră tocmai la rîpa din marginea oraşului. Aici, în tufărişul des, la o depărtare destul de apreciabilă de ultimele case, putură în sfîrşit să se odihnească.

— Voiai să te duci la nu ştiu care fotograf! îi spuse Maia după ce-şi mai traseră puţin sufletul.

Kolea se gîndi:

— Nu se mai poate. O să fim prinşi îndată. Acolo va fi primul loc unde o să mă caute unchiul Nikita.

O rafală de vînt aduse cîteva picături de ploaie. Copiii şedeau alături, pe o piatră mare, năpădită de muşchi, lipiţi unul de altul ca să le fie mai cald, şi se sfătuiau ce trebuie să facă de acum înainte...

C A P I T O L U L X

LOCUINŢA CONSPIRATIVĂ

Klavdia Feodorovna Şuhova făcea parte dintre oamenii care primesc cu dîrzenie loviturile soartei. Mulţi tineri i-ar fi putut invidia energia. „De căzut, e uşor — spunea ea — să te ridici e greu.” Şi în împrejurările cele mai vitrege, ea nu-şi pierdea niciodată cumpătul.

Avea aproape 50 de ani. Înaltă, bine făcută, cu părul cărunt, pieptănat lins spre spate, impunea tuturor respect, chiar şi duşmanilor. În primele zile ale războiului, Casa copilului, a cărei responsabilă era, se evacuase, iar ea rămăsese pe loc din pricina unui băiat bolnav. Băiatul acesta trebuia evacuat cu o maşină sanitară. Dar s-a întîmplat ca şoferul, în grabă, să încurce adresa, aşteptînd pe altă stradă. În timp ce Şuhova alerga deznădăjduită să caute un mijloc de transport, tancurile nemţeşti au năvălit în oraş şi hitleriştii au alungat băiatul din spital. Şuhova îl luă la ea acasă şi-l îngriji, ca pe copilul ei. Se lipsea de multe, îşi vindea lucrurile, împletea broboade, numai să-l poată hrăni.

În noaptea aceea nu putu să adoarmă multă vreme. Vîntul zgîlţîia obloanele. În curte urla prelung cîinele... După ce camuflă bine ferestrele, Klavdia Feodorovna începu să împletească nişte ciorapi pentru Vitea, care dormea liniştit. Andrelele lungi sclipeau la fiece mişcare a mîinilor ei. Era linişte. Nu se auzea decît tic-tacul ritmic al ceasului.

Deodată, cîinele încetă să mai urle, dar începu să latre scurt şi răguşit. Ce-o fi asta?... Klavdia Feodorovna lăsă lucrul din mînă şi ascultă cu atenţie. Cineva se furişa încet pe sub fereastră, străduindu-se să păşească fără zgomot. Pietrişul îl trăda însă.

Femeia se uită la ceas: două şi jumătate. Poate că vreunul dintre poliţai văzuse lumină în camera ei? Nu, pătura groasă

acoperea bine fereastra şi nu lăsa să treacă nici o rază. Vecinii? Dar nici unul dintre ei n-are permis să circule noaptea!

Foşnetul de sub fereastră încetă de parcă omul se pitulase, aşteptînd ceva. Klavdia Feodorovna coborî fitilul lămpii, se apropie cu paşi uşori de fereastră şi, ridicînd puţin pătura, privi în curte. În lumina lunii, pe cărare, se zări o umbră care dispăru după colţul casei. Treptele pridvorului scîr- ţîiră încetişor şi cineva bătu abia auzit cu degetele în uşă: cioc-cioc-cioc! Fiecare bătaie era ca o lovitură de ciocan în tîmpla ei.

— Cine-i acolo?

— Aveţi o cameră? întrebă încet o voce de bărbat.

— Toate camerele sînt ocupate — răspunse ea.

— Lăsaţi-mă să mă încălzesc puţin!

Zăvorul zăngăni şi Klavdia Feodorovna se dădu la o parte. În cameră intră un om într-un palton negru. Închise repede uşa în urma lui şi, trăgîn- du-şi cu greu răsuflarea, se apropie de masă.

— Ce s-a întîmplat? întrebă ea, alarmată. Ştii că nu trebuie să vii la mine!

— Ştiu — răspunse omul — dă-mi puţină apă, sînt tare obosit!

Klavdia Feodorovna scoase din dulap o cană, turnă apă din ceainic şi i-o întinse. Omul bău cu sete, apoi se aşeză obosit pe scaun. Lumina slabă făcea ca trăsăturile feţei lui să se desluşească anevoie. Din gulerul ridicat al paltonului se vedea numai nasul şi ochii, care străluceau ca aprinşi de febră.

— E ceva care nu suferă amînare — spuse el cu glas răguşit de tulburare şi oboseală. Chiar acum au fost împuşcaţi la gestapo Stepan Lukici Vla- senko şi Timofei Petrovici Skurihin.

— Îngrozitor! şopti Klavdia Feodorovna.

— În timpul interogatoriului — continuă bărbatul — s-a aflat că ei au stat în beciul poliţiei orăşeneşti împreună cu băiatul Ohotnikovei, femeia aceea pe care au spînzurat-o, şi cu o fetiţă. Azi, copiii au fugit...

— la te uită! se miră Klavdia Feodorovna. Şi unde sînt?

— Nimeni nu ştie nimic. Meyer turbează. I-e frică să nu le fi transmis ceva ilegaliştilor...

— Ascultă — spuse Klavdia Feodorovna — în oraş se vorbeşte că dumneata însuşi ai dus băiatul la poliţie. E adevărat?

Nikita Borzov — căci el era misteriosul vizitator — dădu înciudat din mînă:

— Am fost nevoit s-o fac! Meyer a trimis la mine un spion, care l-a văzut pe Kolea în curtea mea...

— Trebuia să găseşti altceva. La poliţie, pe băiat îl pîndea o primejdie îngrozitoare.

— Oricum, i-ar fi dat drumul! Mai mult chiar: în clipa cînd a fugit, se hotărîse ca aceşti copii să fie lăsaţi în libertate... Voiau să-i pună sub urmărire. Meyer se gîndea că se vor duce de-a dreptul la ilegalişti...

— Ingenios! exclamă Klavdia Feodorovna. Şi mai departe?

— Oraşul se află în stare de alarmă... Şi ceea ce mă nelinişteşte mai mult este faptul că Meyer a trimis trei maşini cu soldaţi spre Malinovka...

Klavdia Feodorovna se plimba tăcută prin cameră.

— Poate că Vlasenko şi Skurihin n-au putut rezista la interogatoriu şi au recunoscut ceva?

— Nu, nu, exclus! vorbi cu căldură Borzov. Am fost acolo aproape tot timpul, n-au scăpat nici un cuvînt, bieţii bătrîni!

—Atunci, ce-i de făcut? întrebă Klavdia Feodorovna.

— Dumneata îl cunoşti pe Kolea Ohotnikov? Ştii cum arată? întrebă Nikita Kuzmici.

— Da. În ziua execuţiei am vrut să-l duc la mine, dar m-a împiedicat fotograful din piaţă. Voia şi el să ia băiatul şi, în timp ce ne certam, Kolea a dispărut.

— Pînă la urmă, fotograful a pus totuşi mîna pe el! Vezi bine, are nevoie de mîini tinere şi zdravene. A vrut probabil ca băiatul să-i ţină loc de femeie de serviciu.

— Vorbeşti cu păcat, Nikita Kuzmici — replică Klavdia Feodorovna. Bătrînul Iakuşkin nu-i om rău.

— Dacă zici dumneata... — răspunse Borzov — dar acum cel mai important lucru este să găsim copiii, pentru că altfel vor încerca să se strecoare spre Malinovka şi vor nimeri într-o cursă.

— De ce crezi că se vor duce tocmai acolo?

— Datorită unui cuvînt pe care l-a scăpat Blinov, am înţeles că băiatul a pomenit cuiva de Malinovka.

Deodată, speriată, Klavdia Feodorovna îl apucă de mînă,

— Taci! şopti ea şi, la lumina slabă şi tulbure a lămpii care aproape se stingea, se vedea cum pălise. Vin!

Cu mişcări repezi, Nikita Kuzmici scoase pistoletul şi se lipi de uşorul uşii.

— Dacă vin aici, trag — rosti el.

Klavdia Feodorovna arătă cu capul spre Vitea, care dormea:

— Nu se poate! Nenoroceşti băiatul!

Faţa lui Nikita se schimonosi de ură. Strînse cu putere la piept pistoletul, care lucea palid. Se făcu linişte şi nu se mai auziră paşi. Apoi din nou scîrţîi pietrişul. Ciudat însă, cîinele încetase să mai latre!

Klavdia Feodorovna privi încordată pe fereastră, cercetînd întunericul, şi deodată, oftînd încetişor, porni repede spre uşă. Cînd trecu pe lîngă el, Borzov se dădu în lături fără să vrea. O clipă avu

impresia că a nimerit într-o cursă. Se lipi şi mai tare de perete, pregătindu-se pentru tot ce poate fi mai rău. Niciodată nu ar fi putut explica lui Kurt Meyer sau lui Blinov ce căuta el acolo, în toiul nopţii.

— Nikita Kuzmici, uite cine-a venit! răsună glasul liniştit al Klavdiei Feodorovna.

Borzov ieşi cu prudenţă din ungherul unde se pitise. În faţa lui stăteau istoviţi, dar vii şi nevătămaţi, Kolea Ohotnikov şi Maia Şubina.

C A P I T O L U L X I

O NOUĂ ÎNCERCARE

Dacă n-ar fi izbucnit războiul, Ghenadi Andreevici Stremeannoi ar fi rămas profesor la şcoala unde preda istoria.

Puţin adus de spate, într-o haină neagră, uzată, cu pantalonii lustruiţi, intra liniştit în clasă şi întotdeauna îşi începea lecţia cu aceeaşi întrebare: „Aşadar, copii, unde am rămas data trecută?” După aceea făcea o pauză lungă şi aştepta să i se răspundă. Nu era un pedant, dar îi plăcea să se convingă că elevii lui nu uită repede materia predată de el.

După moartea soţiei sale, Ghenadi Andreevici locuia împreună cu cei doi băieţi. Viaţa lui se scurgea în linişte.

Cînd hitleriştii au început să se apropie de oraş, comunistul Stremeannoi a fost chemat la comitetul raional de partid. Credea că i se va încredinţa o muncă în legătură cu evacuarea... Dar secretarul comitetului raional îl pofti într-o maşină şi-l duse la comitetul orăşenesc. Aici a stat de vorbă cu secretarul comitetului orăşenesc şi cu reprezentantul secţiei de cercetare. I se propunea să rămînă în oraş şi să treacă în ilegalitate. Nimeni nu i-a ascuns primejdia legată de această muncă. Cea mai mică greşeală putea să-i fie fatală. El era acela care trebuia să hotărască dacă rămîne sau nu. A doua zi dimineaţă pleca un eşalon spre răsărit, şi dacă nu voia să rămînă, putea să plece o dată cu eşalonul.

Ghenadi Andreevici acceptă pe loc. Fiii lui se aflau pe front. Nu mai avea nici un fel de obligaţii. Prima misiune pe care trebuia s-o îndeplinească nu era prea dificilă. După venirea hitleriştilor trebuia să deschidă o mică papetărie pe una din străzile principale. Această prăvălioară urma să fie locuinţă conspirativă. Pentru ca nemţii să nu bănuiască nimic, el va spune că, înainte vreme, tatăl său a fost un mare negustor; pentru mai multă siguranţă i se întocmiră acte care dovedeau că el, Streme-

annoi, fusese prost văzut de bolşevici. Învăţă pe dinafară cifrul şi adresele de care avea nevoie, verifică străzile din jurul prăvălioarei, în caz că va fi silit să dispară pe neaşteptate. Îşi întipări bine în minte adresa unde, în caz de nevoie, va fi ascuns şi de unde va fi trimis într-un loc lipsit de primejdii.

Cunoştea numai doi-trei oameni din viitoarea organizaţie ilegală, dar intuia, îşi dădea seama că se creează o organizaţie puternică şi că el nu este decît una din verigile ei.

Totuşi, chiar din primele zile ale ocupaţiei, ilegaliştii primiră o grea lovitură. S.S.-iştii l-au prins pe stradă pe Losev, conducătorul organizaţiei ilegale din oraş, singurul om căruia Ghenadi An- dreevici trebuia să-i dea ascultare. Cauza arestării şi soarta lui Losev au rămas necunoscute.

Ghenadi Andreevici se aştepta ca noaptea hitle- riştii să vină să-l ridice, de aceea se pregăti să-şi vîndă scump pielea. Totuşi gestapoul nu se atinse de el. După ce şi-a mai revenit, a început să-şi înjghebeze prăvălioara. Dar nici de astă dată nu avu noroc; casa în beciul căreia fuseseră ascunse din timp topurile de hîrtie, creioanele, gumele şi caietele, în sfîrşit, toată marfa pe care el trebuia s-o expună pe tejghelele „magazinului” său atunci cînd va veni vremea, arsese. Fu cuprins de desperare. Ce să facă? Unde să se ducă?

Singurătatea şi inactivitatea erau de nesuportat. Dezorientat, nu ştia dacă e bine să recurgă la adresa secretă. Nu-i prea devreme? Mai există oare organizaţia? Dar peste cîteva zile i se dădu de ştire că a fost numit alt conducător — tovarăşul Sergheev, lăcătuş la depoul de locomotive.

La o întîlnire conspirativă, Sergheev, un tînăr cu haină neagră, plină de pete de ulei, care avea o ţinută gravă şi vorba domoală, îi propuse să intre ca salahor la depou.

Cu tot regimul aspru pe care îl înstăpîniseră acolo hitleriştii, Ghenadi Andreevici mai prinse curaj. Era împreună cu tovarăşii lui. După regulile conspiraţiei, Sergheev nu vorbea niciodată cu Stre- meannoi în prezenţa altora, dar acesta îi simţea pretutindeni privirea atentă şi ajutorul. La indicaţia lui Sergheev, Ghenadi Andreevici turnase în uleiul cu care trebuia să se ungă osiile vagoanelor nisip amestecat cu pămînt. Era o treabă grea, dar cel mai greu a fost să-l înşele pe inginerul hitlerist, un om foarte bănuitor, care controla orice amănunt. Trebuia să ai dibăcia unui scamator sau a unui jongler, ca să-i arăţi butoiul cu

ulei curat şi, în acelaşi timp, să torni în ungător uleiul cu nisip. Era jocul cu moartea. Şi totuşi Ghenadi Andreevici duse misiunea la bun sfîrşit.

Dar nu-i fu dat să stea multă vreme împreună cu Sergheev, deoarece n-a trecut mult şi acesta a fost omorît. Cine a făcut-o şi cum? Mister. A doua zi după căderea lui, gestapoul l-a arestat pe Mihail, tînărul acela chipeş care pînă la război fusese actor de mîna a treia la teatrul orăşenesc, iar acum lucra la depou ca secretar. Cineva lansase zvonul că Sergheev şi Mihail colaboraseră şi că Mihail ar fi un activ ilegalist.

Istoria se repeta. Ghenadi Andreevici se trezi din nou cu totul izolat de organizaţia ilegală. Crezu că a fost uitat. Să se ducă la locuinţa conspirativă? Aceasta trebuia folosită numai în cazuri extreme şi el nu se putea hotărî. Din nou începu o perioadă de inactivitate forţată.

Dar iată că fu chemat la o întîlnire secretă. Dis- de-dimineaţă, în drum spre depou, coborî în rîpă; aici, într-o carieră părăsită, îl aştepta reprezen-tantul comitetului regional ilegal, care-l înştiinţă că a fost numit conducătorul organizaţiei ilegale din oraş. Numirea aceasta îl găsi nepregătit. Era gata să îndeplinească orice misiune, oricît de grea, era gata să-şi rişte viaţa, dar să conducă întreaga organizaţie, să ţină în mîinile lui toate firele, să dispună de soarta atîtor oameni... Nu-l vor depăşi toate astea?... Va putea el oare face faţă? Niciodată nu ocupase posturi de răspundere. Îşi dădu seama însă că în felul acesta raţiona înainte de război. Acum împrejurările cer de la oameni altă atitudine. Şi Ghenadi Andreevici primi sarcina.

Ilegaliştilor li se cerea să facă o recunoaştere a raionului fortificat pe care nemţii aveau de gînd să-l construiască. Deocamdată aflaseră exact locul unde va fi amplasat, deoarece locuitorii din cîteva sate din apropiere fuseseră evacuaţi de cotropitori. Urma să se afle lucrul cel mai important: planul fortificaţiilor, capacitatea lor şi armamentul cu care vor fi înzestrate.

În aceeaşi noapte, Stremeannoi se întîlni cu alţi trei membri ai organizaţiei ilegale. În timpul discuţiei, Ghenadi Andreevici înţelese că avea un sprijin credincios şi sigur. Acum, cînd cunoştea în amănunt felul cum sînt dispuse forţele, putea să-şi dea mai bine seama de valoarea oamenilor care activau împreună cu el. Multă vreme nu-şi putuse reveni din uimire,

aflînd că Nikita Borzov reuşise să ajungă ajutorul primarului, cîştigîndu-i chiar încrederea.

Dacă planurile şi acţiunile lui Kurt Meyer puteau fi aflate de către ilegalişti, Blinov şi acţiunile lui rămîneau pentru ei un mister. Nici Nikita Borzov n-ar fi putut spune ceva precis despre primar. Ce fel de om e? Ce urmăreşte? O fi un prieten ascuns sau un duşman viclean? După anumite indicii, pri- marul Blinov era oarecum în opoziţie cu Meyer. Uneori primarul reuşea să uşureze soarta oamenilor. Datorită faptului că numise o comisie medicală, cîteva zeci de femei fuseseră scutite de a fi trimise în Germania. Ce vrea, la urma urmei, acest Blinov? Nu cumva caută legătura cu organizaţia ilegală, pentru ca să-i poată da un ajutor direct?

Ulterior, Ghenadi Andreevici a discutat mult cu Borzov această problemă. Tare ar fi vrut să dea cărţile pe faţă şi să se stabilească o dată pentru totdeauna adevărul! Dar de fiece dată hotărau că trebuie să mai aştepte, să mai verifice, să mai adune dovezi. Într-o astfel de treabă, o greşeală cît de mică, o imprudenţă, duce la moarte sigură. Şi membrii organizaţiei ilegale continuau jocul complicat cu primarul, silindu-l să dea dovadă de compătimire şi punîndu-l în situaţia de a face concesii.

În lupta ascunsă, plină de neprevăzut, organizaţia ilegală obţinuse multe succese. Asupra unui curier care fusese atacat s-au găsit nişte documente de mare importanţă, printre care şi un cod radio. Timp de cîteva zile, pînă cînd nemţii au schimbat codul, partizanii au descifrat toate comunicatele lor. La marginea oraşului, în apropiere de depozitul de bombe, nişte mine care fuseseră puse pe drum au făcut să sară în aer patru camioane Krupp, de 10 tone fiecare, care transportau lăzi cu explozibil. Ilegaliştii urmăreau mişcările trupelor germane, numărau maşinile, notau numerele regimentelor, şi toate acestea le transmiteau prin radio, peste linia frontului. Staţia de radio, ascunsă într-o carieră de piatră părăsită, fusese interceptată de cîteva ori. Nemţii înconjurară raionul de unde se transmiteau informaţiile, dar toate cercetările lor au rămas zadarnice. Staţia de radio portativă se afla în fundul unui puţ de explorare, acoperit cu un bolovan uriaş. Pietrişul din carieră nu păstra nici o urmă. Radiotelegrafistul dispărea înainte ca maşinile cu soldaţi venite din oraş să poată ajunge aici.

Cu toate astea, în ultimele săptămîni pierdură cîţiva oameni: după Sergheev urmă Ekaterina Ohotnikova, care nici nu avusese timp să-şi desfăşoare activitatea aşa cum ar fi trebuit. Ea nu ştia nimic în legătură cu atacul asupra lui Werner, avînd cu totul altă misiune.

Într-o seară, plimbîndu-se pe malul apei, Ghenadi Andreevici se opri deodată, lăsîndu-se pradă amintirilor de demult. Privea pînza albastră a fluviului, pe care o încreţea uşor vîntul, ogoarele ce se întindeau pînă hăt-departe, căsuţele albe ale satului care se vedeau în zare şi care coborau parcă în fugă panta unui deal. Şi în faţa ochilor îi apăru copilăria...

...Odată, tare demult, tata îl luase cu ei afară din oraş. Merseseră multă vreme prin crînguri şi văgăuni. Lui Ghenadi îi plăcea, deoarece i se părea că se ascund de cineva şi se furişau de parcă s-ar fi jucat. Dintr-un tufiş răsări un muncitor cu mustăţile negre, care îl opri pe tata şi-i spuse cu dojană: ,,Se poate să vii cu copilul? Dacă scapă vreo vorbă?" Şi tatăl, simţindu-se vinovat, stătu cît stătu locului, apoi făcu cale-ntoarsă. Tata mergea tăcut, iar Ghenadi îl urma, cu capul plecat. Aşa s-au întors în oraş.

De atunci trecuseră mulţi, foarte mulţi ani. Nu-şi mai amintea locul unde se afla crîngul, nici văgăuna, dar era sigur că pe undeva pe acolo, departe, dincolo de fluviu. După revoluţie, pe ogoarele arse, împleticindu-se în cernoziomul gras, înaintau în lanţ de trăgători şi atacau cînd albii pe roşii, cînd roşii pe albi, iar cavaleria, chiuind sălbatic, trecea şi ea în goană.

Nesfîrşitele cîmpii ruseşti văzuseră multe bătălii...

Ghenadi Andreevici avusese o familie numeroasă şi unită. Dar unde sînt acum toţi ai lui? Unde-i băiatul cel mare, Konstantin? Unde-i Egor? Egor întîmpinase războiul la graniţă... Pînă acum nu aflase nimic despre el... Nu, nu trebuie să se mai gîndească la toate astea...

Pe front, o zi face cît trei, iar în ilegalitate, o oră face uneori cît un an întreg. Ghenadi Andreevici cîştiga experienţă şi, o dată cu ea, şi încredere în forţele sale. Multe din firele organizaţiei le ţinea cu fermitate în mîna lui.

Pe neaşteptate, într-o noapte întunecoasă de septembrie sosi la el un agent de legătură, cu un ordin din partea comitetului regional ilegal. Trebuia să se prezinte la detaşamentul de partizani.

Cu foarte multă prudenţă, Ghenadi Andreevici încredinţă locţiitorului său conducerea organizaţiei şi aşteptă căderea nopţii în crîngul din marginea oraşului. Cînd se întunecă, trecu Donul, ţinîndu-se de o buturugă pe care o găsi pe mal.

Ud pînă la piele, tremurînd de frig, porni peste ogoarele care duceau spre Malinovka, străduin- du-se să nu iasă la drum. În spărturile dintre nori, luna se juca de-a v-aţi ascunselea. Undeva, departe, raza luminoasă a unui reflector pipăia cerul. Din cînd în cînd, la orizont se ivea o lumină care tremura cîteva clipe înroşind norii, apoi se stingea repede. Şi abia după aceea, vîntul aducea ecoul unei explozii îndepărtate.

În sfîrşit apărură nişte căsuţe abia conturate. Ghenadi Andreevici ajunsese la capătul drumului, întîlnirea trebuia să aibă loc la ora trei dimineaţa, într-o casă părăsită, la marginea Malinovkăi.

Cîndva, în această casă veche, cu ferestrele bătute în scînduri, locuise văduva Polozneva. În primele zile ale războiului, ea plecase la fiică-sa, care se măritase cu un an în urmă şi locuia cu soţul ei la Tambov. Casa asta, lăsată într-o rînă, o aleseseră ilegaliştii drept loc de întîlnire cu partizanii. Din cînd în cînd se adunau aici pentru a discuta acţiunile ce urmau să fie executate. Uşa şi ferestrele rămîneau tot timpul bătute în cuie şi ei se strecurau în casă printr-o gaură nu prea mare, făcută în peretele de lut, pe care o acopereau cu fîn putred, rămas de anul trecut.

Pentru şi mai multă siguranţă, se apropiau de casă numai cînd erau pe deplin convinşi că adăpostul lor n-a fost descoperit. Omul care fixa întîlnirea venea cu mult timp înainte şi stătea la pîndă în tufişuri, observînd dacă prin apropiere nu li s-a întins vreo cursă.

Dacă Kolea ar fi reuşit să se strecoare pînă aici, de bună seamă că n-ar fi găsit pe nimeni. Casa Poloznevei nu era locuită şi nici la parolă nu avea cine să-i răspundă.

Ghenadi Andreevici privi multă vreme micul ca- dran al ceasului, străduindu-se să vadă dacă a ajuns la timp. Vedea numai cadranul alb, dar nu putea desluşi acele. În sfîrşit îl ajută luna, care lumină pentru o clipă marginea crîngului. În raza ei rece care luneca printre ramurile desfrunzite străluciră acele. Două şi jumătate! Ghenadi Andreevici oftă uşurat: nu întîrziase! Pînă la întîlnire mai avea încă o jumătate de oră.

Asculta foarte atent zgomotele nopţii. Din locul unde se afla el şi pînă la locul de întîlnire erau vreo două sute de metri. Casa era izolată ca o fermă. Un loc mai bun pentru asemenea întîlnire nici că s-ar fi putut găsi.

Dar unde-i omul care trebuia să-l întîmpine? Să fie în casă? Sau poate că s-a pitit prin apropiere şi aşteaptă ora stabilită?

De departe, vîntul aducea zvon de pădure. Undeva trosni o ramură. Paşi? Nu... E vremea, care-şi deapănă mersul... Unei rămurele uscate i-a sunat ceasul să cadă şi a căzut...

Auzi glasuri ce se apropiau. Ghenadi Andreevici rămase nemişcat. El nu vedea oamenii, dar, jude-cînd după voci, se părea că-s numai doi. Mergeau grăbiţi spre sat şi vorbeau între ei. Ghenadi se afla prea departe, de aceea nu putea desluşi cuvintele. Ţărani nu erau, pentru că noaptea nimeni n-avea voie să iasă din sat. Nu puteau fi decît poliţai sau soldaţi nemţi. Dar ce căutau, la o oră atît de tîrzie, pe drumul de ţară?

Întorcîndu-şi privirea, cercetă întunericul, să vadă dacă nu zăreşte vreo umbră lunecînd în jurul casei. Nu, nu era nimeni. Vocile se stinseră, paşii se îndepărtară. Undeva, departe, se auzea lătratul unui cîine, care se stinse şi el, cu încetul.

Cît timp trecuse oare? Ghenadi Andreevici nu-şi dădea seama.

Luna se ascunsese din nou în nori. Nimic nu trăda prezenţa unui om prin apropiere. Din casă nu străbătea nici o rază de lumină, nici un zgomot. Iată că se iviră primele semne firave ale răsăritu-lui. Ghenadi Andreevici se uită la ceas. Era patru fără un sfert! Întîrziase cu patruzeci şi cinci de minute; fără îndoială că omul, dacă e în casă, n-o să mai aştepte mult timp. După ce se va lumina de ziuă, nu va mai putea ieşi neobservat.

Străduindu-se să păşească cu cît mai multă grijă, îşi părăsi adăpostul şi porni spre casă. Pretutindeni domnea linişte. Pînă şi cîinii tăceau în ceasul prevestitor al zorilor.

O adiere uşoară îi atinse faţa, şi Ghenadi Andreevici strînse înfrigurat din umeri. A obosit. A obosit cumplit. Ce n-ar da să se trîntească pe un braţ de fîn uscat şi să doarmă!

Atinse în sfîrşit gardul de nuiele. Făcu cîţiva paşi şi, găsind o prăjină ruptă, sări gardul. Călcă pe un ciob care se sparse, iar Ghenadi Andreevici mergea repede spre casă, strîngînd pistoletul în mînă. Dacă nimereşte într-o cursă, va trage şi se va apăra pînă la ultimul glonţ.

Rămase o clipă în pridvor, căutînd să-şi reamintească parola, ale cărei cuvinte parcă-i zburaseră din minte. Era rezultatul încordării nervoase şi al nopţii de nesomn. În aceeaşi clipă intui că nu e singur. Cu toate simţurile ascuţite la maximum, îşi dădu seama că este urmărit, că în dosul ferestrelor bătute în scînduri stă cineva la pîndă...

Ghenadi Andreevici se lipi de zid. Da, dincolo de perete se desluşea foarte limpede un foşnet. Cineva se strecura spre uşă... apoi iar se apropia de fereastră! Îşi dădea seama probabil că poziţia din faţa geamului e mai bună.

Ghenadi Andreevici îşi simţi gura uscată şi îşi umezi buzele cu limba. Deodată îşi aminti parola. Cum de o uitase? Urcă treptele strîmbe ale pridvorului şi bătu încetişor cu mînerul pistoletului în uşă.

Dinăuntru îi răspunse o voce groasă:

— Cine-i?

— Se poate să beau puţină apă?

Vocea îi răspunse:

— Apă? Apă e multă, poţi să bei cît vrei! Stai niţel că vin îndată!

Şi Ghenadi Andreevici auzi cum omul, care acum nu se mai ferea, păşea prin cameră. Peste o clipă apăru de după colţul casei. Ieşise probabil prin gaura din perete. Era greu să-i desluşeşti faţa şi nu i se vedea decît barba.

— Să mergem mai repede, Pavel Martînovici! spuse omul. Acuşi răsare soarele şi n-avem de ce mai zăbovi pe-aici.

Crîngul se afla aproape.

Cînd se lumină de ziuă, Ghenadi Andreevici văzu că însoţitorul lui nu mai era un om tînar, dar în schimb era robust; avea o barbă blondă, faţa lată şi ochii cenuşii, adînc înfundaţi în orbite, cu o expresie inteligentă şi puţin ironică. Spuse că-l cheamă Haritonov şi se arătă a fi foarte vorbăreţ.

Pădurar bătrîn, slujise încă în anii războiului civil în regimentul Bogunsk, sub comanda lui Şciors. În ultima vreme nu mai lucra. Locuia la familia fiului său mai mare, care-i luase locul, iar el, bătrînul, ajuta în gospodărie. Băiatul nu era acasă, plecase la război, iar bătrînul rămăsese cu noră-sa, care se dusese la o mătuşă în satul vecin.

Înainte de retragerea trupelor sovietice, lui Haritonov i se propusese să-i ajute pe partizani. În pădurar se trezi setea de

muncă. Rămăsese în casa lui, care devenise locuinţa conspirativă a partizanilor.

Ca şi casa Poloznevei, casa lui Haritonov era mai răzleaţă, chiar la marginea pădurii. În nopţile întunecoase de toamnă te puteai strecura neobservat pînă la staul, iar de acolo în casă. Locuinţa lui Haritonov era trainică, făcută din bîrne. Din horn se strecura printre copaci un fum subţire. Totul îţi dădea impresia de linişte şi izolare de furtunile vieţii.

De îndată ce păşi pragul,, Ghenadi Andreevici fu învăluit de căldură. I se păru că miroase a lapte proaspăt muls, care îi plăcea atît de mult.

Haritonov închise uşa şi se aşează la masă.

— Stai jos, Pavel Martînovici — spuse el — şi arată-mi actele dumitale! Ia să vedem dacă nu-i nevoie să mai schimbăm ceva prin ele...

Cercetă îndelung şi cu atenţie permisul de liberă trecere şi adeverinţa pe care i le dăduse Borzov. Toate aveau un aspect foarte convingător. Borzov făcuse rost de ele încă de mult, şi nu rămînea decît să fie completate cu datele pe care le scrisese chiar Ghenadi Andreevici. După acte, numele lui era Pavel Martînovici Tokariov.

— E bine — zise Haritonov, cercetînd cu luare- aminte fiece rînd. Totul e-n ordine. Nu poţi să te-agăţi de nimica.

— Dar despre ce este vorba, totuşi? întrebă Ghenadi Andreevici.

Bătrînul părea preocupat de nişte probleme foarte importante.

— Mi s-a ordonat să vă transmit itinerarul — spuse Haritonov, adresîndu-i-se cu „dumneavoastră”, şi după felul cum devenise dintr-o dată serios, Ghenadi Andreevici înţelese că bătrînul nu e chiar atît de blînd cum pare la prima vedere.

Dar Haritonov nu trecu imediat la miezul problemei. Se sfătuiră mult timp în şoaptă cum să procedeze. Ghenadi Andreevici îl asculta, privin- du-i faţa severă, brăzdată de cute. Da, bătrînului îi venea foarte greu... dar ordinul trebuia îndeplinit.

— Mă doare sufletul — grăi Haritonov — ştiu că trebuie, dar nu pot... Ce vrei? Nu pot...

Ce-l putea sfătui Ghenadi Andreevici? Fiecare îşi are calea lui, grea, primejdioasă, pe care trebuie să meargă pînă la capăt, pentru că altă soluţie nu există.

Adunîndu-şi gîndurile, Haritonov începu să-i arate amănunţit pe ce drum şi pe ce cărări avea să ajungă la tabăra partizanilor.

— Şi-acum dormi şi te odihneşte — spuse el, cînd se convinse că cel care-i fusese dat în grijă cunoaşte bine drumul. Că e lungă calea... Să mergi şi să tot mergi... pînă te saturi... Eu mă duc în sat şi mă-ntorc îndată... Şi oftînd amarnic, ieşi din casă.

Ghenadi Andreevici se trînti pe pat, scoţîndu-şi numai cizmele. Deodată îl cuprinse un somn atît de adînc, cum numai în copilărie i se întîmplase. Se trezi tot atît de repede, simţind parcă un gol lăuntric, şi sări în picioare. Haritonov era îmbrăcat, gata de drum.

— E timpul? întrebă Ghenadi Andreevici, privind pe fereastră. În zare, deasupra pădurii, zburau libere păsările. Am dormit mult?

— Trei ceasuri — răspunse Haritonov.

— Ai fost în sat?

Haritonov încuviinţă din cap şi se aşează la masă.

— Agentul de legătură a venit la dumneata — zise el.

— De unde?

— Din oraş. Nikolai, fecioraşul femeii care a fost spînzurată... Ohotnikova!

— Cum se poate?! se miră Ghenadi Andreevici. Cine l-a trimis?

— Cred că Nikita. Băiatul se cam fereşte, mie nu vrea să-mi spună nimic.

— Unde-i?

— L-am minţit că nu eşti aici, dar el nu vrea să creadă. ,,Eu, zice, am s-aştept! Cum vine Pavel Martînovici, spune-i să iasă la marginea pădurii... Mă găseşte el...”

— E prudent, diavolul! zîmbi Ghenadi Andreevici.

— Şi slab de-i numeri coastele, da’ ce ochi! Te privesc de te străpung, nu alta! Haritonov îşi scoase punga cu tutun şi începu fără grabă să-şi răsucească o ţigară. Numai ştii ce? Simt eu că n-a venit el cu o veste bună la tine... Prea se grăbea, şi cînd a aflat că nu eşti aici, s-a întunecat tot...

— Ştia doar că trebuie să vin!

— Nu. Nu ştia nimic. La început l-am luat pe ocolite. ,,Du-te, i-am zis, cu Dumnezeu, că aici nu se găseşte nici un Pavel Martînovici. Nici n-a fost vreodată!” Iar cu coada ochiului mă uit ce face. „Ai nişte lapte?” zice. „De unde lapte? îl întreb eu. Ce-i cu tine, ai picat din cer? Am uitat de mult cum arată o vacă,

dacă are coarne”... Ei, dar el o ţinea una şi bună: ,,Se poate să beau puţină apă?” Se vede că şi-a adus aminte de parolă şi mă lua la sigur... Bine, m-am gîndit eu, să te-ajut atunci puţin. „Apă e multă, poţi să bei cît vrei!” Cum am spus vorba asta, s-a înseninat şi s-a aşezat pe laviţă. „Bunicule, zice, nu mai am putere să merg mai departe”... S-a odihnit puţin şi atunci am intrat cu el în vorbă... Haritonov trase adînc în piept fumul de mahorcă şi dădu drumul unui nor de fum înecăcios.

Fereastra era larg deschisă. Pe gardul de nuiele şedea o cioară flămîndă, cu aripile desfăcute, parcă gîndindu-se încotro să-şi ia zborul după mîncare. Pe şoseaua strînsă între două ogoare trecură nişte maşini. Dacă n-ar fi fost stîlpii de telegraf, ai fi crezut că maşinile merg direct pe cer.

— Auzi-i! Vin! Se grăbesc, diavolii! se necăji Haritonov. Trebuie să pleci, şi cît mai repede!

— Bine, plec! zise Ghenadi Andreevici. Numai bagă de seamă, fii prudent!

— Dar îmbrăcămintea?

— Mă descurc eu într-un fel...

Haritonov oftă şi-i strînse mîna lui Ghenadi Andreevici:

— Atunci, mergi cu bine. Şi spune-i lui Kolesnik că am făcut întocmai cum mi-a ordonat el. Şi mai spune-i, te rog, că o fac împotriva inimii mele.

— Am să-i spun neapărat!

— Pleacă, hai, mai repede! îl grăbi Haritonov şi deschise uşa.

Ghenadi Andreevici sări gardul de nuiele din spatele casei şi, făcînd un ocol, se îndreptă spre marginea pădurii. Coborî întîi într-o rîpă nu prea adîncă, de unde nu-l putea vedea nimeni. Coti apoi în crîngul dezgolit de vîntul toamnei Frunzele ruginii foşneau sub picioare. „Vine iarna — se gîndi Ghenadi Andreevici. O să fie şi mai greu. Trebuie să acţionăm repede”...

Undeva, în desiş, cîntau păsărelele. Deodată un ghemotoc galben roşcat se căţără fulgerător pe un brad înalt. O veveriţă! Şedea pe o ramură groasă şi-l privea cruciş, cu ochişorii ei negri şi rotunzi... În natură, viaţa se desfăşura la fel, după legile ei. Acum să fi avut o puşcă şi să vîneze raţe... Iar apoi să stea lîngă foc şi, mijindu-şi ochii din pricina fumului, să privească cum se scurge răşina de pe crengile brazilor... *

Iată şi marginea pădurii. Printre copaci, într-o poiană, zări o căpiţă de fîn în formă de piramidă. Se uită împrejur, dar nu văzu

pe nimeni. Ghenadi Andreevici se opri. Poate că băiatul îl caută. Se hotărî să-l aştepte. Minutele se scurgeau chinuitor de încet. Deşi simţurile lui erau încordate la maximum, nu simţi că cineva se furişează pe la spatele lui.

Deodată auzi un glas care-l striga încet:

— Pavel Martînovici...

Tresări, se întoarse repede, şi mîna, singură, parcă smulse pistoletul din buzunar.

La cîţiva paşi de el, între tufişuri, stătea un băieţandru slăbuţ, puţin adus de spate, într-o haină neagră, peticită. Faţa speriată avea un aer serios, de om în toată firea, iar în înfăţişarea lui era ceva grav.

— Kolea! Ohotnikov!

Cu toate că ştia că trebuie să-l întîlnească, Ghenadi Andreevici se miră totuşi. Era acelaşi Kolea Ohotnikov, care uita mai des decît ceilalţi copii lecţiile, şi totuşi acum parcă era altul: maturizat, trecut prin multe încercări, cu buzele strînse cu îndărătnicie, cu ochii căzuţi în fundul capului.

— Ei, bună ziua, Kolea!

Ghenadi Andreevici se apropie de el şi-i puse cu duioşie mîna pe umăr. Băiatul lăsă capul în jos şi oftă adînc: dacă alături de dînsul ar fi fost acum tatăl lui, i-ar fi spus: „Vai, tată, cît sînt de obosit!” Dar văzîndu-l pe Ghenadi Andreevici, se frămînta dezorientat. Era fericit că, în sfîrşit, îl vedea pe omul în care avea încredere mai mult decît în toţi ceilalţi. Ar fi vrut să rămînă pentru totdeauna alături de profesorul său. Dar cine ştie cum o duce acum Ghenadi Andreevici şi dacă lucrul acesta este cu putinţă!

Şedeau într-o viroagă, acoperită din toate părţile de tufişuri dese. Ghenadi Andreevici scosese din buzunar o bucată de pîine cu slănină şi i le întinse lui Kolea. În timp ce băiatul mînca, Ghenadi Andreevici citi cu atenţie raportul lui Nikita Borzov, care era destul de scurt: „Ost-24 va fi mutat curînd la Novîi Oskol. Prizonierii vor fi duşi cu maşinile”.

Rămînea însă necunoscut lucrul cel mai important: data. Dacă ar fi reuşit să stabilească ziua, ar fi putut să atace escorta şi, eliberînd prizonierii, ar fi întîrziat pentru o bucată de vreme începerea lucrărilor de fortificaţie în raion.

Trebuia să transmită raportul cît mai repede la detaşament.

— Uite ce-i, Kolea, să mergem, frate, că n-avem timp de pierdut — zise Ghenadi Andreevici şi se ridică hotărît în picioare.

Dar Kolea nu-l urmă:

— Ghenadi Andreevici, nu sînt singur aici.

— Cum nu eşti singur? întrebă speriat Stre- meannoi.

— Sînt cu Maia.

— Care Maia şi unde e?

Ghenadi Andreevici se aşează din nou jos, alături de băiat.

— Am să vă povestesc îndată tot...

Şi Kolea, încurcîndu-se, începu să istorisească grăbit întreaga păţanie. Şi cu cît îl asculta, cu atît se neliniştea mai mult Ghenadi Andreevici. Cine este acest Mişa pe care l-a salvat Kolea? Nikita Kuzmici nu are încredere în el şi, probabil, nu degeaba. Ce este, în fond, cu acest Iakuşkin, fotograful din piaţă? Cam ţicnit, dar de treabă. Poate că i-ar ajuta cu bucurie pe ilegalişti. La toate acestea trebuia să chibzuiască în mod serios.

— Uite ce-i, Kolea — spuse el — o să fiu nevoit să vă duc, pe tine şi pe Maia, la partizani. Unde e ea?

— Am ascuns-o acolo, în fundul pădurii, Pavel Martînovici — răspunse Kolea. Dacă eu aş fi fost atacat, ea s-ar fi salvat şi ar fi transmis totul...

Ghenadi Andreevici zîmbi cu blîndeţe:

— După cum văd, eşti un adevărat conspirator! Adu-o şi pe ea aici! Am să vă explic la amîndoi cum trebuie să acţionaţi.

Kolea se ridică şi începu să-şi scuture de pe pantaloni firele de iarbă uscată.

— Dar nu-i numai Maia acolo — îndrăzni el — mai e şi Vitea Nesterenko!

— Care Nesterenko?

— Un băiat. E cu un an mai mare ca mine. Pe el l-a luat Klavdia Feodorovna din spital...

— E bolnav?

— Nu, acum e sănătos. A avut congestie pulmonară... Şi e tare slab.

— Mai slab ca tine?

Kolea zîmbi:

— Eu sînt voinic!

— Ei, hai, du-te mai repede!

Kolea făcu cîţiva paşi şi se opri. Deodată se întoarse:

— Pavel Martînovici, despre tata pot să vă povestesc?

Ghenadi Andreevici dădu din mînă, cu o mişcare ostenită:

— Ştiu, Kolea, ştiu tot!...

Băiatul dispăru în spatele tufişurilor. Sub picioare îi trosneau ramurile uscate. Vîntul foşnea în pomii desfrunziţi. Undeva, în spatele pădurii, se auzi şuieratul răguşit al unei locomotive. Dinspre haltă răzbătea scîrţîitul frînelor şi Ghenadi Andreevici ascultă cu atenţie. Dădu tufişurile la o parte şi privi cu încordare în amurgul care se lăsase. Casa pădurarului nu se mai desluşea.

— Kolea! strigă Ghenadi Andreevici, cînd siluetele copiilor se iviră din spatele tufişurilor şi în faţa lui apăru o fetiţă mărunţică, cu două codiţe blonde, care-l privea curajoasă drept în ochi. Cu ei, mai era un băieţandru înalt, bine legat, dar cam puhav, pe faţa căruia se aşternuse uluiala.

— Iată-i, ei sînt, Ghenadi Andreevici! şi Kolea făcu un gest atît de larg şi de energic, încît ai fi zis că el era Cernomor[1], iar în spatele lui mergeau treizeci şi trei voinici din basme.

— Kolea — vorbi repede Ghenadi Andreevici — furişează-te spre casă şi uită-te dacă nu trece cineva pe drum! Dar să vii iute! Fă în aşa fel, ca să nu te vadă nimeni! Peste zece minute să fii înapoi!

Kolea dispăru în tufişuri. Maia dădu să se repeadă şi ea după el, dar Ghenadi Andreevici o opri. Băiatul cel gras nu manifesta nici un interes.

Kolea se întoarse peste cinci minute, abia răsu- flînd, obosit, şi-i spuse că în casa pădurarului erau poliţai şi soldaţi hitlerişti, care coborau chiar acum din camion. Împreună cu ei se afla şi bătrînul Haritonov, care vorbea ceva cu ofiţerul.

Ghenadi Andreevici tăcu cîteva clipe. Da, Haritonov este într-o situaţie grea.

— Să mergem, băieţi, veniţi după mine! Mai repede! Nu avem timp de pierdut! Aici este o apă nu prea adîncă... Hai s-o trecem prin vad, ca să ştergem urmele, să nu ne găsească cîini poliţişti.

Şi se afundară repede în pădure.

---

[1] Personaj fantastic din Ruslan şi Ludmila. (n.t.)

C A P I T O L U L XII

ÎN CĂUTAREA UNEI SOLUŢII

Strecurîndu-se împreună cu copiii prin desişul pădurii, Stremeannoi se gîndea că în împrejurări grele se dezvăluie cu adevărat caracterul unui om. Uite, aceşti doi băieţi care pînă mai ieri fuseseră elevii lui, precum şi fetiţa asta orfană îşi încep viaţa în condiţii foarte grele. Ce fel de oameni vor deveni ei dacă vor mai rămîne în viaţă? Chiar acum, cînd merg unul în spatele celuilalt, fiecare se manifestă conform firii sale. Kolea Ohotnikov şi-a rupt un băţ mare, cu noduri, şi păşeşte dîrz în fruntea tuturor, fără grabă, ca un pelerin. El este avangarda micului detaşament. În spatele lui vine Maia. Umerii ei înguşti se pleacă sub greutatea rucsacului. Dar ea merge cu îndărătnicie în urma lui Kolea, călcînd apăsat cu picioarele încălţate în cizme grele, soldăţeşti. Rucsacul cu alimente l-a luat ea la ultimul popas, şi pentru nimic în lume nu vrea să i-l dea lui Vitea Nesterenko, care-i mult mai voinic decît ea, şi nici lui Ghenadi Andreevici. Fetiţa asta o să ajungă departe. Vitea Nesterenko, care păşeşte în urma Maiei, i se pare lui Ghenadi Andreevici mai puţin activ şi mai puţin independent. Cu toate că e cu o jumătate de cap mai înalt decît Kolea şi mai lat în umeri decît el, întreaga lui înfăţişare e lipsită de siguranţă şi ascultă cu supunere tot ce-i spune Kolea.

Au mers toată noaptea după busolă.

Ocoleau satele. De cîteva ori auziră în depărtare soldaţi nemţi vorbind între ei. În zori ajunseră la un drumeag ce străbătea ogoarele şi se strecura printre dîmburi nu prea înalte, ale căror contururi se profilau tot mai limpede în lumina cenuşie a zilei care începea.

Pînă în clipa asta, Ghenadi Andreevici îşi condusese grupul spre miazăzi. Acum însă cotiră brusc spre apus. Trebuia să mai meargă încă vreo 15 kilometri prin mlaştină; era partea cea mai

anevoioasă a drumului, dar, în schimb, aici nu se aflau posturi nemţeşti.

Spre seară ajunseră în sfîrşit la detaşamentul partizanilor. Cînd santinela strigă la ei, lui Ghenadi Andreevici aproape nu-i veni să creadă că au ajuns. Refuzară mîncarea: de îndată ce intrară în bordeiul de pămînt, se prăbuşiră pe paturile de lemn şi căzură într-un somn adînc, fără vise.

Comandantul detaşamentului de partizani era Anton Mironovici Kolesnik, un maior de vreo 27 de ani. Unitatea lui fusese încercuită lîngă Harkov. O mare parte a batalionului pierise, iar el, împreună cu un grup de ostaşi, începu să se strecoare spre răsărit. Dar drumul le era tăiat pretutindeni şi în toate satele se aflau puternice garnizoane nemţeşti. Atunci Kolesnik îşi duse oamenii spre nord, la Belgorod. Pe parcurs li se alăturară ostaşi şi ofiţeri, care se străduiseră să treacă unul cîte unul linia frontului, ce se îndepărta mereu spre răsărit. Li se mai alăturară şi locuitorii raioanelor prin care trecea drumul lui Kolesnik. De cîte ori nu fură nevoiţi să înainteze luptînd! Avuseseră pierderi mari. Şi totuşi, cei care doreau să meargă împreună cu ei se dovediră a fi atît de numeroşi, încît Kolesnik organiză un adevărat detaşament de partizani.

Ajungînd în desişul pădurii, partizanii aleseră un loc pentru tabără şi începură să acţioneze. Curînd li se duse vestea pînă la comitetul regional ilegal, care trimise un reprezentant al comitetului spre a se întîlni cu Kolesnik.

În felul acesta, detaşamentul stabili legătura cu Marele Pămînt. Partizanii ştiau acum că acţiunile lor sînt cunoscute la Moscova, şi asta le dădea mai mult avînt şi îi făcu să se simtă şi mai uniţi. Comitetul regional îi ordonase lui Kolesnik să intre în legătură cu organizaţia ilegală din cel mai apropiat oraş şi să-i dea ajutor, aşa că ilegaliştii şi partizanii deveniseră verigile aceluiaşi lanţ... Locul unde se afla tabăra detaşamentului era înconjurat de jur împrejur de mlaştini aproape de nestrăbătut.

Partizanii trăiau în bordeie de pămînt. Ca re-zultat al ultimului atac plin de îndrăzneală pe care-l dăduseră asupra unui tren regimentar german, detaşamentul avea provizii pentru vreo două săptămîni. Uneori făceau incursiuni în satele vecine, unde stabiliseră dinainte legături trainice cu cîţiva dintre primari. Partizanii încărcau căruţele cu făină, plecau, iar primarii dădeau fuga de îndată în satul vecin unde se afla gestapoul şi se rugau

cu lacrimi în ochi să-i apere de „blestemaţii de partizani”, care-i pradă. În felul acesta îndepărtau orice bănuială care ar fi putut să apese asupra lor.

Natura îi dăruise lui Kolesnik o statură uriaşă; totul era uriaş la el: pieptul musculos şi foarte lat, pumnii grei şi păroşi. Pentru picioarele lui nu se găseau niciodată încălţări, şi cizmarii din detaşament îi făcură un calapod special.

În Kolesnik se îmbinau în mod uimitor pedanteria şi exigenţa pentru cele mai mici amănunte, cu concepţiile largi în rezolvarea problemelor importante. El putea să ocărască pînă răguşea pe un partizan mai indolent care, temîndu-se de răceală, nu făcuse baie o lună întreagă, şi putea, în acelaşi timp, să ridice tot detaşamentul în picioare dacă vreunuia dintre ei i se întîmpla o nenorocire.

Nu se ştia dacă avea familie. Cînd de la comitetul regional se comunicase că există posibilitatea de a se trimite scrisori rudelor peste linia frontului, el n-a scris nimănui.

În detaşament era respectat, dar oamenii se cam temeau de el. Era încăpăţînat ca un catîr. Vai de acela care n-ar fi îndeplinit ordinul lui! Îl judeca fără milă. Şi dacă îşi pierdea încrederea în cineva, Kolesnik făcea în aşa fel ca toţi să afle cauza pentru care se făcuse vinovat omul respectiv.

Trebuie spus, pe bună dreptate, că maiorul Kolesnik posada o tărie de caracter rar întîlnită. Poate datorită acestui fapt detaşamentul avea puţine pierderi. Simţind întotdeauna voinţa lui fermă, chiar şi cei mai slabi luptau cu dîrzenie în momentele ho- tărîtoare.

...Dimineaţa, Kolesnik intră în bordeiul în care dormea Ghenadi Andreevici şi copiii. Fără pic de milă, trase de el ca să-l trezească. Scrîşnind din dinţi din cauza cumplitei oboseli, Ghenadi Andreevici se aşează pe marginea patului, închizînd ochii din pricina luminii puternice a soarelui care se strecura prin ferestruie, căzîndu-i drept în ochi.

— Scoală, scoală odată, Ghenadi Andreevici! bubui ca un tunet vocea lui Kolesnik. Stătea în faţa lui, în poziţia incomodă a omului înalt pentru care tavanul e prea jos. O să dormim destul pe lumea cealaltă!

Peste zece minute, Ghenadi Andreevici cobora scara scîrţîitoare în bordeiul comandantului. Pe masă se aflau două străchini cu supă grasă, abu- rindă, şi căni cu ceai tare.

Cu un gest larg, Kolesnik îl pofti pe Ghenadi Andreevici:

— Stai jos, să mîncăm ceva. Pe urmă o să discutăm toate problemele!

Se aşezară. Ghenadi Andreevici mîncă cu poftă şi aşteptă ca Kolesnik să-i vorbească.

— Comitetul regional ilegal a hotărît să fii rechemat din oraş. S-au primit ştiri că S.S.-iştii sînt pe urmele dumitale.

Ghenadi Andreevici privi cu atenţie pe comandantul detaşamentului, dar nu spuse nimic. Kolesnik scoase din buzunar punga cu tutun, o bucată veche de ziar şi, după cum se exprima chiar el, începu ,,să-şi construiască o ţigară". Peste o clipă, în bordei pluteau valuri albăstrui de fum înecăcios.

Ghenadi Andreevici îi înmînă raportul trimis de Borzov.

— Dumneata ce crezi, o să putem pătrunde în raionul fortificat? întrebă Kolesnik.

Ghenadi Andreevici nu-i răspunse imediat.

— Nu-i chiar atît de simplu. Pînă acolo sînt vreo patruzeci de kilometri, şi tot prin stepă deschisă... Drumurile-s păzite cu străşnicie de garnizoane puternice.

Kolesnik dădu gînditor din cap:

— Da, vorba cîntecului: „Stepa nesfîrşită!" Ceea ce este însă grav e că nu ştim ziua şi ora cînd hitleriştii vor trimite oamenii.

— Dar Borzov ar putea să ne comunice — zise Ghenadi Andreevici.

— Ar putea, deşi asta-i o treabă foarte riscantă — vorbi Kolesnik, clătinînd din cap. În jurul şoselei sînt numai cîmpii, şi acolo nu te poţi ascunde din vreme. Probabil că prizonierii vor fi escortaţi de un detaşament de pistolari. Riscul e foarte mare şi nu se ştie dacă vom obţine vreun rezultat.

Argumentele lui Kolesnik erau convingătoare.

— Atunci, ce propui dumneata? întrebă Ghenadi Andreevici.

— Propun să mergem pe alt drum. Să luăm legătura cu prizonierii de război şi să organizăm un grup care să ne trimită informaţii direct de pe şantier...

— Propunerea e bună — încuviinţă Ghenadi Andreevici. În lagărul de prizonieri avem un om de nădejde: Alexei Ohotnikov. Nevasta lui a fost spîn- zurafă de hitlerişti.

— Cum o să-l putem recunoaşte? întrebă preocupat Kolesnikov. Doar nu te poţi apropia de lagăr, împreună cu Nikita Borzov!

— Treaba asta poate s-o facă fiul lui Ohotnikov.
— Dar de unde să-l luăm?
— E aici, în tabără.
— Ei, ăsta mai zic şi eu noroc! exclamă Kolesnik. Este cumva unul din cei doi băieţi? Care din ei?
— Cel slăbuţ. Pare mai mic decît celălalt, dar de fapt e mai mare ca vîrstă şi mai înţelept.
Acum, Stremeannoi era cel care conducea discuţia. El cunoştea foarte bine locul unde se afla la-gărul. Cu toată paza foarte severă, locuitorii luau totuşi legătura cu prizonierii de război şi le dădeau îmbrăcăminte şi mîncare. Propunerea lui Ghenadi Andreevici se reducea la aceea că băiatul, amestecîndu-se în grupul de femei care se apropiau în fiecare zi de gardul de sîrmă, să dea o legăturică cu pîine şi cartofi prizonierilor, strigîndu-l pe taică-su. În felul acesta îl va arăta ilegaliştilor aflaţi alături de el. După aceea, partizanii vor găsi un mijloc de a-i transmite lui Alexei Ohotnikov instrucţiunile necesare.
Kolesnik nu fu de acord cu această propunere. Nu, riscul era prea mare, iar rezultatele, îndoielnice. Gîndindu-se puţin, ajunseră la concluzia că omul care va merge în lagăr trebuia găsit chiar în oraş. După ce se gîndiră la mai multe variante, alegerea lor se opri asupra Klavdiei Feodorovna. Ea îl cunoştea bine pe Alexei Ohotnikov şi nu trebuia să se apropie prea mult de gardul de sîrmă. Putea să stea la distanţă, observînd ce se petrece de cealaltă parte a împrejmuirii, şi să-i facă un semn lui Ohotnikov, ca el să înţeleagă: „N-ai fost uitat, tovarăşii se interesează şi au nevoie de tine”.
Kolesnik propuse să se trimită un agent de legătură la Klavdia Feodorovna, ca să-i comunice misiunea. Dar îşi dădură seama că o hotărîre definitivă nu poate fi luată chiar atît de repede.
Ca să se strecoare pînă în oraş, agentul de legătură avea nevoie de o zi şi o noapte. O zi trebuia să stea acolo. În eventualitatea că i s-ar întîmpla ceva pe drum, urmează să mai adauge încă douăzeci şi patru de ore. Apoi va fi nevoie de două-trei zile, pentru ca, în sfîrşit, să-l poată vedea pe Alexei Ohotnikov. Deoarece va trebui să aştepte cu multă răbdare pînă cînd acesta va trece întîmplător pe lîngă acea parte a sîrmei ghimpate de unde se va face observarea. Va mai trece o zi pînă cînd agentul de legătură o să comunice rezultatele misiunii lui la

detaşament. În felul acesta, pentru îndeplinirea misiunii, va fi nevoie de o săp- tămînă întreagă.

La naiba! O săptămînă numai pentru a-l putea vedea, dincolo de sîrma ghimpată, pe omul de care aveau nevoie! Dar cît timp le va trebui ca să poată lua legătura cu el şi apoi să se poată organiza un grup ilegal? Oare toate astea nu s-ar putea face mai repede? Într-o săptămînă, ehei, cîte nu se pot întîmpla! Şi dacă, pe neaşteptate, într-o dimi- neaţă se va afla că lagărul a fost evacuat şi toţi prizonierii au fost duşi într-o direcţie necunoscută?

Deodată uşa scîrţîi şi în deschizătura ei se zări capul ciufulit al unui partizan. Probabil că cineva care stătea în spatele lui îl trăgea înapoi, nelăsîn- du-l să intre. Afară era învălmăşeală. Totuşi, ţinîn- du-se zdravăn cu mîinile de uşor, partizanul nu se dădea dus şi faţa lui exprima o deznădejde fără margini.

— Anton Mironîci! zise el cu o voce răguşită. Vino o ţîră!... E ceva urgent!

Kolesnik se ridică şi, păşind greoi, ieşi afară.

,,S-a întîmplat ceva!" se gîndi Ghenadi Andreevici.

Prin pereţii subţiri ai bordeiului răzbăteau pînă la el glasurile enervate ale partizanilor, printre care se desluşea limpede vocea de bas a lui Kolesnik. Apoi vocile se îndepărtară. Cu încetul, nu se mai auziră de loc. Kolesnik se întoarse repede, în mînă cu un bilet boţit pe care-l citea foarte atent.

— O comunicare importantă — spuse el. Ieri i-am ordonat lui Kulikov să se strecoare pînă în Strijevţî şi să afle dacă acolo sînt detaşamente de pedepsire. Şi ce crezi că-mi comunică el? Că în sat au apărut doi oameni suspecţi, care spun că au fugit din lagărul de prizonieri... Totuşi, ziua-n amiaza mare, s-au ascuns într-o magazie aflată în apropiere de casa poliţaiului, şi nevasta lui le-a dus pe furiş demîncare.

— Şi cine-i poliţaiul ăsta? întrebă Ghenadi Andreevici. Poate că e un om de-al nostru. L-aţi verificat?

— L-am verificat noi — zise Kolesnik, aruncîn- du-i o privire posomorîtă. E o vulpe şireată... Una făgăduieşte şi alta face. La prima ocazie îl vom înlătura... Ei, ce să-i faci!... Se gîndi puţin, apoi continuă: Să-i aducă Kulikov aici. O să-i interogăm şi lucrurile se vor lămuri...

— Şi lucrurile se vor lămuri... — repetă Ghenadi Andreevici.

Kolesnik scoase din porthartă un blocnotes vechi şi începu să scrie răspunsul pentru Kulikov.

C A P I T O L U L XIII

LAGĂRUL „OST—24”

Evadarea celor doi copii îl scosese din fire pe Kurt Meyer, nu numai pentru faptul că avea nevoie de ei, dar era pur şi simplu o totală lipsă de disciplină şi ordine. Asta denotă că poliţia lucrează prost. Astăzi au fugit copiii, iar mîine vor fugi ceilalţi arestaţi.

Pentru orice eventualitate trimise în direcţia Ma- linovkăi un detaşament îmbarcat în trei maşini şi instală pe drum posturi întărite. Dar nu obţinu nici un rezultat.

În ultimul timp, Meyer nu se mai putea lăuda cu succese. Cînd reuşise să afla numele conducătorului organizaţiei ilegale, acesta plecase la partizani. Acum trebuia să caute alte căi. Una dintre ele era să trimită la partizani doi oameni care, chipurile, ar fi fugit din lagărul de prizonieri.

În zilele următoare, după ce agenţii plecară în pădure, el a cerut să i se comunice în permanenţă care este soarta lor. Şi cînd, în sfîrşit, în a cincea zi i se aduse un plic secret, cu un manifest al partizanilor, după ce-l citi, rămase mult timp pe gînduri, căutînd o soluţie; acţiunea nu reuşise: cei doi agenţi fuseseră prinşi şi împuşcaţi.

Nici înscenarea cu executarea lui Iurenev nu mai avea acum nici un rost. Era o prostie să rişte un agent atît de preţios, care îi va aduce mult mai multe foloase dacă va fi internat în lagărul de prizonieri. Iurenev îl va informa cu regularitate despre starea de spirit a deţinuţilor. Acolo trebuie să aibă neapărat un om de nădejde. Pînă la începerea lucrărilor în raionul fortificat mai rămăse-seră doar cîteva zile. În curînd oamenii vor fi trimişi acolo şi Meyer se putea aştepta la orice surpriză.

Aflînd despre hotărîrea comandantului, Iurenev începu să-l implore. Nu e cu putinţă ca un agent credincios ca el să ducă viaţa de sclav a celor închişi în lagăr, să muncească împreună

cu ei, să mă- nînce toate lăturile; nu, el nu va rezista la toate umilinţele astea. Altfel îşi închipuise el colaborarea cu Meyer. Nu concepea să fie supus unor încercări atît de degradante. Dar dacă nu va mai putea munci, şi supraveghetorul, neştiind cine este, îl va împuşca? Nu, nu, e prea mult... acceptă orice, dar în raionul fortificat nu se va duce.

Kurt Meyer rămase surd la rugăminţile lui. Singura favoare acordată a fost aceea că a poruncit să i se dea mîncare bună în ultima seară. În celulă i se aduse cina de la popota ofiţerilor şi o sticlă cu vin. Iurenev o bău şi, într-un acces de desperare, beat-mort, înjură şi lovi cu picioarele în uşă, cerînd să fie eliberat, dar gardianul nici nu-şi aruncă privirea prin vizeta celulei.

Dimineaţa fu trimis sub escortă în lagărul de prizonieri. Îndată ce uşa barăcii se închise în urma lui, toate favorurile de care se bucurase pînă atunci luară sfîrşit. Iurenev deveni deţinutul cu numărul 564. Toate informaţiile trebuia să le transmită comandantului lagărului, căpitanul Berg, fără a lua însă personal legătura cu el. Pentru îndeplinirea acestei misiuni i s-a comunicat un cifru.

Stînd pe patul de lemn acoperit cu paie putrede, blestema clipa cînd a intrat în slujba gestapoului, devenind astfel un criminal şi un trădător. Acum fusese trimis la moarte sigură. O să sape împreună cu toţi ceilalţi pămîntul, o să care saci cu ciment, o să îndure foamea. Şi dacă va fi persecutat, nu se va putea plînge, de teamă ca cei din jur să nu-i bănuiască legăturile cu gestapoul. Va deveni un sclav la fel ca toţi ceilalţi prizonieri. Dar, spre deosebire de ei, el era necinstit şi ticălos. Îşi va trăda tovarăşii şi, în fiecare clipă, se putea aştepta să fie demascat şi pedepsit. Judecata celor din ilegalitate este aspră şi neînduplecată, iar sentinţa poate fi numai una singură — moartea.

Da, a nimerit într-o cursă de şoareci din care nu mai poate scăpa. E condamnat! Numai o minune îl mai poate salva. Cuprins de desperare, se trînti cu faţa în jos pe patul mizer. Stătu aşa mult timp. Părea căzut în nesimţire.

— Nu te pierde cu firea, tovarăşe — auzi el o voce calmă, puţin răguşită — prin toate trebuie să treci în viaţă.

Îşi ridică încet capul şi deschise ochii. Alături de el, pe marginea patului, şedea un bărbat înalt, slab, într-o tunică cîrpită cu grijă. Faţa lui prelungă, cu bărbia proeminentă, arăta

foarte obosită, dar în acelaşi timp energică; îţi insufla putere şi hotă- rîre. Un astfel de om cunoaşte valoarea cuvîntului şi a faptei. Printre pleoapele mijite, ochii lui cenuşii priveau cu compătimire.

Iurenev se săltă şi se sprijini în coate.

— Nu-i nimic grav — bîigui el, stingherit. M-a cuprins o slăbiciune...

Baraca în care se găseau fusese construită de curînd, chiar de către deţinuţi, din plăci mari de stuf presat. Ea îi apăra de vînt, ce-i drept, dar nu şi de frig. De-a lungul pereţilor se înşirau pe două rînduri paturi înguste de lemn pe care dormeau deţinuţii. Strîngîndu-se unul în celălalt, de-abia aveau loc să stea fiecare pe o rînă.

În timpul nopţii, din două în două ore, cel care era de serviciu comanda:

— Întoarce-te pe dreapta! Întoarce-te pe stînga!

De voie, de nevoie, toţi se întorceau deoarece nu puteau dormi toată noaptea pe o singură parte. Mîn- carea li se aducea de două ori pe zi: la 7 dimineaţa şi la 5 seara. Fiecare primea cîte o bucată de pîine şi o jumătate de gamelă de zeamă din crupe de mei, în care pluteau uneori bucăţele de carne.

Bucătăria se afla în celălalt capăt al lagărului şi supa o aduceau cei care erau de serviciu.

La împărţirea mîncării asista întotdeauna gefrei- terul Gunder, un bărbat înalt şi obez, care stătea cu picioarele răşchirate, cu mîinile la spate, privind plin de îngîmfare la deţinuţi. Ritualul împărţirii mîncării fusese precizat pînă în cele mai mici amănunte. Se ridica o dată polonicul şi omul pleca. Următorul făcea un pas înainte şi întindea gamela. Din nou se ridica polonicul... Dacă primeai mai puţin, n-aveai cui să te plîngi. Alături era un lighean mare de aramă, cu pîinea tăiată felii. Ia o bucată şi, hait, cară- te!

În lagăr se aflau aproape şase sute de deţinuţi, printre care prizonieri de război, tineri de vîrsta recrutării, precum şi acei pe care hitleriştii îi considerau pur şi simplu suspecţi. Cea mai mare parte dintre deţinuţi locuia în barăci. Dar întrucît nu era suficient loc pentru toţi, ceilalţi fuseseră închişi în casele de lemn de pe străzile din apropiere. Toată această parte a oraşului era înconjuraia cu un gard înalt de sîrmă ghimpată, iar la fiecare sută de metri stătea o santinelă.

Iurenev privi pereţii galbeni, împletiţi din nuiele subţiri. Dacă în baracă ar fi luat foc ceva, ar fi ars cu toţii ca şoarecii. Nimeni nu s-ar fi putut salva. Da, n-are ce zice, la frumoasă treabă l-a trimis aici Kurt Meyer, fir-ar el blestemat să fie de nemţoi!

Curînd, Iurenev cunoscu oamenii cu care se afla împreună.

În dreapta, vecinul lui de pat era Alexei Ohotnikov, omul care se purtase atît de prietenos cu el în clipa cînd fusese cuprins de desperare; în stînga, ostaşul Eremenko, un om tăcut, care suferea cumplit din pricina unei răni vechi la picior. Fusese luat prizonier lîngă Voronej, încă în iunie, şi pînă acum nu se putuse obişnui cu viaţa de lagăr: noaptea ofta, gemea şi înjura de mama focului. Iurenev le povesti cum încercase să fugă şi cît de cumplite fuseseră interogatoriile de la gestapo făcu şi unele aluzii la faptul că ar fi în legătură cu organizaţia ilegală. Faţa lui tînără, deschisă, cu privirea obosită, pe care se reflectau suferinţele îndurate, îi atrase simpatia celor din jur. Şi oamenii îl crezură. Se împrieteni repede cu Alexei Ohotnikov. Amîndoi erau din acelaşi oraş. Iurenev îi povesti amănunţit lui Ohotnikov tot ce ştia în legătură cu moartea Katiei. O cunoscuse foarte bine. O văzuse în studio atunci cînd Iurenev făcuse imprimări pentru radio.

Un singur lucru îl reţinea pe Ohotnikov să fie sincer pînă la capăt cu noua lui cunoştinţă. Orice-ar fi spus, orice-ar fi făcut, Iurenev era stăpînit de o permanentă nelinişte care nu-l părăsea de loc. Se uita tot timpul în jur de parcă i-ar fi fost teamă că toţi trag cu urechea; ba se pleca spre interlocutorul său, vorbindu-i în şoaptă despre lucruri pe care i le-ar fi putut spune foarte bine cu glas tare, ba şedea ore întregi dus pe gînduri, cu faţa posomorîtă, iar uneori, pe neaşteptate, devenea uimitor de vorbăreţ şi comunicativ. Alteori, fără nici un motiv serios, îl apucau furiile; faţa i se schimonosea îngrozitor şi înjura ca un surugiu, apoi privea în gol. Semăna cu un cîine gata să urle la lună... Schimbările bruşte de dispoziţie, veşnica teamă din privire, ciudăţeniile în comportare îl făcură pe Ohotnikov să-l urmărească mai atent pe noul său vecin.

În primele zile, artistul Iurenev reuşi să nu se dea în vileag, dar apoi, copleşit, îşi pierdu încrederea în viitor şi nu mai găsi în el forţe să se prefacă. Pierduse controlul.

Ohotnikov se străduia să-i înţeleagă firea. Avusese întotdeauna un sentiment de admiraţie faţă de oamenii de artă. Ce fericit

fusese cînd Katia, tînără actriţă, consimţise să se mărite cu el, un simplu maistru la depoul de locomotive! Majoritatea prietenilor ei făcea parte din lumea artiştilor. Şi cum să nu înţeleagă el starea de spirit a acestui tînăr actor care fusese rupt de teatru, de artă! Iurenev îi amin- tea de Katia, şi el se strădui să-l ajute. Cît de de- parte rămăsese trecutul lui! Şi doar casa în care locuiseră Ohotnikovii se afla la vreo cinci minute de baraca asta, dacă ai fi luat-o de-a dreptul peste cîmp.

Odată, Iurenev povesti despre băiatul care îl ascunsese de urmăritori; dar cînd rosti numele băiatului, iar Ohotnikov îl rugă să-i descrie mai amănunţit înfăţişarea lui, actorul rămase uimit de schimbarea care se petrecu fulgerător la interlocutorul său: Ohotnikov păli, mîinile i se agăţară tre- murînd de haină de parcă nu mai avea aer. Se înăbuşea.

— Păi ăsta-i chiar băiatul meu! rosti el anevoie. Kolea! Kolecika al meu!

Cînd Iurenev îi istorisi cele petrecute în curtea lui Nikita Borzov, lui Ohotnikov i se spulberară şi ultimele îndoieli. Începu să rîdă înveselit, şi toţi deţinuţii amuţiră. Oamenii se dezobişnuiseră să mai audă un rîs atît de vesel, pornit din inimă. Aici, în mijlocul atîtor suferinţe şi nenorociri, rîsul părea un sacrilegiu.

— Încetează odată! strigă enervat cineva, din ce- lălalt colţ al barăcii.

Ohotnikov amuţi, cu ochii pironiţi la Iurenev, iar acesta, fără să vrea, se dădu înapoi: atît de pătrunzătoare era privirea mecanicului...

Un timp rămaseră amîndoi tăcuţi; sentimentul de nelinişte punea tot mai mult stăpînire pe Ohotnikov. Se întîmplase ceva, dar nu putea să-şi dea seama ce anume şi nu dormi toată noaptea, fră- mîntat de griji. Îşi amintea de Katia şi în faţa ochilor îi revenea mereu scena povestită de Iurenev. Ce îndrăzneţ era Kolea! Acum, băiatul acesta era toată viaţa lui! Dar îl va mai vedea oare vreodată?

...Ziua aceea cumplită cînd fusese lovit de schijele unei bombe care explodase în timp ce trupele sovietice se retrăgeau... Cînd îşi revenise, era înconjurat de duşmani... Şi din nou revedea mica siluetă a lui Kolea, care, împiedicîndu-se, mergea în urma convoiului de prizonieri...

Simţea în ceafă răsuflarea regulată a lui Ere- menko, iar pe piept îl apăsa spatele lat al lui Iurenev, care stătea nemişcat de parcă încremenise. Ohotnikov avea impresia că tînărul nu doarme. Şi

cînd cel care era de serviciu strigă: ,,Întoarce-te pe partea dreaptă!”, şi toţi se întoarseră în mod automat, lui Ohotnikov i se păru că în întuneric ochii lui Iurenev strălucesc. Sentimentul acela duşmănos, de nelinişte, de care actorul nu se putea descotorosi, deveni şi mai puternic, şi mai apăsător...

Într-adevăr, Iurenev nu dormea. Se gîndea încordat la ceea ce trebuia să facă. Kurt Meyer va fi, bineînţeles, mulţumit dacă el va da în vileag pe comunistul Ohotnikov, bărbatul Ekaterinei Ohotni- kova, omul care se bucură de atîta încredere printre deţinuţi. Dar oare, drept răsplată, va putea scăpa de aici? Nu. Kurt Meyer e prea viclean. Cu el trebuie să te tocmeşti ca la uşa cortului. Pentru asta e nevoie să ai cît mai multă marfă. „Răbdare — îşi spunea Iurenev — răbdare, Mihail! Eşti pe drumul cel bun. Învaţă să taci şi vei învinge. Cu cît miza e mai mare, cu atît şi cîştigul va fi mai mare!”

C A P I T O L U L XIV

ÎN CERCETARE

În zori, Kolesnik primi o comunicare din care află că în gara Sinelnici sosise un eşalon — vreo 30 de platforme cu fîn. După grija cu care fînul fusese presat şi aranjat în baloturi uriaşe, precum şi după alte indicii, nu încăpea îndoială că fînul sosea de departe, poate chiar din Germania.

Ciudat! De obicei, nemţii aduceau pentru caii lor de tracţiune fîn din satele vecine. E adevărat că pe Don se afla cavaleria ungurilor, dar nici pentru ei fînul nu se aducea niciodată în eşaloane întregi.

Peste o jumătate de oră, în bordei se ţinu un consiliu militar. Kolesnik îl întrebă amănunţit pe unul dintre partizani, om de prin partea locului, ce reprezintă de fapt gara Sinelnici. Ghenadi Andreevici întinse harta pe masă şi studiară drumul ce ducea acolo.

Partizanul cunoştea bine raionul: pînă la război, Sinelnici fusese o mică haltă, cu trei linii ferate care nu avea nici măcar pompă de apă. Dar acum această haltă căpătase o foarte mare însemnătate, devenind o bază importantă a hitleriştilor, în spatele frontului. Drumurile de acces erau bine întărite. În multe locuri, jur împrejurul gării, fuseseră construite cazemate. În toate direcţiile se întindeau lungi şiruri de sîrmă ghimpată, iar terenul din vecinătate fusese minat. Fără luptă, nimeni nu s-ar fi putut apropia de gară.

— Uite ce — zise Kolesnik, după ce-l ascultă. Trebuie să văd totul cu ochii mei. O să mergem în cercetare şi după aceea o să hotărîm.

Peste două ore, un grup de cercetare alcătuit din cinci oameni se înfundă în pădure. Pînă la gară, în linie dreaptă, nu erau mai mult de zece kilometri; în afară de Ghenadi Andreevici şi Kolesnik, din detaşament mai făceau parte trei partizani-

pistolari. Kolesnik îi luase cu el pentru orice eventualitate: poate că va fi nevoie să trimită un agent de legătură înapoi în tabără. Cîte lucruri neprevăzute nu se pot întîmpla pe drum!

Timp de o oră şi jumătate se strecurară prin mlaştini; partizanii îi duceau pe cărări ştiute numai de ei; sub picioare colcăia şi făcea băşici apa stătută, dar muşchiul gros reuşea totuşi să-i ţină la suprafaţă.

Era o zi însorită de toamnă; una din acele zile cînd ţi se pare că vara încă n-a plecat şi chiar frunzele îngălbenite ale mestecenilor îşi recapătă culoarea. Prin copaci ţopăiau vesele veveriţele. Căţă- rîndu-se în vîrful ramurilor, cercetau uimite oamenii.

Partizanii mergeau în şir indian şi se opreau din loc în loc să se mai odihnească sau să îmbuce ceva. Kolesnik obosise. Era dintre acei oameni foarte voinici, care pot să ridice o greutate de mai multe puduri, dar care îndură greu un efort fizic mai îndelungat; în ceea ce-l privea pe Ghenadi Andreevici, acesta se străduia din răsputeri să-şi ascundă durerea ce-i săgeta tălpile rănite pînă la sînge. Se căznea să meargă drept, în urma tinerilor partizani, care vorbeau în şoaptă despre treburile lor de parcă n-ar fi fost ameninţaţi de primejdii la fiece pas.

Deodată, undeva foarte aproape, dincolo de copaci, fluieră prelung şi răguşit o locomotivă. Fără să vrea, toţi se opriră ca şi cum fluieratul locomotivei ar fi fost un avertisment al primejdiei ce-i pîn- dea. Kolesnik trimise pe unul dintre partizani să vadă care-i situaţia. De bună seamă că de-a lungul terasamentului se aflau aşezate posturi. Lucrul cel mai important era să le ocolească şi să se apropie neobservaţi de gară.

Partizanul plecă şi se întoarse după zece minute. Pe faţa-i plină, arsă de vînt, cu o mustăcioară scurtă, roşcată, pe care şi-o lăsase ca să pară mai în vîrstă, se citea îngrijorarea. Încă de departe făcu un semn deznădăjduit cu mîna şi Kolesnik bombăni printre dinţi:

— Pe Kulikov ăsta n-o să-l mai trimit niciodată în cercetare! Întotdeauna aduce numai veşti proaste, îi place să exagereze!

De data asta însă Kulikov nu exagera. Chiar atunci sosise o garnitură cu soldaţi nemţi şi, de-a lungul terasamentului, la fiecare două sute de metri, fuseseră puse santinele. La o cotitură bruscă a drumului, acolo unde calea ferată începea

treptat să coboare spre pod, se ivise o cazemată cu mitraliere şi tunuri, care cu două-trei zile în urmă nu existase...

Se hotărîră, să se afunde din nou în pădure şi, făcînd un ocol, să iasă direct la un dîmb înalt, acoperit de copaci, din vîrful căruia puteau vedea ce se întîmplă în gară.

Mai tîrziu, Ghenadi Andreevici nu şi-a mai putut aminti cum a reuşit totuşi să meargă. Obielele din pînză aspră şi groasă, pe care nu ştia să şi le înfăşoare îi păreau nişte ferăstraie ce-i răneau picioarele. Kolesnikov, observînd cum şchioapătă, opri grupul şi îi porunci lui Ghenadi să-şi scoată cizmele.

Privindu-i picioarele însîngerate, clătină supărat din cap şi se întoarse spre partizani întrebînd:

— Care dintre voi are cizme ce-i sînt prea mari?

— Eu, Anton Mironîci — răspunse Kulikov.

— Ia schimbă-le iute cu tovarăşul Stremeannoi şi arată-i cum trebuie să se încalţe!

La amiază, grupul de cercetare ajunse în vîrful dîmbului. Agăţîndu-se de copaci, toţi începură să urce panta abruptă.

Tinerii făceau lucrul acesta cu mai multă agilitate decît comandanţii lor mai vîrstnici, dar pînă şi Ghenadi Andreevici se prinse cu nădejde de trunchiuri şi nu alunecă de loc. Pe culme se opriră.

Şi cu ochiul liber se vedeau garniturile lungi de tren şi cuburile gălbui de fîn presat aşezate pe platforme.

Kolesnik şi Ghenadi Andreevici cercetară pe rînd garniturile cu binoclul. Da, eleganţa ciudată cu care erau întocmite cuburile ascundea ceva suspect.

— La ce le trebuie atîta fîn? întrebă mirat Kolesnik. Asta le-ajunge pentru un corp întreg de cavalerie timp de un an de zile.

— Cu siguranţă că aici e ceva necurat la mijloc, au ei un scop, nu se poate — observă Ghenadi Andreevici.

— Ce-ar fi dacă am da foc fînului? Grozav ar mai arde! rosti simplu Kulikov. Anton Mironîci, zău, hai să-i dăm foc!

— Întîi încearcă de te-apropie de el! îi răspunse supărat Kolesnik.

Într-adevăr, dacă o singură garnitură cu fîn ar fi luat foc, era puţin probabil că s-ar fi putut salva şi garniturile vecine, încărcate cu mine şi obuze. Or, pentru asta, ar fi fost de ajuns un singur chibrit! Dar cum să te-apropii de ele?

Toţi se gîndeau cu încordare. Gara era bine păzită, ceea ce se vedea şi dintr-o singură ochire: jur împrejur se aflau cel puţin opt cazemate, amplasate ca pe tabla de şah. De-a lungul vagoanelor se plimbau santinele, şi fără îndoială că mulţi soldaţi se găseau în adăposturi.

Spre gară ducea un singur drum care înconjura dîmbul şi care apoi, făcînd un unghi drept, se întindea pînă la bariera de cale ferată. Drumul acesta era ţinut sub focul a patru cazemate, fără a mai pune la socoteală şi focurile ce puteau fi trase din punctele mascate.

Privind în jos, la poalele dîmbului, Ghenadi Andreevici exclamă deodată uluit:

— Ia priviţi!

Toţi se uitară în direcţia în care el arăta cu mîna. De după dîmb ieşise la drum o vacă costelivă, albă, cu pîntecele supt. La început li se păru că vaca este singură. Apoi partizanii văzură doi flăcăiaşi, cu nuiele în mînă, mergînd agale în urma vacii şi vorbind între ei.

— Interesant! se miră Ghenadi Andreevici. Unde-o duc oare?

— După cît se pare, la gară — zise Kolesnik.

— La gară? Dar ce să facă acolo?...

Nimeni nu-i răspunse. Într-adevăr, ce rost avea ca flăcăiaşii să ducă vaca tocmai acolo unde le va fi în mod sigur luată? Va fi minune dacă ei înşişi vor rămîne în viaţă!

— Merg totuşi cu destulă siguranţă — observă Ghenadi Andreevici — de parcă nu s-ar teme de nimic...

— Da, asta-i adevărat — încuviinţă Kolesnik. Ar trebui să-i oprim.

— Şi la ce-o să ne folosească? întrebă Kulikov.

— Mult de tot! grăi deodată cu însufleţire Ghenadi Andreevici. Îi venise pe neaşteptate o idee îndrăzneaţă: Vaca asta ar putea s-o ducă altcineva, nu ei!

— Mda! mormăi Kolesnik, gîndindu-se la un plan care nu era totuşi pe deplin limpede. Ei, bine — se hotărî el deodată — tovarăşe Kulikov, ia adu băieţii ăia aici! Dar bagă de seamă, să nu-i sperii!

Kulikov şi încă un tovarăş alergară cît îi ţinură picioarele spre poalele dîmbului. Printre copaci se zăreau pufoaicele lor jerpelite. Partizanii îi ajunseră repede din urmă pe băieţi, care, de spaimă, aruncară nuieluşele din mîini.

— Kulikov iar face pe nebunu'! zise supărat Kolesnik. Îi spui limpede ,,Nu-i speria", şi el se năpusteşte ca o fiară asupra flăcăilor!

Se aplecă deasupra rîpei, ca să-i vadă mai bine. pe flăcăiaşii care urcau grăbiţi, mergînd înaintea partizanilor. Păreau să nu aibă mai mult de trei- sprezece-paisprezece ani. Îmbrăcaţi în zdrenţe, aveau ceva care-i făcea să semene între ei — poate nenorocirea comună care le nimicise copilăria. Mulţumiţi de faptul că au îndeplinit ordinul, tinerii partizani aduseră băieţii în poiană.

— Iată şoimii, Anton Mironîci! rosti vesel Ku- likov. Iar astea-s actele lor!

— Actele?! se miră Kolesnik. Ia dă-le-ncoa'!

— Cum te cheamă, mă băiete? se adresă Ghenadi Andreevici celui ce se afla mai aproape de el.

Era un flăcăiaş înalt, slăbuţ, cu o expresie de concentrare şi isteţime în ochii albaştri ce trădau inteligenţa-i înnăscută.

— Sioma — răspunse acesta şi se uită cu un aer ocrotitor la celălalt băiat, mai mic de statură, cu părul negru şi ochii căprui, în care nu se uscaseră încă lacrimile.

— Şi unde vă duceaţi voi, Sioma? intră Kolesnik în vorbă. Nu te teme, nu-ţi facem nimic...

— Ştiu că n-o să ne faceţi nimic — răspunse Sioma — numai c-o să ne luaţi vaca.

— Da' de ce să vă luăm vaca?

— Pentru că voi sînteţi partizani... şi n-aveţi ce mînca!

— Ei, aici ai cam greşit-o — rîse Kolesnik. Vrei să-ţi dau slănină?

Scoase dintr-un buzunar o bucată de slănină, plină de fire galbene de tutun, din celălalt, o bucată mare de pîine, tăie totul cu un cuţit, pe care i-l întinse Kulikov, făcu două părţi egale şi le dădu băieţilor:

— Mîncaţi! Partizanii au multe bunătăţi!

Băieţii se fîstîciră. Primul întinse mîna Sioma, iar după el, şi celălalt.

— Voi sînteţi fraţi? întrebă Ghenadi Andreevici.

— Nu, nu sînt fraţi — zise Kolesnik, fluturînd două hîrtiuţe. Ia uitaţi-vă ce lucru interesant, tovarăşi! Priviţi ce scrie aici...

Îi întinse lui Stremeannoi hîrtiile, care erau des-tul de boţite. Se vedea că trecuseră prin multe mîini.

Ghenadi Andreevici luă actele şi le citi pe fie-care în parte de cîteva ori. Unul era o foaie de însoţire, semnată de primarul satului Strijevţî. În ea se spunea: „Una vacă spre a fi tăiată pentru

nevoile comandamentului gării Sinelnici", celălalt act era un bilet de liberă trecere, cu ştampila co- mandaturii germane; cineva, cu un scris încîlcit, trecuse acolo numele şi prenumele celor doi bă- ieţi — Simion Buşuev şi Vasili Lomakin.

Planul îndrăzneţ care se născuse în mintea lui Ghenadi Andreevici de îndată ce văzuse vaca şi pe cei doi flăcăiaşi devenea acum mai limpede. Profesorul îl chemă deoparte pe Kolesnik, în dosul tufişurilor, ca să nu-i poată auzi nimeni, şi-i expuse planul său.

— Iată ce zic eu — vorbi Kolesnik, după ce-i ascultă propunerea. Haide să mai cercetăm o dată băieţii. Să aflăm dacă ei ştiu unde se duc şi dacă au pe cineva cunoscut în gară.

Se întoarseră în poiană, stăpînindu-şi cu greu tulburarea care-i cuprinsese. Băieţii înfulecau din slănină în timp ce tinerii partizani, rîzînd, priveau jos spre drum.

— De ce rîdeţi? întrebă Kolesnik şi deodată băgă de seamă că sînt numai doi. Unde-i Kulikov?

Partizanii izbucniră într-un rîs zgomotos.

— E acolo, aleargă vaca! spuse unul dintre ei. Da' vaca vrea să-l ia în coarne!

Kolesnik se supără:

— Decît să rîdeţi atîta, mai bine v-aţi duce şi l-aţi ajuta.

— Se descurcă el şi singur.

Comandantul se apropie de băieţandrii, care-l priveau fără pic de teamă. Numai ochii lui Sioma deveniseră mai gravi.

— Nene, dacă ne iei vaca — rosti el — să ne dai măcar o recipisă, că altfel ne omoară primarul în bătăi.

Kolesnik zîmbi:

— O să primiţi recipisă, băieţi, şi nu numai recipisă, ba chiar o să-i scriem o scrisoare primarului vostru. Cum îl cheamă?

— Gordeev. Dar noi îi spunem ,,Cîrjă".

— De ce ,,Cîrjă"?

— Pentru că e beteag. Şchioapătă de piciorul stîng.

— O să vină ea vremea şi o să-l betegim noi şi de celălalt. Dar a cui e vaca?

— A colhozului.

— Şi unde o duceţi voi, ştiţi cumva?

— La gară.

— De ce?

— Să se hrănească soldaţii cu ea! spuse deodată Vasea, cu o voce subţirică.

Toţi izbucniră în rîs, atît de neaşteptat răsunase glasul băiatului.

— Da' ce, ei n-au ce mînca? întrebă Kolesnik.

— Asta nu mai ştim — zise Sioma. Ştim numai că un ofiţer i-a poruncit lu' „Cîrjă" să i-o trimită.

— Şi de multe ori aţi mai dus voi vaci la gară?

— Nu. Acum e prima oară. .

— Da' acolo vă cunoaşte careva?

— Nu ne cunoaşte nimeni.

— la spuneţi, nu vă e teamă? Dacă vă ares- teză?

— „Cîrjă" ne-a spus că, dacă mergem cu vaca, ne lasă-n pace. Apoi ne-a dat şi comandantul bilet de liberă trecere.

— Şi de cît timp sînteţi pe drum?

— Am plecat azi dis-de-dimineaţă.

— Şi cînd trebuie să vă-ntoarceţi?

— Cînd ne-or lăsa nemţii.

Kolesnik zîmbi:

— Înţelepte vorbe!... Voi aveţi părinţi?

— Eu am un bunic, iar Vasea, pe mă-sa.

— Şi cum de v-au lăsat să plecaţi?

— Încearcă să te-mpotriveşti! „Cîrjă" are un băţ, uite-atîta! şi Sioma întinse braţul, cu pumnul strîns, arătînd cît e de lung ciomagul primarului.

— Ajungem noi şi pîn' la el! vorbi cu răutate Kolesnik, mijindu-şi ochii. Curînd îi venim noi de hac şi primarului vostru!

Planul lui Ghenadi Andreevici fu acceptat cu unele modificări. Deocamdată, băieţii fură reţinuţi. Kolesnik scrise locţiitorului său un ordin şi i-l dădu lui Kulikov, care, în sfîrşit, reuşise să lege vaca de un copac.

— Ţine — zise comandantul — îţi dau pentru treaba asta două ore. Înapoi, să vii în galop, călare. Şi bagă de seamă, totul depinde de tine!

Lui Kulikov nu trebuia să-i spui de două ori un lucru. Băgă ordinul în buzunarul bluzei, se încheie cu grijă şi porni în goană spre tabără.

C A P I T O L U L XV

O MISIUNE IMPORTANTĂ

Din clipa în care Nikita Borzov şi Klavdia Feodorovna hotărîseră să trimită băieţii la Ghenadi Andreevici, soarta lui Kolea se schimbă brusc. În ultimele săptămîni trecuse prin multe încercări şi se simţise îngrozitor de singur.

Pe Kolea îl enerva moliciunea şi nehotărîrea lui Vitea Nesterenko, noul său tovarăş. Pentru orice fleac se sfătuia cu Klavdia Feodorovna. Iar Maia nu-l iubea din cauza urechilor lui mari şi îndepărtate de cap: îl poreclise ,,Clăpăugul". Vitea căuta să-l imite pe Kolea, dar nu reuşea. Se suiau amîndoi pe acoperişul magaziei, însă Kolea sărea jos. Vitea îşi făcea multă vreme curaj, măsura din ochi distanta, căuta locul de unde să sară, ca să nu nimerească într-un copac, ci pe pămînt mai moale, însă pînă la urmă nu se putea hotărî. Toate acestea îi dădeau Maiei o mare satisfacţie; stînd jos, revărsa asupra lui Vitea un potop de batjocuri.

Cînd Kolea află că Klavdia Feodorovna îi trimite pe toţi trei la Ghenadi Andreevici, se bucură foarte mult. Acum o să-i poată transmite tot ce i-a spus Stepan Lukici, şi-apoi va fi tot timpul alături de Ghenadi Andreevici — ce-şi putea dori mai mult! Fără îndoială c-o să-l poată ajuta şi pe taică-su să fugă din lagăr. Şi ce minunat va fi atunci cînd amîndoi vor pleca la partizani!

Multă vreme băiatul nu s-a putut obişnui cu ideea că unchiul Nikita nu este un trădător. Mereu vedea în faţa ochilor automatul lui şi seara aceea cînd S.S.-iştii veniseră s-o ia pe mama... Ei, şi dacă în-tr-adevăr unchiul Nikita este unul de-al lor, cum rămîne cu Mihail? Kolea îşi amintea cu cît dispreţ vorbiseră despre Iurenev bătrînii partizani. Cum vine asta? Chiar în faţa lui, Mihail a fugit de sub escorta poliţailor! Înseamnă că e totuşi unul de-ai lor! Şi-apoi unchiul Nikita, care şi el e de-ai lor, îl predase gestapoului! Bietul Kolea, avea de ce să i se

învîrtească straşnic capul. În orice caz, după ce bătrînii se purtaseră fată de Mihail cu atîta dispreţ, băiatul pierduse încrederea aceea nesfîrşită pe care o avusese la prima lui întîlnire cu fugarul.

Toate aceste gînduri începură să-l frămînte pe Kolea abia cînd ajunse în tabăra partizanilor. Evenimentele care se petrecuseră nu demult păreau acum foarte îndepărtate...

Trecuseră doar două zile de cînd în zori unchiul Nikita îi condusese prin toate fundăturile, pînă la marginea oraşului, explicîndu-le încotro trebuia să se îndrepte. De la oficiul de plasare li se dăduse o hîrtie în care scria că se duc să-şi caute de lucru în satul Cernizovka. Într-adevăr, cu vreo cinci kilometri înainte de a ajunge în sat trebuia s-o ia la stînga şi să se îndrepte spre pădure. Apoi Kolea urma să-i lase pe ceilalţi doi în inima pădurii, iar el să plece în căutarea lui Ghenadi Andreevici.

Copiii ajunseseră cu bine la pădure; pe drum, poliţaii îi opriseră de cîteva ori spre a le verifica actele, iar odată le porunciseră chiar să-şi dezlege sacul... Dar n-au fost arestaţi. Parcă puţini tineri plecau din oraş să caute de lucru...

Pentru prima oară, după multă vreme, copiii se simţeau în siguranţă în tabăra de partizani. Aici li se găsi de îndată-de lucru. Maia fu trimisă la unitatea sanitară, la felcerul Miheev, care de mult cerea să i se dea un ajutor. Vitea fu dat la bucătărie, la dispoziţia bucătarului Potapîci, care lucrase cîndva la cel mai mare restaurant din oraş; înainte, Potapîci avea o burtă uriaşă, care, după cum îi plăcea lui să spună, era „firma lui”, acum însă, bucătarul slăbise tare mult. Acesta îl luă pe Vitea cu el, îi dădu un cuţit mare şi-l puse de

îndată la curăţatul cartofilor. Băiatul lucra conştiincios, dar încet, şi Potapîci îşi cam rîdea de el, zicîndu-i „mîrţoagă bătrînă”. Cel mai bine nimerise Kolea. Locţiitorul comandantului taberei de partizani, cavaleristul Dudnikov, care suferea din pricină că trăieşte în pădure, departe de stepele nesfîrşite, puse băiatul să îngrijească de cai. Şi Kolea primi o perie şi o ţesală.

Viaţa din tabăra îşi urma cursul normal. Partizanii întăreau bordeiele, făceau de santinelă, plecau în cercetare. Cu trei zile în urmă, un grup de partizani atacase o coloană de maşini încărcate cu muniţie. O parte din muniţii explodase, iar restul de vreo treizeci de lăzi cu gloanţe pentru automate fusese adus în tabără şi împărţit celor care aveau automate de captură.

În bordeiul statului major, şeful statului major, Velikanov, şi comandanţii a două companii întocmeau un raport privitor la acţiunile detaşamentului în ultimele trei luni, raport care era aşteptat la statul major al mişcării de partizani. Ei expuseră amănunţit toate operaţiile: fusese azvîrlit în aer un pod de cale ferată, din care pricină timp de o săptămînă fusese întreruptă circulaţia; au fost săvîrşite atacuri asupra garnizoanei nemţeşti din cătunul Krutoi dar şi au fost aruncate grenade în casele unde locuiau soldaţii nemţi; după o luptă scurtă, dar aprigă, partizanii se retrăseseră, iar hitleriştii îşi îngropaseră morţii timp de două zile; grupa de diversionişti aruncase în aer un depozit de muniţie şi trei depozite de combustibil; un eşalon cu trupe şi tehnică de luptă deraiase. Nu era întîmplător faptul că hitleriştii păzeau cu atîta străşnicie calea ferată.

Trecuse de mult de amiază, cînd Kulikov ajunse în tabără. Scurta vătuită o ducea pe braţ, iar gulerul bluzei îi era descheiat. Automatul, care-i atîrna de curea, îl ţinea strîns la piept de parcă şi-ar fi găsit în el un sprijin. Se lăsă istovit pe o bîrnă, lîngă butoiul cu apă, dar nu avu putere să scoată o cană cu apă şi să bea. Se odihni puţin, apoi se ridică şi porni în căutarea lui Dudnikov. Îl găsi lîngă conovăţ. Supravegheat de el, Kolea curăţa singur un cal murg, cu burta mare şi coama neagră.

— Copitele, curăţă-i copitele! îl dăscălea cu blîndeţe Dudnikov. Stai aici, în dreapta, aşa, acum ridică-i piciorul... Nu te teme că nu te loveşte...

Văzîndu-l pe Kulikov, care se apropia, se întoarse alarmat:

— Ce s-a întîmplat?

Kulikov se sprijini istovit de copac, scoase din buzunar plicul şi i-l întinse.

— L-a trimis Anton Mironîci! Ceva urgent.

— Tu du-te şi te odihneşte! spuse Dudnikov, desfăcînd plicul.

Kulikov clătină din cap:

— Trebuie să mă-ntorc iute. Pregătiţi calul!

Dudnikov îşi ridică ochii de pe scrisoare.

— Da' tu ştii ce scrie aici? întrebă el.

— Nu, mi s-a ordonat să vă transmit, iar dumneavoastră să hotărîţi singur...

Dudnikov se-ntoarse spre Kolea şi-i spuse sever:

— Lasă ţesala! Şi cheamă-ţi prietenul! Plecaţi într-o misiune... Repede...

Kolea îl privi uluit pe comandant. Nu, omul ăsta nu glumea.

Dudnikov se uita la Kolea cu o expresie nouă, concentrată, străduindu-se parcă să înţeleagă la ce poate fi bun un băiat atît de pirpiriu.

Kolea zvîrli ţesala în iarbă şi se năpusti valvîr- tej spre bucătărie. În drum era cît pe-aci s-o doboare pe Maia, care ducea în bordeiul lui Miheev nişte sticluţe cu doctorii.

— Plecăm în misiune! strigă el şi alergă mai departe.

Plină de demnitate, Maia se dădu la o parte şi-l privi cu un aer grav în care se întrezărea totuşi mîhnirea.

Bucătarul nu-l reţinu pe Vitea Nesterenko. Mai bine zis, îl lăsă chiar să plece cu oarecare uşurare. Băiatul ăsta reuşise ca, în timp de două ore, să strice cel puţin o jumătate de sac de cartofi. Tăia coaja atît de groasă, încît dintr-un cartof mare rămînea unul mic cît o alună.

Auzind că-l cheamă Dudnikov, Vitea se însufleţi. Începuse să-l doară spatele din pricină că şezuse multă vreme aplecat deasupra cazanului de aramă, în mijlocul unui morman de coji de cartofi. Kolea îl trăgea cu atîta putere, încît Vitea nici n-apucă să-şi scoată din cap tichia albă de bucătar. Băiatul îşi veni în fire abia după ce făcură aproape jumătate de drum pînă la conovăţ.

— Ei, stai oleacă, nu te grăbi aşa! spuse el cu glas rugător. Mă doare spatele!

— Ia te uită ce cocuţă delicată! rîse Kolea. Parc-ai fi un moşneag de nouăzeci de ani!

— Să fi stat şi tu trei ceasuri încovoiat, şi atun- cea să vorbeşti!

— Ajunge! Nu mai trăncăni! rosti cu asprime Kolea. Mergem într-o misiune de luptă.

— la mai lasă-te de fleacuri!

Kolea se opri sufocat de indignare. Mare nătîng mai e şi Vitea ăsta!

— Scoate-ţi mai bine tichia, caraghiosule... Că altfel îi spun lui Dudnikov că eşti un laş!

— Eu, laş?! şi Vitea se repezi la el cu pieptul înainte.

Avea pumnii mai tari decît ai lui Kolea şi nu se ştie ce s-ar fi întîmplat dacă nu i-ar fi strigat Dudnikov:

— Ei, voi, vitejilor! Veniţi aici! Ţineţi caii!

Băieţii o luară la fugă spre el. Dudnikov dădu copiilor dîrlogii şi dispăru. Lui Kolea i se nimeri chiar calul pe care-l ţesălase adineauri. Calul stătea liniştit, privindu-l cu ochi mari şi umezi. Băiatul puse mîna pe şaua tare, galbenă, şi-şi închipui cum va galopa el prin pădure. Vitea avea un cal înalt şi roib, cu picioarele subţiri, care tot timpul juca neliniştit şi voia să-l muşte. Vitea îl trăgea speriat de dîrlogi, strigîndu-i:

— Stai, calu' naibii... Acum ţi-arăt eu ţie... Afurisitule...

— Ţine-l mai strîns! îl povătuia Kolea cu tonul unui cavalerist încercat. Să simtă că-l stăpîneşti...

Vitea bombănea şi se învîrtea în jurul animalu-lui. În sfîrşit găsi o soluţie: îl duse în dreptul unui tufiş şi calul începu să rupă frunze cu dinţii lui gălbui.

Stătură aşa vreo zece minute. În depărtare se iţea silueta uscăţivă a lui Dudnikov, care intra cînd într-un bordei, cînd în altul, iar în urma lui, mişcîn- du-şi anevoie picioarele, umbla Kulikov, ronţăind un pesmet.

În sfîrşit terminară toate treburile. Dudnikov dădu partizanului un rucsac ticsit şi amîndoi se întoarseră la băieţi.

— Cînd ajungi acolo, să le dai să mănînce — spuse el şi, spre bucuria lui Vitea, Kulikov îi luă din mînă dîrlogii calului nărăvaş. Şi-acum, plecaţi!

— Dar unde mergem? întrebă Vitea.

— În misiune — răspunse Dudnikov, urmărin- du-l pe Kolea cum se chinuia să se caţăre pe cal. Scara era prea înaltă şi băiatul nu nimerea de loc. Ei, hai să-ţi ajut! Te-ai urcat vreodată în şa?

— Nu — mărturisi Kolea.

— Chiar dac-ai fi minţit, tot nu te-aş fi crezut.

Dudnikov trase de dîrlogi şi săltă băiatul pe cal.

— Să nu goneşti — zise el, aspru — şi să mergi în urma lui Kulikov!

— Iar tu, aşază-te în spate! îi ordonă Kulikov lui Vitea. Uite aşa! Şi ţin-te bine! Ei, am plecat!

Deodată Kolea se-ntoarse:

— Dar armele?

Dudnikov se mulţumi să le facă semn cu mîna.

Faţă de timpul care-i fusese acordat, Kulikov în- tîrziase numai cu douăzeci de minute. Aducea pe cei doi băieţi, sacul cu merinde şi alte cîteva lucruri de care aveau nevoie pentru a îndeplini cu succes planul pus la cale.

Curînd, Kulikov şi băieţii ajunseră în poiana unde-i aştepta Kolesnik şi Ghenadi Andreevici. Kolea sări sprinten din şa. Vitea încercă şi el, dar, spre hazul tuturor, se prăvăli în iarbă ca un sac de cartofi. Calul nărăvaş pe care călărise îl deşălase de tot.

— Ei$_f$ acu' văd şi eu c-ati ajuns vii şi nevătămaţi — rosti rîzînd Kolesnik. Odihniţi-vă, mîncaţi, iar apoi o să stăm de vorbă.

Pentru a păstra toate regulile conspiraţiei, cei doi flăcăiaşi fuseseră duşi în pădure şi lăsaţi acolo în paza unui partizan. Se hotărîse să li se dea drumul după ce operaţia va fi terminată.

Îndată ce Kolea şi Vitea mîncară, Ghenadi Andreevici le povesti cum partizanii opriseră băieţii din sat, le dădu să cerceteze hîrtiile pe care le avuseseră asupra lor flăcăiaşii, iar apoi le arătă vaca priponită de un copac, lîngă drum.

— Ce trebuie să facem noi? întrebă nerăbdător Kolea.

— Va trebui să luaţi nuieluşele, să duceţi vaca la gară şi s-o predaţi comandantului.

— Atîta tot?

— Nu — intră în vorbă Kolesnik. Cel mai important lucru urmează de-abia acum... Vedeţi voi acolo, în depărtare, cuburile alea galbene?

Kolea şi Vitea priviră spre gară, unde, în lumina puternică a soarelui, străluceau nişte pătrate de aur.

— Vedem — rostiră ei într-un glas.

— Ce poate să fie, după părerea voastră?

— Fîn — ghici îndată Kolea.

— Aşa e! Ei, fînul ăsta trebuie neapărat să ia foc. Aţi înţeles? Vedeţi eşaloanele care sînt alături? Dacă reuşiţi, vor sări în aer.

— Da’ cum să facem treaba asta? întrebă Vitea. Să le aprindem cu un chibrit?

Kolesnik clătină din cap:

— Nu. Pentru aşa ceva, un chibrit nu-i bun. Acolo sînt multe santinele. Nici n-apuci să aprinzi chibritul, că te-au şi împuşcat pe loc. Avem noi aici, pusă bine, o jucărie. Şi el le arătă în palmă o cutie obişnuită de chibrituri. E încărcată. Peste un ceas se va aprinde singură şi flacăra ei va fi atît de puternică, încît va putea să aprindă chiar o carcasă de fier.

Kolea luă cutia şi o cîntări în palmă: era destul de grea. I-o dădu şi lui Vitea, care atinse cu vîrful degetului eticheta ştearsă, dar n-o luă în mînă, de teamă.

— Cînd o să treceţi bariera — spuse Kolesnik — unul dintre voi, fie chiar tu, Vitea, va trebui să loveşti vaca atît de tare, încît ea să fugă spre platforma cea mai apropiată. Cînd vaca îşi va vîrî botul în paie, începeţi s-o trageţi de-acolo. Unul dintre voi îl va acoperi pe celălalt, care va trebui cu orice chip să bage cutia în fîn... Bineînţeles, dacă nu se va apropia vreo santinelă de voi. Nu trebuie să riscaţi! zise Kolesnik, ridicînd glasul. În caz de primejdie, zvîrliţi cutia, şi atîta tot... Aţi înţeles?

— ’ţeles! spuse Kolea.

Vitea tăcea încruntat, Ghenadi Andreevici îl privi cu îngrijorare:

— Ce-i cu tine, Vitea, ţi-e teamă?

— Nu sînt de acord — zise băiatul,

— Cu ce nu eşti de acord?!

Toţi se uitară la el.

— Eu pot să mîn vaca — vorbi el, fără să ridice capul — dar cutia, daţi-i-o lui Kolea... Mie, toate celea-mi cad din mînă.

Ghenadi Andreevici răsuflă uşurat:

— Dar bineînţeles, Vitea, Kolea o să ducă cutia! Asta-i tot! şi Ghenadi Andreevici se sculă în picioare. Acum am să vă spun cine sînteţi. Tu, Kolea, eşti Simion Buşuev. Repetă!

— Simion Buşuev — repetă Kolea.

— Iar tu, Vitea, Vasili Lomakin.

— Vasili Lomakin — repetă Vitea.

— Siomka şi Vaska — zise Ghenadi Andreevici. Iată actele! Nu uitaţi să cereţi o iscălitură pe foaia de însoţire! Şi acum am să vă spun cîte ceva despre rudele voastre, despre primar şi despre satul de unde veniţi...

Peste o jumătate de oră, cei doi băieţi ştiau pe de rost noile lor biografii. Partizanii aduseră nuielele pe care flăcăiaşii le aruncaseră în drum. Cînd băieţii le luară în mînă, se văzu că nu sînt îmbrăcaţi ca la tară. Kolea avea o haină de oraş, iar Vitea, o cămaşă nouă, cadrilată.

Ochiul experimentat al lui Kolesnik observă pe loc nepotrivirea.

— Trebuie să vă schimbaţi hainele — spuse el.

Toţi încuviinţară. Băieţii fură nevoiţi să tremure de frig pînă cînd partizanii schimbară hainele lor cu cele ale flăcăiaşilor peste cîteva minute însă, Kolea şi Vitea se transformaseră aşa de mult, încît erau de nerecunoscut.

Kolea ascunse cutia în buzunarul pantalonilor.

— Ei, copii, vă doresc succes! le ură Ghenadi Andreevici şi-i sărută pe amîndoi. Băgaţi de seamă, acţionaţi cu multă prudenţă. Şi nu vă grăbiţi. Ţineţi minte că v-a trimis starostele, iar celelalte treburi nu vă privesc pe voi! Să ştiţi că vă aşteptăm.

— Nu uita, Kolea — îi aminti Kolesnik — peste o oră, cutia va exploda. Dacă nu vei reuşi s-o bagi în fîn, arunc-o, n-o ţine la tine!

— Bine, bine, ţin minte! Ei, noi am plecat! zise Kolea.

Se întoarse şi îşi dădu drumul pe panta dîmbului, în jos, spre drum. În urma lui îşi dădu drumul şi Vitea, dar cu mai puţină agilitate. Kolesnik îi făcu un semn lui Kulikov, şi acesta alergă după băieţi.

Toţi îi urmăreau în tăcere: iată-i, au coborît; acum au ieşit la drum şi se opresc. Kulikov a dezlegat vaca şi a înghiontit-o în coastă. Dînd din cap, vaca iese la drum şi se opreşte, aşteptînd. Kolea o plesneşte cu nuieluşa peste greabăn. Vaca se întoarce supusă şi porneşte împleticindu-se spre gară. E bătrînă şi tristă; are o culoare alb-murdară şi burta suptă, pe care se văd pete cafenii. Pesemne că primarul e un mare şmecher, de vreme ce a hotărît să trimită nemţilor o vită atît de slabă şi de bătrînă. Vaca merge încet, cu capul în pămînt, de parcă şi-ar da seama de soarta ce-o aşteaptă.

Un timp, băieţii tăcură. Le era cam teamă să meargă pe drumul ăsta, drept în mîna duşmanilor, în veşminte străine, cu acte străine, mînînd o vacă străină. Flăcăiaşii de la colhoz spuseseră că în gară nu-i cunoaşte nimeni, dar cîte nu se pot întîmpla în vremurile astea! Şi dacă primarului îi trăsneşte prin

cap să vină aici, ca să-i facă pe plac şefului? Într-o asemenea treabă nu poţi să prevezi niciodată totul...

— Ei, Vitea — spuse deodată Kolea — dar n-am aflat tocmai ce-i mai important!

— Ce anume? întrebă Vitea şi se opri.

— Cum o cheamă pe vacă!

Dar Vitea n-avea chef de glumă.

— Ia fugi de-aici, neseriosule! se stropşi el. Mai bine vezi să nu uiţi cum te cheamă pe tine! Te cheamă Siomka. E de ajuns să greşeşti o singură dată, şi te prăpădeşti din te miri ce!...

— Vasea, noi vom trăi, noi nu vom muri...

— Mie nici prin gînd nu-mi trece să mor — zise Vitea. Eu vreau să mă fac inginer!

— Gura! strigă Kolea. Dacă ai plecat în misiunea asta, numai la vacă să te gîndeşti... Vorbeşte despre vacă...

— Da' ce vrei să vorbesc despre vacă? se supără Vitea. Ce faci pe deşteptu'?! Crezi că sînt mai prejos decît tine?

— Mai prejos, mai neprejos, da' cutia n-ai vrut s-o iei!

Vitea oftă din greu şi nu-i răspunse nimic. Kolea tăcu şi el. Vaca îi ducea spre drumul închis de barieră. Se vedeau santinelele care îi cercetau cu atenţie.

Cînd mai rămăseseră doar vreo două sute de metri pînă la barieră, şi santinela în tunică cenuşie le ieşi înainte, îndreptîndu-şi pe piept automatul negru, Kolea trecu în faţa vacii. Simţea tot timpul greutatea cutiuţei în buzunar. I se părea că această nefericită cutie de chibrituri cîntăreşte cel puţin cinci puduri.

„Trebuie să fiu tare! îşi spunea Kolea. Mă apropii, scot actele, le arăt santinelei, iar apoi Vitea loveşte vaca sub coastă, în dreapta"...

Cu cît se apropiau mai mult de barieră, cu atît li se părea mai simplu de îndeplinit planul. Într-ade-văr, ultima platformă cu fîn aproape că atîrna deasupra barierei.

Kolea răsuflă uşurat. Avea impresia că nu-i prea greu să joace teatru. Se întoarse şi-i spuse încetişor lui Vitea:

— Ne apropiem!

Vitea îşi ridică posomorît nuieluşa şi făcu gestul cu atîta oboseală şi resemnare, de parc-ar fi spus: „Ei, de-acu' fie ce-o fi!"

Neamţul îi privi vesel de sub casca de fier şi strigă cu un aer aproape paşnic:

— Halt[1]!

Apoi se apropie mai mult, mîngîie vaca pe gît, îi cercetă botul şi clătină necăjit din cap. De bună seamă că nu-i plăcea halul ei de slăbiciune. O privi din nou cu atenţie, o ocoli, observă petele de pe coasta stîngă şi spuse ceva cu dojană. Hotărînd probabil să explice băieţilor ce gîndea, rupse de pe marginea drumului un smoc de iarbă şi-l întinse vacii. Aceasta îl apucă cu buzele ei umede şi începu să rumege alene.

De cîte ori trecea pe lîngă el, lui Kolea i se părea că soldatul îi cercetează cu atenţie buzunarul. Faţa tînără a neamţului, cu mustăcioara neagră, i se părea de nepătruns. Întreaga lui înfăţişare — încins cum era în curele, cu automatul negru pe piept — părea misterioasă şi ciudată.

În sfîrşit, soldatul se plictisi de acest joc, luă din mîna lui Kolea actele, le cercetă în fugă şi, neînţe- legînd probabil nici o iotă pe ruseşte, le acceptă ca absolut satisfăcătoare. Pentru el, biletul de trecere era vaca. Ştia pesemne că trebuie să fie adusă o vacă.

Îi inapoie lui Kolea actele şi se îndepărtă ca să ridice bariera. Se apropia clipa hotărîtoare. Kolea văzu cum faţa lui Vitea devine cenuşie şi el însuşi simţi un gust acru în gură. Totul începu să i se în- vîrtească în faţa ochilor. Vedea numai vaca, grămada mare de fîn presat care se înălţa pe platformă şi simţea greutatea nemaipomenită a cutiei de chibrituri în buzunar.

Bariera scîrţîi şi porni să se ridice îngrozitor de încet... Kolea se apropia de Vitea şi acesta ridică nuiaua să lovească vaca. Din locul unde stăteau şi pînă la platformă nu erau mai mult de zece metri.

Şi deodată, într-o singură clipă, din tot planul lor elaborat cu atîta migală se alese praful! Din partea opusă se apropie un soldat de statură uriaşă, cu baioneta la şold, care strigă ceva santinelei, iar aceasta îi răspunse rîzînd. Uriaşul veni lîngă vacă, o apucă de coarne şi, rîzînd în hohote, o trase după el. Abia tîrmdu-şi picioarele, băieţii îl urmară. Totul era pierdut. Nu le rămînea decît să se supună soartei. Singurul lucru pe care-l mai puteau face era să aducă înapoi recipisa de primire a vacii. Să treacă prin atîtea emoţii, ca pînă la urmă să nu facă nimic!

---

[1] Stai! (în limba germană în text). (n.t.)

Trecură dincolo de barieră şi soldatul coti spre gară. Apropiindu-se de clădire, el strigă ceva. La ferestre apărură capetele altor soldaţi. Pesemne că le spusese ceva vesel, deoarece, drept răspuns, toţi izbucniră în rîs. Bineînţeles că era vorba de vacă. Imediat se adunară cîţiva soldaţi, care o cercetau şi făceau haz,

În capul scărilor apăru un ofiţer înalt şi uscăţiv. Fără a arunca vreo privire copiilor, care, uitaţi de toţi, stăteau la o parte, se apropie de vacă şi o exa- mină eu dezgust. Îi dădu ocol de cîteva ori, apoi ofiţerul făcu semn copiilor să se apropie.

— Ticălos! începu el. Spui primar că eu bate la el cu băţ!

— Am înţeles, domnule ofiţer! zise Kolea.

Ofiţerul se întoarse din nou spre vacă.

— Jmecher! Trimis vaca mortăciuni! Clătină supărat din cap cîtva timp. Deodată, pe faţa lui apăru o expresie de îndoială şi se întoarse brusc spre Kolea: Dai document!

Kolea îi întinse biletul de liberă trecere şi foaia de însoţire, pe care le ţinuse boţite în mîna lui transpirată. Ofiţerul citi multă vreme, desluşind cu greu cuvintele ruseşti. Compară cu grijă numărul de pe sigiliul care atîrna de gîtul vacii, cu acela care era trecut în act. Nu, totul era în perfectă ordine. Nu era vorba de nici un fel de substituire, şi lucrul ăsta îl înfurie şi mai mult pe ofiţer.

— Jmecher!... La el trebui frînghie!... şi-i întinse lui Kolea actele.

Dar băiatul i le dădu înapoi.

— Domnule ofiţer — zise el — aici trebuie să iscăliţi...

— Ce?!

— Aici trebuie să iscăliţi! Să vă puneţi numele... Că altfel, o s-o încasăm noi. O să ne bată...

Ofiţerul tuşi, scoase stiloul şi iscăli repede, strîn- gîndu-şi cu răutate buzele subţiri.

— La primar trebui frînghie — repetă el, arun- cîndu-i actele pe jos.

Kolea le ridică, le netezi cu grijă şi le vîrî în sîn.

— Noi am plecat — zise el.

Ofiţerul dădu tăcut din cap.

Băieţii se îndepărtară cîţiva paşi, şi deodată Kolea se întoarse.

— Domnule ofiţer! începu el cu glas jalnic. N-am mîncat toată ziua nimic. Daţi-ne o bucăţică de pîine!

Ofiţerul privi atent şi mirat la băieţi şi faţa lui deveni mai omenoasă. Fie, ia să nu creadă ruşii ăştia că un ostaş neamţ nu este în stare să hrănească un copil fiămînd! Îi spuse ceva soldatului de lîngă el, şi acesta dispăru în dosul uşii. Peste o clipă, soldatul se-ntoarse cu un codru de pîine.

Luîndu-l, Kolea se plecă adine în faţa ofiţerului şi, nu se ştie din ce cauză, izbucni chiar în plîns. Vitea îl privea şi nu înţelegea nimic. La ce le trebuie pîinea şi de ce se mai umileşte Kolea în faţa nemţilor, făcîndu-le temenele?

Înfundîndu-şi lacom gura cu pîine, Kolea porni repede înainte, iar Vitea se străduia să nu rămînă în urma lui. Astfel se apropiară de platformele cu fîn.

— Smulge-mi pîinea, hai, smulge-o! Ia-o şi fugi cu ea! spuse încetişor Kolea. Haide, înşfac-o!... Şi fugi... N-auzi, mă? Eşti surd?...

Nu era vreme de gîndit. Vitea se apropie de el şi îi smulse pîinea din mînă. Kolea îi dădu un pumn între ochi. Lovitura fu atît de puternică, încît lui Vitea totul începu să-i joace dinainte.

— Ce-i cu tine? Ai înnebunit? hîrîi băiatul, ne- înţelegînd ce se petrece.

— Fugi, dacă-ţi spun! sîsîi furios Kolea.

Şi Vitea o luă la fugă.

— Aşa, aşa! îi striga Kolea din urmă şi, apucînd o piatră, o aruncă după el cu toată puterea, stră- duindu-se să-l nimerească în spate.

Înţelegînd că Kolea nu glumeşte, Vitea fugea cît îl ţineau picioarele, dar pietrele zburau mereu în urma lui. Deodată, în cale apăru o santinelă. Desfă- cîndu-şi larg braţele, îl opri pe Vitea:

— Halt, Junge!

Kolea se apropie şi el în goană şi se agăţă de Vitea.

— Dă-mi-o! Dă-mi-o înapoi!...

— Ce-i cu tine, ai înnebunit? Ia-ţi pîinea şi du-te naibii! se înfurie Vitea şi aruncă pîinea jos.

Soldaţii, nedumeriţi, se adunară în jurul lor. Santinela le povesti ce se întîmplase şi toţi se uitau cu duşmănie la copii. Kolea ridică pîinea, o curăţă de pămînt, o vîrî în buzunar, arătînd prin întreaga sa atitudine că pîinea îi aparţine lui şi că nu are de gînd s-o împartă cu nimeni. Santinela le dădu la amîndoi cîţiva

pumni zdraveni, îi împinse dincolo de barieră şi le porunci cu străşnicie s-o şteargă cît mai iute.

— Ce-i cu tine, ai înnebunit de-a binelea? strigă din nou Vitea cînd se îndepărtară vreo două sute de metri şi nimeni nu mai putea să-i audă. Cît pe-aci să mă omori!

— Nu-i nimic, las' că-ţi trece pin' te-oi însura! Da' ştii unde-i cutia?

— Unde?

— Am aruncat-o în fîn!

Vitea îl privi uluit, scoase un strigăt de uimire şi uită pe dată toate jignirile. Istoviţi, dar fericiţi, ajunseră la dîmb şi Kolea povesti amănunţit toate peripeţiile. Vitea asculta şi se mira cu cîtă dibăcie reuşiseră ei să-şi îndeplinească misiunea. Chiar şi vînătaia de sub ochiul stîng, pe care toţi o cercetară cu atenţie, i se părea o decoraţie.

Ghenadi Andreevici îi îmbrăţişă bărbăteşte.

— Vă mulţumesc, băieţi! rosti Kolesnik. Sînteţi nişte adevăraţi cercetaşi! Cînd o să ne-ntoarcem în tabără, dau ordin să fiţi primiţi în detaşamentul meu!

Băieţii îşi schimbară din nou hainele. În timp ce Kulikov căra de colo pînă colo îmbrăcămintea, cei din poiană aşteptau cu încordare: a nimerit cutia în fîn sau n-a nimerit? Iar dac-a nimerit, va exploda sau nu?

— Chiar dacă va arde o singură platformă — zise Ghenadi Andreevici — şi tot e mare lucru.

— Adevărat — încuviinţă Kolesnik — dar mie nu-mi vine a crede că acolo e fîn.

— Dar ce poate să fie? întrebă Stremeannoi.

— O să aşteptăm şi-o să vedem — răspunse Kolesnik în doi peri. Prea sînt egale şi uniforme cuburile alea... E foarte suspect! Se uită la ceas: mai erau încă cinci minute.

Ultimele clipe se scurgeau încet. Soarele cobora la orizont: începuse să se însereze.

Kolesnik dădea semne de enervare. Era nerăbdător.

— La naiba! se necăji el. E timpul...

Deodată, în depărtare, se aprinse o luminiţă.

— Arde! strigă Ghenadi Andreevici.

Dar luminiţa se stinse repede. Poate era o lanternă sau poate că vreun soldat îşi aprinsese ţigara cu bricheta.

Se scurseră mai mult de cinci minute peste termenul stabilit. Kolesnik spuse că de fapt ar putea să treacă şi zece minute. La urma urmei, la explozibil există un oarecare procent de aproximaţie.

— Ascultă, Kolea, eşti sigur că cutia a nimerit în fîn? întrebă Ghenadi Andreevici, după ce băieţii, îmbrăcîndu-şi din nou hainele lor, se apropiară de el.

— Sînt sigur — răspunse încet Kolea. Am aruncat întîi două pietre, apoi cutia.

Kolesnik aprindea ţigară de la ţigară. Fălcile i se mişcau nervos. Nu fuma, ci morfolea capătul ţigării. Aşa făcea întotdeauna în clipe de încordare.

— Putem pleca. Degeaba ne mai pierdem timpul aici! spuse el. Dar surprinse privirea rugătoare a lui Kolea şi se întoarse.

— Bine, să mai aşteptăm puţin — rosti cu blîn- deţe Ghenadi Andreevici. Am aşteptat noi altă dată şi mai mult...

N-apucă să-şi termine vorba, că o flacără vie lumină totul în jur,

— Arde! strigară Kolea şi Vitea.

Flacăra se întinse repede prin fîn, şi peste cîteva secunde, toată platforma se prefăcu într-o torţă uriaşă.

Kolesnik îşi duse binoclul la ochi.

— Aleargă cu furcile! spuse el, repezit. Împrăştie fînul... S-a aprins şi cea de-a doua platformă!... Priviţi! Ard şi cisternele! Aşa, aşa! Ce-o fi asta? Poate că nu văd bine? Ia uită-te şi dumneata, tovarăşe Stremeannoi, ce-i acolo în fîn?

Ghenadi Andreevici luă repede binoclul, se uită şi zîmbi satisfăcut:

— Aşa furaj, mai zic şi eu! Tancuri...

— Da, frate, ai dreptate. Tancuri... — încuviinţă Kolesnik. Am dezlegat şarada! Pe aceste treizeci de platforme sînt treizeci de tancuri grele... Trebuie să comunicăm imediat la statul major al frontului, ca să trimită bombardierele... Bravo, băieţi, bravo vouă, vitejilor! Aţi acţionat ca nişte adevăraţi partizani! şi, plin de veselie, îi cuprinse şi-i îmbră- ţişă cu mîinile lui mari şi calde... Şi acum, marş în tabără! Aţi obosit, nu? Las’ că vă conduce Kulikov.

Cînd flăcăiaşii fură aduşi în poiană, Kolea şi Vitea nu mai erau acolo. Kolesnik îi expediase, ca să nu fie daţi în vileag.

— Uite, Sioma, ţine o scrisoare — spuse Kolesnik, întinzînd băiatului foaia de hîrtie. Aici scrie că partizanii v-au oprit. Numai despre un singur lucru n-am scris: că tu şi cu Vaska aţi schimbat vaca. Ştiu precis că primarul v-a dat o altă vacă.

Speriaţi, băieţii se traseră îndărăt:

— N-am schimbat-o noi!

— Dar cine?

Sioma tăcu, privi în jos şi, pînă la urmă, recunoscu:

— Bunicu' a schimbat-o. La noi, oamenii au ascunse vacile colhozului. N-avem cu ce le hrăni, şi atunci el mi-a zis: ,,Uite ce, vaca cea bună o păstrăm pentru colhoz, iar pe cea costelivă, las' s-o mănînce nemţii"...

— Spune-i lui bunică-tu — se oţărî Kolesnikov, amenințîndu-l sever cu degetul — să nu mai facă asemenea prostii. E bine că de data asta vina nu cade asupra voastră, pentru că, altfel, i-ar fi arătat lui primarul...

Băieţii plecară, ascunzînd cu grijă scrisoarea către primar, iar cei din detaşament porniră spre tabără.

C A P I T O L U L XVI

DIN NOU T-A-87

În ziua aceea, Kurt Meyer plecase din oraş cînd se întunecase. În ultimul timp avusese foarte multe neplăceri. Incendierea eşalonului s-a dovedit a fi un lucru mult mai serios decît s-ar fi putut crede. Era vorba nu numai de faptul că tancurile fuseseră descoperite — tancuri care aveau destinaţia Voro- nej, într-un punct cu totul secret — dar şi de faptul că la scurt timp după incendiul acela nenorocit, ale cărui cauze rămăseseră încă necunoscute, deasupra gării începuse să se învîrtească o escadrilă de bombardiere grele. Bombardamentul fusese atît de puternic, încît de aproape o săptămînă se lucra la refacerea căii ferate şi încă nu se ştia cînd va fi gata. O altă escadrilă ajunsese din urmă eşaloanele care plecaseră în grabă din gară: dezastrul era mare. A fost nevoie să se trimită douăzeci de tancuri în spatele frontului, pentru reparaţii capitale.

Bineînţeles că, în mod formal, Meyer n-avea nici o legătură cu cele întîmplate — calea ferată nefiind în subordinele lui — dar din rapoartele comanda- turii căii ferate s-a aflat că, înainte de incendiu, cu o oră, în gară au fost nişte băieţi care, după cum s-a constatat ulterior, s-au dat drept alţii. Probabil că ei puseseră focul. Trebuia să fii de o şiretenie diabolică, să poţi incendia un eşalon păzit de un batalion întreg de soldaţi!

Şi totuşi, cea mai mare încurcătură consta în faptul că, după cum susţinea Blinov, trenul a fost incendiat de ilegaliştii care plecaseră din oraş şi se alăturaseră partizanilor.

Meyer opri maşina la locul obişnuit, în spatele bolovanilor, şi, strecurîndu-se printre cei doi pereţi prăbuşiţi unul peste altul, ajunse repede la uşa ce dădea în subsol. După anumite indicii pe care le cunoştea numai el, văzu că era aşteptat, şi asta îl linişti. T-A-87 este un agent de profesie şi e o adevărată plăcere să lucrezi cu el. Este întotdeauna punctual şi, ce-i mai

important, are o minte extraordinar de ageră şi ingenioasă. Se felicita în sinea lui că reuşise să păstreze bine secretul în legătură cu acest agent. În nici una din cartotecile gestapoului, în afară de cea de la Berlin, nu figura numele lui adevărat; nimeni n-o să-i poată cere ca omul acesta să primească alte misiuni.

Coborînd pe scara întunecoasă, Meyer îşi aprinse de două ori lanterna. Jos, cineva tuşi încetişor.

— Eşti aici? întrebă Meyer.

— Da, am venit de un sfert de oră — îi răspunse o voce groasă şi cunoscută. Te sfătuiesc, Kurt, să nu aprinzi lumina. Mi se pare că între dărîmături s-a ascuns cineva...

L-ai văzut dumneata? întrebă Meyer şi se opri încordat.

— Am auzit paşi.

Meyer şi T-A-87 se găseau unul în faţa celuilalt. T-A-87 vorbea nemţeşte cu accent străin, rostind moale consoanele. Judecînd după glas, se vedea că nu se simte la largul lui în acest subsol.

— Nu prea cred că cel care ne urmăreşte ar fi putut observa unde anume am intrat — spuse Meyer. Uşa de la subsol nu se vede de afară. Iar dacă apare aici, eu cred că un singur glonţ îi ajunge...

— Dumneata, Kurt, iei lucrurile prea uşor — vorbi T-A-87. Întîlnindu-mă cu dumneata, risc foarte mult.

— Şi-atunci ce trebuie să fac, după părerea du- mitale? întrebă Mever, ridicînd glasul. Să caut eu însumi printre dărîmături?

— Nu, Kurt. Dumneata trebuie să pleci cît mai repede... Nu trebuie să mai zăboveşti nici un minut...

— Dar dumneata?

— Eu voi fi nevoit să aştept pînă cînd se va întuneca bine. Trebuie să mă conving dacă s-a strecurat cineva.

— La dracu'! ocărî Meyer. Să schimbăm măcar două vorbe! Sînt hărţuit din toate părţile. Parcă n-am destule treburi în oraş! Mi-au impus să mă ocup şi de raionul fortificat.

— Nu-l mînia pe Dumnezeu, Kurt... Înseamnă că te bucuri de încredere!

— Încrederea aceasta mă costă prea scump! Acum, în afară de ilegalişti, mi s-au adăugat şi partizanii.

— În prezent, totul este adunat într-un singur ghem şi firele duc spre un singur loc — observă T-A-87.

— Unde?

— Acolo unde i-ai trimis pe cei doi.
— Dar soarta lor...
— Ştiu. Au fost omorîţi!
Meyer tăcu.
— Păcat totuşi că ne-am grăbit să-i împuşcăm pe bătrînii ăia! spuse el. Ştiau multe...
— Da, dar mă cunoşteau şi pe mine — îi răspunse T-A-87. Nu, Kurt, tot n-ai fi aflat nimic de la ei. Sfatul pe care ţi-l dau este să suprimi partizanii prin foame, şi atunci o să poţi lupta mai uşor cu ilegaliştii.
Deodată amuţiră amîndoi. Sus se auzi un zgomot şi foşnete suspecte.
Meyer puse mîna pe pistol.
— Ce-o fi?
— Sînt şobolanii — rîse încetişor T-A-87. Sînt puzderie pe aici. Tare mi-e teamă că pînă la noapte îmi mănîncă nasul.
Pipăind cu mîna împrejur, Meyer urcă cîteva trepte şi se împiedică!
— Mare porcărie! Aici poţi să-ţi rupi gîtul!
— Mergi cu grijă!
— Supraveghează fereastra mea — spuse Meyer, ajungînd pe treapta de sus — curînd o să am nevoie de dumneata.
— Bine... — se auzi de jos. Deschide uşa încet. Vezi dacă nu-i cineva în spatele ei!
În bezna din subsol licări o fîşie îngustă de lumină, care străbătu prin crăpătură. Strîngînd pistoletul, Meyer se furişă spre uşă şi ascultă. Era linişte, întredeschise încetişor uşa. În lumina amurgului se vedeau zidurile şi mormanele de pietre. Meyer privi cu încordare, cercetîndu-le pe rînd. Nu, nu era nimic suspect. Trecu pragul, continuînd să strîngă pistoletul. Nimeni! Trăgînd adînc în piept aerul proaspăt, îşi veni treptat în fire.
Băgă pistoletul în toc şi porni spre maşină pe cărarea cunoscută, cu mersul unui om bătrîn şi obosit. Deschise portiera, se aplecă vrînd să se aşeze la volan şi deodată faţa i se schimonosi de spaimă. Scoase un ţipăt şi se dădu înapoi: în maşină şedea Blinov şi-l privea printre pleoapele întredeschise.
— Bună seara, domnule Meyer — îl salută el cu amabilitate. Iartă-mă, te rog, că, fără să fiu invitat, am intrat în maşina dumitale. Am venit aici să cercetez ceva şi... poftim ce întîlnire

fericită! M-am gîndit că n-o să refuzi să mă duci şi pe mine în oraş.

— Dar bineînţeles că te duc! spuse Meyer, stă- pînindu-şi cu greu nervii. Ai însă o metodă foarte ciudată de a speria oamenii! Parc-ai fi făcut un post de pîndă din maşina mea.

— Am vrut să-ţi fac o surpriză. Plăcută, nu?...

Ce gînd l-o fi adus oare aici pe Blinov? Meyer nu se hotăra să-i pună această întrebare, fiindcă ar fi trebuit să-i explice pentru ce venise el însuşi aici. Aşa că îşi făcea de lucru cu schimbătorul de viteză. Cînd scoase maşina la drum, Blinov întrerupse tăcerea:

— Ce zici, se mai poate reface aici ceva? întrebă el. Trebuie să depozităm pentru armată trei sute de tone de grîu, căci grîul putrezeşte în magazie şi se mai şi fură din el. Bine-ar fi dac-am putea reface măcar o parte a silozului.

— Da, n-ar fi rău — mormăi Meyer, privindu-l cu coada ochiului pe Blinov.

Acesta se uita calm înainte. ,,Se preface — se gîndi Meyer — sau, într-adevăr, e o întîlnire întîm- plătoare. Mai ştii?”...

— De altfel, şi eu am venit să fac unele cercetări — zise el, în sfîrşit. Mi s-a spus că pe aici a fost cîndva o centrală electrică şi m-am gîndit că poate s-au mai păstrat niscai motoare. Le-aş trimite bucuros în raionul fortificat. Şi fiindcă veni vorba, Ilia Ilici, cum mai stai cu listele?

— Le-am întocmit.

— Cîţi oameni ai?

— Aproape şapte sute.

— Cam puţini. Ăştia de la ,,Todt” ne cer o mie.

— Nu, imposibil — răspunse Blinov, clătinînd din cap cu îndărătnicie — am mai primit un ordin prin care ni se cer încă două sute de oameni care, peste o săptămînă, trebuie să fie 1a Franckfurt pe Main...

— Oare ce gîndesc cei de la Berlin? făcu Meyer, ridicînd nemulţumit din umeri. Ne iau toţi oamenii, şi după aceea tot noi o să fim vinovaţi!... Dar eşalonul cu armătura? A sosit?

— Da, azi-dimineaţă Schwarzkopf l-a trimis la destinaţie. Douăzeci de vagoane de ciment şi douăzeci şi cinci de vagoane cu carcase de oţel. Sînt aşteptate încă trei vagoane.

— Cine descarcă?

— Localnicii.

— Batalionul de pază a şi început să amenajeze lagărul — spuse Meyer. De îndată ce vom fi înştiinţaţi că oamenii pot fi primiţi acolo, vom începe imediat transportarea lor.

— V-aţi hotărît cu ce-o să-i transportaţi?

— Cu maşinile — rosti ferm Meyer. Numai cu maşinile. Operaţia este calculată să se efectueze în două serii.

Făcînd serpentine bruşte, drumul se apropie de oraş. Santinele, cercetmd maşina şi pasagerii, îl recunoscură pe Meyer şi se dădură în lături. Maşina începu să se strecoare pe străzile înguste, îndrep- tîndu-se spre centru.

Meyer tăcea, gîndindu-se la ale lui. Blinov se lipi de portieră, urmărind cum se mişcă acul vitezometrului. Primarul nu ştia să şofeze şi de aceea avea un deosebit respect pentru cei care ţineau volanul în mînă.

Deodată Meyer micşoră viteza şi se întoarse spre Blinov:

— Vreau să-ţi spun cîteva cuvinte, Ilia Ilici.

Pe faţa lui Blinov apăru un zîmbet mieros.

— Mi se pare că am toate motivele să fiu prieten cu dumneata, dragă domnule primar! spuse Meyer.

— Incontestabil — răspunse Blinov. Nici nu pot să-mi închipui altfel de relaţii între noi.

— Vreau să fiu foarte sincer — continuă Meyer, făcîndu-se că n-a auzit cuvintele primarului. Dumneata ai legături solide la Berlin şi n-aş dori să apelezi prea des la ele.

Blinov îl privi uimit:

— La ce te referi, dragă Meyer?

— Hai, nu te mai preface! Comandantul întoarse brusc maşina, ca să nu se ciocnească cu un camion mare, încărcat cu lăzi. Blinov fu trîntit de portieră şi se apucă de clanţă. Ţin-te bine! îi spuse Meyer cu răutate. Uneori, la cotituri bruşte, te poate arunca şi afară!... Apoi readuse maşina la poziţie normală. Aşadar, domnule Blinov, discuţia noastră nu va avea loc dacă te vei comporta ca un diplomat. Eu sînt adeptul jocului cinstit, dar ştiu să joc şi cu trişorii...

Blinov roşi puternic.

— Şi care este jocul pe care îl joci acum, domnule Meyer? întrebă Blinov, neputîndu-şi stăpîni enervarea.

— Ţi-am mai spus, vreau să vorbim cinstit.

— Te-ascult!

— Am să fiu scurt. Am făcut o greşeală că m-am băgat în muzeul dumitale. Trebuie să recunosc însă că unele tablouri mi-au plăcut. Ca şi dumitale, de altfel... — şi îl privi cu şiretenie pe primar — dar sînt gata să nu manifest nici un fel de interes faţă de ele.

— Condiţiile? întrebă scurt Blinov.

— Sînt foarte simple. Vei înceta să te mai interesezi de treburile mele. Vei înceta să mai faci jocul organizaţiei ilegale. Toate astea sînt, de alt- fel, şi în interesul dumitale. Mai ştii? S-ar putea să ne rupem amîndoi gîtul. Haide mai bine să lucrăm împreună!

— Am să mă mai gîndesc, Meyer! răspunse serios Blinov.

Meyer se uită în oglinda prinsă de parbriz, în care se reflecta partea de sus a feţei primarului: sprîncenele încruntate, ochii întunecaţi...

— Dacă te hotărăşti să accepţi condiţiile mele — spuse Meyer, frînînd în faţa primăriei — vino deseară pe la mine, am un coniac grozav!...

Blinov dădu tăcut din cap şi coborî. Meyer acceleră şi maşina porni în goană mai departe.

C A P I T O L U L XVII

UN MARŞ ANEVOIOS

Da. T-A-87 era bine informat: rezervele de pîine ale partizanilor erau într-adevăr pe sfîrşite. Kolesnik şi Ghenadi Andreevici se gîndiră multă vreme cum să rezolve problema. În satele din apropiere nu mai puteau face rost de pîine. În ultimul timp nu reuşiseră să captureze nici un tren regimentar. Peste trei-patru zile vor fi nevoiţi să micşoreze raţia, şi aşa destul de redusă.

În sfîrşit, statul major luă hotărîrea să trimită un grup de partizani după pîine. Kolesnik insistă ca, în drum, detaşamentul să treacă prin satul Strijevţî şi să se răfuiască negreşit cu primarul trădător. Se putea întîmpla ca, speriindu-se, primarul să le dea el însuşi grîul ascuns. Ghenadi Andreevici voia să treacă pe la bătrînul Haritonov. Şi această propunere fu acceptată. Misiunea principală fusese bine gîndită şi pregătită cu deosebită grijă. Grupul care urma să acţioneze trebuia să atace depozitul cu făină din apropierea morii şi să ia de acolo atîta cît vor putea să încarce în căruţa la care erau înhămaţi doi cai.

S-a hotărît ca din grupul respectiv să facă parte vreo cincisprezece oameni, sub comanda lui Stre- meannoi. În mod tacit, Ghenadi Andreevici îl acceptase pe Kolesnik drept conducător şi îndeplinea fără crîcnire toate indicaţiile acestuia. Îi plăcea ca misiunile să fie date şi formulate cu precizie, iar felul cum vor fi rezolvate depindea numai de el. Kolesnik îi acordase toată încrederea.

Bucuros că primise instrucţiuni pentru o misiune importantă şi de sine stătătoare, Ghenadi Andree-vici desfăşură, în Organizarea ei, acea agitaţie care nu-i plăcea de loc atunci cînd o observa la alţii. I se părea că partizanii se mişcă prea încet, caii nu sînt bine aleşi — unul e prea înalt, altu-i prea slab şi deci

le va fi greu să tragă împreună la căruţă — că au prea puţine arme...

Cunoştea bine toate căile de acces spre sat şi spre moară şi cunoştea foarte bine şi locul unde se afla depozitul, dar în problemele militare nu era chiar atît de priceput. Kolesnik îşi dăduse seama de acest lucru. Chemă în bordeiul său pe partizanul acela pe care îl ocăra mai mult decît pe toţi ceilalţi, şi tocmai de aceea îl preţuia mai mult decît pe toţi ceilalţi — pe Feodor Kulikov — şi-i ordonă să stea tot timpul în preajma comandantului grupului şi să-l sfătuiască la nevoie.

Primul lucru pe care l-a făcut Kulikov a fost că şi-a ales zece flăcăi de nădejde cu care fusese de multe ori împreună în misiuni periculoase. Cînd îi rîndui în poiană, în faţa bordeiului comandantului, Ghenadi Andreevici înţelese dintr-o privire că toţi sînt oameni verificaţi şi cu experienţă.

Spre uimirea lui, observă în flancul stîng două chipuri cunoscute... Înarmaţi cu automate, Kolea şi Vitea stăteau unul lîngă altul, străduindu-se din toate puterile să aibă aerul acela indiferent, pe care, socoteau ei, trebuie să-l aibă partizanii încercaţi atunci cînd pleacă în misiuni primejdioase.

— Da’ voi, băieţi, încotro? întrebă aspru Stre- meannoi, apropiindu-se de ei. Ce căutaţi aici?

Băieţii se fîstîciră şi lăsară ochii în pămînt; Kolea dădu să spună ceva, dar Kulikov i-o luă înainte:

— Eu i-am pus, tovarăşe comandant — raportă el. Din ordinul lui Kolesnik trebuie să avem doi agenţi de legătură.

— Ei bine, atunci lasă-i să meargă în eşalonul doi...

Kulikov zîmbi. „Se vede cît colo — îşi zise el — că omul nostru a studiat tactica la lada cu nisip.

Nu-i nimica, o să mai lupte şi o să înţeleagă el cîte „eşaloane” sînt în lupta de partizani”...

Privi cu duioşie băieţii şi nu-şi putu stăpîni emoţia. Kolea şi Vitea stăteau drepţi ca nişte luptători încercaţi, cu căciulile date pe ceafă. În mîinile lor, automatele păreau uimitor de mari.

După ce dăduseră foc eşalonului cu tancuri şi fuseseră primiţi în detaşament, atitudinea partizanilor faţă de ei se schimbase. E adevărat că apariţia lor în pădure păruse multora ciudată. La ce bun să cari aici nişte băieţi şi o fetiţă cu codiţe? Şi fără ei, sînt destule griji şi greutăţi. Acum, tuturor le era limpede că băieţii aceştia sînt curajoşi şi pot să le fie de folos. Nu se vor pierde

niciodată, nu ştiau ce-i frica. Şi faţă de Maia — care nu se evidenţiase în mod deosebit — partizanii începură să se poarte cu mai multă căldură şi atenţie. În ajutorul pe care-l dădea felcerul la îngrijirea răniţilor, fata punea mult suflet. Tot ea spăla tifoanele şi făcea curăţenie în bordeiul sanitar. În afară de toate acestea, o parte din aureola de glorie a băieţilor trecuse şi asupra ei.

Kolea se gîndea mereu la tatăl său. Îşi închipuia că va pătrunde printr-un şiretlic în lagărul de prizonieri, se va întîlni cu el şi-l va salva. În capul lui clocoteau zeci de planuri, pe care le împărtăşi lui Vitea, însă acesta nu era de acord cu nici unul.

Şi Vitea se maturizase parcă în ultimele zile. Vî- nătaia de sub ochiul stîng amintea de întîmplarea petrecută nu demult, şi Vitea o considera drept o mărturie evidentă şi eroică a participării sale la misiunea aceea grea. Îi părea chiar rău că vînătaia păleşte treptat...

Băieţii îi povestiră Maiei de nenumărate ori, şi de fiecare dată cu amănunte tot mai noi, istoria misiunii lor. Pînă la urmă, ea se duse la Miheev şi îi ceru cu insistenţă să fie trecută la cercetare. Felcerul o ascultă cu răbdare, oftă din greu, apoi îi puse în mînă o grămadă de tifoane şi-i porunci să le spele imediat. „Şi să-ţi scoţi din cap prostiile astea! adăugă el, bombănind. Îţi ajunge treaba care-o ai aici!”

Băieţii îl iubeau mult pe Ghenadi Andreevici şi aveau o încredere nemărginită în el, dar pentru ei el rămăsese totuşi profesorul lor, pe cînd tînărul partizan Kulikov devenise dintr-o dată tovarăşul lor. Se purta cu ei de la egal la egal. Era un flăcău curajos şi ingenios. În timp ce mergeau spre gară, calul pe care călărea Kolea făcuse un pas greşit, se zvîrlise în lături, părăsise cărarea şi nimerise cu burta într-o mlaştină. Kolea se speriase grozav şi se apucase cu amîndouă mîinile de coama bidiviului, neştiind ce să facă. Feodor sărise repede jos şi, cu un topor ascuţit ce-i atîrna la brîu, tăiase cîteva crengi subţiri şi le aruncase sub picioarele animalului, care, bătînd din copite, căuta în zadar un sprijin. Cu ajutorul pe care i-l dăduse în grabă, Fedea salvase şi calul, şi viaţa băiatului. Proptindu-se cu picioarele de crengi, calul reuşise să se caţăre pe cărare.

În urma acestei întîmplări, Kolea se ataşă foarte mult de salvatorul său.

Pe copii îi atrăgea la Feodor Kulikov forţa lui şi faptul că întotdeauna era gata să facă orice şi izbutea să ducă la bun sfîrşit cele mai grele misiuni. Le plăcea şi cum umbla tînărul partizan. Era iute de picior şi trăgea tot timpul dintr-o ţigară groasă, răsucită de el. Niciodată nu-l vedeai abătut. Fedea Kulikov împlinise nu demult douăzeci de ani. La Belgorod îi rămăseseră doi fraţiori, de soarta cărora nu ştia nimic. Taică-su dispăruse fără urmă, iar maică-sa fusese omorîtă de un glonţ rătăcit, tras de un poliţai; acesta, urmărind un om pe stradă, începuse să tragă la întîmplare şi o nimerise pe mama lui Feodor...

Toată duioşia nesecată pe care Fedea o purta în inimă o revărsă asupra lui Kolea şi Vitea. Şi băieţii aceştia îşi pierduseră toate rudele şi rămăseseră singuri pe lume...

Cînd s-a aflat că băieţii vor însoţi grupul care pleacă după făină, Feodor făcu rost de două auto-mate de captură şi începu să-i înveţe pe cei doi să tragă. Dar cînd Kolea apăsă prima oară pe trăgaci, automatul începu să tremure în mîinile lui, cuprins parcă de un acces de furie. Băiatul trăgea un glonţ după altul într-o buturugă înnegrită de vreme şi tresărea. Văzuse de multe ori cum trag alţii, acum însă trăia o senzaţie nouă şi foarte puternică. Automatul greu, a cărui curea lată îi tăia umărul, se supunea voinţei iui. Şi Vitea învăţă să tragă, dar asupra lui acest lucru n-a produs o impresie prea puternică. Poate din cauză că trăgea în gol şi nu vedea încotro zboară gloanţele.

Grupul plecă pe la prînz.

...Paisprezece partizani, înarmaţi cu automate şi puşti, doi agenţi de legătură şi comandantul lor. În total — şaptesprezece oameni. În urma lor venea o căruţă cu un vizitiu. Ghenadi Andreevici, încins în curele, ţinea în mîini un automat. Înainte de a pleca, chiar în clipa cînd grupul de partizani se ali- niase în faţa bordeiului unde se afla instalat statul major, Maia se apropie în fugă şi-i strecură lui Kolea şi lui Vitea nişte pachete cu pansament.

— Drum bun! Să vă-ntoarceţi sănătoşi! şopti ea.

Kolesnik le ură şi el drum bun şi strînse voiniceşte mîna lui Ghenadi Andreevici. Cu glas sugrumat de emoţie, acesta comandă: „La drea-ap-ta!... Înainte-e-e, marş!” Şi grupul porni.

Din tabără ieşiră în formaţie, dar cînd ajunseră la poteca din pădure, se înşirară unul în spatele celuilalt. Un grup mic de trei

mergea înainte, sub comanda lui Fedea. În cazul unei ciocniri neaşteptate cu inamicul, avangarda va fi prima atacată.

Băieţii mergeau în grupul din spate. În adîncul sufletului său, Ghenadi Andreevici era nemulţumit că băieţii se află împreună cu el. Ar fi putut să se descurce foarte bine şi fără ei. Au îndeplinit o misiune şi le ajunge. Nu era cazul să-şi facă un obicei din participarea la operaţiuni. Se hotărî ca la întoarcerea în tabără să discute cu Kolesnik chestiunea aceasta.

Partizanii urmau să traverseze o şosea foarte bine păzită. Zi şi noapte treceau pe acolo camioane cu soldaţi, transportoare blindate şi chiar autoblindate. Deseori, fasciştii trăgeau asupra pădurii, ca să bage frica în partizani, în eventualitatea că aceştia s-ar fi aflat prin apropiere.

Kolea şi Vitea obosiseră, dar se străduiau să nu arate. Nu aruncară nici o privire spre căruţă. Strîn- gînd ca de obicei hăţurile între genunchi, căruţaşul fuma alene. Din cînd în cînd, roţile căruţei se împotmoleau şi atunci toţi săreau să scoată căruţa din mlaştină.

Kolea rămase puţin în urmă, lăsîndu-l în mod vădit pe Vitea să i-o ia înainte. Nu voia ca vreunui dintre partizani să observe cît sînt de obosiţi, Nu-l scăpa pe Vitea din ochi, căci nu ştia ce-i poate da în gînd băiatului. Dacă începe să se vaite? Dar Vitea, simţind parcă neîncrederea prietenului său, se străduia să păşească voiniceşte, strîngînd cu putere la piept automatul.

Soarele rece de toamnă se ridicase deasupra pădurii, aruncîndu-şi razele peste copacii desfrunziţi. Plopii şi mestecenii îşi pierduseră frunzele. Numai verdele întunecat al brazilor nu suferise din pricina frigului. Liniştea pădurii care se pregătea de iarnă avea un farmec trist...

Cînd ieşiră din mlaştini, începură să înainteze mai încet. Kolea continua să meargă în spatele lui Vitea, care de-abia îşi mai tîra picioarele, împiedi- cîndu-se la tot pasul. Faţa lui rotundă era năduşită şi din cînd în cînd se uita în urmă, la Kolea, cerîn- du-i parcă sprijin.

— Hai că-ţi duc eu automatul — îi propuse Kolea încet, ca să nu fie auzit.

Dar Vitea cunoştea legile aspre ale războiului.

— Arma nu se dă! rosti el cu un aer grav şi porni hotărît înainte.

— Ei, băieţi! le strigă vizitiul Egorov. Hai urcaţi, vă duc eu cu căruţa!

Partizanii izbucniră în rîs;

— Urcaţi-vă, băieţi, se plictiseşte bietul om că n-are cu cine sta de vorbă!

Vitea îl privi nehotărît pe Kolea, se apucă de loitre şi se prăvăli stîngaci în căruţă. După el sări şi Kolea. El ar mai fi putut merge pe jos, dar nu voia ca Vitea să pară mai slab.

— Ei, vulturilor, tot timpul se vorbeşte despre voi; sînteţi nişte băieţi tare curajoşi — începu Ego- rov, căruia îi mersese vestea că nu-i stă gura o clipă. În ce mă priveşte, eu numai pe cei viteji îi respect. Ceilalţi n-au ce căuta la noi. Să ştiţi de la mine, băieţi, că laşul este cel mai mare dintre ticăloşi. La noi, la uzină, era un magaziner, unul Mi- treaev. Lucra împreună cu mine... Ce mai discursuri îi plăcea să ţină! Măiculiţăă! Cel mai prima orator! Fusese ales în comitetul de întreprindere, şi cum se ţinea pe undeva vreo conferinţă, hop şi el! Era delegatul nostru... Ce mai!... Iar cînd a început războiul, unde credeţi voi c-a dispărut oratorul nostru? Unde? Cum? Ce? Hm! A intrat ca poliţai! Să-şi scape şi el pielea. Deh! Ce să-i faci... Da' las' că vine ea vremea, şi ajung eu pîn' la el... Ridicînd hăţurile, plesni calul care o luase la stînga: Ho, ho, fii cuminte!...

Roţile scîrţîiau alene, căruţa se hurduca încet peste hîrtoapele drumului, şi în toate astea sălăş- luia ceva foarte paşnic. Dacă n-ar fi fost automatele, ai fi putut crede că oamenii aceştia sînt nişte ţărani care se întorc la casele lor, după o zi de muncă...

Deodată, din depărtare, se auzi ordinul lui Che- nadi Andreevici:

— Sta-ai!

Partizanii se opriră. Egorov trase de hăţuri.

— Ptrrru! Am ajuns! Ce-o fi acolo? întrebă el pe cel din faţă.

.

— Şoseaua! îi răspunse un glas înăbuşit.

— Ei, poftim, ne-am proţăpit aici! bombăni nemulţumit Egorov. Acum o să le trebuiască o zi întreagă să se hotărască cum să facă un pas şi jumătate. Din mers trebuia s-o trecem! În fugă! înainte, şi gata!

Coborî din căruţă şi umblă posomorît în jurul ei. Băieţii îi împărtăşau necazul.

— O să stăm aici atîta, pînă cînd or să vină poliţaii! îl susţinu Kolea.

— O să stăm mult şi bine! Ehei! şi Egorov scuipă de ciudă. Cu aşa comandanţi!...

— Ştii, de Ghenadi Andreevici te rog să nu te-atingi! zise Kolea, serios ca un om mare.

— Da' ce are el atît de deosebit, mă rog, că n-am voie să m-ating de el? şi Egorov se apropie de căruţă. Ia fă bine şi nu-mi închide tu mie gura! În faţa mea nu eşti decît un mucos!

Kolea se supără.

— Nici nu vreau să mai stau de vorbă cu un prost ca tine! se stropşi el şi sări din căruţă. Haide, Vitea!

— Ei, voi! le strigă Egorov din urmă. Să nu dea dracu' să-ndrăzniţi cumva să v-apropiaţi de căruţă, că v-arăt eu vouă, împieliţaţilor!

— N-ai decît! îi strigă Vitea şi se întoarse sco- ţîndu-i limba.

Ghenadi Andreevici şi Fedea se pitiseră în tufişurile aflate la marginea drumului. Pe şosea treceau mereu maşini. Unele erau încărcate cu muniţii, altele transportau soldaţi, şi la fiecare cinci-zece minute goneau pe motociclete S.S.-işti înarmaţi cu mitraliere.

— Da, e o treabă foarte grea — spuse Ghenadi Andreevici, petrecînd cu privirea încordată doi motociclişti cu căşti de oţel.

Îndată ce dispărură la cotitura şoselei, în întîm- pinarea lor ieşi o maşină plină cu soldaţi.

— Fedea, vom fi nevoiţi să aşteptăm căderea nopţii.

În aceste cîteva ceasuri, Ghenadi Andreevici se convinsese că tînărul partizan are multă experienţă şi este foarte prevăzător; se obişnuise cu viaţa de partizan şi pădurea devenise elementul în care se simţea la largul lui. Dacă n-ar fi răspuns decît de el însuşi, cu siguranţă că hiteriştilor le-ar fi lipsit la numărătoare cîţiva motociclişti. Dar îşi dădea seama că lucrul principal este îndeplinirea misiunii: cu orice chip trebuia să facă rost de făină. El nu are voie şi nu trebuie să rişte.

— Bineînţeles, aici putem sta pînă noaptea tîr- ziu — întări Fedea, privind cu un ochi atent de cercetaş drumul — dar cînd oare vom reuşi să ajungem în sat? Dimineaţa, mai devreme în nici un caz. Şi acolo va trebui să stăm şi să aşteptăm din nou căderea nopţii. Doar n-o să intrăm în sat pe lumină. O să pierdem o zi şi o noapte.

— Şi-atunci ce propui?

— Haide să ne-mpărţim în două grupe şi să trecem în goană drumul prin două puncte. Dacă una din grupe va fi descoperită, va primi lupta, iar cealaltă va merge mai departe.

— Să ne părăsim tovarăşii? se-ncruntă Ghenadi Andreevici.

— De ce să-i părăsim? Grupul se va retrage în pădure, căci acolo hitleriştilor le e teamă să-şi bage nasul, iar noi, pe drum ocolit, vom face joncţiunea cu ei.

— Dar asta n-o să ne facă să întîrziem?

— Poate că o să întîrziem, poate nu — răspunse evaziv Fedea.

— Şi căruţa? Doar n-o poţi vîrî în buzunar. Căruţa se vede de departe!

Fedea cercetă cu atenţie pădurea care se înălţa ca un zid de cealaltă parte a drumului. Da, cu siguranţă că n-o să poată trece pe aici, pentru că se va încurca în tufişurile din marginea şoselei. Trebuie să găsească o potecă, fie ea cît de îngustă. Ţinea minte că la vreo două sute de metri mai la stînga era un drum de pădure. Ce-i drept, drumeagul acesta e năpădit de brădet şi nu va fi lesne de mers pe- acolo, dar va fi mai puţin riscant decît să caute noaptea alt drum. Ghenadi Andreevici acceptă propunerea. Se afundară în pădure şi în curînd se apropiam din nou de şosea, în locul unde, după părerea lui Kulikov, le-ar fi fost mai uşor s-o traverseze. De cealaltă parte a şoselei se deschidea un drum îngust de ţară.

— Permiteţi ca, împreună cu una din grupe, să trec pe aici — spuse Fedea — iar dumneavoastră, cu cealaltă grupă, treceţi pe la cotitura drumului. În felul acesta nu vom fi văzuţi decît dintr-o singură parte. O să trecem în aceiaşi timp, semnalul va fi cîntecul cucului. Şi Fedea cîntă de trei ori: Cucu! Cucu! Cucu!

— Cînţi cu multă măiestrie, parcă ai fi cuc adevărat! zîmbi Ghenadie Andreevici. Dar vezi, fii atent, toamna cucii nu prea cîntă... Ei bine, atunci ne-am înţeles. Ia căruţa şi cinci oameni cu tine, iar cu ceilalţi am să merg eu. Ne întîlnim, uite colo, unde drumul se pierde în adîncul pădurii.

— Băieţii îi iau cu mine.

— Bine. Dar bagă de seamă, ai grijă de ei... — spuse Ghenadi Andreevici.

Nimeni nu se gîndea în clipa aceea că hotărîrea luată va avea consecinţe atît de importante pentru cele ce aveau să se petreacă în prima jumătate de oră care urmă.

Grupele se despărţiră. Fedea îşi opri oamenii lui în tufişuri, le ordonă să se mascheze, mai ales să acopere căruţa cu ramuri. Dar cu deosebită grijă...

Ca un făcut, pe şosea începu să se scurgă o coloană nesfirşită de camioane încărcate cu lăzi pline cu obuze şi mine. Fedea numără pînă la 47, apoi le pierdu şirul. Fără îndoială că undeva se pregătea o operaţie. În urma camioanelor trecură tancurile.

Fedea privea cu încordare fiecare punct negru de pe şoseaua care unduia peste dîmburi ca un şarpe. Cîteva minute însă, şoseaua rămase liberă. Părea că sosise timpul să acţioneze, dar mai aşteptă puţin, şi această întîrziere salvă detaşamentul de la o primejdie foarte mare.

Pe neaşteptate, din spatele unui bolovan aflat la vreo trei sute de metri de locul unde se ascunsese Fedea, se ivi un motociclist din trupele S.S., care îşi întinse braţele în lături spre a-şi mai dezmorţi spinarea. Stătu ce stătu şi intră iar în tufiş, apoi reapăru cu motocicleta, care avea în faţă o mitralieră, în urma lui ieşiră din tufişuri încă trei motociclişti. Probabil că făcuseră un popas. Tuspatru îşi scoaseră motocicletele la drum, discutară îndelung, dînd cu însufleţire din mîini, apoi îşi luară rămas bun şi porniră doi cîte doi în direcţii opuse. Cînd zgomotul motocicletelor se pierdu în depărtare, Fedea se tîrî pe brînci pînă la marginea şoselei, ca să cerceteze mai atent. În depărtare se zăreau, coborînd şi urcînd pe drum, două puncte întunecate. În sfîrşit, motocicliştii se mistuiră în depărtări.

Fedea privea norii întunecaţi şi grei ce se tîrau jos, deasupra pădurii. El nu-şi dădea seama că norii aceştia acopereau cerul şi că din cauza lor toate culorile din jur se mohorau... Pînă atunci se părea că vara este în toiul ei. Dintr-o dată însă sosise toamna. O toamnă prematură... Aşa i se întîmplă şi omului: luptă îndărătnic cu bătrîneţea, şi deodată, într-o bună dimineaţă, vede limpede că lupta cu anii este zadarnică...

Fedea era foarte tînăr şi încă nu se gîndea că va avea vreodată părul cărunt. Dar chiar şi el, văzînd ramurile lăsate, frunzele veştede, care numai din depărtare păreau frumoase, privind zarea tristă şi cenuşie, pătată cu verdele brazilor, încercă un sentiment sfîşietor care făcu să i se strîngă inima de tristeţe...

Iubea pădurea, se obişnuise cu ea, îi ştia potecile, cunoştea obiceiurile păsărilor, putea să desluşească toate zgomotele ei... Noaptea tîrziu se strecura prin desişuri, găsind instinctiv drumul

cel bun. Pădurea îl apăra... Fiecare copac era o cazemată cu blindajul mobil... Iar acum, pădurea obosise parcă şi stătea abătută. ,,Vine iarna — se gîndi Fedea — şi-o să ne fie greu; urma de pe zăpadă n-o poţi şterge”...

Şoseaua era pustie. Nu mai aveau timp de pierdut...

...Cucul cîntă de trei ori şi în tufişuri răsună pocnetul unui-bici; se auziră glasuri surde, apoi o înjurătură. Prin dreptul lui Fedea trecu ca o săgeată căruţa, pe care se hurduca silueta firavă a lui Egorov. Într-o clipă dispăru ca o nălucă în dosul copacilor.

— Cîte unul!... Cîte unul!... comandă Fedea.

Părea că e simplu să traversezi şoseaua, dar cîtă stăpînire şi cîtă încordare cerea acest lucru!

Privind în dreapta, Fedea tresări şi se ascunse în dosul unui copac.

— Culcat! strigă el. Căruţa la o parte!

Nimeni nu ştia despre ce e vorba şi din ce direcţie vine primejdia. Pînă să ajungă la şosea, unii se trîntiră la pămînt, alţii se ascunseră pe după copaci. Egorov chiui atît de tare, încît caii îl purtară în goană, împreună cu căruţă cu tot, chiar în desişul tufişurilor. Kolea şi Vitea se aruncară în şanţ, iar Fedea rămase în picioare, ascuns după un copac şi privind încordat şoseaua.

Nu trecu mai mult de un minut şi se auzi zgomotul crescînd al motoarelor; din ascunzătoarea lor Kolea şi Vitea văzură o coloană lungă de camioane care apăru de după cotul drumului.

În camionul din faţă, stînd cîte patru în rînd, cu căştile trase pe ochi, se aflau soldaţi hitlerişti înarmaţi. În celelalte camioane erau bărbaţi îmbrăcaţi ca vai de ei: unii cu scurte vătuite sau mantale vechi, alţii numai în bluze militare. Pe margini, escortînd coloana, goneau motociclişti.

Dintr-o singură privire îţi dădeai seama că în camioane se aflau prizonieri. De bună seamă că erau transportaţi în raionul unde se făceau fortificaţii.

Ascuns după un tufiş, Ghenadi Andreevici numără camioanele. Erau treizeci şi două. În ele se aflau cel puţin patru sute de oameni. Probabil că ăsta nu era primul transport.

Evenimentele îl depăşeau. Trebuia să comunice fără întîrziere la tabăra de partizani că Meyer a şi început transportarea prizonierilor. În timpul acesta, Kolea şi Vitea priveau cu atenţie camioanele care treceau prin dreptul lor.

— Tata! strigă deodată Kolea şi îşi înfipse mîinile în pămînt.

— Cine? întrebă Vitea, uluit.

— L-au dus şi pe tata! Uite, în maşina aceea!

Vitea privi cu atenţie. Deasupra oblonului lung şi verde al maşinii se vedeau capetele oamenilor. Unii erau legaţi cu bandaje vechi, murdare; altora, vîntul le flutura părul de pe capul descoperit. Feţele lor istovite, nebărbierite de multă vreme păreau că seamănă toate între ele.

De după copaci se ivi Egorov.

— Băieţi! strigă el încetişor. Vă cheamă comandantul... Repede!

— Unde-i? întrebă Kolea.

— În tufişuri, la cotitura drumului.

Şirul de camioane se sfîrşi. Şoseaua rămase din nou pustie. Dar partizanii nu se mişcau din loc.

Băieţii îl găsiră pe Ghenadi Andreevici. Ţinînd portharta pe genunchi, el îşi nota ceva. După ce termină, reciti în grabă, făcu unele corecturi şi, împăturind hîrtia, se ridică în picioare.

— Uite ce-i, Kolea — spuse el repede — nu mai mergi cu noi. Şi tu, Vitea, la fel... Voi trebuie să vă-ntoarceţi la detaşament şi să duceţi raportul ăsta... Văzînd tulburarea de pe faţa lui Kolea, îl întrebă! Ce-i cu tine?

— L-am văzut pe tata, Ghenadi Andreevici!

— Pe tata? Nu cumva ţi s-a părut?

— Nu! şedea lîngă oblonul maşinii... Se uita înspre noi...

— Aşadar, nu mai încape nici o îndoială, sînt chiar prizonierii... Asta înseamnă că trebuie să te grăbeşti! N-ai uitat drumul?

— Nu l-am uitat — răspunse Kolea, luînd plicul din mîinile lui Ghenadi Andreevici.

— Ascunde-l cît poţi mai bine; cel mai bun loc e la piept. Iar în caz de primejdie, rupe-l... Şi-acum, plecaţi! Transmiteţi acolo, în tabără, că peste o zi-două ne întoarcem şi noi. După cum ne-or îngădui împrejurările...

Kolea şi Vitea se repeziră în grabă la Fedea, să-i raporteze ordinul pe care l-au primit. Fedea se ne-căji, însă nu-şi arătă supărarea; tare n-ar fi vrut el să se despartă de băieţi!...

— Ei, şi-acum luaţi-o la picior, şi cît mai iute! le spuse el cam aspru. Dar vedeţi să nu vă rătăciţi!

— N-avea grijă, nu ne rătăcim noi — răspunse Kolea şi porni pe cărare, înapoi spre tabără.

În urma lui, lăsîndu-se greoi de ne un picior pe altul, mergea Vitea.

Spre seară, băieţii ajunseră la detaşament.

C A P I T O L U L XVIII

UN JOC PRIMEJDIOS

Seara, Blinov veni cu maşina la Kurt Meyer. În cinstea lui, gazda desfăcu o sticlă de coniac vechi, franţuzesc, foarte bun. Pînă la sfîrşit ajunseră la o înţelegere şi hotărîră să acţioneze împreună. Blinov îi făgădui că va înceta jocul de-a democraţia şi că nu va mai căuta să cîştige populaţia de partea sa. Obligaţiile pe care şi le luase Meyer fură îndeplinite pe loc. Acesta rupse în bucăţele mici şi arse într-o scrumieră mare de argint inventarul tablourilor. De acum înainte nimeni n-o să poată stabili vreodată ce obiecte de valoare se păstrau în muzeu.

Blinov privea printre pleoapele întredeschise flacăra, urmărind cum se mistuie hîrtia care înrăutăţise atît de mult relaţiile dintre ei. Cu capătul ţigării de foi, Meyer împingea bucăţelele de hîrtie în scrumieră, pentru ca focul să ardă toate rămăşiţele. Ca im jucător cu experienţă, ştia că trebuie să-ţi convingi adversarul de cinstea şi sinceritatea intenţiilor tale.

— Sînt foarte fericit, Ilia Ilici — zise Meyer, turnînd coniacul în pahare — ai dovedit că eşti într-adevăr un om inteligent. De ce să ne certăm? Zîmbi şi dădu din cap: Avem amîndoi nişte firi infernale, nu-i aşa?

— Da — încuviinţă Blinov. Trebuie să acordăm respectul cuvenit părinţilor noştri.

— Bine zis! reluă Meyer. Să bem în amintirea lor! Deşi eşti rus, Ivan Ilici, ai în dumneata totuşi ceva cu adevărat nemţesc. Aş spune, demnitatea şi nobleţea spiritului! Se aplecă spre Blinov: Recunoaşte, eşti neamţ, nu-i aşa?

Blinov schiţă un gest de regret:

— Ehei, aş fi vrut eu, dar nu se poate... Sînt rus sadea, domnule Meyer!

Meyer dădu din umeri, lăsă paharul şi se ridică în picioare:

— La naiba, eşti tot atît de misterios ca şi lada aceea ferecată. Unde ai făcut rost de ea?

— O, asta este o întîmplare de demult — răspunse Blinov. Odată şi odată o să-ţi povestesc.

Meyer se aşează din nou în fotoliu şi mai trase un timp din ţigara care se stinsese, privindu-l cercetător pe Blinov.

— Vezi — zise Meyer — dumneata faci ce faci şi-mi trezeşti curiozitatea. În ceea ce mă priveşte, dacă mă interesează ceva, merg pe urmele respective, adulmecînd ca un copoi... Uneori stau şi mă gîndesc: „La ce naiba îmi irosesc atîtea forţe? Ce folos am din toate astea?" Da' nu mă pot stăpîni, aşa mi-e firea! şi Meyer izbucni într-un rîs forţat.

Blinov îi puse mîna pe genunchi.

— Dragă prietene — vorbi el cu acea simplitate cuceritoare care îl făcea întotdeauna pe Meyer să se pună-n gardă — noi ne-am întîlnit astăzi pentru a sărbători o alianţă... Recunosc că ţi-am pricinuit destule neplăceri. Dar mi se pare că şi dumneata te interesezi prea îndeaproape de treburile mele. De altfel, împuternicirile mele sînt diferite de cele ale unui primar obişnuit. Dumneata, probabil, ai înţeles lucrul acesta.

— M-am convins — rosti grav Meyer.

— Te întrebi de ce am venit aici, în acest oraş? Să pun mîna pe tablourile din muzeu, ori să uneltesc intrigi împotriva dumitale? După umbra care trecu pe faţa lui Meyer, Blinov înţelese că nime-rise la ţintă. Meyer se lăsă pe speteaza fotoliului şi, fără să clipească, privi fix în ochii interlocutorului său. Blinov sorbi din pahar. Da — spuse el, şi vocea lui calmă răsună încet în camera mică, luminat slab de o lampă cu abajur albastru — ai avut o impresie foarte proastă despre mine, Meyer! Din păcate, deocamdată nu-ţi pot spune mare lucru... Nu ştiu ce-o să se întîmple în viitor, pentru că soarta mea nu se hotărăşte aici.

— Dar unde? întrebă Meyer şi se aplecă cu tot corpul înainte.

— La Berlin — zise Blinov. Şi mai mult să nu mă întrebi, că nu-ţi spun. Crede-mă, este în interesul cauzei ca noi să mergem spre aceeaşi ţintă, însă fiecare pe drumul lui. Este absolut necesar ca locuitorii oraşului să aibă încredere în mine. Se aplecă spre Meyer şi, coborînd glasul, şopti: La un moment dat a fost vorba să se organizeze un detaşament de partizani. Eu trebuia să plec împreună cu acest detaşament în pădure...

Meyer dădu înţelegător din cap.

— Ei, şi? Mai departe? întrebă el.

— Acum nu mai e timp: evenimentele de pe Don se precipită.

Meyer trase adînc din ţigara de foi. Era dezamăgit. Primarul nu-i spusese de fapt mare lucru.

C A P I T O L U L XIX

ÎN MISIUNE

Kolesnik nu putea să doarmă. Îl dureau şalele şi-l frămîntau gînduri negre. Ce se va-ntîmpla cu detaşamentul, dacă Ghenadi Andreevici n-o să facă rost de provizii?

Ţăranii i-au informat că la Malinovka exista grîu, iar grîul ăsta ei l-au îngropat într-un loc de care este foarte greu să te apropii. Groapa se găseşte chiar alături de casa unde înainte se afla Sovietul sătesc şi unde acum locuiesc poliţaii. Fără luptă nu vor reuşi să ia grîul. Ei, şi! La urma urmei, acolo nu sînt prea mulţi poliţai. Important este să-i ataci prin surprindere.

Kolesnik se gîndea cu recunoştinţă la acei oameni simpli, mulţi la număr, care, înfruntînd primejdiile, se furişau pe potecile tăinuite ale pădurii, să aducă partizanilor veşti importante. Prin ochii lor, partizanii puteau urmări fiecare pas al hitle- riştilor, pînă în satele şi cătunele cele mai îndepărtate...

Datorită acestui ajutor nepreţuit reuşiseră ca în ultimele săptămîni să atace trei convoaie cu alimente pe care hitleriştii le trimiteau pe front. De asemenea, peste treizeci de camioane Krupp încărcate cu mine şi obuze fuseseră aruncate în aer.

Kolesnik îşi dădea seama că toate acestea nu pot rămîne fără răspuns din partea hitleriştilor. Se aştepta la detaşamente de pedepsire. Mai ales acum, după diversiunea de la gară, hitleriştii erau foarte înverşunaţi. Va trebui, probabil, ca detaşamentul de partizani să-şi caute altă ascunzătoare.

Dar ceea ce-l îngrijora mai mult era faptul că nu ştia în ce fel să afle, cu ajutorul acţiunilor de cercetare, locul unde fasciştii urmau să construiască sistemul de fortificaţii. De cîteva ori, statul major al frontului ceruse partizanilor informaţii prin radio în legătură cu lucrul acesta. Dar pînă acum, la drept vorbind, n-aveau ce să comunice.

„Ce-i de făcut? se gîndea Kolesnik. Să ne strecu- răm pînă la raionul cu pricina? Bine, să presupunem că detaşamentul va reuşi să răzbată pînă acolo, deşi îl va costa multe jertfe. Totuşi, pînă la urmă, n-o să izbutim să aflăm ceea ce este mai important, şi anume: locul unde se construiesc cazematele, numărul cazematelor, cum va fi organizat sistemul lor de foc. Pentru ca ofensiva viitoare să se poată desfăşura cu succes, avem neapărat nevoie de aceste informaţii.”

Cu o săptămînă în urmă, Kolesnik avusese o întîlnire conspirativă cu Borzov. Nikita Kuzmici aflase că Blinov păstrează la el documente importante în legătură cu raionul fortificat. Meyer i le dăduse pentru ca primarul să poată repartiza muncitorii după necesităţi. Se stia că Blinov se bucură de toată încrederea gestapoului.

Nikita Kuzmici văzuse cu propriii săi ochi cum primarul încuiase harta în lada ferecată, în lada aceea din biroul lui... Dacă ar fi reuşit s-o spargă!... Ar fi fost de ajuns să fotografieze documentele! Dar Borzov nu ştia cum se deschide lada aia blestemată. Nimeni în afară de primar nu ştia să umble la ea. Blinov era convins că secretul încuietorii nu poate fi aflat, de aceea a refuzat şi paza specială.

Din spusele lui Borzov, lada asta veche n-are nici măcar gaură pentru cheie, iar pereţii de oţel sînt atît de groşi, încît nu-i poţi topi nici cu flacăra oxiacetilenică.

Nu le rămînea decît să afle pe alte căi locul unde se găseşte raionul fortificat, unde se construiesc cazematele, şi apoi să treacă pe hartă datele obţinute.

Dar cum să ajungă pînă acolo? Lucrările se desfăşurau din plin şi fiecare om era ţinut în evidenţă. Dacă ar fi apărut vreun străin, ar fi fost arestat imediat. Şi chiar dacă n-ar fi fost împuşcat, ar fi fost pus cu forţa la lucru, iar de fugit de acolo era aproape imposibil.

În zori, Kolesnik, trecînd pe la Dudnikov, îl trezi, se aşeză pe patul din ungher şi, înfrigurat de nesomn, îşi întinse mîjnile îngheţate spre soba care mai era călduţă.

— Ce tot umbli de colo-colo? bombăni Dudnikov, aprinzîndu-şi ţigara.

— Nu pot să dorm...

Tăcură. Dudnikov privea prin ferestruia din tavan, făcută din cioburi de sticlă. Razele soarelui, care se înălţa din spatele pădurii, inundau bordeiul. Pînă la război, în oraş avusese arareori prilejul să vadă cum răsare soarele. Acum, deşi se obişnuise atît de mult, de fiecare dată era vrăjit de strălucirea zilei ce se năştea.

Kolesnik sări deodată în picioare, dar se lovi cu capul de bîrna din tavan, din care pricină se-nfurie şi mai tare.

— Oare n-o să putem găsi chiar nimic? se oţărî el. Nu se poate! Trebuie să găsim o soluţie! Trebuie să pătrundem acolo cu orice preţ! M-aş duce singur, dar cu înălţimea mea, mă vede şi-un chior...

Dudnikov fuma şi-l urmărea în tăcere. Fusese probabil un copil ca şi Kolea Ohotnikov! Îndrăzneţ, cu mintea ageră. A crescut, şi acum, poftim ce namilă e! Ridică în joacă cinci puduri. Şi totuşi e naiv ca un copil.

Îşi aminti de discuţia din ajun pe care o avusese cu Kolea Ohotnikov. După ce-i povestise că-l văzuse pe taică-su în camion, băiatul începuse să-l roage să-i îngăduie să plece acolo unde fuseseră duşi prizonierii. Bineînţeles că Dudnikov refuzase: „Nu, nu, astea nu-s decît prostii — se gîndea el — este imposibil!”

Dar mai tîrziu, trecînd pe lîngă conovăţ, îl văzu pe Kolea, care, cu multă însufleţire, căuta să-l convingă de ceva pe Kolesnik. Băiatul îşi vîntura mereu ţesala, arătînd undeva, într-o parte, iar Kolesnik, cu umerii puţin aduşi, îl asculta atent şi posomorît.

Zărindu-l pe Dudnikov, Kolea se fîstîci şi se întoarse spre cal, care mesteca leneş nişte frunze.

— Dudnikov, ia vino-ncoace! strigă Kolesnik şi-i făcu semn cu mîna. Ai auzit ce mă roagă?

— Am auzit şi mă opun — răspunse tăios Dudnikov.

Kolea se întoarse brusc şi în ochi îi străluceau lacrimi:

— Faceţi foarte rău! Foarte rău! Aş vrea să ştiu şi eu ce au ei de gînd cu tata!

— Da’ cum ai să poţi ajunge tu singur pînă acolo, asta te-ntreb? se supără Dudnikov. Scoate-ţi prostiile din cap!

— Nu mă duc singur, îl iau şi pe Vitea — replică băiatul. Şi vă asigur că n-o să ni se-ntîmple nimic. Cunosc bine toate coclaurile. Cît am hoinărit eu cu tata... La pescuit, plecam întotdeauna împreună.

Kolesnik îl privi cu coada ochiului pe Dudnikov.

— Ei bine, isprăveşte de ţesălat calul — îi zise el lui Kolea — iar eu o să mă mai gîndesc... Hai, Dudnikov! Cînd se îndepărtară şi Kolea nu mai putea să-i audă, Kolesnik spuse: Tare mi-i teamă c-o să fugă băiatul ăsta! Prea îl iubeşte mult pe taică-su

Dudnikov oftă:

— Da, se prea poate...

Apoi intrară amîndoi în bordei şi discutară îndelung planul lui Kolea, străduindu-se să prevadă greutăţile care s-ar putea ivi.

Se întunecase de-a binelea cînd Kolesnik ieşi din bordei şi-i ordonă unui partizan care tocmai trecea pe acolo să-i trimită la el pe Kolea şi pe Vitea. Băieţii veniră în fugă. Kolesnik îi pofti să stea jos şi puse pe marginea mesei un borcan cu lapte condensat. Era singura „delicatesă” de care reuşise să facă rost. Kolea refuză politicos, iar Vitea se aşeză pe un scăunel, cît mai departe de masă, deşi, dintre toate dulciurile, cel mai mult îi plăcea laptele condensat.

Copiii aşteptau liniştiţi.

— Uite ce este, băieţi! începu Kolesnik. V-am chemat aici ca să stăm de vorbă. Mai bine zis, nu să stăm de vorbă, ci să ne gîndim împreună... Misiunea pe care vrem să v-o încredinţăm e foarte grea. Spune-mi, Kolea, ai putea să pleci la o distanţă de vreo treizeci de kilomerti fără să te rătăceşti?

— Sigur, şi cu ochii legaţi!

Kolesnik zîmbi:

— Iar misiunea este... ştiţi, trebuie să vă apropiaţi cît mai mult de locul unde se află prizonierii. Să aflaţi care este raionul destinat fortificaţiilor şi să cercetaţi de departe dacă e bine păzit. Aţi înţeles?

— Dar tata? întrebă Kolea, şi faţa lui palidă se îmbujoră. N-am să-l pot vedea?

Dudnikov clătină din cap:

— Nu, n-ai să poţi. Şi-acum, băieţi, hai să ne-nţe- legem: dacă e primejdios să vă apropiaţi de locul unde se află prizonierii, vă întoarceţi imediat înapoi. Să nu vă expuneţi! Aţi înţeles?

— O să vă luaţi boccelele — continuă Kolesnik. Dacă o să fiţi opriţi pe drum, să spuneţi că mergeţi la nişte neamuri, la Belgorod. O să vă dăm şi acte în toată regula, aşa încît nimeni n-o să vă poată suspecta. Se sculă în picioare. Ei, deocamdată

cam asta ar fi. Iar acum, duceţi-vă la culcare. Astfel de lucruri nu se fac cît ai bate din palme. Trebuie să chibzuim bine.

Băieţii plecară, dar, tulburaţi, nu închiseră ochii toată noaptea. Îşi jurară unul altuia să rămînă pînă la moarte împreună şi să se ajute în caz că unuia dintre ei i s-ar întîmpla vreo nenorocire.

Alături de Vitea se afla borcanul cu lapte condensat — darul lui Kolesnik, care-şi dăduse seama că Vitea este mare amator de dulciuri. Dar borcanul rămase neatins...

C A P I T O L U L X X

PLANUL EVADĂRII

La început, Alexei Ohotnikov crezu că vor fi duşi în afara oraşului spre a fi împuşcaţi. Aşa se întîmplase şi cu prizonierii din barăcile vecine. La hitlerişti, asta se numea operaţia de ,,curăţire “. Dar camioanele, după ce străbătură periferia oraşului, goneau acum pe drumurile de stepă. Se părea că moartea îi ocolise deocamdată. Dar unde îi duc oare? Îi mută în alt lagăr? Îi trimit în Germania? Strîngîndu-se unii într-alţii, prizonierii vorbeau în şoaptă, făcînd tot felul de presupuneri.

Dimineaţa fuseseră treziţi la alarmă. În faţa barăcilor se aflau camioanele gata pregătite pentru drum. Peste un sfert de oră, în lagăr nu mai rămăsese nimeni.

În dreapta lui Alexei, ghemuit lîngă umărul lui, Eremenko tremura de frig. Încă nu-şi revenise de pe urma contuziei. Muncile grele îl istoviseră cu totul. În rîndurile din faţă se afla Iurenev. Printre pleoapele lăsate pe jumătate privea cîmpiile care goneau prin dreptul lor şi se gîndea cu încordare la ceva. În ochii lui întunecaţi licărea o luminiţă firavă.

Relaţiile dintre Iurenev şi Alexei erau foarte ciudate. Părea că actorul vrea să se împrietenească cu Ohotnikov, dar cu toate acestea deseori devenea ursuz şi aproape duşmănos faţă de

acesta din urmă. Ba în momentele cele mai nepotrivite începuse să discute cu Alexei despre evadare.

Alexei îl ironiza adeseori:

— Fire de artist! Suflet gingaş... În schimb, de-ai să joci vreodată rolul unui deţinut, n-o să mai fie nevoie să născoceşti nimic: pe toate le-ai trăit din plin!

Iurenev ofta amarnic şi nu răspundea. Şi totuşi îi legau multe lucruri: lipsurile pe care le îndurau împreună, amintirile, cunoştinţele comune...

Kurt Meyer uitase parcă de existenţa lui Iure-nev. Asta era, de fapt, o tactică vicleană: acorda agentului posibilitatea de a se acomoda cu viaţa deţinuţilor, de a-şi cîştiga simpatia celor din jur. Dacă Iurenev ar fi început să acţioneze încă din primele zile, ar fi fost repede demascat. Meyer juca cu foarte multă prudenţă, însă Iurenev, care îndura toate mizeriile laolaltă cu deţinuţii, se în- răia din ce în ce mai mult. Hitleriştii se purtau cu el cîineşte, transformîndu-l într-un copoi fără prea mare însemnătate. În aceste condiţii, viitorul nu-i putea surîde.

,,Bine că nimeni nu ştie ceva precis despre mine. Dacă Meyer o să mă dea uitării, pentru toţi cei de aici voi rămîne un om cinstit”... — se gîndea Iurenev în clipele de deznădejde, care punea din ce în ce mai des stăpînire pe el. Asta era singura lui mîngîiere.

Dar nu dura mult, căci îndată începea să se în- vinuiască de laşitate. Nu, el n-are voie să renunţe la scopul lui. Trebuie să scape de-aici cu orice preţ. În clipele acelea devenea ursuz, înrăit, pornit împotriva tuturor, gata de harţă.

Zilele se scurgeau monotone, Iurenev nu reuşise să afle nimic important pentru a-i raporta lui Meyer. Se hotărîse să convingă un grup de prizonieri să evadeze, iar după aceea să-i denunţe. Dar lagărul era foarte bine păzit şi toţi îşi dădeau seama că, deocamdată, orice încercare de evadare este sortită eşecului.

În timp ce camionul mergea, Iurenev se întreba dacă va avea mai mult noroc în viitor. Toţi prizo-

nierii erau la fel de nefericiţi. Istoviţi de răni, de foame, de munci grele, păreau zdrobiţi cu totul. Unii dintre ei însă, cu toate suferinţele prin care trecuseră, se ţineau tari. Dintre aceştia făcea parte şi Alexei Ohotnikov, care nu se plîngea niciodată. În clipe deosebit de grele scrîşnea din dinţi, dar tăcea, şi pentru asta Iurenev îl ura de moarte. Ii făcea mereu impresia că Ohotnikov îl suspectează. Şi, ca să nu se mai chinuiască, se hotărî ca la prima ocazie să-l piardă pe Alexei.

Străbătînd drumurile de ţară, către prînz camioanele ajunseră aproape de un sat al cărui nume nu-l cunoştea nimeni. De întrebat n-aveai pe cine întreba: în sat nu mai rămăsese ţipenie de om. Dar Alexei, care cunoştea bine meleagurile acestea, văzu imediat că de aici pînă la Oboian nu era departe.

Coborînd din camion, cercetă cu privirea împrejurimile şi-şi dădu searna că erau aşteptaţi. Satul fusese împrejmuit cu două baraje dese de sîrmă ghimpată. La colţuri străjuiau foişoare cu santinele. Nici aici nu-i aştepta o soartă mai bună decît în oraş.

Prizonierii fură cazaţi, apoi li se dădu cîte o bucată de pîine. Doar atîta au primit drept hrană în ziua aceea. Alexei căută să fie alături de Eremenko, pe care nu-l putea lăsa fără sprijin. Eremenko, care nu părea să aibă mai mult de 50 de ani, îşi atrăsese dragostea celor din jur, fără voia lui. Scund, uscăţiv, cu trăsături comune, avea nişte ochi ce păreau decoloraţi. În privirea lui stăruia întotdeauna mult calm.

Chiar din primele zile, lui Eremenko, „actorul” — aşa îl numea el pe Iurenev — îi devenise antipatic, dar nu-şi putea explica motivul. E drept că Iurenev se purta cu el foarte distant, chiar cu în- gîmfare. Şi astfel cei doi prizonieri cu care era prieten Alexei nutreau multă neîncredere unul faţă de celălalt.

Cînd se însera, casele fură zăvorîte. Prizonierii se culcară pe podeaua goală, pe care aşternuseră nişte paie rămase de anul trecut. Nu li se dăduse voie să facă foc în sobă.

Alexei se înveli cu mantaua. Stătea culcat şi se gîndea la Kolea. Oare unde se afla băiatul lui, singura fiinţă care-i mai rămăsese pe lume? Cît de cumplită fusese ultima lor întîlnire! Cît de schilodit era sufletul copilului! „Ah, Katia, Katia! De ce-ai rămas în oraş? Ai murit printre primii, şi de bună seamă că n-ai reuşit să faci tot ce trebuia”...

Trecuse o bună bucată din noapte, cînd cineva atinse uşor umărul lui Alexei.

— Cine eşti? Ce vrei? întrebă el, speriat, des- chizînd ochii.

— Taci! Eu sînt...

Alexei recunoscu vocea lui Iurenev.

— Ce s-a întîmplat?

— Trebuie să stăm de vorbă, Despre un lucru foarte important. Chiar acum...

Ferestrele erau cufundate în bezna de nepătruns a nopţii. Alături de ei sforiau şi gemeau în somn ceilalţi prizonieri. Lîngă uşă, cineva delira şi chema o femeie cu numele de Anna...

Alexei se apropie mai mult de Iurenev, dar acesta îl trase de mînecă:

— Să ieşim în tindă.

Păşind cu prudenţă ca să nu-i calce pe cei culcaţi pe jos, Alexei porni în urma lui Iurenev şi, cu multă greutate, ajunseră pînă la uşă. În tindă fu învăluit de frigul nopţii care-i cuprinse umerii, furişîndu-i-se pe sub bluză, şi, ca o labă uriaşă de gheaţă, i se lăsă pe piept.

— Vino aici! îl chemă Iurenev, dintr-un colţ mai îndepărtat. Închide uşa! Uşurel...

Alexei, mai mult pe pipăite, îl găsi pe Iurenev, dar călcă pe o scîndură desprinsă din cuie, care scîrţîi.

— Stt! şopti actorul, trăgînd cu urechea.

Pe drum, în fata casei, stăteau de vorbă santinelele germane. Undeva, departe, urla trist un cîine părăsit de stăpîn. Prizonierul ce dormea lîngă prag continua s-o cheme pe Anna lui...

— Am întocmit un plan, ca să putem fugi de-aici — şopti grăbit Iurenev. Mă auzi? Alexei încuviinţă din cap şi Iurenev continuă: Trebuie să vorbeşti tu cu oamenii, să-i lămureşti... Cînd o să ne ducă la muncă, o să dezarmăm santinelele. Dar, bineînţeles, nu aici, în lagăr, ci acolo, pe cîmp...

Actorul vorbea în şoaptă şi atît de repede, încît Alexei nu înţelegea aproape nimic. Iurenev era de o nervozitate vecină cu isteria.

— Haide să discutăm pe-ndelete — zise Alexei cînd Iurenev tăcu. E o treabă serioasă care trebuie bine gîndită.

— N-avem timp de gîndit! S-ar putea să ne repartizeze în grupe diferite.

— Ca să fugi fără să te pregăteşti temeinic, e ca şi cum ţi-ai trage singur un glonţ în tîmplă. Ne vor omorî pe toţi dacă ne grăbim...

— Atunci, ce-i de făcut? Să mai aşteptăm?

— Să vedem mai întîi cum stau lucrurile.

Iurenev tăcu. Întunericul îi învăluia cu umbra lui ocrotitoare.

— Degeaba tărăgănezi tu lucrurile, Ohotnikov: spuse Mihail cu răutate în glas. Se vede treaba că nu arzi de nerăbdare să fugi.

— Vorbeşti prostii, Mişa! Vreau să trăiesc aşa cum vrei şi tu. Căută prin întuneric mîna lui Iurenev şi i-o strînse cu putere. Linişteşte-te! Fii prudent! Şi despre asta, nici un cuvînt deocamdată!

Pe drum, bocănind din cizme, trecea o patrulă.

Prizonierii se înapoiară la locurile lor. Discuţia cu Iurenev îl tulbură adînc pe Alexei. Ce noroc că alături de el sînt oameni atît de curajoşi ca Mihail! Ce-i drept, era el cam prea nerăbdător, dar şi Alexei ajunsese la concluzia că e mai bine să acţionezi repede şi cu hotărîre, decît să mori lent, în fiecare

zi cîte puţin, pierzînd orice speranţă de a te mai salva...

Alături de el, Iurenev zîmbea prin întuneric. Zorile care mijeau la fereastră îi dădeau parcă putere. Va aştepta! Va avea răbdare! Iar la urmă, ceilalţi vor fi împuşcaţi şi nu va mai rămîne nici un martor. Atunci el îi va cere lui Kurt Meyer să-şi ţină făgăduiala. Da! Se apropie ziua cînd va începe o viaţă nouă.

Iurenev rîse încetişor, Alexei îl auzi, dar crezu că Mihail rîde în somn...

C A P I T O L U L X X I

LA DRUM

În zori, din tabăra de partizani ieşiră doi băieţi de ţăran. Unul dintre ei era înăltuţ şi vînjos. Ochii luminoşi şi vii te făceau să-ţi opreşti privirea asupra feţei lui sincere şi arse de soare. Băiatul purta o cămaşă albastră, din pînză de casă, nişte pantaloni negri, cu manşetele zdrenţuite, şi era încins cu o curea subţire de piele. În picioarele învelite în obiele avea nişte ghete vechi, peticite şi răspe- ticite, care îşi pierduseră de mult culoarea. Pe spate
i se legăna o desăguţă cu pîine.

Alături de el păşea legănat tovarăşul lui, un bă- ieţandru gras şi bine legat. Îmbrăcat la fel de prost ca şi prietenul lui, acesta purta peste cămaşă o haină veche, cu mîneeile peticite, iar în picioare n-avea ghete, ci nişte cizme scîlciate de iuft. Şi el ducea în spate o desagă cu pîine. În cap aveau amîndoi şepci, cenuşii, turtite ca nişte plăcinte.

Băieţii mergeau tăcuţi, păşind grăbiţi. Plecaseră dintre prieteni, ascultînd cuvinte calde de îmbărbătare, sfaturi pentru drum, iar acum rămăseseră singuri, cu gîndurile şi neliniştea lor...

Copacii se înălţau văduviţi de frunze, iar acelea care se mai împotriveau rafalelor de vînt erau unele vineţii, altele de un galben-aprins; de departe păreau ţesute din fire de aramă. Pădurea vuia surd. Sub paşii lor, ramurile uscate trosneau în li- niştea sihlei.

— Ei, băieţi!

Fără voia lor, amîndoi tresăriră. Se opriră, priviră în jur şi, la o cotitură a cărării, o zăriră pe Maia. Într-o bluză militară, cu fustă albastră, cu părul adunat la ceafă, părea mult mai mare decît vîrsta pe care o avea.

— Ce vrei? o întrebă aspru Kolea.

Maia întinse băieţilor o legăturică:

— Luaţi-o cu voi...

Vitea luă legăturica şi începu s-o cerceteze plin de curiozitate.

— Ce-i aici? întrebă el.

— Zahăr — răspunse Maia.

— Zahăr? Dă-l imediat înapoi! M-auzi? îi porunci sever Kolea. De unde am putea avea noi, nişte copii de ţărani, zahăr? E periculos.

Vitea oftă şi, cu părere de rău, îi dădu înapoi legăturica.

— Luaţi măcar cîte o bucăţică! îi rugă Maia. Măcar cîte una!

Vitea îl privi rugător pe Kolea, care nu rezistă şi consimţi în silă.

— Ei, cîte una, fie, mai merge! Hai mai repede!

Maia desfăcu tremurînd legăturica.

— Fiţi cu luare-aminte — spuse ea — şi să vă întoarceţi împreună!

Băieţii simţiră că li se strînge inima.

— Bine — mormăi Kolea — om vedea noi! Ne întoarcem repede... Ei, Vitea, am plecat...

Băieţii se aşternură la drum. La capătul potecii, Vitea se întoarse. Maia le făcu semn, fluturîndu-şi mîna, şi porni încet înapoi...

Kolesnik le spusese că trebuie să meargă cît mai mult prin pădure, iar cînd se va sfîrşi pădurea, să iasă la drum. Să nu se ascundă, să nu fugă dacă întîlnesc pe cineva, ci să meargă aşa cum merg oamenii care n-au de ce să se teamă.

Era o zi însorită, plină de lumină. Zile ca asta, vara le cucereşte cu greu... Îşi mai ia o dată rămas bun de la toamnă şi te face să-ţi pară nespus de rău că pleacă...

Copiii nu ştiau că în ajun Kolesnik trimisese un agent de legătură la Nikita Borzov. Trebuia ca „băieşul” să-şi aranjeze cu orice preţ o delegaţie şi să plece la fortificaţii. Acolo urma să se întîl- nească cu Ohotnikov.

Kolesnik era nedumerit de ce hitleriştii fortifică un raion aflat atît de departe de linia frontului. Nu cumva se tem că trupele lor nu vor reuşi să ţină piept pe malul Donului? Dacă se grăbesc să se stabilească tocmai aici, înseamnă că aşteaptă ofensiva trupelor sovietice şi că le e frică de această ofensivă. Şi dacă într-adevăr aşa stau lucrurile, detaşamentul de partizani trebuie să fie gata în orice clipă pentru acţiuni hotărîtoare. De îndată ce

va începe ofensiva pe Don, partizanii vor trebui să distrugă spatele frontului hitlerist. Dar asta, ceva mai tîrziu...

Băieţii ieşiră din pădure. Tufele din marginea drumului îi ocroteau, împiedicînd să fie văzuţi, în timp ce ei puteau vedea totul pînă departe. Drumul ducea peste cîmpuri, spre un sat întins, cu căsuţe mici, albe, iar printre ele, altele de cărămidă roşie... Satul Strijevţî. Pînă acolo mai erau încă vreo şapte-opt kilometri.

Cît timp au mers prin pădure, copiii au fost relativ liniştiţi. În caz de primejdie puteau să se ascundă după primul trunchi de copac, să sară într-o groapă, să fugă; Pe drum deschis însă nu te poţi ascunde. Glonţul te-ajunge oricum...

— Da' noi de ce ne-am oprit? spuse Kolea, în- vingîndu-şi frica, pe care pentru nimic în lume n-ar fi vrut s-o recunoască faţă de Vitea. Hai să pornim mai departe!

Şi, dînd la o parte ramurile tufişurilor, ieşi la drum. Vitea îl urmă, privind cu teamă în jur.

Merseră cam un kilometru şi jumătate, şi abia după aceea se mai liniştiră. Nu se zărea nici ţipenie. Trupele foloseau foarte rar drumul ăsta vechi; la cea mai mică ploaie se desfunda atît de tare, încît pînă şi tractoarele se împotmoleau în noroiul cleios, care făcea ca totul să pară o mlaştină.

Dar se vede treaba că tocmai acum un intendent neamţ fu silit s-o ia pe aici! Băieţii auziră huruitul unui motor, care creştea din ce în ce, şi se uitară în urmă. Săltînd greoi prin hîrtoape, venea un camion Krupp, încărcat cu lăzi.

Înspăimîntaţi, băieţii porniră care-ncotro. De- abia cînd ajunse pe cîmp, Kolea îşi mai reveni şi, făcîndu-şi curaj, se întoarse la şosea. Vitea se ascunsese într-un tufiş, dar, văzînd că tovarăşul său nu se ascunde, ieşi apropiindu-se de el.

— Vitea, eu cred că e mai bine să mergem înainte. Dacă stăm pe loc, hitleriştii ar putea crede că cine ştie ce gînduri avem. Lasă-i să ne vadă. Nu-ţi fie teamă, n-or să ne facă nimic!

Şi băieţii, străduindu-se din toate puterile să nu se uite în urmă, porniră liniştiţi mai departe, deşi tare ar fi vrut s-o ia la goană, să fugă cît mai departe de camionul uriaş care se îndrepta spre ei.

Roţile masive înghiţeau vertiginos şoseaua. Iată, camionul a ajuns aproape de tot. În cabină, alături de şofer, sta un gefreiter cu faţa latră şi cînta la muzicuţă. Amîndoi nemţii zîmbeau. Cînd

maşina îi ajunse din urmă pe băieţi, gefreiterul scoase capul pe geamul cabinei şi strigă ceva. Băieţii nu înţeleseră nici un cuvînt.

Sus, în camion, pe lăzi, şedeau trei pistolari care nu dădură nici o atenţie copiilor. Maşina trecu, lă- sînd în urmă rotocoale mari de fum înecăcios.

— Ei, vezi, ţi-am spus eu că n-are de ce să ne fie frică! zise Kolea. Ce sîntem noi pentru ei? Ia, doi flăcăiaşi, acolo, .care n-au cum să facă rău...

Vitea tăcu şi-şi şterse fruntea năduşită cu mî- neca. Băieţii prinseseră curaj şi mergeau mai siguri, înainte de a ajunge la Strijevţî, copiii o luară peste cîmp, ca să ocolească satul. Era mai prudent să nu fie văzuţi.

— Ia te uită, un avion! strigă Vitea.

Un avion de vînătoare ţîşni din nori şi zbură razant deasupra drumului, tăind-o apoi peste cîmp.

— Un „Messerschmidt”? zise Kolea, mijindu-şi ochii.

— Nu, ăsta nu-i un „Messer”! Ăla parcă-i mai scurt.

— Ia te uită, se întoarce, vine spre noi. Culcă-te! strigă Kolea.

Băieţii se aruncară în şanţul din marginea drumului şi, în aceeaşi clipă, avionul trecu vîjîind pe deasupra lor... Nu, nu era un avion german. Copiii reuşiră să desluşească pe aripile lui stelele roşii. Săriră în picioare şi începură să-l urmărească cu privirea. Avionul se întoarse şi din nou o luă pe deasupra drumului. De data asta, copiii nu se mai ascunseră.

Camionul reuşise să străbată probabil mai mult de un kilometru. Era vădit că avionul căuta să-l ajungă din urmă. Deodată se ridică în sus, apoi se repezi în picaj vijelios asupra maşinii. Pe drum se înălţă o trîmbă neagră de pămînt, însoţită de fum alb. Copiii desluşiră zgomotul surd al exploziei. Avionul luă înălţime şi dispăru în nori.

Cîteva clipe, băieţii stătură locului, încremeniţi de spaimă. Îşi reveniră însă repede şi porniră în goană spre locul exploziei. Dacă ar fi fost mai mari, ar fi fost mai prudenţi. Dar care băiat la vîrsta lor putea să-şi refuze plăcerea de a sosi primul la locul unei explozii? Cu atît mai mult, cu cît pe drum, în afară de ei, nu se mai afla nimeni.

Lui Kolea, care avea ghete, îi era mai uşor să fugă. Cizmele de iuft ale lui Vitea însă bocăneau pe lutul uscat de-ai fi zis că bate

cineva, cu maiul în pămînt, dar el se străduia să nu rămînă în urma lui Kolea şi alerga, strîngînd în mîini desaga cu pîine.

Bomba nimerise în plin! Camionul sta răsturnat într-o rînă şi lăzile se rostogoliseră cît colo. Cîteva se sfărîmaseră şi în iarbă se zăreau nişte obiecte ciudate, de mărimea unui ou de găină. Pe o parte erau vopsite într-un albastru ţipător, iar pe cealaltă, într-un roşu foarte viu. Partea roşie era prinsă cu căpăcel metalic, nichelat.

Şoferul şi gefreiterul fuseseră omorîţi. Gefieite- rul căzuse din cabină şi zăcea culcat pe spate în drum, strîngînd muzicuţa în mînă. Tot aici zăceau şi cadavrele a doi pistolari. Al treilea nu se zărea nicăieri. Îl acoperiseră probabil lăzile.

De-abia cînd ajunseră la camion, băieţii înţeleseră că n-aveau de ce să se mai grăbească.

Vitea se aplecă şi ridică unul din obiectele acelea ciudate.

— Ce-o fi asta oare?

— Cred că sînt nişte călimări de campanie — spuse Kolea, fără să fie prea sigur. Partea albastră e pentru cerneală, iar cea roşie este capacul. Vezi, are un cerc, ca atunci cînd o duci în buzunar, să nu se verse cerneala.

— Da’ la ce le-o fi trebuind oare atîtea călimări? se miră Vitea. Numai într-o singură ladă cred că sînt vreo două sute de bucăţi.

— Nu ştiu — mărturisi Kolea. Poate că duceau nişte daruri. Ai văzut, gefreiterul cînta la muzi-cuţă!

Băieţii începură să răsucească de zor „călimă- rile” în mînă. Tare ar fi vrut să vadă dacă nu cumva se deschid, dar le era cam teamă. Kolea auzise că hitleriştii lasă adeseori fel de fel de „surprize”, aruncă ceasuri de mînă sau stilouri, care, de îndată ce le-ai atins, explodează.

— Deschidem? propuse Vitea.

Kolea dădu din mînă:

— Mă rog, hai, deschide!

— Da’ se deschid oare? întrebă Vitea, şi deodată glasul începu să-i tremure.

— Nici eu nu ştiu... Cred însă că trebuie scos căpăcelul.

— Cum?

— În partea în care se răsuceşte... Deşurubat...

Vitea puse „călimara” în palma stîngă, o strînse cu putere, iar cu degetul arătător şi cel mare al mîinii drepte trase de căpăcel. În interiorul „călimării” se auzi un fîsîit puternic.

— Arunc-o, arunc-o imediat! strigă Kolea.

Îngrozit, Vitea îşi făcu vînt şi aruncă cît colo „călimara”, apoi se ascunseră amîndoi în dosul maşinii răsturnate.

„Călimara” explodă asurzitor, ca o bombă de o sută de kilograme. Cîteva schije zburară pe deasupra capetelor copiilor, iar una din ele se înfipse într-un cauciuc al camionului.

— Ei, aşa „călimară”, mai zic şi eu! exclamă Kolea. Astea-s grenade de mînă. Se săltă puţin din ascunzătoarea sa. Ia te uită, dinspre sat vine o maşină — zise el repede. Hai să plecăm!

— Nu mai avem timp — îi răspunse descurajat Vitea.

— Şi la ce ne-o fi trebuit să punem mîna pe grenadă? Ăştia care vin au văzut cu siguranţă explozia.

— Hai să fugim!

— Unde?

— Pe cîmp... Să luăm şi grenade, ca să ne apărăm cu ele...

Kolea se gîndi: „Nu se poate să călcăm ordinul lui Kolesnik. Dacă fugim, înseamnă că sîntem vinovaţi”.

— Vitka, eu rămîn — zise el deodată. Iar tu du-te şi ascunde-te în tufişurile acelea... Dacă nu-mi vor face nimic, atunci ieşi şi tu.

— Şi dacă-ţi vor face? întrebă neliniştit Vitea.

— Atunci nu mai ştiu. Cred că cel mai bun lucru ar fi să te întorci înapoi... În tabără...

— Ba n-am să m-ascund de loc — răspunse Vitea, hotărît. O să stau aici la pîndă. Dacă o să ai nevoie de mine, îţi vin în ajutor... Încep să arunc cu grenade în ei şi gata!

Vitea îşi desfăcu desaga, băgă în ea vreo cincisprezece „călimări” şi fugi în tufişurile care creşteau în marginea drumului. Tufişurile acestea alcătuiau un fel de insuliţă pe întinsul cîmpiei. În altă parte nu se putea ascunde, iar aici era oarecum în siguranţă, deoarece nu i-ar fi fost prea uşor cuiva să se apropie de tufişuri, dacă de acolo ar fi început să zboare grenadele.

Kolea îşi potrivi desaga pe spate. Se aplecă să ridice grenadele, dar se opri. Dacă-l percheziţionează? O să-l întrebe de ce le-a luat?... N-o să aibă nici o scuză.

Biruind ispita, se întoarse şi porni în întîmpina- rea maşinii care se apropia repede. Era un turism ticsit de soldaţi. Unul din ei şedea călare pe roata de rezervă din spate şi era cu un cap mai înalt decît ceilalţi.

Kolea mergea grăbit pe marginea drumului; apucase să parcurgă vreo trei sute de metri de la locul unde fusese bombardat camionul, cînd maşina ajunse în dreptul lui şi şoferul frînă brusc.

Alături de şofer sta pistolarul care scăpase cu viaţă şi care acum avea capul bandajat. Pe scaunul din spate, cu tot trupul aplecat înainte, şedea un om cu cogeamite căpăţîna acoperită de un păr rar şi zbîrlit, lăsînd să i se vadă chelia. Purta o haină veche, neagră, o cămaşă boţită şi o cravată legată strîmb. După cum a aflat Kolea mai tîrziu omul era primarul din satul Strijevţî. Alături de el, ţinînd automatele în mîini, şedeau doi poliţai care priveau speriaţi, iar cel de-al treilea, cocoţat pe roata din spate, n-avea, de bună seamă, decît un singur gînd: să nu cadă jos.

— Ei, flăcăule! Ce-a explodat acolo? strigă primarul.

Kolea era pregătit pentru această întîlnire, dar, văzînd atîţia oameni înarmaţi, simţi că i se usucă gura.

— N-auzi? Pe tine te-ntreb, împieliţatule! ocărî primarul. Putem să ne apropiem? Nu arde nimic?

— Nu — răspunse încetişor Kolea.

— Dar ce-i cu explozia asta?

— Nu ştiu, nene.

Primarul se uită la poliţai şi din nou se adresă furios lui Kolea:

— Pe tine te-ntreb, mă prostule: acolo nu mai explodează nimic?

— Nu — îngînă Kolea, simţind aţintită asupra sa privirea pistolarului care şedea alături de şofer.

— Ei, am plecat! zise primarul, satisfăcut de acest interogatoriu, şi făcu semn şoferului să pornească.

Dar chiar în clipa aceea, pistolarul deschise portiera maşinii şi sări în drum. Se apropie încet de Kolea şi se opri în faţa lui, cu picioarele larg desfăcute. Kolea îl privi şi înţelese deodată că totul este pierdut, că n-o să mai poată pleca. Îşi amintea bine de soldatul acesta, care fusese de santinelă atunci, la barieră, lîngă gară. Trebuie să fugă! Dar unde? Soldatul o să tragă îndată o rafală în urma lui... Nu-i rămîne decît un singur lucru: să stea şi să-şi aştepte soarta. Ce păcat că n-a luat cîteva grenade cu el! Ar fi aruncat acum una în maşină, iar cealaltă şi-ar fi zvîrlit-o la picioare... Ar fi murit şi el, dar ar fi omorît şi duşmanii.

Hitleristul rămase o clipă locului. Pe faţa lui slabă, cu obrajii supţi, se întinse un zîmbet acru. Apoi se apropie fără grabă şi îl

lovi pe băiat cu toată puterea peste obraz. Kolea se prăbuşi la pămînt şi, acoperindu-şi faţa cu palmele, începu să strige cît îl ţinea gura:

— Nu da, nene! Ce-ai cu mine? Ce ţi-am făcut?

Fără să înţeleagă despre ce-i vorba, primarul urmărea uimit scena. Ce-o fi asta?... La urma urmei, băiatul nu părea de loc suspect! Cîţi din- tr-ăştia nu bat azi drumurile!

— Herr Soldat[1]! spuse el, amestecînd cuvintele ruseşti cu cele nemţeşti. Dă-l dracului de Knabe!... Bitte[2]!... Sîntem grăbiţi!

Hitleristul se întoarse spre maşină şi începu să strige înfuriat la primar, arătînd cu degetul în direcţia băiatului:

— Partizan!... Vaca!... şi ridică amîndouă mîi- nile în sus. Bandit! Zwei jungen[3]! Vaca batrin, răpciugos!

În sfîrşit, primarul înţelese despre ce-i vorba. Se vede că soldatul recunoscuse pe unul din băieţii care adusese vaca la gară. Aşadar, iată ce pasăre rară i-a picat pe neaşteptate în mînă! O să scoată de la băiatul ăsta toate informaţiile de care are nevoie şi o să-l ducă chiar el în oraş, la gestapo.

Primarul sări din maşină, şchiopătînd de piciorul stîng, se apropie de Kolea şi-l înşfăcă de ceafă. Kolea se smulse şi-l muşcă de mînă atît de tare, încît primarul scoase un strigăt de durere şi-i dădu drumul. Dar peste o clipă, legat burduf, Kolea fu urcat în maşină şi zvîrlit la picioarele poliţailor, care-l priveau batjocoritor.

— Stai tu, pui de căţea! ocăra primarul, ame- ninţîndu-l cu pumnul muşcat. Aşteaptă numai puţin! Ai să vezi tu acuşi pe dracu'... Împieliţatule...

Kolea tăcea. Curelele cu care fusese legat îi intrau în carne. Nu şi-ar fi putut închipui niciodată că ar putea să rabde asemenea durere. Înainte, cînd se zgîria puţin la genunchi, alerga acasă să-şi ungă zgîrietura cu iod. Şi cînd iodul începea să-l usture, ţipa ca-n gură de şarpe, căci durerea i se părea insuportabilă. Dar acum răbda. Răbda şi tăcea...

Maşina mai merse puţin şi se opri. Primarul, pistolarul şi poliţaii coborîră şi începură să cerceteze resturile care mai rămăseseră din camion, încărcătură şi soldaţi; şoferul îşi aprinse o ţigară şi se lăsă pe speteaza scaunului. Treaba lui era să conducă

---

[1] Domnule soldat (în limba germană în text). (n.t.)

[2] Vă rog (în limba germană în text). (n.t.)

[3] Doi băieţii (în limba germană în text). (n.t.)

maşina. Şi-apoi, trebuia să rămînă careva să păzească partizanul ce fusese prins...

...Şoferul fuma şi, cu coada ochiului, privea peste umăr spre băiat. Poate că undeva, în Germania, avea şi el un băieţaş ca ăsta... Se încrunta, morfolea ţigara între buze şi ofta.

Pistolarul şi poliţaii traseră corpurile celor ucişi la marginea drumului şi le aşezară unul lîngă altul. Primarul trecea şontîc-şontîc de la o ladă la alta. Era înciudat nevoie mare! Nimic interesant! De-ar

fi fost cel puţin niscai conserve! Cînd colo, ce să vezi, nişte grenade! Dracu' să le ia de grenade! Doar nu poţi să faci supă din ele...

Cu toată durerea ascuţită pe care o simţea, Kolea să săltă un pic şi se lăsă pe speteaza scaunului. De aici vedea bine şi maşina distrusă, şi tufişul în care se ascunsese Vitea. „Ce mai aşteaptă? se gîndea amărît Kolea. De-ar arunca odată grenadele! N-ar scăpa unul! îi e frică să nu mă nimerească pe mine!..."

Ar fi vrut să strige: „Vitea, aruncă!", dar se temea: dacă Vitea se fîstîceşte şi comite vreo greşeală, vor muri amîndoi!

Poate că Vitea are totuşi dreptate. De ce să rişte? Nici n-are dreptul s-o facă. Cine o să se întoarcă înapoi, la partizani, să-i raporteze lui Kolesnik tot ce s-a întîmplat? Dacă Kolesnik o să afle că i s-a întîmplat o nenorocire, o să trimită alt partizan. Dar tata n-o să-l mai vadă niciodată pe Kolea al lui...

O explozie puternică răsună aproape de el. Ţi- pînd, poliţaii se trîntiră la pămînt. Pistolarul şi primarul fugiră care încotro. Şoferul, speriat de moarte, apucă volanul şi, fără să-şi dea seama ce face, începu să meargă înapoi. Lucrul acesta îl salvă de cea de-a doua explozie, care omorî pistolarul ce fugise spre tufiş.

Kolea făcu un efort şi, adunîndu-şi toate puterile, se răsturnă peste bordul maşinii, căzînd la pămînt. Se zbătea neputincios, străduindu-se să-şi dezlege curelele.

Şoferul bombănea şi înjura de mama focului Deodată primarul se apropie în fugă de maşină. Cu o singură mişcare îl zvîrli pe Kolea pe ban-cheta din spate, sări în cabină, lîngă şofer, trînti portiera, şi maşina, virînd brusc, porni în goană spre sat.

Primarul înjură tot drumul. Nu putea să înţe-leagă ce s-a petrecut. De unde căzuseră grena-

dele? Şoferul, care nu ştia nici un cuvînt rusesc, se străduia să-i explice. Văzuse el ceva...

„Ei, aţi încasat-o, n-aveţi de ce vă plînge!” se gîndea Kolea, mulţumit că fusese răzbunat. De fapt se pregătise pentru tot ce poate fi mai rău, dar era fericit că nu se înşelase în privinţa lui Vitea. Nu degeaba se spune că numai în împrejurări grele se verifică adevărata prietenie!

C A P I T O L U L XXII

VITEA ACŢIONEAZĂ

Vitea intră în desişul tufişurilor şi se piti într-o groapă nu prea adîncă. Deasupra lui foşneau încetişor ramurile aproape golaşe. Fiecare rafală de vînt desprindea şi ultimele frunze, care cădeau pe gîtul şi pe mîinile băiatului. Frunzele astea voiau parcă să-l acopere, să-l ferească de primejdii...

Sprijinit în coate, Vitea urmărea cu încordare automobilul care gonea repede în întîmpinarea lui Kolea. „De ce n-o fi rămas cu mine?" se gîndi deznădăjduit Vitea. „Ar fi trebuit să ne ascundem amîndoi!" Tare ar fi vrut să iasă din adăpost şi să-l cheme înapoi pe Kolea, dar era prea tîrziu: maşina frînă chiar lîngă băiat.

Tot ce-a urmat a fost îngrozitor. Lovitura puternică a soldatului care l-a doborît pe Kolea, lupta scurtă şi inegală între Kolea şi bărbatul acela gras şi şchiop, toate astea l-au impresionat teribil pe Vitea. Neştiind ce să facă, începu să se agite pe loc. El, care de obicei era atît de nehotărît, acum voia să se năpustească în ajutorul prietenului. În acelaşi timp însă, Vitea îşi dădea seama că un singur pas greşit îi poate pierde pe amîndoi. Trebuia să găsească o soluţie! Chiar şi pentru un luptător încercat, cu experienţă, ar fi fost greu să rezolve această problemă. Darămite Vitea, care se vedea nevoit să ia o hotărîre atît de plină de răspundere, prima hotărîre mare din viaţa lui, fără ajutorul nimănui...

El asculta întotdeauna supus de acela care îl conducea. Lucrul acesta îl scutea de răspundere pentru faptele sale. Din copilărie fusese crescut în acest spirit. Tatăl lui murise cînd Vitea nu împlinise încă trei ani, iar mamă-sa îşi luase asupra ei toate grijile şi nu-i dădea voie să bată măcar un cui în perete. Avea şi slujbă, ducea singură trebu- burile gospodăriei şi îngrijea de

băiat. ,,Învaţă, fiule — spunea ea. Asta este munca pe care trebuie s-o faci. Să înveţi!”

Vitea urmărea cu înfrigurare pe soldatul neamţ, înalt, cu automatul atîrnat de gît, mergea furios, arătînd ceva grăsanului aceluia şchiop, în haină neagră. Cînd se apropiară mai mult, grăsanul făcu un semn către poliţai şi amîndoi începură să cerceteze camionul cu multă atenţie.

Vitea reuşi să-şi numere inamicii: trei poliţai, soldatul şi nenea acela în haină neagră, în total cinci; cu şoferul care rămăsese în maşină, şase... Destul de mulţi! Şi toţi înarmaţi pînă-n dinţi!

Vitea se tîrî printre tufişuri. Vedea cum poliţaiul cară lăzile, iar pe cei ucişi îi pune unul lîngă altul, la marginea drumului. Din întîmplare, mîna lui atinse desaga, de care uitase cu desăvîrşire. Sub pînza subţire simţi „călimările”. Şi deodată îl fulgeră un gînd. Ce-ar fi să ia o grenadă şi s-o arunce în oamenii aceştia vii!... Ar fi groaznic!... Privi în stînga şi, la marginea maşinii, zări faţa lui Kolea. Vitea simţi o împunsătură în inimă. ,,Numai de nu l-ar omorî!”

Scoase din desagă o grenadă, o ţinu nehotărît în mînă, apoi trase de căpăcel cu înfrigurare. Grenada începu să fîsîie şi, fără să-şi dea seama ce face, dorind doar să scape de ea, o zvîrli din toate puterile în drum, iar el se aruncă cu faţa în jos în iarbă şi închise ochii ca să nu vadă nimic.

Explozia zgudui pămîntul. Răsunară ţipete. Vitea auzi strigătele, dar îi era atît de teamă, încît nu îndrăzni să ridice capul şi să se uite. Rămase cul-cat cu faţa în jos. Un minut? Poate şi mai mult... Nu-şi dădea seama... În sfîrşit se hotărî şi deschise ochii. Deasupra lui, atingîndu-i aproape obrazul, atîrna o frunză mare, galbenă, cu vinişoare sub-

ţiri, iar pe frunză se tîra încetişor o furnică nea- gră. Vitea privi spre drum. Poliţaii zăceau nemişcaţi acolo unde îi surprinsese explozia. Iar hitleristul şi grăsanul cel şchiop se agitau de colo pînă colo, neştiind unde să se ascundă. Deodată pistolarul se năpusti spre tufăriş.

Cea de-a doua grenadă, mîinile o înşfăcară singure... Peste o clipă, ea zbură la picioarele hitleris- tului. Explozia îl asurzi pe Vitea. Deasupra capului, retezînd ramurile, şuierară schijele. Cînd îşi scoase din nou capul din adăpost, pe drum rămăsese numai grăsanul, care alerga înnebunit spre maşină.

Dar ce se intîmplă acolo?... Grăsanul se apleacă şi-l înşfacă pe Kolea! Îl aruncă în maşină!... Maşina virează... Vitea fu cît pe-aci să arunce şi cea de-a treia grenadă, dar se stăpîni. O luă la fugă cît îl ţinură picioarele şi se năpusti asupra hitle- ristului care zăcea în apropiere, ca să-i ia automatul. Dar era prea tîrziu. Maşina porni spre sat cu o viteză uluitoare, ducîndu-l într-acolo pe Kolea.

De-abia acum pe Vitea îl apucă într-adevăr frica. Se întoarse şi începu să fugă înapoi spre pădure... Să ajungă cît mai repede la Kolesnik şi să-i povestească tot. Picioarele îl duceau tot mai departe de locul acela înfricoşător.

Cînd în depărtare se zări pădurea îngălbenită de toamnă, îşi dădu seama că poate să se odihnească puţin şi se aşeză pe marginea drumului. Desaga cu pîine şi grenade rămăsese acolo, în tufiş. Simţind că i-e foame, îşi aminti de ea.

Vitea era chinuit de îndoieli... Chiar dacă va ajunge pînă la Kolesnik, ce se va întîmpla oare? Kolesnik va trimite cu siguranţă un grup de partizani în ajutorul lui Kolea, dar pînă cînd vor ajunge la el, Kolea va fi, cu siguranţă, omorît. Pesemne că au mare nevoie de el, dacă şi în panica pricinuită de explozie nenea acela gras nu l-a uitat...

Vitea privea cîmpiile largi, pălite de bruma toamnei... Îşi dădea seama că nu trebuie să se întoarcă în tabără. Trebuie să încerce totul spre a-şi ajuta prietenul.

Se aplecă, luă automatul de jos, şi-l puse pe umăr şi porni. Încă nu ştia ce are de făcut. Să pătrundă în sat şi să afle unde e ţinut Kolea? Să se pitească şi să aştepte pînă-l vor duce la execuţie, şi atunci să tragă în santinele? Planurile lui Vitea erau copilăreşti: în adîncul sufletului, şi el îşi dădea seama de lucrul acesta.

La o cotitură a drumului, cînd pînă la camionul distrus rămăseseră mai puţin de două sute de metri, Vitea se azvîrli în şanţul din marginea drumului. Dinspre sat se întorcea în goană maşina care de-abia plecase. De data asta nu mai era singură. În urma ei venea încă una, ticsită de poliţai.

Maşinile se opriră la o distanţă respectabilă de tufişuri; poliţaii se desfăşurară în lanţ şi, trăgînd din automate, începură sa le înconjoare... Primarul cel şchiop, ieşind din turism, le comanda, dar de astă dată se ţinea ceva mai la o parte...

Furişîndu-se, unul dintre poliţai aruncă în tufişuri o grenadă, şi la scurt interval, încă una... Apoi, sărind cu toţii în picioare, se năpustiră unul după altul, luind cu asalt tufişurile şi rupîndu-le ramurile.

Vitea văzu cum poliţaiul care aruncase grenadele ieşi din tufişuri, fluturînd desaga lui în mînă. Primarul o luă şi-i scutură conţinutul pe jos. Apoi scoase binoclul şi începu să cerceteze cu atenţie împrejurimile.

Vitea se piti în şanţ. Dacă poliţaii se vor în-drepta spre pădure, îl vor descoperi numaidecît. Pentru orice eventualitate controlă automatul. Da, avea destule gloanţe: se va apăra... Totuşi ce fac poliţaii acolo? Vitea se săltă puţin, privi spre drum şi-i văzu cum încarcă lăzile în maşină. Morţii nu mai erau acolo. Pesemne că îi puseseră în maşină. Băiatul se culcă din nou în şanţ, punînd automatul în faţa lui. Era hotărît să tragă de îndată ce poliţaii se vor apropia de el.

Timpul se scurgea chinuitor de încet. În sfîrşit auzi huruitul surd al motorului. Încotro va porni oare maşina? Spre el? Nu, zgomotul se îndepărta. Vitea ar fi vrut să vadă ce se petrece pe drum, dar de data asta se stăpîni. Mai stătu culcat un timp, şi pe urmă se ridică.

Scoase un suspin de uşurare. Una după alta, maşinile se îndepărtau, iar în urma lor mergeau poliţaii, în front. Pe marginea drumului, cu roţile în sus, rămăsese doar caroseria turtită a camionului şi resturile lăzilor sfărîmate.

Vitea aşteptă pînă cînd poliţaii se îndepărtară şi se apropie tiptil de locul unde primarul scuturase desaga lui. Grenadele nu mai erau acolo. În praf se zăreau doar bucăţile de pîine. Ce fericire!

Nisipul îi trosnea în dinţi, dar Vitea mînca lacom; tare îi mai era foame; parcă niciodată nu-l încercase o foame atît de straşnică.

Amurgea... Nori grei, întunecaţi se lăsau tot mai jos deasupra cîmpiei. Vitea simţi cum i se prelingeau pe faţă picături reci de ploaie. Îşi ridică gulerul hainei şi o încheie mai bine. După ce mîncă pîinea, se simţi mai în putere spre a porni din nou... Încotro s-o ia? Ar fi vrut să se apropie cît mai mult de sat. ,,E cu neputinţă ca acolo — se gîndea el —; să nu dau de oameni buni. Trebuie să ascund automatul undeva, să ajung pînă la prima casă din marginea satului şi să bat la uşă. Actele mele sînt în regulă, aşa că poate mă vor lăsa înăuntru”...

Şi Vitea se hotărî să aştepte pînă se întunecă, apoi să intre în sat. Deodată văzu pe cîmp un bă- iat îmbrăcat într-o haină vătuită, veche şi pono-sită, cu un coşuleţ în mînă. Băiatul se oprea din cînd în cînd, se apleca, scormonea în pămînt, arunca ceva în coş şi pleca mai departe, privind mereu în jos.

Vitea vru să se ascundă, dar se răzgîndi. La urma urmei este înarmat, şi dacă băiatul a fost trimis ca iscoadă, în timp ce se va întoarce în sat, Vitea va putea să fugă şi să ajungă în pădure.

Dar ce-ar fi să intre în vorbă cu el? Lui Vitea i se părea că băiatul îl văzuse şi că doar se preface a căuta ceva. Puse automatul pe fundul şanţului, îl acoperi cu scînduri şi, ducîndu-şi mîinile pîlnie la gură, strigă:

— Ei!

Băiatul ridică iute capul şi privi în direcţia lui.

— Ei, tu, de colo! strigă din nou Vitea, şi-i făcu semn cu mîna.

Băiatul, care nu avea mai mult de treisprezece ani, îl văzu şi porni în întîmpinarea lui, dar se apropia cu multă prudenţă. Coşuleţul îl lăsase pe cîmp. Se temea să nu i-l fure. Era palid şi avea ochii albaştri, iar sprîncenele aproape albe. De sub şapcă îi ieşeau şuviţe de păr blond, cîrlionţat. Îl privea pe Vitea cu îndrăzneală şi curiozitate.

— Ce vrei? întrebă el cînd se apropie.

— Ce sat e ăsta? îl iscodi Vitea.

— Dar ţie ce sat îţi trebuie? răspunse băiatul tot cu o întrebare, cercetîndu-l atent şi cu neîncredere: prin locurile astea nu prea găseai băieţi atît de graşi, şi ăsta venise desigur de undeva, de departe...

— Ăsta-i Strijevţî? întrebă din nou Vitea.

— Chiar Strijevţî. Dar tu ce vrei, la urma urmei?

— Nu vreau nimic — zise Vitea, dînd din umeri.

— Păi numai pentru atîta lucru m-ai chemat? întrebă ironic băiatul.

— Pentru atîta...

— Ei, atunci, la bună vedere... şi hai, cară-te!... Eu n-am timp de pierdut — şi dădu să plece.

— Dar tu ce faci aici? întrebă Vitea.

— Ce, nu vezi? Culeg ciuperci... — şi zîmbi batjocoritor.

— Aici? Ce fel de ciuperci? Ciupercile nu cresc pe cîmp. Fără să-l mai asculte, băiatul se întoarse. Dar Vitea îl opri din nou: Ei, tu, ia stai niţel!...

Însă băiatul nu se opri. Vitea înţelese că a pier-dut singura posibilitate de a afla cîte ceva despre soarta lui Kolea şi, în culmea deznădejdii, se hotărî să facă ultima încercare.

— Vino-aici, cînd îţi spun! strigă el, ameninţător. Trebuie să stau de vorbă cu tine!

Flăcăul se întoarse. Pesemne că tonul cu care-i vorbise Vitea îl impresionase şi băiatul se apropie din nou.

— Tu ştii cine sînt eu? spuse el, apăsat.

— Nu.

— Eu sînt partizan!

Băiatul îl privi cu neîncredere:

— Minţi!

— Ba nu mint de loc! Sînt într-adevăr partizan.

— Da’ cu ce poţi să-mi dovedeşti? întrebă băiatul.

Vitea tăcu descumpănit. Într-adevăr, cum ar putea să-i dovedească? Doar n-o să-i povestească despre misiunea pentru care pornise la drum! Deodată, privirea i se opri asupra locului unde, de sub scînduri, se zărea patul automatului.

— Uite ce am eu! şi Vitea ridică automatul deasupra capului. Acum mă crezi?

Arma îl impresionă la culme pe băiat. Se apropie şi mai mult de Vitea, se lăsă în iarbă, continuînd totuşi să fie foarte prudent.

— Da’, la urma urmei, tu pentru ce ai venit aici? întrebă el, privindu-l cu bănuială.

— Dacă am venit, înseamnă că am treabă — răspunse Vitea, misterios. Tu mai bine răspunde la întrebarea mea.

— Întrebarea ta? Nu dau doi bani pe ea! i-o întoarse flăcăul. Ce, crezi că dacă ai un automat, mă sperii de tine?

— Adică cum, tu n-ai încredere într-un partizan? se indignă Vitea.

Flăcăul zîmbi:

— Partizan... Îndrugi la minciuni de-ngheaţă apele! Nu eşti nici un fel de partizan! Poate că taică-tu o fi primar pe undeva, ia te uită ce gras şi umflat eşti!

Vitea tăcea. Ce arţăgos mai e şi băiatul ăsta! Va trebui totuşi să rişte.

— Ia ascultă! Din satul vostru nu s-a trimis la gară o vacă? întrebă el, tulburat.

— Ba s-a trimis — murmură băiatul, tresărind.

— Da’ pe însoţitorii vacii nu i-au oprit cumva partizanii?

— Ba i-.au oprit...

— Şi nu i-au dezbrăcat de haine?

— Dezbrăcat — confirmă băiatul, cu desăvîrşire nedumerit; nu mai pricepea nimic. Dar ia spune şi tu, ce culoare avea vaca? Ştii? Nu cumva era roşcată? întrebă el la rîndul său.

— Nu era de loc roşcată, era albă — zise Vitea. Numai botul îl avea negru, şi în frunte o pată.

— Ghiar aşa-i! şi băiatul sări în picioare. Da' tu de unde ştii?

— Cum să nu ştiu dacă am dus-o chiar eu!

— Unde?

— La gară.

Flăcăiaşul se uită la Vitea cu o admiraţie demnă de o faptă atît de curajoasă.

— Dar tu ai văzut băieţii care au adus vaca? întrebă el.

— Nu, pe ei i-au ascuns în tufişuri.

— De ce?

— Ca să nu ne recumoască după aceea. Cîte nu se pot intîmpla în viaţă!...

Băiatul se apropie de Vitea.

— Ştii tu cine a stat în tufiş? întrebă el. Habar n-ai! şi, după ce făcu o pauză, se lovi cu degetul în piept: Ei bine, chiar eu! Pe mine împreună cu Vaska Lomakin, ne-au reţinut partizanii.

— Ia te uită! Dar de, la primar aţi încasat-o zdravăn?

— Ehei, şi încă cum! Atîta m-a bătut cu ciomagul, că şi acum mi-e tot spatele plin de vînătăi.

— Cum te cheamă?

— Sioma... Dar pe tine?

— Spune-mi... Leoşa! Vitea se hotărîse totuşi să nu-şi dea în vileag numele adevărat. Ia ascultă, Sioma — zise el, trecînd la ceea ce-l preocupa — tu ai văzut pe cine au adus astăzi în sat?

— Văzut! „Cîrjă", primarul nostru, a adus cu maşina un băiat aşa cam ca noi, dar slab şi înrăit al naibii... ,,Cîrjă" l-a legat de mîini şi de picioare şi l-a aruncat în beci.

— În care beci?

— Ăla din casa unde stau poliţaii. Casa aia mare, cu gratii...

— Tu ai putea să te strecori pînă acolo?

— Da' de unde! Acuma poliţaii sînt furioşi ca nişte cîini turbaţi! Astăzi, pe drum, cineva era cît pe-aci să-i facă de petrecanie lui „Cîrjă"...

— Grăsanul ăla şchiop este primarul vostru?

— Al nostru... Gordeev!

Vitea îşi aminti de un oarecare Gordeev cu care trebuia să se răfuiască partizanii; aşa îi auzise vorbind între ei pe Ghenadi Andreevici şi pe Kolesnik.

— Păcat că n-am ştiut...

— Şi dacă ai fi ştiut, ce s-ar fi întîmplat?

— Nu şi-ar mai fi salvat el pielicica!

Sioma îl privi atent:

— Aşadar, tu i-ai...

— Eu.

— Ei, ştii că asta-i grozav... Cu automatul?

— Nu, cu grenadele... Şi-acum, Sioma, ascultă, trebuie să salvăm un tovarăş!

Sioma dădu din umeri:

— Noi doi n-o să reuşim. Cu un singur automat nu poţi să porneşti împotriva tuturor!

— Dar ei cîţi sînt acolo?

— Cine? Poliţaii? Să tot fie vreo zece oameni.

— Păi nu-s chiar aşa de mulţi — oftă Vitea şi se gîndi la Ghenadi Andreevici, care trebuia să fie undeva, pe-aici, prin apropiere, împreună cu detaşamentul său. Eh, dacă l-ar găsi! Ia ascultă, dar despre partizani n-ai auzit nimic nou? întrebă el.

— Ba da. Am auzit. Azi-noapte se spune că au dat foc morii din Steblovka.

— Steblovka? întrebă Vitea, devenind foarte atent. Acum îşi amintea bine că, după Steblovka, Ghenadi Andreevici avea de gînd să meargă la Malinovka, deoarece ţăranii îi înştiinţaseră că acolo se află nişte făină ascunsă într-o groapă.

— De aici şi pînă la Malinovka e departe?

— Nuu! E aproape. Să tot fie vreo şapte kilometri. Uite, o iei într-acolo — şi Sioma arătă cu mîna spre apus. Dar să mergi numai drept înainte, că altfel, în întuneric, ai să te rătăceşti. Mergi pînă dai de un podeţ, iar de acolo, drumul te duce singur...

Vitea se sculă în picioare:

— Bine, am înţeles... Da' tu ce faci aici?

— Eu? Dezgrop cartofii care au mai rămas în pămînt. ,,Cîrjă" nu ne dă voie să ieşim din sat şi am plecat pe furiş. Că doar n-am să crăp de foame...

Vitea îşi puse automatul pe umăr şi-şi luă rămas bun.

— Ei — zise el — eu am să plec. Poate că odată şi odată o să ne mai întîlnim...

— Mergi drept înainte pînă la podeţ — îi strigă din urmă Sioma. Să nu coteşti nici la dreapta, nici la stînga...

Întunericul devenea tot mai des. În zare desluşea raza palidă a unui reflector plimbîndu-se pe cer. Vitea mergea anevoie prin noroiul cleios, dar grăbea mereu pasul. Voia să ajungă la Malinovka în clipa cînd va ataca grupul lui Ghenadi Andreevici...

C A P I T O L U L XXIII

KOLEA, ŢIN-TE BINE!

Şoferul gonea nebuneşte şi Kolea se lovea mereu cu capul de portieră, dar răbda. Primarul înjura de mama focului şi-l ameninţa că-l împuşcă îndată ca pe un ,,cîine blestemat" dacă nu spune pentru ce a fost trimis.

La marginea satului, maşina frînă brusc. Primarul sări jos şi intră ca o vijelie într-o casă de cărămidă, fără etaj, de unde ieşiră imediat două namile de poliţai, care-l înşfăcară pe Kolea de mîini şi de picioare şi-l tîrîră în curte. Aici îl zvîrliră pe pămînt şi-i dezlegară curelele.

— Hai, scoală! strigă unul din poliţai, urîcios şi nebărbierit.

Al doilea se căznea să tragă un zăvor ruginit, care încuia o uşă scundă, trainică. Uşa asta era de la beci. Pînă la urmă, zăvorul înţepenit cedă şi poliţaiul deschise uşa:

— Marş înăuntru!

Kolea se clătină şi, fără să vrea, se opri în prag. Din pivniţa întunecoasă răzbătea un frig umed.

— Eşti surd? Intră odată, cînd ţi se spune!

Poliţaiul îmbrînci băiatul şi acesta, împiedicîn- du-se, se rostogoli pe treptele de piatră. Uşa se închise cu zgomot şi Kolea se trezi într-o beznă de nepătruns. Ţinîndu-se cu mîna de perete, porni de-a lungul lui. Într-un colţ, se lovi cu genunchii de un pat de lemn. Pipăi patul şi se aşeză încetişor pe eL. Îl cuprinse frica. I se păru că aproape de tot aude pe cineva răsuflînd greu.

— E cineva aici? întrebă el.

Nu-i răspunse nimeni. Kolea mai ascultă o vreme, cu respiraţia oprită. Nu. I se păruse. Era singur în pivniţă. Sus, deasupra capului, se auzea bocănit de cizme. Treptat, băiatul începu să se liniştească. Se întinse pe patul tare, şi asta i se păru cea mai

mare fericire. Nu-i păsa că stă în întuneric, închis în beci. Era atît de istovit, că nu mai dorea decît să doarmă...

Şi adormi într-o clipă... Visă că se juca în curte, acasă, cu nişte porumbei ce se roteau în zarea albastră, plină de soare. Deodată de pe acoperiş sări tata. Kolea alergă pe cărare spre el: „Tată! Tată!" Şi tata îl cuprinse în braţe...

...Cineva îl scutura de umăr:

— Hei! Scoală!

Kolea deschise ochii. Fusese numai un vis...

Ţinînd în mîna stîngă un felinar cu geamurile murdare, o namilă de poliţai îl trăgea cu brutalitate jos din pat:

— La interogatoriu!

Era noapte tîrziu. Afară bătea un vînt rece şi ploua. Scoţînd băiatul din pivniţă, poliţaiul îi porunci să stea pe loc, iar el bombănea înfuriat, căci lacătul nu se încuia bine. De ce trebuia să zăvo- rască un beci gol, unde nu era nimeni, nici el nu pricepea, dar aşa era regula.

Kolea privi repede în jur, să vadă dacă poate fugi. La poartă se desluşea silueta unei santinele care patrula.

Ferestrele casei erau bine astupate, dar prin crăpături se zărea totuşi lumină. Înăuntru se auzeau voci surde. „Ce-o să facă oare cu mine?" se gîndi Kolea şi, amintindu-şi de chipul furios al primarului, se pregăti pentru tot ce putea fi mai rău.

— Nene, unde mă duci? întrebă el.

— Las' c-ai să vezi tu! bombăni poliţaiul. Hai după mine! .

Urcară nişte trepte şi intrară într-o tindă întunecoasă. Poliţaiul împinse uşa şi o lumină puternică îl orbi pe Kolea. Camera nu era prea mare. Într-un colţ, la masă, şedea omul oare-l prinsese: primarul cel şchiop.

Cu pleoapa stîngă lăsată puţin, se uita batjocoritor la băiat:

— Ia vin-aici, pui de căţea! Să mă uit şi eu niţel la tine!

Kolea înaintă, oprindu-se în mijlocul încăperii. Poliţaiul rămase la uşă.

— Domnule primar, ce-mi porunciţi să fac? întrebă el.

— Du-te şi adu-mi-l pe poliţaiul de serviciu. Să ia cureaua şi să aştepte la uşă. Cînd o să am ne-voie de el, o să-l chem — zise Gordeev şi, întorcîndu-se spre Kolea: Vrei să-l chem? Dacă nu, vorbeşte...

— Nu, nu vreau! bolborosi înspăimîntat Kolea.

— Atunci să spui cine te-a trimis la gară!

— La care gară?

Gordeev sări în picioare:

— Cum la care gară?! Faci pe nebunu'? Ţi-a- răt eu ţie, mucosule! Vorbeşte! Hai!

Kolea începu să urle cît îl ţinea gura:

— N-am fost eu la gară, nene!

Gordeev se apropie de el şi-l înşfăcă de guler:

— Minţi! Tu ai fost! Te-a recunoscut soldatul! Dar ia spune: cine a aruncat grenadele din tufiş? Ai?

— Nu ştiu!

— Nu ştii? Las' c-o să ştii tu acuşica... — şi primarul îi dădu un pumn zdravăn după ceafă, încît Kolea se rostogoli pînă în colţul camerei. Şi asta aşa, ştii, pentru început! Primarul se întoarse, întredeschise uşa care dădea în odaia vecină şi strigă: Haritonov!

— Aici, domnule primar! Glasul răguşit, de om bătrîn, care răsună dincolo de uşă i se păru lui Kolea foarte cunoscut.

— Cureaua-i la tine?

— Da.

— Moaie-o în terebentină! Acuşi o să ai de lucru cu ea.

— Am înţeles.

Gordeev se întoarse spre Kolea:

— Ai auzit? Acuşica începi tu să vorbeşti... Şi-ai să spui tot, drăguţule! Pui de năpîrcă! Deodată se aşează în genunchi lîngă Kolea şi începu să-i zîmbească cu blîndete: Haide, lasă, scoală-te, te-am speriat numai aşa, ca să glumesc! Pe-aici, băiatule, umblă fel de fel de lume, aşa că te-am speriat înadins. Scoală-te şi să nu-ţi fie frică de mine, nu-ţi fac nimic! Deschise din nou uşa şi strigă: Haritonov!

— Aici sînt, domnule staroste!

— Dă o fugă pînă la gospodina mea şi spune-i că i-am poruncit să-mi trimită o găină friptă şi nişte castraveţi muraţi... Şi nu uita de pîine!

— Am înţeles — răspunse supus glasul care i se păruse lui Kolea atît de cunoscut. În fundul coridorului se auzi trîntindu-se cu putere uşa de la intrare.

— Ei, vezi, asta-i — se hlizi primarul, şi faţa lui mare şi roşie se lăţi toată într-un zîmbet mieros. Acum nimeni n-o să audă ce vorbim noi doi. Vino aici lîngă mine, puiule, să stăm niţel de vorbă! Kolea se sculă şi se aşeză pe scaun. Primarul se uita la el

pe sub sprîncenele stufoase, străduindu-se să-l privească cît mai blînd şi înţelegător. Da — reîncepu el, după o tăcere mai îndelungată — mulţi copii ca tine umblă acum pe drumuri, fără nici un rost... Război! Cei mari se bat, iar copiii se prăpădesc de pomană... Şi eu am un băiat ca tine. Îl cheamă Vovka... Dar tu încotro te duceai?

— La Belgorod — zise Kolea, sughiţînd.

De fapt nu se prefăcea, pentru că Gordeev îl lovise atît de tare, încît băiatul se izbise cu umărul de perete şi-l durea.

— Aşa — făcu tărăgănat Gordeev. Da' pe cine ai tu acolo?

— O mătuşă...

— Da' părinţii tăi unde sînt?

— Tata-i mort şi pe mama au dus-o cu sila în Germania.

— N-au dus-o cu sila — îl corectă Gordeev — au trimis-o la muncă... Înţelegi?

Kolea sughiţă din nou şi încuviinţă din cap.

— Cîţi ani ai? întrebă Gordeev.

— Treisprezece.

— Şi cum te cheamă?

— Stepanov Kostea.

Gordeev se uită în actele lui Kolea, străduindu-se să compare răspunsurile lui cu cele scrise acolo.

— Pentru tine ar fi fost mai nimerit să te joci de-a hoţii şi vardiştii, mă Kostea, şi cînd colo, uite în ce dandana ai intrat! Afurisită treabă! Ce-o să mă fac cu tine, zău că nu ştiu... Lovi cu degetele lui scurte în marginea mesei, mîrîi ceva şi deodată, încruntîndu-se, zise cu răutate: Şi pe tovarăşul tău l-am prins!

— Care tovarăş? întrebă Kolea, ridicînd capul şi simţind că i se strînge inima.

— Pe ăla care a aruncat grenadele din tufişuri... L-am prins, derbedeul!

— Nu-l cunosc — glăsui Kolea.

Gordeev zîmbi:

— Ei, dacă nu-l cunoşti, ai să-l cunoşti acuma! Dacă vrei, am să-l chem aici. El o să recunoască tot... Mi-a povestit şi despre tine... Ştiu tot, conspi- ratorule! Scoase o ţigară şi o aprinse. Vorbeşte mai bine de bună voie! N-o să păţeşti nimic... Dimineaţa o să-ţi dau drumul. Ei, hai odată, nu te încăpăţîna!

— Nu ştiu nimic, nene — spuse încet Kolea, privind undeva, pe sub masă.

— Nu ştii? Şi în glasul lui Gordeev răsună din nou ameninţarea: Gîndeşte-te bine, Kostea, gîn- deşte-te!

Kolea tresări. Primarul îi spusese Kostea. Prin urmare, minte că Vitea a fost prins şi că a recunoscut tot. Primarul nu ştie nimic. Se crede viclean şi vrea să-l prindă în cursă.

Ridică fruntea şi, privind faţa încordată a lui Gordeev, rosti străduindu-se să pară cît mai sincer:

— Să mă lovească trăsnetul, dacă mint! Mergeam singur pe drum.

Gordeev se ridică înfuriat şi zbieră cu glas sălbatic:

— Haritonov!

Ca din pămînt apăru un bătrîn cu mustăţi roş-cate. Kolea îl recunoscu imediat. Era bătrînul la care se dusese în pădure, ca să intre în legătură cu Ghenadi Andreevici. Bătrînul îl privea posomorît, de parcă l-ar fi văzut pentru întîia oară. În mîini ţinea o curea.

— Arde-l! Snopeşte-l în bătăi pe afurisitul ăsta! Du-l dincolo!

Haritonov îl înşfăcă pe Kolea de umăr.

— Hai, nu mai sta! se răsti el; în prag se întoarse: Cîte să-i trag?

— Cincisprezece.

Haritonov îl privi pe Kolea cu un ochi de cunoscător şi clătină din cap.

— N-o să reziste, Serafim Timofeevici. Îşi dă duhul. Mai mult de opt, nu merge... Aşa scrie şi la regulament.

— Bine! Da’ tu să nu-mi scoţi mie ochii cu regulamentul! Dac-o să crape, să-i fie de bine! N-are decît...

Haritonov îl scoase pe Kolea în curte şi se îndreptă cu el spre o căsuţă de lîngă gard. De bună seamă că această căsuţă care odinioară servise drept baie poliţaii o transformaseră în cameră de tortură.

Cînd ajunseră lîngă uşă, Haritonov privi grijuliu în jur şi şopti:

— Uite ce e, mă băiete, de bătut, eu n-am să te bat, dar tu să ţipi cît poţi de tare! Auzi? Cît mai tare! Să te-audă şi starostele...

Deodată, în apropiere, chiar din dosul gardului, răsunară nişte împuşcături. Una, două!... Şi-apoi, lîngă el, a treia...

— Ce-i asta? şi Haritonov se opri. Nu cumva ne-atacă? Culcă-te, culcă-te repede, că acuşi te-a-tinge un glonţ! Şi se zvîrli lîngă peretele magaziei, trăgîndu-l şi pe Kolea după el.

Pe poartă intră în goană un om, îndreptîndu-se spre casă.

— Alarmă! strigă el cu glas sugrumat. Alarmă! Partizanii! Mai repede! Uite-i, au şi ajuns!

Poliţaiul, care reuşise să se urce în pridvor, se întoarse şi trase.

Kolea se zbătea, străduindu-se să scape din mîi- nile lui Haritonov, dar acesta îl îndesă şi mai tare lîngă peretele de bîrne.

— Stai liniştit, mă prostule! se stropşi el. Vrei să mori degeaba? Stai să mă duc eu întîi, că altfel ne omoară chiar ai noştri!

Dar Kolea izbuti totuşi să se smulgă din mîinile care îl ţineau cu putere şi se repezi spre poartă. Pe la urechi îi şuierau gloanţele.

— Kolea! îl strigă cineva de după un copac.

Kolea ar fi recunoscut glasul dintr-o mie:

— Fedea, Fedenka!

— Culcă-te mai repede! strigă Kulikov.

În urma lui, cineva fugea în goană. Kolea îl văzu pe Haritonov, care mergea încet, cu cizmele lui grele, respirînd anevoie, hîrîit. Kulikov ridică arma.

— Nu trage! strigă Haritonov. Sînt de-ai voştri! Du-mă la comandant!

Din fundul curţii, cineva trase.

— Cine stă în casa asta? Poliţaii? întrebă Kulikov.

— Chiar ei — răspunse Haritonov.

— Şi primarul?

— Gordeev?... Şi el tot aici este.

Se trăgea din toate părţile. Kulikov alergă spre partizanii care înconjurau casa într-un cerc din ce în ce mai strîns. De undeva răsună apoi glasul lui sonor: ,,Predă-te!” Şi iarăşi împuşcături. O gre-nadă care explodă bubui surd şi din nou răpăiră rafale scurte de automat. Cineva striga cu glas deznădăjduit. Pe urmă totul se cufundă în tăcere.

Kolea şi Haritonov ieşiră în drum şi o porniră spre locul unde se zărea prin întuneric un punct mişcător. Pe măsură ce se apropiau, punctul devenea tot mai mare: văzură o căruţă încărcată, caii, iar lîngă cai, pe Egorov.

— Egorov! strigă Kolea.

Bătrînul artilerist se întoarse:

— Cine e?

— Eu, Kolea.

— Kolea! Chiar tu! exclamă Egorov. Viu?

— Viu şi nevătămat!

— Lui Vitka să-i mulţumeşti, că el ne-a găsit şi umflîndu-şi plărnînii cu aer, Egorov strigă: Vi- teaaa!

— Dar unde-i Ghenadi Andreevici? întrebă Kolea. Am adus aici pe cineva care vrea să vorbească cu el.

— E în sat. Conduce operaţia.

Partizanii rămaşi de rezervă pentru pază îi înconjurară imediat şi-i potopiră cu întrebări. Lui Haritonov toţi îi arătau încredere, dar puseră o santinelă de teamă să nu fugă pînă la venirea lui Ghenadi Andreevici.

Îmbrîncind oamenii, apăru şi Vitea. Se vedea că alergase. Abia mai răsufla, şi automatul greu, de captură, îi apăsa umărul. Se repezi spre Kolea şi-l îmbrăţişă:

— Te-am salvat! E grozav, nu? Eu l-am găsit pe Ghenadi Andreevici! Cînd i-am spus că eşti în pericol şi că trebuie să se grăbească, a pornit îndată încoace, iar eu după el — turui Vitea pe nerăsuflate.

Era foarte fericit că totul se sfîrşise cu bine şi că el, Vitea, nu-şi pierduse cumpătul şi procedase aşa cum trebuie.

— Îţi mulţumesc, Vitka! spuse simplu Kolea.

Era atît de obosit, încît nu se mai putea gîndi la nimic. Egorov băgă de seamă şi îi propuse lui Kolea să se urce în căruţă. Ca să-i fie mai comod, mută sacii cu făină şi îi acoperi cu o foaie de cort. Culcuşul era bun şi moale. Egorov îl înveli cu mantaua lui şi băiatul adormi. Somn greu, fără vise... i se părea că, aşa dormind, căruţa îl duce departe...

Kolea se trezi orbit de lumina soarelui, care-şi făcea loc printre nori. Se săltă din culcuşul lui şi dădu la o parte mantaua cu care era acoperit. Căruţa se afla în mijlocul unei curţi. Caii, deshămaţi, rumegau fînul aşezat în grămezi, lîngă un gard vechi de scînduri. Tot aici era şi Egorov, care îşi cosea mîneca ruptă a bluzei.

— Unde sîntem, Egorov? întrebă Kolea,

— La Strijevţî.

— Zău?! Mie mi s-a părut c-am mers mereu cu căruţa. Cît să fie ceasul?

Egorov se uită pe cer, spre norul în spatele căruia se ascunsese soarele.

— Aproape opt. Ei, ia spune, ai luptat pe cinste, care va să zică? întrebă el.

— Am luptat — făcu vesel Kolea.

— Şi te-ai săturat?

— Pe dracu'! Acum aş putea s-o iau de la capăt! Dar ce căutăm noi la Strijevţî?

— Ghenadi Andreevici a hotărît să înnoptăm aici. Oamenii erau din cale-afară de obosiţi.

— Poliţaii unde sînt? Dar afurisitul de primar?

Egorov rîse pe sub mustăţi:

— Toţi poliţaii tăi, împreună cu primarul lor, sînt de mult în iad şi acum îşi completează formularele de anchetă.

— I-au împuşcat?

— N-a scăpat nici unul. Numai bătrînul tău e teafăr. S-a stabilit că e prieten cu Ghenadi Andreevici.

— Dar noi am avut pierderi?

— Doi răniţi, însă uşor.

— Şi Vitka unde-i?

— Unde să fie — răspunse alene Egorov — pesemne că-şi sporeşte pe undeva caloriile. O fi slăbit, sărăcuţul de el, din pricina încercărilor prin care a trecut.

Kolea sări jos din căruţă. Somnul în aer liber îi împrospătase puterile. Mîinile şi picioarele nu-l mai dureau; doar umărul îl mai supăra niţel.

— Încotro? întrebă Egorov.

— Mă duc să-l caut pe Vitea.

Kolea ieşi pe poartă, şi de cealaltă parte a uliţei văzu ruinele casei de cărămidă unde petrecuse atî- tea ceasuri chinuitoare. Toţi partizanii erau adunaţi acolo. Văzîndu-l pe Kolea, Fedea se apropie de el şi-l bătu pe umăr. Kolea se schimonosi de durere.

— Ce-i cu tine, eşti rănit? întrebă Fedea.

— Nu, n-am nimic, m-am lovit niţel.

Din curtea vecină, Vitea se repezi în întîmpina- rea lui. Dar unde era oare băiatul acela greoi şi timid de pînă acum? În douăzeci şi patru de ore, Vitea se schimbase atît de mult, că părea altul. Devenise mai vioi şi în toate mişcările lui se simţea încrederea. Numai pofta de mîncare rămăsese aceeaşi... Vitea ţinea în mînă o bucată mare de pîine.

— Kolea! Te cheamă Ghenadi Andreevici — strigă el.

Ghenadi Andreevici îi aştepta într-una din izbele din apropiere. Cînd intrară, îl văzură stînd la o masă veche, care se albise de atîta frecat cu peria. În mînă ţinea o hîrtie, pe care se străduia s-o citească la lumina slabă ce intra pe fereastra cu geamurile

sparte. Tot aici îl găsiră şi pe Haritonov. După felul cum trăgea liniştit din ţigara răsucită din tutun de casă, Kolea înţelese că bătrînul nu minţea: era într-adevăr unul de-ai lor.

Văzîndu-l pe Kolea, Haritonov îi făcu semn:

— Ei, orice s-ar zice, ai avut noroc! Nu ţi-a fost ţie dat să guşti din plăcerile băii!

— Am avut, într-adevăr — zîmbi Kolea.

— Stai jos şi povesteşte tot ce s-a întîmplat — îl întîmpină Ghenadi Andreevici.

Kolea relată amănunţit toate evenimentele petrecute în ajun.

— Da, mare greşeală ai făcut că nu te-ai ascuns şi tu! Ar fi trebuit să te piteşti în tufiş împreună cu Vitea — spuse Ghenadi Andreevici. În cel mai rău caz aţi fi omorît şi şoferul.

— Dar nici prin cap nu mi-a trecut că pistolarul acela o să mă înşface şi o să mă ducă cu ei! oftă Kolea.

Ghenadi Andreevici se sculă şi începu să se plimbe prin odaie:

— În viaţă, multe se întîmplă. Chiar şi lucrurile cele mai neaşteptate. Dar, cum s-ar zice, bine că s-a sfîrşit cu bine! Bine că s-au ales poliţaii cu cîte un coşciug. Ghenadi Andreevici tăcu, privind copiii. Ei, acum o să vă întoarceţi cu noi în tabără.

Kolea se uită la Vitea, încreţindu-şi fruntea.

— Păi, dacă nu mai sînt poliţai — rosti el — n-are cine să ne mai prindă şi am putea merge mai departe. Ce zici, Vitea?

Această întrebare era un lucru cu totul nou în relaţiile dintre cei doi băieţi. Înainte, lui Kolea nici prin gînd nu i-ar fi trecut să-i ceară sfatul, şi Vitea aprecie acest lucru.

— Să mergem mai departe — spuse el.

Ghenadi Andreevici îşi dădea seama cît de primejdios este ca băieţii să-şi continue drumul, dacă de la primii paşi pe care i-au făcut singuri au nimerit într-o poveste atît de încurcată.

Stătu mult de vorbă cu ei, sfătuindu-i să acţioneze cu multă prudenţă şi chibzuială. Dar Stremeannoi era hotărît ca a doua zi dimineaţă, după ce băieţii vor fi odihniţi, să-i trimită înapoi în tabără.

În vreme ce o parte din partizani efectuase acţiuni de cercetare în satele vecine, ceilalţi îşi pe- trecură restul zilei şi noaptea în inima pădurii. În timpul acesta, Kolea şi Vitea se odihniră şi dormiră pe săturate. Cînd se crăpă de ziuă, Kolea îl scutură pe Vitea, care dormea în căruţă, ca să-l trezească.

— Scoală odată! Hai mai repede!

— Ce s-a întîmplat? întrebă speriat Vitea, hol- bîndu-şi ochii cîrpiţi de somn, de sub scurta îmblănită cu care se învelise; căldura îi muiase oasele şi nu-i mai venea să se scoale.

— Hai să plecăm! şopti Kolea. Dacă Ghenadi Andreevici ne găseşte, nu ne mai dă drumul!

Vitea oftă şi coborî din căruţă.

...Şi băieţii porniră din nou la drum, legănîndu-şi în spinare desagii cu pîine... Cînd să iasă din sat, îl întîlniră pe Sioma, care, plin de bucurie, sări în întîmpinarea lor.

— Luaţi-mă şi pe mine! se rugă el.

— Nu se poate — zise Kolea. Noi avem o misiune militară. Şi, apropiindu-se de Sioma, îi şopti la ureche: Din clipa asta, uiţi cine sîntem şi uiţi că ne-ai văzut! Ai înţeles?

— Am înţeles — repetă întristat Sioma.

După plecarea băieţilor, Ghenadi Andreevici îşi conduse grupul spre tabără. Nici copiii, nici el nu ştiau că asta le-a fost ultima întîlnire...

C A P I T O L U L XXIV

PRIETEN SAU DUŞMAN?

Reprezentantul „Todt”-ului — Schwartzkopf — se înţelesese cu şeful gestapoului ca toţi prizonierii şi localnicii mobilizaţi la fortificaţii să fie evacuaţi departe, în spatele frontului, sau omorîţi imediat după terminarea lucrărilor. Secretul fortificaţiilor trebuia păstrat cu orice preţ.

Meyer venise de cîteva ori acolo, privind cum se săpau fundaţiile, tranşeele, cum se instalau carcasele de oţel, cum se montau cupolele blindate şi cum fiecare din aceste construcţii se acoperea cu un strat gros de ciment.

Şeful gestapoului se străduia tot timpul ca Bli-nov să rămînă pe planul doi. Dar din clipa cînd autorităţile orăşeneşti trimiseră la construcţii ultimul lot de mobilizaţi se părea că Blinov îşi pierduse orice interes faţă de aceste fortificaţii.

Lui Meyer i se raportase că Blinov venise o singură dată la construcţii. Primarul cercetase toate obiectivele, comparînd cu multă atenţie amplasarea lor cu cea de pe harta pe care o ţinea în mînă. Lucrul acesta îi displăcu foarte mult lui Meyer. La urma urmei, acest Blinov îşi vîră nasul acolo unde nu-i fierbe oala. În aceeaşi seară, întîlnindu-se cu Meyer, Blinov i-a spus că vizitase cazematele construite, demonstrîndu-i chiar că unele — cazematele 11 şi 14 — nu sînt bine amplasate, deoarece se stingheresc una pe alta, limitează sectorul de tragere şi, în acelaşi timp, creează în faţa lor un spaţiu mort, unde inamicul va putea concentra forţe.

Această greşeală trebuie neapărat îndreptată, şi pentru asta este nevoie să se construiască în spa-tele lor, pe un dîmb, încă o cazemată care să acopere cu foc tot terenul dintre ele. Era pur şi simplu de neînţeles cum un primar se pricepea atît de bine la fortificaţiile militare. Meyer fu nevoit să-l cheme imediat la telefon pe reprezentantul ,,Todt”-ului, care întocmise proiectul

raionului fortificat. I se răspunse că maiorul Werner pleacă în aceeaşi clipă spre el. Acelaşi Werner, care, cu cîteva luni înainte, fusese rănit pe cînd mergea cu maşina. Bănuiala căzuse asupra Katerinei Ohotnikova, şi femeia fusese spînzurată.

Werner se însănătoşise şi ieşise din spital. Cunoştea bine împrejurimile şi putea să conducă lucrările în locul lui Schwartzkopf.

De-abia acum se hotărî Meyer să ia legătura cu Iurenev. Răspunsul primit din partea acestuia fu cît se poate de neaşteptat. Iurenev îi făgăduia să-i dea în scurtă vreme informaţii foarte importante. Dar ce anume informaţii, nu-i spunea în raport. Acest lucru îl alarmă şi mai mult pe Meyer. Chiar a doua zi dimineaţă porni spre lagăr pentru a se întîlni cu agentul său.

La drept vorbind însă, lui Iurenev nu-i mergeau treburile chiar atît de bine cum i se părea lui. Unul dintre grupurile de cetăţeni mobilizaţi la muncă fusese însoţit de Nikita Borzov. Trecînd pe lîngă Alexei, ,,băieşul" îi spusese în grabă: „Feriţi-vă de Iurenev, e un trădător!" Se înţelege că Nikita Kuzmici nu ştia nimic despre conspiraţia pusă la cale de prizonieri, însă cuvintele lui găsiră un teren pregătit.

Nikita Kuzmici trebuia să-i transmită lui Ohotnikov un lucru şi mai important: Kolesnik îi dă- dea lui Alexei sarcina de a aduna date privitor la raionul fortificat. Dar oricît s-a străduit Borzov, n-a putut rămîne nici o clipă singur cu Ohotnikov.

Alexei înţelese că, din moment ce Borzov l-a prevenit, înseamnă că are temeiuri foarte serioase. În acelaşi timp, Iurenev le spunea că „băieşul" s-a vîndut hitleriştilor. Care din doi era prieten, şi care duşman?

Cu cît se gîndea mai mult la cele ce-i spusese Nikita Kuzmici, cu atît îşi dădea seama că în Borzov trebuie să aibă încredere. Şi totuşi era frămîn- tat de îndoieli. I se părea că cineva vrea să-i dezbine pe cei care făceau parte din grupa lor. Dacă hitleriştii ar fi ştiut ceva despre evadarea ce se pregătea, de mult ar fi fost toţi arestaţi. Dacă Iurenev este un trădător, ei trebuie să ştie acest lucru, şi dacă este, de ce nu acţionează? Ce mai aşteaptă? Dacă, dacă, dacă... Oricît ţi-ai bate capul, nu poţi descurca iţele astea atît de încîlcite.

Alexei păstra o taină mare. Sub o scîndură din izba în care locuia grupa lor găsise o bucăţică de hîrtie galbenă de

împachetat şi un capăt de creion şi desenase pe ea amplasarea tuturor cazematelor pe care le putuse determina. Erau destul de multe.

Alexei nu ştia ce întindere va avea raionul fortificat, dar puţinele informaţii de care dispunea erau suficiente pentru a uşura considerabil sarcina trupelor sovietice în ofensivă. Dar cum să transmită acest plan peste linia frontului? Se hotărî să ia hîrtia cu el, în cazul cînd va reuşi să evadeze. Dacă vor fi prinşi, va rupe hîrtia, iar dacă aceasta va cădea totuşi în mîinile duşmanilor, e puţin probabil să-i treacă cuiva prin minte că liniile încîlcite, desenate parcă de o mînă de copil, au un anumit tîlc.

Ferindu-se de Eremenko, nu-şi destăinui secretul nici lui Iurenev. Dar avea de gînd s-o facă în eventualitatea că ar fi rănit sau omorît.

După întîlnirea cu Borzov, Ohotnikov se simţi apăsat de o grea povară. ,,Cum să procedez? se gîndea el. Să le spun tovarăşilor că Iurenev este un trădător? Ştirea ar putea provoca panică. S-ar putea ca într-un moment de furie cineva să-i arunce în obraz actorului tot ce gîndeşte despre el, şi atunci Iurenev, dacă într-adevăr este un agent provocator, va da cărţile pe faţă. Se va adresa pazei, ca să-i vină în ajutor, şi ne vor aresta pe loc!" Nu-i rămînea de făcut decît un singur lucru: să simuleze că nu ştie nimic. Important era ca Iu- renev să nu aibă nici cea mai mică bănuială că e privit cu neîncredere. Totodată va trebui ca el, Alexei, să ia iniţiativa şi, printr-o acţiune neaşteptată, să-i dejoace toate uneltirile.

Trebuie negreşit să afle de ce Iurenev caută întotdeauna să se ducă el după mîncare. Ai de mers mai bine de un kilometru: poate că prin cineva de la bucătărie ţine legătura cu şefii lui.

Cu şalele frînte, Alexei aruncă pămîntul pe marginea şanţului. De mult ar fi trebuit să se odihnească, dar poliţaii adunaţi în jur discută cu însufleţire, rîd şi nici nu le pasă că a trecut de amiază şi de ceasul de repaus.

Lîngă el săpa şi Iurenev. Dezbrăcat pînă la brîu, ridica în sus cazmaua, zdrobind bolovanii care îl împiedicau să-şi continue munca. Alexei privea mîinile lui puternice, braţele musculoase, faţa transpirată, cuta de oboseală şi buzele strînse, şi se întreba dacă omul acesta care trăieşte alături de ei, care împărtăşeşte cu ei toate greutăţile vieţii din lagăr ar putea fi un trădător. Cît

de sus ridică el cazmaua! Cu cîtă putere o prăvăleşte peste bolovani! Sar scîntei! Iată-l şi pe Eremenko, care îl ajută pe Iurenev, spărgînd bucăţile mari de piatră cu o rangă. E cu putinţă oare ca Mihail să fie omul gata să-i împlînte un cuţit în spate? Sau poate Borzov... Poate că el e un trădător? Poate vrea să se înalţe în ochii şefilor, să vîre zîzanii între prizonieri, să-i facă să se certe?...

Da, hotărît lucru! În primul rînd trebuie să-l verifice pe Iurenev, dar în aşa fel, încît acesta să-şi dezvăluie măcar pentru o clipă adevărata lui fire.

În timpul unei pauze scurte, cînd lăsară din mîini cazmalele şi hîrleţele, prizonierii se aşezară pe iarbă să se odihnească; Alexei se apropie de Iurenev şi-i ceru cîteva fire de tutun. Iurenev consimţi bucuros. Îi dădu şi o bucăţică de ziar vechi. Peste o clipă, fumul albăstrui al ţigării se înălţa deasupra ierbii pălite de brumă.

— M-am hotărît...

— Ce-ai hotărît? îl întrebă Iurenev, privindu-l cu coada ochiului.

— Vezi tu, situaţia mea s-a schimbat întrucîtva — zise Alexei. Eu nu pot... într-un cuvînt, eu trebuie să rămîn. Nu pot să fug cu voi...

Mişa tresări:

— Ţi-e teamă? Ochii lui erau plini de răutate.

— Nu, dar asta nu-i o treabă pentru mine. Eu n-am dreptul să risc. Am un copil!...

Mişa privi în jur, să vadă dacă nu trage cu urechea vreunul din paznici.

— Asta-i trădare! şuieră el.

— De ce? întrebă calm Alexei. Fiecare e liber să acţioneze cum vrea.

— Da, dar oamenii te urmează numai pe tine! Te-ai întrebat ce-o să se întîmple cu ei? La început i-ai convins pe toţi, şi acum dai înapoi... Nu, aşa nu merge.

Mişa vorbea răspicat şi cu multă convingere: arăta că acum orice retragere nu mai este o slăbiciune, ci o trădare. În ochii lui întunecaţi care priveau ţintă, fără să clipească, căutînd parcă să străpungă, era atîta răutate, încît Alexei, fără să vrea, dădu înapoi, simţindu-se vinovat. Nu! Astfel de ochi nu mint!

— Bine — zise el, stingherit — am să mă mai gîndesc.

Iurenev trecuse prin clipe grele. Edificiul înălţat cu atîta trudă ameninţa să se prăbuşească. Veriga cea mai importantă din planul lui era tocmai prinderea lui Alexei Ohotnikov, care avea schiţa fortificaţiilor. Observase de mult unde îşi ascunde el hîrtia. Şi din comportarea lui înţelese ce înseamnă de fapt aceste linii şi punctişoare, care păreau atît de nevinovate. Fixase şi ziua cînd trebuiau să evadeze. Curînd vor fi mutaţi în sectorul vecin, în satul Kuzneţovka. Un grup de prizonieri este escortat de obicei de doi-trei soldaţi. Oamenii, istoviţi şi dezarmaţi, n-au cum să fugă. Discutînd planul acţiunii, Iurenev le propusese să atace soldaţii din escortă în cîmp, să-i omoare, să le ia armele şi, îm-părţindu-se în grupuri mici de trei-patru oameni, să se strecoare spre linia frontului.

Bineînţeles escorta va fi prevenită din timp. Opu- nînd rezistenţă, ei vor începe să tragă. De după movilele aflate acolo vor sări alţi soldaţi în ajutorul lor. Ceea ce avea să urmeze îl interesa pe Iurenev numai din punct de vedere al relaţiilor lui cu Meyer. De aceea, simţind că planul poate eşua, pe Iurenev îl cuprinse groaza şi acest lucru îl ajută să-l mai mintă o dată pe Alexei.

Ohotnikov se îndepărtă îngîndurat: asta mai lipsea acum, ca Iurenev să înceapă să-l vorbească de rău! E destul să-ţi pierzi încrederea tovarăşilor, ca să rămîi singur. Toţi încep să te dispreţuiască, şi pînă în ultima clipă a vieţii îţi merge faima de laş şi ticălos.

Din depărtare se auzi deodată glasul răsunător al poliţaiului:

— Sus!

Asta însemna că în sector au sosit nişte mărimi, pe care deţinuţii trebuiau să le salute. Alexei se uită spre sectorul vecin, unde se afla o cazemată aproape terminată. De acolo venea spre ei un grup de ofiţeri nemţi. În fruntea grupului era un colonel înalt, uscăţiv, cu o mutră îngîmfată şi rea. Lîngă ei mergea Schwartzkopf, şeful şantierului, un om scund şi vînjos. Colonelul îi arunca priviri furioase. Pe colonelul acesta înalt, Alexei îl cunoştea bine. Era Kurt Meyer, şeful gestapoului. Venise de cîteva ori la ei în lagăr, şi de fiecare dată, după plecarea lui, deţinuţii aveau mai mult de îndurat, deoarece se luau măsuri foarte severe.

— Vine încoace! auzi Alexei şoapta îngrijorată a lui Eremenko.

Iurenev continua să stea pe o movilă de pămînt, sprijinit în lopată şi mai sus decît toţi ceilalţi. Alexei îl privi fără să vrea şi rămase uimit de în- cordarea care i se citea pe faţă. Iurenev se uita fix, dar fără teamă, la Meyer, care se apropia de el. Parcă aştepta să se întîmple ceva foarte important...

Meyer se apropie, dădu tăcut din cap, privi în groapă, apoi în direcţia cazematelor vecine, contro- lînd dacă sînt bine amplasate, pe urmă se întoarse şi plecă. Nu, Alexei era sigur că nu se înşelase. Văzuse limpede că Meyer schimbase o privire scurtă, dar semnificativă cu Iurenev. Altă dată n-ar fi acordat nici o atenţie acestui lucru, dar acum fiecare amănunt căpăta importanţa unei dovezi. De ce Iurenev, uitîndu-se la Meyer, ridicase imperceptibil din sprînceană? De ce îl alesese Meyer, dintre toţi, tocmai pe el şi-l privise într-un fel deosebit de atent? Nu mai rămînea de controlat decît un singur lucru: cine va fi trimis la bucătărie, după mîn- care? Alexei aştepta nerăbdător ora mesei. Dacă va fi trimis Iurenev, lanţul se va întregi cu ultima verigă şi nu va mai fi nevoie de alte dovezi.

Cînd sună gongul — trei lovituri de ciocan în- tr-un tub mare de proiectil — se întîmplă un lucru la care Alexei se aştepta cel mai puţin: la bucătărie fu trimis chiar el, iar Mihail Iurenev îi strigă glumeţ din urmă să se întoarcă mai repede şi să nu care cumva să mănînce pe drum din carne — dacă se va nimeri ca supa să aibă totuşi carne!...

Şi Alexei plecă... Dar cînd se întoarse, radia atîta fericire, încît toţi se mirară. Reuşise oare să capete o porţie dublă, înşelînd bucătarul? Era un vis pe care nu şi-l realizase încă nimeni.

De îndată ce Alexei puse cazanul jos, Iurenev ridică repede capacul şi privi înăuntru, dar rămase dezamăgit. Era mai puţină supă ca de obicei şi nici nu mirosea a carne.

— Ce motiv ai să te bucuri? îl întrebă pe Alexei, uitîndu-se cu răutate la el.

Privirea lui Alexei era însă din nou rece ca întotdeauna, aproape aspră.

Ce noroc că a fost trimis el după supă! Altfel poate că n-ar fi avut loc întîlnirea aceea importantă, care a schimbat atît de mult lucrurile...

C A P I T O L U L XXV

O ÎNTÎLNIRE NEOBIŞNUITĂ

...Din nou au pornit copiii la drum. Pe Kolea îl mai dureau şi acum umărul şi încheieturile mîini- lor, pe care poliţaiul i le strînsese zdravăn în curele, dar nici că-i mai păsa. Ce minunat e să fii liber şi sănătos! Kolea trecuse prin atîtea încercări în ultimele 24 de ore, încît i se părea că s-a scurs un an. Şi „molîul" ăsta — aruncă o privire blîndă spre Vitea — s-a dovedit a fi un tovarăş bun! Nu s-a speriat, nu l-a lăsat singur în nenorocire, n-a fugit...

Ei, ce să-i faci! După cum se spune în popor, datoria e frumoasă prin răsplata ei. Va veni ea ziua cînd Vitea va înţelege că şi el, Kolea, ştie ce înseamnă prietenia. Nici nu-ţi vine să crezi că băiatul ăsta care scîncea întotdeauna şi care se temea pînă şi de propria-i umbră a dovedit atîta curaj şi iniţiativă! A străbătut în fugă mulţi kilometri, pe drumuri necunoscute, şi a reuşit să ajungă la Ghenadi Andreevici.

Există oameni care trăiesc o viaţă întreagă fără să dovedească însuşiri deosebite. Sînt cinstiţi, conştiincioşi, muncitori, dar le lipseşte tocmai scînteia care îi face să devină eroi. De fapt nu s-a ivit cremenea care să aprindă scînteia în el. Dar de îndată ce un astfel de om e pus în situaţii grele, se constată că nici nu-şi pleacă supus capul, nici nu se sperie, ci porneşte curajos în întîmpinarea primejdiei, biruind-o.

Aşa se întîmplase şi cu Vitea. Nici el însuşi nu bănuia ce forţe zac ascunse în el. Dar cînd a venit ceasul încercărilor, a dovedit că nu este slab din fire, ci, dimpotrivă, puternic şi sigur de el.

Se poate spune că de-abia acum între cei doi băieţi se născu adevărata prietenie; căci prietenia nu poate exista dacă lipseşte egalitatea şi respectul reciproc.

În situaţia grea în care se găseau băieţii, unul dintre ei trebuia să fie cel care să conducă, şi acesta era Kolea, desemnat de

Kolesnik. Dar una este să porţi răspunderea îndeplinirii unei misiuni, şi alta să simţi alături de tine un tovarăş, să crezi în el şi să ştii că, împreună cu el, nu ţi-e teamă de nici un fel de greutăţi.

Vremea se înrăutăţea. Vîntul gonea deasupra cîmpiilor, aducînd nori întunecaţi. Se cernea o ploaie măruntă ce te pătrundea pînă la oase. Drumul se desfundase şi picioarele se împotmoleau în noroiul lipicios. Nu exista decît o singură soluţie: să mergi pe marginea drumului.

Băieţii erau uzi pînă la piele. Mergeau tăcuţi, străduindu-se să-şi economisească forţele. Pînă la destinaţie mai aveau vreo 15 kilometri. De două ori au fost nevoiţi s-o ia pe alt drum pentru a ocoli bombele puse de hitlerişti.

Într-un tîrziu văzură în depărtare grupuri de oameni care lucrau răzleţi pe o cîmpie nesfîrşită. Probabil că erau cei ce munceau la construirea fortificaţiilor.

Vitea se simţea sleit de puteri şi ceru să facă un popas. Se aşezară pe marginea drumului şi scoaseră din desagi pîinea presărată cu sare. Altceva nu aveau.

— Ei, şi-acu' ce facem? întrebă Vitea după ce-şi termină porţia şi ar mai fi mîncat bucuros încă pe atît.

— Mergem înainte — răspunse scurt Kolea.

— Unde?

— Vezi tu satul ăla? şi Kolea îi arătă în depăr-tare nişte căsuţe albe, înşirate de-a lungul unui deal cu panta lină. Hai să încercăm să ne apropiem de el.

— Dar dacă iar or să pună mîna pe noi — zise Vitea — atunci ce ne facem? Ghenadi Andreevici e departe acum şi nu poate să ne mai scape.

Kolea tăcu. De data asta Vitea avea dreptate. Trebuia să-l asculte pe Kolesnik, să nu intre în sat, ci să urmărească din depărtare lucrările de construcţie.

— Atunci hai să căutăm undeva un stog de fîn şi să dormim acolo — spuse Kolea. Iar mîine dimineaţă o să ne tîrîm pe brînci cît mai aproape de locurile unde se lucrează şi o să ne uităm.

— Şi la ce-o să ne uităm?

Nu, Vitea ăsta e nesuferit! Trebuie să-i explici toate alea ca unui ţînc. Singur nu pricepe nimic.

Kolea se supără:

— Să ne uităm pe ce drum o să se ducă prizonierii la lucru. Şi dacă izbutim să ne furişăm mai aproape de ei, poate c-o să-l văd pe tata.

— Asta s-o crezi tu! Parcă taică-tu umblă brambura pe cîmp!

— la ascultă, mă Vitka — se răsti Kolea, ieşin- du-şi de-a binelea din sărite — tu ai auzit ce-a spus Kolesnik? Dacă nu reuşim, să ne întoarcem înapoi, înţelegi sau nu?

— De înţeles, înţeleg — oftă Vitea. Atunci hai să mai stăm aici, iar la noapte să pornim din nou.

— Nu — ripostă Kolea — de ce să mergem prin ploaie? O să găsim noi un stog de fîn şi-o să ne-ascundem.

Vitea privi în jur. Aproape de drum se zărea un stog înalt de fîn, decolorat de ploi şi vînt.

— Uite colo un loc potrivit!

— Chiar potrivit! şi eu mă uitam drept spre el şi nu-l vedeam. Hai să mergem!

Peste cîteva minute se căţăraseră în vîrful stogului, legat jos la poale cu o sîrmă. Îl legase probabil cineva, ca vîntul să nu împrăştie fînul. Adăpostul era moale şi cald şi copiii se acoperiră cu fîn, care mirosea pătrunzător. Oboseala îi cuprindea tot mai mult. Băieţii adormiră atît de adînc, încît se părea că nici ploaia torenţială, nici grin-dina, nici zăpada, nimic pe lume nu i-ar fi putut trezi.

...Şi totuşi Vitea se trezi. Se trezi din pricina unui zgomot ciudat care se auzea jos, undeva sub stogul de fîn.

Ridică iute capul şi ascultă. Alături sforăia uşor Kolea şi vîntul făcea să foşnească fînul... Da, în- tr-adevăr, nu i se păruse. Chiar sub stog s-ar fi zis că umblă cineva, tropăind din picioare. Ce-o fi asta? Se auzeau şi voci înăbuşite! Da, este neîndoielnic că vorbeşte cineva. Dar unde? Poate că e numai o iluzie auditivă.

Vitea dădu la o parte încetişor fînul de deasupra capului şi se săltă să vadă ce se întîmplă. Se întunecase de-a binelea; căsuţele din depărtare se pierdeau în ceaţa amurgului; nu mai ploua, şi în luminişurile dintre nori se zăreau pe alocuri pete senine de cer. Străduindu-se să nu facă zgomot, ieşi din fîn şi se rostogoli jos. Privi în jur, dar nu zări nici ţipenie de om. Ciudat însă, aici jos, pe pămînt, vocile se auzeau mult mai limpede...

Poate că oamenii se află de cealaltă parte a stogului? Vitea se tîrî spre stînga şi glasurile începură să se îndepărteze parcă. Atunci schimbă direcţia şi glasurile începură să răsune mai

limpede, încă o mişcare, şi le auzi alături de el. Ciudat lucru: glasurile veneau din fundul stogului. Vitea atinse din întîmplare sîrma care lega stogul, şi deodată unul dintre snopi se mişcă din loc. Speriat, băiatul se trase înapoi: în faţa lui apăru o gaură rotundă. Vitea îşi dădu imediat seama că stogul era pus numai pentru a masca o cazemată, iar în cazemată se aflau probabil soldaţi. De bună seamă că sol-daţii nu fuseseră acolo cînd el se urcase în stog împreună cu Kolea. Ce să facă acum? Cum să plece?

Vitea îndreptă în grabă fînul pe care-l răvăşise, se culcă lîngă stog şi începu să asculte cu atenţie, înăuntru cineva vorbea ruseşte.

— Da, într-adevăr, m-ai pus pe gînduri — se auzi o voce groasă de bărbat. Dracu' să-i ia cu născocirile lor cu tot.

Cel cu vocea subţire, care se frîngea la notele de sus, dînd impresia că omul se îneacă, continua probabil să argumenteze.

— Trebuie să plecăm! Ne omoară, Vasili Dmi- trici, zău că ne omoară!

— Da' ţie cin' ţi-a spus toate blestemăţiile astea?

— Nici nu merită să mai vorbim! Ai auzit doar cu urechile tale,

— Şi, cum s-ar zice, el vorbea despre prizonieri şi mobilizaţi — nu se lăsa cel cu glasul de bas. Da' noi ce sîntem, mă rog?

— Înţelege odată că pentru ei nu este de loc important acest lucru! Ei vor ca nici un şoarece să nu ştie unde se află cazemata asta... Azi sîntem noi de santinelă, dar mîine, cînd se vor termina lucrările, vor începe să cureţe locul, şi împreună cu gunoiul or să ne-arunce şi pe noi... de-a valma... în şanţ... Înţelegi?

— Care şanţ? întrebă basul, alarmat.

— Ăla pe care l-au săpat nu demult, cu escava- torul, în spatele satului.

— Na-ţi-o bună! Păi şanţul e un şanţ antitanc!

— Ce tanc? Prostule! De îndată ce se va construi ultima cazematăă, acolo o să-i împuşte pe toţi cei care au lucrat la fortificaţii. Acum ai priceput?

— Da' noi n-am lucrat!

— În schimb ştim mai multe decît ceilalţi...

Cei din cazematăă tăcură. Vitea simţi miros de tutun, ce ieşea printr-o ambrazură a cazematei ca printr-o răsuflătoare. Pesemne că fumau pe-ntre- cute.

— Da, zău! Să ştii că m-ai pus pe gînduri — repetă basul. Dar unde să ne ducem, nu mă taie capul...

— Ba eu ştiu — răspunse celălalt. Hai să furăm nişte formulare, să ne facem o adeverinţă că plecăm în Ucraina, într-o delegaţie, şi s-o ştergem frumuşel...

— Cred că ai dreptate, mă Petea. Altceva nu ne rămîne de făcut... Şi glasul se prefăcu în şoaptă: Da' ce-ar fi dacă am pleca noi la partizani? Să ne căim de ce-am făcut şi poate c-or să ne ierte...

— Vai de mine, ce tot vorbeşti! exclamă îngrozit celălalt. Din lac în puţ! Caută şi le dovedeşte că n-am fost trimişi ca iscoade. Ne-atîrnă de-un pom, şi gata treaba...

Cel cu vocea de bas oftă din greu:

— Sîntem blestemaţi, Petka! Asta e! Noi n-avem loc pe pămînt. O să pierim şi nimeni n-o să-şi aducă aminte pe unde ne zac ciolanele...

— Ei, poftim, altă belea, acum pune-te şi tu pe bocit ca o muiere!... Va să zică s-a hotărît, ple-căm?

— Bine, bine, dar cînd plecăm?

— Numai să aranjăm lucrurile şi plecăm. Peste vreo două săptămîni.

— Bine! Dar trebuie să mai adunăm bani şi pro- vizii.

— Asta negreşit... Ei, m-am dus, Vasili Dmitrici, curînd vine schimbul şi-o să ne caute.

În fundul cazematei se auziră zăngănind două paturi de armă. Vitea încremeni de-a binelea. Acuşi vor ieşi de acolo! Dar pe unde? Şi îndată îşi dădu seama că, de vreme ce în partea asta este ambra- zura, ieşirea trebuie să fie în partea cealaltă. Băiatul nu greşise: ieşirea din cazemată se găsea în- tr-adevăr la vreo zece metri, chiar pe panta lină a dealului. Acolo se afla o trecătoare care dădea în tranşee, şi pentru a o camufla, fusese acoperită cu un tufiş mare, plantat în mod intenţionat.

Poliţaii ieşiră unul după altul, se opriră puţin locului, priviră în jur, pe urmă porniră mai departe. Vitea era îngrozit. Se temea că prietenul său se va trezi şi în felul acesta se va trăda.

Poliţaii aveau o înfăţişare jalnică. Unul era înalt, cu un cap mic ca de pasăre, cu umerii înguşti, şi umbla clătinîndu-se pe picioarele-i lungi. Celălalt, scund, adus de spate, mergea lîngă el cu paşi mărunţei, continuînd să gesticuleze. Probabil îi aducea noi argumente, ca să-l convingă.

Vitea aşteptă pînă cînd siluetele se topiră în depărtare. Apoi se urcă în vîrful stogului şi îl trezi pe Kolea, care la început nu crezu nici o boabă din cele ce-i spunea tulburat Vitea. Povestea era foarte încîlcită. Dar cînd coborîră şi scormoniră împreună sub fîn, nu mai rămase pic de îndoială. Sub fîn se afla o cazemată în toată regula, dar care deocamdată nu fusese înzestrată cu armament.

Copiii căzură pe gînduri. Acum misiunea lor nu se limita numai la întîlnirea cu tatăl lui Kolea; trebuia să-l avertizeze pe acesta şi pe toţi cei care construiau raionul fortificat ce soartă îi aşteaptă.

— Ţii minte cum îi cheamă pe cei doi poliţai? întrebă Kolea.

— Da: pe unul Vasili Dmitrici, iar pe celălalt, Petka... Da' de ce mă-ntrebi?

— Poate că o să ne prindă bine să ştim!

— Eu cred că e primejdios să mai rămînem aici! zise Vitea.

— Ai dreptate... Trebuie să plecăm... cu siguranţă că santinelele intră în cazemată să se încălzească, şi lucrul acesta se poate întîmpla din clipă în clipă.

Băieţii ieşiră la drum. Cît timp stătuseră ascunşi în stog se lăsase un frig pătrunzător. Sufla un vînt tăios dinspre miazănoapte. Deodată Kolea simţi pe obraji ceva rece. Ridică braţul şi în palmă îi căzu un. fulg alb de zăpadă. Şi dintr-o dată începu să ningă cu fulgi mari şi pufoşi. Zăpada le cădea în ochi, aproape orbindu-i.

— Ce vreme cîinoasă! bombăni Vitea.

— Pentru cercetaşi este timpul cel mai potrivit — rosti Kolea cu înţelepciune, deşi tremura de frig. Acum poliţaii se vor băga în bîrlog. La marginea drumului zăriră o şură veche, năruită. Acoperişul putrezit se prăbuşise pe alocuri. Uşile deschise se legănau şi scîrtîiau sub rafalele vîntului. Kolea se opri: Ia te uită! Un punct de observaţie cum nu se poate mai bun... Vom sta acolo pînă dimineaţă, şi după aceea vedem noi ce-o mai fi...

— Dar dacă şi-n şură se află ascunsă o cazemată? întrebă Vitea.

Abia rosti cuvintele astea, şi din spatele şurei ieşi o maşină deschisă, în care, alături de şofer, şedea un ofiţer hitlerist. Maşina traversă în goană distanţa pînă la drum şi frînă la ciţiva paşi de băieţi.

Ofiţerul se ridică şi strigă tăios:

— Ei, băieţi, ia veniţi aici!

Băieţii se apropiară. Ofiţerul îi privea uimit şi deodată Kolea recunoscu faţa asta mare, cu ochii aşezaţi departe de rădăcina nasului. Era chiar Werner! Acel Werner din cauza căruia murise mama lui.

Şi Werner îl recunoscu imediat pe Kolea. Îşi aducea bine aminte de băiatul care se supărase pe el şi care se ascunsese în hulubărie. O ţinea bine minte şi pe maică-sa. Întors de curînd în oraş, se informase despre ea. Aflase că fusese spînzurată! Păcat! Werner ştia că nu-i spusese nici un cuvînt despre călătoria pe care intenţiona s-o facă, şi cu atît mai puţin despre scopul călătoriei şi itinerarul ei. Kurt Meyer dăduse dovadă de prea mult zel! Păcat! Mare păcat! Iată, băiatul ei hoinăreşte pe drumuri şi probabil că nici nu ştie încotro s-o apuce! La urma urmei, el, Werner, este vinovat de soarta copilului, şi pentru acest lucru se simte obligat să-l ajute cît de cît. O să-l ia cu el, şi băiatul o să-i ajute ordonanţei la treburile gospodăriei... Să vadă lumea că el iubeşte copiii. Şi de bună seamă că ruşii vor aprecia acest gest...

— Încotro, băieţi? întrebă Werner, străduindu-se să le vorbească pe un ton prietenos.

— La Belgorod — răspunse Kolea, privindu-l încordat pe sub sprîncenele încruntate.

— Atît de mult! (Werner voise să spună: „Atît de departe”!) Dar camarad de la tine?

— Asta-i Vitea... Mergem la mătuşa lui.

Werner căuta cu greu cuvintele.

— Vrei treci la mine? Şi camarad de la tine. Eu dat la voi mîncare!

Kolea şi Vitea se priviră, apoi Vitea dădu afirmativ din cap.

— Bine — încuviinţă şi Kolea.

Werner deschise portiera din spate. Băieţii ur-cară şi maşina porni. Tot drumul pînă-n sat, Werner nu-şi întoarse capul spre ei. Tăcea şi se gîndea la ale lui.

Revenea în locurile acestea, deşi n-ar fi dorit. I se făgăduise că va fi trimis în Germania. Dar cînd s-a constatat că există nereguli în raionul de fortificaţii, i s-a spus că aceasta este ultima misiune pe care o mai are de îndeplinit aici. Inspectase cazematele construite şi văzuse că mai sînt o sumedenie de lucruri de făcut. Cazemata ascunsă sub şură fusese adaptată numai pentru mitraliere, deşi ar fi trebuit să fie înzestrată cu

tunuri. Iar pentru alte modificări trebuia timp şi iarăşi timp. Asta înseamnă că va mai zăbovi încă o lună. Cine-i garantează lui că în decursul acestei luni n-o să-i treacă cuiva prin cap să repete atacul care era cît pe-aci să-l coste viaţa?

Stînd în spatele lui Werner, Kolea şi Vitea tă-ceau abătuţi. Ce-i aşteaptă oare acolo unde-i duce ofiţerul neamţ? Nu cumva le întinde o cursă?

Intrară în sat şi Werner îi duse într-o casă nu prea mare, ocupată de el, şi spuse repede ceva ordonanţei care-i ieşise în întîmpinare. Acesta privi mirat băieţii, clipi din genele lui albicioase, apoi, cu mişcări repezi, le porunci să-l urmeze. Îi conduse într-o încăpere mică — care pesemne slujise odinioară stăpînilor drept cămară — unde mirosea a şoareci şi a lînă mucegăită. În schimb era destul de cald. Important că aveau un acoperiş deasupra capului.

Băieţii aduseră din staulul din curte cîteva braţe de paie vechi, le aşternură pe jos şi li se păru că niciodată nu se instalaseră atît de bine ca acum. Ordonanţa, care le spuse că îl cheamă Richard, le dădu o cutie de conserve cu carne şi două bucăţi de pîine.

Pînă la ziuă, nimeni nu-şi mai aminti de ei, iar dimineaţă, Werner îi anunţă că Viktor va lucra la bucătăria lagărului, iar Kolea îi va ajuta lui Richard. De dormit, Viktor poate să doarmă aici. Vitea oftă resemnat. Sa vede că asta e soarta lui, să nimerească mereu la bucătărie!...

Werner era abătut. Avea numai necazuri. În timpul nopţii primise o telegramă prin care era numit şef al şantierului, iar fostul şef rămînea la ordinele lui. Nu se îndoia cîtuşi de puţin că treaba asta fusese pusă la cale de Meyer, că era rezultatul intrigilor lui. Nu avea încotro, trebuia să se resemneze. Pentru a scăpa cît mai curînd de aici, nu-i rămînea decît să-i pună pe toţi să lucreze în draci! Nu va cruţa pe nimeni. Vor lucra zi şi noapte fără întrerupere. Şi chiar de-ar fi să crape toţi, el nu va întîrzia nici un minut în locurile astea pline de primejdii.

Richard îl duse pe Vitea într-o casă de cărămidă din centrul satului; acolo se afla instalată bucătăria: tocmai se fierbea terciul pentru prizonieri.

Kolea, înarmat cu un cuţit, începu să-şi îndeplinească sarcina care-i fusese încredinţată: curăţatul cartofilor.

Cînd Richard se întoarse, toţi cartofii erau curăţaţi cu grijă, puşi în ceaun şi acoperiţi cu apă. Ordonanţa dădu mulţumit din cap, spuse înveselit ceva şi îi arătă uşa. Kolea înţelese că deocamdată nu mai are nevoie de el şi ieşi în uliţă. Zăpada care căzuse toată noapfea se topise, şi numai pe alocuri, de-a lungul gardurilor de nuiele, se mai vedeau fîşii albe, ce păreau nişte iepuri întinşi pe pămînt. În spatele caselor se desluşeau două rînduri de sîrmă ghimpată. Din pricina asta, peisajul, şi aşa destul de trist, părea dezolant. Pe uliţă nu era aproape nimeni. Împroşcînd noroiul cu cizmele, trecu în goană un soldat neamţ, apoi o maşină ticsită de oameni. Erau prizonierii şi locuitorii din oraş mobilizaţi la lucru. Toţi care nimereau în lagăr erau supuşi aceluiaşi regim.

Numai din cîteva hornuri ieşea fum: casele în care locuiau ofiţerii şi poliţaii. Kolea ştia unde se află bucătăria lagărului şi porni într-acolo, să vadă ce face Viktor.

Şi iată că se întîmplă ceea ce aşteptase el cu atîta înfrigurare, înfruntînd toate primejdiile...

...Văzu de departe şirul lung de prizonieri. Fiecare dintre ei ţinea în mînă un căzănel de tablă. Unul după altul băgau căzănelele pe fereastra bucătăriei şi apoi treceau la fereastra vecină ca să-şi ia căzănelul cu terci şi cîteva bucăţi de pîine puse pe capac. Pe urmă plecau, ţinînd cu amîndouă mîi- nile căzănelul, străduindu-se să nu alunece şi să cadă în noroiul lipicios ce se lăţea sub picioarele lor. Cu paşi nesiguri şi încordaţi o porneau pe uliţă.

Un om înalt, care de-abia îşi luase căzănelul, făcu un pas greşit şi fu cît pe-aci să verse căzănelul. Kolea îl recunoscu imediat. Era tatăl lui

Băiatul avea destulă experienţă şi nu alergă spre el. Ar fi însemnat să se trădeze. Ştia însă un singur lucru: că trebuie să-l ajungă cu orice preţ din urmă, înainte ca acesta să iasă din sat. Cît timp tata mergea prin sat, întîlnirea lor putea să pară întîmplă- toare. Dincolo însă va atrage cu siguranţă atenţia santinelelor.

Kolea grăbi pasul şi trecu pe cealaltă parte a uliţei pentru a-i ieşi în faţă lui tată-său, dar fără să se apropie prea mult de el.

Alexei mergea încet, ducînd căzănelul ca pe un lucru de mare preţ. Dac-ar cădea acum, zece oameni, şi aşa istoviţi la culme, vor sta flămînzi douăzeci şi patru de ore. Mai bine să meargă încet. Şi mergea alegînd cu grijă locul unde să pună piciorul. Dar

oricît se străduia, din pricina slăbiciunii se clătina mereu cînd într-o parte, cînd într-alta.

Văzîndu-şi părintele cum se chinuie, lui Kolea i se strînse inima de durere. Cît de mult îmbătrînise şi cît era de istovit!... Iată, ca să se poată odihni puţin, tata a pus căzănelul lîngă gard şi îşi şterge cu mîneca năduşeala de pe faţă...

Era clipa hotărîtoare... Kolea îl ajunse din urmă.

— Tată! îl strigă el încetişor, fără să se oprească, şi trecu mai departe.

Alexei întoarse capul şi se apucă cu mîinile tre- murînde de gardul de nuiele. Fericit şi mirat, îl privea pe Kolea, dar totodată în ochii lui se citea o adîncă nelinişte. Cum a nimerit băiatul în locul acesta blestemat? Ce face el aici?

Kolea încetini pasul, dar între timp se iviră doi ofiţeri, care nu erau de loc grăbiţi. Mergeau şi ei agale, apoi se opriră în dreptul porţii. Discutau preocupaţi şi nu părea că se vor despărţi curînd.

În prezenţa lor, Kolea nu putea să se apropie de tatăl lui. Îi făcu numai cu ochiul, zîmbind, şi coti în prima ulicioară care-i ieşi în cale. Mai privi multă vreme din dosul gardului. Tatăl său se îndepărtă, apoi dispăru cu totul...

Oh! cît de greu a fost să nimerească aici. Dar şi mai greu era să îndeplinească ordinul lui Koles-nik.

C A P I T O L U L XXVI

SECRETUL LĂZII FERECATE

De cîteva zile Nikita Borzov nu-şi mai găsea locul.

Un agent de legătură îi adusese ordinul lui Kolesnik, şi anume de a afla cu orice preţ date amănunţite privitor la raionul fortificat. Dar cum? Borzov văzuse cum primarul, întorcîndu-se din călătorie, scosese harta din porthartă şi o ascunsese în lada lui.

Cît timp Blinov umblase la ladă, Nikita Borzov îi urmărise cu atenţie mîinile, locul unde apasă, in- crustaţiile pe care le răsuceşte, dar pentru nimic în lume nu putu să memoreze ordinea şi direcţia în care trebuiau ele întoarse şi de cîte ori anume.

Dac-ar pune mîna pe harta asta măcar o singură dată, de cîte eforturi ar fi cruţată armata!

Agentul de legătură îi relatase şi faptul că Kolesnik trimisese copiii în raionul fortificaţiilor, cu misiunea de a-l găsi pe Alexei Ohotnikov şi de a lua legătura cu el.

Nikita Kuzmici îl cunoştea bine pe Alexei, care era un om de acţiune. Dacă Ohotnikov ar fi ajutat cît de puţin, ar fi în stare să facă multe...

Cu mare greutate, străduindu-se să nu trezească bănuiala lui Blinov, Borzov reuşise să i se permită să însoţească un grup de cetăţeni mobilizaţi la construirea fortificaţiilor.

Trei zile căutase — fără succes de altfel — o posibilitate de a discuta neobservat cu Alexei. Prizonierii erau duşi în front, iar după mîncare venea mereu Iurenev. Nikita Kuzmici îl văzuse în faţa bucătăriei, stînd la rînd. Privirile li se întîlniră, dar Iurenev întoarse capul.

— A, ce plăcere să întîlneşti un vechi prieten! rîse Borzov, apropiindu-se de el. Văd că nicăieri nu-ţi pierzi cumpătul. Cîinele

meu urlă şi acum noaptea, amintindu-şi de tine. Plînge că n-a reuşit să-ţi rupă pantalonii...

Probabil că nimeni, în afară de însuşi Nikita Kuzmici, n-a înţeles tîlcul acestor vorbe. Iurenev era convins că „băieşul" îl consideră o victimă a gestapoului, iar ceilalţi într-atît se obişnuiseră cu insultele, că nu le mai dădeau nici o atenţie.

Dar această întîlnire l-a silit pe Borzov să rişte, şoptindu-i cîteva cuvinte lui Alexei, în prezenţa tuturor. E adevărat că trecuse foarte repede pe lîngă el şi reuşise să-i strecoare doar o singură frază, însă, după expresia speriată şi încordată a feţei vărului său, Borzov îşi dădu seama că vorbele lui au fost auzite şi înţelese.

Dar oare îl crezuse Alexei? Nu bănuia cumva că este o provocare?

Auzind că Vitea şi Kolea plecaseră într-o misiune atît de grea, se necăjise grozav: primejdia era prea mare. Dar în scurtă vreme îi ajunse la urechi zvonul că Werner adăpostise în lagăr doi băieţi. E adevărat că, nimerind dincolo de sîrma ghimpată, copiii erau izolaţi şi era foarte greu să iei legătura cu ei, dar cînd se vor întoarce în tabără, bineînţeles vor aduce multe informaţii preţioase. Kolea nu va sta cu mîinile în sîn. Va găsi el o posibilitate să vorbească cu tatăl lui. Ceea ce pentru un om în toată firea este nespus de complicat, pentru un copil poate deveni un lucru foarte simplu.

Cu cît se gîndea însă mai mult la toate astea, Nikita înţelegea că, oricîte eforturi ar face, nu va putea obţine decît informaţii parţiale despre raionul fortificat. El avea însă nevoie de date complete. Şi aceste date există aici, aproape de tot, în această

ladă blestemată împodobită cu ţinte. Nici măcar nu trebuie să furi cheia pentru a o deschide.

Într-o zi, plecînd după treburi, Blinov îl rugă pe Borzov să-l aştepte în cabinet. Plecase şi secretarul primăriei, care lucra tot timpul la masa din vestibul. Întredeschizînd uşa ca să-i audă paşii cînd vine, Nikita Borzov se apropie repede de ladă şi începu să răsucească incrustaţiile, făcînd eforturi desperate, imitînd mişcările primarului. În interiorul lăzii se auzi un ţăcănit, însă capacul nu se deschise.

Broboane de sudoare rece îi năpădiră fruntea, iar mîinile îi tremurau, dar; nu nimerea de loc. Auzind paşi care se apropiau, Borzov se îndepărtă dintr-un salt de lîngă ladă şi mai avu timp să se aşeze pe un scaun aflat la celălalt capăt al mesei.

Blinov intră şi, după cum i se păru lui Nikita Kuzmici, aruncă o privire atentă spre ladă, iar apoi se aşeză la locul său şi începu să vorbească despre necesitatea de a reface silozul distrus pentru a putea depozita acolo giîu.

Nikita Kuzmici privea cu atîta ură faţa lui lată, liniştită, şi cărarea bine aleasă, încît Blinov se întrerupse dintr-o dată şi îl întrebă uimit:

— Ce-i cu dumneata, Nikita? De ce eşti supărat?

Nikita se lăsă pe spateaza scaunului şi se apucă cu mîna de falcă:

— Nu-i nimic, Ilia Ilici, mă doare o măsea.

Blinov dădu compătimitor din cap:

— Du-te la doctor. Pe mine niciodată nu m-au durut dinţii, dar îmi dau seama cît de neplăcut trebuie să fie.

Nikita Kuzmici ieşi, ţinîndu-se cu mîna de falcă, îşi dădea seama că singura soluţie este de a-l ataca pe Blinov în drum, atunci cînd vor pleca din nou spre raionul fortificat.

Dar şi acest plan se dovedi a fi greu de îndeplinit. Blinov încetase aproape cu totul să se mai intereseze de construcţie, îndreptîndu-şi toată atenţia asupra muzeului. Stătea zile întregi în depozitul muzeului, şi Nikita Kuzmici află că cele mai de preţ tablouri fuseseră scoase din rame, făcute sul şi pregătite pentru a fi evacuate.

,,Asta ce-o mai fi?” se gîndea Borzov. De ce a început Blinov să se grăbească? Unde şi ce fel de evenimente sînt în pregătire?”

Nu putea să-i pună întrebări primarului, ca să nu-i trezească bănuieli, iar primarul tăcea cu îndărătnicie. Observîndu-l, Nikita

Kuzmici îşi dădu seama că şeful lui e nervos şi aşteaptă să se întîmple ceva...

C A P I T O L U L XXVII

MISIUNEA TREBUIE ÎNDEPLINITĂ

Trecură cîteva zile, dar Kolea nu reuşi să-l mai vadă pe tatăl său. Richard n-avea de loc intenţia s-o facă pe milostivul. Nu ştia nici un cuvînt ruseşte, dar gesturile lui erau atît de elocvente, încît Kolea se obişnui repede să-l înţeleagă dintr-o privire: să spele vasele, să cureţe cizmele lui Werner sau, înarmîndu-se cu un fel de perie, să mătură pe jos. Însuşi Werner uitase parcă de existenţa băiatului. Majoritatea timpului şi-o petrecea de altfel la cîmp. Se întorcea seara tîrziu şi se culca imediat.

Vitea pleca devreme şi se întorcea tîrziu, mort de oboseală şi flămînd. La bucătărie se mînca prost, iar Kolea, cînd putea, ascundea şi pentru el din ceea ce reuşea să ia de la Richard, care se dovedea foarte gospodăros, dar foarte zgîrcit.

Odată, într-o seară, Vitea se întoarse tare tulburat. Îi făcu lui Kolea semn să-l urmeze în cămară şi îi povesti în şoaptă că în cursul zilei la bucătărie se petrecuse ceva ciudat. Unul dintre prizonieri venise cu căzănelul după mîncare. Bucătarul — un gefreiter foarte sever şi care urmărea întotdeauna cu severitate ca porţiile să nu fie mai mari decît cele reglementare — îi aruncase în căzănel o bucată de carne şi în acelaşi timp îi făcuse cu ochiul. Ce-o fi însemnînd asta?

— Dar cine-i prizonierul? întrebă Kolea.

— Nu ştiu — răspunse Vitea.

— El te-a văzut pe tine?

— Nu m-a văzut, dar eu am simţit că e ceva necurat la mijloc şi m-am ascuns după maşina de gătit. M-am ascuns şi am aşteptat...

— Ei — zise Kolea — poate că gefreiterului i-a fost pur şi simplu milă de el.

— ,,I-a fost milă”! îl îngînă Vitea. Ţi-ai găsit! Ăstuia-i pare rău şi după nişte cartofi putrezi... Nu, aici e altceva la mijloc...

— Ce crezi că poate să fie? întrebă repede Kolea. Începu să-şi dea seama cam ce bănuieli îl frămîntau pe Vitea.

— Prizonierul acela probabil că este un trădător şi din cauza asta i se dă mai multă mîncare — spuse Vitea.

Lucrurile luau o întorsătură gravă. Cum să procedeze? Ei nu ştiau nici numele, nici prenumele prizonierului.

— Ştii ceva? zise Kolea. Hai să ne-ascundem seara undeva, după vreun gard, şi cînd se vor întoarce de la lucru, tu să mi-l arăţi. Să vedem din care grup face parte.

Vitea consimţi.

Cu o jumătate de ceas înainte de ora cînd prizonierii erau aduşi de la lucru, băieţii se pitiră în nişte tufişuri dese din marginea drumului, în apropiere de casă. Chiar dacă i-ar fi găsit cineva acolo, nu i-ar fi trecut prin minte că acesta e un punct de observaţie. Nişte copii care se joacă...

Pe drum se ivi, în sfîrşit, coloana de prizionieri. Mergeau încet, abia tîrîndu-şi picioarele; pe cei care erau istoviţi peste puteri, tovarăşii lor îi duceau de subsuori.

Vitea îi urmărea cu încordare. Uneori i se părea că îl vedea pe omul care venise la bucătărie, dar de fiecare dată îşi dădea seama că se înşelase. Feţele pămîntii, istovite ale prizonierilor se deosebeau prea puţin unele de altele.

Iar Kolea îl aştepta plin de emoţie pe tatăl lui. De două ori îl văzuse de departe şi de fiecare dată simţea cum dorul îi strînge inima. Să fii alături de el şi să nu te poţi apropia!

— Ia te uită! Ăsta e! făcu deodată Vitea. Îl vezi? Cel scund, cu părul negru.

Kolea privi în direcţia indicată de Vitea şi simţi că i se taie picioarele cînd îl văzu pe Mihail, care mergea alături de tatăl lui. Iurenev spunea ceva şi Alexei zîmbea posomorît. Pe feţele lor se citea fră- mîntarea şi păreau preocupaţi.

Tata trecu la vreo trei paşi de Kolea. Ce-ar fi să-l strige şi să-l oprească? Dar iată că vine un S.S.-ist cu automatul... Nu, nu, acum nu se poate!

Cînd prizonierii dispărură după gardul în dosul căruia se afla lagărul, copiii rămaseră descumpăniţi. Nu ştiau cum să acţioneze mai departe. Kolea îi povesti lui Vitea tot ce ştia despre Mihail,

cum îl salvase, precum şi comportarea bănuitoare a bătrî- nilor din beci.

Da, la mijloc e ceva necurat! Se vede că bătrînii aveau totuşi dreptate.

Ziua fu lungă şi grea pentru Kolea. Avea senzaţia că pe tatăl său îl ameninţă o primejdie foarte mare şi se frămînta cum s-o înlăture. Richard îl ocări de cîteva ori pentru că se mişca încet şi neatent. În timpul nopţii, Kolea îi visă pe cei doi bătrîni. Se încruntau supăraţi la el şi îi spuneau ceva, dar atît de încet, încît nu putu să înţeleagă nimic. Se trezi în zori din pricina frigului şi nu mai adormi.

Luă brusc o hotărîre. Se va duce în fiecare zi la bucătărie pînă cînd se va întîlni cu tatăl lui. Trebuie ca într-o zi să fie trimis şi tatăl lui după mîn- care. Văzîndu-l de departe intrînd pe poartă, el îi va ieşi înainte. Iar apoi, ca din întîmplare, se va întoarce. O să meargă aproape unul de celălalt, şi acest lucru nu va putea trezi nici o bănuială.

În dimineaţa aceea, Richard nu se putu plînge de ajutorul său. Kolea se strădui din răsputeri să-i fie pe plac. Cizmele lui Werner străluceau ca oglinda. De pe veston fusese curăţat şi cel mai invizibil fir de praf. Farfuriile de pe masă erau spălate şi şterse cu grijă. Iar lui Richard, personal, Kolea îi făcu un serviciu nepreţuit: îi aduse din maşina intendenţei, care se împotmolise în noroi, o sticlă cu rom. Richard îl plesni peste spate şi strigă:

— Sehr gut![1]

În gura lui, asta suna ca o laudă neobişnuită.

În felul acesta, Kolea îşi cuceri dreptul de a ieşi la ora douăsprezece din casă. Ieşi pe poartă, ţinînd în mînă un pacheţel care-i dădea aerul unui om plecat după treburi. În ultimele zile, soldaţii care păzeau lagărul se obişnuiseră cu el, ştiind că lucrează la Werner.

Kolea ieşi din casă chiar în clipa cînd răsuna tingirilor toaca. Peste vreo zece minute, pe poartă va intra primul prizonier cu căzănelul, iar după el vor urma şi ceilalţi.

Băiatul porni agale, cercetînd cu atenţie drumul. Porţile stăteau larg deschise. O santinelă cu casca înfundată pe ochi se plimba de colo-colo.

Pînă să ajungă la bucătărie, Kolea se opri lîngă un gard de nuiele. Mai departe era primejdios să meargă. Dacă şi astăzi va veni Mihail, el trebuie să se ascundă înainte ca actorul să-l observe.

Timpul se scurgea chinuitor de încet. Drumul pustiu era plin de băltoace. În sfîrşit apărură siluetele întunecate ale prizonierilor.

Iată-l pe primul care, ţinînd căzănelul strîns la piept ca pe o pavăză, intră în curte. E un ostaş înalt, slab, într-o uniformă militară, peticită. Zîmbeşte victorios: cel care ia primul supa o nimereşte totdeauna mai grasă.

După ostaşul cel înalt venea un om cu paltonul rupt, încins cu o curea subţire. Probabil unul dintre cetăţenii mobilizaţi la lucru. Ţinea căzănelul pe cap, cu o singură mînă; avea o şapcă înfundată pe frunte, de sub care nu i se vedeau decît mustăţile negre. Kolea îl privi cu atenţie. Nu, ăsta nu-i Mihail. Mihail e mai tînăr, mai înalt şi nu are mustăţi... Pe urmă intrară şi ceilalţi.

Pe tatăl său îl văzu în chip cu totul neaşteptat; el intrase pe poartă şi înainta încet pe cărarea care şerpuia de-a lungul gardului de nuiele. Ţinea că- zănelul în mîna stîngă, iar dreapta o băgase după reverul mantalei.

Înainte de a ieşi în întîmpinarea lui, Kolea îi privi cercetător pe toţi care se aflau prin apropiere. Nu, Mihail nu era printre ei.

Lucrurile se petrecură aşa cum îşi închipuise, sau poate că totuşi puţin altfel. Cînd se apropie de tatăl său, acesta se împiedică de o piatră, căzu şi căzănelul se rostogoli în noroi. Soldaţii de la poartă începură să rîdă. Kolea se apropie, luă

[1] Foarte bine! (în limba germană în text). (n.t.)

căzănelul şi-l dădu tatălui său, care îşi scutura mantaua de noroi. Santinelele se întoarseră la treburile lor, iar deţinuţii care veneau în urma lui se grăbiră să-şi ocupe rîndul. N-aveau ei timp pentru astfel de fleacuri...

— De ce ai venit aici? întrebă încetişor tata şi, ca să mai cîştige timp, începu să şteargă cu mîneca poala mantalei.

— M-au trimis — răspunse tot atît de încet Kolea. Tu ai o misiune importantă: trebuie să memorezi bine unde se află cazematele.

Tata îl privi cu atenţie:

— Unde locuieşti?

— La Werner. Nu sînt singur. Am un tovarăş. Şi trebuie să-ţi mai spun ceva. Îi cunoşti pe poliţaii Vasili Dmitrici şi pe Petka?

— Da.

— Bine. Să ştii că vor să fugă. Le e teamă că vor fi omorîţi.

— Ei ţi-au spus?

— Nu, eu şi cu Vitea am auzit discuţia lor din cazemata de sub stogul de fîn... Să ştii un lucru, tată — şi glasul lui Kolea tremură — trebuie să fugi! Te rog foarte mult, tăticule, să fugi!

Era primejdios să mai rămînă acolo. În apropiere răsunară paşii poliţaiului. Ridicîndu-şi căzănelul, tata porni din nou. Kolea rămase puţin în urmă, dar se auzeau totuşi unul pe celălalt.

— Şi unde să mă duc? întrebă tata.

— În pădure. Ţii minte locul unde am adunat acum doi ani, vara, ciuperci, la răscrucea de drumuri? În fiece seară, două săptămîni la rînd, o să te aştepte acolo un om. El o să te conducă.

Tata îl întrebă repede:

— Îl cunoşti pe Mihail Iurenev? Zice c-a stat închis cu tine într-o pivniţă...

— Fereşte-te de el, tată, se spune că e un trădător... Bucătarul îi dă o bucată de carne în plus.

— Aşa... — zise tata, mijindu-şi ochii. Şi cînd pleci tu înapoi?

— Cît mai repede! Cum reuşim să scăpăm.

Alexei îl privi şi, grăbind paşii, adăugă:

— Spune celor care te-au trimis că am să fac tot ce pot. Aşteaptă-mă pe-aici. Cînd o să mai vin din nou după mîncare, eu o să scap din mîini căzănelul şi pe urmă o să-l ridic. Pe jos va rămîne o hîrtie. Ascunde-o cum trebuie. Dacă o vor găsi, te-

aşteaptă moartea... Voi căuta să fug, dar să ştii că e foarte greu...

Tata îşi trecu căzănelul dintr-o mînă în cealaltă şi porni grăbit spre rîndul care se înşiruise tăcut lîngă bucătărie.

Kolea privi spatele îngust al tatălui şi inima i se strînse din nou, încleştată de o durere cumplită.

C A P I T O L U L XXVIII

O LUPTĂ GREA

Toate acţiunile lui Iurenev, tot ce spunea, tot ce propunea şi toate insistenţele îi apăreau acum lui Alexei în adevărata lor lumină. Părea că aflase foarte puţin. Dar bucata de carne pe care gefreiterul i-o băga pe furiş sub capacul căzănelului întregea tabloul bănuielilor. Numai protecţia unui personaj foarte sus-pus putea sili conducerea lagărului să-i facă astfel de concesii lui Iurenev.

Astăzi, cînd dădu căzănelul prin fereastra bucătăriei, îşi aruncă privirea înăuntru şi observă într-un ungher întunecos un băiat voinic, cu capul rotund, tuns ca un arici, care şedea pe un scăunel şi spăla nişte ridichi. „Ăsta trebuie să fie prietenul lui Kolea. De-acolo vede el, probabil, toate mişcările bucătarului şi e sigur că băiatul n-a greşit.”

Lui Alexei nu-i ieşea din cap scena aceea mută, dar atît de semnificativă, cînd de Iurenev se apropiase ofiţerul hitlerist. Îşi amintea de asemenea cu cîtă abilitate reuşise Iurenev să schimbe discuţia în timpul convorbirii lor de acum cîteva zile. Întorsese în aşa fel vorba, de parcă Alexei ar fi fost un trădător. Cît era de viclean! Cu un astfel de om e greu să lupţi, dar trebuie, este absolut necesar, pentru că altfel îi va omorî el pe toţi.

Alexei socoti că a sosit clipa cînd el nu mai are dreptul să tacă. Trebuie să împărtăşească şi tovarăşilor săi bănuielile care-l frămîntă. Dar şi de astă dată trebuie să fie cît mai prudent şi mai prevăzător, căci e de ajuns un singur pas greşit, şi Iurenev va înţelege că a fost demascat.

Seara, Alexei îi şopti lui Eremenko că vrea să stea de vorbă cu el. Profitînd de un moment cînd toţi se pregăteau de culcare, ieşiră în curte şi, aprinzîndu-şi ţigările, se rezemară de gardul de

nuiele. Pînă la ora culcării mai aveau vreo zece minute şi de-a lungul satului se vedeau patrulele de noapte.

Eremenko ascultă cu atenţie ce-i spunea în grabă şi încîlcit Alexei, iar pe faţa lui istovită şi nebărbierită apăru o expresie de nelinişte.

— Şi ce-ai de gînd să faci? întrebă el.

— Vreau să-l verific pe Iurenev pentru ultima oară. Ohotnikov îi expuse noul său plan.

— E cam riscant — zise Eremenko, încreţindu-şi fruntea. Şi dacă n-ai să reuşeşti, ce-o să se întîmple?

— Oricum, nu avem altă soluţie. Dacă rămînem pe loc, pierim. Dacă îl ascultăm pe Iurenev, tot în şanţ nimerim... Aşa că e mai bine să riscăm.

— Ei, şi cu cine ai de gînd să mai vorbeşti? îl întrebă Eremenko. Pentru astfel de lucruri, două capete nu sînt de ajuns.

— Da' tu ce crezi, cu cine mai putem vorbi?

— Cu Kravţov.

Locotenentul Iuri Kravţov suferea îngrozitor din pricina detenţiunii. Foarte tînăr — n-avea nici douăzeci de ani — era un om cinstit şi plin de avînt. Nu se putea împăca de loc cu faptul că viaţa lui trebuie să se sfîrşească în dosul unui gard de sîrmă ghimpată. Uneori îşi pierdea curajul, umbla posomorît şi abătut, dar sufletul lui tînăr biruia şi locotenentul redevenea vesel şi plin de viaţă. Avea încredere în Alexei şi, fără să stea pe gînduri, l-ar fi urmat oriunde.

— Da, şi cu Iura trebuie să stau neapărat de vorbă — rosti Alexei. Dar el e o fire prea înflăcărată şi mi-e teamă să nu ne facă vreo încurcătură.

— Cu atît mai mult trebuie să-l pregătim.

Doi poliţai se apropiară de gard.

— Ei — strigă unul — intră în casă! Pînă la culcare mai sînt două minute!

Eremenko se îndepărtă de gard, dar Alexei rămase locului.

— Vasili Dmitrici, dă-mi te rog un foc! zise el, adresîndu-se unuia dintre poliţai care stătea cu picioarele răşchirate.

— Ce, eu pentru tine sînt Vasili Dmitrici? urlă acesta. Nu cunoşti disciplina? Hai, cară-te, că acu' ţi-arăt eu ţie!

— Poate tu, mă Petea, faci rost de un foc? se adresă liniştit Alexei celui de-al doilea poliţai, care privea mirat la prizonierul ăsta atît de obraznic.

— Du-te, hai, pleacă! zise Petea. Ce, ai chef de vorbă? Că doar nu eşti deopotrivă cu noi.

— Poate c-o să fim deopotrivă. De unde ştii că nu? insinuă Alexei. Mîine voi ne escortaţi?

— Nu se ştie. S-ar putea ca noi să vă escortăm — răspunse Vasili Dmitrici. Dar ţie nu ţi-e totuna?

— Pesemne că nu mi-e totuna, dacă întreb — spuse cu tîlc Alexei. Păsările zboară pe cîmp şi află multe lucruri despre oameni! Mîine am să stau de vorbă cu voi — şi intră în urma lui Eremenko în casă, lăsîndu-i pe cei doi poliţai nedumeriţi şi îngrijoraţi.

Ce să însemne aluzia asta ciudată a prizonierului? Ştie într-adevăr ceva? Despre ce vrea să vorbească cu ei? Umblînd prin satul adormit, se gîn- diră mult timp şi se hotărîră să nu înceapă ei discuţia; dar dacă prizonierul va insista să intre în vorbă cu ei, să-l asculte. Iar dacă va trăncăni cine ştie ce bazaconii, atunci îl vor împuşca pe loc pentru „tentativă de evadare”.

Dimineaţa, Alexei nu reuşi să se apropie de Krav- ţov, deoarece a fost trezit mai devreme ca de obicei şi dus la cîmp, iar în timpul lucrului n-a putut vorbi din cauza lui Mihail şi a celor doi poliţai, care se învîrteau mereu pe acolo. După privirile îngrijorate pe care i le aruncau lui Alexei, acesta îşi dădu seama că sînt neliniştiţi. „Frămîntaţi-vă, frămînta- ţi-vă — îşi spunea Ohotnikov. O să fiţi mai cumsecade după aceea!”

Privind grupul de oameni care lucrau paşnic pe cîmpul nesfîrşit, ar fi fost greu să-ţi închipui că aici au început să clocotească nişte patimi care poate se vor dezlănţui. Îi vedeai cărînd pămînt, montînd scheletele de oţel ale cazematelor, amestecînd cimentul. Nimic nu trăda încordarea lor lăuntrică, acea tensiune care, dintr-o clipă într-alta, se poate transforma într-o explozie...

Timpul se scurgea cumplit de încet. Din sat se auzi în sfîrşit mult aşteptata toacă.

Petka strigă cu glas sonor:

— Lasă lucrul! Pauză! şi-i privi pe toţi cu ochii lui severi. Iar tu, Iurenev, du-te după mîncare! Grăbeş- te-te!

Iurenev apucă iute cu un gest obişnuit căzănelul care se afla deoparte şi, vesel, făcu din mînă tuturor, pornind în grabă spre sat. Alexei îl privi cu ură, gîndindu-se: ,,Du-te, nemernicule, şi ia-ţi bucata de carne pe care o-nfuleci pe drum!”

Acum putea să stea de vorbă. Se aşează alături de Kravţov, care se rezemase obosit de fundaţia de beton a unei cazemate, întinzîndu-şi palmele înguste, cu degete lungi.

— Iura, trebuie să-ţi comunic un lucru foarte important — rosti el, zîmbind, pentru ca poliţaii care mîncau în apropierea lor, stînd pe nişte bîrne, să creadă că îi spune o glumă. Ştim precis că Iurenev e un trădător.

La aceste, cuvinte, Kravţov sări împins parcă de un arc, păli şi întoarse spre Alexei o faţă atît de schimonosită, încît acesta se sperie.

— Nu cred! Nu pot să cred! zise el, aproape ţi- pînd. E o scornealã. Ai vreo dovadă?

Alexei nu se aşteptase ca vorbele lui să provoace o reacţie atît de furtunoasă.

— Mai încet, potoleşte-te! îl apucă pe Kravţov de mînă şi, cu forţa, îl sili să se aşeze la locul lui. Sînt fapte verificate. Eu n-o fac de dragul de a-l compromite... Dar să fii foarte prudent cu el. Alexei se abţinu să vorbească mai mult, deoarece nu ştia ce poate să facă băiatul acesta, care este foarte cin-stit, dar fără un pic de stăpînire de sine. Bagă de seamă — continuă sever Alexei — nu cumva să te trădezi fată de Mihail... Poţi să ne pierzi pe toţi, şi pe tine, şi pe noi.

— Bine — şopti Kravţov — dar eu am să verific. Eu trebuie să mă conving. Nu pot să trăiesc dacă omul în care am avut atîta încredere e un trădător.

Alexei se ridică şi se apropie de bîrnele pe care şedeau poliţaii.

— Poftă bună, domnilor poliţai! zise el cu o uşoară ironie în glas.

— Da’ tu, mă rog, ce pofteşti? întrebă supărat Vasili Dmitrici, privindu-l cu coada ochiului. Iar ai venit să trăncăneşti?

— Vai de mine, se poate? Am de discutat ceva serios.

— Ce discuţii putem avea noi cu tine? rîse batjocoritor Petka. Treaba ta e să sapi, iar a noastră, să privim...

— Dacă nu vreţi să staţi de vorbă cu mine, treaba voastră — făcu Alexei, dînd din umeri. O să vină ea vremea şi-o să vă pară rău.

— Da’ cînd o să vină vremea aceea? întrebă Vasili Dmitrici, făcînd ochii mici.

— Cînd o să terminăm toate cazematele. Atunci o să vină!...

Poliţaii se priviră între ei cu înţeles.

— Haide, haide, dă-i drumul! zise Vasili Dmitrici. Cu ce vrei să ne înspăimînţi?

Alexei pricepu că în adîncul inimii amîndoi sînt foarte speriaţi. Sînt ei grosolani, îngîmfaţi, dar de fapt le e teamă. Le e teamă fiindcă se aşteaptă să-şi primească plata pentru toate cîte au făcut. Da, Kolea îi dăduse cheia potrivită pentru sufletul acestor oameni.

— După muncă, să mă opriţi să stăm de vorbă fără martori — grăi Alexei.

Vasili Dmitrici clătină din cap:

— Nu se poate. O să trezim bănuieli. Zi acuma, că nu te-aude nimeni.

— Nu — se încăpăţînă Alexei — acum nu e timp. Trebuie să lucrăm! şi se îndepărtă de poliţai, lăsîn- du-i şi mai nedumeriţi.

Între timp, Iurenev se întorsese cu căzănelul cu mîncare. Observase că Alexei stătea de vorbă cu poliţaii.

De data asta era foarte puţină supă, iar steluţele de grăsime şi boabele de mei se vedeau doar ici- colo. Mîncau toţi, aşezaţi în cerc, luînd cu lingura pe rînd din supă.

Kravţov, care de obicei se aşeza alături de Iurenev, îşi schimbă locul şi, ducîndu-şi lingura spre că- zănel, îl privea cu duşmănie pe fostul său prieten. ,,Nu cumva să ne facă pocinogul! se gîndea îngrijorat Alexei. Rău am făcut că i-am vorbit deschis!”

Sfîrşind de mîncat, Iurenev îşi băgă lingura în carîmbul cizmei şi aşa, în treacăt, îl întrebă pe Alexei:

— Ai tutun?

— Am.

— Hai să fumăm!

Se îndepărtară amîndoi şi Mihail începu să-l interogheze.

— Despre ce-ai vorbit cu ei? întrebă el, arătînd cu capul spre poliţai.

— Despre vreme — rîse Alexei.

— Eu nu glumesc! şi în glasul lui Iurenev răsună ameninţarea.

— Da’, de fapt, de ce mă descoşi? Cu ce drept?

Mihail aprinse chibritul:

— Uite care-i adevărul: după cele ce mi-ai spus, nu mai pot avea încredere în tine! Discuţia ta cu poliţaii mă face să devin bănuitor…

— Nu cumva crezi că, hotărîndu-mă să trădez, aş fi săvîrşit lucrul acesta în văzul tuturor?

— Îţi cer în mod categoric să-mi spui despre ce aţi vorbit — repetă aspru Iurenev. Sau ceea ce voi face de-acum înainte mă priveşte numai pe mine...

— Adică ce vrei să spui?

— Nu sînt obligat să mă destăinuiesc duşmanului meu...

— Aşadar, iată cum ai început să vorbeşti! şi Alexei trase adînc din ţigară. Bine, fă cum vrei!

Întorcîndu-se brusc, luă lopata şi coborî în cazemată...

Aproape tot restul zilei lucrară alături, instalînd cupola de beton. Uneori mîinile li se atingeau, dar amîndoi şi le retrăgeau în grabă. O ură reciprocă, care pînă acum sălăşluise undeva, în adîncul fiecăruia dintre ei şi nu-şi găsise multă vreme o portiţă de ieşire, se aprinsese brusc şi într-o clipă atinsese paroxismul.

„Dar dacă ăsta ştie locul unde-mi păstrez schiţele? Sau poate l-a văzut pe Kolea?" îşi zise Alexei şi gîndurile cele mai negre încolţiră în mintea lui, învolburîndu-se ca un vîrtej.

Din pricina muncii îndelungate îl durea spatele. Alexei se îndreptă din şale, scrîşnind de durere. Cît de bine e să stai măcar cîteva clipe neîncovoiat, cu umerii drepţi, şi să respiri adînc aerul purificat de prima zăpadă!

Deodată, privirea lui se opri asupra unei gropi întunecate din cazemata vecină. Armătura pentru această cazemată întîrzia undeva, pe drum, şi Werner ordonase ca pentru o bucată de timp să se întrerupă lucrul.

Alexei vedea parcă şanţul îngust şi scurt, o cotitură bruscă, apoi o mică distanţă şi altă cotitură. După aceea, fundaţia adîncă, cu pereţii abrupţi. Nu demult, în această fundaţie, grupul lui trecuse prin clipe foarte grele! Într-o zi, profitînd de faptul că poliţaii plecaseră la treburile lor, Alexei îşi chemase tovarăşii la o scurtă consfătuire. Poliţaii plecau din cînd în cînd, considerînd că nimeni nu poate fugi. Cîmpul neted se întindea pînă în zare şi n-aveai unde să te-ascunzi. Glonţul te-ajungea repede din urmă... Stînd cu spatele spre şanţ pe marginea fundaţiei, Ohotnikov privea în urma poliţailor şi nu observase — cum de altfel nu observaseră nici ceilalţi — că Kravţov ieşise tiptil din fundaţie pe cealaltă parte, ascultase discuţia lor, iar apoi se ivise în chip neaşteptat şi îi speriase pe toţi. Nimeni nu se gîndea că acest şanţ este asemănător unui tub acustic! Iurenev nu voise să creadă şi se dusese în mod special după cotitură, să asculte...

Alexei zîmbi posomorît. Ce-ar fi să repete acum acelaşi lucru, dar nu în glumă, ci în serios? ,,O să se prindă el, sau nu?" şi Alexei îl privi cu coada ochiului pe Iurenev, care aranja plăcile de beton. ,,Ce-ar fi să-ncercăm? Dacă iese, bine. Dar dacă nu?"... şi Alexei căzu pe gînduri. Da, miza era în-tr-adevăr foarte mare... Propria lor viaţă!...

...Şi deodată se simţi cuprins de o pornire răutăcioasă care-l ardea ca o flacără. Oricum, tot trebuie să moară! Ultima discuţie cu Iurenev era de fapt şi ultimul avertisment. Acum actorul o să facă tot ce-i va sta în putinţă pentru a-l pierde pe Alexei, mai ales că are în mînă atuuri atît de puternice ca refuzul lui de a evada, precum şi discuţia cu poliţaiul. Nu, dacă tot trebuie să acţioneze, atunci să acţioneze imediat, fără nici o amînare. Cîte nu se pot întîmpla peste noapte! Iurenev ar fi în stare să instige pe careva să-l omoare ca pe-un trădător sau îi va trăda el pe toţi. Lucru foarte posibil, de altfel, fiindcă ştie că viaţa lui atîrnă de un fir de păr. Se poate întîmpla de asemenea ca cei doi poliţai să fie trimişi a doua zi în altă parte, şi atunci el, Alexei, n-o să-şi poată pune planul în aplicare. Şi chiar dacă va rămîne în viaţă, în ochii celor din jurul lui el nu va mai preţui nici cît o ceapă degerată, toţi se vor feri ca de un lepros. Încearcă şi demonstrează că tu ai avut gînduri curate şi planuri chibzuite spre binele lor! Pe marginea gropii, tovarăşii te vor blestema în răpăitul automatelor. Nu, el, Alexei, nu va lăsa ca lucrurile să ajungă pînă acolo!

Alegînd un moment prielnic, cînd poliţaii, cărora li se urîse să tot umble printre oamenii care munceau, se aşezară pe bîrne să fumeze, Alexei lăsă lopata şi se apropie de ei.

— Uite ce e, Vasili Dmitrici — zise el — ai dreptate, îmi dau seama că nu se poate să mă opreşti după muncă...

— Ei, spune, ce vrei? şi poliţaiul scuipă într-o parte.

— Vreau să mă duceţi la cazemata de colo! Am lăsat înăuntru uneltele, nişte căldări şi nişte răngi... acolo o să putem sta liniştiţi de vorbă.

Poliţaii se priviră între ei.

— Ei, vezi — rosti alene Petka — asta se poate! Şi cînd să te ducem?

— Uite ce e, eu mai lucrez puţin; pe urmă te apropii de mine şi mă strigi...

— Bine, acum cară-te — grăi cu un aer ocrotitor Vasili Dmitrici. Văd eu că ai mîncărime la limbă. Deh, să stăm de vorbă, dacă aşa ţi-e cheful... Nu-mai bagă de seamă, să spui lucruri serioase, că de nu... — şi cu un gest elocvent puse mîna pe automatul de lîngă el.

Alexei se întoarse şi, liniştit de parcă discuţia aceasta n-ar fi însemnat nimic pentru el, plecă... Nimeni nu putea şti cît de greu îi venea să joace rolul acesta cumplit, rol care-i cerea să joace mai bine decît un actor de profesie şi decît un trădător de profesie!...

Din mijlocul celor ce lucrau se aţinteau spre el privirile pătrunzătoare şi încruntate ale lui Iurenev, dar Alexei se prefăcu a nu-l vedea. Două discuţii tainice cu poliţaii în aceeaşi zi, în prezenţa tuturor! De bună seamă, Iurenev folosise din plin acest sistem de vreme ce se uita la el cu atîta neîncredere. Cînd Alexei se apropie, toţi amuţiră, prefăcîndu-se că muncesc. Numai după privirea tulburată şi plină de desperare a lui Kravtov, Ohotnikov îşi dădu seama că băiatul era complet dezorientat.

Peste vreo cinci minute, poliţaii se sculară de pe bîrne, îşi puseră pe umăr automatele prinse de curea şi se apropiară de ei.

— Ei, Ohotnikov — strigă Vasili Dmitrici — ia vino-ncoa'!...

— Iarăşi! auzi Alexei în spatele său exclamaţia surdă a lui Iurenev.

Alexei mai înfipse de cîteva ori lopata în pămînt. Vasili Dmitrici intrase însă bine în rol:

— Ce, vrei să-ţi mai spun o dată? răcni el, înfuriat.

Atunci Alexei înfipse lopata în pămînt şi începu să coboare de pe moviliţa unde lucrau. Toţi îl urmăriră într-o tăcere de mormmt.

Poliţaii n-au spus pentru ce-l cheamă pe Alexei, şi lucrul acesta părea misterios. Ce caută el în cazemata neterminată? De ce l-au dus acolo? Şi deodată, toţi îşi aduseră aminte de consfătuirea pe care o ţinuseră nu demult. Un loc mai bun nici că se putea alege. Ohotnikov se va înţelege cu poliţaii. Dar ce anume? Acum e limpede de ce a refuzat să fugă împreună cu ceilalţi. Are cu totul alte intenţii. Probabil vrea să devină poliţai. De aceea s-a împrietenit cu ei... Ia te uită cum merg împreună de parcă nu l-ar duce ei pe el, ci el pe ei!

Iurenev căuta să stîrnească şi mai mult, prin aluzii răutăcioase, neîncrederea faţă de Ohotnikov. Stătea în mijlocul prizonierilor şi îşi bătea joc de fiecare gest al lui Alexei. Eremenko încercă să-i ia apărarea, dar primi pe loc un pumn zdravăn în spate.

— Ţine-ţi gura, mă! îţi aperi prietenul, ai? strigă Sviridov.

Scund şi vînjos, se supunea fără crîcnire la orice muncă oricît de grea; adeseori îl ajuta şi pe Eremenko. Dar acum nu mai avea încredere nici în el, nici în Ohotnikov,

Cînd poliţaii şi Alexei dispărură din văzul lor, prizonierii tăcură un timp abătuţi. Lucrurile se petreceau exact cum afirmase Iurenev. Omul în care avuseseră încredere desăvîrşită trece chiar sub ochii lor de partea duşmanului şi se obrăzniceşte într-atît, încît nici nu caută să ascundă lucrul acesta.

Iurenev chibzuia cu ochii închişi. Deodată îi deschise, se uită la fundaţie şi se întoarse spre Kravţov, căruia, de enervare, îi tremura buza de sus:

— Iura! Ia du-te şi trage cu urechea. Tu ai experienţă!

Kravţov făcu un pas înainte, dar se opri nehotărît.

— Măi, da' laş mai eşti, frăţioare! spuse dispreţuitor Iurenev, strîmbîndu-se. Cînd lucrurile au luat o întorsătură serioasă, dai bir cu fugiţii!

În timpul acesta, Alexei şi poliţaii şedeau în adîncul fundaţiei, pe o movilă de pietriş, şi discutau. Poliţaii voiau să-şi recapete autoritatea pierdută, dar nu reuşeau, din care cauză se înfuriau şi mai tare. Un nepricopsit de prizonier i-a tîrît pînă aici, în groapa asta afurisită, şi acuma stai şi aşteaptă pînă cînd va binevoi el să spună pentru ce a fă- cut-o...

Iar Alexei tărăgăna, îndrugînd verzi şi uscate, dar nu sufla o vorbă despre motivul care-l adusese aici. Uneori tăcea, privind în direcţia şanţului, de parcă ar fi tras cu urechea, şi calmul lui îi înfuria şi mai abitir.

— Ei, hai, n-o mai întinde atîta! izbucni în cele din urmă Vasili Dmitrici. Zău, uite, îţi spun cu fru- mosu': dacă nu începi, acu' îţi trag una cu patul armei! De ce ne-ai adus aici? Ce vrei de la noi? Vorbeşte!

— Bine — făcu fără grabă Alexei. Nervii îi erau încordaţi la maximum: nu greşise cumva socotelile? Dacă-i aşa, atunci el nu va mai pleca de aici, îi va ataca pe poliţai, şi chiar dacă îl vor omori, altă soluţie tot nu exista. Luînd această hotărîre, simţi că-l cuprinde o linişte desăvîrşită. Bine — repetă el încet. Începem!

Şi ascultă din nou, deoarece i se păruse că undeva, pe fundul şanţului, scîrţîise pietrişul.

— Ce tot tragi cu urechea? se înfurie Petka. Haide, zi odată!

— Aşadar, domnilor poliţai — începu cu glas tare Alexei — vă aduceţi aminte de cazemata de sub stog?... După cum păli Vasili Dmitrici şi după cum se rezemă moale Petka, cu spatele într-un colţ, el înţelese că lovitura nimerise în plin şi încă o dată îi mulţumi în gînd lui Kolea. V-aduceţi aminte sau nu? repetă el.

— Da, cunoaştem noi o astfel de cazemată — zise prudent Vasili Dmitrici. Şi ce-i cu asta?

Alexei se aplecă înainte, sprijinindu-şi coatele pe genunchi:

— Uite ce-i cu asta! Acum cîteva zile, voi amîndoi, aflîndu-vă în această cazemată, v-aţi înţeles să fugiţi.

Vasili Dmitrici sări în picioare, cu mîna pe automat:

— Minţi, ticălosule!... Aşa ceva nu s-a întîmplat... Acu' te omor!

Alexei rămase imperturbabil.

— Haide, omoară-mă — zise el, calm. Ce mai stai? Omoară-mă... Dar chiar astăzi comandantul lagărului va afla tot. Înţelegi? Crezi cumva că sînt mai prost decît tine? Am lăsat într-un loc sigur o scrisoare. După moartea mea, scrisoarea va fi găsită imediat. Ei, poate acum ai înţeles, flăcăule, şi o să laşi jos jucăria asta. Petka, spune-i tu! Văd că eşti mai înţelept. Hai mai bine să vorbim liniştiţi!

Petka se sculă şi-l trase pe Vasili de mînecă.

— Bine! rosti el, împăciuitor. Să-l ascultăm. De împuşcat putem să-l împuşcăm oricînd...

Vasili îşi roti furios ochii şi se aşeză din nou la locul său.

— Da' ce treabă ai cu noi, mă? întrebă el cu glas surd. După cît văd eu, ţi s-a urît cu viaţa...

— Nu, dimpotrivă — zîmbi Alexei. Şi eu vreau să trăiesc, cum vreţi şi voi... De aceea interesele noastre sînt comune.

— Şi ce vrei de la noi? întrebă Petka.

Alexei privi din nou spre şanţ; acum era aproape sigur că după cotul cel mai apropiat se află cineva.

— Eu vreau să v-ajut — zise el.

— Să ne-ajuţi! exclamă Vasili. Ah, a dracului pramatie mai eşti!

Mai mult nu se mai puteau preface. Petka se apropie de Alexei şi-l întrebă cu un aer grav:

— Ştii un loc unde am putea merge?...

Alexei dădu din umeri:

— Dacă plecăm împreună, atunci găsesc eu drumul!
— Dar cîţi o să fim? Numai tu şi noi? şi Petka ridică trei degete.
— Nu, de ce? Se vor mai găsi şi alţii...
— Ai auzit? se adresă Petka lui Vasili.
Acesta încuviinţă tăcut din cap, şi pe faţa lui se ivi pentru prima oară o licărire omenească.
— Eu, băieţi, vă propun să fugiţi împreună cu noi — zise Alexei. De aceea v-am chemat aici. Ştiţi foarte bine: dacă rămînem aici, şi pe noi, şi pe voi ne-aşteaptă aceeaşi soartă. Dar dacă o să mergeţi cu noi, o să spunem acolo că voi ne-aţi scăpat şi atunci o să fiţi iertaţi...
— Unde ,,acolo"? întrebă Vasili.
— Ei, prea multe vreţi să ştiţi — zise Alexei, ri- dicînd din sprînceană. Cînd o s-ajungi „acolo", o să vezi...
— Ehei, în primejdioasă treabă ne tragi tu, Ohotnikov! oftă Petka. Da. Chiar foarte primejdioasă.
Alexei îşi desfăcu mîinile în lături:
— Gîndiţi-vă şi... mă rog... cum vreţi, că voi vă sînteţi stăpîni!...
Vasili se ridică:
— Ei, bine, am stat cam mult. Acum trebuie să plecăm! îşi potrivi automatul pe umăr. O să ne mai gîndim. Pentru treaba asta trebuie să-ţi pui mintea la contribuţie...
— Şi cînd o să-mi daţi răspunsul? întrebă Alexei.
— Mîine dimineaţă cînd o să vă ducem la lucru — răspunse Petka.
Alexei ridică mîna:
— Dar hai să ne-nţelegem: dacă veţi refuza, socotiţi că discuţia asta nici n-a avut loc... Că altfel, înţelegeţi şi voi... Şi tăcu semnificativ.
Petka zîmbi posomorît:
— Atîta lucru înţelegem! Degeaba ne înspăi- mînţi! Tu să-ţi ţii limba-n gură, că noi sîntem învăţaţi... Se apropie de Alexei şi întrebă încetişor: Da' cum de-ai aflat despre discuţia asta? Că atunci, în cazemată, am fost numai noi doi...
Alexei făcu ochii mici:
— la spune, ce crezi, cîţi sîntem noi aici?
— Unde?
— Aici!
— Trei...

— Aş! Nu ştii să numeri! Ia uită-te cine-i acolo, după cotitură. Şi mai repede, pînă n-apucă să fugă!...

Pe faţa lui Petka se aşternu o spaimă cumplită. Ochii se holbară şi poliţaiul începu să tremure din tot corpul, cuprins subit de patima vînătoarei. Strîn- gîndu-şi automatul la piept, se năpusti în şanţ, îm- brîncindu-l pe Alexei. În aceeaşi clipă se auzi tropăit de paşi. Pesemne că omul fugea spre ieşire cît îl ţineau picioarele.

— Stai! strigă Petka cu glas subţire. Stai, că de nu, trag! şi dispăru în fundul şanţului. Vasili nu se putu stăpîni şi porni în goană după el. Alexei auzi undeva, în fund, glasurile tulburate ale cîtorva oameni, dar nu putu să distingă nici un cuvînt. Dar cînd glasurile se apropiară, Alexei desluşi limpede vocea din pricina căruia înfruntase o primejdie atît de mare. Era Iurenev.

Peste o clipă, Petka îl îmbrînci pe Iurenev din şanţ în fundaţie şi rămase în urmă, fără a lăsa automatul din mînă. Iurenev stătea liniştit, chiar provocator de liniştit, de parcă el ar fi fost aici cel mai mare.

— Ai auzit tot? îl întrebă calm Alexei.

— Da, tot — răspunse Iurenev, cu glas tare.

— Şi ai înţeles?

— Tot.

— Şi-acum mai susţii că sînt un trădător?

— Da! răspunse batjocoritor Iurenev, privindu-l drept în ochi.

— De ce?

— Pentru că asta mă va salva pe mine!

— Cîine!...

Vasili se apropie de Alexei şi-i puse apăsat mîna pe umăr:

— Ia ascultă, Ohotnikov! El zice că pînă acum ai îndrugat numai minciuni! Vrei să ne duci cu vorba!

Alexei zvîrli cît colo mîna lui Vasili de pe umăr:

— La cine pleci urechea? Ăsta-i un provocator! E în slujba gestapoului!

Petka tresări şi lăsă automatul în jos. Ia te uită în ce încurcătură au nimerit!

Iurenev se aşează pe un morman de pietriş.

— Şi-acum, Ohotnikov, să dăm cărţile pe faţă — zise el, gustîndu-şi satisfăcut puterea. Da, tu ţi-ai dat seama cine sînt. Sînt într-adevăr în slujba gestapoului. Şi putrezesc aici, alături de tine, ca apoi să te predau! Da, sînt un trădător! Dar tu ai să

mori, iar eu am să trăiesc... Şi uite, ăştia — continuă el, arătînd spre poliţaii, care, cuprinşi de spaimă, se strîngeau lîngă perete — te vor împuşca chiar acum, din ordinul meu. Te vor împuşca pentru că ei vor să trăiască şi numai eu singur pot să le acord iertarea.

— Dar ei pot să te ucidă şi pe tine! strigă Alexei.

— Nu, nu pot! rosti liniştit Iurenev, dînd din cap. Dacă mă vor ucide, vor fi şi ei împuşcaţi. Nimeni n-o să-i creadă că am fost omorît încercînd să fug sau pentru că nu m-am supus unui ordin... Nu! Nu pot! Tu însă ai să mori ca un trădător mîrşav, şi mormîntul tău se va acoperi de scaieţi. Ridică mîna, poruncind poliţailor: Ia trageţi o rafală în el! Şi deodată, întorcîndu-se, începu să răcnească sălbatic: Trageţi, vă ordon!... Sau vă împuşc pe voi!

Poliţaii ridicară automatele. O clipă încă, şi Alexei ar fi fost omorît. Dar în aceeaşi clipă, sus, pe marginea fundaţiei, apăru un om care strigă:

— Staţi!... Nu trageţi!

Toţi întoarseră privirile şi-l văzură pe Kravţov, care ţinea în mîini, deasupra capului, un drug de fier. Tînărul era înspăimîntător în furia lui nestă- pînită.

— Am auzit tot! zise el. Şi de data asta am fost aici! Tu, cîine — şi se plecă spre Iurenev — nu poţi muri din pricina unui glonţ, dar poţi foarte bine crăpa printr-o întîmplare nenorocită!

Iurenev, cuprins de spaimă, se lipi de zidul fundaţiei.

— Ce faci?!... urlă el.

Dar chiar în aceeaşi clipă, drugul de fier zvîrlit cu putere îi zdrobi capul. Iurenev se prăbuşi.

Kravţov sări jos şi se năpusti spre Alexei.

— Am să spun tuturor adevărul şi oamenii vor avea din nou încredere în tine — zise el, plin de însufleţire.

Poliţaii, cu automatele lăsate în jos, rămaseră lîngă trupul neînsufleţit al lui Iurenev, apoi Petka zise:

— Ce om imprudent! I-am spus doar să nu se bage sub drug, că poate să-i cadă în cap!...

Vasili, oftînd adînc, adăugă şi el:

— Uite aşa se întîmplă! S-apucă omul de un lucru care nu-l priveşte, bagă nasul unde nu-i fierbe oala, şi pe urmă pierde-ţi timpul cu înmormînta- rea iui!

...Kurt Meyer, care în aceeaşi seară se pregătea să se întîlnească cu Iurenev, aflînd despre moartea lui neaşteptată, fu cuprins de o furie sălbatică. Dar şi cele mai minuţioase cercetări confirmară că Iurenev căzuse victima propriei sale imprudenţe.

Kurt Meyer nu făcea însă parte dintre oamenii care pot fi uşor convinşi... Şi luă anumite măsuri...

C A P I T O L U L XXIX

ŞI ACUM — LA TREABĂ!

Kolea aştepta îngrijorat dimineaţa. Ştia că Mihail murise şi auzise cînd Werner interogase poliţaii, ra- portîndu-i apoi la telefon lui Kurt Meyer cele în- tîmplate. Kolea nu ştia nemţeşte, dar Werner pomenise de mai multe ori numele lui Iurenev, aşa că nu trebuia să fii prea deştept, ca să-ţi dai seama despre ce vorbesc.

Cei doi poliţai susţineau într-una că Iurenev este victima unei întîmplări nenorocite, că ei nu pot avea grijă de fiecare om în parte şi, dacă unul imprudent îşi bagă capul sub un drug de fier... ei nu sînt răspunzători... Kolea înţelese că tatăl său reuşise să scape de trădător, fără a fi bănuit.

Numai de nu s-ar întîmpla ceva înainte de întîl- nirea lor! Vor hotărî ce trebuie să facă, apoi Kolea şi Vitea vor lua drumul taberei de partizani.

Copiii născociseră un mijloc ca să scape din lagăr. Se vor ascunde în maşina care pleacă zilnic în satul vecin, după pîine. Vitea mai fusese de cîteva ori: bucătarul îi dăduse bucuros învoirea, căci lui nu-i plăcea să se hurducăne pe drumurile desfundate. Te pomeneşti că maşina se împotmoleşte în noroi, şi aleargă pe urmă de caută ajutoare!

În afară de şofer, în maşină mai mergeau doi soldaţi sau poliţai, care luau pîinea de la brutărie, o puneau în camion, apoi se urcau pe ea cu cizmele. Pîinea fierbinte le ţinea cald, şi dacă se turtea, se rupea şi se murdărea, asta n-avea nici o importanţă — deţinuţii înfulecau şi firimiturile...

Acum cîteva zile, gefreiterul îl căutase pe cel de-al doilea poliţai de serviciu, dar nu-l găsise, aşa că îi ordonase lui Vitea să plece, deoarece şoferul începuse să facă gălăgie. Vitea se achită onorabil, şi de atunci, plecarea după pîine devenise una din obligaţiile lui. Copiii se hotărîră: dacă Vitea merge cu maşina, de

ce n-ar merge şi Kolea? Vor pleca împreună în sat, vor lua piinea; iar la întoarcere vor sări din maşină. Cînd maşina va ajunge în la-găr şi cei de acolo îşi vor da seama că băieţii au fugit, abia atunci vor trimite pe cineva pe urmele lor. Sau poate nu vor trimite. Oricum, ei vor fi departe.

Noaptea trecu într-o aşteptare înfrigurată, iar dimineaţa, aşteptarea deveni şi mai chinuitoare. Se apropia clipa întîlnirii cu tatăl lui!... „Va veni oare? se gîndea abătut Kolea. Dar dacă se întîmplă ceva, dacă-l arestează?!"

Werner plecase în zori; Richard dormi pe săturate şi, cînd se trezi, îl puse pe Kolea să cureţe cu praf de dinţi linguriţele, cuţitele şi furculiţele. Lui Werner îi plăcea ca tacîmurile să strălucească.

Nu era mare lucru să cureţi două rînduri de ta- cîmuri, dar Richard îi mai găsi ceva de lucru. I se năzărise să repare aparatul de radio, care se stricase, şi deşi Kolea nu se pricepea de loc, Richard îi porunci să stea lîngă el şi să se uite cum umblă cu şurubelniţa. Lui Richard nu-i plăcea singurătatea, iar prezenţa băiatului îi amintea de căminul lui îndepărtat...

Timpul trecea. Pendula din perete arăta douăsprezece fără un sfert. În curînd va suna toaca pentru masă. Ce să facă? Cum să scape de Richard? Turba de furie că pierde un timp preţios, uitîndu-se cum Richard se moşmondeşte cu nişte piese şi sîrmuliţe afurisite, şi nu poate pleca.

Pe pervazul ferestrei se afla o muzicuţă. Lui Werner îi plăcea să cînte uneori. Kolea se sculă, o luă şi o duse la gură. Muzicuţa de nichel împodobită cu desene complicate scoase un sunet subţire şi puternic. Kolea o trecu repede peste buze, suflînd cu nădejde, dar sunetele erau cu totul lipsite de armonie. Deodată îşi aminti de neamţul acela fălcos din maşină, care, de bună seamă, ştia să cînte bine la drăcovenia asta.

Richard se strîmbă şi clătină din cap. Nu trebuie! Dar Kolea suflă din nou cu putere în muzicuţă. Richard bătu cu pumnul în masă:

— Stop!

Kolea sufla cu furie şi desperare. Întîmplă-se ce s-o întîmpla! Oricine în locul lui Richard şi-ar fi ieşit din fire la auzul unui asemenea concert. Dar Richard era răbdător. Grumazul i se înroşea însă tot mai tare. În sfîrşit, cînd zgomotul deveni cu totul de nesuportat, sări în picioare, smulse muzicuţa din mîinile lui

Kolea, se repezi spre uşă, o deschise cu piciorul şi-l lovi pe băiat cu putere ceva mai jos de şale...

Kolea atîta aştepta. Începu să alerge cît îl ţineau picioarele. Era timpul: toaca sunase şi poarta care dădea spre cîmp sta larg deschisă. Temîndu-se ca Richard să nu-l caute, se ascunse după magazie şi, urcîndu-se pe o piatră mare, începu să privească peste gard.

Zăpada care căzuse în timpul nopţii nu se topise încă. Învăluise cîmpul pînă în zare, şi doar drumul pe unde treceau maşinile şerpuia ca un rîu negru printre dîmburile cu panta lină. Acum, pe drumul acesta veneau ca întotdeauna prizonierii: unul după altul, duceau în mîini căzănelele care străluceau. Ce minte bolnavă, rafinată în torturi, născocise oare acest pelerinaj umilitor şi plin de chinuri? Ar fi fost mult mai simplu să se pună cîteva cazane mari într-o maşină, şi masa să fie dusă la cîmp! Dar oamenii nu trebuia să aibă nici o clipă de linişte. Să-i istovească nu numai munca, dar şi aşteptarea chinuitoare!

Tata! Iată-l că se apropie de poartă. Ţine căzănelul în mîna stîngă, iar dreapta o mişcă repede. Se grăbeşte! Ce îngrozitor e că nu se poate apropia de el, să-l cuprindă cu amîndouă braţele, să-i sărute obrazul neras de multă vreme.

De data asta Kolea o luă pe cealaltă parte a uliţei. Cînd ajunse în dreptul lui, tata îi zîmbi şi-i făcu semn cu ochiul. Băiatul merse în aceeaşi direcţie vreo douăzeci de paşi, apoi se întoarse brusc îndărăt.

Ce tare îi bate inima! Acum trebuie să se în- tîmple lucrul cel mai important: va reuşi să-l ajungă neobservat pe taică-său? Dar oare de ce merge atît de repede? Pînă la bucătărie mai sînt doar cîţiva paşi.

Deodată tata se opreşte, pune cu grijă căzănelul în noroi şi, îndepărtîndu-se puţin, într-un loc ce pare mai uscat, se apucă să-şi lege fără grabă şireturile la ghete.

Kolea era la vreo cincisprezece paşi de el cînd, în sfîrşit, tata termină de legat şireturile, ridică binişor căzănelul şi, fără să se uite înapoi, îşi continuă drumul.

A rămas oare ceva pe jos? ... Da! Sub un bulgăre de noroi se află o hîrtiuţă. Dar cum s-o ridice? Cine poate să-l asigure că drumul nu este ţinut sub observaţie de la fereastra uneia din casele învecinate? Deodată Kolea simte că-i trosneşte sub picioare un ciob de sticlă. Îl ridică. Priveşte prin ciobul colorat spre cer,

apoi îl aruncă. Ia de' jos o pietricică, se joacă cu ea şi o azvîrle. Mai face un pas — ultimul pas — şi, în sfîrşit, hîrtiuţa e în faţa lui!...

Cît de greu este cîteodată să faci un gest firesc, să te apleci şi să ridici o hîrtie! Lui Kolea i se pă- rea că cineva pîndeşte şi de- abia aşteaptă clipa cînd el va pune mîna pe hîrtiuţa plină de noroi.

Stătu cît stătu, îşi trase sufletul, apoi, cu o mişcare grăbită, se aplecă, luă hîrtiuţă şi o strînse în pumn.

Mai tîrziu a trecut prin încercări şi mai grele în drumul pe care l-a străbătut. Dar întotdeauna aceea i s-a părut cea mai grea.

Se opri doar cînd băgă de seamă că se află în faţa casei unde locuia Werner. Nu trebuie să mai alerge. Richard va ieşi în cerdac şi-l va striga, po- runcindu-i să intre în casă... Da, chiar aşa s-au şi petrecut lucrurile. Ordonanţa spărgea lemne lîngă gard şi, văzîndu-l pe băiat, îi făcu semn cu mîna. Peste cîteva minute, Kolea aţîţa focul în sobă. Nu avusese timp să ascundă hîrtiuţa în crăpătura pe care o ochise dinainte în staul.

Prinzînd un moment cînd Richard trecu în sfîr- şit în odaia vecină, se năpusti în cămăruţa lui şi, privind repede în jur, puse hîrtia sub o lampă de gaz ce stătea pe o etajeră.

Graba asta era cît pe-aci să-l piardă. Richard se înapoie în cameră, apoi trecu în bucătărie, ţinînd în mînă bidonul cu gaz. Îndată va căra aici toate lămpile, le va deşuruba capacele şi le va umple rînd pe rînd cu gaz. Kolea se repezi înapoi, dar or- donanţa apucase să intre în cămăruţă înaintea lui, luă lampa de pe etajeră, o privi cu atenţie, apoi întinse mîna şi luă hîrtiuţa.

Kolea încremeni în prag. Totul s-a sfîrşit. Tatăl lui e pierdut, şi el... ce să mai vorbim!...

Richard privi atent hîrtia, apoi o mototoli, şterse cu ea funinginea de pe lampă şi o aruncă într-un colţ. Cînd trecu pe lîngă Kolea, cu lampa în mînă, băiatul simţi că-i tremură tot corpul şi că picioarele îl lasă. După ce uşa se închise în urma ordonanţei, Kolea se prăbuşi istovit pe paie, ca un călător care cade în colbul din marginea drumului, simţind că nu mai poate face nici un pas.

De-abia după ce auzi că Richard umblă cu lămpile în camera vecină, Kolea ridică de jos hîrtiuţa şi o desfăcu. Din fericire se murdărise numai pe dos. Desenul făcut cu un creion chimic se lăţise puţin, dar se vedea bine.

Cînd Kolea reuşi să iasă din casă, intră în staul şi ascunse hîrtia adînc în crăpătură.

Werner se întoarse noaptea tîrziu. Era prost dispus şi multă vreme îl ocărî pe Richard. Kolea şi Vitea se culcaseră în cămăruţa lor; copiii ascultau glasurile ce răzbăteau surd pînă la ei şi se sfătuiau încetişor ce trebuie să facă.

Azi, Vitea, văzînd că Kolea întîrzie, plecase singur după pîine. Şi cît de bine se aranjaseră lucrurile! Spre dimineaţă ar fi ajuns în tabără. Acum trebuie să se frămînte din nou, să aştepte, să rabde...

Să rabde! Să aştepte!... Asta nu e prea uşor. Mai ales cînd ştii că de tine depind multe: schiţa care trebuia să ajungă la timp, viaţa tatălui său şi viaţa altora...

Alexei nu-i spusese ce zi fixase pentru evadare. Probabil că nici el nu ştia încă. Vitea şi Kolea hotărîră să stea de strajă la marginea pădurii şi să aştepte trei, patru, cinci, zece zile, pînă cînd va veni tata cu tovarăşii lui.

Băieţii adormiră tîrziu după miezul nopţii. Vitea era cît pe-aci să întîrzie. Trebuia să se prezinte la bucătărie la oră fixă. Gefreiterul nu-i făcea nici un fel de concesii, aplicîndu-i chiar corecţii corporale... În ziua aceea însă trebuia să fie extrem de punctual, nu de teamă că ar încasa bătaie, ci pen-tru ca nimic să nu-i împiedice să-şi ducă la bun sfîrşit misiunea lor. Să scape din locul acesta blestemat.

Fix la ora două maşina va pleca în cursa ei obişnuită şi băieţii nu trebuie să piardă prilejul.

Se înţeleseră: Kolea se va urca în maşină în ultima clipă. Santinelele ştiau că maşina iese pe poartă în fiecare zi, la o oră anumită, şi o lăsau să treacă fără a o controla în mod deosebit; mai ştiau că toţi cei ce se aflau în maşină au dreptul să părăsească lagărul. Un vechi cîntec ostăşesc spune: „Planul a fost el alcătuit pe hîrtie, dar au fost uitate rîpele, şi tocmai peste ele trebuie să treci”. Aşa s-a întîmplat şi cu planul care părea atît de bine gîndit, planul întocmit de copii.

Cînd sosi în sfîrşit ora malt aşteptată, Kolea se afla în apropierea maşinii ce staţiona în spatele bucătăriei, lîngă hambar, ale cărei uşi erau date în lături. Şoferul şi poliţaii de serviciu cărau în maşină sacii şi lăzile goale, iar Vitea, nu se ştie de ce, nu apărea de loc.

Kolea învelise într-o cîrpă schiţa şi o vîrîse în- tr-un bocanc, care-i strîngea grozav piciorul. Bie-tul băiat nu mai putea de durere. Trebuia să plece cît mai iute din lagăr, căci nu se putea învîrti fără rost în jurul hambarului. Pînă la urmă o să-l vadă cineva şi va fi vai de pielea lui!...

În sfîrşit, şoferul şi poliţaiul terminară de încărcat. Şoferul, un tînăr uscăţiv, luă găleata şi plecă după apă, iar poliţaiul intră în cabină şi, sco- ţînd din buzunar punga cu tutun, începu sa-şi răsucească o ţigară. Maşina rămăsese fără nici un fel de supraveghere.

,,Ce-ar fi să mă urc chiar acum?" se gîndi Kolea şi, apropiindu-se de maşină, se apucă cu mîinile de oblon, îşi sprijini piciorul pe roată şi peste o clipă se prăvăli pe sacii murdari de făină, lovindu-se cu capul de colţul unei lăzi.

Uitîndu-se în jur, Kolea îşi dădu seama că cei de jos nu-l pot vedea, dar prin ferestruica îngustă a cabinei se zărea capul poliţaiului. Dacă se va întoarce, îl va descoperi imediat pe musafirul nepoftit din maşină. Kolea se tîrî spre partea din faţă a maşinii şi se culcă chiar sub ferestruie. Acum se găsea într-o ,,zonă moartă", care nu putea fi văzută din cabină.

Se ivi însă o nouă complicaţie: cum să-l înştiinţeze pe Vitea că el s-a urcat în maşină? Vitea, vă- zînd că prietenul său nu este prin apropiere, s-ar putea să rămînă în lagăr. Şi atunci înseamnă că el, Kolea, a fugit, lăsîndu-şi tovarăşul în voia soartei. Aflînd de fuga lui Kolea, Werner îl va înşfăca pe Vitea, şi ce va urma nu-i greu de ghicit.

Ar fi vrut să coboare, dar era prea tîrziu!... Şoferul s-a şi întors şi îşi face de lucru la motor. Dacă o să-l vadă pe Kolea coborînd, se va mulţumi să-l înjure, dar mîine n-o să-l mai lase să se apro-pie de maşină.

Da, nimic de zis, în frumoasă încurcătură a nimerit! Iată ce se întîmplă cînd te grăbeşti.

Se auzi trîntindu-se portiera — coborîse poliţaiul, care vorbi în şoaptă cu şoferul, apoi plecă.

Urmă o scurtă pauză. Şoferul ciocănea de zor, reparînd ceva la motor. Pesemne că avea nevoie de o cîrpă, căci se urcă pe scara maşinii şi îşi trecu mîna peste oblon. Dacă s-ar fi săltat mai mult, l-ar fi văzut pe Kolea. Din fericire, şoferul ştia bine unde aruncase sacii şi, pe pipăite, trase unul. Apoi sări de pe scară şi trebălui mai departe la motor, iar Kolea rămase culcat,

cu ochii închişi. Nu-i venea să creadă că n-a fost văzut. Aştepta plin de nelinişte ca poliţaiul să apară din clipă în clipă şi să-l înşface... De cîteva ori, cineva trecu pe lîngă maşină. Kolea trase cu urechea. Pesemne că e Vitea, care-l caută îngrijorat.

— Ce-i cu tine, mă băiete? Ce tot te învîrteşti de colo-colo? E timpul să plecăm!

Din fundul curţii se auzi glasul desperat al lui Vitea:

— Păi nici eu nu ştiu...

— Ce nu ştii? Urcă-te odată!

— Mă doare piciorul!

— Las' că nu ţi se întîmplă nimic, afurisitule... Urcă-te cînd îţi spun!

Oftînd din greu şi gemînd, Viktor se apropie de maşină.

— Zău nu pot! Mă doare piciorul!

Iată-l, se află chiar lîngă maşină. Doar scîndura subţire a oblonului îi desparte pe unul de celălalt... Dacă Kolea l-ar striga încetişor, prietenul său ar auzi. Vitea tropăi puţin pe lîngă maşină şi se îndepărtă din nou. Şoferul însă se urcase în cabină; alături de el şedea poliţaiul.

Să sară afară! Acum! Pînă nu-i prea tîrziu!

Kolea se săltă, dar chiar în clipa cînd capul lui se iţi deasupra oblonului, Vitea îl zări, holbă ochii şi, dînd din mîini, se năpusti spre maşină.

— Stai! Merg şi eu! răcni el,

Kolea se trînti din nou jos în maşină.

Dintr-un salt, Vitea se urcă. În aceeaşi clipă maşina porni şi se îndreptă spre poartă. Stînd pe ladă alături de Kolea, Vitea privea posomorît pe deasupra cabinei, spre drum. Acum maşina va trece pe lîngă santinele!

La poartă, şoferul frînă, aruncînd cîteva vorbe în glumă soldatului care-i făcu semn cu mîna: „Treci!"

Şi iată că vîntul răcoros al cîmpiei îl lovi pe Vitea în faţă... Vîntul libertăţii...

El se plecă spre Kolea.

— Mă, mare nerod mai eşti! spuse înfuriat. De ce te-ai ascuns? Am fi putut merge amîndoi, în văzul tuturor. Acum ce-i de făcut?

— Sar din maşină şi am să te-aştept.

— Dar eu?

— Tu sări la întoarcere.

Vitea se gîndi:

— Bine, bine. Dar vezi tu, poţi să te schilodeşti sărind aşa...

Şi, într-adevăr, şoferul, pentru că întîrziase, gonea cu o viteză de cel puţin 60 de kilometri pe oră. Maşina se hurduca, lăzile săltau în sus şi una dintre ele era gata-gata să-i cadă pe piept lui Kolea.

În timp ce băieţii chibzuiau ce să facă şi cum să dreagă, drumul începu să coboare lin şi în depărtare se iviră căsuţele satului. Peste cîteva minute va fi prea tîrziu.

Deodată Vitea spuse repede:

— Am găsit! Am s-arunc jos un sac şi am să opresc, maşina. Am să le spun că l-a luat vîntul.

— Şi cine-o să te creadă?

— Uite cum am să fac! Vitea se aplecă, alese un sac dintre cei mai mari şi şi-l puse pe umeri, învelindu-se spre a se apăra de frig; vîntul umflă deodată sacul ca pe-o pelerină. Vezi? Eu voi sta în dreptul ferestruiei şi o voi acoperi-o cu corpul meu, iar tu, cînd maşina va începe să frîneze, sări jos... Hai, du-te în spate, lîngă oblon!

Kolea făcu întocmai cum îi spusese Vitea, care se lipi de ferestruia cabinei şi îşi zvîrli sacul din spinare. Asemenea unei păsări întunecate, sacul se înălţă, apoi se prăbuşi greu pe şosea. Vitea prinse să bată cu pumnii în acoperişul cabinei. Maşina frînă.

Kolea sări lovindu-se cu genunchiul de un stîlp de telegraf prăvălit în drum, dar în aceeaşi clipă se ridică şi se ascunse în şanţul adînc din marginea şoselei!

— Ce s-a întîmplat? auzi el, aproape deasupra capului, glasul nemulţumit al poliţaiului.

— Sacul! A zburat sacul! strigă Vitea.

Se auzi trîntindu-se uşa cabinei şi glasul poruncitor al poliţaiului:

— Hai mai repede! Dă-te jos şi adu-l!

Vitea coborî, căută pe drum, apoi se întoarse. Motorul începu să huruie mai puternic, frînele scîr- ţîiră şi maşina porni mai departe.

Cînd zgomotul se stinse în depărtare, Kolea ieşi din şanţ şi privi în jur. Nesfîrşite se întindeau cîm- piile acoperite de zăpadă, care pe alocuri se topise. Vîrfurile dealurilor păreau de cărbune. Pe cer pluteau grăbiţi nori zdrenţăroşi, prevestind vreme urîtă.

Genunchiul se umflase şi îl durea, dar foamea îl chinuia mai tare decît durerea. Ca să nu trezească bănuiala lui Richard, Kolea nu luase nici o bucăţică de pîine. Dimineaţa, în frigurile aşteptării, nu mîncase nimic...

Maşina urma să se întoarcă peste un ceas. Trebuia să aştepte. Dar ce-o să facă Vitea, cum o să iasă din încurcătură? Doar n-o să poată arunca a doua oară sacul, şi chiar în aceiaşi loc! Mare dandana! Dacă Viktor nu va reuşi să sară, şi maşina, în mare viteză, va trece pe lîngă el, situaţia va fi deznădăjduită.

Trebuia să aştepte totuşi.

La marginea drumului, Kolea găsi o moviliţă cu o adîncitură în ea şi se ascunse înăuntru. Aici vîn- tul nu mai sufla atît de tare şi băiatul putea să aştepte în linişte sosirea maşinii.

Trecu foarte multă vreme. Simţind că îngheaţă, Kolea începu să sară într-un picior spre a se mai încălzi. Dar frigul se strecura tot mai nemilos pe sub paltonaşul lui. Oare cînd va sosi maşina? Nu i s-o fi întîmplat ceva lui Vitea? Dar dacă Richard l-o fi căutat pe el, şi în lagăr toţi sînt în stare de alarmă? Dacă au telefonat în sat, iar maşina a fost reţinută? Acum i se ia lui Vitea interogatoriul şi se aşteaptă desigur venirea S.S.-iştilor...

Kolea privi spre drum. Dinspre lagăr, în mare viteză, gonea o maşină mică. Cine era înăuntru, el nu putu să desluşească: în geamuri se reflecta lumina şi automobilul trecu prea repede. Băiatul simţi dintr-o dată o greutate pe inimă.

Timpul se scurgea chinuitor de încet. Deasupra cîmpiilor cobora amurgul. Trecuseră cel puţin patru ceasuri. Kolea se hotărîse să plece de îndată ce se va întuneca. Va pleca singur! La început spre miazăzi, apoi spre apus. Va merge toată noaptea. Cît îl vor ţine puterile...

întunericul învăluia cîmpiile măturate de vînt. Undeva, departe, se aprindeau şi se stingeau nişte luminiţe. Lui Kolea i se păru că în apropiere, pe marginea drumului, se mişcă oameni, dar, privind mai atent, văzu doar nişte tufe şi se linişti.

Cînd răbdarea lui ajunse la capăt, în depărtare, dinspre sat, se zăriră două lumini albăstrii cam chioare. Tremurînd, luminile se apropiau. Era o maşină, da, era sigur o maşină. Poate că se în- toarce turismul, dar s-ar putea să fie şi maşina cu pîine, iar cu ea vine şi Vitea.

Cum să-l ajute să sară, ca să nu se schilodească?! Deodată Kolea îşi aminti de stîlp... Stîlpul acela de telegraf de care se

lovise el cînd sărise din maşină. Mai are încă timp!... Kolea se năpusti spre drum. Se împiedică, dar se ridică repede, găsi stîlpul şi, apucîndu-l de ceşcuţele izolatoarelor sparte, îl tîrî de-a curmezişul şoselei... Şoferul va fi nevoit să oprească maşina.

Abia apucă băiatul să se întoarcă în adăpostul lui, că maşina se apropie şi opri brusc, scîrţîind din frîne. Pe drum era linişte; nu se auzea decît huruitul motorului. Apoi, una după alta, răsunară cîteva salve de automat. Gloanţele trecură pe lîngă el şi Kolea le auzi şuierînd.

Nu, n-au putut să-l observe! Poliţaiul şi şoferul trag în neştire, ca să-i sperie pe cei care eventual s-ar fi ascuns în apropiere. Le e frică să nu-i atace partizanii.

Farurile albastre se stinseră, motorul tăcu şi maşina încremeni. Da! Se pare că e chiar maşina pe care o aşteaptă el. Deodată, dinspre drum, răzbătură glasuri şi înjurături. Cineva se certa în nemţeşte. Dar lui Kolea i se părea că aude glasul lui Vitea. Apoi se auzi un zgomot surd. Era pesemne stîlpul pe care-l aruncau în şanţ. După aceea luminile albastre se aprinseră iar şi, smuncindu-se din loc, maşina începu să se îndepărteze cu viteză nebună.

Din nou se lăsă liniştea. Kolea ascultă. Nimeni... Nu-i rămînea decît un singur lucru: să plece... să plece singur.

— Koleaaa! răsună deodată dinspre drum. Ko- leaaa! Unde eşti, mă?

— Aici! şi Kolea se repezi în întîmpinarea prietenului.

N-o să mai povestim cum s-au întîlnit cei doi prieteni pe drumul acela pustiu, în noapte. Să spunem doar un singur lucru: a fost una dintre cele mai fericite revederi. Poate cea mai plină de bucurii!...

Se întîmplă de multe ori ca lucrurile cele mai complicate să fie de fapt foarte simple. Şi de data asta era la fel. Şoferul întîlnise în sat un prieten şi întîrziase cu el la un pahar de vin...

C A P I T O L U L XXX

PUTEREA PRIETENIEI

Au mers toată noaptea. Ziua şi-au petrecut-o în-tr-o claie de fîn, în mijlocul cîmpului. Vitea nu uitase să arunce din maşină două pîini mari. Ceea ce era, din partea lui, o dovadă de mare prevedere...

După întîmplările prin care trecuseră, claia asta rece, aproape îngheţată, li se păru băieţilor un adăpost foarte plăcut. Important era că sînt din nou împreună, că sînt în viaţă şi că în curînd vor fi în mijlocul prietenilor, care, bineînţeles, îi vor certa, însă nu încape îndoială că se vor bucura totuşi de venirea lor! Mai ales că aduc veşti foarte preţioase.

De-ar ajunge mai repede la Strijevţî, că de acolo pînă la pădure mai e doar o azvîrlitură de băţ.

Cînd se întunecă, Vitea şi Kolea porniră la drum. Se hotărîseră să meargă mai mult pe cîmp, iar pîrî- iaşele să le treacă prin vad. În faţa lor, nu prea departe, se desluşea şerpuind prin întuneric un afluent al Donului. Era un rîu bogat în ape şi nu puteai să-l treci prin vad, aşa că se văzură nevoiţi să caute o barcă sau un pod. Se înţelege că ar fi fost mai bine să găsească o barcă. Era primejdios să treacă noaptea peste pod, căci aproape toate erau păzite de santinele.

Ajungînd la rîu, băieţii umblară mult timp de-a lungul malului. La o cotitură văzură în sfîrşit umbra unui pod de lemn.

— Să ne strecurăm mai aproape — şopti Kolea.

Peste cîteva minute zăriră balustradele înalte şi groase ale podului. Se părea că pe pod nu-i nimeni. Deodată, în beznă se aprinse un chibrit, luminînd pentru o clipă o faţă bine bărbierită. Punctul roşu al ţigării aprinse descrise un cerc.

Santinela stătea în mijlocul podului, apoi, fără grabă, trecu spre celălalt capăt. Da, pe sub nasul santinelei e cam greu să te strecori!

Băieţii se îndepărtară puţin, se opriră în spatele unei gherete şi începură să se sfătuiască.

Poate că cei mai bun lucru ar fi să meargă cu curaj drept spre santinelă? Şi dacă santinela nu se află în post pentru prima oară şi cunoaşte toţi copiii din împrejurimi? Iar ei nici măcar nu ştiu cum se numeşte cătunul acesta şi care-i satul cel mai apropiat!

— Ştii ceva? zise deodată Vitea. Uite cum cred că e bine să facem. Cînd soldatul se apropie, eu intru în vorbă cu el, iar tu, pe la spate, îl pocneşti cu o piatră-n cap!

Planul era riscant, dar probabil că n-aveau altă soluţie.

— Haide! spuse Kolea şi, aplecîndu-se, ridică de jos o piatră grea. Tu ţine-l de vorbă şi, în ceea ce mă priveşte... nu greşesc ţinta.

Punctul de foc al ţigării se apropia încet, venind din partea opusă; se opri acolo unde se sfîrşea podul şi începea drumul.

— Du-te! şopti Kolea.

Vitea ieşi din spatele gheretei şi se îndreptă spre pod. Trecuse prin atîtea încercări grele în ultimul timp, încît sentimentul primejdiei nu-l mai nelinişitea. Mergea şi nici nu se gîndea măcar ce se va întîmpla în clipa următoare.

Deodată răsună vocea tăioasă a santinelei:

— Stai!

— Vin la dumneata — răspunse Vitea.

Auzind un glas de copil, soldatul se linişti în-trucîtva. În mîna lui se aprinse o lanternă şi lumina ei vie jucă pe faţa băiatului.

— Wohin gehst du?... Unde tu mergi? întrebă santinela, stîlcind cuvintele ruseşti şi amestecîn- du-le cu cele nemţeşti.

— Din sat! răspunse Vitea.

— Warum?

Vitea ştia că în limba germană „warum” înseamnă de ce.

— M-am dus după der Brot[1] răspunse el.

Soldatul îşi îndreptă automatul pe piept:

— Der Brot? Warum?

Discuţia asta ar mai fi continuat poate multă vreme, dar în aceeaşi clipă soldatul îşi prinse capul în mîini, scoase un urlet şi, făcînd cîţiva paşi, se prăbuşi greoi peste balustradă.

Vitea se năpusti pe pod. În faţa lui alerga Kolea.

Mai repede!... Mai repede!... Of!

De-ar ajunge odată pe celălalt mal!

Se vede însă că strigătul soldatului atrăsese atenţia patrulei. Cineva alerga în urma băieţilor, bocănind pe scîndurile podului, cu cizmele-i grele. Se auzi o rafală de mitralieră,

Înaintea lor se afla un tufăriş des. Kolea se năpusti într-acolo şi în spate auzi gemetele lui Vitea. Se întoarse: Vitea zăcea în drum şi plîngea.

— Ce-i cu tine?

— M-au rănit...

— Unde?

— La mînă.

Kolea îl înşfăca pe Vitea de umăr:

— Haide, Vitenka, scoală-te! Trebuie să fugim! Am să-ţi pansez mîna...

Vitea se ridică anevoie şi Kolea îl duse drept spre tufărişul desfrunzit. Soldaţii trăgeau în neştire, dar nu se hotărau să se depărteze de drum. Pînă la urmă renunţară să-i mai urmărească.

Ajungînd pe cîmp, băieţii se opriră istoviţi. Vitea, sleit de puteri, se prăbuşi la pămînt.

— Unde eşti rănit? întrebă Kolea.

— Uite-aici!

[1] Brot — pîine. (n.t.)

Glonţul îi străbătuse braţul stîng, mai sus de cot, şi mîneca era năclăită de sînge.

— Rabdă niţel, te pansez numaidecît.

Kolea îşi scoase cămaşa, o rupse fîşii şi, sufle- cîndu-i mîneca lui Vitea, îi legă strîns mîna.

— Acum poţi să mergi?

— Pot — răspunse Vitea abia auzit.

— Mergi, Vitenka, încearcă, te rog mult de tot...

Vitea pierduse bucata de pîine, dar, din fericire, Kolea mai avea o jumătate din pîinea lui; rupse o bucată mare şi îl sili s-o mănînce.

Şi din nou au mers toată noaptea... Se opreau din cînd în cînd, pentru ca Vitea să mai prindă puteri. Zorile îi găsiră în apropiere de Strijevţî.

Băieţii recunoscuseră satul după turnul înalt al silozului. Ziua o petrecură într-o carieră veche de piatră. Vitea suferea mult din pricina rănii, şi Kolea se temea să nu facă vreo infecţie. Cînd ajunseră în sfîrşit la pădure, se înnoptase. Puterile îl părăsiră cu desăvîrşire pe Viktor. El se sprijini de un copac şi stătu multă vreme, respirînd greu.

Kolea se văzu nevoit să-l ducă în spinare. Cînd obosea, se oprea în loc şi se aşeza alături de el, apoi din nou se întorcea cu spatele spre prietenul său, şi Vitea, apucîndu-l de gît cu mîna teafără, se sălta în spinarea lui, iar Kolea îl ţinea de picioare. Şi-l ducea... şi-l ducea...

...În tabără ajunseră a doua zi pe la amiază.

Zărindu-i de departe, patrulele nu desluşiră la început ce fel de fiinţă ciudată, cu două capete, se îndreaptă încet, legănîndu-se, pe cărare. Dar cînd îi recunoscură, scoaseră exclamaţii de uimire şi alergară în întîmpinarea lor.

Vitea fu dus imediat în bordeiul sanitar, şi Miheev, ajutat de Maia, îi dădu îngrijirile nece-sare. Iar Kolea, învingîndu-şi cumplita oboseală, porni spre Kolesnik. Intră în bordei chiar în clipa cînd Kolesnik discuta înflăcărat cu şeful de stat major, trecîndu-şi creionul peste o hartă. Văzîn-

du-l pe Kolea, tăcură amîndoi. Erau obişnuiţi şi cu suferinţa, şi cu durerea şi cunoşteau preţul adevăratei bărbăţii. După felul cum intrase băiatul, cu umerii aduşi, abia tîrîndu-şi picioarele, după gestul indiferent şi obosit cu care aruncase pe scăunel o bucăţică de pîine uscată, după faţa lui chinuită, care nu mai avea nimic de copil, înţeleseră tot.

Aşezîndu-se într-un colţ, Kolea îşi desfăcu greu şireturile de la ghete... Mîinile nu-l mai ascultau... Kolesnik urmărea tăcut mişcările lui obosite. În sfîrşit, Kolea îşi scoase gheata, şi din gheată, branţul. O dată cu branţul căzu şi hîrtia; băiatul o ridică şi o netezi cu grijă.

— A trimis-o tata — spuse el.

Kolesnik cercetă îndelung planul. Ca militar, înţelese semnele ce păreau aşezate în dezordine. Cazematele, cîmpurile de mine, barajele antitanc. Denumirile satelor arătau cu precizie locul unde sînt amplasate. Era doar o parte a raionului fortificat, şi poate nu cea mai importantă. Dar şi ceea ce reuşiseră să facă băieţii constituia un act de mare eroism.

Războiul este totuşi război şi nimeni n-are dreptul să încalce legile lui aspre. Kolesnik ar fi vrut să-l îmbrăţişeze pe Kolea, dar se stăpîni. În primul rînd trebuia să-l muştruluiască zdravăn, şi flăcăul merita asta.

— Ia spune, pe unde-aţi umblat? întrebă Kolesnik, împingînd hîrtia deoparte, cu indiferenţa omului pentru care lucrul acela nu prezenta nici un interes. Aţi fost în lagăr?

— Am fost — răspunse posomorît Kolea.

— Da! cine v-a dat voie? Ce vi s-a ordonat şi ce-aţi făcut? întîmplarea cu primarul nu v-a învăţat minte?... Unde-i Viktor?

— E rănit!

— Rănit?! Şi Kolesnik sări în picioare. Unde e?

— Aici. Eu l-am adus.

— Pleacă! îi porunci aspru Kolesnik.

Şi strecurîndu-şi corpul uriaş prin uşa îngustă a bordeiului, se grăbi spre bordeiul sanitar.

...Peste cîteva zile, în poiană, în prezenţa tuturor partizanilor, Kolesnik înmînă lui Vitea şi lui Kolea Ordinul Drapelul Roşu...

Dar în clipa asta măreaţă, cu ei nu se afla nici Ghenadi Andreevici, nici Fedea Kulikov. Oamenii care le erau atît de apropiaţi plecaseră, cu o săptămînă în urmă, împreună cu un grup de partizani, într-un marş îndelungat...

C A P I T O L U L XXXI

AŞTEAPTĂ CU ÎNCREDERE!

Kolea şi Vitea stau culcaţi alături, într-o tranşee nu prea adîncă, bine camuflată cu ramuri. Rana lui Vitea e vindecată şi el poate împărţi împreună cu prietenul său orele lungi de aşteptare. E cald. Miroase a fîn. Sub cap, Kolea şi-a pus un rucsac. La şoldul stîng simte apăsarea unui automat nemţesc. Nu e prea comod, dar senzaţia că are o armă îi dă mai multă siguranţă.

De zece zile băieţii stau de strajă la marginea pădurii. Dar tata tot nu vine... Fiecare văioagă a fost cercetată de ei. Fiecare tufiş. Nici nu mai au ce să-şi spună. Şi-au povestit tot în zilele astea de aşteptare chinuitoare. Se pare că şi-au pierdut răbdarea. Şi totuşi trebuie. Dacă Kolea ar fi fost singur, de bună seamă că s-ar fi descurajat. Dar alături de el e Viktor, tovarăşul lui credincios şi încercat.

Înainte, Kolea se purta cu Vitea cum te porţi cu un frate mai mic şi slab. Se străduia să-l ocrotească. Încercările prin care trecuseră amîndoi nu numai că îi apropiaseră, dar schimbaseră şi relaţiile dintre ei. Fără să-şi dea seama, Viktor se maturizase, devenind mai călit sufleteşte. Şi cînd pe Kolea îl cuprinseseră îndoielile, Vitea rostise atît de liniştit şi de hotărît: ,,Eu aştept", încît Kolea îşi recăpătase încrederea...

Copiii nu ştiau cît e ceasul. Se întunecase de mult şi noaptea părea nesfîrşită. Undeva, în adîn- cul pădurii, urla un lup. Din cînd în cînd, vîntul se năpustea în desişul copacilor şi legăna coroanele. Apoi se lăsa iar liniştea...

...Kolea oftează şi se răsuceşte în culcuşul incomod. Acum e rîndul lui să doarmă, dar îl năpădesc gîndurile... De cîte ori nu se plimbase în pădurea asta cu tatăl lui! Se temea să rămînă în urmă, ca să nu se rătăcească. Ciudat! Se pare că tocmai în această poiană găsise o familie întreagă de mînătărci, cu

pălăriile de un roşu-aprins. Erau atît de frumoase, încît îţi era milă să le rupi. Cînd tata şi băiatul aduseseră acasă un coş plin, mama nu-şi mai luase ochii de la ele. Îi plăcea atît de mult culoarea roşie...

— De ce nu dormi? îl întrebă Vitea.

Kolea se ridică şi bîjbîi după bidonul cu apă.

— Tu vrei să bei? întrebă el.

Vitea nu-i răspunse. Kolea bău o înghiţitură şi se culcă din nou.

...În curînd o să vină patrula... Vizitează băieţii de două ori pe noapte. Numai după îndelungate rugăminţi, Kolesnik îngăduise băieţilor să stea de strajă la marginea pădurii. Îşi dădea seama ce înseamnă pentru Kolea aşteptarea. Dar tot el ordonase ca patrulele să-i supravegheze...

În depărtare se auzi o bufniţă.

— Nu ţi-e frică de bufniţe? întrebă Kolea.

— Înainte mi-era — răspunse Vitea. Se plictisise să tot tacă, aşa că începu să vorbească repezit: Cînd eram mic, bunica mă speria întotdeauna: „Dacă n-ai să dormi mult, o să te ducă bufniţa în pădure!” Eu eram prost şi credeam.

— Pe mine bunica mă speria cu coşarul. „Acu’ te înşfacă coşarul şi te bagă în horn.” Şi eu eram prost şi-o credeam... Ehei...

Vorbeau, dar trăgeau tot timpul cu urechea. Zgomotele misterioase ale pădurii cufundate în beznă îi speriau.

Se auzi trosnind o ramură. Parcă tuşea cineva... Fără voia lor, băieţii îşi strînseră automatele. Aşteptau venirea patrulei, dar cine ştie ce se poate întîmpla!...

În depărtare cineva fluieră ascuţit de trei ori. După o scurtă pauză, mai fluieră de patru ori.

— Să mergem! şopti Kolea. Sînt ai noştri.

— Unde sînteţi, copii? întrebă liniştit un glas necunoscut.

Feodor! în sfîrşit, s-a întors din marş! Băieţii săriră din şanţ şi porniră în direcţia glasului, dar atît de repede, încît Feodor, fără să vrea, sări la o parte.

— Ei, diavolilor, mai încet, m-aţi speriat! Şi eu care credeam c-am dat peste o ambuscadă!

— Ăştia au prins rădăcini aici — zise Haritonov, care venise împreună cu Feodor şi trăgea dintr-o ţigară groasă, acoperind din obişnuinţă luminiţa ei cu palma făcută căuş. Acum au tabăra lor de partizani.

— Ei, băieţi, cum e? Tot mai aşteptaţi? întrebă Feodor.
— Aşteptăm — răspunse Viktor.
— Şi-o să mai aşteptaţi mult?
— Pînă cînd vor veni.
Feodor tăcu.
— Poate că nu mai este nici o speranţă! Au trecut aproape două săptămîni.
— Tata a spus că vine — rosti hotărît Kolea.
— Bine. Către ziuă mai trecem pe la voi. Acum n-avem timp.
— Dar unde-i Ghenadi Andreevici? întrebă Kolea.
Feodor se codi puţin:
— A plecat.
— Unde?
Fedea întîrzie din nou cu răspunsul.
— Într-o misiune care va dura multă vreme... — zise el abia auzit. Şi deodată începu să vorbească repede: Ei, noi am plecat, băieţi...
După felul în care întrerupsese discuţia, Kolea simţi că Feodor îi ascunde adevărul.
— Şi cînd se întoarce? insistă el, străduindu-se să privească prin întuneric în ochii lui.
— Cînd se întoarce? repetă Feodor, şi glasul lui deveni dintr-o dată răguşit. Mi-a fost milă de voi. Am vrut să vă mint, dar... nu se mai întoarce, copii. Ghenadi Andreevici nu se mai întoarce niciodată. Înainte de moarte şi-a amintit de voi. Îi părea rău că n-a apucat să vă mai vadă...
Kolea ar fi vrut să-l întrebe cum a murit Ghenadi Andreevici, dar nu fu în stare... I se pusese un nod în gît. Auzi alături un suspin şi înţelese că Vitea plîngea.
Mîna mare şi calda a lui Feodor se lăsă pe umărul lui Kolea.
— Fiţi tari, băieţi! atîta putu să le mai spună, înţelegînd ce grea lovitură le dăduse...
...Băieţii n-au dormit toată noaptea. În depărtare prinseră să se contureze tufişurile: soseau zorile.. Cerul era acoperit de ceaţă şi soarele nu putea auri vîrfurile copacilor, dar ziua biruia încet, însă cu insistenţă.
O împuşcătură neaşteptată străbătu liniştea pădurii, făcîndu-i pe cei doi băieţi să sară în picioare. O rafală de automat! Încă una!

— Tu rămii aici! Eu dau fuga după Feodor, la izvor! strigă Kolea şi se năpusti afară din adăpost.

Dar se opri locului, deoarece îi auzi pe Feodor şi pe Haritonov foarte aproape:

— Cine trage? şi Feodor, îngrijorat, se apropie în fugă de copii. Pe obrazul drept i se prelingea o dîră de sînge: în grabă, nimerise peste un ciot ascuţit.

— Iar trag! Acum îs foarte aproape... — zise Haritonov, ascultind cu atenţie. Trebuie să ne-as- cundem.

Se pitiră în dosul copacilor, privind alarmaţi peste cîmp, în depărtare. Dincolo de tufişuri cineva traversa şoseaua şi împuşcăturile veneau din partea aceea.

— Acolo! Acolo! strigă deodată Vitea.

Din tufişuri ieşiră cîţiva oameni. Erau vreo zece. Alergau peste cîmp, spre pădure. De la prima aruncătură de ochi se vedea că nu erau soldaţi. Numai ultimul dintre ei purta o manta nemţească. Alerga şchiopătînd şi se oprea mereu.

Kolea îl căută din ochi pe tatăl său, dar nici unul dintre cei care alergau nu semăna cu el. Vitka privea ţintă spre omul în uniformă nemţească; ceva din înfăţişarea acestuia i se părea cunoscut: forma capului, trupul stîngaci, mîinile lungi.

„Păi ăsta-i Petka poliţaiul!”

Şi Kolea îl recunoscu în aceeaşi clipă. Se repezi spre Feodor, care se ascunsese după un copac.

— Sînt din lagărul de prizonieri! Sigur din lagărul de prizonieri — rosti el, sufocat de emoţie. Îi cunosc. I-a trimis tata! Pot să strig ca să vină spre noi?

— Să nu care cumva să îndrăzneşti! Mai întîi să vedem cine sînt... — se răsti Feodor.

Dar Kolea nu mai avea nici o îndoială. Erau oamenii lor! Tovarăşii tatălui său din lagăr! Nu aveau arme. Hainele, numai zdrenţe... Iată, se disting feţele lor palide, chinuite.

Dar de ce nu se grăbeşte Feodor? Trebuie să iasă mai repede în întîmpinarea lor, să-i întrebe despre tata...

Kolea dădu să alerge spre ei, dar Kulikov îl opri:

— Fără ordin, nici un pas!

Cei care alergau ajunseră în sfîrşit în pădure şi se ascunseră după copaci. Acum Kolea era sigur: tatăl lui nu se afla printre ei.

— Fedea, pot să mă duc acolo? întrebă Kolea, înfiorat de nerăbdare. Pe noi ne caută... Ei ştiu cu siguranţă unde-i tata!

Dar Feodor nu-i răspunse. Deodată se plecă cu tot corpul înainte şi pe faţa lui apăru o expresie aspră, îndărătnică... Kolea privi de după copaci şi în depărtare văzu doi oameni care trăgeau, aler- gînd de la un tufiş la altul. Trăgeau în direcţia şoselei. Ca răspuns la împuşcăturile lor, dintr-acolo se auzeau rafale de automat.

Unul dintre ei era scund, vînjos, cu bluza descheiată la piept. Celălalt... Kolea îşi încleştă făl-cile pînă la durere; nu e cu putinţă să aibă alt-

cineva mişcări atît de cunoscute... Ştia parcă dinainte cum o să ridice mîna slabă, cu cotul ascuţit... Cum o să fugă... L-ar fi recunoscut dintr-o mie...

— Tată! Tăticule! strigă Kolea, ducîndu-şi mîi- nile pîlnie la gură.

Dar o lovitură puternică îl sili să-şi lase brusc mîinile în jos.

— Prostule! Mucosule! auzi Kolea la ureche. Vrei să-l nenoroceşti chiar tu?

Feodor se pregătea să mai adauge ceva, dar se opri. Îşi ridică automatul şi se lipi de copac.

Kolea văzu că din tufişurile de la marginea şoselei, chiar în spatele tatălui său, apăruseră patru hitlerişti. Unul dintre ei, acela care mergea în frunte, ţinea în mînă un obiect. Uite, ridică braţul şi îndată va azvîrli obiectul...

Era atît de cumplit, încît Kolea, fără să vrea, închise ochii. Pe obraz i se prelingeau şiroaie de lacrimi.

— Tăticule, dragă tăticule, fereşte-te! Fereş- te-te, te rog! murmura el.

E puţin probabil însă că băiatul înţelegea adevăratul sens al celor ce se petreceau. Doi bărbaţi curajoşi, dar care îşi pierdeau forţele — şi unul dintre ei era tatăl său — se condamnaseră la moarte, devenind ţinta hitleriştilor pentru a-i apăra pe ceilalţi...

Alături de Kolea răpăiau automatele. Trăgeau Feodor şi Haritonov, care voiau să-l salveze pe Alexei Ohotnikov şi pe tovarăşii lui.

Primul căzu hitleristul care ţinea în mînă grenada. După el, fluturîndu-şi caraghios braţele în aer, se prăbuşi pe spate încă unul. Ceilalţi doi, culcîndu-se la pămînt şi neînţelegînd pesemne dincotro vine primejdia, începură să tragă şi ei în neştire. Automatele lor se înăbuşeau parcă de fu-rie şi gloanţele păreau fără sfîrşit. Cîteva zbu- rară pe deasupra capului lui Feodor, retezînd o ramură groasă. Foşnindu-şi frunzele, creanga se prăvăli.

Kolea nu mai vedea nimic în afară de spatele îngust al lui Feodor, bluza lui cenuşie, leoarcă de năduşeală, şi umerii care-i tresăreau de încordare. În el, în Feodor, era concentrat visul lui Kolea: speranţa că tatăl lui va fi salvat şi că va rămîne de-acum înainte alături de el...

Cîteva împuşcături încă, şi automatele hitleriş- tilor amuţiră.

Feodor se lipi de copac şi Kolea băgă de seamă că mîinile îi sînt cuprinse de un tremur mărunt. Kolea îl văzu din nou pe Alexei traversînd cîmpul şi tîrînd pe jos automatul. Mergea împleticindu-se. Cu mîna stîngă ţinea cureaua armei, iar dreapta şi-o dusese la piept. În jur stăruia o linişte neobişnuită. Linişte a care se lasă îndată după ce încetează tragerea...

Tata mergea clătinîndu-se ca bătut de vînt, şi atît de încet, încît distanţa dintre el şi Kolea părea că nu se micşorează de loc. Băiatul nu mai putea să aştepte. Nu mai avea putere să aştepte. Şi Feodor zări dintr-o dată silueta lui strecurîndu-se printre tufişuri.

— Stai! strigă Feodor.

Dar Kolea nu mai auzea nimic. Alerga... Alerga în întîmpinarea tatălui său...

Feodor văzu cum omul acela înalt se opreşte şi, încet-încet, se lasă jos de parcă pămîntul îl trage spre el. Băiatul se repezi şi-l îmbrăţişă, străduin- du-se să-l ţină pe picioare.

Feodor se întoarse brusc spre Haritonov:

— Dacă se-ntîmplă ceva, acoperă-mă cu foc! strigă el şi porni în goană în întîmpinarea lui Kolea şi a tatălui său.

Peste o oră, toată tabăra de partizani ştia că un grup de prizonieri, în frunte cu Alexei Ohotnikov, reuşise să evadeze din lagărul fascist, că zece oameni ajunseseră cu bine, dar că Alexei Ohotnikov era grav rănit. Şi că, împreună cu prizonierii, fugiseră şi doi poliţai: unul murise pe drum, iar celălalt, hotărît să rupă cu trecutul, venise la partizani.

...Trecură multe zile pline de griji pînă cînd Alexei Ohotnikov fu în afară de pericol, O rană adîncă în piept este foarte primejdioasă pentru un om istovit de o muncă peste puterile lui şi de o foame îndelungată.

De fiece dată cînd îşi recăpăta cunoştinţa şi începea să desluşească cele ce se petreceau în jurul lui, Alexei Ohotnikov vedea o fetiţă cu codiţe. Era Maia, prietena fiului său. Multe nopţi nedormite a petrecut Maia lîngă patul bolnavului şi, credincioasă ordinului lui Miheev, nu-l lăsa pe Kolea să se apropie: emoţia putea să-i fie fatală lui Alexei.

Într-o dimineaţă, după ce-l examină, Miheev oftă uşurat: momentul critic trecuse, viaţa rănitului era salvată.

În aceeaşi zi, Ohotnikov ceru să vină la el comandantul taberei de partizani. Kolesnikov nu stătu multă vreme lîngă Alexei.

Rămase numai atît cît îi îngăduia felcerul, dar amîndoi reuşiră să discute lucruri foarte importante. Cu mîna lui slăbită şi nesigură încă, Ohotnikov mai schiţă o dată pe hartă planul raionului fortificat, amplasarea cazematelor şi cîmpurile de mine. Nu ştia prea mult, dar ceea ce ştia el şi cele ce mai completau oamenii care fugiseră împreună cu el aveau importanţă nu numai pentru partizani, dar şi pentru armată.

Kolesnik putea să trimită harta cu însemnările făcute de Alexei Ohotnikov peste linia frontului. Comunică prin radio cu Marele Pămînt, cerînd să i se trimită un avion.

...Cu inima strînsă, Kolea trecu prima oară pragul bordeiului unde zăcea tatăl său. Înecat de emoţie, văzu trăsăturile ascuţite, durerea mută din ochi şi părul aproape cărunt...

De cîte ori nu-şi închipuise Kolea întîlnirea cu tatăl său! I se va agăţa de gît, îl va îmbrăţişa, se va ghemui la pieptul lui. Acum însă băiatul era sfios. Trecu încet pe lîngă pat şi se aşeză alături, pe o banchetă.

Tata îi luă mîna:

— De ce eşti abătut, fiule? Fii mai vesel! şi zîmbi.

Faţa lui Kolea se lumină.

— Ei, şi-acum aşază-te şi lasă-mă să te privesc mai bine... Ia te uită ce-ai crescut!

Tata se săltă într-un cot, îl trase pe Kolea spre el şi îl sărută apăsat. Şi de-abia atunci, Kolea se lipi de omul care-i era nespus de drag şi rămase aşa, fără a scoate o vorbă. În sfîrşit, i se împlinise visul...

Tata îl mîngîia pe păr şi tăcea. Abia acum îşi dădea seama că se întorsese într-adevăr la viaţă, îi povesti lui Kolea toate peripeţiile prin care trecuse; unele, Kolea le ştia de la tovarăşii tatălui său.

La cîteva zile după moartea lui Iurenev se află că Meyer nu crede că a fost o întîmplare nenorocită. Institui o anchetă şi interogă foarte aspru pe poliţai. Petka şi Vasili Dmitrici îi spuseră lui Ohotnikov că din zi în zi trebuie să se aştepte la o răfuială straşnică. Nu le rămînea decît un singur lucru: să încerce să fugă, deşi momentul nu se arăta tocmai prielnic. Cel mai greu lucru era să iasă din lagăr.

Odată, într-o seară mohorîtă de toamnă, un grup de deţinuţi se întorceau de la lucru. Întîrziaseră intenţionat, lăsînd să se întunece. Toţi ştiau că nu se vor mai înapoia în lagăr. Numai

Eremenko nu plecase cu ei. Îşi dădea seama că nu-l ţin puterile şi nu ieşise la muncă.

Oamenii aveau la dispoziţia lor doar trei ceasuri. Nădăjduiau că în timpul acesta cei din lagăr nu vor sesiza lipsa lor. Se hotărîră că atît cît îi vor ţine puterile să meargă toţi la un loc. Fugiseră în total douăzeci şi şapte de oameni. Aveau numai două automate — cele ale poliţailor. Cîteva bucăţi de pîine economisite cu mare trudă se aflau într-un sac pe care Kravţov îl ducea în spinare.

Greu le-a fost, ce să mai vorbim! Din douăzeci şi şapte au ajuns numai zece. Ceilalţi au murit pe drum sau au fost prinşi în timpul urmăririi organi-

zate de Meyer. Pe toate drumurile circulau patrule de motocicliști. În sate, poliţaii se legau de fiecare nou venit. Şi în aceste condiţii, evadaţii trebuiau să-şi procure alimente.

Ohotnikov se temea ca Petka şi Vasili Dmitrici, cuprinşi de spaimă, să nu-i trădeze. Dar Vasili Dmitrici fu omorît chiar a doua zi, în timpul unui schimb de focuri, cînd fuseseră descoperiţi de o patrulă în apropiere de şosea. După această întîmplare, Petka se schimbă foarte mult, străduin- du-se din răsputeri să-şi răscumpere greşeala. De cîteva ori fugarii au fost salvaţi de uniforma lui nemţească, într-o zi, el opri pe drum o maşină cu alimente şi ceru şoferului cîteva cutii de conserve. Nu putură să atace maşina, deoarece înăuntru se aflau cinci soldaţi înarmaţi.

De cîte ori nu s-a tras din ambuscade asupra fugarilor! Morţii erau lăsaţi pe loc. Cei care rămî- neau în viaţă mergeau noaptea, ocolind drumurile, ducînd în spate răniţii. Ultima oară, S.S.-iştii îi ajunseseră din urmă pe cînd se apropiau de locul unde îi aşteptau partizanii. Atunci, Alexei Ohotnikov şi un tovarăş de-al lui se hotărîseră să acopere cu trupurile lor retragerea grupului.

— Mă gîndeam că de data asta nu mai scap — spuse el, oftînd.

Tatăl şi fiul stătură mult timp de vorbă în bordeiul mic, din fundul pădurii. Dar încercările prin care trecuse el însuşi, Kolea i le povesti numai atunci cînd Alexei se însănătoşi de-a binelea şi deveni unul din ajutoarele lui Kolesnikov.

C A P I T O L U L XXXII

ÎNTÎMPLĂRI DE DEMULT

În dimineaţa zilei de 28 iunie 1942, pe unul din drumurile militare, la apus de Voronej, din dreptul unei căsuţe prizărite şi cenuşii, umbrită de sălcii prăfuite, plecă un camion. Erau puţini acei care ştiau că aici, în căsuţa asta scundă, cu trei ferestre, se afla casa de campanie a Băncii de Stat. De obicei casa se afla împreună cu statul major al diviziei. Dar cu cîteva zile în urmă, din ordinul comandamentului, casa, împreună cu alte instituţii de spate, fu mutată mai departe de linia frontului. În camion, sub o foaie cenuşie de cort, se afla o ladă mare de fier, încuiată şi sigilată. De bună seamă că mult se trudise meşterul care făcuse această ladă. Ca să fie mai trainică, o ferecase în cercuri de fier, iar ca să fie mai frumoasă, o împodobise de sus pînă jos cu ţinte şi încrustaţii de aramă foarte ciudate. Nici un incendiu n-ar fi putut topi pereţii groşi ai lăzii, nici un spărgător experimentat n-ar fi putut să-i deschidă încuie- toarea.

La drept vorbind, lada asta ar fi fost mult mai potrivită într-un colţişor tăinuit al unui conac, în- tr-o casă de negustor sau, pur şi simplu, într-un magazin de consignaţie, unde ar fi fost poate observată de un amator de antichităţi.

În cancelaria de campanie a conducerii diviziei nu prea era la locul ei. Dar se întîmplase că fosta casă de bani a diviziei, care stătuse ani îndelungaţi la statul major al diviziei şi slujise cu cinste şi dreptate, cu vreo trei luni în urma refuzase într-o bună zi să se mai descuie şi oamenii fură nevoiţi s-o spargă.

Şeful serviciului financiar al statului major al diviziei, căpitanul de intendenţă Sokolov, nu era dintre acei care se dau uşor bătuţi. Se dusese la şeful spatelui diviziei din care făcea parte, se interesase prin vecini şi peste vreo două zile, în locul lăzii vechi şi atît de obişnuite ca înfăţişare, apăru o ladă ferecată şi

împodobită, cu o încuietoare ingenioasă care ar fi putut concura cu cel mai solid dintre dulapurile de fier moderne.

Deoarece lada cea nouă era foarte grea, o coborau arareori din maşină. În ultimele săptămîni, statul major al diviziei se mutase mereu, şi căpitanul Sokolov, ca să evite pierderi inutile de timp, prefera să-şi ţină contabilitatea de campanie pe roate.

Sub acoperişul de foaie de cort al camionetei se hurduca, pe asfaltul sfărîmat de şenilele tancurilor şi pe făgaşurile cocoşate ale drumurilor de ţară, întreaga arhivă, dosarele legate cu sfoară groasă, actele financiare, o masă de campanie pliantă şi nişte scaune pliante, cu spetezele foarte subţiri, de placaj, scaune care constituiau obiectul unei deosebite mîndrii a lui Sokolov.

„Poftim, admiraţi-le! spunea el. Cînd le pliez, poţi să le pui şi într-o geantă!”

Lucrurile personale, şeful secţiei financiare şi le păstra într-o valiză neagră, ponosită, dar destul de încăpătoare.

Întreaga gospodărie era păzită de doi pistolari şi, meritul lui Sokolov, paza era excepţională. Cei doi pistolari păzeau cu acelaşi zel lada cu bani, dosarele cu acte şi scaunul pliant, pe care şedea de obicei şeful lor cînd plătea solda militarilor.

La drept vorbind, poate că Sokolov exagera lău- dînd ordinea exemplară a „subunităţii sale de luptă”. Era totuşi surprinzător să întîlneşti în iureşul războiului o maşină atît de bine întreţinută. Stăpînul ei, într-o manta care părea cam strîmtă pe trupul lui vînjos, cu umerii drepţi, şedea în- totdeauna alături de şofer. Uşor lăsat pe speteaza banchetei, îşi netezea barba deasă, castanie, cu care se mîndrea (tovarăşii o numeau ,,barbă de partizan”, şi se pare că asta îi făcea lui Sokolov o deosebită plăcere). Sus în camion fumau cei doi pistolari. Sokolov era ceea ce se numeşte un om pedant. Nu uita nimic şi nu greşea niciodată.

Cînd un ofiţer aducea o cerere pentru a se trimite familiei solda, ridica uşor din sprîncene şi-l privea atent. După ce împăturea hîrtia, o punea cu multă grijă în portharta lui galbenă. Din clipa aceea puteai fi sigur că treaba s-a şi făcut. Cererea nu rămînea niciodată uitată pe undeva, şi solda locotenentului Firsov, sau poate a vreunui maior Sidorenko, era imediat expediată şi se plătea, în Bugulum sau în regiunea Gorki.

Dacă respectivul mulţumea, el dădea din mîini: ,,Se poate, dragul meu? Ăştia sînt bani, nu surcele!" În ziarul diviziei apăruse o notiţă intitulată „Grija faţă de om". Printre altele, în notiţă se aduceau laude şefului secţiei financiare a statului major al diviziei. Căpitanul Sokolov o decupase cu grijă şi o ascunsese în buzunarul de la piept. Se vedea cît de colo că era bucuros şi măgulit.

Sokolov era un om agreabil. Ştia să povestească cu mult haz întîmplări vînătoreşti. Îi plăcea la nebunie să vîneze şi să pescuiască şi, oftînd, spunea că în timp de pace îşi petrecea întotdeauna concediul în pădure sau pe malul apelor.

Făcea parte dintre oamenii care, cum se spune, se descurcă în orice împrejurare. Pretutindeni avea cunoscuţi. Îşi făcuse relaţii printre inten- denţi, la cooperativa militarilor, la atelierul de cizmărie al statului major al armatei, ba chiar şi la frizerie.

Aceste numeroase relaţii le folosea arareori pentru el, personal, dar îşi ajuta cu multă plăcere tovarăşii. Îţi făcea impresia că lucrul acesta îi dădea o deosebită satisfacţie. Într-un cuvînt, era un băiat de viaţă, agreabil, care nu supăra pe nimeni.

Cu tot acest număr uriaş de cunoscuţi însă, So- kolov nu avea prieteni adevăraţi, oameni care să-i fie apropiaţi.

— Dracu' să te ia! îi spunea odată maiorul Medînski, comandantul batalionului sanitar al diviziei, un om inteligent, vioi, dar puţin cam grosolan şi dispus să trîntească, şi cînd trebuia şi cînd nu trebuia, adevărul în faţă. Pe toţi îi cunoşti, cu toţi eşti pertu, fără tine nu se poate face nimic, şi totuşi, nu ştiu cum să zic...

Sokolov nu se supăra. Îi făcea chiar plăcere că oamenii văd în el ceva deosebit.

— Ce să-i faci! răspundea el, netezindu-şi mulţumit barba de partizan. Poate că aşa trebuie să fie. Nu prea poţi să fii cu sufletul deschis pentru toţi, cînd răspunzi pentru sute de mii de ruble. Ia-ncearcă să stai puţin în locul meu...

Era greu să-i răspunzi şi discuţia înceta de la sine.

...Şi tocmai omul acesta, care ştia atît de bine să se adapteze împrejurărilor, tovarăşul acesta bun şi ordonat, ofiţerul conştiincios, dispăruse într-o zi fără urmă.

În dimineaţa zilei de 28 iunie, camioneta lui Sokolov plecase ca întotdeauna într-o deplină „ordine de luptă" într-o cursă

obişnuită: Sokolov trebuia să ridice bani de la casa de campanie a Băncii de Stat — 300 000 de ruble — pe care urma să-i plătească ofiţerilor statului major şi tuturor celor care făceau parte din comandamentul diviziei.

Peste o oră, banii au fost luaţi în primire. Sokolov se iscălise cu peniţa-i de aur a stiloului, cu scrisul său elegant şi citeţ, cu o înfloritură la capăt, şi se aşezase din nou în cabină, lîngă şofer. Maşina a plecat din sat, dar la locul de destinaţie — statul major al diviziei — n-a mai ajuns...

Pe atunci, divizia se găsea în direcţia loviturii principale a inamicului. Împotriva ei porniseră în ofensivă două divizii de tancuri. Două sute de ,,Junkers”-uri şi ,.Messerschmidt”-uri bombardau

fără încetare dispozitivele de luptă şi formaţiunile de spate. Luptind, divizia începu să se retragă spre Voronej.

În război, zile ca asta nu sînt o raritate: dimineaţa începe ca de obicei. E linişte. Marea gospodărie ostăşească îşi duce viaţa obişnuită, simplă în aparenţă, dar plină de frămîntări şi complicaţii. Şi deodată liniştea dispare. Rămas bun, căldură atît de scurtă a unei locuinţe străine, bucurie scurtă a odihnei, a somnului, a mîncării mîncate pe îndelete! Din nou pămîntul se cutremură sub picioare şi văzduhul vuieşte!

Aşa s-a întîmplat şi în ziua aceea memorabilă de iunie.

...Soldaţii au pornit la luptă împotriva unor auto- blindate germane care pătrunseseră în spate. Unul dintre ele fusese avariat, iar celălalt reuşise să fugă. La un kilometru ele locul unde avusese loc lupta ardeau pe drum resturile sfărîmate de proiectile ale camionetei diviziei, camioneta atît de cunoscută şi care trecuse prin atîtea încercări! Contabilitatea de campanie a căpitanului Sokolov... Oricare soldat din divizie ar fi recunoscut-o. Lîngă maşină se aflau cadavrele unuia dintre pistolari şi al şoferului. Şeful secţiei financiare, Sokolov, precum şi celălalt pistolar dispăruseră. Dispăruse şi lada ferecată, cu banii şi actele. Dar soldaţii găsiră într-un şanţ un scaun pliant care, prin cine ştie ce minune, scăpase neatins. Un scaun dintre acelea cu care se mîndrea atît de mult căpitanul Sokolov... Şi portţigaretul lui, făcut de comandă, din plexiglas, cu o monogramă foarte întortocheată pe capac...

Soldatul şi şoferul fură îngropaţi într-un crîng de la marginea drumului, alături de cei care fuseseră ucişi în această luptă. Pe căpitanul Sokolov, pe cel de-al doilea pistolar şi lada cea trainică nu i-a mai căutat nimeni... Divizia putea să nimerească într-o încercuire şi trebuia ca, la ordinul comandamentului, să se facă un marş forţat pentru a ocupa apărarea în raionul Voronej.

Curînd, la statul major al diviziei a fost trimis un alt şef pentru serviciul financiar, care nu semăna de loc cu primul. Înalt, slab, adus de spate, cu două perechi de ochelari, avea un nume ciudat: Barabaş. Pe căpitanul Sokolov, care fusese trecut pe listele celor dispăruţi fără urmă, tovarăşii începură să-l dea treptat uitării.

La drept vorbind, de Sokolov îşi aminteau adeseori tovarăşii lui de muncă. Nu, nu s-ar fi putut spune că era prea iubit, dar de lăudat îl lăudau toţi: şi comandanţii, şi tovarăşii...

C A P I T O L U L XXXIII

LOVITURA DE PE SEIMA

De la luptele din iulie trecuseră opt luni. După un scurt răgaz, divizia în care servise căpitanul Sokolov fusese transferată unei armate vecine şi trimisă într-un nou sector al frontului, pe cursul mijlociu al Seimei. Divizia ocupă poziţii de-a lungul malului rîului, în faţa unui orăşel complet distrus de hitlerişti.

Colonelul Iastrebov, comandant cu experienţă care îndeplinise multe misiuni grele, îşi pregătea unităţile pentru ofensivă. Comandantul armatei îl chemase la el şi dădu diviziei următoarea sarcină de luptă: să scoată hitleriştii din fortificaţiile de pe malul rîului, iar apoi, cotind spre sud, să elibereze străvechiul oraş rus O. Era o acţiune importantă pentru asigurarea succesului pe tot frontul.

Urma să aibă loc o bătălie în cursul căreia divizia trebuia să forţeze Seima şi să ocupe malul opus al rîului. Misiunea nu era dintre cele mai uşoare. Spre apă cobora o pantă abruptă, pe care duşmanii o transformaseră într-o adevărată fortăreaţă. Săpînd nenumărate lăcaşe de tragere unite prin şanţuri de comunicaţie, ei instalaseră acolo mitraliere, tunuri, aruncătoare de mine.

În seara din ajunul ofensivei, lîngă cazemata în care se afla punctul de comandă al diviziei se opri o maşină din care coborîră doi oameni îmbrăcaţi în paltoane civile, cu gulere cenuşii de miel.

Cel mai în vîrstă, un bărbat uscăţiv, deşi avea vreo 50 de ani, era avîntat şi ager în mişcări. Doi ochi negri, neobişnuit de vii şi înfundaţi în orbite luminau faţa lui smeadă. Avea o privire deschisă şi pătrunzătoare, plină de tinereţe. Gulerul paltonului era descheiat. De sub şapca dată puţin pe ceafă ieşea rebelă o şuviţă de păr negru.

Sări sprinten din maşină şi, în aşteptarea ofiţerului de stat major, care se dusese să raporteze comandantului diviziei despre sosirea lor, începu să se plimbe pe cărarea îngustă, acoperită de zăpadă bătătorită. Ca să se mai încălzească, îşi pocnea călcîiele unul de altul.

Însoţitorul lui coborî din maşină fără grabă. Scoase un picior, se sprijini cu nădejde în el şi după aceea, chibzuind puţin, îl scoase şi pe al doilea. Îşi frecă mîinile înmănuşate cu mănuşi groase şi îşi înfundă căciula pe urechi.

Faţa înroşită din pricina gerului avea o expresie neobişnuit de serioasă, pe care ochii albaştri, co- pilăroşi nu reuşeau s-o îndulcească. Se uită întîi în dreapta, apoi în stînga şi, tuşind, spuse cu un aer grav:

— În sfîrşit, am ajuns!

Chiar în clipa aceea, uşa cazematei se deschise larg şi în pragul ei apăru însuşi comandantul diviziei, colonelul Iastrebov, un om mărunt şi uscăţiv, căruia numele i se potrivea de minune[1]. Avea un profil ascuţit, cu nasul ca un cioc de pasăre. Sprîncenele coborau aproape vertical deasupra, ochilor rotunzi şi căprui, totodată şi veseli, şi severi.

Soldaţii din divizie îl numeau „Micul nostru uliu”. Ei nu ştiau că asta îi fusese porecla cu care terminase şcoala militară şi academia şi că la fel îl poreclise şi comandantul armatei din care făcea parte divizia comandată de el.

Ieşind în întîmpinarea oaspeţilor, Iastrebov salută şi strigă cu glas sonor, care răsună puternic:

— Poftiţi, tovarăşi! Intraţi!

Cel uscăţiv se întoarse brusc şi porni repede spre comandant, cu paşi sprinteni. În urma lui, cu mers legănat şi lăsînd pe zăpadă urme bine conturate, păşea tovarăşul său.

— Bună ziua, tovarăşi — spuse cu amabilitate comandantul diviziei, strîngînd cu putere mîinile oaspeţilor. V-am aşteptat! O să luptăm mai bine ştiind că, împreună cu noi, intră în oraş şi Puterea sovietică. Dumneata, dacă nu mă-nşel, eşti Artiom Danilovici Gromov, secretarul comitetului orăşenesc de partid.

— Chiar el — răspunse uscăţivul. Iar dînsul este Serghei Filipovici Morozov, preşedintele sovietului orăşenesc.

---

[1] Iastrebov, de la „iastreb” care în limba rusă înseamnă uliu. (n. r.)

Morozov înclină uşor din cap, păstrîndu-şi expresia severă, apoi întrebă cu un aer preocupat şi grav, de parcă s-ar fi aflat în tren şi trenul s-a oprit în cîmp:

— Cînd ajungem la destinaţie?

— Exact după orar — răspunse zîmbind Iastre- bov — deşi ar fi posibil să survină întîrzieri neprevăzute.

Gromov rîse, Morozov îl privi întrebător şi după aceea, uitîndu-se la Iastrebov, ridică uşor din umeri.

— Uite, vezi? Aşa sînt militarii — zise el, of- tînd, apoi se aşează în faţa măsuţei pe care se afla harta. Nu pot trăi fără să glumească. Pentru noi însă, tovarăşe colonel, este foarte important ca divizia să cucerească oraşul cît mai repede şi, mai ales, prin surprindere. Prin absolută surprindere...

— De ce? întrebă Iastrebov şi, trăgîndu-şi banca, se aşează în faţa preşedintelui sovietului orăşenesc. Dar deodată îşi aminti ceva şi zise: Vă rog să vă scoateţi paltoanele! Vreţi să mîncaţi? De altfel, nici nu vă întreb... Serguşkin! Zboară la bucătar şi spune-i să aducă aici mîncarea — ordonă el ostaşului de legătură. Şi asta, cît mai repede... Pentru trei, ba nu, pentru patru persoane, fiindcă vine şi şeful de stat major.

Serguşkin porni în goană să îndeplinească ordinul. În dreptul uşii se opri şi se dădu la o parte, lăsînd să intre un ofiţer înalt. În scurta albă de miel, încins cu o curea lată şi cu diagonală, cu o porthartă mare pe şold, omul acesta părea uriaş, ocupînd toată uşa.

— Iată şi pe şeful nostru de stat major, loco- tenent-colonelul Stremeannoi. Vorbeşti de lup, şi lupul... — spuse Iastrebov. Şi-acum, Egor Ghena- devici, orice s-ar întîmpla, trebuie să cucerim oraşul. Înţelege şi dumneata: vine cu noi şi conducerea organizaţiei orăşeneşti de partid, şi conducerea sovietului.

— Aha, va să zică aşa stau lucrurile! Ei bine, în cazul ăsta o să ne străduim — spuse Stremeannoi, cu un zîmbet plin de subînţeles.

Cînd îşi scoase căciula albă de miel şi scurta groasă, se micşoră dintr-o dată aproape la jumătate. Acum se vedea că omul acesta, care nu avea mai mult de 27—28 de ani, era foarte slab, dar foarte vînjos şi rezistent. Avea talia subţire şi umerii laţi. În mişcările lui se vădeau încrederea şi siguranţa. Privindu-l, te gîndeai fără să vrei că schiază bine sau poate e fotbalist ori atlet. În orice caz, un bun sportiv...

Părul bălai ca spicul de grîu încadra o faţă palidă şi prelungă, pe care era greu să ţi-o închipui înroşită de căldură sau de ger. Deasupra gurii mijea o mustăcioară aurie.

Cînd Stremeannoi intră în cazemată, Gromov. observă că şeful de stat major şi comandantul di- viziei schimbară o privire plină de înţeles; se vedea că oamenii ăştia lucrează bine împreună.

Şi într-adevăr, în lunile acelea grele, pe care Iastrebov şi Stremeannoi le petrecuseră în lupte (Stremeannoi fusese numit şeful statului major al diviziei, cu o săptămînă înainte de memorabila bătălie din iunie), se obişnuiseră să se înţeleagă din-tr-o privire.

Fiecare aprecia la celălalt calităţile care-i caracterizau pe amîndoi: bărbăţia şi priceperea de a lua o hotărîre justă în situaţii grele.

Salutînd oaspeţii, Stremeannoi reţinu o clipă mîna preşedintelui sovietului orăşenesc şi, închizînd un ochi cu şiretenie, spuse:

— Dumneavoastră, tovarăşe Morozov, după cum se vede, nu vă mai amintiţi de mine... Eu însă v-am recunoscut imediat.

— Cum? Vă cunoaşteţi?! se miră Gromov.

— Nu — răspunse scurt Morozov.

— Depinde cum o iei! şi Stremeannoi rîse. Dumneavoastră aţi avut mai multe cunoştinţe ca mine, dar noi, ce să zic? Noi nu v-am avut decît pe dumneavoastră...

În ochii lui Morozov se citi neliniştea.

— Nu-mi aduc aminte... — spuse el. În ce împrejurări ne-am întîlnit?

— Numai în biroul dumneavoastră de audienţe. Am făcut atunci destulă gălăgie, ca să nu mă uitaţi chiar atît de repede...

— Şi de ce ai făcut gălăgie? întrebă Morozov, cu un ton dojenitor. S-ar fi aranjat totul şi fără gălăgie.

— Nu s-a aranjat nici cu gălăgie, nici fără gălăgie. Stremeannoi oftă. Am tot umblat, v-am rugat, am ocărit, dar toate au fost de prisos; pînă la urmă, tot nu mi-aţi reparat acoperişul căsuţei unde locuiam! Poate că acum o să-mi primiţi cererea? Stradela Sevasteanovski nr. 2...

— Ia te uită! E doar de-aici, din oraş — se adresă Iastrebov lui Gromov, arătînd spre Stremeannoi, cu o mişcare a sprîncenelor. Merge acasă la el, nu într-un loc oarecare!

— Da, într-adevăr, acasă — repetă Stremeannoi şi faţa lui se posomorî dintr-o dată. Aici m-am născut, aici am terminat şcoala

şi tot aici am început să lucrez la centrala electrică. Ca muncitor... După ce am terminat institutul, tot aici m-am întors ca inginer de schimb. N-am lucrat însă multă vreme; numai vreo doi ani; nu m-au mai lăsat hitleriştii pe urmă...

— Dar în oraş a rămas cineva din familia dumi- tale? întrebă cu grijă Gromov.

— A rămas tata... Acum nu mai ştiu...

Morozov scoase din buzunar un carneţel:

— Şi care-i adresa dumitale? Sevasteanovski 2? O să-ţi reparăm acoperişul, fii liniştit, negreşit o să-l reparăm. Numai să intrăm în oraş. Atunci a fost, desigur, o scăpare din vedere... Iartă-ne, frate. O scăpare din vedere. Se întîmplă...

Gromov se lovi cu palmele peste genunchi:

— Dragă Serghei Filipovici, eşti grozav! Ce avînt ţi-ai luat! Vezi întîi dacă a rămas casa întreagă. Poate că nici nu ai pe ce pune acoperişul...

Morozov îi aruncă o privire blajină:

— Asta cam aşa e, ai dreptate — zise el, dus pe gînduri. Să vedem întîi dacă mai este casa. Dacă e întreagă, îi punem şi acoperişul.

Luă carneţelul şi notă ceva în el, cu un scris citeţ, dar mărunt ca nişte mărgeluţe. Gromov privi peste umărul lui şi citi cu jumătate de glas:

— „Sevasteanovski 2, locotenent-colonelul Stre- meannoi. Dacă este întreagă, să fie acoperită cu tablă." Doamne fereşte, Serghei Filipovici! Se poate să scrii aşa ceva? şi izbucni în hohote de rîs.

Fără voia lor, Iastrebov şi Stremeannoi rîseră şi ei.

Morozov dădu din umeri imperturbabil:

— De ce te miri? Scurt şi limpede. Nu înţeleg ce-i de rîs aici?!

— Nu ai simţul umorului, Serghei Filipovici!

— Nu-l am, e adevărat — încuviinţă Morozov, Uite, şi nevastă-mea îmi spune mereu: ,,Eşti un om plicticos. Serioja, n-ai umor nici de doi bani!" Şi cu toate astea, orice i-aş spune, ea rîde.

Cei din jur izbucniră în hohote de rîs.

Morozov dădu din mînă:

— Rîdeţi, rîdeţi, că sînt obişnuit!

Uşa se deschise şi în cazemată intră bucătarul, un flăcău înalt, îmbrăcat cu halat alb peste manta. În mîinile lui mari şi înroşite de ger ducea cu grijă un ceaunaş, cîteva farfurii de aluminiu,

cu- ţite şi furculiţe. În cazemată se răspîndi un miros ademenitor de carne prăjită cu piper şi foi de dafin.

Iastrebov împărţi carnea în farfurii, şi turnă oaspeţilor cîte un pahar de votcă.

— Ei, tovarăşi — spuse Gromov — să bem paharul acesta în cinstea celui de-al doilea, pe care-l vom bea în oraş!

— Minunat toast! îl susţinu Iastrebov şi ridică paharul. Dar explicaţi-mi, vă rog, ce treabă urgentă aveţi în oraş... De altfel, nici noi n-avem de gînd să tărăgănăm lucrurile...

— Asta e clar — şi Gromov se plecă peste marginea mesei, apropiindu-se de Iastrebov. Ştim cu precizie că hitleriştii intenţionează să scoată din oraş tot ce poate fi încărcat în mijloace de trans-port şi să ia cu sila pe toţi cei apţi de muncă. Ar fi bine să-i putem împiedica. Dumneavoastră ce credeţi?

— Tot aşa — răspunse Iastrebov, zîmbind. Trebuie să recunosc că şi noi, eu şi tovarăşul Stre- meannoi, avem unele informaţii cu privire la acest lucru... Şi, cum să vă spun, considerentele noastre...

— Bineînţeles! reluă Gromov. Iartă-mă, tovarăşe Iastrebov, dar eu şi Serghei Filipovici nu sîntem militari. Gîndim ca civili. În timp ce veneam aici, am tot chibzuit la diferite probleme operative... Uite ce ne-am gîndit: dac-am reuşi să ocolim repede oraşul şi să tăiem drumul spre apus, i-am prinde pe hitlerişti ca într-o pungă şi n-ar mai avea decît o singură grijă: cum să-şi ia mai iute tălpăşiţa.

— Bine gîndit — spuse Iastrebov — dacă misiunea care ne stă în faţă s-ar fi limitat numai la cucerirea oraşului. Din păcate însă, aceasta nu este decît prima parte. Greutăţile cele mari ne aşteaptă de-abia după aceea şi după ce vom trece de oraş. Mai spre vest, cam la vreo 50 de kilometri de oraş, hitleriştii au construit fortificaţii într-un întreg raion. Întîlni privirea întrebătoare a lui Gromov şi dădu din cap: Vă explic îndată. Mîna lui mică, uscăţivă, dar puternică, luă cu un gest obişnuit creionul. Socoteala duşmanului este următoarea: dacă noi reuşim să străbatem spre Belgorod, ei vor să oprească ofensiva noastră uite aici, la vreo 70 de kilometri spre est. După datele pe care le avem, fortificaţiile sînt construite destul de solid: cazemate, baraje antitanc, şanţuri antitanc, cîmpuri de mine, baraje de sîrmă ghimpată... Într-un cu- vînt, tot ce trebuie. Drumurile de ţară şi şoselele sînt ţinute sub foc suprapus. O să

avem de luptat din greu. Iastrebov bătu îngîndurat cu creionul în masă. Observaţi că dispozitivul raionului n-a fost ales la întîmplare... Comandamentul hitlerist caută să ocupe drumurile şi să ne forţeze să mergem drept peste cîmpiile troienite de zăpadă. Or, în acest raion, cîmpiile, după cum ştiţi, sînt tăiate în lung şi-n lat de văi, iar pe dealuri se întind crîn- gurile. Locul este foarte potrivit pentru apărare... Iastrebov tăcu o clipă, apoi urmă: Aşa că, slavă Domnului, avem la ce ne gîndi...

— Da, într-adevăr, situaţia e destul de serioasă — vorbi Gromov. Dar dacă ştiţi că există un raion fortificat, aveţi, probabil, şi date despre el.

— Bineînţeles că ştim destul de multe — conveni Iastrebov — dar ar fi trebuit să ştim şi mai mult. Vă închipuiţi cîte eforturi am economisi şi, mai ales, cîte vieţi am cruţa dacă, pornind să cu- cerim raionul fortificat, am cunoaşte toate datele despre el. Tovarăşi, pot să vă spun un singur lucru: vom face tot ce ne stă în putinţă, şi chiar mai mult decît atît. Divizia va acţiona după planul comandamentului. Interesul nostru este să eliberăm oraşul în cel mai scurt timp posibil. Să sperăm că vom termina operaţia cît mai repede! În oraş sîn- tem aşteptaţi!

Morozov asculta cu atenţie şi pe faţa lui rotundă apăru o expresie de concentrare.

— Da — zise el — organizaţia noastră ilegală a lucrat foarte bine! Păcat că pe mulţi n-o să-i mai văd niciodată! Au murit... Uite, nu demult, partizanii ne-au transmis prin radio că a fost omorît în luptă un tovarăş foarte bun. Conducătorul organizaţiei ilegale... De altfel, tovarăşe Stremeannoi, e tizul dumitale... Poate că l-ai cunoscut?

Stremeannoi păli şi se sprijini cu mîinile de masă:

— În oraş n-au fost decit doi Stremeannoi: tatăl meu şi cu mine...

Morozov privi descumpănit la Gromov.

— Artiom Danilîci — întrebă el — poate că ai încurcat numele de familie?

— Pe acesta îi chema Ghenadi Andreevici — spuse Gromov.

Locotenent-colonelul se ridică încet, îşi trecu mîna peste frunte de parcă şi-ar fi netezit părul şi se îndepărtă. Stătu multă vreme într-un colţ, fără să se întoarcă...

Peste cincisprezece minute, Serguşkin conduse oaspeţii în cazemata alăturată. Abia intrară, că uşa se deschise din nou şi

pe scări coborî în goană şeful secţiei speciale, maiorul Voronţov. Faţa lui rotundă, rumenită de ger, părea tulburată. Se opri în mijlocul blindajului şi timp de cîteva clipe privi undeva, în colţ, închizînd ochii din pricina luminii puternice. Mîinile şi le ţinea adînc înfundate în buzunarele scurtei îmblănite. La şold îi atîrna un pistolet într-un toc nou, de piele galbenă.

Stremeannoi îşi trase scăunelul mai aproape:

— Stai jos, tovarăşe Voronţov!

Voronţov dădu înciudat din mînă, îşi scoase şapca şi se aşeză.

— Uite ce-i, tovarăşi — spuse el, privindu-l cînd pe Iastrebov, cînd pe Stremeannoi. Acum o oră, unul dintre ilegaliştii noştri, Nikita Borzov, a tre-cut linia frontului. În timp ce se apropia de poziţiile noastre, fasciştii au tras asupra lui şi l-au rănit mortal... Eu am mai apucat să stau de vorbă cu el. Mi-a comunicat că ieri noapte gestapoul a împuşcat în oraş cinci tovarăşi. Se vede că i-a trădat un ticălos.

Iastrebov îl privi posomorît pe sub sprîncenele-i stufoase.

— Şi nici un fel de amănunte? Nici o bănuială? întrebă el repede.

— Nimic... Nu s-a putut stabili cine e trădătorul.

Stremeannoi se ridică agitat:

— Dar Borzov nu avea nici un indiciu?

Voronţov îşi desfăcu mîinile a neputinţă:

— Nu. N-a putut să-mi spună nimic precis.

Tăcură toţi trei.

Apoi Voronţov se sculă în picioare, îşi înfundă şapca pe cap şi ieşi grăbit.

Cînd comandantul diviziei şi şeful de stat major rămaseră singuri, acesta din urmă întinse din nou harta pe masă şi începu să dea ultimele dispoziţii...

Le mai rămînea foarte puţin timp. De la statul major al armatei se primise ordinul de luptă ca fix la ora 6 să se înceapă pregătirea de artilerie, iar la 6,45 să se treacă la ofensivă.

În blindaj se auzeau sunînd tot timpul telefoanele. Iastrebov vorbea cu comandanţii regimentelor, indicîndu-le caroiajele asupra cărora trebuia să atragă atenţia artileriştilor, mai ocăra pe cîte unul, lăuda pe altul, făcea observaţii.

Aşa trecu noaptea. Fix la ora 6, din zeci de tunuri izbucni prima salvă.

Evenimentele se desfăşurau cu o iuţeală uimitoare. Nici Iastrebov nu se aşteptase la atîta operativitate. Artileria, bine reglată, neutraliză chiar din primele clipe punctele de foc ale inamicului, nimicind cazematele şi tranşeele în care se ascundeau servanţii aruncătoarelor de mine şi distru- gînd tot sistemul de transmisiuni dintre subunităţile inamicului. Hitleriştii, luaţi prin surprindere, se străduiră să tragă, dar focul intens al artileriei nu-i lăsa nici să-şi ridice capul. În acelaşi timp îşi făcură apariţia ,,Il”-urile şi ,,Petleakov”-urile şi asupra inamicului se prăbuşi un covor de bombe. Iar în clipa în care „katiuşele” mascate în tufele de salcie îşi ridicară glasul, linia întîi a apărării inamicului amuţi pentru totdeauna.

Pionierii trecură repede la acţiune, şi primele tancuri, spărgînd din mers gheaţa cu şenilele, se năpustiră pe malul drept şi o luară în sus, stîrnind vîrtejuri de zăpadă. Pe făgaşurile adînci făcute de tancuri porni de îndată infanteria.

Peste o jumătate de oră, soldaţii luptau în adîn- cimea apărării inamicului, alungîndu-l tot mai departe de mal. Hitleriştii începură să se retragă în dezordine pe şoseaua care ducea spre oraşul O., unde se găsea statul lor maior şi unde nădăjduiau să poată organiza apărarea. Dar în acest timp, unul din batalioanele de tancuri, făcînd o manevră de învăluire, pătrunse în spatele, unităţilor germane care se retrăgeau.

Văzînd că se află în primejdia de a fi complet încercuiţi, germanii schimbară direcţia şi, la 20 de kilometri de oraşul O., cotiră brusc spre vest, stră- duindu-se să scape de urmăritori.

Hitleriştii se retrăgeau înnebuniţi peste cîmpul înzăpezit, aruncînd tot ceea ce nu puteau duce cu ei. Pe şosea zăceau autobuze avariate, tunuri, aruncătoare de mine, mormane întregi de proiectile, învelitori împletite din pai de orez.

La statele majore ale inamicului, aflate în oraşul O., izbucni panica. Valizele zburau grămadă în maşini, iar stăpînii lor se aruncau aproape din mers în urma bagajelor şi porneau în goană pe şosea. Nu se ştia cît timp se va mai putea circula. Unităţile lăsate pentru acoperirea trupelor în retragere ocupau în grabă poziţii de-a lungul suburbiei nord-estice a oraşului. Soldaţii erau foarte demoralizaţi. Auziseră că s-a rupt frontul şi nu se mai gîndeau decît să-şi salveze propria lor viaţă.

La 10 dimineaţa, în apropierea oraşului apărură primele tancuri sovietice. Se dezlănţui o luptă aprigă pe distanţe scurte.

Colonelul Iastrebov îşi instalase punctul de comandă într-un tufăriş des, pe panta unui deal, de unde se vedea bine cîmpul de luptă şi străduţele de la periferia oraşului.

Morozov şi Gromov erau alături de el, la punctul de comandă, şi urmăreau prin luneta stereoscopică tancurile care străpungeau cu şenilele barajele de sîrmă şi striveau tranşeele inamicului. Infanteria sovietică, acoperită de tancuri, se strecura tot mai aproape de oraş.

În ultimele cîteva ore, Iastrebov descoperi la preşedintele sovietului orăşenesc trăsături sufle-teşti cu totul noi. Îi plăcuse că Morozov, chiar sub focul artileriei, rămăsese la fel de imperturbabil cum fusese în cazemata bine încălzită, la adăpostul unui acoperiş alcătuit din trei rînduri de bîrne groase.

În timpul acesta, Morozov, care nu-şi lua binoclul de la ochi, cerceta cu atenţie casele îndepărtate, turnurile, resturile podului feroviar aruncat în aer. Se apropia clipa cînd el şi Gromov vor intra în oraş, unde vor trebui să lucreze mult. Va fi desigur foarte greu.

Se gîndea că va trebui să hrănească, să îmbrace, să aprovizioneze cu lemne pe toţi aceşti oameni care-i aşteptau cu înfrigurare, care înduraseră chinuri cumplite sub ocupaţia hitleristă. Da, da, desigur, divizia lui Iastrebov îşi va îndeplini misiunea şi va porni mai departe, iar ei doi vor rămîne în oraş, unde vor avea atîtea de făcut.

C A P I T O L U L XXXIV

ÎNTOACEREA

Fix la ora 2, sau vorbind în limbajul comunicatelor militare, la ora 14.00, oraşul era complet eliberat de hitlerişti. La periferii se stinseseră ultimele împuşcături. Colonelul Iastrebov, încartiruit într-o casă nu prea mare de pe strada principală şi care se păstrase destul de bine, raporta la telefon comandantului armatei că ordinul a fost îndeplinit: divizia a eliberat oraşul.

Era de ajuns o privire fugară ca să-ţi dai seama de uriaşele distrugeri lăsate în urmă de hitlerişti. Cele mai bune case din oraş fuseseră nimicite — aruncate în aer sau arse. Clădirea albă a teatrului orăşenesc, care odinioară, seară de seară era inundată de lumină, îşi căsca acum găurile negre ale ferestrelor sparte, în dosul cărora se vedeau mormane de cărămizi arse şi traverse ruginite, îndoite în chip ciudat; un pod feroviar mare, cu două deschideri, aruncat în aer de explozivi chiar în mijloc, se răsturnase în rîu, şi de departe aveai impresia că două jivine uriaşe, cu spinările rotunde ca de elefant, sprijinindu-se în pilonii de piatră cu picioarele din spate şi cufundîndu-se cu cele din faţă în apă, beau, beau într-una fără să-şi potolească setea. Pe dealul din marginea oraşului se vedea silueta întunecată a unui siloz uriaş, distrus şi el. Semăna cu o cetate veche, după un asalt cumplit. Erau aruncate în aer şi vechea clădire a gării, şi foişorul de apă din cărămidă roşie, care semăna cu un turn de şah, şi centrala electrică. O grea pierdere pentru oraş era şi dispariţia celor mai valoroase tablouri din muzeu.

Cînd Morozov află că pînă în ajun, seara, tablourile se mai aflau încă la locul lor, simţi că se sufocă de furie. Faţa-i deveni pămîntie.

— Nu, e de necrezut! Să le care chiar de sub nasul nostru? Asta-i culmea ticăloşiei! bombăni el.

Gromov îşi păstra calmul şi în momentele acestea grele, continuînd să fie la fel de comunicativ, aproape vesel.

Din clipa în care el şi Morozov apărură pe străzile oraşului, fură imediat asaltaţi de cetăţeni, care voiau să afle ce se petrece la Moscova, în ţară, pe fronturi... Gromov nici nu apuca să răspundă la toate întrebările, să strîngă toate mîinile, să consoleze, să liniştească şi, la rîndul său, să pună şi el un potop de întrebări. Se informa vrînd să afle tot ceea ce se referea la oraş. Cum au trăit oamenii, ce au distrus hitleriştii şi ce n-au apucat să distrugă; dacă au mai rămas întregi întreprinderile mai importante — uzina de maşini agricole, fabrica textilă şi atelierul de reparat vagoane. Şi deşi ştia dinainte şi îşi simţea sufletul greu şi întristat, dorea să se urce cît mai repede în maşină, ca să vadă cu propriii săi ochi proporţiile distrugerilor, să-şi dea seama de unde şi cu ce trebuie să înceapă refacerea.

Hotărîră să cerceteze oraşul împreună cu Stremeannoi. Acesta însă întîrzia. Trebuia să instaleze statul major, să stabilească legătura cu comandamentul armatei, cu regimentele din vecinătate şi cu propriile regimente, să dea indicaţii referitoare la paza oraşului, să numească un comandant al oraşului.

Cînd Morozov propuse să intre în casă să se mai încălzească, apăru şi Stremeannoi, încheindu-şi scurta din mers.

— Să mergem, tovarăşi! spuse el cu glas tare, făcînd semn cu mîna şoferului. Să vedem şi noi cum stau lucrurile...

Stremeannoi şedea lîngă şofer, cu corpul aplecat înainte, sprijinindu-şi coatele pe genunchi. Privea cu atenţie casele cunoscute din copilărie, gardurile de lemn, copacii din scuarul oraşului, care se înăl-tau deasupra unui grilaj scund, de fontă, cu nişte dinţi asemănători harpoanelor şi cu ornamentaţii greoaie de frunze de măslin. După cum spunea o veche legendă, grilajul acesta fusese turnat pe timpul Ecaterinei a II-a, la uzinele „Demidov” din Ural.

Morozov şi Gromov stăteau în spate, vorbind preocupaţi. Stremeannoi nu-i auzea. Ciudat!... Oare acesta era oraşul în care îşi petrecuse copilăria? Cerceta urmele luptelor care se dăduseră recent, urmele unei robii grele ce durase aproape un an...

La întretăierea a două străzi — Spartacus şi Karl Marx — zăcea un autobuz german, cu geamurile sparte, cu portierele smulse de o explozie puternică. Autobuzul era cenuşiu, iar pe caroseria

lui, un dragon negru îşi întindea în direcţii diferite trei capete mici, hidoase, încununate cu coarne. Acest semn războinic aparţinea unităţii care ocupase oraşul. Acum „dragonii negri” se găseau la vreo 50 de kilometri de oraş...

Morozov se aplecă în afară, străduindu-se să desluşească dacă e cineva în interiorul autobuzului, dar maşina lor coti după colţ, ajungînd în dreptul unei case de piatră, cu un etaj, cu tencuiala scorojită, căzută. Pe alocuri se vedeau cărămizile înnegrite, măcinate de vreme, de ploi şi de vînt...

...Cîte amintiri îl legau pe Stremeannoi de această casă!... Uite aici, unde se cască gaura asta neagră a uşii smulse din ţîţîni, el, copil încă, îşi cercetase îndelung carnetul de comsomolist, care abia îi fusese înmînat de secretarul comitetului orăşenesc.

Maşina intră într-o piaţă.

În colţ, o clădire înaltă, roşie. Şcoala! Cîţi ani din viaţă îşi petrecuse aici tatăl său! Şi cît de fericit ar fi fost dac-ar fi putut să intre în oraşul eliberat! În fiecare seară, cu pas domol, ieşea pe uşa cancelariei, cu un vraf de caiete sub braţ. Acasă, după ce cina şi se odihnea puţin, lua în mînă un creion bicolor — roşu şi albastru — şi începea să controleze tezele. Cu albastru punea nemilos notele 2 şi 3, şi cu atîta supărare, încît deseori rupea vîrful. Din cauza asta, doiurile se terminau întotdeauna cu o coadă lungă ca de cometă.

Notele 4 şi 5 le punea întotdeauna simplu, dar cu dragoste, rotunjindu-le cu creionul roşu.

Şoferul frînă. Zidurile clădirii emanau un miros înţepător de han. Ferestrele de la parter mai păstrau încă gratiile de fier grele, iar deasupra intrării se mai vedeau o firmă neagră, mică, pe care sta scris în nemţeşte, cu vopsea albă şi litere gotice: „Kommandatur”.

— Ia te uită, ticăloşii, au stricat bunătate de clădire! se oţărî Gromov. Acum zici că-i o închisoare, nu alta.

Morozov oftă şi nu spuse nimic. Ocolind piaţa, maşina pătrunse într-o stradă laterală. Mai încolo era strada Orlovskaia... De-a lungul ei se aflau căsuţe înconjurate de livezi. De multe ori Stremeannoi, împreună cu alţi copii, făcuse adevărate incursiuni asupra merilor şi vişinilor. Stăpînii livezilor îi socoteau spaima grădinilor, lucru care-i măgulea mult pe copii.

Deodată inima i se strînse. Fără să vrea, îşi muşcă buzele pînă la sînge. E cu putinţă? Unde-i strada? Acum nu mai sînt nici

grădini, nici garduri, nici case. De jur împrejur se întindea un uriaş loc viran. Copacii fuseseră tăiaţi, casele distruse. Rămăseseră doar mormanele de cărămizi vechi, prăvălite pe temeliile de piatră.

— Le-au desfăcut oamenii, ca să aibă lemne de foc — spuse Morozov. Au ars ce-au putut...

De-aici pînă în strada Sevasteanovski era foarte aproape. Trebuia să traverseze doar locul viran, unde se afla parcă îngropată toată copilăria lui, să ocolească ghereta staţiei de transformatoare clădită din piatră, care se păstrase, şi colo, în dreapta, a doua casă după colţ...

Pe ghereta staţiei de transformatoare era desenat un craniu şi două fulgere negre încrucişate. Cînd Stremeannoi avea nouă ani, se temea să se apropie de gheretă, crezînd că va fi omorît pe loc.

— Opreşte puţin! spuse el şoferului.

Erau primele cuvinte pe care le rostea din clipa în care se urcase în maşină.

Maşina se opri şi Stremeannoi se întoarse cu tot corpul spre dreapta, privind încordat o căsuţă de lemn, cu un singur etaj. Faţada dădea la stradă şi căsuţa nu se deosebea cu nimic de celelalte. De ambele părţi ale pridvorului nu prea înalt, cu trei trepte lăsate într-o rînă, străjuiau posomorîţi doi copaci bătrîni şi scorburoşi. Nu se simţea nici o adiere. Dar supunîndu-se parcă unei voinţe nevăzute, ramurile copacilor se clătinau din cînd în cînd, scuturînd pe trepte pămătufuri de zăpadă imaculată. Stremeannoi privea copacii şi tăcea. După felul cum işi strînsese buzele, după privirea încordată, cei doi însoţitori înţeleseră că asta este casa despre care le vorbise în glumă în cazemata de pe malul Donului...

Tăcură cîteva clipe.

— Poate vrei să cobori din maşină, tovarăşe Stremeannoi? întrebă Gromov, stingherit, atingîn- du-l uşor pe umăr.

Fără să se întoarcă, Stremeannoi clătină din cap:

— Nu, nu cobor... E inutil... Totul e pustiu acum...

— Poate că nu... la te uită! La fereastră se vede o oală. Geamurile sînt proaspăt lipite cu hîrtie de parcă ar locui cineva...

Stremeannoi coborî din maşină. Urcă cu paşi repezi treptele pridvorului şi dispăru în dosul uşii. Cînd se întoarse, faţa lui era răvăşită.

— La gară, Varlamov! spuse el şoferului.

Maşina ocoli gropile făcute de obuze şi ieşi la bariera de cale ferată pe care o traversă. Strecurîn- du-se cu greu pe lîngă dărîmăturile clădirii şi ale pompei de apă, ieşi în piaţa mică din faţa gării, unde, înainte de război, în mijlocul unui scuar, se înălţa monumentul lui Lenin. Acum nu mai rămăsese decît postamentul de granit. Şoferul frînă brusc.

Stremeannoi coborî din maşină, iar în urma lui scoţîndu-şi căciulile, coborîră şi ceilalţi.

În faţa lor, pe un răzor de flori acoperit cu zăpadă şi aplecat în pantă, zăceau cadavrele prizo-nierilor împuşcaţi de hitlerişti. Erau vreo douăzeci. Unii în mantale soldăţeşti rupte ferfeniţă, alţii în scurte vătuite, fiecare aşa cum îl ajunsese moartea. În uniformitatea acestor trupuri întinse pe pămînt era ceva înfiorător.

De după colţul unei case se ivi tiptil un băiat — să tot fi avut vreo nouă ani. Purta o hăinuţă scurtă, din stofă militară, care nu-l apăra de frig, deoarece copilul se zgribulea cu un aer jalnic. În picioare avea nişte pîslari peticiţi şi răspeticiţi, iar în cap, o căciulă soldăţească ruptă. Băiatul se apropie încet de grilajul scuarului. Faţa lui mică cît un pumn era serioasă, aproape severă. Ochii mari, cenuşii îi cercetau cu priviri pătrunzătoare pe necunoscuţi.

Timp de o clipă stătu, aşteptînd parcă să fie întrebat de ce a venit. Dar ei nu-l observară şi băiatul, văzînd că nu-l întrebă nimeni, le spuse:

— Azi-dimineaţă i-au împuşcat... pe la 9. Nu vroiau să plece...

Gromov se întoarse:

— Nu vroiau să plece, zici?

— Ihî...

— Unde i-au trimis? Nu ştii? întrebă Stre- meannoi.

— În lagăr.

— Da’ lagărul unde-i?

— Uite-acolo. Mergi drept înainte, pînă în capătul străzii, apoi o iei la stînga — şi băiatul arătă cu mîna în ce direcţie trebuiau să se îndrepte.

— Ei, şi acum, tovarăşi, să mergem! Spuse Gromov.

— Staţi puţin! Varlamov, ai la tine ceva de- mîncare?

— Am, tovarăşe locotenent-colonel. O cutie de conserve.

— Dă-o-ncoa’! Băieţaş, ia vino mai aproape!

Nehotărît, băiatul se apropie.

— Uite, ţine asta — şi Stremeannoi îi întinse o cutie albă de conserve. Ia-o cu tine, o mănînci acasă!...

Băiatul luă cutia, dar privirea lui rămase tot gravă şi speriată. Fără să mulţumească, strîngînd cu putere cutia la piept, dispăru undeva, în dosul unei case...

— Tovarăşe locotenent-colonel! Tovarăşe loco- tenent-colonel!

Stremeannoi se întoarse. Alergînd, venea căpitanul echipei pentru strîngerea capturilor, şi omul abia mai putea să respire.

După ce fusese grav rănit la piept, l-au numit într-un serviciu de spate. Pînă azi, în echipa pentru strîngerea capturilor nu prea avusese mult de lucru, dar evenimentele se precipitaseră, iar acum echipa muncea pe brînci. Soloviov alerga dintr-un capăt în altul al oraşului, cu sufletul la gură.

— Ce este? întrebă sever Stremeannoi. Ce s-a întîmplat?

— Tovarăşe locotenent-colonel — raportă căpitanul — am găsit cinci depozite mari cu alimente şi echipament! Vedeţi biserica aceea? şi căpitanul arătă spre o biserică mare, veche, cu o clopotniţă înaltă. E ticsită pînă în vîrf cu lăzi cu conserve, unt, vin... Alimentele acestea hrănesc o lună de zile întreaga noastră armată!

— Pune pază severă în jurul bisericii! zise Stremeannoi. Inamicul nu este prea departe şi ne putem aştepta la orice. Fără permisiunea mea, nu dai nimănui nici un strop!

— Am înţeles, nici un strop! şi, salutînd, Soloviov se întoarse în pas alergător.

Gromov, Morozov şi Stremeannoi porniră spre maşină.

— Încotro? întrebă Morozov. Spre lagăr?

— Bună idee! Acolo să mergem.

Abia apucară să-şi ocupe locurile în maşină, că dintr-o stradă lăturalnică ieşiră în piaţă cîţiva soldaţi înarmaţi cu automate care escortau doi prizonieri. Hitleriştii, îmbrăcaţi în vestoane scurte, cu gulerele ridicate, păşeau zgribuliţi.

Fără să vrea, Stremeannoi îşi opri privirile asupra unuia dintre prizonieri, un om între două vîrste, îndesat, cu ochelari fumurii. Simţind privirea cuiva aţintită asupra lui, prizonierul îşi îndreptă umerii şi se întoarse. Chiar în aceeaşi clipă, şoferul dădu drumul la motor şi maşina porni, lăsînd în urma sa şi prizonierii, şi soldaţii care îi escortau.

Deodată, mîna înmănuşată a lui Morozov atinse uşor umărul lui Stremeannoi, care se întoarse.

— Muzeul este aici, în colţ — vorbi Morozov. Hai să ne oprim o clipă!

Se apropiară şi se opriră în faţa unei clădiri de piatră, cu etaj, îmbrăcată toată în plăci albe de ceramică. O inscripţie întunecată, în mozaic, arăta că aici este „Muzeul oraşului”.

O uşă înaltă de stejar, dată în lături, atîrna prinsă numai într-o singură balama. Scara cu balustradele sculptate era plină de moloz şi de urme murdare de picioare.

Stremeannoi, Morozov şi Gromov urcară şi intrară în prima sală.

Peste tot, pustiu. Pe pereţii murdari se vedeau cîrligele tablourilor, pe care atîrnau bucăţi înno-date de şnur. Ici-colo se zărea strălucirea aurie a ramelor care nu mai înrămau tablouri, ci pătrate şi ovaluri de perete zgîriat murdar. Pe podea zăceau aruncate bucăţi de scîndură, saci rupţi, cuie...

— Mda! mormăi încet Gromov, străduindu-se să înăbuşe zgomotul paşilor, care răsunau puternic în clădirea pustie, şi merse cu grijă înainte.

Traversară sala şi intrară în încăperea următoare. Se opriră în prag, uluiţi. Într-un colţ, aplecat deasupra unei lăzi mari din scînduri, stătea un bătrîn mărunţel, cu umerii aduşi, într-o scurtă roasă de blană. Cu degetele lui lungi şi slabe alegea ceva cu multă grijă. Bătrînul era pleşuv, dar barba-i căruntă, nerasă de multă vreme şi care se răsucea în sus, într-un fel foarte caraghios, îi acoperea toată faţa.

Auzind paşi în spatele său, aruncă asupra celor intraţi o privire piezişă, de pasăre de pradă. Recu-

noscîndu-i, se întoarse brusc şi, cuprins de o uimire plină de bucurie, îşi desfăcu braţele în lături, fără să scape din mîini două tablouri mici, cu rame negre.

— Serghei Filipovici! Tovarăşe Gromov! spuse el, cu glasul înecat de emoţie. V-aţi întors! Ei, asta e într-adevăr grozav! Foarte bine! Mă bucur!

— Cum? Chiar dumneata?! se miră Morozov. Stremeannoi abia recunoscu glasul acela atît de cald! Cît de simplu şi de omenesc răsuna! Ce bine îmi pare că eşti viu şi nevătămat, Grigori Fomici. Un singur lucru nu înţeleg: ce faci aici între ruinele astea?

— Cum adică, ce fac? şi bătrînul îl privi uimit prin sticlele ochelarilor aşezaţi strîmb pe nasul subţire şi coroiat. Cum vine asta, ce fac? Am venit la serviciu. De astăzi s-a instalat în oraş Puterea sovietică, dacă nu cumva greşesc...

— Eşti un om minunat, Grigori Fomici — spuse Gromov, apropiindu-se de ladă. Şi tot atît de minunat este că ai rămas în viaţă.

— În viaţă! şi bătrînul clătină amărît din cap. Ce folos că eu sînt în viaţă, dacă muzeul a murit! Aţi întîrziat, tovarăşi! Aţi întîrziat cu o singură zi... Şi doar i-am povestit amănunţit despre toate astea lui Nikita Borzov. A reuşit să ajungă pînă la voi?

— Da — zise posomorît Morozov — dar pe cînd trecea linia frontului, a fost grav rănit şi a murit... Tot ce-a fost mai de valoare au cărat hitleriştii cu ei, nu-i aşa?

— N-aş putea spune că tot! se aprinse bătrînul. Am reuşit să mai salvez cîte ceva. Se întoarse şi arătă cîteva acuarele pe care apucase să le pună sub sticla unei vitrine ce se afla lîngă fereastră.

Toţi trei se aplecară asupra vitrinei. Era atît de ciudat să vezi în sălile acestea pustii, murdare, dărăpănate, albastrul gingaş al mării de pe acuarelă, profilul fin al femeii într-un şal viu colorat, petele de soare jucînd pe frunzişul crud al unui crîng...

— Acuarelele astea le-am sustras una cîte una —continuă bătrînul, scuzîndu-se parcă, şi puse cu duioşie pe marginea vitrinei mîna lui uscăţivă. Sub pielea subţire ca pergamentul se vedeau vinele albastre, îngroşate. Le scoteam şi le băgăm la piept, sub cămaşă... Şi arăta cum făcuse: privind în jur, îşi desfăcea repede scurta, apoi o încheia repede. În mişcarea asta era atîta gingăşie şi atîta tristeţe totodată, încît Stremeannoi oftă fără să vrea, mutîndu-şi privirile în altă parte. Se simţea parcă vinovat că nu apucase să vină la timp şi dăduse posibilitate hitleriştilor să jefuiască fără milă muzeul.

Trecu printre lăzile puse în neorînduială una peste alta şi se opri lîngă lada aceea mare, deasupra căreia stătea aplecat Grigori Fomici în clipa cînd intrase el.

— Dar aici ce-i? întrebă el. S-ar părea că sînt tablouri.

— Da, tablouri — zise bătrînul, oftînd. Nişte reproduceri conştiincios făcute şi cu grijă... dar reproduceri... Noroc că au mai rămas şi astea... La drept vorbind, le-aş da pe toate pentru acele zece pînze de valoare pe care le-au luat hitleriştii...

— Dar din cele contemporane s-a mai păstrat ceva? întrebă Gromov.

— Nimic — răspunse Grigori Fomici. Pe acelea le-au distrus imediat. Mai bine să nu ne reamintim.

— Dar în lăzile celelalte ce ai? se interesă Morozov.

— Obiectele care au fost la etajul de sus — răspunse bătrînul. Vase vechi, arme de pe vremea lui Pugaciov, manuscrise... şi cîte altele... După cum vedeţi, aveau de gînd să ia tot, pînă la ultimul capăt de aţă.... Dar cînd s-au simţit strînşi cu uşa, au înşfăcat bucăţica cea mai grasă şi şi-au luat picioarele la spinare... Aşa se face că au rămas celelalte. Se vede treaba că n-au mai avut timp...

— Şi totuşi, tare aş vrea să ştiu cine a manevrat aici — rosti Stremeannoi printre dinţi. Poate c-o să avem ocazia să ne mai întîlnim...

Gromov îl privi cu un zîmbet uşor:

— În cazul ăsta nu-l invidiez... Dar dumneata ce crezi, Grigori Fomici, cine a făcut toate astea?

Bătrînul strînse din umeri:

— Numai primarul. Asta e opera lui Blinov. El a fost aici cel mai mare cunoscător de obiecte de artă. Ţineţi minte cînd pregătisem totul pentru evacuare, împachetasem, făcusem

tablourile sul, iar el, tîlharul, m-a forţat să le pun din nou la loc pe toate... Cunoscător în artă!... Ăsta, da, cunoscător! Venea aici cu preţuitorii ca să evalueze tablourile. Pentru fiecare tablou fixa preţul în mărci... Tîlharul! De altfel nu pot garanta că tocmai el le-a luat. Amatori pentru bunurile noastre au fost destui pe-aici!

— Dar oamenii din oraş n-au observat cine le-a luat şi în ce direcţie au fost duse tablourile? întrebă din nou Gromov. Oamenii observă tot. Dumneata nu i-ai întrebat?

— I-am întrebat — răspunse trist bătrînul — dar asta s-a întîmplat noaptea, şi noi n-aveam voie să ieşim noaptea pe stradă. Te aştepta pedeapsa cu moartea. Totuşi cineva a văzut cum ticălosul de Blinov a încărcat maşina, înfundînd-o cu baloturi. Dar ce era acolo, tablouri sau şube de astrahan, asta numai el singur ştie... Eu ştiu doar atît: că noi nu mai avem cele mai de preţ tablouri. Asta-i tot... — şi bătrînul se întoarse, suflîndu-şi cu zgomot nasul.

Se aşternu o linişte grea.

Preocupat, Morozov se scărpină în cap:

— Da! Da!... Ei, Grigori Fomici, vino mîine la mine, cam pe la douăsprezece, să mai stăm de vorbă, să ne mai gîndim.

— Dar unde te găsesc mîine? întrebă bătrînul.

— Cum unde? Lucru ştiut, la Sovietul orăşenesc. Că ăsta a rămas întreg!

— În clădirea veche? Asta-mi face mare plăcere. Am să vin, am să vin neapărat. Să ştii...

Strîngînd pe rînd mîna slabă şi rece a bătrînului, se îndreptară spre ieşire. Iar el, aplecîndu-şi capul într-o parte, privi lung în urma lor. Pe faţa lui era întipărită o expresie ciudată: şi de bucurie, şi de tristeţe.

— La lagăr! ordonă scurt Stremeannoi cînd se urcară în maşină.

Dar chiar în aceeaşi clipă, de după colţ apăru din nou căpitanul Soloviov. Ca să nu-l supere pe şeful de stat major, se străduia să nu alerge, făcînd paşi extraordinar de mari, de aproape o jumătate de metru.

— Tovarăşe locotenent-colonel — începu el, tulburat, apropiindu-se de maşină şi punînd mîna pe bordul ei. Am găsit administraţia financiară din localitate.

— Administraţie financiară? întrebă cu interes Morozov şi, cu o vioiciune care nu-i era de loc caracteristică, dădu să iasă din maşină. Da' unde-i? Ia du-ne acolo!

— Ce poate să fie? şi Stremeannoi ridică înciudat din umeri. Nişte bancnote hitleriste, probabil...

Nu voia să renunţe la hotărîrea de a merge la lagăr.

— Nu, sînt şi bani de-ai noştri, sovietici. O sumă colosală. Chiar acum se numără. Dar, mai ales, ştiţi ce-am găsit? Soloviov îşi trase capul între umeri şi le vorbi în şoaptă, cu un aer tainic: Lada noastră de fier! Ţineţi minte lada aceea care s-a pierdut atunci cînd ne-am retras de la Voronej?

— Crezi că-i aceaşi ladă?

— Vai de mine! Cum de nu! N-am recunoscut-o numai eu! Toţi ai noştri spun că este lada şefului secţiei financiare, Sokolov.

Stremeannoi clătină neîncrezător din cap:

— Mă îndoiesc. Şi unde-i lada asta celebră a lui Sokolov? La administraţia financiară?

— Nu. E chiar aici, alături.

— Alături? Da' cum a nimerit aici?

— Foarte simplu, tovarăşe locotenent-colonel, hitleriştii au vrut s-o care cu ei. O şi încărcaseră... Poate că aţi băgat de seamă că acolo, în colţ, se află un autobuz cu nişte dragoni pe el. Ei bine, chiar în autobuzul acesta... Măiculiţă, ce matahală! De-abia am tîrît-o...

— Interesant — spuse Stremeannoi — o fi chiar lada aceea? Nu-mi vine să cred...

— Chiar aceea, tovarăşe locotenent-colonel. Şi Soloviov, ca să fie crezut, îşi duse mîna la inimă. Toţi au recunoscut-o. Veniţi s-o vedeţi şi dumneavoastră. Sau vreţi întîi să vă duceţi la administraţia financiară?

Stremeannoi se întoarse spre Gromov, cerîndu-i parcă sfatul, apoi coborî din maşină.

— Bine... Să vedem întîi ce-i la administraţia financiară, pe urmă om vedea şi lada. Dar repede. Înainte de a se întuneca trebuie să ajungem la lagărul de prizonieri.

C A P I T O L U L XXXV

DIN NOU LADA FERECATĂ

Administraţia financiară a hitleriştilor fusese amenajată într-o casă de piatră, cu două caturi. Înainte de război, în clădirea asta funcţiona Secţia orăşenească a Băncii de Stat.

Cînd Stremeannoi şi Gromov intrară în sală, primul lucru pe care-l văzură fu o masă mare de lucru pe care se înălţa un morman de bani, păzit de o santinelă. La mesele vecine, furierii statului major numărau banii şi treceau totalul sumelor într-un registru.

Deasupra casei mai atîrna încă anunţul de pe timpul primarului:

„Domnilor contribuabili! Nu uitaţi că datoria voastră este să plătiţi impozitele la termenele fixate de conducerea oraşului. Cei care nu plătesc sînt socotiţi de către comandamentul german drept sabotori, fiind pasibili de a fi daţi în judecată”.

Soloviov mergea în faţa lui Stremeannoi, cu paşi sprinteni, cu pieptul scos uşor înainte. Era foarte mîndru că acesta acceptase propunerea lui de a vizita administraţia financiară. Orice s-ar spune, e plăcut să arăţi şefului cît de bine ai organizat serviciul. Inventarierea trofeelor se făcea într-o ordine exemplară.

— Ce de-a bănet, Doamne! Ce de-a bănet! exclamă Morozov, ridicîndu-şi sprîncenele blonde. Cît poate să fie, aproximativ? înirebă el pe un furier mustăcios, care făcea parte dintre lucrătorii contabili.

Bătrînul număra cu multă dibăcie banii, şi vraful de pachete bine legate creştea văzînd cu ochii.

— Pînă acum sînt vreun milion şapte sute de mii — rîse furierul. Un pachet de bani, strîns legat cu sfoară, apăru din nou în faţa lui. În general nu sînt prea mulţi. Vreo cinci-şase milioane.

— Asta-i bună! Ţi se pare puţin!? se miră Morozov. Păi e un buget întreg!

Gromov ocoli masa, luă o hîrtie de o sută şi începu s-o cerceteze cu atenţie.

— Dar nu vi se pare suspect — se adresă el lui Stremeannoi — că aici sînt atîţia bani absolut noi- nouţi?

— Ce vrei să spui, Artiom Danîlici? întrebă Morozov, luînd o bancnotă. Crezi cumva că sînt falsi?

— Tot ce-i posibil.

Crezi c-au fost aruncaţi intenţionat aici?

— Lucrul ăsta trebuie controlat — răspunse Gromov.

— Hm!... Morozov luă cîteva hîrtii şi, aplecîn- du-se de parcă le-ar fi admirat, începu să le cerceteze.

— Să facem o expertiză — propuse Stremeannoi. Bineînţeles că aşa nu le putem pune în circulaţie.

— Nu-i nevoie de nici o expertiză — zise Morozov. E limpede că banii sînt falsi.

— Eşti aşa de convins, Serghei Filipîci? întrebă Gromov, întorcîndu-se spre el.

— Foarte convins... Mai uită-te o dată, dar mai atent, ca să te convingi şi dumneata.

Gromov scoase dintr-un pachet o hîrtie şi începu s-o cerceteze cu atenţie. O răsuci în toate felurile, o privi la lumină, o pipăi, încercînd grosimea hîrtiei cu degetul. Stremeannoi luă şi el o hîrtie de o sută, scoase din buzunar o bancnotă şi începu să le compare cu multă migală. Trecură cîteva clipe.

— Nu — rosti în sfîrşit Gromov — nu văd nimic. Bani ca toţi banii!

— Ei, da’ dumneata, Stremeannoi, ce zici?

— Eu? Ce să zic? Dacă-mi dai solda în banii ăştia, o iau fără nici un pic de şovăială.

— Eh, voi, experţilor! Ia daţi-le încoace! Morozov luă bancnotele şi le puse alături. Priviţi!

Vedeţi? Numerele şi seriile lor sînt aceleaşi. Pe hîrtia asta este seria BC 718223, şi pe cealaltă, la fel. Am controlat un pachet întreg de bani din- tr-ăştia noi, şi toţi au aceleaşi numere.

— Extraordinar, Serghei Filipîci! exclamă Gromov. Cît e de simplu. De ce să mint, nici nu mi-a trecut prin cap!

— Ce să fac cu banii ăştia? întrebă preocupat Stremeannoi.

— Să-i arzi, bineînţeles! zise Gromov, Cîteva bancnote le vom trimite la Moscova pentru a fi studiate.

— Ai dreptate! Căpitane! şi Stremeannoi îl chemă pe căpitanul Soloviov, care chiar în clipa aceea aşeza teancurile de bancnote, bine legate, într-un sac de foaie de cort. Verifică banii cu cea mai mare atenţie. Dacă găseşti printre ei bani buni, dă-i la o parte.

— Păi asta am şi făcut, tovarăşe locotenent-co- lonel — raportă Soloviov. Şeful secţiei financiare, Barabaş, a ordonat de la bun început ca banii noi să-i numărăm separat. Dar cum ordonaţi: ce să facem cu banii buni?

— Cîţi sînt?

— O sută cincizeci şi şase de mii.

— Predă-i la unitatea noastră financiară maiorului Barabaş.

— Am înţeles, tovarăşe locotenent-colonel! Voi executa!

— Şi-acum, hai să vedem lada! spuse Stremeannoi şi se îndreptă spre uşă, făcîndu-i semn lui Soloviov să-l urmeze.

De data asta însă nu mai plecară cu maşina.

Soloviov îi duse pe nişte ulicioare dosnice, prin curţi şi grădini de zarzavat, şi-i scoase în strada vecină. Peste cîteva minute treceau cu toţii pe lîngă un loc mistuit de foc, printre plopi şi mesteceni înnegriţi de flăcări. În faţa lor se înălţau în dezordine grinzi arse, mormane de cărămizi sfărîmate, de moloz.

— Staţi, tovarăşi! spuse Stremeannoi, privind în jur. Unde ne duceţi? Aici, dacă nu mă-nşel, a fost clădirea Şcolii tehnice de agricultură. Acum nu-ţi mai poţi da seama ce e. Şi ce frumuseţe de grădină a fost pînă la război.

— Dar hitleriştii ce-au făcut aici? întrebă Gromov.

— Gestapoul orăşenesc — răspunse Soloviov. După cum vedeţi şi dumneavoastră, e un loc mai ferit şi are în jur mult teren...

Gromov dădu tăcut din cap.

— Ei, dar lada unde-i? întrebă Stremeannoi.

— Am adus-o aici, în ghereta asta, unde era paza gestapoului. Am pus o santinelă s-o păzească.

— Bine, bine, o să vedem.

Traversară grădina şi intrară într-o căsuţă de lemn, aflată chiar lîngă poarta care dădea în stradă.

Intrară într-un coridor îngust, despărţit cu placaj, în care era o ferestruie bine acoperită cu o scîndură, iar în spatele

despărţiturii, o cămăruţă. Într-un colţ se afla un godin, iar în celălalt un birou grosolan, pătat cu cerneală violetă.

În mijlocul camerei se afla o ladă. Aşezat pe marginea ei, un ostaş într-o scurtă îmblănită, bine tăbăcită, îşi răsucea tacticos o ţigară groasă. Vă- zîndu-l pe Stremeannoi, ostaşul se sculă.

— Haide, arată-mi şi mie lada — zise vesel Stremeannoi. Într-adevăr, asta-i lada noastră! N-aş fi crezut c-o să mai am prilejul s-o văd vreodată!

Se aplecă, o privi cu atenţie, îşi trecu mîna peste capacul ei, pipăind barele de fier cu ridicăturile dese ale ţintelor şi puzderia de plăcuţe de aramă închipuind cînd o steluţă, cînd o romaniţă, cînd o scoică.

Morozov cerceta şi el cu un aer preocupat lada. Văzînd că nu există nici un fel de lacăt sau broască pentru cheie, stabili, datorită dîrelor de ceară roşie de pe pereţii ei, în ce parte se desface capacul.

— Nu-nţeleg totuşi cum se deschide lădoiul ăsta? întrebă el.

— Uite, ai să vezi acum — răspunse Stremeannoi, continuînd să pipăie capacul. Aha!... Iată căuşul... Iată şi mînerul... Carul mare...

— Ce fel de car? se miră Gromov.

— Ai răbdare. O clipă.

Stremeannoi apăsă cîteva ţinte, răsuci o romaniţă la stînga, o scoică la dreapta şi ridică cu uşurinţă capacul greu al lăzii.

— E lada noastră — spuse el, triumfător — dar conţinutul nu-i al nostru!

Lada era plină vîrf cu diferite obiecte de aur înghesuite aici, în frigurile ultimelor clipe dinaintea plecării.

— Aşa — spuse Gromov.

Soloviov se aplecă şi scoase un pachet învelit în ziare, în care găsi douăsprezece ceasuri de aur, de mînă şi de buzunar, şi încă multe obiecte dintre cele mai variate, care n-aveau decît o singură trăsătură comună: valoarea lor.

— Nimic de zis, a jefuit zdravăn, tîlharul! rosti Morozov. Iar tu, Stremeannoi, ai spus: „Conţinutul nu-i al nostru”. Cum adică, nu-i al nostru? Totul este al nostru! De la noi a fost furat. Ia vezi, nu mai e nimic?

— Ba da — răspunse Soloviov şi scoase din ladă cîteva mape cu acte.

— Sînt mai mult acte nemţeşti — zise Gromov, desfăcînd una din mape şi citind cîteva documente. Ia te uită, asta-i interesant! Ia uitaţi-vă şi voi! Aici e un act foarte interesant: dispoziţia de a trimite oamenii la construirea fortificaţiilor. Ia-l, tovarăşe Stremeannoi. Să fie cercetat întîi la divizie, apoi să ni-l daţi înapoi...

Stremeannoi luă în grabă actul pe care i-l dăduse Gromov şi îl parcurse repede cu ochii. Dar chiar primele rînduri bătute la maşină îl dezamăgiră. Era traducerea în limba rusă a dispoziţiei date de Schwartzkopf, reprezentantul „Todt"-ului, către primarul oraşului Blinov. În această dispoziţie se cerea intensificarea transportării forţei de muncă în raionul unde se construiau fortificaţiile. Actul era datat cu două luni în urmă, şi dacă reprezenta o oarecare valoare, aceasta consta doar în faptul că era o mărturie că inamicul nu-şi încetase lucrările nici chiar în timpul celor mai aprige geruri de decembrie. Prin urmare, comandamentul hitlerist îşi pusese în aceste fortificaţii speranţe mari. În rest în cele douăzeci de rînduri nu mai găsiră nimic important.

Stremeannoi cerceta atent celelalte acte din mapă, dar nu mai găsi nici unul care să se refere la raionul fortificat.

Băgă actele în porthartă şi se întoarse spre So- loviov:

— Ei, căpitane, fă te rog un inventar al obiectelor, dar bagă de seamă să nu se piardă nimic. Apoi, conform inventarului, trebuie să le predai Sovietului orăşenesc. Poate că se vor găsi stăpînii, dacă mai sînt în viaţă. Şi trînti capacul. Să mergem, tovarăşi!

— Stai, stai niţel! îi spuse Morozov. Explică-mi întîi cum se deschide.

— E un lucru destul de complicat. Trebuie să cunoşti puţină astronomie. Închipuie-ţi cum arată Carul mare.

— Ei, hai, lasă fleacurile — spuse Morozov — te rog, fără magie!

— Păi nici nu apelez la magie. Sistemul de deschidere este construit într-un mod, pur şi simplu, foarte original. Pentru a putea deschide lada trebuie să apeşi cîteva ţinte. Sînt o mulţime şi aproape toate sînt ţinte obişnuite. Dar şapte dintre ele sînt false. La drept vorbind, sînt butoane şi nu ţinte. Trebuie să le apeşi într-o anumită ordine: întîi butonul trei din primul rînd, uite aici, la mijlocul barei de fier, apoi butonul şase, uite aici, pe a doua bară, butonul cinci pe a treia, apoi pe aceasta, pe aceasta

şi, după cum vezi, toate butoanele sînt aşezate în formaţia Carului mare. Prin urmare, nici-un fel de magie. Şi acum, pentru a putea deschide capacul trebuie să răsucim romaniţa asta şi scoica asta... Vezi? Asta-i tot, şi lada s-a deschis!

— Curată minune! zise Morozov. Şi care înţe-lept o fi născocit-o! Ia spune-mi, de ce ai ţinut obiectul ăsta atît de rar în unitatea voastră? Nu era mai simplu să vă faceţi rost de un seif obiş-nuit?

— De simplu, era mai simplu, însă se spune că şeful secţiei noastre financiare era o fire romantică. Împreună cu el ne-am bătut destul capul. Se pare că lada asta a nimerit la noi de la nişte spanioli, cînd divizia noastră a acţionat pe front primăvara trecută, la Leningrad. Am nimicit una din unităţile lor, iar statul major l-am luat împreună cu financiarul şi cu lada. Aşa se face că a nimerit la noi ca trofeu...

— Se-ntîmplă... Gromov se uită la ladă. Şi lucrurile au soarta lor ca şi oamenii. Interesant este cum a nimerit aici, în oraşul ăsta ocupat? Şi cui a servit?

— Şi eu aş vrea să ştiu. E o istorie ciudată, tovarăşi — zise Stremeannoi şi povesti pe scurt, lui Morozov şi lui Gromov, evenimentele de lîngă Voronej şi împrejurările în care lada dispăruse atunci.

— Ciudat, într-adevăr — conveni Gromov. Dumneata, Serghei Filipovici, n-ai auzit niciodată de Sokolov?

— Nu.

— O fi murit...

Stremeannoi clătină din cap:

— S-ar putea, nu e exclus... Un singur lucru nu pot pricepe. Lada e întreagă. Prin urmare, hitleriştii i-au aflat secretul. Doar nu s-au dus să-i întrebe pe spanioli.

Porniră pe cărare, înapoi spre maşină. Deodată, între doi copaci carbonizaţi se zări zidul casei vecine. Stremeannoi se opri fără să vrea. Bucăţica aceea de perete, proaspăt vopsită în verde, încadrată de ruinile mohorîte, negre şi arse, i se păru foarte ciudată.

— Dar asta ce mai e? întrebă el. Cine a locuit aici?

— Primarul — răspunse atotştiutorul Soloviov. Se spune că înainte aici a fost o creşă. După aceea şi-a instalat el reşedinţa.

— Reşedinţa? rîse Gromov. Tare aş vrea să ştiu unde-i acum reşedinţa lui. Dacă n-o fi în vreo rîpă...

— Da, şi asta pentru scurtă vreme — îi spuse Stremeannoi peste umăr, pornind repede înainte.

C A P I T O L U L XXXVI

LAGĂRUL DE PRIZONIERI „OST—24”

La poarta lagărului de prizonieri, Stremeannoi sosi singur. Timpul era foarte măsurat. Aveau multe treburi şi, ieşind din grădina pîrjolită care înconjura ruinele gestapoului, Morozov şi Gromov îşi luară rămas bun de la însoţitorul lor.

Gromov se duse la atelierele căilor ferate, iar Morozov porni spre Sovietul orăşenesc, de pe faţada căruia fusese smulsă inscripţia „Primăria oraşului”.

Să găseşti lagărul, nu era un lucru chiar atît de simplu.

La început, Stremeannoi îi arătă şoferului pe unde s-o ia, dar constată că acolo unde înainte fusese drum, maşina se oprea aproape la fiece cotitură din pricina unor colţi antitanc sau a unor reţele dese de sîrmă ghimpată întinse de la un capăt la altul. Exploziile bombelor lăsaseră pîlnii adînci, adevărate gropi peste care nu se putea trece. Pînă la urmă, Stremeannoi renunţă să mai dea explicaţii şi lăsă şoferul să ajungă la lagăr cum l-o tăia capul. Şoferul îi ceru o ţigară, se dădu jos la primul colţ, stătu de vorbă cu un cîrd de băieţi care apărură pe neaşteptate dintr-o fundătură, apoi, bombănind şi ocărînd de mama focului, începu să ocolească hîrtoapele, locurile virane, ulicioarele şi fundăturile, călăuzindu-se nu atît după indicaţiile căpătate, cît după instinctul acela care nu dă greş al şoferului cu experienţă, obişnuit ca în orice situaţie, ziua sau noaptea, să-şi ducă şeful acolo unde i s-a ordonat.

În sfîrşit, şoferul viră pentru ultima oară, se scufundă într-o groapă şi ieşi din nou la suprafaţă...

— Am sosit, tovarăşe locotenent-colonel!

Iată-l, dar, locul acesta blestemat!

Porţile stăteau larg deschise. Alături de ele, pe un stîlp, era bătută o tăbliţă de lemn cu o inscripţie nemţească ,,OST-24". Hitleriştii înconjuraseră cu un gard înalt de sîrmă ghimpată două străzi periferice lungi şi le transformaseră într-un lagăr de concentrare.

Maşina intră încet pe poartă. Stremeannoi sări jos şi se opri locului, privind în jur. Acum un an, străzile acestea erau la fel ca şi cele din vecină-tatea lor. N-aveau nimic deosebit. Aceleaşi căsuţe, aceleaşi grădiniţe, aceleaşi curţi năpădite vara de iarbă, iar iarna troienite de zăpadă... Dar acum? Acum totul arăta altfel. Îi era pur şi simplu cu neputinţă să-şi închipuie că el, Egor Stremeannoi, păşise cîndva pe acest pămînt. Şi doar lucrul ăsta se întîmplase de atîtea ori!

...Îşi aminti cum în toamna dinaintea războiului se întorsese acasă chiar pe una din aceste străzi, venind de la vînătoare. Era seară. În faţa porţilor, bătrînele şedeau pe bănci, la taifas. Băieţii jucau fotbal, punînd hainele în chip de porţi. Cîinele lui se aruncase tam-nisam asupra mingii... Mingea se lovise de el şi zburase într-o parte. Toţi izbucniră în rîs şi începură să strige: „Ăsta da fotbalist!" Iar el mergea cu pas legănat, fluierînd. Simţise o oboseală plăcută răspîndindu-i-se în tot trupul... Nu, nu se poate! A fluierat el oare cîndva pe strada asta? Aici, unde acum nu îndrăzneşti să rosteşti un cuvînt?...

Stremeannoi privi şirul de căsuţe cenuşii, cu fe-. restrele murdare, nespălate de multă vreme... Căsuţele astea păreau moarte. Nici o dîră de fum nu se ridica din coşurile îngheţate... Pe drumul pustiu nu se vedea ţipenie de om...

Ar fi vrut să plece cît mai repede, să se cufunde în vălmăşeala aceea tumultuoasă a vieţii, pe care o lăsase dincolo de poarta lagărului. Dar făcu un efort, îşi luă mîna de pe bordul maşinii, traversă drumul şi, urcînd treptele crăpate, intră în prima casă de lîngă poartă.

Penumbra tulbure şi aerul închis al unei încăperi reci şi neîngrijite îl învălui ca o ceaţă. Mirosea a haine năduşite, a paie putrede. Cea mai mare parte a camerei era ocupată de nişte paturi de lemn. Într-un colţ zăceau un morman de cîrpe mur-

dare şi cutii de conserve afumate în care se fiersese probabil mîncare...

Stremeannoi stătu o clipă în prag, scrutînd toate ungherele.

— E cineva pe-aici? întrebă el, ca să se convingă că cercetase cu atenţie.

Nu-i răspunse nimeni. Trecu dintr-o căsuţă în- tr-alta. Pretutindeni acelaşi lucru: cîrpe murdare, cutii de conserve, paturi de lemn, paie putrede. Găsi cîteva lucruri uitate: o gamelă soldăţească, un briceag cu lama ciopîrţită, un capăt de lumînare prins de un pervaz... Toate acestea trădau că pregătirile de plecare se făcuseră noaptea şi în mare grabă. Cine ştie al cui era cuţitul, gamela, cui a luminat pentru ultima oară lumînarea asta de ceară?...

În fiecare căsuţă, Stremeannoi repeta cu glas tare: ,,E cineva pe-aici?" Şi de fiecare dată, întrebarea lui rămînea fără răspuns. Încetase să spere... Dar într-una din căsuţe, poate a cincea sau a şasea, de pe un pat de lemn, sus, se auzi o voce stinsă, abia auzită;

— Da!

Stremeannoi se apropie, însă din cauza întunericului nu reuşi să vadă nimic.

— Cine-i acolo?

— Eu.

— Cine eşti dumneata? Vino aici!

— Nu pot — răspunse omul, cu aceeaşi voce stinsă.

— De ce nu poţi?

— Am picioarele degerate.

În fund, pe patul de lemn, se auzi un foşnet, iar din paie apăru un cap ciufulit, apoi umerii acoperiţi cu o bluză militară veche şi ruptă. Gemînd, omul se tîrî pînă la marginea patului.

— Aşteaptă, vin să-ţi ajut — spuse Stremeannoi şi, urcîndu-se pe patul de jos, se prinse cu o mînă de stîlpul ce susţinea paturile, iar cu cealaltă cuprinse umerii omului şi-l trase spre el.

Omul gemea de durere. Stremeannoi îi cuprinse umerii cu mîna dreaptă, cea stîngă i-o vîrî pe sub genunchi şi îl trase jos. Omul era uşor ca un fulg, într-atît era de slab. Şedea acum pe patul de jos, cu spatele rezemat de perete, şi respira greu. În întunericul care se lăsase, Stremeannoi nu putu să-i desluşească chipul neras de multă vreme. Mîi- nile muncite şi pline de

vînătăi zăceau fără vlagă pe genunchi. Picioarele, în cizme negre, atîrnau inerte...

— Cine eşti dumneata? întrebă din nou Stremeannoi.

— Un prizonier... Am căzut pe Tima — răspunse soldatul, frecîndu-şi tot timpul genunchii, care se desenau ascuţiţi prin pantalonii rupţi.

— Dar ce ai la picioare? Ţi-au degerat tare?

— Mă ard ca focul... Mă dor... Nu mai pot răbda. Omul tăcu o clipă şi, înfrîngîndu-şi durerea, rosti printre dinţi: Am fost la construirea raionului fortificat. Ne-au cărat de acolo timp de douăzeci şi patru de ore, pe ger. Am mers pe jos. Şi ce încălţăminte crezi că aveam? Nici una...

— Ascultă — întrebă Stremeannoi — despre ce raion fortificat vorbeşti? Acela care se află la vest de oraş?

— Da, cum o iei drept pe şosea...

— E departe de-aici?

— Cam vreo patruzeci de kilometri.

— Şi ce-ai făcut dumneata acolo?

— Păi ce să fac?... Am construit cazemate, am săpat şanţuri... Of, tovarăşe şef, nu mai am putere!

— Am să te duc la spital — zise Stremeannoi — şi acolo te vor ajuta. Ai putea să ne-arăţi pe hartă unde sînt cazematele?

— Cred că da.

— Da' cum ai nimerit aici?

— Ne-au adus înapoi, ca să încărcăm maga- ziile.

— Cînd?

— Iacă, să tot fie vreo patru zile de-atunci.

„Patru zile! se gîndi Stremeannoi, uluit. Aşadar,
a fost înainte de ofensivă."

— Dar unde sînt ceilalţi?

— I-au dus de-aici. Noaptea... Dar unde, nu ştiu... Of, picioarele, picioarele mele! se văită el şi şi le cuprinse în mîini, legănîndu-se încetişor.

Stremeannoi scoase lanterna din buzunar şi lumină picioarele soldatului. Simţi că-i vine ameţeală. Ceea ce crezuse el că sînt cizme erau de fapt picioarele înnegrite de cangrenă.

— Ce nenorocire! Ţine-te de umerii mei, prietene. Stremeannoi îl ridică şi, luîndu-l în braţe ca pe un copil, îl scoase în cerdac.

Îl aşeză pe bancheta din fund a maşinii, îl acoperi cu pătura, pe care o avea întotdeauna la el, şi se aşeză alături. Maşina porni.

— Din ce divizie faci parte? îl întrebă Stremeannoi, privind îndurerat barba roşie, încîlcită, şi faţa brăzdată de cute adînci.

Ceva asemănător unui zîmbet flutură pe faţa soldatului.

— Păi sînt din divizia noastră, o sută douăzeci şi patru — spuse el încet.

— Şi din ce unitate?

— Corpul de gardă al statului major...

Stremeannoi îl privi fix.

— Eremenko! strigă el fără să vrea, şi glasu-i tremură de emoţia revederii.

În omul bătrîn şi istovit care şedea lîngă el îţi era aproape cu neputinţă să-l recunoşti pe Eremenko, care numai cu un an în urmă ar fi fost în stare să frîngă în mîini o potcoavă.

— Eu sînt, tovarăşe comandant — zise soldatul, oftînd din greu.

— Da' pe mine mă recunoşti?

— Cum de nu! V-am recunoscut de prima dată...

În clipa aceea maşina săltă peste o hîrtoapă.

Eremenko se lovi cu picioarele de speteaza banchetei din. faţă şi gemu sfîşietor.

— Condu mai cu grijă! ordonă Stremeannoi cu severitate şoferului.

Maşina începu să meargă mai încet. Şoferul ocolea cu grijă toate hîrtoapele şi mormanele de pe drum. Eremenko şedea ghemuit pe banchetă, cu ochii închişi, cu capul dat pe spate.

Prin urmare, asta era! Stremeannoi îşi aminti tot. Eremenko era cel de-al doilea pistolar care dispăruse o dată cu şeful secţiei financiare. După toate probabilităţile, el ştia ce s-a întîmplat cu Sokolov.

Stremeannoi puse încetişor mîna pe umărul soldatului:

— Tovarăşe Eremenko... tovarăşe Eremenko... nu ştii cumva ce s-a întîmplat cu Sokolov? Unde e?

Soldatul tăcea.

Stremeannoi puse mîna pe mîna lui. Era rece. Şi numai după aburul uşor care-i ieşea din gură îşi dădu seama că Eremenko mai trăieşte.

Peste un sfert de oră, Eremenko fu dus la spitalul de campanie care ocupa cele trei etaje ale clădirii de piatră unde fusese şcoala. Peste o jumătate de oră se afla pe masa de operaţie şi chirurgul îi ampută amîndouă picioarele, pînă la genunchi.

C A P I T O L U L XXXVII

DOI OSTAŞI

În razele reci ale soarelui străluceşte faianţa albă a sobei pe jumătate dărîmată. Soba asta rezistă în mijlocul unei îngrămădiri haotice de scînduri, de bîrne prăbuşite, de moloz. Doi oameni stau şi privesc ruinele, şi pe fata lor e întipărită multă tristeţe. Feţe asprite de suferinţă...

Unul dintre ei, înalt, nu prea tînăr, e îmbrăcat într-o scurtă îmblănită, afumată toată şi care de mult şi-a pierdut culoarea iniţială. Scurta asta a fost albă cîndva, dar acum e cafenie. Bucăţile smulse au fost cusute de mîini neîndemînatice; celălalt, un băiat îmbrăcat într-o haină vătuită, are faţa arsă de vînt, cu pomeţii ascuţiţi; în mînă ţine un automat nemţesc de captură, a cărui curea lată şi-a petrecut-o pe după gîtul subţire; din pricina greutăţii, băiatul stă cu umerii uşor încovoiaţi. În flăcăiaşul ăsta, prea serios pentru vîrsta lui, e greu să-l recunoşti pe băieţandrul care plînsese cîndva în hohote în hulubăria pustie...

— Katia, Katia! şopteşte Alexei... Să mergem, Kolenka, e timpul...

Aruncă o ultimă privire pe locul unde se înalţă ruinele casei lor, se întorc şi pornesc de-a lungul străzii distruse şi arse. Merg şi tac, gîndindu-se la tînăra femeie blondă, căreia îi spuneau „mamă” şi „Katia”...

Detaşamentul de partizani ieşise din pădure şi defilase în formaţie strînsă, în piaţa oraşului, prin faţa reprezentanţilor comitetului regional şi a comandantului diviziei, Iastrebov. Era ultima paradă. Spre seară se va hotărî soarta lor. Cei mai mulţi vor intra în rîndurile armatei, iar ceilalţi vor rămîne să lucreze la reconstrucţia oraşului.

Alexei Ohotnikov ştia că va pleca cu armata, deşi Kolesnik căutase să-l convingă să rămînă în oraş. Gara e distrusă. Depoul, distrus şi el. Muncă, slavă Domnului, pînă peste cap! Comitetul regional caută specialişti. Cu Kolesnik, lucrurile stau altfel: el e ofiţer de carieră. Alexei Ohotnikov, din cauza

suferinţelor îndurate şi a rănii care a lăsat urme, trebuie să se întoarcă la munca paşnică.

Kolesnik vorbea convingător şi Alexei era gata să accepte. Are un băiat... Şi un băiat care mai trebuie să crească pînă să fie mare!

— Kolea, unde locuieşte Klavdia Feodorovna?

Alexei se opri. Nu, el nu mai poate să îndure privirea înţelegătoare şi supusă a fiului...

— Să mergem! şi porniră din nou.

Pe strada distrusă, mergeau alături doi ostaşi: tatăl şi fiul. Amîndoi ştiau că cel mic va rămîne, iar cel în vîrstă va pleca departe, pe drumuri necunoscute.

— Am vorbit cu Klavdia Feodorovna — zise tata — vei locui la ea împreună cu Viktor şi Maia.

Kolea tăcea.

— Tu trebuie să înveţi... — urmă tatăl. Nu se poate să nu înveţi!... Iar eu trebuie să plec... Tre- buie! Înţelegi! Ridică glasul, temîndu-se parcă de rugăminţile băiatului. Cunosc bine raionul fortificat... Am să le arăt unde sînt cazematele, apoi mă-ntorc.

Kolea tăcea, dar tăcerea lui era mai grea decît cuvintele.

— Automatul pot să-l port? întrebă el deodată.

— Nu se poate — răspunse sever părintele — acum nu se mai poate.

Pe stradă păşeau doi ostaşi. Unul înalt, celălalt abia ajungîndu-i la piept. Ajunseră la o răscruce. Se opriră. Cel înalt se aplecă, îl sărută pe cel mic, îi spuse ceva, se întoarse şi porni mai departe. Iar cel mic, în scurta înnegrită de fum, privi în urma lui şi-şi înghiţi lacrimile ca un om mare. Şi abia cînd cel vîrstnic dispăru din raza lui vizuală, cel mic se lipi de un gard şi izbucni în hohote de plîns...

C A P I T O L U L XXXVIII

EVENIMENTELE SE PRECIPITĂ

De departe vîntul aduse în oraş zvonul abia auzit al canonadei de artilerie. Era armata vecină, care scotea inamicul din raionul fortificat. În piaţă se auzea zgomotul hîrleţelor care scormoneau pămîn- tul îngheţat. Un pluton de pionieri săpa un mormînt frăţesc pentru soldaţii împuşcaţi de hitlerişti. Iastrebov fixase pentru a doua zi înmormîntarea solemnă a celor împuşcaţi.

Pe străzile pustii umblau patrule. Din cînd în cînd treceau maşini cu faruri albastre. Cercetaşii aduseră la cunoştinţă lui Iastrebov că hitleriştii, retrăgîn- du-se spre Novîi Oskol, sapă tranşee şi primesc rezerve. E posibil ca în zilele următoare să încerce să treacă la ofensivă.

Iastrebov ceru permisiunea comandantului armatei să continue urmărirea inamicului. Statul major al armatei avea însă alte planuri. Iastrebov primi ordinul să organizeze o apărare puternică a oraşului şi să aştepte indicaţii.

Stînd la masa de lucru, Stremeannoi vorbea la telefon cu comandanţii de regimente cînd de la sta- tia de radio i se aduse o telegramă de la statul major al armatei. După felul cum zîmbea locotenentul uscăţiv, care-i întinse hîrtia cu textul descifrat, Stremeannoi înţelese că vestea pe care a primit-o este bună şi importantă.

Şi într-adevăr, telegrama aducea numai bucurii. Stremeannoi o parcurse repede cu ochii şi exclamă fără să vrea: „Oho!” Trecu în camera vecină, unde colonelul Iastrebov discuta cu locţiitorul politic al unităţii, colonelul Korneev, un om scund, vînjos, cu mişcări potolite, mare amator de tutun bun şi de glume bune.

Şedeau la masa pe care se aflau comunicatele operative şi hărţile acoperite cu multă grijă. În încăpere se afla şi un străin îmbrăcat civil, un om cam de vreo 50 de ani. Poate să fi avut mai puţin, dar lunile trăite sub ocupaţie îl costaseră mulţi ani de viaţă. Părul lui negru, cîndva des şi ondulat, era acum atît de rar, încît i se zărea pielea capului. Obrajii erau acoperiţi de o barbă deasă şi căruntă. Paltonul, vechi, ascundea nişte pantaloni subţiri, rupţi. Bătrînul purta ochelari, legaţi la rădăcina nasului cu aţă. Lentila stîngă era plesnită. Discutînd cu comandantul, omul se uita din cînd în cînd la telefonistul care şedea într-un colţ şi mînca supă dintr-o gamelă.

Lîngă fereastră stătea maiorul Voronţov, şeful secţiei speciale, cam de aceeaşi vîrstă cu Stremeannoi, însă arătînd mult mai

vîrstnic, poate datorită faptului că era predispus la îngrăşare. Ţinînd uşor întredeschişi ochii căprui, pufăia liniştit din ţigară, ascultînd atent ceea ce povestea omul îmbrăcat în palton. Acesta ţinea în mîini cîteva fotografii, pe care cei doi le văzuseră probabil, aşteptînd ca Iastrebov şi Korneev să le cerceteze şi pe celelalte.

Aruncînd o privire civilului, Stremeannoi se apropie de Iastrebov şi, stăpînindu-şi cu greu zîmbetul, rosti cu glas tare:

— Tovarăşe general-maior, permiteţi să mă adresez.

Iastrebov îl privi mirat şi sever:

— Lasă glumele, Stremeannoi! Acum avem ceva mai important de discutat.... Fă te rog cunoştinţă. Este fotograful din localitate. Ne-a adus nişte fotografii foarte interesante... Vom putea să le imputăm unora. Şi Iastrebov îi întinse lui Stremeannoi vraful de fotografii.

Stremeannoi luă din mîinile lui vreo zece fotografii, care nu se uscaseră încă. Erau făcute pe hîrtie mată, nemţească, zimţată pe margini. Una din ele înfăţişa nişte S.S.-işti jucînd fotbal, fără tunici, cu mînecile cămăşilor suflecate. Alta: aceiaşi indivizi stăteau în jurul unei mese, în uniforme şi cu decoraţii, cu paharele întinse spre obiectivul aparatului. Printre ei se aflau şi cîteva femei. Cea de-a treia fotografie îi reprezenta pe hitlerişti în maşini, cu căştile şi şepcile trase bine pe frunte şi cu automatele pe genunchi. Nu uitaseră să se fotografieze lîngă spînzurătoare, chiar în momentul unei execuţii, şi la cimitir, printre crucile de mesteacăn...

În aceste fotografii, lateral sau mai în spate, se distingeau siluetele cîtorva civili. Pesemne participaseră şi ei la cele întîmplate, dar îţi puteai da seama că oamenii aceştia sînt doar subalterni şi că între ei şi stăpînii lor este o distanţă uriaşă.

— Da, tovarăşe general, fotografiile acestea ne vor fi de mare folos — spuse Stremeannoi şi, dîn- du-se un pas înapoi ca să nu-l observe Iastrebov, trecu telegrama locţiitorului politic.

— Iar îmi spui?! se supără Iastrebov.

— Tovarăşe general, de fapt de ce vă tot legaţi de şeful de stat major? zise zîmbind Korneev. După părerea mea, are perfectă dreptate. Sînteţi într-adevăr general... Poftim, priviţi! şi îi întinse lui Iastrebov telegrama. Pentru eliberarea oraşului vi s-a acordat gradul de general-maior şi sînteţi decorat cu Ordinul Drapelul Roşu.

— Dar divizia? întrebă Iastrebov.

— Nimeni n-a fost uitat, Dmitri Mihalîci. Divizia a primit mulţumiri. S-a ordonat decorarea tuturor acelora care s-au evidenţiat în luptă — spuse Stremeannoi, fără a-şi mai stăpîni bucuria.

Iastrebov cercetă multă vreme telegrama şi, nu se ştie de ce, îşi încruntă supărat sprîncenele. O mai citi o dată, apoi o dădu la o parte.

— Nici nu-ţi vine a crede — rosti el, cu glas scăzut. Patru evenimente, şi toate în aceeaşi zi!

— Trei le cunosc, tovarăşe general. Lui Stremeannoi îi plăcea să-l numească pe Iastrebov general. Doar cu cîteva luni în urmă fusese loco- tenent-colonel, iar la începutul războiului, maior. Primul eveniment, eliberarea oraşului. Al doilea, gradul de general pe care l-aţi primit. Al treilea, ordinul de decorare... Dar al patrulea?

— Ei, ăsta-i cel mai puţin îmbucurător — vorbi stingherit Iastrebov. Împlinesc azi patruzeci şi cinci de ani.

— Vă felicit, Dmitri Mihalici — spuse Korneev, strîngmdu-i voiniceşte mîna. Lucrul acesta trebuie sărbătorit. Astfel de evenimente se întîmplă doar o dată în viaţă.

— Şi eu vă felicit, tovarăşe col... — Stremeannoi se încurcă, dădu din mînă şi, îmbrăţişîndu-l pe Iastrebov, continuă: Dragă tovarăşe general...

Iastrebov se eliberă cu greu din îmbrăţişarea lui puternică.

— Bine! zise el, înveselit. Felicitările le primesc numai întovărăşite de flori... Haideţi să isprăvim treburile. Vă mulţumesc, tovarăşe Iakuşkin — se adresă el fotografului, care stătuse tot timpul tăcut la o parte. Din întreaga lui înfăţişare se simţea însă că participă cu tot sufletul la ceea ce se petrecea în cameră. Aţi procedat just aducînd la comandament aceste fotografii. Vă mulţumesc. Văd că aţi dus-o greu aici. Aţi stat şi la închisoare! Cum aţi reuşit să salvaţi fotografiile?

— Pachetul cu fotografii l-am înmuiat în smoală şi apoi l-am îngropat în grădina de zarzavat. Aşa se face că s-au păstrat.

— Bună idee! Luaţi şi nota! Iastrebov se aplecă deasupra mesei şi, luînd o foaie de hîrtie, scrise pe ea cîteva cuvinte. Duceţi-vă la şeful aprovizionării şi el o să vă dea raţia...

— Mulţumesc, mulţumesc mult, tovarăşe general! Iakuşkin zîmbi larg, dezvelindu-şi dinţii lungi şi galbeni, strînse mîinile pe rînd şi porni spre uşă.

— Ei, Voronţov — se adresă Iastrebov maiorului cînd uşa se închise în urma lui Iakuşkin. Vezi ce material important ţi-a adus? Ce zici? După părerea mea, e un om interesant.

— Da, indiscutabil — conveni Voronţov, adu- nînd fotografiile şi făcîndu-le teanc. Am să iau toate fotografiile, n-aveţi nimic împotrivă?

— Ia-le, te rog! spuse Iastrebov şi dădu din cap, în timp ce-i mai întindea nişte fotografii pe care le ţinea în mînă. Ţie o să-ţi prindă bine, pentru albumul de familie... Eu n-am ce face cu ele... Stu- diază-le cum trebuie... Sînt documente care constituie probe vădite.

— O clipă, tovarăşe Voronţov! spuse Stremeannoi, observînd privirea plină de aşteptare a maiorului. Vreau să mai văd cîteva...

Luă ultimele trei fotografii. La una din ele, atenţia îi fu atrasă de silueta unui ofiţer neamţ în vîrstă, îndesat, cu umerii foarte drepţi... Ofiţerul privea undeva, într-o parte. Purta o haină largă de piele, cu grade de general S.S., şi se adresa unei mulţimi care stătea cu capetele plecate, în faţa clădirii primăriei oraşului. Ceva din înfăţişarea acestui ofiţer i se păru cunoscut lui Stremeannoi. Unde îl mai văzuse oare?... Şi deodată, în mintea lui apărură cei doi prizonieri pe care îi văzuse în dimineaţa aceea pe strada oraşului. Cel mai în vîrstă, cu gulerul ridicat şi cu ochelari fumurii... Sigur...!

Stremeannoi ieşi ca o furtună din cameră, sări de pe pridvorul înalt şi-l ajunse din urmă pe Iakuş- kin chiar în clipa cînd fotograful întreba pe santinela de la poartă cum poate ajunge le depozitul de alimente.

— Tovarăşe Iakuşkin! Tovarăşe Iakuşkin! îl strigă Stremeannoi. Spune-mi, te rog, cine-i ofiţerul ăsta? Ştii cumva? Nu, nu ăsta! Uite ăla din spate...

Iakuşkin îşi potrivi ochelarii şi luă fotografia din mîinile lui Stremeannoi.

— A! Credeam că întrebaţi despre oratorul în haină de piele, care-i Kurt Meyer, şeful gestapoului, iar cel din spate, primarul Blinov. O celebritate în felul său.

— Primarul? Şi de ce poartă uniformă de S.S.-ist?

— I-au îngăduit hitleriştii. În ultimul timp umbla numai în uniformă militară.

— Mulţumesc! Stremeannoi se întoarse repede în cameră şi chemă la telefon comandamentul militar al oraşului.

Îi răspunse maiorul Tepluhin.

— Tovarăşe maior — vorbi repede Stremeannoi — acum trei ceasuri au fost aduşi la dumneata doi prizonieri... Da! Ofiţeri. Cum? Numai unul? Nu, doi trebuie să fie... Unul dintre ei e scund, vînjos, cu ochelari fumurii... Unde? Nu, nu cel şchiop, celălalt... A fugit? Cum de-aţi permis aşa ceva? Să vă ia dracu'! Ştiţi cine a scăpat din mîmile voastre? Primarul! Trădătorul! Chiar el! Trebuie să-l găsiţi, orice s-ar întîmpla... Din pămînt... Aţi auzit?... Repetaţi ordinul!

Maiorul Tepluhin repetă ordinul la telefon. Stremeannoi dădu dispoziţii ca toate permisele să fie controlate cu cea mai mare severitate şi numărul de patrule să fie dublat. Apoi îi relată lui Voronţov întîmplarea, îi dădu fotografia, iar cînd Voronţov plecă, Stremeannoi se aşeză din nou la lucru. Dar nu se putea concentra de loc. „Ciudat! se gîndea el, păşind enervat dintr-un colţ în altul al camerei. Ce bine mi s-a întipărit în minte S.S.-istul de azi- dimineaţă! L-am văzut pentru prima oară şi poftim!”...

C A P I T O L U L XXXIX

O VESTE NEAŞTEPTATĂ

În seara aceea, toată energia motoraşului care de obicei lumina statul major al diviziei a fost cedată spitalului şi tipografiei, unde se tipărea primul număr al ziarului oraşului eliberat

La o masă mare, acoperită cu un cearşaf, în lipsă de faţă de masă, şi slab luminată de cîteva lumînări de stearină şedea sărbătoritul — generalul Iastrebov. Masa era încărcată cu sticle, cutii de conserve, farfurii cu salam, peşte conservat şi cartofi fierţi aburind. Proaspătul general mai purta grade de colonel, întrucît magazia militară nu prevăzuse o avansare atît de rapidă. În jurul mesei, pe taburete, scaune şi lăzi, şedeau locţiitorul politic Korneev, Stremeannoi, care era mereu chemat la telefon, Gromov şi Morozov, care erau foarte obosiţi. Ziua fusese agitată şi bogată în evenimente. Cercetaseră tot oraşul, stătuseră de vorbă cu zeci de oameni şi acum ştiau ce trebuie făcut de urgenţă în oraşul pustiit de inamic. Tot aici se afla şi Kolesnik. De mult nu se mai simţise atît de liniştit şi bine ca astăzi.

Dincolo de camera în care se sărbătorea evenimentul, statul major al diviziei ducea munca obişnuită, plină de încordare şi răspundere. Tele- foniştii nu tăceau o clipă: „Aici Volga, ascult!”, ,,Niprule, Niprule, răspunde lui cincizeci şi şase!” Uşa se trîntea mereu. Cizmele bocăneau pe duşumea. Flacăra gălbuie a lumînărilor tremura şi se răsfrîngea pe pereţi, lungind umbrele.

Cînd se umplură paharele, Iastrebov se sculă în picioare. Se ridicară şi ceilalţi.

Iastrebov începu:

— Vreau să vă felicit în oraşul pe care l-a eliberat divizia noastră. Am stat multă vreme pe malul răsăritean al Donului. Multă vreme am aşteptat ordinul... Şi iată că, în sfîrşit, înaintăm

spre apus. E dureros să vedem oraşele noastre în ruină şi oamenii noştri atît de chinuiţi... Vreau ca în primul rînd să-i cinstim aşa cum se cuvine pe cei care au murit pentru Patrie... Comandantul diviziei tăcu şi îşi plecă fruntea. Păstrară un moment de reculegere. Dar ceea ce este mai important — continuă el — şi de asta sînt convins, e că lovitura pe care am dat-o noi va grăbi distrugerea totală a inamicului. Prieteni, să bem pentru victorie!

Răsună clinchet de pahare. Toţi erau emoţionaţi.

Stremeannoi duse paharul la gură.

I se întîmpla adeseori să se scoale de la masă pentru a citi ultimele rapoarte. Cele mai importante dintre ele le arăta pe loc lui Iastrebov, şi atunci acesta se ducea în camera vecină, la telefon, şi raporta comandantului armatei.

De la statul major al armatei întrebau: cîte şi ce muniţii trebuie aduse; dacă există date noi cu privire la raionul fortificat; cînd să se trimită maşinile după răniţi; cum merge evidenţa capturilor; cîţi soldaţi şi ofiţeri inamici au fost luaţi prizonieri; în ce stare e oraşul. De la comitetul regional al partidului se interesau dacă se va pune repede în funcţiune centrala electrică, precum şi alte întreprinderi, şi rugau ca, în limita posibilităţilor, populaţia să fie aprovizionată cu alimente şi combustibil.

Cei adunaţi în jurul mesei îşi împărtăşeau impresiile bătăliei de dimineaţă, îşi aminteau de întîlnirile care avuseseră loc de curînd. Gromov povestea despre un bătrîn bolnav, un lucrător de la căile ferate, vechi membru de partid, care făcuse în ghereta lui o locuinţă conspirativă pentru partizani, transmiţînd informaţii relativ la mişcarea eşaloanelor inamice. Bătrînul îşi păstrase carnetul de partid, şi prima întrebare pe care i-o pusese lui Gromov fusese: „Tovarăşe secretar, cui plătim acum cotizaţia de membru de partid?”

— Ştiţi — spuse Iastrebov — mi s-a raportat că la marginea oraşului a fost găsită maşina şefului gestapoului din localitate, distrusă de o bombă de avion.

— A fost omorît? întrebă Morozov.

— Nu se ştie. N-a fost găsit. Probabil c-a fugit.

În depărtare se auziră cîteva explozii puternice. Erau artificierii care curăţau cîmpurile de mine. Jos, deasupra acoperişului, zbura o patrulă de bombardiere.

În clipa aceea uşa se deschise încet şi în prag apăru comandantul batalionului sanitar, maiorul medic Medînski. Nu prea înalt, gras, era îmbrăcat cu halatul alb, peste care îşi aruncase în mare grabă mantaua, fără a mai apuca s-o îmbrace cum trebuie. După faţa lui tulburată, Stremeannoi înţelese că la spital se întîmplase ceva neobişnuit.

Văzînd în cameră atîţia oameni, Medînski, stingherit, se retrase dincolo de pragul uşii, dar Stremeannoi îl urmă în aceeaşi clipă în camera vecină.

— Ce s-a întîmplat, tovarăşe Medînski?

Medicul îl luă deoparte, să nu-i audă nimeni, şi spuse încetişor:

— O veste neaşteptată, tovarăşe locotenent-co- lonel. A fost găsit căpitanul Sokolov!

— Sokolov? Extraordinar! Fostul şef al secţiei financiare?

— Chiar el.

— Şi unde-i acum?

— La noi, la spital.

— Dar cum a nimerit la voi?

— A fugit pe drum dintr-un eşalon cu prizonieri de război. Hitleriştii îi duceau spre apus. El însă a reuşit, nu se ştie cum, să scape. Cei din escortă au tras asupra lui şi l-au rănit la piciorul drept. Dacă l-aţi vedea cum s-a schimbat! Ce manta ponosită, ce cizme! Vai de el! Tot e în zdrenţe! S-a salvat printr-o minune!

— Şi în ce stare este?

— E slăbit, dar vioi. Glumeşte chiar. Mi-a spus să vă transmit salutări. Spune c-ar vrea să vă vadă.

Stremeannoi rămase pe gînduri:

— Bine. Voi veni imediat. Păşi spre uşa pe care aiîrna scurta lui, apoi se întoarse. Dar cum se simte soldatul Eremenko, căruia i-ai amputat azi picioarele? Ştii, acela din lagărul de prizonieri?

— Eremenko? A murit acum o jumătate de oră. Nici nu şi-a mai revenit, sărmanul. Operaţia a fost prea grea, iar el era sleit de puteri. Gîndiţi-vă şi dumneavoastră...

Stremeannoi se opri în prag:

— Spui c-a murit... Da... Da... Ei, ce să-i faci!... Vin şi eu îndată...

Îşi îmbrăcă în grabă scurta şi, dînd ofiţerului de serviciu dispoziţiile necesare, ieşi din încăperea statului major...

C A P I T O L U L XL

ÎNTÎLNIREA

Cînd Stremeannoi intră în curtea spitalului, doi sanitari scoteau pe uşă o brancardă. După rigiditatea corpului turtit şi lipit parcă de pînza brancardei se vedea că duc un mort. Eremenko! Stremeannoi privi faţa întunecată, cu ochi închişi, adînc înfrundaţi în orbite. „Ah, fir-ar ei blestemaţi să fie! Cît a suferit omul ăsta! Şi-acum, totul s-a sfîrşit!”...

Stremeannoi îşi scoase căciula şi, lăsînd sanitarii să treacă prin faţa lui, privi în urma lor pînă ce cotiră după colţul casei. Apoi, dintr-o smucitură, deschise uşa grea şi intră în spital.

Îl învălui mirosul cunoscut al saloanelor de spital, al podelelor abia spălate, al eterului şi al formolului. Becurile electrice, rare, luminau slab. În celălalt capăt al coridorului stăteau îngrămădite pupitrele şcolare.

Clasele fuseseră transformate în saloane. Uşile stăteau larg deschise, lăsînd să se vadă paturile înghesuite unul lîngă altul. Şi în coridor se aflau paturi. O singură uşă era închisă. „Aici e probabil cabinetul lui Medînski” — se gîndi Stremeannoi şi întredeschise uşa.

Pereţii şi dulapurile erau acoperite cu cearşafuri albe. Pe măsuţa nichelată de instrumente străluceau, în lumina puternică a unui proiector prins de perete, sticluţe, ceşti, pensete, bisturie şi foarfeci de diferite forme. Pe masa de operaţie din mijlocul camerei se afla un rănit, acoperit pînă la piept cu un cearşaf. O femeie în halat alb şi cu mască pe faţă îi cosea rana cu mişcări repezi şi sigure.

Auzind scîrţîitul uşii, sora întoarse faţa acope- rită pînă la ochi şi se uită întrebător la Stremeannoi.

Acesta zîmbi stingherit, dădu din mînă şi închise repede uşa.

„Dar unde-i Medînski? Unde s-o fi dus?”

În aceeaşi clipă, şeful spitalului apăru în capul scării,

— Sokolov nu-i aici, tovarăşe locotenent-colo- nel, e sus, în salonul pentru cei răniţi uşor — zise el, aplecîndu-se peste balustradă. Medînski îşi scosese mantaua. Halatul-bine călcat, şireturile legate cu grijă la spate şi la mîini insuflau calm şi siguranţă. I-am spus că veniţi să-l vedeţi.

— Şi ce-a zis?

— S-a bucurat nespus de mult. Nici nu vă puteţi închipui cît de chinuit este omul acesta.

Medînski îl conduse pe Stremeannoi la etajul întîi. Trecură pe lîngă sala de pansamente din care, prin uşa bine închisă, răzbăteau gemetele unui rănit şi un glas de femeie tînără: „Hai, dragul meu, hai bunul meu, mai rabdă puţin! Încă o clipă şi sînt gata".

— Cine face pansamentul? Nu-i cumva Anna Petrovna? întrebă Stremeannoi, oprindu-se şi as- cultînd.

— Da, chiar ea. Aţi recunoscut-o imediat.

Stremeannoi dădu din cap:

— Cum să n-o recunosc! Cît s-a mai chinuit femeia asta cu mine... N-am s-o uit toată viaţa...

Ajunseră la capătul unui coridor lung şi larg. Uşile celor cinci clase erau date în lături. La ultima, Medînski se opri:

— Aici... Mai aveţi nevoie de mine?

— Nu, mulţumesc. Dacă voi avea nevoie, te voi căuta.

— Am înţeles.

Medînski plecă, dar Stremeannoi nu deschise uşa. Zăbovi cu mîna pe clanţă. Îşi amintea cu o uimitoare claritate capul ciufulit al lui Eremenko, bezna care înconjura patul de lemn, ochii lui de mort, căzuţi în fundul capului, cu pleoapele aproape negre... Dar Sokolov cum arată oare?

Stremeannoi deschise uşa, intră în salon şi dădu imediat cu ochii de Sokolov, care se afla culcat în patul din margine, lîngă fereastră. În salon se vorbea tare şi se rîdea. Văzîndu-l pe Stremeannoi, amuţiră toţi. De pe patul de lîngă uşă îl fixau ochii mari, cenuşii ai locotenentului Fediunin, care în ajun nimerise sub un bombardament. Avusese noroc. Scăpase cu viaţă. Suflul exploziei trecuse pe alături, dar îi intraseră trei schije într-un picior. Stremeannoi îl cunoştea bine şi era fericit că scăpase atît de uşor.

— Noroc, Fediunin! spuse el, trecînd pe lîngă locotenent. Nădăjduiesc că n-ai să stai mult în spital.

— De ce să stau mult? Peste două săptămîni mă-ntorc la unitate — răspunse Fediunin, zîmbind cu toată gura.

Afară de Sokolov, Stremeannoi nu mai cunoştea pe nimeni. Erau soldaţi din diferite unităţi, care îl întîmpinară însă ca pe-o veche cunoştinţă.

— Bună ziua, tovarăşe locotenent-colonel, aţi venit să ne vedeţi? grăi un soldat mustăcios, mai în vîrstă, cu umărul bandajat.

— Se-nţelege...

— În salonul numărul nouă totul este în ordine, tovarăşe şef! Toţi sînt prezenţi. Nimeni nu lipseşte nemotivat — raportă în glumă soldatul.

Stremeannoi zîmbi:

— Văd că aveţi chef de luptă!

— Şi încă ce chef! răspunse din celălalt colţ un artilerist bandajat la cap. Aici la noi există o perfectă cooperare între toate categoriile de trupe, de la artilerie la bucătăria de campanie. Sîntem gata să pornim!

— Asta-i bine — zise Stremeannoi, privindu-l. Artileristul avea o faţă latră, ciupită de vărsat. Ochii, care păreau foarte negri sub bandajul alb, erau vii şi cercetători. Mai intraţi în reparaţii, mai strîngeţi şuruburile şi... la drum!

Trecu de patul artileristului şi se opri în dreptul geamului. În colţ sta culcat fostul şef al serviciului financiar.

— Bună ziua, tovarăşe Sokolov.

Făcînd un efort, Sokolov se ridică de pe pernă. Mîna dreaptă îi era bandajată şi imobilizată cu o faşă legată în jurul grumazului. Stremeannoi îi strînse cu putere mîna stîngă.

— Cît sînt de bucuros că aţi venit! spuse Sokolov, emoţionat, continuînd să strîngă mîna lui Stremeannoi. Pierdusem orice speranţă. Nu credeam c-o să ne mai întîlnim vreodată. Este o adevărată minune că am rămas în viaţă.

Pe obrajii lui palizi, nebărbieriţi, se rostogoleau lacrimi de bucurie. De cînd îl văzuse pentru ultima oară, Sokolov se schimbase foarte mult. Dar Stremeannoi nu putea să-şi dea seama în ce consta această schimbare. Îmbătrînise, slăbise? Da... Totuşi... nu asta era schimbarea. Nu mai avea barbă? Ce-i drept, lucrul acesta schimbă foarte mult un om, dar la el era cu totul altceva, ceva imperceptibil... Stremeannoi privea încordat faţa buhăită şi plină de vînătăi a lui Sokolov. Acesta zîmbea cu

buzele tremurînde şi-l rugă pe Stremeannoi să stea pe pat, la picioarele lui. În salon era mare înghesuială şi nu mai rămăsese loc pentru taburete. Sokolov vorbea, vorbea într-una, grăbit, fericit şi emoţionat. Se temea ca tăcerea să nu-i alunge oaspetele.

— Ce bucurie mi-aţi făcut! Şi cu degetele tremurătoare atinse cotul lui Stremeannoi. Sînteţi locotenent-colonel. Îmi aduc aminte... Cînd aţi fost numit la noi, eraţi încă maior. Şi nu sînt de-atunci decît vreo şapte-opt luni... Numai opt luni! Se lăsă pe pernă şi-şi acoperi ochii cu mîna. Cîtă suferinţă şi durere s-au adunat în aceste luni... Dumnezeule, cît chin!

— Nu te frămînta, tovarăşe Sokolov — spuse Stremeannoi, străduindu-se să-l liniştească, insu- flîndu-i calmul lui. Nu trebuie să-ţi mai aminteşti de toate astea!

— Dar nu pot uita! Nu pot... — izbucni Sokolov, aproape strigînd, şi glasul îi tremură. Vreau să vă povestesc cum am căzut prizonier. Puteţi să m-as- cultaţi?

— Bine, bine, povesteşte — îi răspunse Stremeannoi. Dar fii calm, te rog! Tovarăşii nu te deranjează?

— Nu, nu! zise tot atît de aprins Sokolov. S-audă toţi! N-am secrete... Vă amintiţi, tovarăşe locote- nent-colonel, în ce împrejurări am fost făcut prizonier?

Stremeannoi încuviinţă din cap.

— Bine — continuă Sokolov. Afară de şofer, în maşină mai erau doi pistolari: Berezin şi Eremenko. Cînd ne aflam la jumătatea drumului spre Seme- novka — vă amintiţi că acolo urma să fie instalat statul major al diviziei noastre — de după nori au apărut cîteva „Junkers”-uri. Au început să bombardeze şoseaua... Am oprit maşina şi ne-am aruncat în şanţ... Chiar în apropierea noastră a căzut o bombă de o sută de kilograme. Schijele au avariat în aşa hal maşina noastră, încît nu mai puteam pleca cu ea. Doar s-o fi dus în spate... Ce era să facem?

— Foarte simplu. Trebuia să remorcaţi maşina şi s-o trageţi după voi — zise vecinul lui Sokolov, şoferul Gheraskin, care, din pricina exploziei unui butoi cu benzină, avea faţa arsă. Rana începuse să se vindece, dar era unsă cu alifie groasă, verde, care-l făcea înspăimîntător la vedere.

— Uşor de zis — se enervă Sokolov, întorcîn- du-se repede spre Gheraskin. De o sută de ori am încercat să oprim maşinile care

treceau pe-acolo. Da' de unde! Nu ne-auzea nimeni. N-au vrut să oprească nici în ruptul capului.

— Se întîmplă! rosti împăciuitor Gheraskin.

— Ce era să fac, tovarăşe' Stremeannoi? şi Sokolov îl apucă pe Stremeannoi de mînă. Spune şi dumneata! În maşină aveam lada cu bani, pentru care răspundeam cu capul.

— Încurcată treabă! exclamă mustăciosul.

— Păi asta-i! Sokolov prinse din zbor privirea lui plină de compătimire şi-i răspunse printr-o înclinare a capului. Foarte încurcată... Atunci m-am hotărît să trimit pe unul din pistolari, pe Eremenko, să meargă pe jos pînă la statul major al diviziei, să ceară ajutor. Iar eu, celălalt pistolar şi şoferul am rămas să păzim lada cu bani.

— Bine-ai făcut! îl aprobă Fediunin.

— Ei, şi pe urmă — continuă Sokolov, încurajat de atenţia plină de prietenie a celor din salon — pistolarul a plecat... A trecut o oră, au trecut două, dar Eremenko nu se mai întorcea. Ajutor, de nicăieri. Şi deodată a început iar bombardamentul. Ne-am culcat din nou în şant. Sokolov tăcu o vreme, apoi reluă. Ce s-a întîmplat mai departe, nu mai ştiu... Am fost contuzionat... Cînd mi-am revenit, eram prizonier... Într-o baracă... Toată ziua am zăcut pe un braţ de paie putrede, fără strop de apă...

— Ticăloşii! se auzi din celălalt capăt al salonului.

— Dar nenorocirea s-a întîmplat mai tîrziu — spuse posomorît Sokolov — cînd au aflat din acte că sînt şeful secţiei financiare. Atunci să-i fi văzut!... Îşi trecu mîna sănătoasă peste frunte şi închise ochii de parcă ar fi vrut să gonească o nălucă.

— Dar despre soarta celor care au fost cu dumneata, ştii ceva? întrebă Stremeannoi, căutînd să-i alunge măcar pentru o clipă amintirile care-l chinuiau.

Sokolov îşi ridică pleoapele umflate şi-l privi.

— Numai despre unul dintre ei — vorbi încet şi închise din nou ochii.

— Care?

— Unul dintre pistolari, Eremenko. Translatorul mi-a spus c-a fost închis într-un lagăr de prizonieri, dar se pare c-a murit.

— Dar dumneata unde-ai fost?

— Eu — răspunse Sokolov cu un zîmbet schimonosit — am stat aproape tot timpul la gestapo, în beci. Uneori mă interogau de trei ori pe zi, pe urmă mă dădeau uitării săptămîni întregi...

Stremeannoi se apropie de el:

— Dar la construirea raionului fortificat n-ai fost?

— Cum de nu! Acum o săptămînă m-au trimis acolo. Ce fortificaţii! Doamne, ce fortificaţii! în- cleştă dinţii, din care cauză fălcile i se umflară. Putea să piară toată divizia şi tot nu l-ar fi cucerit!

— Cred că exagerezi, tovarăşe Sokolov! Te-au speriat, şi atîta tot! Nu-s chiar atît de înspăimîntă- toare cum ţi s-au părut dumitale. Totuşi e bine c-ai fost acolo... Vorba zicalei: „Orice rău e spre bine". Mai tîrziu voi trece pe la dumneata cu harta şi vom sta de vorbă mai pe-ndelete. Deocamdată caută să-ţi aminteşti cum este organizat sistemul de foc în raionul fortificat.

— Nu pot să dau prea multe relaţii despre întregul raion fortificat — zise Sokolov, după ce se gîndi puţin. N-am văzut decît cîteva fortificaţii.

— Unde? Care?

— Nişte cazemate la marginea unui sat. Erau vreo cinci. Despre astea pot să vă vorbesc amănunţit.

— Ei, ce să-i faci, vei spune ce ştii. Se lăsă o tăcere apăsătoare. L-am găsit pe Eremenko! zise Stremeannoi, ca să pună capăt liniştii. Chiar eu l-am adus la spital. Avea picioarele degerate...

Nici n-apucă să termine, că Sokolov se schimonosi la faţă, maxilarele i se umflară şi holbă ochii.

— L-aţi găsit pe Eremenko? Asta-i foarte bine. Acum o să avem pe cine împuşca! Vroiam tocmai să vă povestesc. El e acela care a adus maşina aia blindată de la hitlerişti în care a fost pusă lada cu bani. El! Ticălosul! Nemernicul! Din cauza lui m-au luat prizonier... Din cauza lui au murit şi şoferul, şi Berezin.

— De unde ştii toate astea? întrebă Stremeannoi.

— Am aflat în timpul interogatoriului la gestapo... Am fost şi confruntat cu el! Acum unde e? Spune- ţi-mi unde e, trebuie să-l distrug pe ticălosul ăsta! Laşul! Am să-l strîng de gît cu propriile, mele mîini!

Sokolov sări din pat. Faţa îi ardea. Într-un acces de furie, izbi cu mîna bolnavă în speteaza de fier a patului şi gemu de durere.

— Linişteşte-te, tovarăşe Sokolov, linişteşte-te! strigară ceilalţi bolftavi.

Stremeannoi îl luă de umeri şi-l aşeză pe pat.

— Culcă-te imediat! Eremenko nu mai este! A murit. N-a suportat operaţia.

Sleit de puteri, Sokolov se lăsă pe pernă. Faţa şi pieptul i se acoperiră de broboane de sudoare. Cîteva clipe rămase cu ochii închişi.

Stremeannoi privi îngrijorat faţa umflată şi congestionată a rănitului. Se aplecă deasupra lui şi deodată tresări... În cuta din colţul gurii, în mişcarea capului era ceva foarte cunoscut... În aceeaşi clipă, simţindu-i parcă privirea, Sokolov deschise ochii şi-l privi ţintă.

— Spuneţi c-a murit? întrebă el încet. În sfîrşit! Aşa şi merita.

— Cîinele! exclamă cu ură mustăciosul. Ăsta merita să fie spînzurat, nu alta... Păcat c-a murit de moarte bună!

Stremeannoi privi cu coada ochiului la mustăcios şi se ridică de pe pat.

— Încotro, tovarăşe Stremeannoi? întrebă Sokolov, îngrijorat, apoi adăugă rugător: Mai staţi puţin!

— Mă-ntorc îndată — aruncă Stremeannoi din mers. Ţi-am adus ceva bun, dar am uitat jos, în buzunarul scurtei. Vin numaidecît. Deocamdată odih- naşte-te. N-ai voie să vorbeşti atîta.

Stremeannoi ieşi repede din salon, coborî, scoase din buzunarul scurtei un pachet de ciocolată şi, ur- cînd cîte două trepte deodată, ajunse din nou sus. În drum se opri la cabinetul lui Medînski, îi dădu acestuia unele dispoziţii şi se întoarse în salon. Sokolov îl aştepta sprijinit în cot, privind îngrijorat spre uşă.

— Şi ce-a fost mai departe? întrebă Stremeannoi, dîndu-i ciocolata şi aşezîndu-se la picioarele lui. Povesteşte!

— Mai departe? Sokolov dădu din mînă. Mai departe... Tot timpul mi-au cerut să deschid lada. Li se părea, probabil, că acolo sînt zăvorîte documente foarte importante... Eu însă ştiam că, în afară de bani, nu mai era nimic. Dar nu voiam să deschid lada. Puteţi să mă credeţi sau nu, dar pur şi simplu nu-mi permitea onoarea. Aşa au trecut mai bine de trei luni de zile. După aceea...

Tăcură toţi, aşteptînd să vadă ce va spune Sokolov. Locotenentul Fediunin, săltîndu-se între perne şi întinzîndu-şi gîtul, îl privea ţintă, fără să clipească. Soldatul cel bătrîn îşi tot ciupea nerăbdător mustaţa. Gheraskin se apucase de bărbie,

fără să observe că-şi murdărise toată mîna cu alifie. Stremeannoi şedea nemişcat, cu mîinile pe genunchi, şi asculta atent.

— Apoi... — continuă Sokolov, stingherit şi bîl- bîindu-se puţin — într-o noapte m-au scos în curte, m-au pus la zidul magaziei, au îndreptat automatele spre mine şi mi-au spus: „Sau deschizi lada, sau vei fi împuşcat". Sokolov se întoarse spre Stremeannoi: ,,Ei, mi-am zis eu, tovarăşe locotenent-colonel, să-i ia naiba de bani, tot nu ne mai sînt de nici un folos... Iar pe mine să mă omoare din pricina lor?"...

— Şi ai deschis-o — zise Stremeannoi.

— Da, am deschis-o. De unde ştiţi? Sokolov îl privi uimit.

— În primul rînd, pentru că dumneata eşti în viaţă, răspunse Stremeannoi, în hohotele de rîs ale celor din jur. În al doilea rînd, pentru că astăzi am văzut lada cu propriii mei ochi. Şi-atunci m-am gîndit: dacă lada-i întreagă, poate că şi dumneata eşti viu şi nevătămat...

Sokolov ridică din umeri.

— Judecaţi-mă cum vreţi, tovarăşe locotenent- colonel — spuse el, plecîndu-şi resemnat capul. Eu, bineînţeles, sînt vinovat... Dar gîndiţi-vă şi dumneavoastră, aş fi murit şi m-ar fi îngropat. Ei tot ar fi forţat lada şi, pînă la urmă, ar fi deschis-o.

Răniţii se priveau tăcuţi între ei, cîntărind în sinea lor fapta lui Sokolov.

— Asta cam aşa-i — rosti cineva cu timiditate- Dacă ar fi fost acolo acte sau documente secrete, mai zic... Da' erau bani. Nu merită să moară un om din pricina banilor...

Sokolov privi cu recunoştinţă spre colţul de unde răsunaseră aceste cuvinte.

— După aceea m-au băgat la închisoare — continuă el, întorcîndu-se din nou spre Stremeannoi. Chiar aici, la marginea oraşului. Am stat acolo pînă-n ultimele zile. Azi noapte, pe neaşteptate, am fost ridicaţi şi urcaţi în maşini. Mi-am dat seama că ai noştri au început probabil ofensiva. M-am hotărît să fug... La o barieră, în timp ce trenul trecea peste un pod, am sărit din maşină... Hitleriştii au observat şi au început să tragă... M-au rănit... Dar am reuşit să m-ascund în tufişurile de pe malul rîului. Apoi m-am întors. Asta-i tot.

— Tot?... Întrebă Stremeannoi, preocupat.

— Da.

În salon se aşternu o linişte apăsătoare.

Uşa se întredeschise şi se ivi capul pleşuv al lui Medînski:

— Tovarăşe locotenent-colonel, vă caută cineva.

— Vin îndată — zise Stremeannoi şi ieşi din salon.

Stătu cîteva minute în spatele uşii şi se întoarse tulburat.

Sokolov observă numaidecît.

— Ce s-a întîmplat? întrebă el.

— O chestiune destul de neplăcută — răspunse Stremeannoi, plimbîndu-se printre paturi. Ei, lasă, o să-ţi spun eu mai tîrziu. Unde ne-am oprit?

— Nu mai e nimic important. Am povestit tot. Nu mai am ce adăuga — şi Sokolov se uită la Stremeannoi, cu o privire calmă şi încrezătoare. Mîna lui stîngă însă se strîngea spasmodic, frămîntînd cutele păturii şi trădînd nelinişte.

Deodată lumina se stinse. Salonul se cufundă în beznă.

— S-a stricat motoraşul — se auzi glasul mustăciosului.

— O fi adormit mecanicul — spuse în batjocură Gheraskin.

— I s-a terminat combustibilul!

Răniţii izbucniră în rîs.

Stremeannoi ieşi în coridorul întunecat şi strigă:

— De ce s-a stins lumina?

Din întuneric i se răspunse:

— Se aprinde numaidecît.

— Aduceţi o lampă cu gaz!

— Îndată! S-a-nţeles!

Dincolo de uşă se auziră paşi grăbiţi. Cineva cobora repede pe scară, bocănind. Altul urca. Se zări o rază de lumină care dispăru imediat.

— Aici, aici! zise Stremeannoi, adresîndu-se cuiva care trecea pe coridor. Ce ai în mînă? O lampă? Aprinde-o imediat! Chibrituri n-ai? Nici eu... Se-ntoarse în salon, iar omul cu lampa rămase în uşă. Tovarăşe Sokolov, nu ai chibrituri?

— Nu — răspunse Sokolov — nu fumez.

— Cine are chibrituri?

— Luaţi-le, tovarăşe locotenent-colonel — spuse Gheraskin, întinzîndu-i prin întuneric cutia.

Stremeannoi luă chibriturile, dar în aceeaşi clipă le scăpă jos.

— Ei, drăcie! se înfurie el. Tovarăşe Sokolov, chibriturile n-au căzut lîngă dumneata?

— Nu — răspunse Sokolov — se pare că au căzut lîngă patul vecin.

— Auzi? se adresă Stremeannoi omului care stătea în uşă.

— Aud — răspunse acesta.

— Ce auzi?

Tăcere grea...

— Ce auzi dumneata? repetă Stremeannoi, mai insistent şi mai tare.

Omul din prag îşi drese glasul şi răspunse încet şi răguşit:

— Aud glasul lui Blinov, primarul oraşului.

— Lumină! strigă tare Stremeannoi.

— Lumină! strigă Medînski în coridor.

Dar chiar în aceeaşi clipă, Sokolov sări din pat şi se repezi spre fereastră. Apucă doar să scoată rama cînd Stremeannoi îl înşfăcă şi-l aruncă pe pat, apăsîndu-l cu toată greutatea corpului său vînjos.

În lumina care se aprinse apărură doi oameni încleştaţi într-o luptă pe viaţă şi pe moarte. Răniţii săriră din paturile lor, ca să vină în ajutorul lui Stremeannoi, dar acesta nu mai avea nevoie de ajutor. Sokolov era imobilizat, legat fedeleş cu cearşaful de pat.

În pragul salonului se ivi fotograful Iakuşkin, cu o lanternă în mînă. Într-o tăcere plină de încordare se apropie încet de Sokolov şi se aplecă deasupra lui.

— Mă recunoaşteţi, domnule Blinov? întrebă el. Sînt fotograful Iakuşkin. V-aţi fotografiat la mine.

— Minciuni! Scorneli! urlă Sokolov, străduin- du-se să scape din cearşaful care-l ţinea strîns legat.

În uşă apăru Voronţov. Trecu încet printre paturi, scoase din buzunar o fotografie şi i-o arătă lui Sokolov:

— Priveşte, domnule primar... Şi bineînţeles că ai să te recunoşti...

Răniţii se ridicară din paturile lor şi nu se mai culcară. Mustăciosul tremura ca prins de friguri. Stătea lîngă patul lui Sokolov şi cerea să i se dea un automat să-l împuşte pe trădător. Locotenentul scrîşnea din dinţi. Nu-şi putea ierta că-l crezuse cinstit, compătimindu-l chiar. Deodată Gheraskin se năpusti asupra lui Sokolov şi ridică pumnii.

— Nu-l atinge! Treaba asta o va hotărî tribunalul! interveni Stremeannoi.

Peste cîteva minute, Sokolov fu pus să se îmbrace şi, escortat de un soldat, fu dus pe uliţele întunecate şi pustii la secţia specială, ca să i se ia interogatoriul.

C A P I T O L U L XLI

TAINA

— Tovarăşe general, am venit să v-aduc la cunoştinţă declaraţiile pe care le-a făcut Sokolov la interogatoriu... Am greşit, nu Sokolov, ci Sommerfeld.

— Cum vine asta, Sommerfeld? întrebă Iastrebov. E neamţ?

— Da, e spion neamţ, şi nu un spion de rînd, ci unul de talie mare... A fost trimis în Rusia cu mult timp înainte de război. A trecut graniţa pe la nord, şi de atunci a trăit sub numele de Sokolov.

— Da... Da...

Maiorul Voronţov scoase dintr-o geantă mare, galbenă, procesul-verbal de interogatoriu şi-l puse pe masă în faţa lui Iastrebov. Mai erau acolo o mulţime de hărţi şi comunicate. În stînga generalului, într-un toc de piele galbenă, se afla telefonul, iar în dreapta, un penar de metal, plin cu creioane.

Iastrebov se aplecă deasupra foii de hîrtie. Nete- zindu-şi fruntea cu mîna, citi cuvînt cu cuvînt pro- cesul-verbal de interogatoriu.

— Tovarăşe Voronţov, cum s-a aflat că Sokolov este de fapt neamţ?... Sommerfeld, sau cum ai spus? Un spion atît de încercat să recunoască...

— Da, tovarăşe general — zise Voronţov — a recunoscut.

— Ciudat!

— Nu-i chiar atît de ciudat, tovarăşe general. Au fost dovezi zdrobitoare.

— Care?

— Printre actele pe care le-a ascuns în lada cu pricina am găsit un document. Iată-l! Voronţov deschise geanta voluminoasă şi scoase cîteva foi de hîrtie, acoperite cu un scris subţire şi ascuţit, cu cerneală albastră. După cum vedeţi, sînt scrise chiar

de mîna lui şi semnate de el. Se-vede că e copia datelor autobiografice pe care le-a trimis şefilor săi.

Iastrebov luă foile pe care i le dădu Voronţov şi, fără să se grăbească, le citi cu atenţie de la început pînă la sfîrşit.

— Uluitor! exclamă el, pocnindu-şi degetele. Cum de n-a distrus el un asemenea document? Ce lipsă de prevedere!

— Tovarăşe general, de aia cad spionii, pentru că nu prevăd unele lucruri — îi răspunse Voronţov şi zîmbi.

— Şi-apoi... mai e ceva foarte ciudat — zise Iastrebov. Cum se poate ca pe un spion atît de experimentat, hitleriştii să-l facă numai primar? L-ar fi putut trimite înapoi. Puteau să-i aranjeze o fugă din lagăr sau ceva similar.

— Nu-i nimic ciudat — răspunse Voronţov. Ne-am interesat în mod special de problema aceasta. Hitleriştii socoteau că oraşul este un important punct de sprijin şi se străduiau din toate puterile să-i nimicească pe ilegalişti. Dar n-au putut găsi un om cu experienţă, potrivit pentru treaba asta. Atunci s-au hotărît să-l folosească pe Sommerfeld... În oraş, toată lumea îl credea rus. Ei a lansat zvonul că hitleriştii l-au făcut primar cu sila, dar că el, chipurile, este un om cinstit. A acordat chiar unele favoruri... Între timp căuta pe toate căile să ia legătura cu ilegaliştii.

— Şi n-a reuşit să stabilească această legătură? întrebă Iastrebov.

— O căuta mereu, dar ilegaliştii n-aveau încredere în el.

— Dar moartea celor cinci prizonieri e opera lui?

— A lui şi încă a cuiva... De altfel nu şi-a trădat încă agenţii... Tace cu încăpăţînare. Dar încăpăţîna- rea lui este prostească. O să-şi piardă el răbdarea şi o să înceapă să vorbească... O să spună tot. Sînt convins de asta.

— Ai dreptate, dovezile sînt zdrobitoare. Iastrebov îi întinse lui Voronţov procesul-verbal de interogatoriu. Şi ce-a spus despre raionul fortificat?

— Pentru asta am şi venit, tovarăşe general. Va trebui ca şeful de stat major sau şeful secţiei de cercetare să asiste azi la interogatoriu. Să pună întrebările care-i interesează.

— Bine — zise Iastrebov. Cînd trebuie să vină ei la dumneata?

— Peste vreo patruzeci de minute.

Iastrebov se sculă repede, se apropie de uşă şi, întredeschizînd-o, strigă:

— Tovarăşe Stremeannoi, vino te rog la mine!

Dincolo se auziră glasuri: „Şeful de stat major la general!” „Locotenent-colonelul Stremeannoi la general!”

Uşa de la intrare se trînti şi Stremeannoi năvăli în cameră, aducînd cu el un val de aer îngheţat. Era cu scurta îmblănită şi cu portharta atîrnîndu-i pe şold.

— M-au scos din maşină, tovarăşe general! Din ordinul dumneavoastră plecam să iau în primire muniţia.

— Ai ceva mai important de făcut! spuse Iastrebov. Chiar acum va trebui să asişti la interogatoriu. Cum îl cheamă... — se uită la Voronţov — ei, la interogatoriul ăluia, cum îi zice, nu Sokolov, altfel...

— Sommerfeld — îi suflă Voronţov; şi surprin- zînd privirea uimită a lui Stremeannoi, explică: Este adevăratul nume al vechiului dumitale coleg Sokolov... Unele amănunte ale interogatoriului le-am şi comunicat tovarăşului general, iar dumitale am să ţi le aduc la cunoştinţă mai tîrziu... pe drum...

— Şi ce să fac cu muniţia, tovarăşe general? întrebă Stremeannoi.

— Să plece şeful aprovizionării cu muniţie... Nu-i nimic, lasă, se descurcă el... Iar dumneata împreună cu şeful secţiei de cercetare trebuie să, asistaţi la interogatoriu...

— Am înţeles! Dar ce facem cu şeful cercetării? L-am trimis la unul din regimente.

— Cu atît mai mult trebuie să asişti dumneata. Nu merită, să-l chemăm înapoi pentru atîta lucru.

— Am înţeles — repetă Stremeannoi.

Iastrebov se sculă şi, cu un aer preocupat, făcu cîţiva paşi prin cameră.

— Străduiţi-vă să obţineţi informaţii cît mai amănunţite despre raionul fortificat. Cît mai amănunţite — repetă el, oprindu-se în faţa lui Stremeannoi. Sînt convins că Sommerfeld ştie multe... Şi asta o să ne prindă foarte bine... De altfel — se adresă el lui Voronţov — nu înţeleg de ce n-a fugit totuşi Sommerfeld la timp? Ce l-o fi împiedicat?

— Şi pe mine m-a intrigat acest lucru, tovarăşe general — zise Voronţov. La primul interogatoriu l-am şi întrebat. Susţine că relaţiile dintre el şi Kurt Meyer, şeful gestapoului, erau foarte încordate, dar nu mi-a dat amănunte. După cîte înţeleg, s-au certat de la nu ştiu ce împărţeală — jafuri de-ale lor — şi unul din oamenii lui Meyer a pus sub roţile camionului lui Sommerfeld

o mină antiinfanterie. În urma exploziei, Sommerfeld şi-a pierdut cunoştinţa şi n-a mai putut pleca... Pînă şi-a revenit el, ceilalţi au apucat să scoată din maşină toate tablourile.

— Tablourile!? întrebă mirat Iastrebov.

— Da, tablourile — repetă Voronţov.

— Lucrurile încep să se lămurească — zise Iastrebov. Ei, dar voi i-aţi arătat ce-am găsit?

Voronţov rîse:

— Da, mult timp ne-am bătut capul cu jucăria asta. Am răsucit scoicile încolo şi-ncoace.. Acum însă pot să deschid lada cu ochii închişi. Dumneavoastră n-aţi băgat de seamă ce fund gros are? Eu cred că Sommerfeld mai ascunde acolo multe taine.

În aceeaşi clipă se auzi în depărtare o împuşcă- tară izolată, apoi rafala unei mitraliere.

Comandanţii ascultară atenţi.

— Probabil că se verifică armamentul — fu de părere Stremeannoi, apoi se adresă lui Voronţov: Şi mai departe?

— Mai departe, el susţine că festa i-a jucat-o unul dintre oamenii de încredere ai lui Kurt Meyer, agentul T-A-87. După cum vedeţi, ca să se răzbune pe fostul său prieten, este gata să denunţe un spion pe care Meyer a mizat totul.

— Şi cine se ascunde sub acest cifru?

— Nu ştie.

— Ciudat... Cunoaşte cifrul şi nu cunoaşte pe cel care-l poartă.

— Aceeaşi întrebare i-am pus-o şi eu. Sommer- feld pretinde că cifrul i l-a dezvăluit Meyer într-una din discuţiile lor, cînd şeful gestapoului a vrut să-i arate cît este de puternic şi cît de întinsă e reţeaua lui de informaţii. Asta se întîmpla înainte ca relaţiile dintre ei să fie rupte definitiv. Meyer vorbea despre T-A-87 ca despre unul dintre agenţii cei mai încercaţi şi iscusiţi, căruia i se încredinţau cele mai importante misiuni ale gestapoului. Dar cum arată acest om, Sommerfeld nu ştie. Nu ştie nici dacă este bărbat sau femeie.

— La urma urmei — interveni Stremeannoi — ce importanţă au pentru noi declaraţiile acestea? T-A-87, după ce şi-a îndeplinit misiunea, a plecat din oraş o dată cu hitleriştii.

— Ei, aici e aici! replică Voronţov. Sommerfeld susţine că T-A-87 a fost lăsat pentru acţiuni diversioniste. Hitleriştii sînt convinşi că în curînd vor ocupa din nou oraşul. De aceea, pentru ei este foarte important să aibă aici o agentură.

Iastrebov clătină îngîndurat din cap.

— Din această informaţie trebuie să tragem toate concluziile. Chiar astăzi voi sta de vorbă cu Kor- neev. Iar tu, Stremeannoi, acţionează pe linia ta, ia măsuri energice pentru apărarea oraşului şi a tuturor obiectivelor militare.

— Am înţeles! spuse Stremeannoi şi se ridică.

Se ridică şi Voronţov. Punîndu-şi actele în geantă, se adresă lui Stremeannoi, care se pregătea de plecare, încheindu-şi scurta:

— Ştii, Egor Ghenadevici, după părerea mea, tablourile se află totuşi în oraş.

— De ce? Ai anumite indicii?

— Nu, deocamdată n-am nici un fel de indiciu. Dar hai să raţionăm: T-A-87 a furat tablourile din însărcinarea lui Kurt Meyer, chiar în ultima clipă. Prin urmare, tablourile împreună cu alte bunuri furate trebuie să fie în maşina lui Meyer. Noi am găsit maşina, nu-i aşa? Şi, după cum ştii şi dumneata, am mai găsit două valize pline cu lucruri de valoarei. Dar de tablouri, nici urmă...

— Nici Meyer nu mai este — zise Stremeannoi. Tablourile sînt mai valoroase decît lucrurile pe care le-a ascuns în valiză. Şi, în afară de asta, mult mai uşoare... Să duci cu tine zece pînze făcute sul, nu constituie nici o problemă.

Voronţov ridică din umeri:

— Se poate. În treaba asta mai sînt multe puncte nelămurite.

— Asta aşa e — zise Stremeannoi după ce se gîndi puţin — dar, în cele arătate de dumneata, există o anumită logică. Eu cred că Morozov şi Gromov ar face bine să caute tablourile în oraş. Să vorbesc cu ei despre asta?

— Vorbeşte.

În aceeaşi clipă se auzi trîntindu-se o uşă. În camera vecină intră cineva care întrebă cu glas tare dacă maiorul Voronţov se află aici.

Voronţov sări în picioare şi deschise larg uşa:

— Ce s-a întîmplat, tovarăşe Anişcenko? Intră! şi se dădu la o parte, ca să poată intra sergentul- major Anişcenko, un om scund, slăbuţ şi foarte tînăr. Faţa copilăroasă, acoperită de un puf blond, era congestionată din pricina tulburării şi a alergă-turii. Stătea în faţa comandanţilor, pierdut, fără căciulă, cu părul vîlvoi. Unde ţi-e căciula? întrebă Voronţov, simţind că s-a întîmplat ceva grav.

Sergentul, fără să înţeleagă parcă întrebarea, îl privi absent:

— L-au împuşcat pe primar! şi oftă.

— Ceee?! strigă Iastrebov, şi în aceeaşi clipă se repezi spre sergent. Cine-a îndrăznit?

— A-ncercat să fugă — vorbi sergentul şi începu să se retragă spre uşă. Îl duceau la interogatoriu... Iar el, cîinele, a încercat să fugă spre carierele de piatră, prin nişte curţi dosnice... A doborît soldaţii din escortă şi a fugit, tîlharul!

— Nu l-aţi putut prinde viu? întrebă Stremeannoi. Din pricina emoţiei, faţa lui palidă se acoperise de pete roşii. La dracu'! Nici nu se putea întîmpla ceva mai rău! L-aţi scăpat din mîini aşa, prosteşte...

— Nu s-a putut, tovarăşe locotenent-colonel — vorbi soldatul cu un aer vinovat. Nu s-a putut cu nici un preţ. Vedeţi şi dumneavoastră că s-a întunecat de-a binelea. Ba e şi ceaţă! Iar el apucase să treacă dincolo de centura oraşului. Mă gîndeam că dacă reuşeşte să intre în cariere, nu-l mai prinde nici dracu'! Pînă acolo mai avea doar vreo sută de metri... Noi am vrut să-l prindem viu!

Voronţov, care tăcuse tot timpul, luă geanta şi porni spre uşă. Era palid.

— Anişcenko, vino cu mine să-mi arăţi locul unde s-a petrecut tărăşenia asta.

— Am înţeles!

Ieşiră amîndoi în goană.

Comandantul diviziei şi şeful de stat major rămaseră singuri, privind tăcuţi fereastra prin care se zărea oraşul. Din hornurile caselor se înălţa spre cerul întunecat un fum albicios. Femeile, cu coşuri în mînă, se grăbeau spre prăvăliile unde se vindea pîine. În oraş viaţa îşi relua cursul normal... Pe ei însă îi aştepta un drum lung şi greu... Va trece o zi, vor trece două, şi zorile îi vor întîmpina undeva, la marginea pădurii, într-o căsuţă de lut. Oraşul va rămîne în urmă... Oraşul de care-l legau pe Stremeannoi cele mai scumpe amintiri din copilărie. Cînd îl va mai revedea oare?

— Ce să-i faci, Stremeannoi! spuse Iastrebov, stingîndu-şi ţigara. Şi-acum, poţi pleca unde ai plănuit. Cînd te întorci dumneata, voi pleca eu în inspecţie la regimente.

Şi Stremeannoi părăsi încăperea. Peste o clipă, maşina lui trecea în viteză prin dreptul ferestrelor, dar Iastrebov nu mai

auzea nimic. Se aplecase concentrat deasupra hărţii, făcînd însemnări. Ordinul de luptă referitor la ofensiva care continua trebuia să găsească unităţile diviziei bine pregătite.

C A P I T O L U L XLII

MOROZOV PRIMEŞTE VIZITATORI

Stremeannoi a avut o zi foarte grea.

O mulţime de treburi se iveau la tot pasul şi se cereau imediat soluţionate. La depozitul de materiale de artilerie fusese adusă muniţia. Sosiseră şi rezervele. Avioanele inamicului distruseseră legătura cu unul din regimente. Trebuia neapărat să ajute pe şeful transmisiunilor să refacă cît mai repede linia. Din ordinul comandantului diviziei trebuia să stea de vorbă cu corespondenţii care sosiseră chiar atunci şi pe care îi interesau amănuntele luptei date pentru eliberarea oraşului.

Într-un cuvînt, şeful de stat major avea multă bătaie de cap. Dar în mijlocul acestor treburi importante, Stremeannoi revenea mereu cu gîndul la evenimentele din ultimele zile. Lupta dată pe căile de acces spre oraş. Străzile cunoscute, cu urmele incendiilor şi bombardamentelor, porţile larg deschise ale lagărului de prizonieri... Capul lui Eremenko cu părul vîlvoi, corpul lui nefiresc de scurt pe targa, în curtea spitalului... O amintire lua locul alteia. Salonul de la etajul întîi şi faţa puhavă, prefăcută, a acestui jalnic trădător, Sokolov... Ba nu, primarul Blinov, adică spionul Sommerfeld.

Stremeannoi nu putea să-şi dea seama cînd a recunoscut în omul culcat pe patul de spital pe ofiţerul S.S. care trecuse prin faţa lui, ascunzîndu-şi bărbia în gulerul mantalei şi ochii în dosul lentilelor fumurii ale ochelarilor. Oare cînd a încetat să mai creadă în vorbele şefului secţiei financiare, a

omului care părea atît de deschis la suflet şi care spunea, pare-se, numai adevărul? Şi de ce a fost nevoie ca el, şeful de stat major al diviziei, loco- tenent-colonelul Stremeannoi, să pună la cale această înscenare — copilărească la drept vorbind — cu stingerea luminii în salon? Era absurd. N-ar fi putut să identifice în Sokolov pe primarul Blinov şi în plină lumină, cu ajutorul fotografiilor şi al declaraţiilor martorilor? Nu degeaba a fost Voronţov atît de nemulţumit. Şi cum de i-a trecut prin cap? De unde? Probabil din străfundul amintirilor din copilărie, din cărţile de aventuri, citite cîndva, demult... La urma urmei, lucrurile nu ieşiseră chiar aşa de prost. Dacă nu i-ar fi venit ideea să stingă lumina, Sokolov n-ar fi încercat să fugă. Or, tocmai această încercare de fugă l-a demascat iremediabil. Într-un cuvînt, este limpede că nu s-a pasionat cîndva inutil după romanele de aventuri. De cîte ori nu l-au certat părinţii! Da, trebuie să recunoască, aceste cărţi, citite şi răscitite, îşi aveau rostul lor. Extraordinarele aventuri ale călătorilor plini de bărbăţie, curaj şi nobleţe, care scormoneau insulele şi peşterile pustii unde se aflau ascunse comori, pergamente cu iscălituri cifrate şi alte minunăţii, erau foarte instructive.

Şi fiindcă îşi aminti de comori ascunse, ar fi vrut să ştie unde au ascuns hitleriştii tablourile. Voronţov are probabil dreptate. Trebuie să fie pe undeva pe aici prin oraş sau, în cel mai rău caz, pe aproape. S-ar putea să fie ascunse sub podeaua magaziei din vecinătate, de pildă. Vor putrezi acolo sau le vor ronţăi şobolanii şi nimeni nu va şti nimic...

Nu, trebuie să se ducă la Morozov să afle cum stau lucrurile, dacă nu s-a găsit cumva vreun om care să fi lucrat la fortificaţii; de asemenea, voia să-l întrebe dacă n-au nici o ştire despre tablouri. Îl muncea gîndul să înceapă cercetările. A doua zi dimineaţă, revenind de la regiment, Stremeannoi

trecu pe la Sovietul orăşenesc şi-l găsi pe Morozov primindu-i pe cetăţeni în audienţă. Zeci de oameni îşi aşteptau cu răbdare rîndul în sală şi pe coridor. Sosiseră şi doi locţiitori ai preşedintelui, care primeau şi ei, străduindu-se să răspundă la numeroasele cereri, ajutînd populaţia cu ce se putea.

Stremeannoi urcă scara largă, cam murdară, şi străbătu un coridor lung unde aşteptau îngrămădiţi oamenii.

Îl găsi pe Morozov în cabinetul neîncălzit. Pungile de sub ochi arătau cît este de obosit. În faţa lui stătea o femeie în vîrstă, cu o broboadă neagră şi îmbrăcată cu o haină vătuită, veche, de culoare kaki, peticită cu albastru pe la coate.

— Înţeleg, Klavdia Feodorovna — spunea încet Morozov. Totul este foarte limpede.

— Nu, nu înţelegi nimic — se stropşea femeia, aplecîndu-se peste masă.

— Te încredinţez că înţeleg.

— Am douăzeci de copii... douăzeci! Auzi! De la cinci la paisprezece ani! Şi nici un băţ de lemn. Înţelegi?

— N-am încă mijloace de transport. Oraşul a fost eliberat de-abia de trei zile. Mai aşteaptă puţin! Pe dumneata am să te aprovizionez printre primii... Desfă un gard şi pune-l pe foc! O să facem altul nou în locul lui...

— Un gard! Hm! rîse femeia. Care gard? De al meu să nu mai vorbim, dar şi gardul vecinilor l-am ars...

— Salut, tovarăşe Morozov! spuse Stremeannoi, apropiindu-se de masă. Cum merge?

— Nu mă mai întreba! şi Morozov ridică spre el ochii obosiţi, în care se citea totuşi multă încredere. Klavdia Feodorovna, poftim, în faţa dumitale se află însăşi puterea militară. Şi arătă cu mîna spre Stremeannoi: Adresează-te lui, poate că te va ajuta.

Femeia se ridică şi, cu o mişcare bruscă şi avîn- tată, îi întinse lui Stremeannoi mîna.

— Şuhova, Klavdia Feodorovna — spuse ea. Ăsta e numele meu. Judecaţi şi dumneavoastră, tovarăşe comandant!

Stremeannoi se opri la marginea mesei, lîngă părţile în litigiu, şi privi cu mult respect la femeia în vîrstă, care îi cucerise dintr-o dată afecţiunea.

— Tovarăşa Şuhova este responsabila Casei copilului — insistă Morozov — şi cere să-i dăm ceea ce i se cuvine de fapt.

— Foarte bine — zise Stremeannoi — dacă are dreptate, să-i dăm.

— Eu n-am nimic împotrivă — vorbi Morozov, desfăcîndu-şi braţele în lături a neputinţă — dar n-am mijloace de transport. Transportul nu este încă organizat. Trebuie să mai aşteptăm. Ne zbatem să rezolvăm într-un fel problema.

Şuhova îl privi cu o furie nestăpînită.

— Eu pot să aştept, tovarăşe Morozov — spuse ea, ridicînd tonul — eu pot să aştept cît vrei, dar copiii, ei nu pot aştepta! Şi lucrul acesta dumneata nu vrei să-l pricepi de fel!

— Şi care e oful dumitale? întrebă Stremeannoi.

— Nu e mare lucru — zise Morozov. Vreo două maşini cu lemne.

Stremeannoi scoase din porthartă un blocnotes şi un creion.

— O s-aveţi lemne, Klavdia Feodorovna. Daţi-mi vă rog adresa.

— O s-aveţi! îngînă Şuhova şi, lăsîndu-se greu în fotoliu, îşi acoperi faţa cu mîinile, izbucnind în hohote de plîns.

Morozov se ridică în picioare şi se apropie de ea.

— Klavdia Feodorovna, ce-i cu dumneata?

Stremeannoi tăcea, înţelegînd că nu există cuvinte care ar fi putut s-o liniştească.

— Cît e de greu!... Doamne, cît e de greu! spunea Klavdia Feodorovna, străduindu-se să-şi potolească hohotele de plîns. Simt că mă lasă puterile... Dac-aţi şti prin ce-am trecut...

— În curînd, totul va intra în normal, tovarăşă Şuhova — zise Morozov, ţinînd-o stîngaci de umăr. Sînt fericit că eşti în viaţă. Ai făcut un lucru mare. Ţi-am asigurat alimente pentru copii, iar lemnele ţi se vor trimite în cursul zilei de azi. Ei, şi asta-i bine... Vino, peste zece zile, atunci toată gospodăria oraşului va fi pusă la punct. O să vezi.

Şuhova se linişti treptat, îşi şterse lacrimile şi se ridică.

— Vă mulţumesc, vă mulţumesc din suflet — i se adresă ea lui Stremeannoi. Mi-aţi luat o piatră de pe inimă. Poftim, aici în cererea pentru lemne e indicată adresa noastră — şi arătă o hîrtie de pe biroul lui Morozov.

— Nu vă frămîntaţi, vă găsim noi — zîmbi Stremeannoi. Sînteţi grăbită, Klavdia Feodorovna? Plec şi eu îndată, aş putea să vă duc cu maşina.

Şuhova încuviinţă din cap şi se aşează din nou pe scaun, ştergîndu-şi pe furiş ochii cu colţul batistei.

Fără să se amestece în discuţie, Klavdia Feodorovna privea pe fereastră şi se gîndea la ale ei. Dar cînd veni vorba despre tablouri, se învioră şi începu să asculte cu atenţie.

— Eu cred că merită totuşi să le căutăm — zicea Morozov. Dacă în graba retragerii n-au apucat să le scoată din oraş, n-au avut nici timpul material să le ascundă prea bine. Trebuie să le fi aruncat în grabă în vreo magazie părăsită sau în vreun pod, şi zac acolo. Numai că noi nu ştim unde sînt.

— Nu credeţi oare — interveni deodată Şuhova — că în treaba asta v-ar putea ajuta băieţii mei cei mari? Ei cunosc fiecare colţişor din oraş,

— Aveţi dreptate — zîmbi Stremeannoi — copiii sînt cei mai indicaţi pentru o treabă ca asta. Şi eu, dac-aş avea paisprezece ani, m-aş entuziasma la asemenea propunere.

Morozov dădu din cap:

— Bineînţeles! Pentru orice băieţandru este foarte măgulitor, dar e mai bine ca să nu li se dea

astfel de însărcinări. Să nu nimerească undeva peste vreo mină.

— Nu e vorba de asta! zise Klavdia Feodorovna. Băieţii ăştia au trecut prin multe. Doi dintre ei au fost într-un detaşament de partizani şi ştiu bine ce sînt minele. Totuşi, eu nu le-aş încredinţa o astfel de treabă. Să stea de vorbă cu oamenii, să afle, asta da, dar nimic mai mult.

— Într-adevăr, aşa e — încuviinţă Morozov. Uite ce m-am gîndit, tovarăşe Stremeannoi, poate ar fi bine să înştiinţăm populaţia că Sovietul orăşenesc roagă pe toţi cei care ştiu ceva despre locul unde se găsesc tablourile să anunţe imediat. Şi, în general, întrucît tablourile sînt în oraş, să ne-ajute, cît le stă în putere, să le căutăm.

Stremeannoi căzu pe gînduri.

— Asta e o idee bună! Sînt convins că oamenii vor răspunde acestei chemări. Apoi se întoarse către Şuhova: Dar dumneavoastră ce credeţi, Klavdia Feodorovna?

— Fiecare va face tot ce-i va sta în putere — zise ea. Ei, şi-acum e timpul să plec. Călătorului îi şade bine cu drumul... Tovarăşe locotenent-colonel cînd credeţi c-o să ne trimiteţi lemnele?

— Chiar astăzi — răspunse Stremeannoi.

— Dacă se poate, nu prea tîrziu, pentru că la descărcat îmi vor ajuta copiii.

— Am înţeles, tovarăşe şef, să nu le trimit prea tîrziu! răspunse zîmbind Stremeannoi şi îi întinse mîna lui Morozov. La revedere, Serghei Filipovici. N-ai de gînd să faci o mică pauză? Hai să mergem la statul major să mîncăm.

Morozov clătină din cap:

— Se vede că azi nu mi-e dat să mănînc. Ai văzut cîţi oameni aşteaptă?

— Păi aşa o să stai aici pînă la noapte!

— Am să stau, ce să-i faci — replică Morozov, oftînd. E timp de război. E nevoie de operativitate.

— Ia te uită ce operativ ai devenit! zîmbi Stremeannoi.

Morozov zîmbi şi el:

— Bine, bine, lasă aluziile, tovarăşe locotenent- colonel. Pleacă, mănîncă şi nu mă mai ispiti... Uite, eu n-am pierdut încă speranţa că voi găsi omul care cunoaşte bine raionul fortificat. Întreb pe fiecare. Dar deocamdată — făcu un gest de nepu- tinţă — n-am găsit pe nimeni. Adevărată nenorocire!

Şuhova şi Stremeannoi ieşiră din birou. În urma lor intră o femeie înaltă, căruntă, care povestise pe coridor despre fiul ei dispărut fără urmă...

C A P I T O L U L XLIII

ÎNCEP CERCETĂRILE

Chiar din prima zi a eliberării oraşului, Klavdia Feodorovna începuse să organizeze Casa copilului. Se înţelesese cu Morozov ca, temporar, să ocupe casa în care locuise primarul Blinov, o casă cu un etaj, bine întreţinută, şi care de curînd fusese complet renovată. Se vede că primarul avea de gînd să se aşeze temeinic şi pentru multă vreme aici, deoarece nu precupeţise cheltuielile.

Băieţii au fost cazaţi la parter, iar fetiţele la etaj. Klavdia Feodorovna locuia într-o cameră mică, sub scară, care îi servea şi de cancelarie.

În magazie şi în pivniţă, Şuhova şi copiii găsiră mari rezerve de alimente de captură, care puteau să le ajungă pînă avea să se pună la punct aprovizionarea oraşului.

Întorcîndu-se de la Sovietul orăşenesc, Klavdia Feodorovna îşi scoase broboada, scurta vătuită, şi trecu în camera ei. Era foarte preocupată. Trebuia să facă rost de topoare, ferăstraie, să se gîndească pe care dintre copii va putea să-i pună la tăiatul şi aranjatul lemnelor. Dar nu stătu mult pe gînduri. Strigă prima fetiţă care-i ieşi în cale — Maia Şu- bina — şi-i spuse să-l caute imediat pe Kolea Ohotnikov şi cîţiva băieţi. Maia plecă în goană. Cît ai clipi din ochi, în cămăruţa Klavdiei Feodorovna se adunaseră toţi copiii mari, care o ascultau cu mutrişoare serioase.

— Mergem noi, Klavdia Feodorovna — vorbi Saşa Zubavin, un băiat înalt, blond, cu ochelari. Era foarte miop şi, dacă-şi scotea ochelarii, avea un aer de om zăpăcit, chiar speriat. Mergem noi să cerem de la soldaţi topoare şi fierăstraie. Ne vor da cu siguranţă.

— Bineînţeles c-o să vă dea. Spuneţi-le că îi rog eu şi că mîine le trimitem înapoi, întregi şi nevătămate.

Băieţii se ridicară şi porniră în grup spre uşă.

— Kolea şi Vitea, voi rămîneţi aici — îi opri Klavdia Feodorovna. Avem de discutat ceva... Închise bine uşa şi se aşează la masă. Pe faţa ei apăru expresia de încordare lăuntrică, pe care o surprin- deai cu greu, însă pe care copiii o cunoşteau bine, şi de aceea îşi dădură seama că e vorba de ceva foarte serios. Uitaţi-vă ce este, copii — zise ea, în- cruntîndu-se — aveţi de îndeplinit o misiune importantă.

De îndată ce Klavdia Feodorovna rosti cuvîntul „misiune", atît de cunoscut copiilor, amîndurora începură să le strălucească ochii de emoţie.

— Ce trebuie să fac? întrebă Kolea.

— Nu te grăbi şi nu mă-ntrerupe... Ascultaţi: astăzi mi s-a adus la cunoştinţă din partea Sovietului orăşenesc că hitleriştii au prădat muzeul. Au vrut să fure cele mai bune tablouri, dar n-au apucat. Tablourile sînt pe undeva prin oraş.

— Şi trebuie găsite? întrebă repede Kolea.

— Nu, Kolea — zise Klavdia Feodorovna, pri- vindu-l cu severitate. Nu trebuie să le căutaţi. Trebuie să mergeţi din casă în casă şi să întrebaţi oamenii. Poate că în felul acesta veţi afla ceva despre ele.

— Numai atîta?! făcu dezamăgit Vitea.

— Nu-i un lucru uşor — îl dojeni Klavdia Feodorovna. Ştiţi şi voi cît de important este să daţi de urma lor... Dar băgaţi de seamă, copii, fiţi cu grijă, în oraş mai sînt încă multe mine. Străduiţi-vă să nu călcaţi pe zăpada neumblată.

C A P I T O L U L XLIV

RUINELE DE PE DEAL

Băieţii mergeau unul după altul pe zăpada bătătorită, de-a lungul zidurilor şi gardurilor. În frunte păşea Kolea, cu două lopeţi grele pe umăr. În spatele lui, la o distanţă de doi metri, venea greoi Vitea, îmbrăcat într-un palton vechi, cu mînecile scurte şi rupte la manşetă. Mîinile mari, înroşite de frig, şi le vîrîse în buzunare aproape pînă la cot. Nu avea mănuşi şi-i îngheţaseră de tot.

Aşa ajunseră la prima răscruce.

Lîngă un stîlp de telegraf, aplecat într-o parte, Kolea se opri.

— Ei, Vitka, încotro o luăm? La dreapta sau la stînga?

— Nu ştiu. Dacă ar fi după mine, m-aş duce acasă. Pînă cînd să mai hoinărim aiurea pe străzi?

Înfuriat, Kolea înfipse în zăpadă lopeţile.

— De ce eşti bleg? întrebă el, mînios. Te-ai co- cîrjat ca un moş, că dai cu nasul de pămînt!

Ultimele cuvinte, Kolea le rosti cu satisfacţie: le auzise de la un plutonier care ocăra un soldat încet şi stîngaci în mişcări, cînd, cu o oră în urmă, în curtea lor intrase maşina cu lemne.

— Da’ tu ce vrei de la mine? se oţărî Vitea. Mai spune şi tu un lucru ca lumea! Ce-i aia: „Dai cu nasul de pămînt!”

— Ei, dacă vrei un lucru ca lumea, atunci hai să intrăm pe poarta asta.

— Şi iar n-o să găsim nimic! O să ne-alegem numai cu ocări.

— la te uită la el ce delicat e! Nici să-l ocărăşti n-ai voie...

Şi Kolea se-ndreptă spre o casă scundă de lemn, înconjurată de garduri vechi, magazii şi alte acareturi. Intră plin de curaj în curte, puse lopeţile lîngă cerdac.şi se îndreptă spre magazia înaltă, de cărămidă, care-i se păru un loc foarte potrivit pentru a ascunde tablourile. La uşă atîrna un lacăt mare, ruginit. Abia puse mîna pe el şi lacătul cedă. Nu era încuiat. Îl scoase din

belciuge într-o clipă Uşa scîrţîi şi din întunericul magaziei guiţînd fericit le sări în faţă un purceluş.

În aceeaşi clipă, uşa căsuţei se deschise şi în cerdac ieşi valvîrtej o băbuţă bătrînă, tare bătrînă, cu cipici în picioare şi încinsă cu un şorţ de stambă.

— Pungaşii! Ia te uită la ei! ţipă ea. Am scăpat purceluşul ăsta de Hitler, şi acuma vor ei să mi-l fure! Să ştiţi că strig după ajutor! Derbedeilor! Afară cu voi! Nici urma să nu vă rămînă!

Vitea se pierdu cu firea, se dădu înapoi şi fugi spre poartă. Dar Kolea nu-l urmă. Păşi plin de în- drăzneală spre bătrînă, se opri în faţa ei şi-i spuse cu demnitate:

— Mai mare ruşinea, bunicuţo, să ocărăşti aşa! N-avem noi nevoie de purceluşul dumitale... Dacă vrei, ţi-l prindem imediat!...

— Ei, vezi, tocmai asta nu vreau! vorbi supărată bătrînă. Îl prindeţi voi, da' nu pentru mine... Hai, pleacă, întinde-o cît mai eşti teafăr! Că de nu, te-ating cu nuiaua!

Guiţînd fericit şi scurmînd pămîntul cu rîtul mic cît un bănuţ, purceluşul alerga pe cărarea dintre casă şi magazie. Kolea se aplecă, înşfăcă purcelul, îl băgă în magazie şi închise uşa. Văzînd cum stau lucrurile, bătrînă se mai linişti.

— Bine, bine, du-te! zise ea pe un ton mai paşnic. Şi altă dată să nu mai umbli haihui prin curţi străine!

— Noi, bunicuţo, nu umblăm haihui — spuse Kolea, apropiindu-se de cerdac. Noi căutăm tablouri.

— Ce tablouri?

— Alea din muzeu care-au dispărut. Hitleriştii au vrut să le scoată din oraş, dar n-au apucat şi le-au ascuns... Dar unde, nu se ştie. De-aia le căutăm noi.

— Păi la noi în curte nu-s nici un fel de tablouri — grăi bătrîna — nu-s nici în curtea vecină, nici în cealaltă. Despre tablourile acestea am fost anunţaţi şi de Sovietul orăşenesc... Dac-ar fi fost aici, le-aş fi dus singură, nu v-aş fi aşteptat pe voi.

Aruncîndu-şi lopeţile pe umăr, Kolea se-ndreptă spre poartă.

În aşteptarea lui, Vitea ţopăia pe zăpadă.

— Afurisită treabă! se necăji Kolea. Tablourile nu-s la ea şi, de altfel, pe strada asta nu sînt nicăieri.

— Da' ea de unde ştie?

— Ştie, dacă spune! Şi toată lumea ştie că tre-buie să caute tablourile. Sovietul orăşenesc a şi anunţat.

— Atunci de ce să le mai căutăm noi? întrebă Vitea. Le vor căuta oamenii prin ogrăzi şi magazii şi cineva tot o să le găsească... Să-i spunem tuşii Klavdia să trimită sugacii pentru treaba asta. Hai acasă!

— Nu merg — se încăpăţînă Kolea. Dacă vrei, du-te; eu rămîn să le caut.

Pentru orice eventualitate, mai intrară în cîteva curţi, dar nu mai gospodăriră singuri, ci, plini de răbdare, întrebau locatarii. Toată lumea ştia că tablourile au dispărut din muzeu, presupuneau unde ar putea fi, îşi spuneau părerea, dar îi încredinţau că în curtea lor nu se află nici un tablou...

— Nu, în felul acesta n-o să le găsim niciodată — zise Kolea cînd, peste un ceas, se opriră la celălalt capăt al străzii. Uite ce cred eu: ar trebui să le căutăm acolo unde nu le caută nimeni şi unde nu există locatari.

— Adică unde? întrebă cu interes Vitea.

— Ei, prin ruine, în subsolul vechii biserici, în cavourile din cimitir. Mergem, ce zici?

Vitea se însufleţi dintr-o dată.

— Ei, asta-i cu totul altceva, bineînţeles că mergem!

— Da’ încotro o pornim?

— Unde vrei tu.

— Atunci să ţmergem întîi la ruine — rosti hotărît Kolea.

Copiii numeau „ruine” zidurile silozului care fusese distrus de avioanele germane în timpul primelor bombardamente. Ca să ajungi acolo, trebuia să traversezi tot oraşul, şi băieţii porniră...

Deodată, de după colţul unei case aproape dărî- mate şi arse, le ieşi înainte Maia. Fetiţa purta un palton prea scurt pentru ea şi nişte pîslari prea mari. Din cauza asta părea şi mai mică.

— Eh, Maika — spuse necăjit Kolea — mare ghinion cu misiunea asta! Curat chin! Umblăm fără nici un rost.

— Da’ ce vreţi să faceţi voi? întrebă ea.

— Uite, avem un plan.

În ochii Maiei străluci o rugăminte.

— Luaţi-mă şi pe mine! îi rugă ea.

— Nu, nu, degeaba ne rogi, că tot nu te luăm! zise Vitea. Mergem într-un loc primejdios. Nu e pentru fete.

— Mie nu mi-e frică.

Şi Maia plecă cu băieţii.

Tot mergînd, ajunseră la marginea oraşului. Trecuse de ora patru. Începuse să se întunece. Silozul dărîmat se înălţa ca o masă informă şi uri- aşă pe deal. De jos părea tare mohorît, aproape înfricoşător. Lîngă drum, în dreapta, se afla un stîlp pe care era bătută o tăbliţă de lemn cu o inscripţie scurtă şi categorică: „Minat”. Kolea se opri şi-i spuse sever Maiei:

— Bagă de seamă, să mergi numai pe drum ca să nu dai de niscai mine.

Maia încuviinţă tăcută din cap.

— Să ştii că n-apucăm să ajungem azi şi la biserică, şi la cimitir — zise Vitea.

— Nu-i nimic, mergem mîine. Important, e că am început.

Kolea şi Vitea începură să urce repede dealul; Maia ţinea pasul cu ei. Îngheţase zdravăn. Ca să-şi mai încălzească mîinile, le freca mereu una de alta. Drumul coti brusc spre dreapta, ocolind dealul. Pînă la siloz mai rămăseseră vreo cincizeci de metri. Se vedea că de mult nu mai trecuse nimeni pe-aici, deoarece drumul era troienit şi nici urmă de paşi. Trebuia s-o ia drept peste cîmp. Kolea se opri nehotărît.

— De ce te-ai oprit? întrebă Vitea.

— Poate că sînt mine.

Cercetară cu atenţie distanţa care îi mai despărţea de siloz. Pămîntul era acoperit de un strat gros de zăpadă, neatins de picior de om.

Amurgul care se lăsa molcom îi învăluia cu o ceaţă albăstruie.

— Băieţi — zise deodată Maia, care stătea deoparte. Ia uitaţi-vă ce-i aici!

Băieţii se apropiară în fugă.

— Unde? întrebă repede. Kolea. Ce-ai găsit?

Maia îi arătă ceva pe zăpadă:

— Ia uitaţi-vă... Urme pe zăpadă care duc spre siloz.

— Adevărat, sînt urme! observă şi Kolea.

— Ei, vezi! Vitea puse cu grijă piciorul în urma aceea mare şi adîncă: E cineva care a vrut să ajungă acolo.

— Dacă a reuşit să treacă, înseamnă c-o să trecem şi noi. Kolea păşi înainte: Trebuie să mergem însă numai pe urme, ca să nu rătăcim.

— Stai, Kolea! strigă deodată Maia.

Kolea se întoarse:

— Ei, ce mai e?

— Da’ dacă el e acolo?
— Care „el”?
— Omul care a trecut pe-aici.
— Ce să facă acolo pe asemenea ger? A făcut ce-a avut de făcut şi şi-a văzut omul de drum. De-atunci poate să fi trecut o săptămînă.
Vitea porni în urma lui Kolea. Dar Maia, tre- cînd printr-un vicleşug în faţa lui Vitea, porni între cei doi băieţi. Înfundîndu-se pînă la genunchi în zăpadă, copiii ajunseră la zidurile silozului şi se opriră în dreptul unei spărturi mari şi întunecate. Aici urmele se pierdeau de parcă se topiseră.
— Acum trebuie să acţionăm — zise Kolea. Tu, Maia, rămîi aici şi ne-aşteaptă.
— Bine! se învoi fata.
— Eu şi cu Vitea intrăm înăuntru, să cercetăm ce-i pe-acolo. Dac-o s-avem nevoie, o să te strigăm. Pînă atunci tu stai de pază.
— Bine! repetă ea.
Băieţii intrară prin spărtură, se căţărară pe nişte dărîmături şi nimeriră sub o boltă care se formase din două ziduri prăbuşite unul peste celălalt. Zăpada nu pătrunsese aproape de loc aici. Pe jos, numai movile de pietriş, ciment, drugi de fier, Kolea şi Vitea făcură cu greu vreo zece paşi, cînd deodată văzură în zid o uşă întredeschisă. Dincolo era întuneric. O beznă atît de adîncă, încît nu îndrăzniră să intre. Rămaseră în prag ascultînd. Printre dărîmături şuiera sinistru vîntul. Undeva, în depărtare, se auzeau bubuituri... Un tun antiaerian... Dincolo de nori, huruitul unui avion...
Uşa asta misterioasă îi speria şi în acelaşi timp îi atrăgea. Kolea o împinse încetişor; uşa scîrţii şi se deschise.
Cu gîturile întinse, băieţii priviră înăuntru şi, prin întuneric, zăriră o scară ce ducea jos.
Ce-o fi asta? Li se păruse?... De undeva, din adîncuri, ajunse pînă la ei un geamăt.
— Ai auzit? întrebă Kolea.
— Am auzit — răspunse Vitea.
Tăceau amîndoi... Vîntul şuiera...
— Ce poate să fie oare? întrebă Kolea.
— Da’ tu ce crezi?
— Că e cineva acolo.

— Cine?
— Cin’ să fie? Un om! Că iarna doar nu sînt bufniţe.

— Kolea, Vitea! auziră deodată în spatele lor. Aţi găsit ceva?

Maia se căţără pe un zid dărîmat şi coborî la ei.

— Am găsit — răspunse posomorît Kolea.

— Ce, ce-aţi găsit?

— Nu ce, ci pe cine! Un om.

— Care om?

— Probabil acela ale cărui urme le-am văzut noi... Zace acolo jos şi geme...

Maia îşi frînse mîinile:

— Şi de ce mai staţi pe gînduri? Poate că moare chiar în clipa asta! Urmă un moment de tăcere încordată. Atunci, uite ce este, băieţi — spuse hotărîtă fata. Să mergem împreună... Toţi deodată. Nu poate să ne facă nimic... Unul contra trei!

Kolea şi Vitea nici n-apucară să-i răspundă, că Maia se şi strecură pe uşă şi se mistui în întune- ric. Porniră amîndoi în urma ei. Pe scară, Kolea o luă înaintea lui Vitea şi se apropie de Maia, strîn- gînd în mînă o lopată. S-ar putea să fie atacaţi...

Coborîră într-o beznă desăvîrşită. Omul gemea greu, hîrîia... Din cînd în cînd bolborosea ceva, dar nu se putea desluşi nici un cuvînt. Maia se împiedică pe scară de ceva. Se auzi un huruit. Judecînd după zgomot, nu putea fi decît un obiect de metal care se rostogolise. Copiii tresăriră şi încremeniră pe loc. Apoi Kolea se aplecă şi începu să pipăie scara cu mîinile.

— E o lanternă — şopti el la urechea Maiei.

Fata îi transmise lui Vitea:

— O lanternă...

O pipăiră pe întuneric. Toţi trei se gîndeau la acelaşi lucru: s-o aprindă sau nu?

În sfîrşit, Maia strînse încetişor cotul lui Kolea, care înţelese. S-o aprindă! Un snop de raze spintecă întunericul, lunecă pe zidurile negre şi umede ale subsolului, pe unde cîndva trecuseră ţevile caloriferului. Lîngă treapta de jos a scării zăcea un om fără cunoştinţă. Alături de el se aflau cîteva cutii goale de conserve şi un rucsac desfăcut.

Dintr-o ochire, copiii înţeleseră că în faţa lor se află un hitlerist. Şi nu unul de rînd. Judecînd după mantaua acestuia, se vedea limpede că este un ofiţer superior. Kolea cercetă cu lanterna întunericul din jur. În subsol, nici ţipenie. Hitleristul era singur.

Copiii se apropiară de el.

Pentru orice eventualitate, Vitea îi cercetă buzunarele. Erau goale.

— Ia să-i vedem faţa — propuse Maia.

Snopul de lumină lunecă pe ochii închişi, pe nasul scurt şi bont, pe bărbia lată...

— El e! Nu vedeţi? şopti îngrozită Maia.

— Cine? Care? întrebă Kolea.

Deodată Maia se dădu la o parte. Ofiţerul deschise ochii bulbucaţi, întinse mîinile şi începu să strige:

— Zu mir! Zu mir[1]!

Copiii încremeniră de spaimă cînd îl recunoscură. Pînă nu demult, numai numele acestui om împrăştia groaza în tot oraşul.

Da, copiii nu greşiseră. În faţa lor se afla chiar şeful gestapoului: Kurt Meyer, cel care fusese stăpînul oraşului... Acum zăcea aici, ca un cîine alungat de stăpîn... O explozie îl azvîrlise afară din maşină. Şoferul fusese omorît, iar el scăpase numai cu o rană la piciorul stîng. Asta se întîmplase în apropiere, la cotitura drumului. Biruindu-şi durerea, izbutise să ajungă pînă aici, în subsol. Adusese cu el o rezervă de alimente şi două încălzitoare chimice, care puteau să-l încălzească multă vreme dacă le ţinea la piept. Dar o rană nu este un lucru simplu. Norocul îl părăsise pe Kurt Meyer. Visase bogăţii, mărire, decoraţii, şi în locul lor venise moartea, care-l găsise într-un subsol mizer unde, printr-o întîmplare, nimeriseră trei copii curajoşi...

— Ce să facem cu el? întrebă Kolea. Noi n-o să-l putem scoate de-aici. E greu al dracului.

— Trebuie să chemăm pe cineva în ajutor — propuse Vitea.

— Şi ce se mai umfla în pene cînd umbla prin oraş! spuse Maia.

Deodată, îngrozită, ea îl apucă pe Kolea de mînă:

— Repede! Uită-te! Uită-te la el!

Kolea îndreptă lanterna spre faţa lui Kurt Meyer. Printre pleoapele abia întredeschise priveau spre copii doi ochi strălucitori. Kurt Meyer nu mai gemea. Părea că-şi revenise. Acum privea şi se străduia să înţeleagă ce se petrece. Tăcea. Apoi începu să-şi mişte încet buzele.

Fără voia lor, copiii se dădură înapoi înspăimîn- taţi. Faţa lui umflată şi acoperită de o barbă deasă era îngrozitoare la

[1] La mine, la mine! (în limba germană în text). (n.t.)

vedere. Se hotărîră să se ducă după ajutor. Dac-ar fi bănuit ce avea să facă omul acesta în următoarele cinci minute, ar fi procedat altfel.

Cînd ieşiră din ruine, luînd cu ei rucsacul lui Kurt Meyer, se întunecase. Ajutîndu-se unul pe altul, trecură peste hîrtoape, străbătură în fugă distanţa pînă la drum şi se opriră, răsuflînd din greu. În jur era pustiu. Nici o maşină, nici ţipenie de om.

Din adîncul ruinelor ajunse pînă la ei zgomotul înfundat al unui foc de revolver... Kurt Meyer, în- ţelegînd că nu mai este nici o speranţă, trăsese pentru ultima oară...

Despre lucrul acesta, copiii aflară mai tîrziu.

Acum îi stăpînea un singur gînd: să ajungă cît mai repede în oraş. Alergau tăcuţi, respirînd anevoie. Vîntul le bătea în faţă şi le îngreuna fuga. Prin pîclă se zăreau contururile primelor case de la marginea oraşului. Deodată zăriră un om, a cărui siluetă se contura nedesluşit prin negura albicioasă. Omul venea în întîmpinarea lor. Copiii fugeau din ce în ce mai repede, străduindu-se să nu rămînă unul în urma celuilalt.

Cînd se apropiară, omul se opri şi strigă:

— Voi sînteti, copii? Ce faceţi aici? Unde fugiţi? Şi în glasul lui răsuna multă blîndeţe.

Copiii îl recunoscură pe Iakuşkin, fotograful din piaţă.

— Alergăm spre casă! strigă Vitea.

Încetiniră paşii; acum mergeau liniştiţi de parcă ar fi depăşit o anumită linie invizibilă, dincolo de care rămăsese subsolul acela sinistru şi înspăimîn- tătorul Kurt Meyer.

— Ştiţi de unde venim? strigă Kolea, bucuros că se întîlneşte cu Iakuşkin şi, fără voia lui, îi apucă de mînecă. Ştiţi de unde? De la ruine!

— Cum? Ce zici? Iakuşkin nu înţelese: De unde?

— Ei, de la siloz... — şi Viktor îi arătă cu mîna prin întuneric. Ştiţi pe cine am găsit acolo?

— Pe Kurt Meyer! şeful gestapoului! continuă Maia.

Iakuşkin încremeni de uimire:

— Ce tot vorbiţi, copii? E cu putinţă? Pe Kurt Meyer? Da' cum a ajuns acolo?

— Nu ştim — spuse Kolea, clătinînd din cap — dar de văzut, l-am văzut cu ochii noştri... E acolo, în subsol!

— E singur şi e rănit — adăugă Maia.

— Şi în jurul lui sînt o mulţime de cutii de conserve — completă Viktor.

— Asta e cu neputinţă! Şi Iakuşkin îşi desfăcu mîinile cu neîncredere. Cred că vi s-a năzărit din senin... Ce subsol? Ce conserve? Şi pentru ce v-aţi dus acolo?

— Noi am căutat tablourile — zise Vitea. Ştiţi, acelea care au fost furate din muzeu... Dar de ce nu ne credeţi?

— Nimeni n-o să vă creadă.

— Aha, aşa! Bine! Atunci uitaţi-vă ce am în spate! vorbi Kolea. Ei, aţi văzut? Ce-i asta?

Iakuşkin se uită.

— O raniţă! Nemţească parcă — spuse el, uimit. Glasu-i devenise mai blînd.

— Păi raniţa asta am luat-o noi de la Meyer.

Iakuşkin începu să pipăie repede sacul:

— Ia te uită! Chiar aşa este... N-or fi în el niscaiva conserve, copii? Tare sînt flămînd, la drept vorbind... Aşadar, aţi spus că l-aţi văzut chiar pe Kurt Meyer? întrebă el din nou.

— Chiar pe el, în carne şi oase! rîse Kolea. Dacă nu mă credeţi, duceţi-vă şi uitaţi-vă! Noi ne grăbim s-ajungem acasă!

— Duceţi-vă, duceţi-vă, copii — spuse Iakuşkin. Eu locuiesc aici aproape. Am ieşit să caut nişte lăzi de proiectile... N-am cu ce face focul... Hai, plecaţi mai repede...

Copiii porniră spre oraş. Tuşind şi tîrîndu-şi picioarele, Iakuşkin scruta întunericul, să descopere în marginea drumului vreo ladă de proiectile goală, azvîrlită acolo de hitleriştii în retragere...

C A P I T O L U L XLV

ÎNCĂ UN MISTER

Divizia primise ordin de înaintare spre Oboian, localitate pe care trebuia s-o elibereze. Dis-de-di- neaţă, Iastrebov adună comandanţii de regimente şi le expuse sarcinile de luptă ale regimentelor. Pînă la începerea ofensivei mai rămăsese doar o zi şi o noapte.

Stremeannoi şedea în biroul său şi cerceta ultimele rapoarte. Întredeschizînd binişor uşa, în cameră intră translatorul statului major.

— Tovarăşe locotenent-colonel, permiteţi să intru!

— Intră. E ceva urgent? întrebă Stremeannoi, fără să-şi ridice privirea.

— Da. Am tradus cîteva documente, tovarăşe locotenent-colonel, şi am venit să vă raportez.

— E ceva important?

— Nu. Numai documentul referitor la fortificaţii. Dar şi acela are un caracter prea general; se referă mai ales la repartizarea forţelor de muncă. Mai există un document într-adevăr interesant, dar aş putea spune că este interesant mai mult din punct de vedere psihologic decît militar.

— Ce document?

— Un carnet de însemnări al şefului gestapoului, Kurt Meyer. Ştiţi, carnetul acela pe care mi l-a adus responsabila Casei copilului... Din păcate are prea puţine însemnări şi, ca să zic aşa, numai de ordin personal.

Stremeannoi îşi desprinse privirea de pe şirurile violete ale raportului şi ridică ochii spre translator:

— Şi ce-ai găsit dumneata interesant acolo?

— Caracterul însemnărilor, tovarăşe locotenent- colonel. Felul de a gîndi. Aş putea spune că e un hitlerist tipic al generaţiei vîrstnice. E greu să vă explic în două cuvinte. Mai bine uitaţi-vă dumneavoastră... cînd aveţi timp.

— Cînd am timp? şi Stremeannoi zîmbi. Bine, lasă-l aici. Poate că s-o întîmpla vreodată să am timp... Şi zicînd asta, puse peste un vraf de hîrtii cele cîteva coli bătute la maşină pe care i le dăduse translatorul.

Seara, adunînd hîrtiile de pe masă, Stremeannoi dădu peste însemnările lui Kurt Meyer. Cercetă în grabă cîteva pagini prinse cu o clamă, dar ceva îi atrase atenţia în mod deosebit. Se aşează pe scaun şi, punîndu-şi colile dinainte, se apucă să le citească de la început.

Da, trebuia să recunoască: era meritul lui Kurt Meyer, deoarece fiecare însemnare constituia o trăsătură de caracter din care se năştea treptat un portret destul de expresiv.

Stremeannoi îşi aminti de fotografiile pe care i le arătase fotograful Iakuşkin, precum şi de altele, găsite în arhiva gestapoului... Un om înalt, blond, voinic... Un cap mare, bărbie lată. Nasul bont... Un aer de om încrezut, grosolan... Ce fotografie atot- grăitoare! Şi totuşi, rîndurile înghesuite din carnetul de note vorbesc mai mult decît fotografiile.

Iată nişte adnotări foarte laconice: ,,11 septembrie 1942. Au fost executaţi 150 de oameni"; „25 septembrie — 176. Doi s-au opus. Au fost împuşcaţi pe loc".

Kurt Meyer descria amănunţit ofensiva din octombrie. Se entuziasma de pitorescul priveliştii... dar regreta că piloţii ruşi... au stricat spectacolul... Mai departe înjura pe un oarecare căpitan Frei; acesta venise la el, cu o scrisoare de la soţia sa, care se afla pe moarte. Căpitanul ceruse o învoire. Drept răspuns, Meyer îl ameninţa că-l va trimite în linia întîi. ,,Un soldat neamţ nu se înduioşează. Dacă-ţi moare nevasta, nu-i nimic, găseşti alta. În Germania sînt destule văduve."

Cîteva însemnări atraseră în mod deosebit atenţia lui Stremeannoi.

„4 noiembrie. Primarul începe să mă enerveze. Este prea încrezut. E convins că numai el ştie cum trebuie să se poarte cu ruşii. E un intrigant! Totuşi are legături puternice la Berlin. Este recunoscut ca unul dintre cei mai buni specialişti în problema rusă. Nu am nimic împotrivă. Să rămînă în Rusia pînă la moarte, şi chiar după... cu toate mesele, blănurile şi divanele lui... Dar ceea ce trebuie să recunosc este faptul că are un miros de copoi. Nu mi-aş fi închipuit că într-un orăşel ca ăsta să găsesc atîtea lucruri de valoare!"

„15 decembrie. Mare porc e primarul ăsta! I-am spus să facă o razie în piaţă, dar n-a fost în stare! Şi mai susţine, idiotul, că se va răfui cu toţi ilegaliştii şi partizanii şi că în curînd va obţine deplina lor încredere.

Astăzi am fost iar la muzeu. După părerea mea, nu-i nimic interesant. Dar Miţi mi-a spus că unele tablouri sînt de mare valoare”...

Ajungînd aici, Stremeannoi se opri fără voia lui: ,,Ia te uită! Prin urmare, Kurt Meyer a pus de mult ochii pe pradă! Interesant! Foarte interesant!”

Stremeannoi citi atent însemnările pînă la sfîrşit, căutînd date care să se refere la situaţia militară. Despre asta nu pomenea însă nimic. În schimb dădea din ce în ce mai des peste însemnări cu privire la primar. Pesemne că relaţiile dintre cei doi S.S.-işti se înrăutăţeau pe zi ce trecea.

,,Nu pot încredinţa absolut nimic acestui carierist! scria Meyer. Sînt convins că, în ciuda înţelegerii dintre noi, trimite denunţuri în fiece zi. Vom vedea pînă la urmă care pe care.”

„M-am convins că este pur şi simplu un mare prost — scria el mai departe. Un provincial oarecare! Face pe misteriosul, vorbeşte în şarade. Un spion obişnuit, de care te debarasezi uşor în clipa cînd nu mai ai nevoie de el. A-l cunoaşte e tot atît de simplu ca a afla secretul încuietorii lăzii cu care se mîndreşte el atît. O singură dată am văzut cum o deschide şi-mi ajunge. Carul mare, apoi Carul mic.”

Pe Stremeannoi îl fulgeră o idee cu totul neaşteptată. Se sculă şi începu să se plimbe agitat prin cameră.

„Probabil că Voronţov are dreptate: lada trebuie să aibă un fund dublu... Dar cum se poate ajunge la această despărţitură secretă?”

Îşi aminti de o discuţie pe care o avusese demult cu Sokolov şi care, în aparenţă, n-avea nici o importanţă.

Ei, Stremeannoi, îi propusese să înlocuiască lada ferecată şi greoaie cu o casă obişnuită de fier, dar întîmpinase din partea lui Sokolov un refuz categoric.

,,La ce bun? spusese el. Cei de la secţia financiară s-au obişnuit cu lada asta. Priviţi cum e lucrată! Adevărată artă, aş putea spune! Iar în ceea ce priveşte trăinicia ei, pentru asta garantez cu capul! Scapă teafără din orice foc. Ia uitaţi-vă, to-

varăşe comandant, ce fund are! Dintr-un fier extraordinar. Şi gros de aproape un deget!”

Într-adevăr, fundul era neobişnuit de gros şi ar fi putut foarte bine ascunde o despărţitură secretă.

Acum era limpede de ce n-a vrut Sokolov să înlocuiască lada asta cu o casă de bani obişnuită. Poate c-o stricase în mod intenţionat pe cea veche, atunci cînd aflase că lada găsită are o despărţitură secretă.

Cine ştie ce taină păstra fundul dublu! Obiecte de preţ, documente importante!

Aluzia la Carul mic poate fi o simplă glumă, o ironie. Totuşi Carul mare nu e o scornealã... Ţintele de pe ladă sînt aranjate într-adevăr în formaţia Carului mare... Şi atunci de ce acest Car mic n-ar fi bun pentru despărţitură secretă? Ar trebui să încerce. Dar întîi să afle mai precis cum arată Carul mic. Va trebui să întrebe pe meteorologul diviziei, iar apoi să se ducă la Voronţov, deoarece lada se află la el.

Stremeannoi băgă în buzunar însemnările şi ieşi, îmbrăcîndu-şi din mers scurta îmblănită.

C A P I T O L U L XLVI

„OPERAŢIA K.V.”

Kolea şi Vitea se sculară cu noaptea în cap. Păşind încetişor ca să nu trezească pe nimeni, tre-cură în sufragerie şi se aşezară la masă. Deşi se străduiau să discute calm, se înfierbîntau din ce în ce mai mult.

— Nu — zicea Vitea, bîlbîindu-se de enervare. Eu nu-u mă-mă mai duc ni-nicăieri. Mie-mi ajunge în-în-tîmplarea de a-a-laltăieri. Tu ce vrei, să ne dea a-afară?

Klavdia Feodorovna, aflînd că încălcaseră dispoziţiile ei şi se duseseră totuşi la siloz, se supă-rase foc.

Cu asemenea indisciplinaţi, ea nu poate răspunde pentru fiecare în parte. Şi apoi, este o totală lipsă de respect faţă de ea. Klavdia Feodorovna le vorbise cu mult calm şi-apoi ieşise din cameră. Şi iată că acum Vitea refuza să mai plece în căutarea tablourilor.

— N-o să ne dea nimeni afară — repeta îndărătnic Kolea. Klavdia Feodorovna ne-a vorbit pur şi simplu în linii generale. De ce să ne dea afară? N-am făcut nimic rău. Iar dac-o să ne dea afară, am să mă duc la comitetul orăşenesc.

În fundul sufletului însă, Kolea se considera vinovat. Dar mai mult ca orice îl chinuia faptul că nu i-a dat prin minte să strige patrula. Să înnebuneşti nu alta! Dacă l-ar fi trimis pe Vitea în oraş, ar fi reuşit să-l prindă viu pe Kurt Meyer. N-ar mai fi avut timp să se sinucidă. Cu alte cuvinte, n-ar fi scăpat de judecată şi n-ar fi dus cu el în mormînt informaţiile preţioase care se puteau obţine de la el.

Toată noaptea Kolea s-a răsucit de pe o parte pe alta, certîndu-se în gînd cu Klavdia Feodo- rovna, închipuindu-şi cum l-ar fi adus la comandament pe Kurt Meyer, rănit, dacă ei ar fi procedat cum trebuie şi neamţul n-ar fi apucat să se împuşte. Spre dimineaţă luă o hotărîre. El şi cu Vitea vor continua în cea mai mare taină cerceiările. În oraş mai sînt încă destule ascunzişuri. Chiar aici, alături...

Hotărîrea era plină de riscuri, dar dacă vor găsi tablourile, n-o să-i certe nimeni. Ba mai mult decît atît, vor fi date uitării şi cele petrecute ieri.

Această nouă acţiune se hotărî s-o intituleze „operaţia K.V.”: denumirea se născuse din împreunarea iniţialelor celor două nume — Kolea şi Vitea.

După ce operaţia căpătă şi o denumire proprie, Kolea se simţi chiar vesel. Evenimentele din ajun nu i se mai păreau atît de grave şi ardea de nerăbdare s-o ia de la început! S-o şteargă neobservat din casă şi, pe-aci ţi-e drumul... Dac-ar fi trăit Ghenadi Andreevici, cu siguranţă că el l-ar fi încurajat: „Acţionează, Kolea!” Chiar aşa i-ar fi spus...

Şi deodată, toate planurile cad baltă... Din cauza cui? Din cauza acestui tipicar plicticos de Vitka! De unde i-o fi venit ideea asta? Pînă nu demult era un om în toată firea. Nu ştia ce-i frica, arunca cu grenade în duşmani, iar acum... o mămăligă! Nu e de recunoscut! Kolea îl ocăra, îl certa, îl convingea, îl ruga, dar în zadar. Vitea nu se clintea din hotărîrea lui...

— Am spus că nu mă duc, şi nu mă duc!

Discuţia se isprăvi printr-un categoric: ,,N-ai decît să rămîi!” strigat de Kolea, care îşi puse pe umeri scurta vătuită şi ieşi în fugă trîntind uşa.

Vitea rămase tăcut vreo zece minute. În timp ce se certa cu Kolea, afară se luminase de-a binelea. Umbrele nopţii se risipiseră treptat, în strălucirea unei dimineţi însorite şi reci.

Cei din casă începură să se trezească. Se auzea cum rîd fetele în camera lor. În antreu, cineva turna apă într-un vas. Altul, tropăind, trecea în goană pe coridor. „Pînă să ne dea demîncare, mai avem o jumătate de ceas sau chiar un ceas — se gîndi Vitea. Mă duc să mă uit, poate că n-a plecat încă!”

Îşi îmbrăcă paltonul ponosit şi ieşi în cerdac.

Era o dimineaţă senină, liniştită. Pe balustrada cerdacului se odihnea o fîşie de zăpadă, uşoară şi gingaşă ca un puf.

Vitea coborî grăbit treptele. Zăpada scîrţîia sub picioare. Aerul era uimitor de proaspăt şi curat. Făcu cîţiva paşi, apoi Vitea se opri locului şi privi în jur. Unde-o fi Kolka? Maia scoase capul prin uşa întredeschisă şi dispăru imediat. De undeva din dreptul pivniţei auzi glasul prietenului său:

— Vitea, Vitenka, vino aici!

Kolea nu era supărat, se arătă doar nerăbdător şi îngrijorat. Bucuros că n-a rămas singur, Vitea străbătu în goană curtea. Îşi găsi prietenul într-un colţişor ascuns, între pivniţă şi magazie. Kolea stătea pe creasta unui troian înalt de zăpadă şi, ţinîn- duse cu mîna de vîrfurile ascuţite ale ulucilor, privea în curtea vecină, unde pînă nu demult, printre tei bătrîni şi tufe dese, se afla cumplita clădire a gestapoului.

— Uite ce este, Viktor — vorbi el, foarte serios — trebuie să cercetăm neapărat ruinele astea.

— Ce să mai cercetăm acolo?! se miră Vitea. A ars tot.

— Poate că nu e chiar tot.

— Bine, atunci hai!

Ocolim sau sărim gardul?

— Sărim!

Se căţărară pe gard şi, făcîndu-şi vînt, săriră dincolo, unde se cufundară pînă la genunchi în zăpada adîncă şi pufoasă... De aproape, ruinele păreau sinistre. Mai urîte şi mai triste decît din depărtare. Nu mai rămăsese decît temelia de piatră. Îngrămădite unele peste altele, zăceau bîrne arse, cărămizi, moloz. Băieţii le ocoliră cu grijă şi se opriră în faţa treptelor năruite de cărămidă care duceau la subsol. Uşa joasă şi ferecată cu drugi de fier şi cu un zăvor greu sta întredeschisă.

— Intrăm? şovăi Kolea.

Trase spre el uşa grea, care se deschise încet, şi băieţii păşiră într-un coridor îngust de piatră ce tăia probabil subsolul în două, pe toată lungimea casei. Dar nu reuşiră să facă decît vreo cinci-şase paşi. Coridorul era blocat de cărămizi, bucăţi de fier şi moloz. Lîngă intrare rămăsese o uşă întreagă, deşi acum nu mai folosea la nimic. Alături se căsca o spărtură mare, de două ori mai mare decît uşa asta cumplită, scundă, ferecată în fier... Uşă de închisoare... Băieţii o priveau tăcuţi, o pi- păiau, se uitau prin ferestruie. Nu se simţeau de loc la largul lor...

— Dacă nimereşti în dosul unei astfel de uşi, nu mai scapi cîte zile ai — spuse încet Vitea.

— Uneori se întîmplă să mai şi scapi — răspunse Kolea.

Se strecurară prin spărtură şi intrară în camera cu pereţii cenuşii de beton şi cu pardoseala din lespezi mari de piatră. Ceva mai sus de nivelul pă- mîntului se aflau două ferestrui înguste, cu gratii de fier. Prin tavanul prăbuşit se revărsa o lumină albăstruie.

— Tu ce crezi, aici îi împuşcau oare?... Întrebă în şoaptă Vitea.

— Nu, nu aici. Cred că-i duceau undeva mai departe... — răspunse tot atît de încet Kolea. Închipu- ieşte-ţi şi tu: e noapte, oamenii dorm pe paturile de lemn. Deodată se deschide uşa şi cineva strigă: „Ieşi afară!" Omul se scoală şi porneşte spre moarte... Şi Kolea oftă, amintindu-şi de beciul în care se întîlnise cu cei doi bătrîni... Dacă n-ar fi fost ei, cine ştie ce li s-ar fi întîmplat lui şi Maiei... Ia te uită, ce-o fi asta? întrebă el deodată.

— Unde? Unde? Nu văd nimic! se agită Vitea.

— Uite aici, pe zid! Chiar deasupra capului tău... Ia te uită ce scrie...

— Aşa e!

Băieţii se căţărară pe pat şi începură să cerceteze cu atenţie literele inegale, stîngace, zgîriate cu ajutorul unui cui sau al unui ciob de sticlă.

„Fedea, taci din gură!" poruncea cineva prin scris.

„Valecika, m-au omorît la 27 octombrie. Creşte tu copiii"... şi urma o iscălitură, pe care însă nu putură s-o desluşească.

— Ia te uită colo, mai sus oleacă, ce inscripţie lungă! S-o citim! spuse Kolea.

Şi băieţii, săltîndu-se în vîrful picioarelor, începură s-o citească.

Trecură vreo zece minute pînă cînd reuşiră să descifreze liniile strîmbe, zgîriate pe perete: „Tovarăşi, noi vom muri. Ne-au mai rămas doar trei ore. Luptaţi, tovarăşi, munciţi, trăiţi. Noi am rezistat pînă la sfîrşit". Urmau apoi numele: „Şubin, Fomicev, Korobov, Samohin, Kondratenko"...

— I-ascultă! zise deodată Vitea. Cred că Şubin este tatăl Maiei. Ţi-aduci aminte? A fost arestat şi a, dispărut fără urmă...

Kolea întoarse tăcut capul spre Vitea. Îl privea cu ochi mari şi întunecaţi. Şi Vitea înţelese. Kolea se gîndea la mama lui... Şi ea trecuse poate prin beciul ăsta înainte de a fi spînzurată...

Băieţii continuară să caute. Kolea se chinci şi începu să silabisească un cuvînt pe care cădea umbra patului. Se străduia să-i înţeleagă sensul, dar nu reuşea.

Cînd în sfîrşit silabisi cuvîntul, băiatul tresări şi îl apucă pe Vitea de umăr:

— Vitea, ia te uită ce scrie aici!

— Ce, ce? Unde?

— Aici, vezi? „Feriţi-vă!"

Vitea privi peste umărul lui, dar nu văzu decît nişte zgîrieturi.

— Nu văd — zise el, încordîndu-şi privirea pînă la durere. Omoară-mă, dar nu văd nimic!

— Uită-te şi tu mai atent... Ei, un' te uiţi? Acolo jos, lîngă pat. „Fe-ri-ţi-vă!" Ultimele litere sînt în dreapta, chiar sub pat. Şi mai scrie ceva. Probabil că este numele aceluia de care trebuie să te fereşti. Numai că acolo-i o beznă, de îţi dai cu degetele în ochi... Nu se vede nimic... De unde facem rost de chibrituri?

— Băieţi, sînteţi aici? se auzi vocea Maiei.

Ridicîndu-şi capetele, văzură în golul dintre două bîrne faţa ei înroşită de ger.

— Cum de-aţi ajuns acolo? Pe scară sau prin tavan? Cobor şi eu acum.

— Nu! strigară într-un glas Kolea şi Vitea şi, sărind de pe pat, fugiră repede în curte.

— Încotro? întrebă bănuitoare Maia. Aţi găsit ceva şi nu vreţi să-mi spuneţi...

— Nu, dragă, n-am găsit nimic de soi — vorbi Kolea, suspect de blînd şi prietenos. Mai bine să plecăm de-aici. Să căutăm în alte locuri — şi sări de pe mormanul de cărămizi sparte.

— Aha! Ia te uită cine-i aici! Din dosul unui horn se auzi un glas cunoscut. Peste tot colindă băieţii ăştia, peste tot îi întîlneşti...

Băieţii se întoarseră. La cîţiva paşi de ei, pe o bîrnă arsă, stătea Iakuşkin, zgribulit în paltonul lui vechi. În mîini ţinea trepiedul, iar aparatul de fotografiat, pus într-un toc vechi de piele, îi atîrna pe umăr, prins de o curea. Ochii întunecaţi şi bulbucaţi priveau prin lentilele sparte ale ochelarilor, miraţi, alarmaţi, nemulţumiţi parcă.

— Ce căutaţi voi în subsolul ăsta? întrebă el, apropiindu-se de ei. Se vede că vreţi cu tot dinadinsul să daţi peste o mină şi să săriţi în aer.

— Noi am intrat numai aşa, să ne uităm — zise Viktor.

— Aşa, să vă uitaţi?... rîse acru Iakuşkin. Cînd o să explodeze o mină, n-o să mai puteţi vedea nimic...

— Dar dumneata ştii ce-am găsit noi acolo? sări aprins Kolea.

— Ei, ce mare lucru aţi găsit? întrebă Iakuşkin, ironic, îndreptîndu-şi ochelarii, care-i căzuseră într-o parte. Cătuşe? Bombe? Ce grozăvii aţi găsit?

— Nici un fel de cătuşe şi nici o bombă — vorbi liniştit Vitea. Pe perete sînt nişte inscripţii... Cei condamnaţi la moarte şi-au scris acolo numele...

Emoţionat, Kolea îl dădu la o parte pe Vitea şi continuă el:

— Mai este acolo şi numele unui trădător... pe perete, chiar sub pat... Scrie: ,,Feriţi-vă", dar de cine să te fereşti, n-am putut desluşi prin întuneric. Aveţi cumva chibrituri? Haideţi să ne uităm!

Maia se înfurie:

— Nu vă e ruşine? Voi aţi stat şi aţi citit şi pe mine nu m-aţi lăsat! Şi se năpusti pe scara blocată de cărămizi sparte.

— Maia, Maia! Nu te duce! strigă Kolea în urma ei.

Dar fetiţa dispăruse după uşă.

— Peste tot îşi vîră nasul împieliţaţii ăştia!... mormăi Iakuşkin, clătinînd din cap. Ei, fie, hai, am să mă duc şi eu să văd ce e cu inscripţiile alea...

Cu paşi mici, ca să nu se împiedice de vreo piatră, icnind, bătrînul începu să coboare în urma Maiei. Băieţii se înţeleseră dintr-o privire şi porniră în urma lor.

Maia stătea pe pat, cu gîtul întins, şi se căznea să citească inscripţiile zgîriate pe perete. Cu ochii ficşi, cu privirea încordată, fetiţa descifra literă cu literă, de teamă să nu-i scape vreun cuvînt. Zidul acesta plin de amărăciuni vorbea cît o istorie întreagă...

,,Bine-ar fi să nu vadă nimic" — se gîndi Kolea, îngrozit de durerea Maiei. Dar fetiţa văzuse... citise şi înţelesese... Se sprijini cu mîinile de perete, chiar pe locul unde era zgîriat adînc şi limpede numele ce-i era atît de drag.

— Tată, tată! strigă ea, şi lacrimile începură să-i curgă şiroaie.

Băieţii, palizi, nu ştiau ce să facă, cum s-o consoleze.

— Eh, copii! oftă Iakuşkin. Ce durere, ce mare durere!... Se apropie de Maia, o săltă încetişor şi, luînd-o în braţe, o coborî de pe pat. Haide, fetiţo, nu mai plînge! Bătrînul o mîngîia pe umăr cu mîna lui aspră cu degete lungi, noduroase, îngălbenite de tutun. Lacrimile n-ajută la nimic... Ce să-i faci... Uite, eu am să fotografiez acum peretele şi am să-ţi dau în dar o fotografie... Hai, linişteşte-te, li- nişteşte-te! Băieţi — spuse el, întorcîndu-se spre Kolea şi Vitea — duceţi-o acasă, nu trebuie să mai stea aici!

— Să mergem, Maia! zise Kolea şi o luă de mînă.

Sughiţînd, Maia porni supusă. Desfăcîndu-şi trepiedul, Iakuşkin începu să potrivească aparatul, ca să întipărească pe vecie ultimele cuvinte ale oamenilor care îşi dăduseră viaţa pentru patria lor... Cuvinte care aveau să rămînă în istorie...

Cînd se apropiară de gard, băieţii nu observară că din pragul gheretei de la poartă, îi urmărea un soldat. După ce mai stătu puţin locului, cercetînd cu privirea ruinele arse, soldatul intră în gheretă, trîntind uşa în urma lui.

Copiii se întoarseră acasă şi-i povestiră totul Klavdiei Feodorovna. Maia plîngea în hohote. Klavdia Feodorovna o luă lîngă ea, mîngîind-o cu cuvinte pline de duioşie.

Credincios cuvîntului dat, Iakuşkin aduse o fotografie mare, umedă încă. Pe fotografie se vedeau atît de limpede inscripţiile, încît păreau săpate în granit.

Klavdia Feodorovna îi mulţumi din toată inima. Vru chiar să-i plătească, dar Iakuşkin refuză categoric şi se grăbi să plece, spunînd că nu şi-a făcut decît datoria faţă de fiica unui tovarăş mort pentru patrie.

— Să-i rămînă o amintire de la tatăl ei...

Klavdia Feodorovna se hotărî ca deocamdată să nu-i dea Maiei fotografia. Suferinţa pe care o încerca fata era prea mare. Să mai treacă un timp şi pe urmă... Înainte de cină, Kolea şi Vitea luară nişte chibrituri şi, fără să-i vadă Maia, porniră din nou spre subsolul gestapoului. Se întunecase de-a binelea, dar băieţii merseră pe cărarea bătătorită şi nimeriră repede în celulă. Se lăsară în genunchi în faţa patului şi Kolea aprinse un chibrit.

Flăcăruia galbenă, tremurătoare lumină marginea patului, apoi peretele cenuşiu şi zgrunţuros.

— Acum vezi? întrebă Kolea.

Vitea privea în direcţia chibritului.

— Nu văd nimic — răspunse el. Dă-mi mie chibritul! Kolea îi dădu cutia şi Vitea aprinse cel de-al doilea chibrit. Ţinînd flăcăruia foarte aproape de perete, desluşi cu greu cuvîntul: ,,Feriţi-vă”. Văd, văd! strigă el, tulburat.

— Şi acum luminează sub pat! Ce-i acolo?

Dar chiar în clipa aceea chibritul arse pînă la capăt şi îi fripse degetele. Fără să simtă durerea, luă din cutie trei chibrituri şi le aprinse dintr-o dată. Chibriturile se aprinseră fîsîind. Vitea le apără cu palma şi se vîrî sub pat.

— Ce-i, ce-i acolo? Ce vezi? întrebă nerăbdător Kolea.

Vitea nu răspundea. Se auzeau numai icneli şi pufăieli. Cînd chibriturile se stinseră şi în cameră se făcu întuneric, ieşi de sub pat.

— Nu înţeleg nimic — zi.se eL Poate să fi fost şi vreun nume, dar tencuiala a căzut jos. Nu pot descifra nimic.

— la nu mai născoci bazaconii!

Kolea se vîrî sub pat, arse aproape toate chibriturile, dar nu putu să desluşească nici el nimic. Tencuiala căzuse pe pardoseala de beton, formînd o grămăjoară mică, şi din inscripţie nu mai rămăsese aproape nimic.

— Dar asta ce-o fi? întrebă deodată Viktor, privind în colţul cel mai întunecat. Ia luminează aici!

— Ce-i acolo?

— Nişte beţe!

Kolea aprinse ultimul chibrit şi, în lumina slabă, copiii desluşiră contururile vagi ale unor obiecte. Vitea întinse mîna şi apucă unul dintre ele. Era un rulou gros de pînză aspră. Peste cîteva minute, în faţa copiilor se aflau cîteva rulouri de grosimi şi lungimi diferite.

— Tu ce crezi, ce să fie astea? întrebă Vitea.

— Nu ştiu — răspunse Kolea — că înainte n-au fost aici.

— Adevărat că n-au fost! întări Viktor. Azi-di- mineaţă am scotocit prin toate colţurile. M-am băgat şi sub pat.

— Cine le-o fi pus aici?

Băieţii tăcură, pipăind rulourile.

— Poate Iakuşkin! fu de părere Kolea.

— Sigur că el — întări Vitea. Nu ţi-ai dat seama că voia să scape cît mai repede de noi?

Şi atunci, în mintea lui Kolea se perindă scena întîlnirii cu bătrînul fotograf, cînd Iakuşkin, aflînd că a fugit de la unchiul Nikita, îl adăpostise la el... Îşi aminti cum unchiul Nikita intrase în casa lui Iakuşkin, îl luase cu forţa şi-l dusese în subsol, ca pe un arestat... Unchiul Nikita nu voia pentru nimic în lume să-l lase pe Kolea la Iakuşkin. De ce? Poate că ştia ceva despre bătrîn? De altfel, şi maiorul de la statul major al armatei care venise la Casa copilului, după ce băieţii îl găsiseră pe Meyer, îi întrebase amănunţit despre fotograf cînd ei i-au spus că l-au întîlnit pe bătrîn lîngă ruinele silozului. Şi în mintea lui Kolea încolţiră bănuieli ciudate...

Deodată, sus lîngă intrare, se auzi căzînd o piatră, apoi nişte paşi. Sub bolta subsolului prinse să joace o rază de lumină.

— Veniţi după mine! Aici jos! auziră băieţii un glas necunoscut.

Ar fi vrut s-o ia la fugă, dar înţeleseră că era prea tîrziu şi că nu mai aveau cum să iasă. Fără să se sfătuiască, intrară amîndoi sub pat şi se pitiră.

— E cineva aici! auziră ei din nou acelaşi glas.

— Nu cred. Şobolani poate — răspunse altul.

Paşii se apropiau. Răsună zgomotul unui pat de puşcă lovit de pardoseală.

— Hai, repede, arată-ne unde le-ai ascuns! auziră din nou copiii.

Şi atunci, la ureche le ajunse vocea tremurătoare a lui Iakuşkin:

— Ce tot vorbiţi! Nu le-am ascuns eu! Le-am găsit sub pat...

Raza lanternei lunecă pe pereţi şi lumină la un moment dat rulourile aflate pe jos.

— De ce sub pat? rîse omul care ţinea lanterna. Iată-le aici, pe jos!

Kolea încremeni, văzînd cum raza lumina mîinile omului care număra rulourile.

— Unu... doi... trei... — începu să socotească Iakuşkin. Trebuie să fie zece, dar văd numai nouă.

— Poate că ai greşit la socoteală?

— Nu! replică Iakuşkin. Lipseşte unul.

— Bine, să facem procesul-verbal — spuse omul.

Se auzi ţăcănitul încuietorii unei genţi de campanie; în subsol se aşternu liniştea şi se auzi numai foşnetul hîrtiei.

— Afurisită treabă! Mi s-a rupt creionul! N-a- veţi cumva un briceag?

— Cum de nu — răspunse îndatoritor Iakuşkin — poftim!

— Lukin, ia ţine tu lanterna!

Raza de lumină tremură şi se muta. Băieţii auziră cum briceagul zgîria lemnul creionului.

— Ei drăcie, stricat mai e briceagul dumitale! zise supărat omul. Nu ascute de loc! Şi-apoi e şi rupt... Ia-l, că tot n-am ce face cu el. După o scurtă pauză, întrebă: N-are cineva un creion?

— Am eu, tovarăşe sergent — răsună un glas, pe care băieţii nu-l auziseră încă.

Prin urmare, împreună cu Iakuşkin sînt patru! Unul dintre ei este sergent şi au cu ei arme. Ciudat, de ce oare pe Iakuşkin îl întovărăşesc oameni înarmaţi? După glas, fotograful pare nesigur, aproape speriat.

Ce să facă? Să iasă de sub pat? Dar cei veniţi aici împreună cu Iakuşkin ar putea crede că ei sînt înţeleşi cu fotograful.

— Aşadar, susţineţi că n-au fost decît zece tablouri — vorbi sergentul.

— Zece?— confirmă Iakuşkin — aşa i-am spus şi tovarăşului Morozov: „Am găsit zece tablouri”.

— Şi erau sub pat?

— Exact! Sub pat.

Sergentul tăcu.

— Asta-i adevărat — zise el — au fost sub pat! Dar cine le-a scos de-acolo? Şi vezi, lipseşte unul...

Kolea simţi că Vitea îl împunge încetişor în coaste cu ceva tare. Întinse mîna şi degetele îi alunecară pe o pînză aspră, strînsă sul. Cel de-al zecelea rulou! Acum situaţia lor e de-a dreptul deznădăjduită. Sergentul se va uita sub pat, şi-a- tunci...

Dar experienţa este lucru mare. Kolea smulse din mîna lui Vitea ruloul şi strănută tare, ca să fie auzit.

— Cine-i acolo? strigă sergentul, şi aproape în acelaşi timp se auzi zăngănit de arme. De bună seamă că soldaţii se pregăteau să tragă.

— Noi sîntem — răspunse Kolea de sub pat. Aici se află ceea ce căutaţi dumneavoastră!

În aceeaşi clipă, raza lanternei se îndreptă spre ei.

— Ia ieşiţi de-acolo! ordonă sever sergentul, aplecîndu-se. Şi repede! Cîţi sînteţi?

— Doi — răspunse Kolea.

De data asta, Viktor se arătă mult mai agil. În timp ce Kolea ieşea tîrîş, el sări repede în picioare.

— Nu mai e nimeni? întrebă încă o dată sergentul.

— Nimeni — replică Vitea.

Raza lanternei lunecă pe feţele lor. Copiii închiseră ochii din pricina luminii puternice.

— Aşa! Acum vă recunosc — zise sergentul. Voi sînteţi de la Casa copilului.

Kolea dădu din cap. Sergentul îndreptă lanterna spre Iakuşkin, luminîndu-i faţa. Luat prin surprindere, chipul bătrînului arăta grozav de istovit. Umbre puternice îi schimbau cu desăvîrşire expresia. Ochii încercănaţi îi căzuseră în fundul capului, iar nasul ascuţit se lungise şi mai mult.

— Pe ei i-ai fotografiat? întrebă sergentul.

— Da, pe ei. Ce faceţi aici aşa de tîrziu, copii? De ce nu vă duceţi la culcare? întrebă Iakuşkin. Să vedeţi voi ce-o să păţiţi de la Klavdia Feodorovna!

Sergentul se apropie şi, luînd unul din rulouri, îl desfăcu. Toţi încremeniră de uimire. Soldaţii care

stăteau în prag se aplecară şi ei. Copiii se lăsară în genunchi, ca să vadă mai bine minunea ce li se arăta în faţa ochilor. În lumina tremurătoare a lanternei străluceau culorile unui portret vechi — o fată tînără, într-o rochie albă, largă, brodată cu perle. Fata nu era din cale-afară de frumoasă, dar zîmbetul liniştit şi înţelept o făcea minunată. Părea că fata se adresează peste veacuri oamenilor, transmiţîndu-le ceva foarte important. Sergentul rulă pînza şi vraja se risipi într-o clipă. Ai fi zis că întunericul devenise şi mai adînc în beciul ăsta umed şi friguros...

— De ce-aţi mai venit iar aici, băieţi? întrebă sergentul, îmbunat parcă.

— Am vrut să citim o inscripţie — vorbi Vitea.

Sergentul părea bine informat:

— Sub pat?

— Da! Acolo jos — răspunse Kolea.

— Şi aţi citit-o?

— Un cuvînt l-am desluşit, dar pe celălalt l-a şters cineva.

Sergentul nu mai zăbovi.

— Uite ce-i, copii — zise el — ia ajutaţi-mă voi. Luaţi rulourile, fiecare cîte cinci bucăţi... şi duce- ţi-le cu grijă. Mergeţi înainte. Noi venim în urmă. Apoi se întoarse spre Iakuşkin: Pe dumneata te sfătuiesc să mergi liniştit. M-ai înţeles? Eşti arestat!

— Am să mă plîng — răspunse surd Iakuşkin. Sînt un om cinstit... Lucrul acesta poate să-l confirme însuşi tovarăşul Morozov. El mi-a spus că trebuie să fiu răsplătit.

Copiii luară rulourile, care nu erau de loc uşoare. Dar niciodată pînă atunci, Kolea şi Vitea nu încercaseră un sentiment atît de complex. Bucuria se împletea cu simţul răspunderii. Ei găsiseră tablourile pe care le căuta tot oraşul. Fiecare din aceste pînze era o adevărată minune! Copiii ştiau prea bine lucrul acesta.

Iar în spatele lor, tîrîndu-şi picioarele şi tuşind bătrîneşte, păşea omul pe care-l escortau soldaţii...

C A P I T O L U L XLVII

EROII SE DESPART

Cînd Stremeannoi intră la secţia specială, Voronţov se ridică tăcut de la locul lui, aruncă ţigara şi, fără să întrebe nimic, îl conduse în camera vecină.

Trasă lîngă perete, stătea faimoasa ladă.

— Am crezut că ai şi uitat de ea — zise Voronţov.

— Aproape că uitasem — şi Stremeannoi zîmbi. Dar vezi că a intervenit ceva... Întîmplător am dat peste o însemnare din jurnalul lui Kurt Meyer şi am vrut să mai arunc o privire asupra lăzii. Poftim, citeşte şi dumneata! Întinse lui Voronţov o foaie de hîrtie, pe care, cu creion albastru, erau subliniate cuvintele Carul mare... Carul mic...

Voronţov citi atent hîrtia acoperită cu rînduri dese.

— Mda, într-adevăr, s-ar putea să fie aşa — spuse el. Poftim, descîntă, eu nu te-mpiedic!

Se aşeză pe pervaz, îşi aprinse o ţigară şi, închi- zînd un ochi din pricina fumului, începu să-l urmărească pe Stremeannoi, care se aplecase deasupra lăzii şi o deschidea după procedeul obişnuit.

Ţinta a treia din primul rînd, a şasea din al doilea, a cincea din al treilea... Răsuci romaniţele, scoicile, şi capacul se ridică aproape singur.

Stremeannoi privi înăuntru. Nici o schimbare. Fundul neted, lustruit lucea ca oglinda. Nici vorbă să-l poţi ridica. Lăsă din nou capacul şi, urmărind schema constelaţiei pe care meteorologul i-o desenase pe hîrtie, începu să apese cu grijă ţintele aşa cum sînt aşezate stelele în Carul mic.

Primele două ţinte le nimeri repede, deşi nu erau acelea care trebuiau apăsate ca să poţi deschide capacul.

— Aşa — zise mulţumit Stremeannoi. Cred că sînt pe drumul cel bun.

Pînă să găsească cea de-a treia ţintă, fu nevoit să-şi bată destul capul. Dar faptul că pierdea timp nu-l mai supăra. Kurt Meyer îl pusese pe drumul cel bun, vorbind de Carul mic. Meşterul care făcuse lada însă nu respectase cu precizie poziţia stelelor, aşa încît constelaţia nu-l mai putea ajuta. Trebuie să se descurce singur.

Iată şi ţintele patru şi cinci.

Le-a găsit pe toate, le-a apăsat, dar fără folos. Fundul dublu al lăzii nu se deschise. Nu se mişcă nici cu un milimetru. Enervat, dîndu-şi seama de neputinţa lui, Stremeannoi lovi din răsputeri cu pumnul în capacul lăzii.

Voronţov îl urmărise cu atenţie pe Stremeannoi, care pipăise pînă atunci orbeşte, căutînd cu vîrful degetelor ţintele. Deodată, pierzîndu-şi răbdarea, se sculă şi se apropie de ladă.

— Eşti inconsecvent în ceea ce faci dumneata — spuse el.

Stremeannoi se întoarse:

— Ce?

— Uite, am să-ţi explic. Cînd ai deschis capacul, ai apăsat la început şapte ţinte, aşezate după schema Carului mare, iar apoi ai răsucit o romaniţă şi o scoică. Aşa-i sau nu?

— Exact! încuviinţă Stremeannoi.

— Iar acum, nu ştiu de ce, ai renunţat la acest principiu. Intenţionat?

Stremeannoi privi faţa concentrată a lui Voronţov şi clătină din cap:

— Nu, mi s-a părut pur şi simplu că nu poate fi vorba de o repetare a sistemului.

— Încearcă şi repetă.

— Aşa voi face.

Se lăsă în genunchi, apăsă din nou toate ţintele pe rînd, iar apoi răsuci romaniţa şi scoica. De data asta însă, condus de instinct, le răsuci în sens invers.

În fundul lăzii răsună un ţăcănit...

Pierzîndu-şl firea de bucurie, deschise capacul şi văzu că fundul neted şi strălucitor se ridică. Băgă o mînă în ladă, la început pînă la cot, apoi pînă la umăr, se aplecă şi începu să caute cu înfrigurare. Voronţov urmărea mişcările lui avîntate, cu un zîmbet reţinut. Dezamăgit, Stremeannoi se ridică în picioare:

— Dracu’ ştie ce-i asta! Nu mai înţeleg nimic!

— Ce anume? Lădiţa noastră e goală? întrebă calm Voronţov.

De-abia acum se uită şi el înăuntrul lăzii: despărţitura misterioasă era goală!

— Nimic! zise Stremeannoi şi trînti cu zgomot capacul lăzii, lăsîndu-se greoi pe el, Eram con- vins că...

Voronţov trase adînc fumul în piept şi se îndreptă spre fereastră.

— La drept vorbind, nici nu credeam că vom găsi ceva — rosti el. Treaba-i mult mai complicată decît pare...

— Ce vrei să spui?

Voronţov arătă cu ţigara spre ladă:

— Să dai de tainiţa unei lăzi şi să reuşeşti s-o deschizi, nu este, la urma urmei, un lucru chiar atît de complicat, tovarăşe Stremeannoi. Mult mai greu este să dibuieşti adevărata faţă a unui om, tainiţa din sufletul lui. Cu atît mai mult, cu cît există oameni care ştiu s-o mascheze bine, cu multă viclenie, şi ajungi la ea mai greu decît la tainiţa lăzii noastre!...

Stremeannoi îl privi uimit:

— Nu prea înţeleg...

Voronţov dădu din cap:

— Asta pentru că nu ştii încă tot.

— Ce nu ştiu încă?

Voronţov nu avu timp să răspundă. Se auziră bătăi în uşă şi în prag apăru sergentul Anişcenko. Faţa zîmbitoare şi bucuria din ochii lui arătau cît era de nerăbdător să comunice o veste extrem de importantă:

— Permiteţi să raportez, tovarăşe maior!

— Ei, ce e, ce s-a întîmplat? întrebă Voronţov.

— Totul este în ordine, tovarăşe maior.

— Cum este în ordine cînd nu mi-a telefonat încă?

— O să telefoneze, tovarăşe maior! După cum aţi ordonat, l-a trimis, la dumneavoastră după răsplată.

— Ei, dar creionul l-aţi ascuţit?

— L-am ascuţit, tovarăşe maior!

— Şi?

— Totul este în ordine, tovarăşe maior. Chiar aşa cum aţi presupus dumneavoastră. Şi Anişcenko începu să se frămînte, lăsîndu-se de pe un picior pe altul. Pot să vă spun două cuvinte în secret?

Voronţov ieşi cu ei, iar peste o clipă se întoarse mai însufleţit, aproape vesel. Deschise sertarul biroului şi puse înăuntru un pacheţel cît o cutie de chibrituri.

— Tovarăşe Stremeannoi — zise el — rămîi aici. Trebuie să ies pentru o clipă şi te-aş ruga să fii atent la telefon.

— Bine.

Stremeannoi simţea că se pregăteşte ceva important şi aştepta cu interes deznodămîntul. Voronţov îşi aruncă mantaua

pe umeri şi ieşi. Soneria telefonului îl smulse pe Stremeannoi din gîndurile lui.

— V-ascult! vorbi el în receptor.

La celălalt capăt ai firului auzi vocea cunoscută a preşedintelui sovietului orăşenesc.

— Tovarăşul Voronţov?

— Nu, nu-i Voronţov, e Stremeannoi... Te-ascult, Serghei Filipovici!

— Ce s-a întîmplat, a greşit telefonistul? Nu te-am sunat pe dumneata.

— Nu, ţi-a dat legătura bine. Voronţov a ieşit, şi eu, ca să zic aşa, îi ţin locul.

— Ei, bine... Dumitale am vrut să-ţi telefonez ceva mai tîrziu. Morozov vorbea foarte grav: Te felicit, tovarăşe Stremeannoi.

— Pentru ce, Serghei Filipovici?

— Cum, pentru ce? S-au găsit tablourile! Toate zece! E adevărat că nu le-am văzut încă, dar am trimis după ele...

— Şi cine le-a găsit?

— Fotograful Iakuşkin! L-am trimis la Voronţov să-l răsplătească.

— De ce la Voronţov? El este acela care se ocupă cu treaba asta?

Morozov rîse încurcat:

— Nu ştiu! Aşa a cerut Voronţov. Întreabă-l pe el... Şi-acum, la revedere şi să fii sănătos!

Stremeannoi puse telefonul în furcă; în clipa aceea intră şi Voronţov, congestionat la faţă din pricină că mersese prea repede. În prag se întoarse şi ordonă:

— Cum vine Iakuşkin, îl trimiţi la mine!

— Ce-i cu dumneata, tovarăşe Voronţov, ai devenit şeful secţiei de premiere? întrebă Stremeannoi şi zîmbi.

— De ce mă-ntrebi? A telefonat cumva Morozov?

— Da.

Voronţov îşi scoase mantaua şi se aşeză la masă.

— Aici este ceva care nu merge cum trebuie — zîmbi el. Dar, după cum ai să vezi îndată, asta nu mai are nici o importanţă.

— Nu-nţeleg absolut nimic — spuse nedumerit Stremeannoi. Ce legătură are fotograful Iakuşkin cu treaba asta? La urma urmelor, te rog să-mi explici şi mie ce se întîmplă aici?

— Poftim!

În aceeaşi clipă, dincolo de uşa biroului se auziră voci, uşa se deschise şi în cameră intră Anişcenko, urmat de Iakuşkin, care era cu mîinile legate la spate; doi soldaţi cu automate se opriră în prag, aşteptînd ordine.

— Ei, Iakuşkin, ai venit după răsplată? întrebă Voronţov. Ia loc! Să stăm puţin de vorbă.

Anişcenko puse pe masă aparatul de fotografiat, trepiedul şi obiectele pe care i le luase lui Iakuşkin în timpul percheziţiei, îi dezlegă mîinile şi ieşi din cameră, închizînd uşa în urma lui.

Cu toate că fusese poftit să ia, loc, Iakuşkin continua să stea în picioare, frecîndu-şi palmele amorţite. Bătrînul era atît de abătut, încît Stremeannoi se gîndea dacă nu cumva se pripise Voronţov. Ce primejdie putea să prezinte bătrînelul ăsta prăpădit, cu umerii aduşi?...

— Ce se întîmplă, tovarăşe Voronţov? întrebă cu glas plîngăreţ Iakuşkin. Se poate să mă aresteze pe mine? De ce? Pentru că am căutat cu atîta de- votament tablourile şi le-am găsit?... Se poate? După ce am ajutat la demascarea trădătorilor!... Apoi se întoarse către Stremeannoi: Da' dumneata, tovarăşe şef, dumneata n-ai văzut cum l-am recunoscut eu pe primar? Atunci pentru ce toate astea? Pentru ce?

Iakuşkin îşi acoperi faţa cu mîinile, cuprins de o desperare fără margini.

— Stai jos! Ia loc, Iakuşkin! spuse Voronţov. O descurcăm noi imediat şi vedem dacă a fost sau nu o greşeală.

Iakuşkin se aşează supus la masă, punîndu-şi mîinile pe genunchi şi arătînd, prin întreaga sa atitudine, că este gata să-l ajute să descurce iţele acestei neînţelegeri, atît de neplăcute pentru toţi.

— Iată ce este, Iakuşkin! De dumneata depind foarte multe lucruri... În primul rînd, propria dumi- tale soartă. De aceea te rog să răspunzi sincer la întrebări — zise Voronţov şi trase spre el pachetul cu obiectele care-i fuseseră luate arestatului. Unde ai fost percheziţionat?

— În cameră, la ieşire.

— Ai predat tot?

— Da.

— Ia să vedem ce este aici...

Maiorul desfăcu ziarul şi Stremeannoi văzu o batistă boţită, o legătură de chei — probabil de la locuinţa lui Iakuşkin — un

briceag rupt, cîteva monede şi cîteva hîrtii de zece ruble. Tot aici mai era un buletin şi o delegaţie, amîndouă foarte vechi şi jerpelite... În general părea că nu este nimic interesant. Voronţov desfăcu batista, o cercetă cu atenţie, o puse deoparte, apoi numără monedele, opri una din ele, scuturǎ legătura cu chei, ca să vadă dacă nu cade ceva din vreo cheie, apoi îşi aruncă în treacăt privirea asupra actelor.

Iakuşkin îl urmărea liniştit pe Voronţov, care cerceta conţinutul atît de simplu al buzunarelor lui.

— Şi nu le e ruşine oamenilor dumneavoastră să chinuiască un bătrîn! spuse el, cînd Voronţov termină cu cercetarea lucrurilor. După toate aparenţele, nu se ivise nimic nou. La ce bun toate astea? Oare n-am voie să port în buzunar o batistă şi cheile de la casă?

— Bineînţeles că ai voie — spuse Voronţov.

— Atunci daţi-mi toate lucrurile înapoi.

— Stai niţel — şi Voronţov trase lucrurile de la marginea mesei. Apoi, schimbînd dintr-o dată tonul: Ia spune, Iakuşkin, unde ai locuit dumneata înainte de război?

Luat prin surprindere, fotograful se fîstîci:

— Eu?... Pînă în nouă sute patruzeci am locuit în Bielorusia apuseană, în oraşul Lida.

— Aşa... Şi după aceea? Cum ai nimerit aici în oraş?

Iakuşkin se aplecă cu tot trupul înainte şi începu să vorbească aprins:

— Vedeţi, în timpul lui Pilsudski eu am dus-o foarte greu. Ani de zile am îndurat foamea. Cînd s-a putut să mă întorc în Rusia, bătrîn şi singur cum eram, m-am hotărît să plec într-un oraş mic, de stepă, unde sînt mulţi vişini, multă linişte şi multe grădini... Să-mi trăiesc ultimii ani în tihnă...

— Asta-i frumos — făcu Voronţov. Aş putea spune că, aşa cum prezinţi dumneata lucrurile, este chiar poetic... Maiorul îşi sprijini coatele pe masă şi se lăsă cu pieptul înainte. Dar ia spune, Iakuşkin, cum de-au nimerit tablourile la dumneata? Unde le-ai găsit?

Fotograful ridică mirat din umeri:

— Am căutat şi-am tot căutat, pînă le-am găsit... Toţi oamenii din oraş le-au căutat... Trebuie să recunosc însă că am avut mai mult noroc decît alţii... Le-am găsit în subsolul gestapoului, sub pat... M-au dus acolo băieţii aceia de la Casa copilului, ca să-

mi arate nişte inscripţii pe un perete, cu numele celor ucişi şi, din întîmplare, am dat peste ele.

Voronţov îl privi pe Stremeannoi şi-i zîmbi din colţul gurii, făcîndu-i semn să urmărească mai atent mersul interogatoriului. Stremeannoi, care şi pînă atunci urmărise totul cu multă luare-aminte, observă că în liniştea aparentă a lui Iakuşkin se ascunde o mare încordare.

— Aşadar, toţi au căutat, ai căutat şi dumneata — repetă Voronţov. Asta-i bine. Se sculă în picioare şi, înconjurînd masa, se aşeză în faţa lui Iakuşkin: Dar dacă am să-ţi spun că tablourile nu le-ai găsit în subsolurile gestapoului, ci în siloz? Chiar în seara cînd au fost acolo băieţii de la Casa copilului, dumneata te-ai strecurat şi ai luat tablourile, aduse aici de Kurt Meyer. Era lucrul cel mai de preţ, pe care el, rănit, a mai avut putere să-l ia cu el... La asta ce poţi răspunde?

Iakuşkin dădu din umeri:

— Degeaba îmi spuneţi mie toate astea! N-am fost în nici un siloz... E adevărat c-am întîlnit copiii pe drum şi ei mi-au povestit că fuseseră acolo. Dar nu m-am dus... Şi de ce m-aş fi dus, la urma urmei?

— Noi nu sîntem copii — zise sever Voronţov. În aceeaşi noapte, dumneata ai transportat tablourile într-un loc ascuns, apoi te-ai hotărît să le găseşti... Să faci un dar Puterii sovietice. Şi pot să-ţi mai spun un lucru: pînă în ultima zi, ele n-au fost în subsolul gestapoului.

— Unde au fost înainte, nu ştiu — răspunse Iakuşkin. Ştiu numai unde le-am găsit.

Voronţov se aplecă din nou spre el:

— Bine. Atunci de ce ai şters de pe perete — ştii, acolo, sub pat — numele trădătorului? Ţi-a- duci aminte că scria: „Feriţi-vă”... Cuvîntul l-ai lăsat, dar numele l-ai şters.

— N-am şters nimic... Nu ştiu nimic... Habar n-am... Ce inscripţie?... Ce nume?...

Voronţov trase spre el ziarul cu lucruri şi scoase briceagul cu lama ruptă.

— Unde ai rupt briceagul ăsta, Iakuşkin?

— Nu ţin minte — şi fotograful îşi încreţi fruntea. A, da, odată cînd am vrut să deschid o cutie cu conserve şi n-am reuşit...

Voronţov se sculă, se întoarse la locul său şi scoase din sertarul biroului un pacheţel pe care-l desfăcu. Iakuşkin urmărea

cu gîtul întins mişcările maiorului, uitîndu-se în pacheţelul desfăcut. Stremeannoi se ridică şi el de pe scaun şi se apropie de masă. Pe hîrtie se vedea o bucăţică de metal.

— Priveşte aici, Iakuşkin! şi Voronţov puse bucăţica de metal lîngă lama ruptă: era vîrful briceagului. Te-ai cam grăbit şi ai rupt lama. Iată bucata care-ţi lipseşte... A fost găsită sub pat. Ce ai de zis?

Iakuşkin îşi frecă nervos genunchii cu palmele.

— Nimic — răspunse el brusc şi începu să tuşească. Daţi-mi batista!

— Ia-o pe asta — şi Voronţov scoase din buzunar o batistă şi i-o întinse lui Iakuşkin. Este curată, acum am scos-o din valiză.

Dar Iakuşkin nu mai tuşea. Cu faţa încordată, încruntat, îi urmărea pe sub sprîncene pe maior.

— Tovarăşe Stremeannoi, vino mai aproape — spuse Voronţov, cercetînd din nou lucrurile fotografului. Uite ce descoperire interesantă... Priveşte! Voronţov desfăcu batista lui Iakuşkin. Cu o lamă, pe care o păstra între foile carnetului de note, tăie grijuliu unul din colţurile batistei... Din tivul gros se rostogoli pe masă o pilulă mică şi neagră. Otravă! continuă Voronţov. E de ajuns să striveşti pilula asta între dinţi, şi moartea este fulgerătoare. Înveli pilula intr-o hîrtiuţă şi o puse într-o cutie de chibrituri. Ei, Iakuşkin, acum vorbeşti?

Fără a-şi întoarce faţa, Iakuşkin privea cu coada ochiului la Voronţov. Se gîrbovise, capul îi intrase adînc între umeri şi părea că îmbătrînise mult din- tr-o dată.

— Vorbeşte, te rog, te-ascult! spuse liniştit Voronţov.

— Da, e adevărat, am fost în legătură cu gestapoul — începu Iakuşkin. Dar numai în calitate de fotograf... Nu mă lăsau în pace... Cînd refuzam să fotografiez cadavrele sovieticilor împuşcaţi, mă ameninţau cu moartea... Din cauza asta, în oraş unii începuseră să mă considere trădător! Am suferit îngrozitor, dar n-am putut scăpa de gestapou... Şi-a- tunci cînd aţi venit dumneavoastră, am crezut că acest coşmar s-a sfîrşit pentru totdeauna. De aceea am început să vă ajut atît de activ... Da, m-am străduit să capăt încrederea dumneavoastră. Mi se părea că, demascînd din toate puterile meie pe duşmani, voi reuşi să obţin această încredere... Adevărat, eu am şters numele trădătorului de sub pat... Era numele meu.

— Şi asta-i tot ce ai de spus? întrebă Voronţov.

— Tot — răspunse Iakuşkin.

— Eşti sigur că-i absolut tot, pînă la sfîrşit? întrebă Voronţov, subliniind ultimul cuvînt.

— Da, pînă la sfîrşit. În ce priveşte otrava... mi-a dat-o Kurt Meyer, de milă... dacă partizanii m-ar fi considerat trădător, eu n-aş fi putut să-mi dovedesc nevinovăţia.

— Şi-acum cinci minute ţi s-a părut că n-o să poţi face lucrul acesta?

Iakuşkin ridică mîna speriat:

— Nu, nu, cum se poate?!

— Şi totuşi mi-ai cerut batista... Ei bine — spuse Voronţov, lăsîndu-i impresia că-l crede — explicaţiile pe care mi le-ai dat au destulă logică.

Uşurat, Iakuşkin se lăsă pe speteaza scaunului şi, cu dosul palmei, îşi şterse sudoarea de pe frunte.

Stremeannoi îl privea cu curiozitate.

„Iată că s-a deschis tainiţa" — gîndi el şi, fără să vrea, se uită la Voronţov.

Aplecat peste masă, maiorul îl privea pe Iakuşkin cu încordare, încît Stremeannoi, surprinzîndu-l, se întrebă: „De ce-l priveşte oare aşa de stăruitor? S-ar putea să mai existe încă o tainiţă?"

Dar în aceeaşi clipă, Voronţov se ridică de la locul său şi, cu un gest brusc, aruncă în faţa lui Iakuşkin o monedă, sau mai bine zis o jumătate de monedă de aramă valorînd cinci copeici, pe care o scoase din sertar. Văzînd moneda, fotograful se trase înapoi. Sîngele îi fugi din obrajii congestionaţi şi năduşiţi.

— Ei, Iakuşkin, ajunge! Rolul pe care l-ai jucat s-a sfîrşit! Omul care posedă cealaltă jumătate a monedei se află în camera vecină. Vrei să te confrunt cu el?

— Nu, nu trebuie — şi Iakuşkin îşi rînji dinţii lungi şi galbeni. Aveai impresia că e gata să sară şi să-l muşte de beregată pe Voronţov.

— Tovarăşe Stremeannoi — vorbi Voronţov — dă-mi voie să fac prezentările: în faţa dumitale se află agentul gestapoului T-A-87.

Iakuşkin se smuci de la locul lui şi se prăbuşi neputincios peste marginea mesei.

„Iată că s-a deschis şi cea de-a treia tainiţă" — se gîndi Stremeannoi.

Voronţov se sculase de pe scaun şi, cu mîinile în buzunare, se opri în faţa lui Iakuşkin:

— Şi-acum să-mi spui ce-ai făcut cu portharta pe care i-ai şterpelit-o primarului, atunci cînd zăcea fără cunoştinţă. Ştii cînd? În autobuzul pe care l-ai aruncat în aer, cu o mină anti-infanterie. În portharta aceea erau nişte acte. Unele din ele se refereau la raionul fortificat.

O licărire vie şi vicleană însufleţi ochii stinşi ai lui Iakuşkin. Dădu din umeri:

— De ce le-aş fi păstrat? Se-nţelege că le-am distrus.

— Nu — spuse Voronţov — nu le-ai distrus.

— Credeţi?

— Sînt sigur. Eşti prea calculat, ca sa fi făcut asemenea prostie. Dumneata cunoşti bine preţul fotografiilor şi al tablourilor... Ştii cît valorează şi actele militare, mai ales atunci cînd sînt necesare pentru operaţiile care urmează să aibă loc.

— Într-adevăr, valorează foarte mult — rosti deodată Iakuşkin şi se chinei de parcă s-ar fi pregătit să facă un salt. Aveţi dreptate, le cunosc preţul şi fiţi sigur că n-am să le dau ieftin.

— Şi care-i preţul pe care-l ceri? zîmbi Voronţov.

— Viaţa.

— Nu-ţi promit. Nu depinde de mine. Dacă vrei să rişti, n-ai decît.

Iakuşkin stătu cîteva clipe pe gînduri. Cu ochii mijiţi, privea undeva, peste capul lui Voronţov.

— Ei, ce să fac? Voi risca — şi întinse mîna spre trepiedul aparatului fotografic. Permiteţi?

— Aşteaptă! zise Voronţov şi, trăgînd trepiedul spre el, desfăcu unul din picioruşe în două, apoi, cu grijă, scoase din ţeavă un film făcut sul.

— Ăsta-i? întrebă el.

— Da — răspunse Iakuşkin, sprijinindu-se greoi de masă. Pe el se vede totul foarte bine. Am fotografiat eu însumi. Uitaţi-vă la lumină. Originalele sînt distruse. Ca să le păstrez, era şi incomod, şi primejdios.

Stremeannoi se ridică repede şi privi negativul peste umărul lui Voronţov. Acesta îi dădu filmul, pe care Stremeannoi îl cercetă cu atenţie.

Printre clişeele a nenumărate ordine şi rapoarte erau cîteva în care se vedea o grămadă de semne şi de linii întortocheate. Se părea că fiecare desen diferă de celălalt. Dar ochiul experimentat al lui Stremeannoi desluşi îndată că acestea sînt

părţile unui singur plan; probabil că Iakuşkin le-a fotografiat sector cu sector.

— Ei, cum e? întrebă Voronţov.

Îngîndurat, Stremeannoi rulă filmul.

— O să facem o copie şi o să vedem mai bine —spuse el, uitîndu-se la Iakuşkin.

— O să fiţi mulţumiţi — întări agentul. În clişeele astea o să găsiţi multe lucruri care vă vor fi de folos.

Voronţov îl strigă pe Anişcenko, ordonîndu-i să-l ia pe arestat.

— Să mergem! spuse Anişcenko.

Iakuşkin se ridică şi, cu umerii aduşi, porni resemnat în urma ostaşului.

— Interesant — vorbi Stremeannoi după ce se închise uşa. Cum o să se întîlnească el cu agentul pe care l-ai arestat? Se vor recunoaşte fără monedă?

Voronţov se sculă şi se plimbă prin cameră.

— Da — zîmbi el. Într-adevăr, interesant. Numai că nu se va întîlni cu nimeni, tovarăşe Stremeannoi.

— Înţeleg. I-aţi aşezat separat.

Voronţov se spri jini de marginea mesei.

— Am să-ţi împărtăşesc un mare secret — zise el, de data aceasta serios. Din păcate, pe omul care are cealaltă jumătate de monedă nu l-am arestat încă. Iakuşkin n-a rezistat pur şi simplu în faţa atacului psihic. L-am dejucat. Acum, bineînţeles, va trebui să aflăm care au fost legăturile lui şi locuinţele conspirative.

În clipa aceea se auzi o bătaie timidă în uşă. Voronţov strigă:

— Intră!

Uşa se deschise încet. În prag stăteau Kolea şi Vitea, ciufuliţi şi obosiţi.

— Noi am vrea să plecăm! zise Kolea.

Voronţov le făcu semn cu mîna:

— Intraţi, intraţi şi staţi puţin jos!

Băieţii intrară şi se aşezară stîngaci pe taburetul pe care stătuse Iakuşkin. Stremeannoi îi privea cu o vădită nemulţumire. De ce au venit tocmai acum băieţaşii aceştia cînd începuse o discuţie serioasă? Ce nevoie avea Voronţov de ei? Mai bine îi trimitea acasă, decît să-şi piardă vremea. Dar Voronţov era foarte preocupat de copii.

— Ei, cît pe-aci să ne stricaţi toată treaba! li se adresă el, sever. De ce v-aţi băgat în subsolul ăla? Asta vă-ntreb!

— Am căutat tablourile — răspunse Kolea.

— Şi le-am găsit — completă Vitea.

Voronţov îşi desfăcu braţele în lături:

— Despre faptul că erau acolo, Anişcenko îmi raportase încă în cursul zilei! Iar bătrînelul acesta blînd ar fi putut să vă împuşte. Sînteţi doar cercetaşi cu experienţă! Se poate?

— Ei, cercetaşi! zîmbi Stremeannoi. Lasă-i să plece acasă, tovarăşe Voronţov! Haide, nu mai ţine lecţii de morală unor ţînci.

— Ia descheiaţi-vă paltoanele — zise Voronţov — şi arătaţi ce fel de ţînci sînteţi voi!

Cînd Stremeannoi văzu decoraţiile strălucind pe pieptul copiilor, îşi desfăcu larg braţele.

— Aşadar, voi sînteţi! exclamă el. Am auzit multe isprăvi de-ale voastre! Care dintre voi este Ohotnikov?

— Eu — răspunse Kolea, zîmbind cu toată gura. Locotenent-colonelul acesta înalt i se părea deosebit de simpatic.

— Kolea, am pentru tine o veste importantă:— vorbi Stremeannoi. Astăzi a fost decorat tatăl tău. A acţionat cu succes în cercetarea raionului fortificat. Grupa lui a adus o ,,limbă"! Scrie-i o scrisoare! Neapărat să-i scrii... Auzi?

— Am să-i scriu! zise Kolea, dar inima lui era neliniştită. Cît de mult ar fi vrut să fie alături de tatăl lui, să-l vadă în fiecare zi, să-l ajute la nevoie...

— Şi-acum, băieţi, puteţi pleca — spuse Voronţov.

Dar Vitea, care tot timpul se lăsa de pe un picior pe altul, rosti cu glas plîngăreţ:

— Tovarăşe şef! Spuneţi-i vă rog Klavdiei Feodorovna să nu ne certe!

Rugămintea era atît de neaşteptată, încît Stremeannoi se lăsă cu pieptul peste masă, rîzînd în hohote.

— Ei, ce ţi-am spus? Copii!... Adevăraţi copii!

Kolea se înfurie şi, pe neobservate, ii trase lui Vitea un ghiont zdravăn.

— Mare prost mai eşti, mă! şopti el.

Voronţov rămase însă serios.

— Am să-i spun directoarei voastre că v-aţi purtat vitejeşte — îi linişti el —dar cu o singură condiţie, copii. Tăcu puţin, apoi

continuă: De azi înainte să vă ocupaţi de un singur lucru: de învăţătură! Şi-acum, hai să vedem tablourile.

— Sînt aici?! se mră Stremeannoi şi dădu înciudat din mînă. La drept vorbind, şi eu m-am străduit să le găsesc! Mi-ai luat-o înainte, Voronţov! Mi-ai luat-o înainte! Ei, să mergem căci în curînd va trebui să plecăm mai departe.

Peste o jumătate de oră, copiii se întoarseră acasă. Aşa a luat sfîrşit „operaţia K.V.”, şi asta a fost ultima misiune militară la care au participat Kolea şi Vitea.

...Au trecut ani de-atunci. Kolea, Vitea şi Maia au crescut, dar au păstrat pentru totdeauna în amintirea lor acele zile... În încercări grele s-a născut prietenia lor...

Şi-n inimi au păstrat toată viaţa deviza: ,,Să crezi în tovarăşul tău, să nu-l părăseşti în clipe grele, să lupţi pentru el.!”

Să crezi!... Să lupţi!... Să învingi!...

1958—1960

EDITURA TINERETULUI

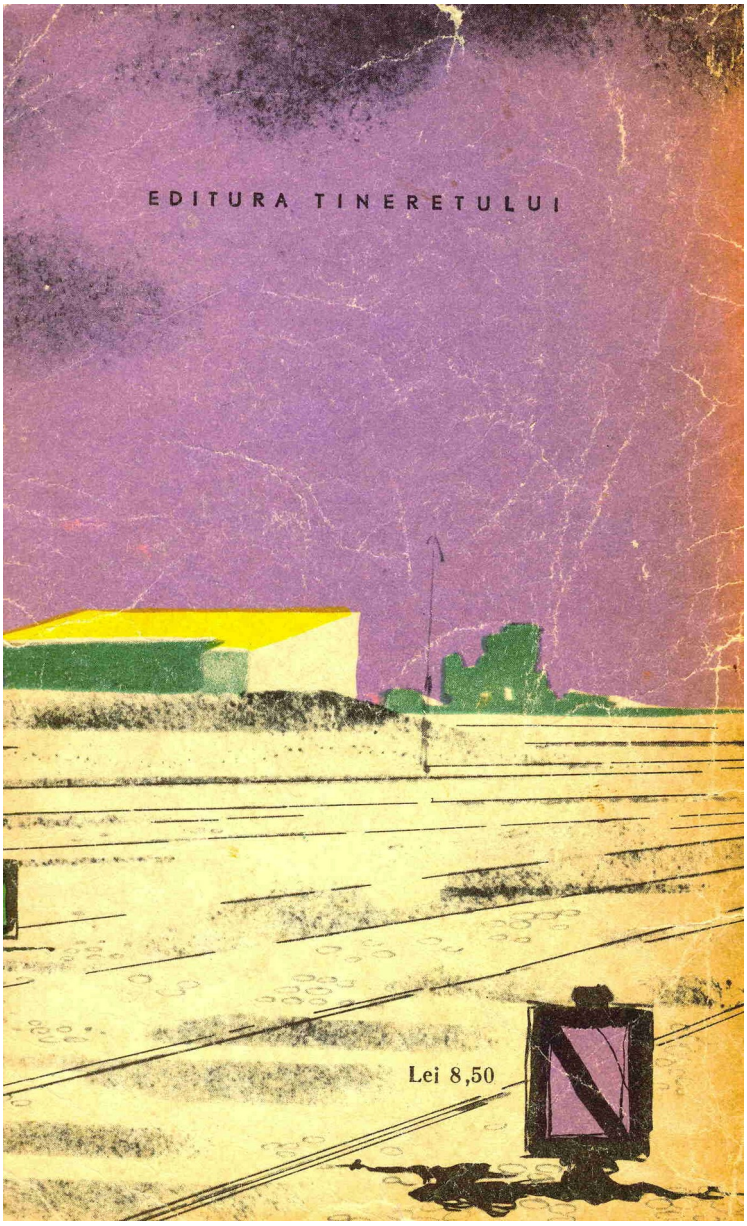

Lei 8,50